

ევროპის საბჭოს სამართალი

დაარსების დღიდან, ევროპის საბჭომ შექმნა ერთიანი სამართლებრივი სისტემა ევროპული ქვეყნებისათვის, დაფუძნებული დემოკრატიაზე, კანონის უზენაესობასა და ადამიანის უფლებათა დაცვაზე. სტანდარტების დამდგენმა მისმა დოკუმენტებმა დახმარება გაუწია წევრ ქვეყნებს ცვალებადი გარემოს გამოწვევებზე რეაგირებისას და ამჟამად, თუკი მხედველობაში მივიღებთ 1989 წლიდან ორგანიზაციის გეოგრაფიული საზღვრების უპრეცედენტო გაფართოებას, გამოიყენება მთელ ევროპაში. ამ თვალსაზრისით, ევროპის საბჭომ შეასრულა გადამწყვეტი როლი ევროკავშირში ახალი წევრი ქვეყნების მიღებისას.

წიგნის პირველი ნაწილი ეთმობა ევროპის საბჭოს „კონსტიტუციურ“ სამართალს, კერძოდ კი მის დამფუძნებელ დოკუმენტებს ფართო გაგებით. ის გულისხმობს ორგანიზაციის 1949 წლის წესდებას, რომელიც მასთან კავშირში მყოფ ტექსტებთან ერთად, აყალიბებს საბჭოს მიზნებს, განსაზღვრავს მისი წევრობის საკითხებს და სამუშაო მეთოდებს.

მეორე ნაწილი შეეხება სტანდარტების შემუშავებაში მუდამ აქტიური ევროპის საბჭოს როლს ევროპის ქვეყნების შიდა სამართლებრივი სისტემების შარმონიზებაში.

მესამე ნაწილი ევროპის საბჭოს სამართალს ევროპულ კონტექსტში ათავსებს. მაგალითად, ის სწავლობს მასშტაბებს, რომლის ფარგლებშიც ხორციელდება ევროპის საბჭოს კონვენციითა ჩართვა შიდა სამართალში და იმას, თუ როგორ თანაარსებობენ ევროპის საბჭოს სამართალი და ევროკავშირის სამართლებრივი სისტემა.

ნაშრომის ავტორები - რობერტ შუმანის სახ. უნივერსიტეტის (ქ. სტრასბურგი) პროფესორი, ფლორანს ბენუა-რომერი და ჰაინრიხ კლებესი, რომელიც გახლავთ იურიდიულ მეცნიერებათა დოქტორი და ევროპის საბჭოს საპარლამენტო ასამბლეის საპატიო გენერალური მდივანი - გვთავაზობენ ევროპის საბჭოს მიერ შემუშავებულ სამართლებრივ ნორმათა კრებულის მიმოხილვას.

COUNCIL OF EUROPE / CONSEIL DE L'EUROPE

www.coe.int

ევროპის საბჭო აერთიანებს 46 წევრ სახელმწიფოს და ამდენად, მოიცავს თითქმის მთელ ევროპის კონტინენტს. ის ზრუნავს საერთო დემოკრატიული და სამართლებრივი პრინციპების განვითარებაზე, რომლებიც ადამიანის უფლებათა ევროპულ კონვენციასა და ინდივიდების დამცველ სხვა სახელმძღვანელო დოკუმენტებზე იქნება დაფუძნებული. მისი დაარსების დღიდანვე 1949 წელს, მეორე მსოფლიო ომის შემდგომ პერიოდში, ევროპის საბჭო განასახიერებს შეთანხმების იდეას.

<http://book.coe.int>
ევროპის საბჭოს გამომცემლობა

ევროპის საბჭოს სამართალი

ევროპის საბჭოს გამომცემლობა

ევროპის საბჭოს სამართალი

ერთიანი პანევროპული სამართლებრივი სივრცისაკენ

EUROPE COUNCIL OF EUROPE

ფლორანს ბენუა-რომერი და ჰაინრიხ კლებესი

Council of Europe Publishing
Editions du Conseil de l'Europe

**ევროპის საბჭოს სამართალი
კანონმდებელი სამართლებრივი
სივრცისაკენ**

ფლორანს ბენუა-რომერი

ჰაინრიხ კლებესი

ევროპის საბჭოს გამომცემლობა

ფრანგული გამოცემა:
Le droit du Conseil de l'Europe
ISBN 92-871-5593-3

ნაშრომში გამოთქმული მოსაზრებები ეკუთვნით მათ ავტორებს და შესაძლოა არ ემთხვეოდეს ევროპის საბჭოს ოფიციალურ პოლიტიკას.

ყველა უფლება დაცულია. კომუნიკაციისა და კვლევების დირექტორატის (F-67075 Strasbourg Cedex ან publishing @coe.int) გამოცემათა განყოფილების წინასწარი წერილობითი თანხმობის გარეშე, იკრძალება ნაშრომის რომელიმე ნაწილის თარგმნა, გამოცემა ან გავრცელება ნებისმიერი ფორმითა თუ საშუალებით, იქნება ეს ელექტრონული (CD-Rom, ინტერნეტი და ა.შ.) თუ მექანიკური, მათ შორის ფოტოკოპირების მეშვეობით მისი დამახსოვრება ან ინფორმაციის შენახვისა თუ აღდგენის ნებისმიერი სისტემის გამოყენება.

სამადლობელო შენიშვნა

ავტორები განსაკუთრებულ მადლიერებას გამოხატავენ ევროპის საბჭოს საპარლამენტო ასამბლეის პროცედურული წესებისა და იმუნიტეტების კომიტეტის სამდივნოს ხელმძღვანელისა და იურიდიულ მეცნიერებათა დოქტორის, მარიო ჰაინრიხისა და იურიდიულ მეცნიერებათა დოქტორის, ელიზ კორნუს მიმართ. მადლობას უხდებიან ისინი ასევე ევროპის საბჭოს დირექტორატებს, ხელნაწერის წაკითხვისა და კორექტირებისთვის. წიგნში გამოთქმული მოსაზრებები ეკუთვნით მხოლოდ მის ავტორებს.

ყდის დიზაინი: მედიაკომი (Mediacom)
ფორმატირება: SAG+ / Saverne

შედგენილია ევროპის საბჭოს გამომცემლობის მიერ
<http://book.coe.int>
F-67075 Strasbourg Cedex

ISBN 92-871-5594-1
© Council of Europe, June, 2005

სარჩევი

წინასიტყვაობა, ევროპის საბჭოს გენერალური მდივანი, ტერი დევისი	9
შესავალი.....	11
ნაწილი პირველი	
ევროპის საბჭოს „კონსტიტუციური“ სტატუსი	17
თავი 1: ევროპის საბჭო - საფუძვლები	21
მიზანი	22
ვალდებულებები.....	23
ეროვნული თავდაცვის სფეროს გვერდის ავლით.....	24
სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციების წევრობა - ჩაურევლობის პრინციპი	25
რესურსები	25
სამოქმედო რესურსები.....	25
ფინანსური რესურსები.....	26
პრივილეგიები და იმუნიტეტები	27
ოფიციალური და სამუშაო ენები.....	29
ადგილმდებარეობა	29
თავი 2: „კონსტიტუციური წყაროები“	31
1949 წლის წესდება	31
ევროპის საბჭოს კონსტიტუციური ქარტია	31
შესწორებების შეტანა წესდებაში ან მისი გადახედვა - პროცედურა.....	32
წესდების ძირეული გადახედვის ჩავარდნა	33
საწესდებო რეზოლუციები	35
საწესდებო რეზოლუციების მიღების პროცედურა	36
შინაარსი	36
საწესდებო კონვენციები.....	37
ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის საწესდებო ბუნება	37
საჭიროა თუ არა ევროპის საბჭოს სხვა ხელშეკრულებათა „გაკონსტიტუციურება“?	39
სამიტების დასკვნითი დეკლარაციები	40

თავი 3: ევროპის საბჭოს წევრები და სპეციალური სტატუსი	43
წევრები	43
განწევრიანების პირობები	44
ევროპის საზღვრებში მდებარეობა	45
დემოკრატიულ ფასეულობათა გაზიარება	46
მიერთება - პროცედურა	47
წევრის სტატუსის გამოთხოვნა, შეჩერება ან გაუქმება	50
წევრის სტატუსის ნებაყოფლობითი გამოთხოვნა.....	50
წევრობის შეჩერება და წევრის სტატუსის იძულებითი	
გამოთხოვნა.....	51
წევრობის შეჩერება ფინანსურ ვალდებულებათა	
შეუსრულებლობის გამო	56
სპეციალური სტატუსი	57
ასოცირებული წევრის სტატუსი.....	57
დამკვირვებლის სტატუსი	58
„სპეციალური სტუმრის“ სტატუსი	59
ევროკავშირის განსაკუთრებული შემთხვევა.....	59
თავი 4: ევროპის საბჭოს სტრუქტურა	61
ევროპის საბჭოს სანესდებო ორგანოები	63
• მინისტრთა კომიტეტი	63
წევრობა.....	63
როგორ ფუნქციონირებს კომიტეტი	65
უფლებამოსილებანი.....	67
ურთიერთობები წევრ ქვეყნებთან	71
კენჭისყრის წესები.....	72
• საპარლამენტო ასამბლეა.....	74
წევრობა.....	76
ეროვნული დელეგაციები.....	76
როგორ ფუნქციონირებს საპარლამენტო ასამბლეა.....	82
უფლებამოსილებანი.....	87
ვალდებულებების აღსრულებაზე ზედამხედველობა.....	92
კენჭისყრის წესები.....	92
ურთიერთობები მინისტრთა კომიტეტსა და	
საპარლამენტო ასამბლეას შორის	93
მეკავშირე ორგანო: ერთობლივი კომიტეტი.....	93
როგორ ურთიერთქმედებენ საპარლამენტო ასამბლეა და	
მინისტრთა კომიტეტი	94
სამდივნო და გენერალური მდივანი	96
გენერალური მდივნისა და გენერალური მდივნის მოადგილის	

დანიშვნა	97
უფლებამოსილებანი	98
სპეციალიზებული უწყებები	100
ევროპის საბჭოს ადგილობრივი და რეგიონული ხელისუფლების ორგანოთა კონგრესი	101
ადამიანის უფლებათა კომისარი	102
ევროპული კომისია რასიზმისა და შეუწყნარებლობის წინააღმდეგ (ECRI)	103
წილობრივ შეთანხმებებზე დაფუძნებული სპეციალიზებული უწყებები	104
დასკვნა	107
ნაწილი მეორე	
წვერი ქვეყნების საკანონმდებლო სისტემათა ჰარმონიზება	109
თავი 1: ევროპის საბჭო როგორც კანონმემოქმედი: ევროპული კონვენციები.....	113
ხელშეკრულებები - ნორმები	114
ხელშეკრულების მომზადება - მისი წინარე სტადია და მიმდინარეობა	115
დოკუმენტის ტექსტის მიღება	117
ხელმოწერა, მიღება, მოწონება ან რატიფიკაცია	119
განცხადებები და დათქმები.....	121
განმარტება.....	123
გადახედვის პროცედურა	125
დენონსაცია	125
ხელშეკრულებათა მახასიათებლები.....	126
მრავალმხრივი ხელშეკრულებები	126
არანევი ქვეყნებისთვის ხელმისაწვდომ კონვენციათა მზარდი რაოდენობა	126
ევროპული თანამეგობრობის მონაწილეობა ევროპის საბჭოს კონვენციებში	129
ხელშეკრულებათა კლასიფიკაცია	130
სათაურის მიხედვით კლასიფიკაციის საწინააღმდეგო მოსაზრებები	130
კლასიფიკაცია საგნის მიხედვით.....	134
კლასიფიკაცია სახელმწიფო ვალდებულებათა მიხედვით.....	138
კლასიფიკაცია საზედამხედველო მექანიზმის ტიპების მიხედვით	139
არის თუ არა კონვენციები ეფექტიანი?	142

თავი 2: კანონმდებლობათა ჰარმონიზება - სხვა მიდგომები.....	145
მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაციები.....	145
გეგმაზომიერი კანონმდებლობა - ინფორმაციისა და აზრთა ურთიერთგაცვლა სამართლებრივი აქტების შემუშავების სტადიაზე	147
„რბილი კანონმდებლობა“: არასავალდებულო ხასიათის დოკუმენტთა არაპირდაპირი გავლენები	147

ნაწილი მესამე

ევროპის საბჭოს სამართალი ევროპულ სივრცეში	151
--	------------

თავი 1: ერთიანი სამართლებრივი სივრცისაკენ.....	155
გეოგრაფიული გაფართოება და ახალი წევრი ქვეყნების ვალდებულებანი.....	155
საერთო სამართლებრივი სივრცის ძიებაში	155
ორი ნიშნული განვერიანების გზაზე.....	157
ვალდებულებათა აღსრულებაზე ზედამხედველობა	159
ევროპის საბჭოს კონვენციების ჩართვა შიდა სამართალში.....	169
ევროპის საბჭოს სამართალი, როგორც რეგიონული საერთაშორისო სამართალი	171

თავი 2: ევროპის საბჭო და სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციები.....	173
ევროპის საბჭო და ევროკავშირი	174
ევროპული თანამეგობრობის მონაწილეობა ევროპის საბჭოს ეგიდით შემუშავებულ ხელშეკრულებებში.....	176
ევროკავშირის ან ევროპული თანამეგობრობის ინსტიტუციური მონაწილეობა ევროპის საბჭოს საქმიანობაში	178
ევროკავშირის მიერთება ადამიანის უფლებათა ევროპულ კონვენციასთან	180
ასოცირებული პარტნიორობა ევროპის საბჭოსა და ევროკავშირს შორის?	183
ურთიერთობები სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციებთან.....	185
თანამშრომლობისა და მაკოორდინირებელი შეთანხმებები.....	185
საპარლამენტაშორისო შეთანხმებები	190
საერთაშორისო ორგანიზაციათა „ურთიერთშემავსებელი და გამაძლიერებელი ფუნქცია“	190
დასკვნა: ევროპის ახალი მოხაზულობისაკენ	192

დანართი.....	193
---------------------	------------

დანართი I — ევროპის საბჭოს წესდება, სანესდებო დოკუმენტები და რეზოლუციები	195
--	-----

დანართი II — ევროპის საბჭოს წევრი ქვეყნები - მიერთების თარიღები.....	233
დანართი III — ევროპის საბჭოს ხელშეკრულებათა სრული ნუსხა	235
დანართი IV — ნილოპრივ შეთანხმებათა ნუსხა.....	251
დანართი V — ევროპის საბჭოსა და სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციებს შორის გაფორმებულ შეთანხმებათა ნუსხა.....	255
დანართი VI — ევროპის საბჭოში გაფორმებული კონვენციებისა და შეთანხმებების დასკვნითი სანიმუშო დებულებანი	263
დანართი VII — ოფიციალური მიმონერა ევროპის საბჭოსა და ევროპულ თანამეგობრობას შორის	269
დანართი VIII — ევროპის საბჭოს შეთანხმებები გაერო-სთან.....	281
დანართი IX — ევროპის საბჭოს შეთანხმებები ეუთო-სთან.....	289
დანართი X — შესწორებული წესდების პროექტი.....	305
ბიბლიოგრაფია	323
ანბანური საძიებელი	325

წინასიტყვაობა

ევროპის საბჭოს გენერალური მდივანი, ტერი დევისი

ნაშრომი ევროპის საბჭოს სამართალი გვაძლევს ნათელ და გულმოდგინედ გააზრებულ სურათს საშუალებებისა, რომელთაც ევროპის საბჭო იყენებს თავისი მიზნისაკენ სვლაში, რაც გამოიხატება ევროპის დემოკრატიული ქვეყნების შემოკრებაში ღირებულებათა ერთობის, განსაკუთრებით კი სამართლებრივ სისტემათა ერთობის გარშემო. ეს არის პირველი სრულყოფილი კვლევა ევროპის საბჭოს სამართლისა და მისი განვითარების შესახებ, დღიდან ორგანიზაციის დაარსებისა 1949 წელს, თანამედროვეობამდე.

წიგნში განხილული თემები მოიცავს საბჭოს საქმიანობის საფუძვლებს, 46 წერი სახელმწიფოს კანონმდებლობათა ჰარმონიზებაში გამოყენებულ ინსტრუმენტებს და მის როლს საერთო-ევროპული სამართლებრივი სივრცის ჩამოყალიბებაში.

ავტორები გამორჩეულად კარგად არიან მომზადებულნი აღნიშნული საკითხების განხილვისათვის: ფლორანს ბენუა-რომერი გახლავთ საჯარო სამართლის სპეციალისტი და ქ. სტრასბურგის რობერტ შუმანის სახელობის უნივერსიტეტის პრეზიდენტი. სამართლებრივი საკითხების მისთვის დამახასიათებელ სიღრმისეულ წვდომას სარგებლიანად ერთვის თან ჰაინრიხ კლემესის პრაქტიკული ცოდნა და გამოცდილება, დაგროვილი საბჭოში მისი ოცდაათწლიანი კარიერის მანძილზე, მინისტრთა კომიტეტის მდივნისა თუ საპარლამენტო ასამბლეის მდივნის რანგში.

მათი ერთ-ერთი დამსახურება გამოიხატება საბჭოს კანონშემოქმედებითი პროცესის თანამდევ სირთულეებთან პირდაპირ შეჭიდებაში. ისინი უჩვენებენ, რომ ეს სირთულეები არათუ სისუსტეს ნიშნავს, არამედ სიმპტომატურია ყველა წერი ქვეყნისთვის ვარგისი სამართლებრივი სტანდარტების თანმიმდევრული შენებისათვის აუცილებელი მოქნილობისა.

ევროპული საერთო სამართლის (*jus communis*) აღმშენებლობაში საბჭოს მიერ ნაცადი გზებისა და ამ სფეროში მისი მიღწევების მათეული აღწერა არ არის ერთადერთი, რაც წიგნს საინტერესო საკითხავად აქცევს. ის ყურადღებას მიაპყრობს აგრეთვე მრავალ გამოწვევაზე, როგორცაა

არანეგრი სახელმწიფოების მონაწილეობა საბჭოს კონვენციებში, ურთიერთობები ევროპის საბჭოსა და ევროპულ კავშირს შორის და მისი საქმიანობის კოორდინირება სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციების მოღვაწეობასთან, რაც ასევე მოითხოვს ახალ მიდგომებს ნეგრი ქვეყნების კანონმდებლობათა ჰარმონიზებაში.

ნაშრომი გამოიცემა მაშინ, როდესაც მსგავსი გამონეგვები შესწავლის სტადიაშია ევროპის საბჭოს იმ უწყებებში, რომლებიც პასუხისმგებელნი არიან სახელმწიფოთა და მთავრობების მეთაურთა 2005 წლის მაისის მესამე სამიტის მომზადებაზე. გარდა იმისა, რომ უმაღლეს პოლიტიკურ დონეზე კვლავაც უნდა დადასტურდეს უმთავრესი მიზანი - ევროპის მშენებლობა გამყოფი ხაზების გარეშე, დაფუძნებული დემოკრატიის, კანონის უზენაესობისა და ადამიანის უფლებათა საზიარო ღირებულებებზე - სამიტის ერთ-ერთ განსახილველ საკითხს წარმოადგენს ევროპის საბჭოსა და ევროკავშირის სუბსიდიარული, ურთიერთდამატებითი ბუნების გამდიდრება, უზრუნველყოფა იმისა, რომ ევროკავშირის საქმიანობამ სათანადოდ გაითვალისწინოს საბჭოს მიღწევები და მისი შესაძლებლობები პანევროპული სტანდარტების შემუშავებაში. ეს კი უთუოდ გააძლიერებს ადამიანის უფლებათა ევროპულ კონვენციასთან ევროკავშირის ახლო მომავალში მისაერთებლად საჭირო პოლიტიკურ იმპულსს, რაც მოგვევლინებოდა უთუო დასტურად იმისა, რომ ევროპა იძენს ერთგვაროვან სისტემას ადამიანის ძირითად უფლებათა დაცვისათვის.

შესავალი

მრავალი დანერვილა ევროპის საბჭოს, როგორც ბაზისის შესახებ პანევროპული თანამშრომლობის პროცესში, მაგრამ მისი კანონშემოქმედებითი ფუნქცია არასოდეს გამხდარა საფუძვლიანი კვლევის საგანი. მართალია, პროფესორმა კარლ კარსტენსმა - ევროპის საბჭოში გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკის ერთ-ერთმა პირველმა მუდმივმა წარმომადგენელმა, 1956 წელს გამოსცა წიგნი ევროპის საბჭოს სამართლის შესახებ¹, მაგრამ ეს მოხდა ორგანიზაციის დაარსებიდან მცირე ხნის შემდეგ და ამდენად, ნაშრომი ძირითადად ინტერესდებოდა 1949 წელს მიღებული წესდებით დადგენილი ნორმების განმარტებით, მასზე განეული მოსამზადებელი საქმიანობის ფონზე. სამწუხაროდ, წიგნი არასოდეს უთარგმნიათ სხვა ენებზე, თუმცა ის დღესაც ითვლება სანიმუშო ნაშრომად. ყურადღების ღირსია აგრეთვე პროფესორ იზდებსკის შედარებით გვიანდელი ნამუშევარი პოლონურ ენაზე².

სწორედ ამიტომ დგას ევროპის საბჭოს სამართლის სიღრმისეული შესწავლის საჭიროება დღეს. ევროკავშირის ფარგლებში მოქმედი სამართლისგან განსხვავებით, საბჭოს სამართალი არ არის სრულმასშტაბიანი სამართლებრივი სისტემა და ამის გამო, შეუძლებელია საერთაშორისო სამართლისგან მონყვევით მისი განხილვა, მაგრამ მას ნამდვილად გააჩნია მთლიანობა, დამყარებული ევროპის საბჭოს დამფუძნებელ ქარტიაზე, იგივე წესდებაზე. ბუნებრივია, დაარსების დღიდან მან მნიშვნელოვანი ცვლილებები განიცადა, ნაწილობრივ იმის გამო, რომ ფართოდებოდა თვით საბჭო და მის რიგებს ავსებდნენ ახალი წევრი ქვეყნები, ნაწილობრივ კი ეს გამოიწვია სტანდარტების დამდგენი სისტემის საფუძვლიანმა ევოლუციამ, რაც თან სდევდა ხოლმე მისი სამართლებრივი არსენალის ახალი კონვენციებით გამდიდრებას.

მაშინ, როცა დღეს წლები სჭირდება კონვენციის ტექსტის შემუშავებას, მიღებასა და ხელმოწერას, გაკვირვებას იწვევს ათი დამფუძნებელი წევრის მიერ ნაჩვენები ტემპები ლონდონის ხელშეკრულების მიღებისას, რომლითაც მოწონებულ იქნა საბჭოს წესდება. თუმცა, ქ. ციურისის უნი-

1. Carstens, K., *Recht des Eurorarats*, Berlin, Duncker und humblot, 1956.

2. Izdebski, H., *Rada Europy*, Warsaw, Centrum Europejskie Uniwrsytetu Warszawskiego, 1996.

ვერსიტეტში უინსტონ ჩერჩილის ღირშესანიშნავი გამოსვლის შემდეგ, 1946 წლის 19 სექტემბერს და, რალა თქმა უნდა, 1948 წლის ჰააგის კონგრესის შემდეგ³, უკვე არსებობდა სათანადო ნიადაგი. თავის სიტყვაში ჩერჩილი ეხებოდა საჭიროებას „ევროპული ნაგებობის ალორძინების, ან იმდენის აღდგენის მაინც, რამდენსაც შევძლებთ, აღჭურვილის იმგვარი სტრუქტურით, რომლის წყალობითაც დაცულ იქნება მშვიდობა, უსაფრთხოება და თავისუფლება“, ის განაგრძობდა:

ჩვენ უნდა შევექმნათ ევროპის შეერთებული შტატების მსგავსი რამ... თუკი თავდაპირველად ევროპის ყველა სახელმწიფო არ ისურვებს ან ვერ შეძლებს მის წევრობას, ჩვენ, ამის მიუხედავად, გავაგრძელებთ მათ შეკავშირებასა და თავმოყრას, რომელთაც სურთ და შეუძლიათ... ამ გადაუდებელ წამოწყებაში საფრანგეთმა და გერმანიამ ერთად უნდა იკისრონ პირველობა. დიდმა ბრიტანეთმა, ბრიტანულმა ერთა თანამეგობრობამ, ძღვევამოსილმა ამერიკამ - და ვიმედოვნებ, საბჭოთა რუსეთმა, ამ შემთხვევაში კი მართლაც რომ ყველაფერი კარგად იქნებოდა, ახალი ევროპის მიმართ უნდა გამოიჩინონ კეთილგანწყობა და სპონსორობა და უნდა დაიცვან მისი სიცოცხლის უფლება. მამ ასე, მე გეტყვით თქვენ - „დაე აღსდგეს ევროპა“!.

ამ გამოსვლის შინაარსს შემდგომში ხშირად არასწორად გეზულობდნენ, თუმცა ის მაინც ინარჩუნებდა ზემოქმედების ანაგარიშგასანვე უნარს. ჩერჩილის საოცნებო გაერთიანებული ევროპა, ფაქტიურად, მისთვის და ბრიტანეთის მრავალი წამყვანი პოლიტიკოსისთვის, იყო კონტინენტური ევროპა და არც დიდი ბრიტანეთი და არც ყოფილი საბჭოთა კავშირი მასში არ მოიაზრებოდა.

ჰააგის კონგრესს, რომელიც 1948 წლის მაისში შეიკრიბა, ჩერჩილი თავმჯდომარეობდა და ესწრებოდა თითქმის ათასამდე დელეგატი, მათ შორის იყო 19 ევროპული სახელმწიფოს პოლიტიკური ელიტაც⁴. პოლიტიკურ რეზოლუციაში კონგრესი გამოვიდა საპარლამენტო ასამბლეის შექმნის მოწოდებით, რათა შესწავლილიყო „კავშირისა თუ ფედერაციის დაარსებაში სავარაუდო სამართლებრივი და კონსტიტუციური რიგის პრობლემები“, ის მოუწოდებდა ასევე ადამიანის უფლებათა ქარტილისა და უმაღლესი სასამართლოს დაარსებისაკენ, რომელიც „დაიცავს ადამიანის უფლებებს და თავისუფლების პრინციპებს“. ეს გახლდათ პირველი ნაბიჯი, შემდეგი კი იყო ამ პრინციპების ფორმალური ასახვა კონვენციაში. კონგრესის ზოგიერთი მონაწილის რწმენით, ადამიანის უფლებათა ქარტია

3. იხ. Bitsch, Marie-Thérèse (ed.), *Jalons pour une histoire du Conseil de l'Europe*, Bern, Peter Lang, 1997.

4. ჰააგის კონგრესი იყო არა დიპლომატიური კონფერენცია, არამედ სხვადასხვა ევროპულ მიმდინარეობათა თავყრილობა. კონგრესისა და ევროპის საბჭოს ჩამოყალიბების შესახებ იხ. Bitsch, Marie-Thérèse, *op. cit.*

ახალი ორგანიზაციის წესდების შემადგენელი ნაწილი უნდა გამხდარიყო⁵ და შესაბამისად, ისინი ხაზს უსვამდნენ მის „კონსტიტუციურ“ ბუნებას. მაგრამ ამგვარი გადაწყვეტილებისთვის, რომელიც მრავალი ქვეყნის მიერ აღქმულ იქნა, როგორც საფრთხე თავიანთი სუვერენულობისათვის, გარემოებები არ იყო სათანადოდ მომნიჭებული. ამის გამოა, რომ განსხვავებით ევროპულ თანამეგობრობათა მართლმსაჯულების სასამართლოსა (CJEC) და მართლმსაჯულების საერთაშორისო სასამართლოსგან (ICJ), რომლებიც ფორმალურად შეადგენენ ნაწილს იმ ორგანიზაციებისა, რომელთაც განეკუთვნებიან, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო, *stricto sensu*, არ წარმოადგენს ევროპის საბჭოს ნაწილს იმის გამო, რომ კონვენცია, რომელსაც ის ეყრდნობა და ევროპის საბჭოს წესდება, სხვადასხვა დოკუმენტებია.

თავიდანვე იქცა კონგრესი დაპირისპირების არენად საფრანგეთის წინამძღოლობით წარმოდგენილ რადიკალურ ევროპულ ფედერალისტებსა და სხვებს შორის, რომელთაც დიდი ბრიტანეთი ლიდერობდა და რომელიც სამთავრობათაშორისო თანამშრომლობით შემოფარგვლას ესწრაფოდა. უთანხმოებამ ევროპის საბჭოს წესდებაზე მუშაობისასაც იჩინა თავი და გამოიკვეთა ორი ურთიერთსაპირისპირო კონცეფცია. ერთის მხრივ, საფრანგეთსა და ბელგიას სურდათ, ახალი ორგანიზაცია დაყრდნობოდა ფართო ძალაუფლების მქონე ჭეშმარიტ საპარლამენტო ასამბლეას, მეორეს მხრივ, დიდი ბრიტანეთი დაჟინებით მოითხოვდა სახელმწიფოთა ძალაუფლებაზე დაფუძნებას ასამბლეაში, სადაც დელეგატები თავიანთი მთავრობების ინსტრუქციებით იმოქმედებდნენ. საბოლოო შეთანხმება აისახა კომპრომისულ გადაწყვეტილებაში - ასამბლეაში უნდა შესულიყვნენ დამოუკიდებელი პარლამენტარები, თუმცა მისი ფუნქცია იქნებოდა წმინდად საკონსულტაციო, გადაწყვეტილებების მიღების ძირითადი უფლებამოსილება კი უნდა დაკისრებოდა სამთავრობათაშორისო მინისტრთა კომიტეტს. თვით ორგანიზაციას უნდა ეღვანა ფართო მასშტაბებით, მაგრამ შეზღუდული ძალაუფლებით. ამ გადაწყვეტილებამ ხორცი შეისხა ლონდონის ხელშეკრულებაში, რომელსაც 1949 წლის 5 მაისს ქ. ლონდონის წმინდა ჯეიმსის სასახლეში მოენერა ხელი ათი სახელმწიფოს მიერ. ესენი იყვნენ: ბელგია, დანია, საფრანგეთი, ირლანდია, იტალია, ლუქსემბურგი, ნიდერლანდები, ნორვეგია, შვედეთი და გაერთიანებული სამეფო.

შედეგად, წესდების საფუძველზე დაარსებული ორგანიზაცია⁶ სამთავრო-

5. Kennedy, M. and O'Halpin, E., *Ireland and the Council of Europe – From Isolation towards Integration*, Strasbourg, Council of Europe Publishing, 2000, გვ. 34.

6. ჩვენი ანალიზი ეყრდნობა საპარლამენტო ასამბლეის სამდივნოს მიერ მომზადებულ წესდების კომენტარულ ვარიანტს - *Rules of Procedure of the Assembly and Statute of the Council of Europe* (2002). სამდივნოს შენიშვნებში განმარტებულია ცალკეული დებულებები და აღწერილია მომდევნო ცვლილებები. ისინი არ წარმოადგენენ წესდების შემადგენელ

ბათაშორისო ერთობაა, რომელშიც სახელმწიფოები ინარჩუნებენ თავიანთ სუვერენულობას, თუმცა ის მაინც ფლობს გარკვეულ ზეეროვნულ ელემენტებს: საპარლამენტო ასამბლეას, სადაც ეროვნული დელეგაციების წევრები არ არიან შეზღუდული თავიანთი მთავრობების ინსტრუქციებით თუ პოლიტიკური მიდგომებით; კენჭისყრის წესებს, რომელიც იძლევა ცალკეულ გადაწყვეტილებათა ხმების უმრავლესობით მიღების საშუალებას, სხვები კი უნდა იქნეს მიღებული ერთხმად; და ბოლო ინსტანციის ზეეროვნულ სასამართლოს, თუმცა მისი იურისდიქცია მხოლოდ ადამიანის უფლებათა დაცვით შემოიფარგლება.

წიგნის მიზანია საბჭოს კანონშემოქმედებითი საქმიანობის მიმოხილვა. ის უცილობლად იქნება არასრულყოფილი - საბჭოს კონვენციები მართლაც იმდენად მრავლისმომცველია, რომ ენციკლოპედიური სახის ნაშრომი თუ გადასწვდებოდა მათ ამომწურავად. მიუხედავად ამისა, საგულისხმო ყურადღებას მივაპყრობთ მის „საკონსტიტუციო“ სამართალს, რომელიც ფართო გაგებით, ნიშნავს მის საწესდებო სამართალს. საბჭოს ორგანიზაცია და სამოქმედო პრინციპები ეყრდნობა 1949 წელს მიღებულ წესდებას, მაგრამ ეს დოკუმენტი მხოლოდ ზოგად ჩარჩოს თუ გვთავაზობს. მინისტრთა კომიტეტის „საწესდებო“ რეზოლუციები, ევროპის საბჭოს პრაქტიკული მოღვაწეობა და სახელმწიფოთა და მთავრობების მეთაურთა მიერ გაკეთებული დეკლარაციები, თავიანთ ერთობლიობაში, განაგრცობს მისი ინსტიტუციური სტრუქტურების, მათი უფლებამოსილებებისა და მათ შორის ურთიერთობათა მარეგულირებელ წესებს.

როგორც სამთავრობათაშორისო თანამშრომლობისთვის გამიზნული ორგანიზაცია, ევროპის საბჭო დიდ როლს თამაშობს ევროპის სახელმწიფოთა ეროვნული კანონმდებლობების ჰარმონიზაციის საქმეში, რასაც ცხადყოფს მისი მდიდარი „საკანონმდებლო“ მოღვაწეობის შედეგები - დღედღობით მის მიერ შემუშავებულია ორასამდე კონვენცია⁷. სახელშეკრულებო სამართლის შესახებ ვენის კონვენციის გაგებით, ყველა მათგანი წარმოადგენს საერთაშორისო ხელშეკრულებას. მართალია ისიც, რომ ზოგიერთი მათგანის ეფექტიანობას ჩრდილს აყენებს მაგალითად, მათი ხელმოწერისა ან რატიფიკაციის დაგვიანება სახელმწიფოთა საჭირო რაოდენობის მიერ, არაერთი დათქმა თუ განმარტებითი დეკლარაცია, რაც ამახინჯებს მათ შინაარსს. ზოგიერთ მათგანს შესაძლოა ახლდეს თანდაყოლილი სისუსტეებიც, როდესაც ტექსტის ფორმულირება შეგნე-

ნაწილს და ამდენად, იურიდიული ძალა არ გააჩნიათ. თვით წესდება მოყვანილია I დანართში.

7. თუმცა, მათ შორის უმნიშვნელოვანესს, ადამიანის უფლებათა ევროპულ კონვენციას, მოკლედ შევეხებით გამომდინარე იქიდან, რომ საბჭოს „ძირითადი“ კანონმდებლობის კვლევა ჩვენს ამჟამინდელ საფიქრალს მართლაც არ წარმოადგენს. ნებისმიერ შემთხვევაში, ამ კონვენციის შესახებ არსებობს მდიდარი ლიტერატურა, იგივე ითქმის ევროპის სოციალურ ქარტიაზეც.

ბულად არ არის მკაფიო და სახელმწიფოებს ლავირების მრავალი საშუალება გააჩნიათ, ან როდესაც მხარეები დაჟინებით მოითხოვენ დათქმების გათვალისწინებას. მიუხედავად ამისა, საბჭოს ფართომასშტაბიანი საქმიანობა სტანდარტების შემუშავების სფეროში ასახავს მის წარმატებას სამართლებრივ ასპარეზზე.

კონვენციები კანონმდებლობათა ჰარმონიზების საქმეში საბჭოს მიერ გამოყენებულ ერთადერთ ინსტრუმენტს არ წარმოადგენს და ზოგჯერ, უფრო ეფექტიანი მინისტრთა კომიტეტის მიერ მთავრობებისადმი გამოცემული რეკომენდაციები შესაძლოა აღმოჩნდეს. გამოცდილება ასევე წარმოაჩენს, რომ ეროვნული კანონპროექტების გარშემო გამართული დისკუსიები ხშირად საკმარისია ევროპულ დონეზე მათი ჰარმონიზების ხელშესაწყობად.

და ბოლოს, ევროპის საბჭოს სამართლის შესწავლა შეუძლებელია ორგანიზაციის წევრ სახელმწიფოებსა და სხვა ევროპულ ორგანიზაციებზე მისი გავლენის გათვალისწინების გარეშე. კომუნიკური დიქტატორული რეჟიმების დაცემისთანავე დაწყებული გაფართოების პროცესის წყალობით, საბჭომ წარმატებულად განავრცო მისი ფასეულობები მთელი ევროპის მასშტაბით, რაც დასტურია იმისა, რომ ომებისგან დაფლეთილი ჩვენი კონტინენტი ბოლოს და ბოლოს ძლევს იდეოლოგიურ განსხვავებებს და ჰპოვებს ერთიანობას. ამან საბჭოს მართლაც რომ პანევროპული განზომილება მიანიჭა და ამჟამად გაფართოებული და გაერთიანებული ევროპის იმედს განასახიერებს. მაგრამ ის სხვა ევროპულ ორგანიზაციებთან კონკურენციაში ჩაბმულიც აღმოჩნდა, რომელთაგან ზოგიერთს საგულისხმოდ მეტი რესურსი გააჩნია. დღეისათვის ევროპის საბჭოს ესაჭიროება ევროპის მშენებლობაში თავისი განსაკუთრებული როლის განმტკიცება და აღიარება, ისევე როგორც თანამშრომლობისათვის გახსნილობა იმ ევროპულ ორგანიზაციებთან და განსაკუთრებით ევროკავშირთან, რომელთა პასუხისმგებლობები და ინტერესები სულ უფრო მეტად ემთხვევა მისას.

ნანილი პირველი

ევროპის საბჭოს
„კონსტიტუციური“ სტატუსი

შესაძლებელია თუ არა „კონსტიტუციური სამართლის“ ცნება მიესადაგოს ორგანიზაციის დამფუძნებელ დოკუმენტსა და მოგვიანებით მასზე დართულ სხვა სავალდებულო ნორმებს? ევროკავშირის კონსტიტუციის გარშემო წამოჭრილი დებატები ადასტურებს ამ შეკითხვის აქტუალობას⁸. რა თქმა უნდა, შეიძლება ვამტკიცოთ, რომ მხოლოდ სახელმწიფოები ფლობენ კონსტიტუციას და რომ დემოკრატიული კონსტიტუცია, ტრადიციული გაგებით, ხალხის შემოქმედების ნაყოფია.

ყველაზე მეტი კითხვა, ცხადია, იბადება კონსტიტუციებსა და სახელმწიფოებს შორის კავშირის დასაბუთებისას. შეიძლება კი დღეს საზოგადოებები პოლიტიკური ფორმით ჩამოყალიბდნენ მხოლოდ და მხოლოდ როგორც სახელმწიფოები? უნდა გააჩნდეს კი რომელიმე ახლად ორგანიზებულ ფორმას სუვერენული სახელმწიფოს ატრიბუტები მანამ, სანამ მის დამფუძნებელ ტექსტს კონსტიტუცია დაერქმეოდა? მათ, ვინც კონსტიტუციას მოქალაქეებს შორის საერთო ღირებულებებზე დაფუძნებულ შეთანხმებად მიიჩნევენ, აშკარად უჭირთ კონსტიტუციებსა და ხალხებს შორის პირდაპირი კავშირის, როგორც იდეის, ეჭვქვეშ დაყენება.

რა ადგილი უჭირავს ევროპის საბჭოს წესდებას ყოველივე ამასში? არსებითად, ევროპის საბჭოს ამჟამინდელი ორგანიზაციის გათვალისწინებით, მისი წესდება ნამდვილად არ ნიშნავს კონსტიტუციას, ამ სიტყვის ფორმალური გაგებით. ის კვლავაც რჩება საერთაშორისო შეთანხმებად და საბჭოს, განსხვავებით ევროკავშირისგან, არ გააჩნია მოქალაქეთა ერთობლიობა, რომელიც შეძლებდა ჭეშმარიტი პოლიტიკური ორგანიზმის წარმოქმნას.

თუმცა, პრაქტიკული თვალსაზრისით, საბჭოს სანესდებო დოკუმენტები, ერთად აღებული, აარსებს პოლიტიკურ უწყებებს და არეგულირებს მათ შორის ურთიერთობებს. ამ ვარაუდით, წესდება, ისევე როგორც სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციათა დამფუძნებელი ქარტიები, თავისთავად შეიძლება მიჩნეულ იქნეს როგორც შიდა კონსტიტუციური სამართლის წყარო⁹ - შეხედულება, რომელსაც განამტკიცებს მისი დემოკრატიულ ღირებულებებზე ორიენტირება. ყველაფერთან ერთად, ევროპის საბჭო

8. იხ. მაგალითად, სპეციალური გამოცემა ჟურნალისა *Cités*, "Les Constitutions possibles de l'Europe", No. 13, 2003, და განსაკუთრებით ოლივიე ჟუანჟანის კვლევა - "Ce que 'donner une Constitution à l'Europe' veut dire", გვ. 21 და შემდეგ.

9. ამასთან დაკავშირებით, იხ. Monaco, Riccardo, "Le caractère constitutionnel des actes institutifs des organisations internationales", *Mélanges offerts à Charles Rousseau*, Paris, Pedone, 1974, გვ.1.

იყო პირველი საერთაშორისო ორგანიზაცია, რომელმაც წევრი ქვეყნების ხალხები პირდაპირ შეაკავშირა საპარლამენტო ასამბლეის მეშვეობით, რაც დანამდვილებით ნიშნავს, რომ საპარლამენტო ასამბლეის მიერ არჩეული გენერალური მდივანი დემოკრატიული მანდატის მფლობელია.

ევროპის საბჭოს 1949 წლის წესდება და სხვა სანესდებო დოკუმენტები განაპირობებენ მის შიდა კონსტიტუციურ სამართალს. ისინი ერთობლიობაში განსაზღვრავენ ორგანიზაციის მიზნებს, შემადგენლობასა და ორგანიზების პრინციპებს.

თავი 1 ევროპის საბჭო - საფუძვლები

სახელმწიფოებო სამართალში პრეამბულა, ჩვეულებრივ, განმარტავს ხელშეკრულების ზოგად დანიშნულებასა და მის განსაკუთრებულ მიზნებს. ლონდონის ხელშეკრულების პრეამბულა, ამტკიცებს რა ევროპის საბჭოს წესდებას, ამ მხრივ გამონაკლისს არ წარმოადგენს, რადგან განსაზღვრავს საბჭოს მისიას. დამფუძნებელი მთავრობები:

[...] დარწმუნებულნი არიან, რომ მისწრაფება მშვიდობისაკენ, რომელიც ეფუძნება სამართლიანობასა და საერთაშორისო თანამშრომლობას, არის სასიცოცხლო მნიშვნელობის კაცობრიობისა და ცივილიზაციის გადარჩენისათვის;

ხელახლა ადასტურებენ თავიანთ ერთგულებას იმ სულიერი და მორალური პრინციპებისადმი, რომლებიც მათი ხალხების საერთო მემკვიდრეობაა, ჭეშმარიტი დემოკრატიის საფუძველია და პირადი თავისუფლების, პოლიტიკური თავისუფლებისა და კანონის უზენაესობის ნამდვილ წყაროს წარმოადგენს;

სჯერათ, რომ ამ იდეალების შენარჩუნებისა და განხორციელებისათვის საჭიროა ერთნაირი მრწამსის მქონე ყველა ევროპულ სახელმწიფოს შორის უფრო მტკიცე კავშირის არსებობა;

თვლიან, რომ ამ საჭიროებაზე და ამ მიმართებით მათი ხალხების მიერ გამოხატულ მისწრაფებაზე რეაგირებისათვის, აუცილებელი წინ გადადგმული ნაბიჯი იქნება ისეთი ორგანიზაციის შექმნა, რომელიც უფრო დაახლოებს ევროპის ქვეყნებს;

შესაბამისად გადაწყვეტენ, დააფუძნონ ევროპის საბჭო, შემდგარი მთავრობათა წარმომადგენლების კომიტეტისა და საკონსულტაციო ასამბლეისაგან და ამ მიზნისათვის მიიღეს აღნიშნული წესდება.

პრეამბულის ლირიკული ფლერადობა მცირედად თუ მიგვანიშნებს დამფუძნებელ ქვეყნებს შორის მოლაპარაკებებში მანამდე არსებულ შეფერხებებზე. არადა, თვით ორგანიზაციის დასახელებაც კი, „ევროპის საბჭო“, არ იყო შემთხვევითი არჩევანი, არამედ გამოხატავდა დიდი ბრიტანეთის მიზანსწრაფვას, დასაწყისიდანვე შემოესაზღვრა ახალი ორგანიზაციის გავლენები. ეს დასახელება ამჯობინეს საფრანგეთის მაშინდელი საგარეო საქმეთა მინისტრის, რობერტ შუმანის მიერ შემოთავაზებულ უფრო მრავლისმთქმელ სიტყვათწყობას - „ევროპულ კავშირს“. ბრიტანელ და ფრანგ

დიპლომატებს შორის მიღწეული კომპრომისი იგრძნობა ასევე ისეთ ზოგად ცნებებში, როგორცაა „უფრო მჭიდრო თანამშრომლობა“ და „უფრო მჭიდრო ასოციაცია“. იმ დროს, როცა დიდი ბრიტანეთი საბჭოს მოიაზრებდა, როგორც არა უმეტეს სამთავრობათაშორისო თანამშრომლობის ბაზისს, საფრანგეთის ამბიცია გამოკვეთილად უფრო გრძელვადიანი პერსპექტივის მქონე იყო - შექმნილიყო ევროპის შეერთებული შტატები.

მიზანი

ევროპის საბჭოს ყოფიერების საზრისი (*raison d'être*) ჩამოყალიბებულია მისი წესდების 1-ლი მუხლის a. პუნქტში:

ევროპის საბჭოს მიზანია, მიაღწიოს უფრო დიდ ერთობას მის წევრებს შორის იმ იდეალებისა და მიზნების დაცვისა და განხორციელების მიზნით, რომლებიც წარმოადგენს მათ საერთო მემკვიდრეობას და ხელს უწყობს მათ ეკონომიკურ და სოციალურ პროგრესს.

ამგვარად, ევროპის საბჭოს ამოძრავებს ორმაგი მიზანი: დემოკრატიული იდეალებისა და პრინციპების დაცვის მიზნით, შეაკავშიროს მისი წევრები უფრო მჭიდროდ¹⁰ და ხელი შეუწყოს მათ ეკონომიკურ და სოციალურ განვითარებას. ლონდონის ხელშეკრულების ავტორთათვის განუყოფელი იყო პოლიტიკური და სოციალური დემოკრატია - მშვიდობა ეკონომიკური და სოციალური პროგრესის გარეშე წარმოუდგენელი გახლდათ.

მეორე მსოფლიო ომის საშინელებებმა მრავალი ადამიანი დაარწმუნა, რომ საერთაშორისო თანამშრომლობა სასიცოცხლოდ საჭირო იყო ახალი კონფლიქტების თავიდან ასაცილებლად და იმგვარი პირობების შესაქმნელად, სადაც სახელმწიფოები ნაყოფიერად იღვანებდნენ ერთად. ევროპის საბჭოს უპირველესი ამოცანა, შესაბამისად, გულისხმობდა იმ ევროპულ სახელმწიფოთა თავმოყრას, რომლებიც იზიარებდნენ დემოკრატიულ ღირებულებებს და ეყრდნობოდნენ ადამიანის პიროვნული და პოლიტიკური თავისუფლებისა და კანონის უზენაესობის პრინციპებს.

წესდების პრეამბულიდან და პირველი მუხლიდან მზერა უნდა მივმართოთ მესამე მუხლისკენ (განევიანების პირობების შესახებ), რათა განვსაზღვროთ ის პრინციპები, რომლებიც უნდა იქნეს არა მარტო „დაცუ-

10. როგორც რენე მასილიმ, ელჩთა კონფერენციაზე საფრანგეთის წარმომადგენელმა განაცხადა: „იტალიის დაჟინებული მოთხოვნა იყო იმგვარი პრეამბულის შემუშავება, რომელიც მიუთითებდა იმ დიად პრინციპებზე, რომელთაც დასავლეთის დემოკრატიული სისტემები ეყრდნობა და მიზნად დაისახავდა ევროპული კავშირის შენებას, მაგრამ სკანდინავიელებისთვის ეს მეტისმეტი იყო, ბრიტანელები კი ეშურებოდნენ ამ მისწრაფებათა დამცრობას სრულიად ბუნდოვან მიზნამდე „მჭიდრო ერთობის“ შესახებ ევროპულ ხალხებს შორის, რაც არ იყო ერთი და იგივე“. იხ. Massigli, René, *Une comédie des erreurs*, Paris, Plon, 1978, გვ. 166.“

ლი“, არამედ „რეალიზებული“. ეს პრინციპებია: კანონის უზენაესობა და ადამიანის უფლებათა დაცვა, რომელთაც შემდგომში დაემატა პლურალისტური დემოკრატია¹¹. ამ პრინციპების ამჟამინდელი აღიარება შეესაბამება ზოგად ტენდენციას, საერთაშორისო ლეგიტიმურობა გახადოს მათზე დამოკიდებული და სუვერენული სახელმწიფოს მოქველებული კონცეფცია თანდათანობით შეცვალოს ახლით, რომელიც დაეფუძნება დემოკრატიის პრინციპების დაცვას.

შესაბამისად, ევროპის საბჭო, განსაკუთრებით ცივი ომის პერიოდში, იქცა ლიბერალური დემოკრატიისადმი დასავლეთ ევროპის კოლექტიური ერთგულების სიმბოლოდ და მის ხორცშესხმად. მოგვიანებით კი მისი როლი განამტკიცა გაფართოების პროცესმა, როდესაც ის გადაერთო პლურალისტური დემოკრატიის დაცვასა და გავრცელებაზე მთელი ევროპის მაშტაბით. და მართლაც, ევროპის საბჭოს ხშირად მოიხსენიებენ, როგორც „დემოკრატიულ სისტემათა კლუბს“ ან „დემოკრატიის სახლს“.

ნესდების თანახმად, საბჭოს ამოცანებში შედის ასევე მისი წევრი ქვეყნების ეკონომიკური და სოციალური განვითარების ხელშეწყობა. მიზანს ამ შემთხვევაში წარმოადგენდა იმგვარი პოლიტიკური და მატერიალური პირობების უზრუნველყოფა, რაც განამტკიცებდა მათ დემოკრატიულ, სოციალურ და კულტურულ ინტეგრაციას. მაგრამ ამ მიზანმა ლიბერალური დემოკრატიის დაცვის სასარგებლოდ მეორე პლანზე გადაინაცვლა მაშინ, როდესაც ასპარეზზე გამოვიდნენ სპეციალურად ეკონომიკური პროფილის მქონე ორგანიზაციები, როგორცაა ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაცია (OECD) და მოგვიანებით, ევროპული თანამეგობრობა.

ვალდებულებები

ნესდების მიხედვით, ევროპის საბჭოს სამოქმედო ასპარეზი იმდენად ფართოა, რომ ის სულ ადვილად შეიძლება აღმომჩნდარიყო თითქმის სრულად პასუხისმგებელი ყველა სახის თანამშრომლობაზე მის წევრ ქვეყნებს შორის. ნესდების 1-ლი მუხლი ადგენს, რომ მან უნდა მისდიოს დასახულ მიზანს „საერთო ინტერესის საკითხებზე დებატებითა და ეკონომიკურ, სოციალურ, კულტურულ, სამეცნიერო, სამართლებრივ და ადმინისტრაციულ საკითხებში ერთობლივი მოქმედებითა და შეთანხმებებით, ადამიანის უფლებებისა და ფუნდამენტურ თავისუფლებათა შენარჩუნებითა და შემდგომი განხორციელებით“.

თუმცა, არსებობდა გარკვეული სფეროები, სადაც ევროპის საბჭოს თანა-

11. საპარლამენტო ასამბლეის მიერ შემოთავაზებული შესწორებული ნესდების პროექტი მე-3 მუხლში განმარტებულ ნევრობისათვის საჭირო პირობებს უმატებდა „პლურალისტური საპარლამენტო დემოკრატიის პრინციპებს“.

მშრომლობის შესაძლებლობები შეზღუდული იყო. ეკონომიკა, მაგალითად, უკვე მოქცეული იყო საბჭოს შექმნამდე სულ რაღაც ერთი წლით ადრე, 1948 წელს დაარსებული ეკონომიკური თანამშრომლობის ევროპული ორგანიზაციის (OEEC) მეურვეობის ქვეშ, რომელიც მოგვიანებით, 1961 წელს იქცა ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაციად (OECD). ევროპის ქვანახშირისა და ფოლადის თანამეგობრობისა (ECSC) და უფრო გვიან ევროპის ეკონომიკური თანამეგობრობის დაარსებამ (რომის ხელშეკრულების ძალით, 1957 წელს) კიდევ უფრო მეტად შეზღუდა ეს სივრცე.

მეორეს მხრივ, ადამიანის უფლებები, სამართლებრივი, კულტურული თუ სამეცნიერო თანამშრომლობა, ისევე როგორც სოციალური სექტორი უმალ იქცა საბჭოს საქმიანობის ცენტრალურ მიმართულებებად. მსგავსი რამ მოხდა ადგილობრივი და რეგიონული ხელისუფლების შემთხვევაშიც, რაც უმთავრესად გამოიხატა ადგილობრივ და რეგიონულ ხელისუფალთა მუდმივმოქმედი კონფერენციის დაარსებაში, რომელიც 1994 წელს ევროპის ადგილობრივი და რეგიონული ხელისუფლების ორგანოთა კონგრესად ჩამოყალიბდა და ამჟამად ორგანიზაციის „მესამე საყრდენად“ (*pillar*) მიიჩნევა¹².

ეროვნული თავდაცვის სფეროს გვერდის ავლით

ეროვნულ თავდაცვასთან დაკავშირებული საკითხები იყო ერთადერთი, რაც შეგნებულად გამოირიცხა ორგანიზაციის საზრუნავიდან (წესდების 1-ლი მუხლის d. პუნქტი). ამის მიზეზი იყო ის, რომ ნეიტრალურ სახელმწიფოებს სამხედრო ორგანიზაციის წევრობის არანაირი სურვილი არ გააჩნდათ, სხვებს კი, რომლებიც ამა თუ იმ სამხედრო ალიანსს მიეკუთვნებოდნენ, არ სურდათ მისი უფლებამოსილების სფეროს გადაფარვა. მაშინდელ წევრ სახელმწიფოთაგან, ფაქტიურად მხოლოდ ავსტრია, ირლანდია, შვედეთი და შვეიცარია რჩებოდნენ ჩრდილოატლანტიკურ ალიანსს, ნატო-ს გარეთ.

60-იან წლებამდე საპარლამენტო ასამბლეა თავის დებატებში გაკვრიტაც კი იშვიათად იხსენიებდა ეროვნული თუ კოლექტიური თავდაცვის სფეროს. როდესაც 1950 წლის აგვისტოში, ასამბლეის წევრის რანგში უინსტონ ჩერჩილმა წამოაყენა ევროპული არმიის შექმნის იდეა, მინისტრთა კომიტეტმა გამოხატა მკვეთრი რეაქცია¹³ და ასამბლეას შეახსენა, რომ ამ საკითხის განხილვის უფლებამოსილებას ის არ ფლობდა. თავის პასუხში ასამბლეამ ითხოვა წესდების 1-ლი მუხლის d. პუნქტის გაუქმება, პირველმა აღნიშნული მოსაზრება უარყო, მაგრამ 1951 წელს მაინც მიიჩნია,

12. იხ. ქვემოთ, გვ. 101; სანესდებო რეზოლუცია 2000 (1), დაკავშირებული ევროპის ადგილობრივი და რეგიონული ხელისუფლების ორგანოთა კონგრესთან, იხ. დანართი I. ევროპის საბჭოს საქმიანობის სფეროების მოკლე აღწერილობისათვის იხ. ევროპის საბჭოს საინფორმაციო ცენტრში ხელმისაწვდომი ცნობის ფურცელი - „The Council of Europe, 800 million Europeans“.

13. იხ. საკონსულტაციო ასამბლეის რეკომენდაცია 5 (1950).

რომ ასამბლეას შეეძლო, მოეცვა თავდაცვის საკითხები მაშინ, როდესაც ის განიხილავდა მშვიდობის უზრუნველყოფის საკითხს „საერთაშორისო თანამშრომლობასა და სამართალზე დაყრდნობით“, რითაც წესდების პრეამბულას საბჭოს ამ სფეროში ჩაბმის საფუძვლად აღიარებდა¹⁴.

ამის შემდეგ დაშვებულ იქნა საპარლამენტო ასამბლეის მიერ ევროპაში მშვიდობისა და უსაფრთხოების პოლიტიკური ასპექტების განხილვის შესაძლებლობა, წმინდა სამხედრო საკითხების გვერდის ავლის პირობით. მსგავსი საკითხები, ყველა შემთხვევაში, სულ მალე იქცა დასავლეთ ევროპული კავშირის (WEU) - 1955 წელს დაარსებული თავდაცვის ერთობლივი პაქტის პრეროგატივად. რეალურად, სამხედრო სფეროში ეს ორი ორგანიზაცია ერთმანეთს ავსებს და მათი წევრი ქვეყნები, როგორც წესი, ორივე მათგანის საპარლამენტო ასამბლეებში ერთსა და იგივე დელეგაციას მიავლენენ ხოლმე.

სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციების წევრობა - ჩაურევლობის პრინციპი

წესი, რომლის თანახმად „ევროპის საბჭოში მონაწილეობამ გავლენა არ უნდა იქონიოს მისი წევრების თანამშრომლობაზე გაერო-სთან, სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციასთან თუ კავშირთან, რომელთა წევრებიც ისინი არიან“ (წესდების 1-ლი მუხლის c. პუნქტი), საბჭოს უფლებებს კიდევ უფრო მეტ შეზღუდვებს უყენებს. ადრეულ წლებში აღნიშნულ პირობას მკაცრად იცავდნენ, ცდილობდნენ რა მაგალითად, რომ შეხვედრები საბჭოში არ დამთხვეოდა სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციების მიერ დადგენილ შეხვედრათა განრიგს. დღეისათვის პროგრამები უზომოდ მომრავლებულია და შესაბამისად, ეს წესიც უფრო მოქნილი ხდება. ევროპის საბჭო უბრალოდ გვერდს უვლის საკითხებს, რომელთა გარშემო სხვა ორგანიზაციებში უკვე მიმდინარეობს მუშაობა. სხვა მხრივ, ის იღებს ვალდებულებას, ითანამშრომლოს მათთან და საკუთარი გამოცდილება მათ და ევროპის სამსახურში ჩააყენოს.

რესურსები

სამოქმედო რესურსები

ევროპის საბჭოს მიზნები და ამოცანები შესაძლოა ფართოა, მისი რესურსები მათთან შედარებით მოკრძალებულია. ესეც შესაძლოა მივიჩნიოთ კონტინენტურ ევროპასა და დიდ ბრიტანეთს შორის 1949 წელს მიღწეული კომპრომისის გამოძახილად: საპატიო მიზნები პირველის მოსაწონად,

14. იხ. აგრეთვე მინისტრთა კომიტეტის რეზოლუცია (53) 18.

სამთავრობათაშორისო თანამშრომლობის ტრადიციული საშუალებები კი მეორის დასაკმაყოფილებლად. აღნიშნული კომპრომისი ასახულია წესდებაში, რომელიც ძალიან შორსაა ფედერალისტების ოცნებისგან და საბჭოს უსახავს მარტივ მიზანს, მოახდინოს კოორდინაცია და ჰარმონიზება ეროვნული მიდგომებისა, რომელთაც ჯერ კიდევ სახელმწიფოები განსაზღვრავენ. 1-ლი მუხლის d. პუნქტში გაწერილი მისი სამოქმედო საშუალებები შემოიფარგლება „საერთო ინტერესის საკითხების განხილვით“ და „შეთანხმებებითა და საერთო მოქმედებით“. როგორც ჯ.ლ. ბურბანი აღნიშნავს: „ევროპის საბჭოს რესურსების გაზრდის მიზნით მართალია დეტალები შეჯერებულ იქნა, თავდაპირველი კომპრომისი კვლავაც რჩება მის ძირითად სამართლებრივ ნორმად, რაც იცავს მას იმგვარი ზეეროვნული ბუნების მიღებისგან, როგორსაც ფლობს ევროპული თანამეგობრობა“.¹⁵

სამთავრობათაშორისო თანამშრომლობა ძირითადად ხორციელდება ევროპის საბჭოში დადებული მრავალი ხელშეკრულების საფუძველზე. თუმცა, ისინი ტრადიციული ტიპის ხელშეკრულებებია და წევრ სახელმწიფოებში ვერავითარ შედეგს ვერ იწვევს მანამ, სანამ შიდა კონსტიტუციური ნორმების თანახმად არ მოხდება მათი ხელმოწერა და რატიფიკაცია.

გარდა ამისა, მინისტრთა კომიტეტი გამოსცემს რეკომენდაციებს წევრი ქვეყნების მისამართით, ხოლო საპარლამენტო ასამბლეაში კენჭი ეყრება მინისტრთა კომიტეტისადმი განკუთვნილ რეკომენდაციებს, ისევე როგორც მისი შეხედულებების ამსახველ რეზოლუციებს ამა თუ იმ პოლიტიკური მიდგომის შესახებ. მიუხედავად ამისა, ამ დოკუმენტთაგან არცერთს არ გააჩნია სავალდებულო ბუნება.

ფინანსური რესურსები

წესდების 38-ე მუხლის თანახმად, ევროპის საბჭოს ოპერაციული ხარჯების დაფარვის ორი საშუალება არსებობს:

- a. მინისტრთა კომიტეტსა და საკონსულტაციო ასამბლეაში საკუთარ წარმომადგენლობასთან დაკავშირებულ ხარჯებს თავის თავზე იღებს თითოეული წევრი ქვეყანა;
- b. სამდივნოსა და ყველა სხვა საერთო ხარჯები წევრ ქვეყნებს შორის უნდა განაწილდეს იმგვარი პროპორციით, როგორსაც განსაზღვრავს მინისტრთა კომიტეტი, წევრი ქვეყნების მოსახლეობის რაოდენობაზე დაყრდნობით...

1994 წლის 4 ნოემბრის რეზოლუცია (94) 31 მიუთითებს, თუ როგორ უნდა

15. Burban, J.-L., *Le Conseil de l'Europe, Que Sais-Je?* series, No. 885, მე-3 გამოცემა, ქ. პარიზი, PUF, 1996 წ. გვ.18.

იქნეს გამოთვლილი საბჭოს ბიუჯეტში წევრი ქვეყნების შენატანის ოდენობა. წესდების განმარტებით, საერთო ხარჯები მართალია წევრი ქვეყნების მოსახლეობის რაოდენობის მიხედვით ნაწილდება, ბიუჯეტში წევრთა შენატანის განსაზღვრისას, ზოგჯერ მხედველობაში შეიძლება იქნეს მიღებული საერთო-ეროვნული პროდუქტიც (შემოსავალი ერთ სულ მოსახლეზე). აღნიშნული წესი ყოველთვის ღიაა ცვლილებებისთვის. მაგალითად, 80-იან წლებში თურქეთმა ითხოვა, მხედველობაში მიეღოთ არა მხოლოდ მისი მოსახლეობის რაოდენობა, არამედ მისი საერთო-ეროვნული პროდუქტის მაჩვენებელიც. ამის საფუძველზე დამტკიცებულ იქნა უფრო მცირე შენატანი, სამაგიეროდ, საპარლამენტო ასამბლეაში მისთვის კუთვნილი 14 ადგილიდან მან დაკარგა ორი, ასევე შემცირდა ევროპის საბჭოს სამდივნოში ა) რანგის მქონე პერსონალისთვის კუთვნილ ადგილებზე მისთვის დანესებული ქვოტაც. 2004 წელს რუსეთის ფედერაციამაც განიზრახა მისი, როგორც მსხვილი შემომტანის სტატუსის გადახედვა, მაგრამ საბოლოოდ მისი შენარჩუნება არჩია.

„ძირითადი შემომტანები“ (დღეისათვის საფრანგეთი, გერმანია, იტალია, გაერთიანებული სამეფო და რუსეთის ფედერაცია) ფლობენ ერთსა და იგივე რაოდენობის ადგილებს საპარლამენტო ასამბლეაში და ბიუჯეტშიც თანაბარი ოდენობის შენატანი შეაქვთ, რაც განსაზღვრავს ასევე სამდივნოში ა) რანგის ადგილების მათთვის კუთვნილ ოდენობას. ამის მიუხედავად, სახელმწიფოები მცირე გავლენასაც ვერ ახდენენ საკადრო პოლიტიკაზე და ორგანიზაციაში პერსონალის მოზიდვა და მათი დანაწარების მექანიზმები ჩვეულებრივი პროცედურის თანახმად ხორციელდება. ეს წესები გაერო-ს ქარტიით არის ნაკარნახები.

ევროპის საბჭოს ბიუჯეტს ადგენს გენერალური მდივანი, რის შემდეგაც, ფინანსური განაწესის შესაბამისად (38-ე მუხლის d. პუნქტი), ის დასამტკიცებლად გადაეცემა მინისტრთა კომიტეტს.

პრივილეგიები და იმუნიტეტები

ევროპის საბჭო, წევრი ქვეყნების წარმომადგენლები და ორგანიზაციის პერსონალი სარგებლობენ ჩვეულებრივი პრივილეგიებითა და იმუნიტეტებით, რომელთაც არეგულირებს წესდების მე-40 მუხლი. 1949 წლის გენერალური შეთანხმება ევროპის საბჭოს პრივილეგიებისა და იმუნიტეტების შესახებ და მისი 1952 წლის ოქმი (ETS (ევროპულ ხელშეკრულებათა სერია) No. 10) იძლევა მათ დეტალურ ჩამონათვალს¹⁶. პრივილეგიები

16. იხ. აგრეთვე ასამბლეის რეგლამენტის 64-ე მუხლი და მინისტრთა კომიტეტის რეზოლუცია (69) 29, საერთაშორისო ორგანიზაციათა პრივილეგიებისა და იმუნიტეტების შესახებ. ეს უკანასკნელი ხასიათდება შესანიშნავი ხედვით.

და იმუნიტეტები გამიზნულია, რათა ორგანიზაციას, მისი წევრი ქვეყნების წარმომადგენლებსა და საბჭოს პერსონალს მიეცეთ საშუალება, მათზე დაკისრებული მოვალეობები შეასრულონ სრული დამოუკიდებლობის პირობებში.

გენერალური შეთანხმება ადგენს, რომ ევროპის საბჭო წარმომადგენს იურიდიულ პირს და შესაბამისად, უფლებამოსილია დადოს ხელშეკრულებები, შეიძინოს და განკარგოს უძრავ-მოდრავი ქონება და ჩაებას სამართალწარმოებაში. მისი ადგილსამყოფელი და შენობები ხელშეუხებელია, მისი აქტივები, შემოსავალი და სხვა ქონება გათავისუფლებულია ყველა სახის პირდაპირი ბეგარისგან და საბაჟო გადასახადისგან, აკრძალვისგან თუ საიმპორტო შეზღუდვისგან.

შეთანხმებაში ასევე დეტალურადაა განერილი მინისტრთა კომიტეტის წევრთათვის ნაგულები პრივილეგიები და იმუნიტეტები თავიანთი ფუნქციების შესრულებისას, ისევე როგორც შეხვედრებიდან ან შეხვედრებზე დასასწრებად მგზავრობისას. ყოველივე ამის მიზანია მათი დამოუკიდებლობისა და აზრის გამოხატვის სრული თავისუფლების დაცვა. ამრიგად, ისინი არ შეიძლება იყვნენ დაკავებულნი ან დაპატიმრებულნი, არ შეიძლება მათთვის პირადი ბარგის ჩამორთმევა თუ მათ წინააღმდეგ სამართლებრივი დევნის წარმოება იმ ქმედებათა გამო, რომლებიც ჩადენილ იქნა მათ მიერ სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებისას. მათი ყველა საბუთი და დოკუმენტი ხელშეუხებელია, მათ შეუძლიათ კოდების გამოყენება, ისევე როგორც დოკუმენტაციისა და წერილების მიღება ფოსტითა თუ დალუქული ამანათით.

მსგავსი გარანტიებით სარგებლობენ საპარლამენტო ასამბლეის წევრებიც. სხდომებიდან ან სხდომებზე დასასწრებად მგზავრობისას, მათი და მათი შემცველების გადაადგილების თავისუფლებაზე არ შეიძლება დაწესდეს არანაირი ადმინისტრაციული ან სხვა სახის შეზღუდვა, აკრძალულია მათი ძებნა, დაკავება ან სამართლებრივი დევნის წარმოება მათ მიერ სამსახურებრივი მოვალეობების შესრულებისას გამოთქმული შეხედულებებისა თუ კენჭისყრაში მონაწილეობის გამო.

და ბოლოს, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს მოსამართლეები ასევე სარგებლობენ დიპლომატიური პრივილეგიებითა და იმუნიტეტებით (პრივილეგიებსა და იმუნიტეტებზე ევროპის საბჭოს 1996 წლის 5 მარტის გენერალური შეთანხმების მე-6 ოქმის 1-ლი მუხლი, ETS No.162)

უფლებამოსილების გადაჭარბებამდე მათი მხრიდან, იკრძალება საბჭოს პერსონალის მიმართ სამართლებრივი დევნის წარმოება ოფიციალურ რანგში ჩადენილი ქმედების გამო (მათ შორის წერილობითი ან ზეპირი

გამონათქვამების გამო). პერსონალი გათავისუფლებულია ასევე ბეგარისგან ხელფასებსა და დანარიცხებზე. თუმცა, მის ნებისმიერ წევრს შესაძლოა მოეხსნას იმუნიტეტი გენერალური მდივნის მხრიდან, თუკი იქმნება სამართალწარმოების ჩაშლის საფრთხე და როდესაც მსგავსი ქმედება არ აყენებს ზიანს საბჭოს ინტერესებს.

გენერალური მდივანი და მისი მოადგილე, მათი მეუღლეები და არასრულწლოვანი შვილები სარგებლობენ საერთაშორისო სამართლებრივი ნორმებით დიპლომატიური წარგზავნილებისთვის მინიჭებული პრივილეგიებით, იმუნიტეტებით, თავისუფლებებითა და შეღავათებით.

ოფიციალური და სამუშაო ენები

ევროპის საბჭოს წესდების მე-12 მუხლის თანახმად, ორგანიზაციის ოფიციალური ენებია ინგლისური და ფრანგული და დღეისათვის არაფერი გვაფიქრებინებს, რომ მასში შესაძლოა განხორციელდეს რაიმე ცვლილება. უნდა აღინიშნოს, რომ არსებობდა ოფიციალური ენების რაოდენობის გაზრდის რამდენიმე მცდელობა (განსაკუთრებით, გერმანული ენის ჩართვის მიზნით), თუმცა ყველა მათგანი უშედეგოდ დასრულდა. ამკარაა, რომ ევროკავშირში მიღებული სისტემა, რომელიც ყოველი წევრი ქვეყნის ენას ანიჭებს ოფიციალურ სტატუსს, საბჭოსათვის, რომლის 46 წევრ სახელმწიფოს ერთობლიობაში 40-მდე ეროვნული ენა გააჩნია, არ იქნებოდა არც მისაღები და არც ფინანსურად შესაძლებელი.

მიუხედავად ამისა, ეს სულაც არ ნიშნავს, რომ საბჭოში სხვა ენების გამოყენება შეუძლებელია. ორ ოფიციალურ ენაზე დამატებით, ასამბლეა ცნობს რამდენიმე „სამუშაო“ ენასაც - გერმანულს, იტალიურსა და რუსულს, რომელთა გამოყენება შესაძლებელია სხდომებზე გამოსვლისას და საჭიროებისამებრ, კომიტეტებში. თარგმანის ხარჯები ასეთ შემთხვევაში ევროპის საბჭოს ბიუჯეტიდან იფარება. შეიძლება გამოყენებულ იქნეს ასევე სხვა ენებიც (მაგალითად, თურქული, რომელზეც საუბრობენ თურქეთს გარეთაც, კერძოდ კი აზერბაიჯანში), განსაკუთრებით პლენარულ დებატებზე, თუმცა ასეთ შემთხვევაში, თარგმანთან დაკავშირებულ ხარჯებს ფარავს შესაბამისი დელეგაცია¹⁷.

ადგილმდებარეობა

საფრანგეთის მხრიდან წინააღმდეგობის დაძლევისა და საპარლამენტო ასამბლეის ფუნქციასთან (საკონსულტაციო), ისევე როგორც მისი დელე-

17. საპარლამენტო ასამბლეის რეგლამენტის 26-ე - 28-ე მუხლები.

გაციების არჩევასთან (შესაბამისი მთავრობების მიერ დამტკიცებული მეთოდით)¹⁸ დაკავშირებული მისეული ხედვის გამარჯვების შემდეგ, დიდმა ბრიტანეთმა, ერთგვარი გამამხნეველი ჯილდოს სახით, საფრანგეთს შესთავაზა ორგანიზაციის ქ. სტრასბურგში განლაგება და მოწონებით შეხვდა მის პირველ გენერალურ მდივნად ფრანგი დიპლომატის, ჟაკ კამილ პარის კანდიდატურასაც.

ამასთან, სტრასბურგი სიმბოლური არჩევანიც გახლდათ. ომის დროს გერმანიის მიერ ოკუპირებული, ქალაქი ამიერიდან განასახიერებდა ფრანგულ-გერმანული შერიგების სულისკვეთებას, რომლისგანაც ახალი და მშვიდობიანი ევროპა უნდა აღმოცენებულიყო. გაერთიანებული სამეფოს საგარეო მდივანმა, ერნესტ ბევინმა ეს აღნიშნა კიდევ, როდესაც წესდების ხელმოწერის ცერემონიაზე ქ. ლონდონში, 1949 წლის 5 მაისს განაცხადა:

[...] სტრასბურგი, რომელიც მთელი თავისი ხანგრძლივი ისტორიის მანძილზე განხეთქილების ვაშლად იყო ქცეული ევროპის მეომარ ერებს შორის და იტანჯებოდა, უნდა იქცეს შერიგებისა და ერთობის ახალი ძალისხმევის ცენტრად.

---

18. იხ. 25-ე მუხლის თავდაპირველი ვერსია.

თავი 2

„კონსტიტუციური“ წყაროები

შესაძლებლობა რომ გვექონოდა, გვესაუბრა ევროპის საბჭოს „კონსტიტუციაზე“, უნდა შემოგვეფარგლა თუ არა ეს ცნება ორგანიზაციის წესდებით? ფაქტიურად, 1949 წლიდან საბჭოს ყველა წევრს მოეთხოვებოდა ცალკეულ კონვენციებთან მიერთება. ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენცია ამ მხრივ უმთავრეს მაგალითს წარმოადგენს: თითოეულმა ახალმა წევრმა სახელმწიფომ განეწიანებისას უნდა მოაწეროს მას ხელი და შემდგომში მოახდინოს მისი დროული რატიფიკაცია. ამის გათვალისწინებით, საბჭოს „კონსტიტუციის“ განხილვისას შეუძლებელია შევჩერდეთ მხოლოდ წესდებაზე, არამედ, უნდა გადავწვდეთ ასევე მის „კონსტიტუციური“ ღირებულების მქონე სხვა დოკუმენტებსაც.

1949 წლის წესდება

1949 წლის 5 მაისს ქ. ლონდონში მიღებული წესდება აარსებს ევროპის საბჭოს და განსაზღვრავს მისი ორგანიზებისა და ფუნქციონირების პრინციპებს. მისმა ავტორებმა გონივრულად დატოვეს ადგილი მომავალი შესწორებებისთვის. დოკუმენტის ტექსტის ცალკეულმა ნაწილებმა დღემდე მართლაც განიცადა გარკვეული ცვლილებები. ამის მიუხედავად, არასოდეს გამოთქმულა თანხმობა საპარლამენტო ასამბლეის მიერ შემოთავაზებულ წესდების ძირეულ გადახედვაზე.

ევროპის საბჭოს კონსტიტუციური ქარტია

წესდების დამამტკიცებელი ლონდონის ხელშეკრულება საბჭოს დამფუძნებელი ტექსტია, რომელიც პასუხობს სახელშეკრულებო სამართლის ნორმებს. ის ხელმოწერილი და რატიფიცირებული იქნა ათი დამფუძნებელი წევრის მიერ. ესენი იყვნენ: ბრიუსელის ხელშეკრულების (ცნობილი, ასევე, როგორც დასავლეთ ევროპული კავშირის ხელშეკრულება)¹⁹ ხელმომწერი ხუთი სახელმწიფო - საფრანგეთი, დიდი ბრიტანეთი და ბენელუქსის სამი

19. ამ ხელშეკრულებას ხელი მოეწერა 1948 წლის 17 მარტს ქ. ბრიუსელში. მან საფრანგეთს, დიდ ბრიტანეთსა და ბენელუქსის ქვეყნებს დააკისრა ერთმანეთის დროული დახმარების ვალდებულება მათ წინააღმდეგ განხორციელებული სამხედრო მოქმედების შემთხვევაში.

ქვეყანა, ასევე ირლანდია, იტალია, დანია, ნორვეგია და შვედეთი. ამდენად, პრეამბულა მხოლოდ ამ სახელმწიფოებს იხსენიებს, მიუხედავად იმისა, რომ შემდგომში მათ სხვა ქვეყნებიც დაემატნენ - საბერძნეთი და თურქეთი (1949 წ.), ისლანდია (1950 წ.), გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკა (1951 წ.), ავსტრია (1956 წ.), კვიპროსი (1961 წ.), შვეიცარია (1963 წ.), მალტა (1965 წ.), პორტუგალია (1976 წ.), ესპანეთი (1977 წ.), ლიხტენშტეინი (1978 წ.), სან-მარინო (1988 წ.), ფინეთი (1989 წ.). აღმოსავლეთ ევროპის მიერ განცდილი რევოლუციური ტალღისა (1989-90 წ.წ.) და კომუნისტურ სისტემათა ნგრევის შემდეგ, ახალი დემოკრატიული ქვეყნებისთვის ევროპის საბჭო იქცა ევროპაში შესასვლელ ერთ-ერთ უმთავრეს კარიბჭედ და მათაც არ დაუყოვნებიათ მის გარშემო თავშეყრა წესდების რატიფიკაციის განზრახვით. ეს ქვეყნები იყო უნგრეთი (1990 წ.), პოლონეთი (1991 წ.), ბულგარეთი (1992 წ.), ესტონეთი (1993 წ.), ლიტვა (1993 წ.), სლოვენია (1993 წ.), ჩეხეთის რესპუბლიკა (1993 წ.), სლოვაკეთის რესპუბლიკა (1993 წ.), რუმინეთი (1993 წ.), ლატვია (1995 წ.), მოლდოვა (1995 წ.), ალბანეთი (1995 წ.), უკრაინა (1995 წ.), „იუგოსლავიის ყოფილი რესპუბლიკა მაკედონია“ (1995 წ.), რუსეთის ფედერაცია (1996 წ.), ხორვატია (1996 წ.), საქართველო (1999 წ.), სომხეთი (2001 წ.), აზერბაიჯანი (2001 წ.), ბოსნია და ჰერცეგოვინა (2002 წ.), სერბიისა და მონტენეგროს რესპუბლიკა (2003 წ.). ანდორა ორგანიზაციას მიუერთდა 1994 წელს, მონაკო კი 2004 წლის ოქტომბერში და ამგვარად, წევრთა საერთო რაოდენობა დღეისათვის 46 - ს აღწევს.

წესდება განსაზღვრავდა საბჭოს მიზნებს, აარსებდა მის პოლიტიკურ ორგანოებს და მათ შორის ურთიერთობებსაც არეგულირებდა. ამ თვალსაზრისით, ის და სხვა საწესდებო დოკუმენტები შეგვიძლია მივიჩნიოთ ორგანიზაციის შიდა კონსტიტუციური სამართლის შემადგენელ ნაწილად²⁰. მის ძალაში შესასვლელად საჭირო იყო შვიდი სარატიფიკაციო სიგელის არსებობა.

შესწორებების შეტანა წესდებაში ან მისი გადახედვა - პროცედურა

წესდების 41-ე მუხლი (თავი IX) ცნობს შესწორების ორი სახის პროცედურას. „მძიმე“ პროცედურის მიხედვით, მინისტრთა კომიტეტის ან საპარლამენტო ასამბლეის მიერ შემოთავაზებული ცვლილებები, მონონებული მინისტრთა კომიტეტის მიერ, ფორმდება შემსწორებელ ოქმში, რომელიც ძალაში შედის წევრი ქვეყნების ორი მესამედის მხრიდან მისი ხელმოწერისა და რატიფიკაციის შემდეგ. „მსუბუქი“ პროცედურა მიესადაგება მხოლოდ 23-ე-35-ე მუხლებსა (ასამბლეის შიდა საქმიანობა) და 38-ე-39-ე მუხლებს (ევროპის საბჭოს დაფინანსება). მათთან დაკავ-

20. იხ. ზემოთ, გვ. 19.

შირებული შესწორებების ძალაში შესასვლელად, გენერალური მდივანი სულ უბრალოდ წერილობით ადასტურებს, რომ მინისტრთა კომიტეტი და საპარლამენტო ასამბლეა გამოხატავენ თანხმობას.

ასამბლეას წლების მანძილზე წესდებაში არაერთი შესწორების შესახებ წამოუყენებია წინადადება. მათგან პირველი იყო 1949 წლის 16 აგვისტოს, სულ რაღაც ერთი კვირის შემდეგ საინაუგურაციო სხდომის გახსნიდან. ამ წინადადებათა სპექტრი ძალზედ ფართო გახლდათ. ზოგიერთი მათგანი მიზნად ისახავდა ევროპის საბჭოს ინსტიტუტების ფუნქციონირების რაციონალიზებას, სხვები კი უფრო ამბიციური ან რევოლუციურიც კი იყო, მაგალითად მაქქეის 1949 წლის 2 სექტემბრის შესწორება, რომელიც „ევროპის საბჭოს მისწრაფებებსა და მიზნებს“ განსაზღვრავს, როგორც „ევროპული პოლიტიკური ხელისუფლებისკენ სვლას, შეზღუდული ფუნქციებით, მაგრამ რეალური ძალაუფლებით“. თუმცა, ეს წინადადება იმთავითვე განწირული იყო, რადგან ქვეყნები მყარად მოეჭიდნენ თავიანთ სუვერენულ პრეროგატივებს და სულაც არ იყვნენ მზად მათი საერთაშორისო ორგანიზაციებისათვის გასაზიარებლად.

წესდება შესწორებებს პერიოდულად განიცდიდა, მაგრამ არასოდეს ყოფილა მთლიანობაში გადახედილი. სამართლის თეორიაში მიღებული განმარტებით, „შესწორება“ ცალკეულ ცვლილებას გულისხმობს, მაშინ როცა გადახედვა უფრო რადიკალურ ხასიათს ატარებს და შესაძლოა ტექსტის მთლიანი გადახალისებაც გამოიწვიოს. ძირეულ ცვლილებებთან დაკავშირებული მთავარი საკითხი უკავშირდება მათი მიღების წესს - გამოყენებულ უნდა იქნეს ორი მესამედის წესი (41-ე მუხლი), თუ მოთხოვნას უნდა წარმოადგენდეს წევრთა ერთსულოვანი თანხმობა. თვით წესდება ამასთან დაკავშირებით პასუხს არ იძლევა.

წესდების ძირეული გადახედვის ჩავარდნა

საპარლამენტო ასამბლეის წევრებს, მინისტრთა კომიტეტსა და სამდივნოს, ისევე როგორც გარეშე დამკვირვებლებს, არაერთგზის შეუნიშნავთ, რომ წესდება ძირეულ გადახედვას საჭიროებდა. ეს კიდევ უფრო საგრძნობი გახდა 1989 წლიდან, მას შემდეგ რაც საბჭომ საკუთარი საზღვრები გახსნა, მისი როლი კი ევოლუციას განიცდიდა. შესაბამისად, 1993 წელს ასამბლეამ შეიმუშავა რეკომენდაცია წესდების მთლიანობაში გადახედვის შესახებ და თვითონვე წარმოადგინა კიდევ მისი განახლებული ვარიანტი (რეკომენდაცია 1212 (1993)).

მართალია, მინისტრის ზოგიერთმა მოადგილემ მოიწონა გეგმა, სახელმწიფოთა მხოლოდ მცირე რაოდენობამ თუ დაუჭირა მას მხარი. მათი უმრავლესობა ჩასატარებელი სამუშაოების მასშტაბებმა და აქედან გამომდინარე

სირთულეებმა შეაშფოთა. ახალი წესდების შემუშავებაზე მოლაპარაკებებს უცილობლად უნდა მოეცვა ყველა მხარე და საჭირო იქნებოდა უზარმაზარი დიპლომატიური ძალისხმევა ქვეყნებს შორის სამართლებრივი თანამშრომლობის საკითხებზე თუ საბჭოს სამომავლო როლსა და უფლებამოსილებებზე წარმოქმნილი დავების მოსაგვარებლად. მოსალოდნელი იყო ბზარის გაჩენა ასევე უდიდესი საერთო ეკონომიკური და პოლიტიკური ინტერესების მქონე ევროკავშირის ქვეყნებსა და დანარჩენ ქვეყნებს შორის.

არსებობდა ასევე ეჭვი, რომ საბჭოს კონსოლიდაციისა და გაძლიერების ნაცვლად, ლონდონის ხელშეკრულების ხელახალ შემუშავებას შეიძლება მოეთანხმებოდნენ მისი ფაქტიური დასუსტება, რადგან რიგ ქვეყნებს ზოგიერთ საკითხზე უკან დახევის შანსი მიეცემოდათ. მართლაც არსებობდა საფრთხე, რომ ზოგიერთ მათგანს კმაყოფილება გამოეთქვა ისეთი ფუნდამენტური თემების ეჭვქვეშ დაყენების გამო, როგორცაა მაგალითად დემოკრატიასთან, ადამიანის უფლებების დაცვასთან, კანონის უზენაესობასთან დაკავშირებული საკითხები.

დასკვნითი არგუმენტი ატარებდა აზრს, რომ მთელი ეს სამუშაო უშედეგო იქნებოდა - 1949 წლის წესდება ნაცადი იყო მთელი ნახევარი საუკუნის მანძილზე, ის მიჰყოლია ცვლილებათა ტემპებს და გადაუტანია ორგანიზაციის 1989 წლის შემდგომი გაფართოების პროცესიც. მოკლედ, მისი გადახედვა დროის ფუჭი ფლანგვა იქნებოდა. უკიდურეს შემთხვევაში, შესაძლებელი იყო მხოლოდ რამდენიმე პროცედურულ შესწორებაზე შეთანხმება, რათა საპარლამენტო ასამბლეისა და მინისტრთა კომიტეტის წევრთა რაოდენობის ზრდა ყოფილიყო მხედველობაში მიღებული.

ეს ვერაფერი არგუმენტი იყო ასამბლეისთვის, რომლისთვისაც „1949 წლით დათარიღებული წესდების გადახედვა უმნიშვნელოვანესად“ მიიჩნეოდა და ახალი ვერსიის დამტკიცებას უკვე 1993 წლის ოქტომბერში, სახელმწიფოთა და მთავრობების მეთაურთა ვენის სამიტზე ისურვებდა (რეკომენდაცია 1212). ამ იმედებმა ვერ გაამართლა: 1993 წლის სექტემბერში შუალედური პასუხის გამოცემის შემდეგ, მინისტრთა კომიტეტმა თავის 1999 წლის ივლისის ძირითად გამომხატურებაში საბოლოოდ უარყო ასამბლეის რეკომენდაციები. გამართული დიპლომატიური ფორმით მან დაასაბუთა, რომ უახლოეს მომავალში შეუძლებელი იქნებოდა ასამბლეის წინადადებათა შედეგიანი განხორციელება, თუმცა სათანადო პროცედურის დაცვით, წესდების გადახედვა შესაძლებელი იყო. მან ასევე მიუთითა, რომ უპირატესობას ანიჭებდა შედარებით უფრო მოქნილ მიდგომას:

ევროპის საბჭოს სტრუქტურების რეფორმირების საჭიროება განმეორებულ იქნა ორგანიზაციის წევრი ქვეყნების მეორე სამიტზეც (ქ. სტრასბურგი, 10-11 ოქტომბერი, 1997 წელი). ის შეადგენდა ასევე სახელმწიფოთა და მთავრობების მეთაურთა მიერ მიღებული სამოქმედო გეგმის V თავის საგან-

საც, რომლის თანახმად, მინისტრთა კომიტეტს ევალებოდა „საჭირო სტრუქტურული რეფორმების განხორციელება ორგანიზაციის ახალ მიზნებთან და გაფართოებულ შემადგენლობასთან შესაბამისობაში და მისი გადაწყვეტილების მიღების პროცესის გასაუმჯობესებლად“.

მან ასევე აღნიშნა, რომ უკვე დაეარსებინა გამოჩენილი ევროპელი სპეციალისტებით დაკომპლექტებული „ბრძენ კაცთა კომიტეტი“, პორტუგალიის ყოფილი პრეზიდენტის, მარიო სუარესის თავმჯდომარეობით, რომელსაც უნდა შეესწავლა საბჭოს რეორგანიზაციის საკითხი²¹ და რომ ასამბლეა აქტიურად იყო ჩართული ორგანიზაციის სტრუქტურების სახეცვლილებათა გარშემო წარმოებულ მის საძიებო პროცესში²².

ძნელია იმის განჭვრეტა, თუ რატომ უკუაგდო კომიტეტმა ასამბლეის გეგმა, რომელიც არავითარ „რევოლუციურ“ ცვლილებას არ გულისხმობდა. ის ხომ ხელუხლებლად ტოვებდა ძველი ვერსიის უმეტეს ნაწილს და მინიმალური იყო მისი ახალი გავლენა კომიტეტის უფლებამოსილებაზე. მიუხედავად ყველაფრისა, წარმოუდგენელი არ იქნება რომ ოდესმე, მომავალში კვლავ იჩინოს თავი წესდების ძირეული გადახედვის იდეამ.

მართალია, მინისტრთა კომიტეტს წესდება ხელახლა არასოდეს შეუქმნია, ორგანიზაციაში მიმდინარე ცვლილებებთან ადაპტაციის მიზნით, 1949 წლიდან მოყოლებული ის სარგებლობს სანესდებო რეზოლუციებით.

სანესდებო რეზოლუციები

ერთადერთი გამოყენებული ტერმინი თავდაპირველად გახლდათ „მინისტრთა კომიტეტის რეზოლუცია“. განსაზღვრება „სანესდებო“ ხმარებაში შემოვიდა 1993 წლიდან, როდესაც ამ წელს მიღებულ რეზოლუციათა დასახელებებს კომიტეტმა აღნიშნული განსაზღვრებაც თან დაურთო. მართალია არც წესდება, არც მინისტრთა კომიტეტის რომელიმე გადაწყვეტილება არ განმარტავს ამ ცნებას, „სანესდებო რეზოლუცია“ შესაძლოა განისაზღვროს როგორც დოკუმენტი, მიღებული მინისტრთა კომიტეტის მიერ, წესდების პირვანდელ ვერსიაში შესწორების შეტანისა თუ მასზე დამატების განხორციელების მიზნით. ზოგჯერ ის საბჭოს სანესდებო სისტემაზეც ახდენს გავლენას, რაც ართულებს დადგენას იმისა, საბოლოო ჯამში შეაქვს თუ არა მას ცვლილებები წესდებაში.

21. „ბრძენ კაცთა კომიტეტმა“ თავისი საბოლოო მოხსენება, თემაზე - „გაფართოებული ევროპის შენება გამყოფი ხაზების გარეშე“, წარმოადგინა მინისტრთა კომიტეტის 103-ე სხდომაზე (1998 წლის 3-4 ნოემბერი). ასამბლეის პრეზიდენტი *ex-officio* წევრად იყო წარმოდგენილი „ბრძენ კაცთა კომიტეტში“, რომლის მდივანიც მოქმედებდა გენერალური მდივნის მოადგილის თანაშემწის რანგში.

22. სრული ტექსტისათვის იხ. 1999 წლის 16 ივლისის დოკ. 8480, მინისტრთა კომიტეტის პასუხი რეკომენდაციაზე 1212 (1993).

სანესდებო რეზოლუციების მიღების პროცედურა

სანესდებო რეზოლუციების მიღების პროცედურები ურთიერთგანსხვავებულია. საბჭოს სამართლებრივი კონსულტაციის დეპარტამენტის 1991 წლის მოსაზრება, ამასთან დაკავშირებით შემდეგ განმარტებას იძლევა:

სანესდებო თემატიკაზე შექმნილი ეს რეზოლუციები, მომცველი დებულებებისა, რომლებიც არ ეწინააღმდეგება წესდების ამჟამინდელ ვარიანტს, ე.ი. წარმოადგენს მის დანამატს დებულებებში სიტყვათწყობის შეცვლის გარეშე, მიიღება კენჭისყრაში მონაწილეთა ერთსულოვანი გადაწყვეტილებით, კომიტეტის სიითი შემადგენლობის უმრავლესობით კი მაშინ, როცა ეს ცვლილებები შეეხება მე-19 მუხლთან, 21-ე მუხლის a (i) და b. პუნქტებთან და 33-ე მუხლთან დაკავშირებულ საკითხებს (წესდების მე-20 მუხლის a (ii-iv) პუნქტები). სხვა დანარჩენ შემთხვევებში ისინი მიიღება არსებულ ხმათა ორი მესამედი უმრავლესობითა და კომიტეტის სიითი შემადგენლობის უმრავლესობით (წესდების მე-20 მუხლის d. პუნქტი), თუკი მინისტრთა კომიტეტი ანალოგიური უმრავლესობით არ გადაწყვეტს ერთსულოვნების წესის გამოყენებას (მე-20 მუხლის a (iv) პუნქტი).

სანესდებო რეზოლუციების ორი მესამედი უმრავლესობით მიღება პოლიტიკური თვალსაზრისით არარეალური იქნებოდა. პრაქტიკაში მათი მიღება ყოველთვის კონსენსუსით ხორციელდება.

შინაარსი

დღემდე მიღებულია შვიდი სანესდებო რეზოლუცია, რომელთაც თან ერთვის სპეციალური წესით დანიშნულ ოფიციალურ პირთა დანიშვნის წესები, რაც საბჭოს სამ ხელმძღვანელ თანამდებობას გულისხმობს.

პირველი სანესდებო რეზოლუცია (თუმცა მიღების დროს ის ამგვარად არ იწოდებოდა) მიღებულ იქნა მინისტრთა კომიტეტის მიერ 1951 წელს. ეს იყო 1951 წლის 3 მაისის რეზოლუცია (51) 30, რომელიც წესდების დანართშია წარმოდგენილი. მართალია, დღეისათვის ის ძირითადად დრომოჭმულია, მაინც არასოდეს შესწორებულა ან გაუქმებულა. ორად ორი „ძირითადი“ პუნქტი, რომელიც სრულ აქტუალობას ინარჩუნებს, ფაქტიურად არის პირველი, დაკავშირებული ახალი წევრების მიღებასთან და ბოლო, რომელიც შეეხება საერთაშორისო, სამთავრობათაშორისო და არასამთავრობო ორგანიზაციებთან ურთიერთობებს.

მეორე რეზოლუცია (49) 20, გენერალური მდივნის მოადგილის სტატუსის შესახებ საპარლამენტო ასამბლეის მომსახურების საკითხებში, რომელიც ასევე მოძველებულია, თუმცა, ფორმალურად არასოდეს გაუქმებულა.

ოთხი საწესდებო რეზოლუცია თანმიმდევრულად იქნა მიღებული 1993 წელს: რეზოლუცია (93) 26 დამკვირვებლის სტატუსის შესახებ; რეზოლუცია (93) 27 მინისტრთა კომიტეტში კენჭისყრისას საჭირო უმრავლესობის წესის გამოყენების შესახებ; რეზოლუცია (93) 28 ნილობრივ და გაფართოებულ შეთანხმებებთან დაკავშირებით; და რეზოლუცია (93) 38 ევროპის საბჭოსა და საერთაშორისო არასამთავრობო ორგანიზაციებს შორის ურთიერთობათა შესახებ.

ყველაზე უფრო გვიანდელია საწესდებო რეზოლუცია (2000) 1, რომელიც შეეხება ევროპის ადგილობრივი და რეგიონული ხელისუფლების ორგანოთა კონგრესს.

საწესდებო რეზოლუციები ყველა ერთი ტიპისა არ არის. ზოგიერთი მათგანი შესაძლოა თან ერთვოდეს წესდებას, როგორც რეზოლუცია (93) 27, მინისტრთა კომიტეტში კენჭისყრისას საჭირო უმრავლესობის წესის გამოყენების შესახებ, აარსებდეს ახალ სტრუქტურებს, როგორც ამას ახორციელებს რეზოლუცია (2000) 1, ადგილობრივი და რეგიონული ხელისუფლების ორგანოთა კონგრესის შესახებ, ან შემოჰქონდეს ძირეული ცვლილებები, როგორცაა რეზოლუცია (93) 28, დაკავშირებული ნილობრივ და გაფართოებულ შეთანხმებებთან.

საწესდებო კონვენციები

ევროპის საბჭოსთან მიერთების მსურველ სახელმწიფოებს დღეისათვის მოეთხოვებათ საბჭოს ზოგიერთი კონვენციის ხელმოწერა და გონივრულ ვადებში მათი შემდგომი რატიფიკაცია. მსგავსად თვით წესდებისა, ამ ტიპის კონვენციები იურიდიულად სავალდებულოა ყველა წევრი სახელმწიფოსთვის. მათგან ერთ-ერთი, ცხადია, არის ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენცია.

ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის საწესდებო ბუნება

ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენცია ხელმოსაწერად ღიაა მხოლოდ ევროპის საბჭოს წევრი ქვეყნებისათვის. ორგანიზაციაში გაწევრიანება თავდაპირველად შესაძლებელი იყო აღნიშნულ სამართლებრივ ინსტრუმენტთან მიერთების გარეშე და ამის გამო, საფრანგეთს 20 წელი დასჭირდა, ვიდრე მის რატიფიკაციას განახორციელებდა²³. მიუხედავად

23. კონვენციის რატიფიკაცია საფრანგეთს 1974 წლამდე არ განუხორციელებია. უნდა აღინიშნოს, რომ საბერძნეთმა, რომელმაც მისი თავდაპირველი რატიფიკაცია განახორციელა 1953 წლის 28 მარტს, მოგვიანებით, 1970 წლის 13 ივნისს მოახდინა მისი დენონსაცია, თუმცა, სამხედრო რეჟიმის დაცემის შემდეგ, კვლავ დაუბრუნდა პირვანდელ პოზიციას.

ამისა, 1970 წლიდან ნორმად არის ქცეული მასთან მიერთება, 1989 წლიდან კი, საბჭოს გაფართოებასთან ერთად, აღნიშნული საბოლოო იმპერატივად ჩამოყალიბდა.

ეს მოთხოვნა არ არის ასახული არც წესდებაში და არც საპარლამენტო ასამბლეის მიერ შემუშავებულ განახლებული ვერსიის პროექტში. მიუხედავად ამისა, 1989 წლიდან მოყოლებული, კანდიდატ ქვეყნებს ასამბლეა მოთხოვნად უყენებდა კონვენციის მიღებას²⁴, რომელიც დღეს რეალურად ყველა ნევრი ქვეყნისათვის სავალდებულო ბუნების მქონე საბჭოს ძირითად კანონს წარმოადგენს. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო მას მიიჩნევს „ევროპული საჯარო წესრიგის ინსტრუმენტად“.²⁵ ამრიგად, ევროპის საბჭოში განწევრიანება და კონვენციასთან მიერთება განუყოფელი ცნებებია. თვით კონვენცია აღიარებს ამას 58-ე მუხლის მე-3 პუნქტში, რომელიც ადგენს: „ნებისმიერი ხელშემკვრელი მხარე, რომელიც გადაწყვეტს საკუთარი წევრობის შეჩერებას ორგანიზაციაში, ასევე წყვეტს წინამდებარე კონვენციის წევრობასაც“.

როგორც პროფესორი სუდრი მართებულად მიიჩნევს, კონვენციას, როგორც იდეოლოგიური, ასევე ინსტიტუციური კავშირი გააჩნია საბჭოსთან²⁶. პრაქტიკულად, მოსამართლეები ასამბლეის მიერ აირჩევიან სახელმწიფოთა მიერ შემოთავაზებული სამკაცციანი სიიდან²⁷. სასამართლოს პერსონალი ასევე შედის ევროპის საბჭოს პერსონალის შემადგენლობაში და მის წევრებს, თუმცა ეს იშვიათად ხდება, შეუძლიათ სასამართლოდან საბჭოს სამდივნოს დეპარტამენტში გადანაცვლება და პირიქით. მსგავსად ევროპის საბჭოს საკადრო თანამშრომლებისა, სასამართლოს პერსონალის წევრებიც დებენ ფიცს გენერალური მდივნის წინაშე. თუმცა ამ უკანასკნელმა, სასამართლოს პრეზიდენტის თანხმობის გარეშე, შესაძლოა არ დაამტკიცოს მათი კანდიდატურები. ზოგიერთნი თვლიან, რომ საკადრო საკითხებში სასამართლოს დამოუკიდებლობის შესანარჩუნებლად ეს საკ-

24. თავის პირვანდელ მოსაზრებებში განწევრიანების განაცხადებთან დაკავშირებით, საპარლამენტო ასამბლეა კმაყოფილდებოდა კანდიდატი ქვეყნების „მტკიცე სურვილით“ (1990 წლის 2 ოქტომბრის მოსაზრება No. 153 (1990) უნგრეთის განწევრიანების განაცხადის თაობაზე) ან „დეკლარირებული ნებით“ (მოსაზრება No. 154 (1990) პოლონეთის განწევრიანების განაცხადის თაობაზე), მოეხდინათ კონვენციის რატიფიკაცია. თუმცა, მოყოლებული მოსაზრებიდან No.182 (1994), ანდორის სამეფოს განწევრიანების განაცხადის შესახებ, მან დაადგინა, რომ კონვენციაზე ქვეყნებს ხელი უნდა მოეწერათ მიერთებისას, შემდეგი 1 წლის განმავლობაში კი განეხორციელებინათ მისი რატიფიკაცია. შემდგომში ეს ვადები ყველა კანდიდატი ქვეყნისთვის სავალდებულოდ იქცა.

25. ეს იყო ფორმულირება, გამოყენებული საქმეში: ლუაზიდუ თურქეთის წინააღმდეგ, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო, 1995 წლის 23 მარტის განჩინება, Series A, No. 310.

26. *La Convention européenne des Droits de l'Homme, Que Sais-Je?* series, No. 2513, 5th edn, PUF, Paris, 2002. ამ საკითხზე იხ. აგრეთვე Klebes, H., *Die Rechtsstruktur des Europarats und insbesondere seiner Parlamentarischen Versammlung*, Universität des Saarlandes, Saarbrücken, 1996.

27. იხ. ქვემოთ.

მარსია, მაშინ როცა სხვების აზრით, საჯარო მოსამსახურეთა შერჩევას სრულად და მხოლოდ სასამართლო უნდა განაგებდეს.

თუკი ოდესმე განხორციელდება წესდების გადასინჯვა, კონვენციის მის შემადგენელ ნაწილად და როგორც ასეთი, ევროპის საბჭოს ძირითად კანონად ქცევა კვლავაც უნდა გახდეს განხილვის საგანი. გასაკვირი ამაში არაფერი იქნება, რადგან თანამედროვე დემოკრატიულ კონსტიტუციათა უმრავლესობა მოიცავს ადამიანის უფლებათა ჩამონათვალს. თვით ევროპულ კონსტიტუციაში ჩართულია ასევე ევროკავშირის ძირითად უფლებათა ქარტიაც, რომელიც მიღებულ იქნა ნიცის ევროპულ საბჭოზე (დეკემბერი, 2000 წ), ევროკავშირის სამი ინსტიტუტის - კომისიის, პარლამენტისა და საბჭოს მიერ.

საჭიროა თუ არა ევროპის საბჭოს სხვა ხელშეკრულებათა „გაკონსტიტუციურება“?

1994 წლიდან, საპარლამენტო ასამბლეა საბჭოში განვერიანებულ ახალ წევრთაგან დაჟინებით მოითხოვდა წამებისა და არაადამიანური ან დამამცირებელი მოპყრობის ან დასჯის აღკვეთის ევროპული კონვენციისა და ევროპის სოციალური ქარტიის რატიფიკაციასაც, რაც ნიშნავს, რომ ისინი ასევე უნდა იქნეს მიჩნეული ძირითად დოკუმენტებად.

ასამბლეა ამ ტენდენციის უფრო მეტად განვრცობასაც ცდილობს. ახალი წევრების მიღებასთან დაკავშირებით გასულ წლებში გამოთქმული მისი მოსაზრებები რეგულარულად ჩამოთვლიდა ხოლმე ხელშეკრულებებს, რომელთა ხელმოწერა და/ან რატიფიკაცია კანდიდატებს უნდა აღეთქვათ. ეს ნუსხა მართალია ცვალებადია, ხშირად მოიცავს ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 ოქმს, დაკავშირებულს სიკვდილით დასჯის გაუქმებასთან (ETS No. 114), ჩარჩო-კონვენციას ეროვნულ უმცირესობათა დაცვის შესახებ (ETS No. 157), ევროპულ ქარტიას ადგილობრივი თვითმმართველობის შესახებ, რომელშიც ადგილობრივი დემოკრატიის პრინციპებია განივთებული (ETS No. 122) და არაერთ კონვენციას სისხლის სამართლის სფეროში²⁸.

ახალი წევრი ქვეყნების იძულებით, მიიღონ აღნიშნული კონვენციები, ასამბლეა მათთვის საწესდებო ღირებულების მინიჭებას ცდილობს. მიუხედავად ამისა, საჭიროა სიფრთხილე, რადგან ზოგიერთი იმ დოკუმენტთაგან, რომელთა მიღების პირობა დადებული აქვთ ახალ წევრ ქვეყნებს, არ არის რატიფიცირებული ყველა ძველი წევრი ქვეყნის მიერაც კი.

28. მაგალითები გვხვდება მოსაზრებებში რუსეთის ფედერაციის (მოსაზრება No. 193 (1996)), ზორვატიის (მოსაზრება No. 195 (1996)), ალბანეთის (მოსაზრება No. 189 (1995)), კავკასიის სამი რესპუბლიკის - საქართველოს (მოსაზრება No. 209 (1999)), სომხეთის (მოსაზრება No. 221 (2000)) და აზერბაიჯანის (მოსაზრება No. 222 (2000)), და ბოსნიისა და ჰერცეგოვინის (მოსაზრება No. 234 (2002)) განვერიანების შესახებ.

სამიტების დასკვნითი დეკლარაციები

ამ ეტაპზე გვესაჭიროება სამიტის დონეზე გამართულ შეხვედრებზე მიღებული დასკვნითი დეკლარაციების სამართლებრივი ბუნების განსაზღვრა. შეიძლება კი ისინი იქცნენ 1949 წლის წესდების დანამატად? თუკი ეს შესაძლებელია, სახელმწიფოთა და მთავრობების მეთაურები ფლობენ თუ არა ამ ნაბიჯის გადადგმის სამართლებრივ უფლებამოსილებას?

თავისი არსებობის პირველი 44 წლის განმავლობაში, სამიტის დონეზე შეხვედრები, ევროპულ თანამეგობრობასა (ან ევროკავშირში) და სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციებში უკვე მტკიცედ ფეხმოკიდებული ტრადიცია, უცნობი იყო ევროპის საბჭოსთვის. ფრანსუა მიტერანი გახლდათ პირველი, რომელმაც, 1992 წლის 4 მაისს, ევროპის საბჭოს ცენტრალურ და აღმოსავლეთ ევროპისკენ გაფართოების შესახებ საპარლამენტო ასამბლეაში საუბრისას, დასვა შეკითხვა: „რატომ არ შეიძლება იკრიბებოდნენ საბჭოს წევრ სახელმწიფოთა და მთავრობების მეთაურები ყოველ ორ წელიწადში ერთხელ და მათი ამგვარი შეხვედრები მონაცვლეობდეს ევროპაში უსაფრთხოებისა და თანამშრომლობის კონფერენციის შეხვედრებთან?“. ის მიიჩნევდა, რომ ამ წამოწყებას შეეძლო კონტინენტზე სტაბილურობის განმტკიცება პოსტკომუნისტურ ეპოქაში და ახალი ბიძგის მიცემა ევროპული პროცესისათვის. ავსტრიამ, რომელიც 1993 წლის მაისიდან ნოემბრამდე თავმჯდომარეობდა მინისტრთა კომიტეტს, აიტაცა ეს იდეა და გამოვიდა წინადადებით, ემასპინძლა საბჭოს პირველი სამიტისთვის, რომელიც შედგა კიდეც 1993 წლის 9-10 ოქტომბერს სათანადო დონეზე ქ. ვენაში. იმ დროისათვის ყველა, 32 წევრი სახელმწიფო წარსდგა თავიანთი ლიდერებით, სამი გამონაკლისის გარდა. ეს ქვეყნები იყო უნგრეთი, საბერძნეთი და გაერთიანებული სამეფო (მათ, ვინც ვერ დაესწრო, ჰქონდათ ამის ობიექტური მიზეზები და მათი არყოფნა არანაირად არ გამოხატავდა ორგანიზაციის მიმართ მათ მტრულ დამოკიდებულებას).

ეს პირველი სამიტი, რომელმაც დაადასტურა და ნათელი მოჰფინა საბჭოს გაფართოების პოლიტიკას და განავითარა დემოკრატიული უსაფრთხოების კონცეფცია, იყო გადამწყვეტი მოვლენა. მის მიერ წამოწყებული ერთ-ერთი ყველაზე დიდი ახალი პროექტი ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს რეფორმირება აღმოჩნდა, რაც სამართალწარმოების დაჩქარებასა და საზედამხედველო მექანიზმის სამართლებრივი ბუნების განმტკიცებას ისახავდა მიზნად. ამ სამიტმა აქცენტი გააკეთა ასევე რასიზმისა და შეუწყნარებლობის განვითარებისაკენ მიმართული ქმედების საჭიროებაზე და ურჩია მინისტრთა კომიტეტს, „მინიმალურ ვადებში“ მოემზადებინა ჩარჩო-კონვენცია ეროვნულ უმცირესობათა უფლებების

დაცვის შესახებ, ხელმისაწვდომი არანეგრი ქვეყნებისთვისაც (ეს კონვენცია მომზადდა კიდევ ორ წელიწადზე მოკლე დროში).

მეორე სამიტი, რომელსაც ესწრებოდნენ 40 წევრ სახელმწიფოთა და მთავრობების მეთაურები, გაიმართა 1997 წლის 10-11 ოქტომბერს ქ. სტრასბურგში, პრეზიდენტ ჟაკ შირაკის მიწვევით. მასზე მიღებულ იქნა სამოქმედო გეგმა, აქცენტით ოთხ უმთავრეს თემაზე: დემოკრატია და ადამიანის უფლებების დაცვა, სოციალური ინტეგრაცია, მოქალაქეთა უსაფრთხოება და განათლება დემოკრატიისათვის და კულტურული მრავალფეროვნება. სწორედ ეს პრინციპები დაედო საფუძვლად ორგანიზაციის სამუშაო პროგრამას და ხელი შეუწყო მისი პრიორიტეტების განსაზღვრას მესამე ათასწლეულისათვის.

2002 წლის მაისში ლუქსემბურგისა (იმ დროისათვის მინისტრთა კომიტეტის თავმჯდომარე) და საპარლამენტო ასამბლეის (რეკომენდაცია 1568 (2002)) მიერ შემოთავაზებულ იქნა მესამე სამიტის გამართვა. ამ სამიტმა უნდა იმსჯელოს საბჭოს როლის შესახებ და განამტკიცოს ახალ ევროპაში მისი, როგორც უმთავრესი პარტნიორის პოზიციები. ის შედგება 2005 წლის 16 - 17 მაისს ქ. ვარშავაში, მინისტრთა კომიტეტში პოლონეთის თავმჯდომარეობის ფარგლებში. თავისი განახლებული წესდების პროექტში (რეკომენდაცია 1212, მუხლი 16), ასამბლეა, მართალია წარუმატებლად, ფაქტიურად შეეცადა სამიტების დაკანონებას, აქცევდა რა მათ რეგულარულ ღონისძიებად.

გარკვეულ კითხვებს ბადებს პირველ ორ სამიტზე მიღებული დასკვნითი დეკლარაციების სამართლებრივი სტატუსი. ცალსახად არასავალდებულონი, ისინი უფრო მეტად პოლიტიკური ხასიათის დოკუმენტებია, მათ მიერ წარმოქმნილი მხოლოდ და მხოლოდ მორალური ვალდებულებებით სახელმწიფოთა მიმართ. ამ კუთხით, ისინი ემსგავსებიან ევროპაში უშიშროებისა და თანამშრომლობის კონფერენციისა (CSCE) თუ ეუთო - ს ეგიდით მიღებულ დოკუმენტებს, როგორცაა 1975 წლის 1 აგვისტოს ჰელსინკის დასკვნითი აქტი, რომლის ძალითაც შეთანხმებულ იქნა აღმოსავლეთ - დასავლეთის მოლაპარაკებები უსაფრთხოებისა და თანამშრომლობის შესახებ ევროპაში და მისი სხვა მომდევნო დოკუმენტები. ის ფაქტი, რომ ამ დეკლარაციებს არ გააჩნიათ იურიდიული ძალა, ცხადია, სახელმწიფოებს უადვილებს მათი შინაარსის გარშემო მოლაპარაკებებსა და მათზე თანხმობის გამოხატვას.

იმავდროულად, ეჭვგარეშეა, რომ მათ სწორედ რომ გააჩნიათ გარკვეული სამართლებრივი შედეგები. ერთის მხრივ, სახელმწიფოებს უჭირთ ყველაზე მაღალ დონეზე საზეიმო ვითარებაში კონსენსუსით მიღებული და ხელმწიფილი დოკუმენტების იოლად გვერდის ავლა, მეორეს მხრივ კი, პოლიტიკური დოკუმენტები ადვილად შეიძლება იქცეს პრეცედენტად და

ხელი შეუწყოს ან დააჩქაროს ჩვეულებითი სამართლის წარმოქმნა. ისინი შესაძლოა იქცნენ სამართლის ჩვეულებით ან წერილობით ნორმადაც კი, მაგალითად, მათი ხელშეკრულებებში ან კონსტიტუციებში ჩართვის შედეგად, მხოლოდ თუკი იარსებებს სპეციალური მითითება ამის თაობაზე.

ამგვარად, საბჭოს პირველი სამიტის დასასრულს მიღებული ვენის დეკლარაცია მოიცავს ერთ განსაკუთრებული მნიშვნელობის მქონე პუნქტს, სადაც მოცემულია წესდების მე-3 მუხლის შედარებით ზოგად დებულე-ბათა განმარტება, დაკავშირებული ევროპის საბჭოში განვერიანებასთან. ის ადგენს:

ამგვარი მიერთება გულისხმობს, რომ კანდიდატმა ქვეყანამ თავისი ინსტიტუტები და სამართლებრივი სისტემა მიუსადაგა დემოკრატიის, კანონის უზენაესობისა და ადამიანის უფლებათა დაცვის უმთავრეს პრინციპებს. ხალხის წარმომადგენლები არჩეულნი უნდა იყვნენ თავისუფალი და მიუკერძოებელი არჩევნების გზით, საყოველთაო კენჭისყრის საფუძველზე. ჩვენი თვალთახედვით, გამოხატვის, და განსაკუთრებით მედიის გამოხატვის თავისუფლების, ეროვნულ უმცირესობათა და საერთაშორისო სამართლის პრინციპების დაცვის გარანტირება უნდა შენარჩუნდეს, როგორც გადამწყვეტი კრიტერიუმი განვერიანების შესახებ განაცხადის განხილვისას. ასევე ფუნდამენტურია ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის ხელმოწერის სავალდებულოობა და კონვენციის საზედამხედველო მექანიზმის მოკლე ვადებში მთელი სისრულით აღიარება. ჩვენი გადამწყვეტილებაა, უზრუნველვეყოთ ნაკისრ ვალდებულებებთან წვერი ქვეყნების სრული შესაბამისობა ევროპის საბჭოს ფარგლებში.

1993 წლიდან მოყოლებული, არც ერთ წვერ თუ კანდიდატ ქვეყანას არ გამოუთქვამს პროტესტი ამ ტექსტთან დაკავშირებით, რომელიც არაერთ დოკუმენტშია მოხსენიებული. ის მართებულად შეიძლება იქნეს მიჩნეული, როგორც კოლექტიური *opinio juris* და მისი შინაარსის ფასეულობა დადასტურდა კიდევ განვერიანების განაცხადთა განხილვისას წარმოებული პრაქტიკით.

თავი 3

ევროპის საბჭოს წევრები და სპეციალური სტატუსი

ევროპის საბჭო თავის რიგებში იღებს ქვეყნებს, რომლებიც აკმაყოფილებენ განწევრიანებისათვის წესდებით გათვალისწინებულ კრიტერიუმებს. ზოგიერთ სხვა სახელმწიფოს განწევრიანების გარეშე ენიჭება სპეციალური სტატუსი, რაც საშუალებას აძლევს მათ, მონაწილეობა მიიღონ ორგანიზაციის საქმიანობაში. არსებობს სამი სახის სპეციალური სტატუსი, რომელთაგან მოძველებულია ერთი - ასოცირებული წევრის სტატუსი, მაშინ როცა სპეციალური სტუმრის სტატუსი, რომელიც ბერლინის კედლის აღების შემდეგ ყოფილ კომუნისტურ სახელმწიფოებს განწევრიანებას უიოლებდა, დღეისათვის იშვიათად თუ გამოიყენება. მესამე მათგანს, დამკვირვებლის სტატუსს, მიაკუთვნებენ არაევროპულ სახელმწიფოებს, რომელთა მიერაც აღიარებულია დემოკრატიის, კანონის უზენაესობისა და ადამიანის უფლებათა დაცვის პრინციპები და რომელთაც სურთ ევროპის საბჭოსთან თანამშრომლობა.

მისი და ევროკავშირის საქმიანობათა კოორდინაციის საჭიროებამ, რამაც უნდა უზრუნველყოს მთელი ევროპის მაშტაბით გამოყენებული სამართლებრივი სტანდარტების მაქსიმალური ურთიერთშესაბამისობა, საბჭოს უბიძგა ევროკავშირისთვის „ინსტიტუციური თანამშრომლობის“ შეთავაზებისკენ, რაც საშუალებას მისცემს ამ უკანასკნელს, წარმოადგინოს საკუთარი წევრი ქვეყნები იმ სფეროებში, რომლებშიც ის უფლებამოსილია მათი სახელით მოქმედებაზე.

წევრები

ევროპის საბჭოს წესდების მე-2 მუხლი ადგენს: „ევროპის საბჭოს წევრები არიან ამ წესდების მონაწილე მხარეები“. პრეამბულაში მხარეებად მოხსენიებულია მხოლოდ ათი დამფუძნებელი სახელმწიფო - ბელგია, დანია, საფრანგეთი, ირლანდია, იტალია, ლუქსემბურგი, ნორვეგია, ნიდერლანდები, შვედეთი და გაერთიანებული სამეფო, თუმცა ის სახელმწიფოები, რომელთაც 1949 წლის 5 მაისის შემდგომ განახორციელეს წესდების რატიფიკაცია, ასევე გვევლინებიან სრულუფლებიან წევრებად.

საბერძნეთი და თურქეთი მართალია წესდებაში არ მოიხსენიებიან, ასევე შესაძლებელია მათი მიჩნევა დე ფაქტო დამფუძნებელ წევრებად. ევრო-

პის საბჭოს დამფუძნებელი კონფერენციის 1949 წლის 4 მაისის ჩანაწერები მოიცავს შემდეგი შინაარსის ტექსტს:

კონფერენციამ გაითვალისწინა საბერძნეთისა და თურქეთის მთავრობების თხოვნა, მიღებულ იქნენ ევროპის საბჭოს რიგებში. ზოგადი თვალთახედვით, ამ ორი სახელმწიფოს განევრიანება მისაღებია და გადაწყდა, რომ საკითხი, წესდების შესაბამისად, განიხილოს მინისტრთა კომიტეტმა მისი ფუნქციონირების დაწყებისთანავე. მინისტრთა კომიტეტის მიერ იმავდროულად უნდა იქნეს განხილული სხვა ევროპული სახელმწიფოების წესდებასთან მიერთების შესაძლებლობაც²⁹.

1949 წლის აგვისტოდან, მინისტრთა კომიტეტისა და საპარლამენტო ასამბლეის შეხვედრებში ორივე სახელმწიფო იღებდა მონაწილეობას, ხოლო მათი განევრიანების სიგელები გენერალურ მდივანთან დეპონირებულ იქნა 1950 წლის 19 აპრილს ქ. სტრასბურგში³⁰.

დღეისათვის ევროპის საბჭო 46 წევრ სახელმწიფოს აერთიანებს.

განევრიანების პირობები

ახალი წევრი ქვეყნების მიღების პირობები განისაზღვრება წესდების მე-4 მუხლით, რომელშიც ვკითხულობთ:

ევროპის ნებისმიერი სახელმწიფო, რომელიც მიიჩნევა მე-3 მუხლის დებულებათა შესრულების უნარის მქონედ და მსურველად, მინისტრთა კომიტეტის მიერ შესაძლოა მოწვეულ იქნეს ევროპის საბჭოში გასანევრიანებლად. ნებისმიერი ამგვარად მოწვეული სახელმწიფო ევროპის საბჭოში განევრიანდება აღნიშნულ წესდებასთან მიერთების სიგელის გენერალური მდივნისათვის გადაცემის მომენტიდან.

არსებობს ორი უმთავრესი კრიტერიუმი, რომლებიც საბჭოში განევრიანების მსურველმა სახელმწიფოებმა უნდა დააკმაყოფილონ. მათგან პირველი გეოგრაფიულია - ისინი მოქცეულნი უნდა იყვნენ ევროპის საზღვრებში, მეორე კი პოლიტიკური - ისინი უნდა იზიარებდნენ დემოკრატიულ ფასეულობებს, რომელთაც ორგანიზაცია ეფუძნება და უნდა იღვანონ მის შიგნით სოლიდარობის განსამტკიცებლად, ყველა იმ სახელმწიფოს გამორიცხვით, რომელიც არ იზიარებს აღნიშნულ იდეალებს.

29. იხ. აღმასრულებელი სამდივნოს შიდა მოხმარების მემორანდუმი SE 101 (არ არის დათარიღებული), Council of Europe archives.

30. საბჭოს წესდების ხელმოწერებისა და რატიფიკაციის სია ცხადყოფს, რომ თურქეთი განევრიანდა 1950 წლის 13 აპრილს. ეს თარიღი ემთხვევა დაუთარიღებელი მემორანდუმისას, რომლის ასლი ინახება სამართლებრივ საქმეთა გენერალურ დირექტორატში (DGAJ), რომელიც იძლევა წესდების მე-4 და მე-5 მუხლების თანახმად განხორციელებულ განევრიაზებათა ჩამონათვალს. 1950 წლის 13 აპრილის თარიღი თურქეთს არასოდეს გაუპროტესტებია.

ევროპის საზღვრებში მდებარეობა

ადამიანის უფლებათა დაცვისა და კანონის უზენაესობის განმტკიცების გარდა, ნევრობის მსურველი უნდა ითვლებოდეს ევროპულ სახელმწიფოდ. რასაკვირველია, დაზუსტებას საჭიროებს ის, თუ რას ნიშნავს განსაზღვრება „ევროპული“, გამომდინარე იქიდან, რომ საერთაშორისო სამართლით არასოდეს დადგენილა ევროპის კონტინენტის საზღვრები. 1989 წლამდე ეს საკითხი, როგორც ასეთი, ამგვარად არც კი იდგა, გარდა იმ შემთხვევებისა, როდესაც ზოგიერთი ადამიანი გამოთქვამდა ეჭვს, იყო თუ არა თურქეთი, რომლის ტერიტორიის 79% ბოსფორს მიღმა მცირე აზიაში იყო მოქცეული, ნამდვილად ევროპული ქვეყანა³¹. ამ საკითხმა სასიცოცხლო მნიშვნელობა კომუნისტური ბლოკის დაშლის შემდეგ შეიძინა, როდესაც ნამდვილად დადგა დრო იმისა, ერთხელ და სამუდამოდ გადაწყდარიყო, თუ სად უნდა შეჩერებულიყო „ევროპა“ და რამდენად შორს შეიძლებოდა წასულიყო საბჭოს გაფართოების პროცესი, და ასევე დრო იმისა, რომ გამართლებულიყო პირველ სამიტზე მოწონებული გაფართოების პოლიტიკა.

იმ დროისათვის „ევროპელობის“ სხვადასხვა არაგეოგრაფიული კრიტერიუმი იყო შემუშავებული და უკუგდებულიც. ნამოწველ იქნა ასევე „ევროპული ცივილიზაციის“ კონცეფციაზე დაფუძნებული განსაზღვრება, რომელიც ორგანიზაციის კარს უღებდა მეტწილად ევროპული წარმომავლობის მოსახლეობის მომცველ არაევროპულ სახელმწიფოებს, როგორიცაა აშშ, ავსტრალია, კანადა და ახალი ზელანდია. ზოგიერთი მკვლევარი ფიქრობდა ისრაელის შესახებაც, რომელიც დიდხანს მიიჩნეოდა ევროპის განშტოებად და რომელსაც 1957 წლიდან მეთვალყურის სტატუსი გააჩნდა საპარლამენტო ასამბლეაში³².

სხვათა ვარაუდები რელიგიურ განსაზღვრებებსაც კი გულისხმობდა, იყინებდა ევროპის ქრისტიანულ წარმომავლობას და საბჭოს აღიქვამდა, როგორც ქრისტიანულ სახელმწიფოთა თანამეგობრობას. ეს იდეა ბოლო დროს კვლავ ამოტივტივდა ევროპის კონსტიტუციის გარშემო დებატებისას, როდესაც გერმანიამ, პოლონეთმა და ვატიკანმა საჭიროდ მიიჩნიეს პრეამბულაში ევროპის ქრისტიანულ ფესვებზე მითითება. აღნიშნულ ხედვას მცირედი წყალობა ერგო ევროპის საბჭოსგან, რომელსაც უპირატესად ისლამური სახელმწიფო, თურქეთი თავის რიგებში მიელო ისეთ ადრეულ ეტაპზე, როგორც იყო 1950 წელი და ლოგიკურად, ვერ შეძლებდა მის გაზიარებას. უფრო მეტიც, ნებისმიერ მსგავს კრიტერიუმს შეეძლო ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-9 მუხლის იდეის ხელყოფა, რომლითაც აღიარებულია

31. ეს თემა კვლავ დადგა დღის წესრიგში თურქეთის ევროკავშირში მიღების საკითხის განხილვისას, როცა ზოგიერთი გავლენიანი პოლიტიკოსი აცხადებდა: „თურქები არ არიან ევროპელები“.

32. საპარლამენტო ასამბლეაში დამკვირვებლის სტატუსი ფორმალურ დონეზე შემოღებულ იქნა 1961 წელს, 1015-ე რეზოლუციის ძალით, იხ. ქვემოთ, გვ. 58.

რელიგიის თავისუფლება. ამჟამად საბჭო აერთიანებს სამ უპირატესად ისლამურ ქვეყანას: თურქეთს, ალბანეთსა და აზერბაიჯანს (რომ აღარაფერი ვთქვათ ბოსნიისა და ჰერცეგოვინის მოსახლეობის მუსულმანურ ნაწილზე და უპირატესად ქრისტიანულ ქვეყნებში, როგორცაა საფრანგეთი და გერმანია, ისლამის მიმდევარ მოქალაქეთა მზარდ რაოდენობაზე).

საპარლამენტო ასამბლეის ბიურომ და მოგვიანებით თვით ასამბლეამ, ბოლოს და ბოლოს დაუდეს საზღვრები საბჭოს გაფართოებას 1994 წელს მიღებული 1247-ე რეკომენდაციით, რომლის თანახმად, ევროპის საბჭო უნდა დაეყრდნოს ევროპის ზოგადად აღიარებულ გეოგრაფიულ საზღვრებს და რომ გეოგრაფიული ევროპის შემადგენელ ნაწილად ყოფნა უნდა იქცეს განწევრიანების კრიტერიუმად ორგანიზაციაში, რომელიც „პრინციპში ღია იქნება მხოლოდ იმ სახელმწიფოებისათვის, რომელთა ეროვნული ტერიტორია, მთლიანად ან ნაწილობრივ, მდებარეობს ევროპაში“. შესაბამისად, ასამბლეამ დაადასტურა იმ დროისათვის 32 წევრი სახელმწიფოსა და ცხრა სპეციალური სტუმარი ქვეყნის ევროპული სახელმწიფოს სტატუსი. მან აღიარა ასევე ანდორის განწევრიანების შესაძლებლობაც (რომელიც ერთი თვის შემდეგ გახდა 33-ე წევრი), ისევე როგორც იუგოსლავიის ფედერაციული რესპუბლიკისა (სერბია და მონტენეგრო) მას შემდეგ, რაც საერთაშორისო საზოგადოება ცნობდა მას.

საპარლამენტო ასამბლეამ უფრო საინტერესოდ განაზრცო და განმარტა აღნიშნული კრიტერიუმი ევროპის საბჭოს გაფართოების სტრატეგიის ფონზე. მან დაადასტურა, რომ „ევროპასთან მათი კულტურული კავშირების გათვალისწინებით“, სომხეთს, აზერბაიჯანსა და საქართველოს შეეძლოთ განწევრიანების შესახებ განაცხადის შეტანა იმ პირობით, თუკი ისინი ნათლად მიუთითებდნენ „თავიანთი ნების შესახებ, იყვნენ მიჩნეულნი ევროპის შემადგენელ ნაწილად“ (რაც მათ გააკეთეს კიდევ შემდგომში, რითაც გზა გაიკვალეს განწევრიანებისაკენ). სხვა სიტყვებით, საპარლამენტო ასამბლეამ გეოგრაფიულ კრიტერიუმს სუბიექტურიც შემატა - ევროპისადმი კუთვნილების შეგრძნება.

ეს ახალი კრიტერიუმი უმთავრესი აღმოჩნდა აღნიშნული სამი ქვეყნის შემთხვევაში და ამჟამადაც საბჭოს გაფართოების ძირითად ორიენტირად მიიჩნევა. მინისტრთა კომიტეტის მიერ უსიტყვოდ მონონებულმა ასამბლეის ამ რეკომენდაციამ შედეგად მოგვიტანა ევროპის საბჭო მისი დღევანელი იერსახით - იმაზე უფრო დიდი, ვიდრე ამას ვინმე, ყველაზე მეოცნებეც კი, წარმოიდგენდა ორგანიზაციის დაარსებისას.

დემოკრატიულ ფასეულობათა გაზიარება

წევრობის მომდევნო უმთავრესი წინაპირობა განმარტებულია წესდების მე-3 მუხლში, რომელიც ადგენს:

ევროპის საბჭოს ყოველმა წევრმა უნდა აღიაროს კანონის უზენაესობისა და მისი იურისდიქციის ფარგლებში მყოფი ყველა პირის ადამიანის უფლებებით და ძირითადი თავისუფლებებით გარანტირების პრინციპები და კეთილსინდისიერად და ნაყოფიერად ითანამშრომლოს პირველ თავში მითითებული მიზნის განხორციელებისათვის.

ამ მუხლში დაჯამებულია ევროპის საბჭოს კრედო და მისი ყოფიერების საზრისიც - კანონის უზენაესობისა და ადამიანის უფლებათა დაცვა წევრი ქვეყნების მიერ. 1949 წელს ეს მოთხოვნა აღიქმებოდა ტოტალიტარიზმისა და მეორე მსოფლიო ომის საშინელებებიდან გამოცდილების მისაღებად საჭირო აუცილებლობად, დღეს კი საპარლამენტო დემოკრატიის ტრიუმფს გამოხატავს. მართლაც, ამ იდეოლოგიური იმპერატივის მიუღებლობა ზოგიერთ ევროპულ სახელმწიფოს მრავალი წლის მანძილზე ორგანიზაციისკენ მიმავალ გზებს უღობავდა - იმისათვის, რათა დემოკრატიული ქვეყნების კლუბს მიერთებოდნენ, პორტუგალიას 1976 წლამდე, ესპანეთს კი 1977 წლამდე დასჭირდათ ლოდინი. 1969 წელს საბერძნეთი აიძულეს, უკან გაეთხოვა ორგანიზაციის წევრის სტატუსი და ოთხი წელი დაჰყო იზოლაციაში, სანამ ხელისუფლებაში სამხედროები იქნებოდნენ. სხვა სიტყვებით, ევროპის საბჭო სულ უბრალოდ სინონიმია ადამიანის უფლებებისა და დემოკრატიის დაცვისა.

როდესაც ბერლინის კედელი დაეცა და გაფართოების საკითხი წამოიჭრა, ცენტრალური და აღმოსავლეთ ევროპის სახელმწიფოებს გასანევრიანებლად იგივე მოთხოვნების დაკმაყოფილება დასჭირდათ.

ეს გახლავთ სფერო, სადაც ევროპის საბჭო არანაირ კომპრომისს არ ცნობს. ტერორიზმთან შებრძოლების აუცილებლობაც კი არ ათავისუფლებს ქვეყნებს ამ ღირებულებათა სადარაჯოზე დგომისგან. ორგანიზაციის მოთხოვნით, ადამიანის უფლებათა დაცვის უზრუნველყოფა, 2001 წლის 11 სექტემბრის მოვლენების შემდეგ, არ უნდა შეენიროს ტერორიზმთან ბრძოლის საჭიროებას, მიუხედავად იმისა, რომ ტერორიზმი მიზნად ისახავს დემოკრატიულ სისტემათა დესტაბილიზებასა და იმ ღირებულებათა შერყევას, რომელთაც ისინი ეფუძნებიან³³.

მიერთება - პროცედურა

წესდების თანახმად, ევროპის საბჭოში გასანევრიანებლად სახელმწიფოებს ინვესტია მინისტრთა კომიტეტი. თუმცა, მაშინაც კი, როდესაც ის მიიჩნევს, რომ კანდიდატი სახელმწიფო აკმაყოფილებს წევრობისათვის

33. იხ. ევროპული კონვენცია ტერორიზმის აღკვეთის შესახებ (CETS No. 90), ამჟამად ხელმოწერილი ევროპის საბჭოს 45 წევრი ქვეყნის მიერ, და ადამიანის უფლებებისა და ტერორიზმთან ბრძოლის შესახებ მინისტრთა კომიტეტის მიერ 2002 წლის ივლისში მიღებული სახელმძღვანელო პრინციპები.

საჭირო ყველა წინაპირობას, მინისტრთა კომიტეტს არ გააჩნია სრული თავისუფლება ამ საკითხში.

საპარლამენტო ასამბლეის ზენოლის პასუხად, მინისტრთა კომიტეტი ადრეულ ეტაპზევე დათანხმდა გადანყვეტილების მიღებამდე მასთან კონსულტაციის გავლას. 1951 წლის 3 მაისით დათარიღებულ თავის ერთ-ერთ პირველ სანესდებო რეზოლუციაში (51) 30³⁴ ის ადასტურებს, რომ:

მინისტრთა კომიტეტი, სახელმწიფოს მოწვევამდე ევროპის საბჭოსთან წევრად თუ ასოცირებულ წევრად წესდების მე-4 და მე-5 მუხლების თანახმად მისაერთებლად, ან მისთვის მოწოდებამდე, თანახმად მე-8 მუხლისა გამოითხოვოს წევრის სტატუსი, არსებული პრაქტიკის შესაბამისად, თავდაპირველად კონსულტაციას გადის საკონსულტაციო ასამბლეასთან³⁵.

როგორც შემდგომში დავინახავთ, 70-იანი წლებიდან საპარლამენტო ასამბლეამ აღნიშნული რეზოლუცია მიიღო ბაზისად განევრიანების ახალი და სპეციფიკური პირობების დანესებისას. ამჟამად ის კანდიდატი ქვეყნებისგან მოითხოვს პირობას გარკვეული რეფორმების გატარების შესახებ, მთელ რიგ თავისუფლებათა უზრუნველყოფას ან ევროპის საბჭოს ზოგიერთ შეთანხმებასთან მიერთებას, რაც შესაბამისად დაამოწმებს ორგანიზაციის მიერ დანესებულ დემოკრატიულ სტანდარტებთან მათ ჭეშმარიტ შესაბამისობას. გადანყვეტილებებს ამასთან დაკავშირებით ის იღებს საკუთარი კომიტეტების მიერ ადგილზე წარმოებულ მოკვლევებზე და, ბოლო ხანს, წამყვან იურისტ ექსპერტთა (ჩვეულებრივ, ესენი არიან ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს მოსამართლეები) ფაქტების მომკვლევ მისიებზე დაყრდნობით.

საპარლამენტო ასამბლეის მოსაზრებას იურიდიული ძალა არ გააჩნია და ამდენად, სავალდებულო არ არის მინისტრთა კომიტეტისთვის. თუმცა, პრაქტიკაში ნაკლებ სავარაუდოა, სამთავრობო უწყებამ ცალმხრივად მიიღოს ორგანიზაციის რიგებში ახალი წევრი, თუკი საპარლამენტო ორგანოს ამის თაობაზე სანინაალმდეგო მოსაზრება გააჩნია - და მართლაც, ის არასოდეს მოქცეულა ამგვარად.

მართალია, მინისტრთა კომიტეტი განევრიანებასთან დაკავშირებით სისტემატურად გადის კონსულტაციას ასამბლეასთან, ის ზოგჯერ რამდენიმე თვესაც კი აყოვნებს იმ სახელმწიფოს გასანევრიანებლად მოწვევას, ვისზეც საპარლამენტო ასამბლეას დადებითი მოსაზრება აქვს შემუშავებული. ამგვარად მოიქცა ის, მაგალითად, ხორვატიასთან მიმართებაში, როდესაც რამდენიმე წევრ ქვეყანას, გამოხატვის თავისუფლების დაუცველობის გამო, მის მიმართ გარკვეული ეჭვები გააჩნდა.

34. რეზოლუცია 51 (30) წესდებას თან ერთვის.

35. იხ. მე-4 და მე-8 მუხლების კომენტარები, გვ. 44 და 51.

ზოგჯერ, ვიდრე მინისტრთა კომიტეტი მოსაზრებისთვის მიმართავს მას, ასამბლეაც იჩენს ინიციატივას, როგორც ეს მოხდა ავსტრიასთან მიმართებაში 1951 წელს³⁶. ამის მსგავსად, მის მიერ გამოთქმული რეკომენდაციით, 1977 წელს მინისტრთა კომიტეტს ეთხოვა, გასაწევრიანებლად მოეწვია ესპანეთი³⁷. მიუხედავად ამისა, როგორც წესი, საპარლამენტო ასამბლეა თავის შეხედულებებს აყალიბებს მინისტრთა კომიტეტის თხოვნის საპასუხოდ.

თავის რეზოლუციაში მინისტრთა კომიტეტი მოუწოდებს გენერალურ მდივანს, განმცხადებელ მთავრობას გაუგზავნოს მოწვევა. წესდების მე-6 მუხლის თანახმად, მოწვევაში განისაზღვრება ამ სახელმწიფოს კუთვნილი ადგილების რაოდენობა ასამბლეაში, ისევე როგორც მისი ფინანსური შენატანის ოდენობა³⁸. უკანასკნელი პერიოდის მოწვევის სიგელები ჩამოთვლის ასევე კანდიდატი სახელმწიფოს მიერ გასატარებელ ინსტიტუციურ რეფორმებს, ევროპის საბჭოსეულ მოთხოვნებთან მისი შესაბამისობის უზრუნველსაყოფად³⁹. წესდების მე-20 მუხლის C. პუნქტის თანახმად, რეზოლუცია მიიღება მინისტრთა კომიტეტის ოფიციალური შემადგენლობის ორი მესამედი უმრავლესობით. პრაქტიკული მოსაზრებებიდან გამომდინარე, მას ზოგჯერ მოადგილეებიც ამტკიცებენ, როგორც ეს მოხდა ავსტრიის შემთხვევაში, თუმცა, გადაწყვეტილების მიღება ასეთ დროს მათ ერთსულოვნებაზეა დამოკიდებული. კანდიდატი სახელმწიფო ორგანიზაციის წევრი ხდება მას შემდეგ, რაც მოხდება წესდების სარატიფიკაციო სიგელის დეპონირება გენერალურ მდივანთან. ამის შემდეგ რჩება მხოლოდ ერთი - წესდების 26-ე მუხლის შესწორება წევრ სახელმწიფოთა სიის განახლების მიზნით.

საპარლამენტო ასამბლეის 1212-ე რეკომენდაციით შემოთავაზებული შესწორებული წესდების პროექტის თანახმად, მის მოსაზრებებს ქვეყნების მისაღებობის შესახებ მინისტრთა კომიტეტისთვის სავალდებულო ძალა უნდა ჰქონოდა, რაც შეიტანდა სიცხადეს ურთიერთობებში, განამტკიცებდა საპარლამენტო ასამბლეის მონაწილეობას და შექმნიდა გარანტიას, რომ მინისტრთა კომიტეტი არ მიივინყებდა ამ უკანასკნელის კონსულტაციის პრაქტიკას. თუმცა, წინადადება არ იქნა გაზიარებული.

36. რეზოლუცია 9 (1951).

37. რეკომენდაცია 820 (1977).

38. მე-6 მუხლი ადგენს: „მე-4 და მე-5 მუხლების შესაბამისად განხორციელებულ მოწვევამდე, მინისტრთა კომიტეტი განსაზღვრავს წარმომადგენელთა იმ რაოდენობას ასამბლეაში, რა რაოდენობის წარმოდგენაზეც უფლებამოსილია წევრობის კანდიდატი და მის პროპორციულ ფინანსურ შენატანს“.

39. ეს მოთხოვნები ყოველთვის გულისხმობს ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციისა და სხვა ზოგიერთი კონვენციის ხელმოწერასა და რატიფიკაციას, როგორცაა კონვენცია, მიმართული წამებისა და არაადამიანური თუ დამამცირებელი მოპყრობისა და დასჯის წინააღმდეგ, ევროპის სოციალური ქარტია და ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 ოქმი, სასჯელის უმაღლესი ზომის გაუქმების შესახებ.

წევრის სტატუსის გამოთხოვნა, შეჩერება ან გაუქმება

წესდების მე-2 თავი - *შემადგენლობა* - მოიცავს მე-7, მე-8 და მე-9 მუხლებს, რომლებშიც განხილულია ორგანიზაციაში წევრობის შეჩერებისა თუ დასრულების სამი გზა.

წევრის სტატუსის ნებაყოფლობითი გამოთხოვნა

წევრის სტატუსის გამოთხოვნასთან დაკავშირებული ფორმალური მხარე მარტივია. წესდების მე-7 მუხლის თანახმად: „ევროპის საბჭოს ნებისმიერ წევრს შეუძლია ორგანიზაციიდან გასვლა ან წევრის სტატუსის გამოთხოვნა გენერალური მდივნისათვის ამის შესახებ ფორმალური შეტყობინების წარდგენის გზით“. თუმცა, მოთხოვნა ძალაში შედის არა მაშინვე, არამედ მიმდინარე ფინანსური წლის ბოლოს, როდესაც შეტყობინება გაკეთებულია ფინანსური წლის პირველი ცხრა თვის განმავლობაში, ან მომდევნო ფინანსური წლის ბოლოს, როდესაც ის გადაცემულია ფინანსური წლის ბოლო სამი თვის განმავლობაში.

ეს პროცედურა გამოყენებულ იქნა მხოლოდ ერთხელ, საბერძნეთის მიერ სამხედრო მმართველობის პერიოდში, როცა 1967 წლის 21 აპრილის სამხედრო გადატრიალების შედეგად დაემხო კანონიერი მთავრობა და ქვეყანაში დამყარდა ავტორიტარული რეჟიმი, რომელიც აშკარად გმობდა ევროპის საბჭოს დემოკრატიულ პრინციპებს. მაშინ მინისტრთა კომიტეტს საპარლამენტო ასამბლეის მხრიდან ეთხოვა წესდების მე-8 მუხლით გათვალისწინებული პროცედურის წამოწყება, რაც კერძოდ საბერძნეთისადმი მისი წევრის სტატუსის გამოთხოვნაზე მითითებას გულისხმობდა. იმავდროულად, სკანდინავიის ქვეყნებმა და ნიდერლანდებმა ადამიანის უფლებათა ევროპულ სასამართლოს სახელმწიფო საჩივრით მიმართეს საბერძნეთის წინააღმდეგ. გაძევების საფრთხის ფონზე, საბერძნეთმა დრამატული სვლის გაკეთება არჩია - 1969 წლის 12 დეკემბერს, მინისტრთა კომიტეტის პარიზის შეხვედრაზე მან ბოლო წუთს განაცხადა ორგანიზაციიდან მისი გასვლის შესახებ. საბერძნეთის მაშინდელი საგარეო საქმეთა მინისტრის, პიპინელისის გენერალური მდივნისადმი განკუთვნილი ორი წერილიდან, პირველში საუბარი იყო წესდების, მეორეში კი ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის დენონსაციის თაობაზე.

წესდების მე-7 მუხლის მიხედვით, დეკემბერში გაკეთებული დენონსაცია ძალაში შევიდოდა მხოლოდ მომდევნო წლის ბოლოს. თუმცა, არსებული გარემოებების გათვალისწინებით, არც ევროპის საბჭო და არც საბერძნეთი არ იყვნენ კავშირ-ურთიერთობების გახანგრძლივების მომხრე.

შესაბამისად, საბერძნეთის წევრობა დე ფაქტო შეწყდა 1969 წლიდან. მიღწეული შეთანხმების საფუძველზე, ბერძენ დიპლომატს დაერთო სტრასბურგში დარჩენის ნება კულტურული თანამშრომლობის საბჭოში საბერძნეთის წარმოდგენის მიზნით, რომლის წევრიც ის კვლავ რჩებოდა, გამომდინარე ევროპის კულტურული კონვენციის (რომელიც მას რატიფიცირებული ჰქონდა) ხელმისაწვდომობიდან არანევრი ქვეყნებისათვის. აღნიშნული დიპლომატი არაოფიციალურ დონეზე ასრულებდა ინფორმატორის როლსაც თავისი მთავრობის სასარგებლოდ. საბერძნეთი ევროპის საბჭოს მანამ არ დაბრუნებია, სანამ 1974 წლის ნოემბერში არ დაეცა სამხედრო რეჟიმი და არ აღდგა დემოკრატიული წყობა.

წევრობის შეჩერება და წევრის სტატუსის იძულებითი გამოთხოვნა

წესდების მე-8 მუხლით გათვალისწინებული პროცედურა

თუმცა საკითხი რამდენჯერმე იდგა ამგვარად, წესდების მე-8 მუხლის საფუძველზე ევროპის საბჭოს რიგებიდან არც ერთი წევრი ქვეყანა არასოდეს გაურიცხავთ. წესდების ტერმინოლოგია არ იცნობს სიტყვა „გაძევებას“, ის უპირატესობას ანიჭებს „წევრის სტატუსის გამოთხოვნას“. მე-8 მუხლის თანახმად, ნებისმიერ სახელმწიფოს, რომელიც „სერიოზულად არღვევს“ მე-3 მუხლის დებულებებს, შესაძლოა შეუჩერდეს წარმომადგენლობის უფლება და მინისტრთა კომიტეტის მიერ ეთხოვოს საკუთარი წევრის სტატუსის გამოთხოვნა. თუკი ის არ დაჰყვება ამ შეთავაზებას, კომიტეტს შეუძლია დაადგინოს მისი წევრობის შეწყვეტა განსაზღვრული თარიღიდან.

მე-8 მუხლის განმარტებასთან დაკავშირებით, სამართალმცოდნეთა პოზიციები იყოფა. ზოგიერთი მათგანის აზრით, წევრობის შეჩერება და გაძევება (წევრის სტატუსის გამოთხოვნა) ურთიერთგანსხვავებული პროცედურებია. სხვები კი მიიჩნევენ, რომ გარდა წესდების მე-9 მუხლში ჩადებული ფრიად თავისებური პროცედურისა, შეჩერება გაძევების წინარე სტადიაა და წინ უნდა უძლოდეს მას. ეს მეორე მოსაზრება ყველაზე უფრო დამაჯერებლად ჟღერს, გამომდინარე იქიდან, რომ მე-8 მუხლის ფორმულირებით, სახელმწიფოს შეიძლება „შეუჩერდეს წევრობა და ეთხოვოს“, რაც მიუთითებს მათ კუმულატიურ და არა ალტერნატიულ ხასიათზე. შედეგად, წევრობის შეჩერების შესახებ გადაწყვეტილება მაშინვე შედის ძალაში და წევრის სტატუსის გამოთხოვნის წინარე სტადიაა.

მე-8 მუხლის განსაზღვრებით, სახელმწიფოსთვის წევრის სტატუსის გამოთხოვნის შეთავაზება მინისტრთა კომიტეტის სამოქმედო სფეროა. თუმცა, რეზოლუცია (51) 30 ავალდებულებს მას, ამ საკითხზე კონსულ-

ტაცია თავდაპირველად საპარლამენტო ასამბლეასთან გაიაროს. საბერძნეთი რჩება ერთადერთ სახელმწიფოდ, რომლის მიმართაც ეს პროცედურა პრაქტიკულად ამოქმედებულა, სხვა რამდენიმეს კი ასამბლეამ გაფრთხილებით მიმართა, მაგრამ ამას არასოდეს მოჰყოლია მინისტრთა კომიტეტის რეზოლუციისა თუ ასამბლეის ფორმალური რეკომენდაციის შემუშავება⁴⁰. მეორეს მხრივ, მინისტრთა კომიტეტს არასოდეს უარუყვია საპარლამენტო ასამბლეის უფლება, გააუქმოს მისი ცალკეული წევრისა თუ მთლიანად საპარლამენტო დელეგაციის რწმუნების სიგელი⁴¹. როგორც მომდევნო მაგალითები ცხადყოფს, მას ამ ზომისთვის რამდენჯერმე მიუმართავს.

თურქეთის კრიზისი

1980 წლის 12 სექტემბრის სამხედრო გადატრიალებას თურქეთში, თან სდევდა ადამიანის უფლებათა სერიოზული დარღვევის ფაქტები. საპარლამენტო ასამბლეის რეაგირებით, მინისტრთა კომიტეტს ეთხოვა თურქეთისთვის წევრის სტატუსის გამოთხოვნის საკითხის დაყენება. ამ ინიციატივას შედეგი არ მოჰყოლია, თუმცა, საპარლამენტო ასამბლეამ 1981 წლის აპრილში უარი განაცხადა თურქეთის საპარლამენტო დელეგაციის რწმუნების სიგელის ცნობაზე, ნორვეგიამ, დანიამ, ნიდერლანდებმა, შვედეთმა და საფრანგეთმა კი, ადამიანის უფლებათა ევროპულ კონვენციაზე დაყრდნობით, 1982 წელს ევროპულ სასამართლოში წარადგინეს ადამიანის უფლებათა დარღვევის ფაქტებთან დაკავშირებული სახელმწიფო საჩივრები თურქეთის წინააღმდეგ. საპარლამენტო ასამბლეამ თავის რეზოლუციაში 794 (1983), თურქეთში არსებული სიტუაციის შესახებ, გადაწყვიტა „სერიოზულად მიდგომოდა მინისტრთა კომიტეტისთვის ევროპის საბჭოს წესდების მე-8 მუხლის ამოქმედების თაობაზე რეკომენდაციის გადაცემის საკითხს“, მაგრამ საბოლოოდ, შეარბილა თავისი პოზიცია და აღიარა, რომ ევროპის საბჭო თურქეთზე ზეგავლენის მოხდენას უკეთ შეძლებდა, თუკი არსებული კავშირები ხელუხლებელი დარჩებოდა. თავის მხრივ, მინისტრთა კომიტეტს არასოდეს მიუღია წევრობის შეჩერების გადაწყვეტილება (თურქეთის სტრატეგიული მდებარეობა აღმოსავლეთსა და დასავლეთს შორის, დიპლომატიური გამოსავლის მონახვას აშკარად საუკეთესო ალტერნატივად აქცევდა). 1983 წლის საპარლამენტო არჩევნებისა და 1984 წლის მუნიციპალური არჩევნების შემდგომ, საპარლამენტო ასამბლეამ 1984 წლის მაისში მიიღო გადაწყვეტილება თურქეთის დელეგაციის ხელახლა მიღების თაობაზე, ხოლო ადამიანის უფლებათა ევროპული კომისიის წინაშე წარდგენილი ხუთი სარჩელი ადა-

40. თუმცა, ქვემოთ იხ. რეკომენდაცია 1266.

41. იხ. მისი რეგლამენტის მე-9 მუხლები.

მიანის უფლებათა დარღვევის ფაქტების შესახებ, 1985 წლის 7 დეკემბერს მეგობრული მორიგებით დასრულდა.

ქურთულ უმცირესობასთან დაკავშირებით წამოჭრილმა კონფლიქტმა საპარლამენტო ასამბლეას 1995 წელს კვლავ უზიძგა თურქეთის წევრობის შეჩერების საკითხის განხილვისკენ. თავის 1266-ე (1995) რეკომენდაციის მე-12 პუნქტში ის სთხოვდა მინისტრთა კომიტეტს:

- i. მოუწოდოს თურქეთს თავისი შეიარაღებული ძალების გაყვანისკენ ჩრდილოეთ ერაყიდან;
- ii. მოუწოდოს თურქეთს მშვიდობიანი გამოსავლის მოძიებისკენ ქურთული უმცირესობის პრობლემასთან დაკავშირებით, წესდებამი ჩადებულ პრინციპებზე დაყრდნობით და ევროპის საბჭოს შესაბამის კონვენციასთან გათვალისწინებით;
- iii. დაუწესოს თურქეთს სპეციალური ვადა, მისი კონსტიტუციისა და კანონმდებლობის ევროპის საბჭოს პრინციპებთან და სტანდარტებთან შესაბამისობაში მოსაყვანად;
- iv. განიხილოს თურქეთის წარმომადგენლობის შეჩერების საკითხი იმ შემთხვევაში, თუკი მინისტრთა კომიტეტი საპარლამენტო ასამბლეის მესამე ნაწილობითი სხდომისათვის (1995 წლის 26-30 ივნისი) ვერ შეძლებს მოხსენების წარმოდგენას, ზემომოცემულ სამ პუნქტში ჩადებულ მოთხოვნებზე სერიოზული წინსვლის შესახებ.

თურქეთში ამას წინათ გატარებული რეფორმები, განსაკუთრებით კი 2002 წლის აგვისტოს, მათ შორის სიკვდილით დასჯის გაუქმება და ქურთული უმცირესობის უფლებათა დაცვის გაძლიერება, საეჭვოს ხდის, რომ ასამბლეამ ოდესმე კვლავ მოთხოვოს მინისტრთა კომიტეტს წესდების მე-8 მუხლის ამოქმედება ამ ქვეყნის წინააღმდეგ.

მალტის შემთხვევა

„მალტის შემთხვევა“ წარმოიშვა 80-იან წლებში, როდესაც ლეიბორისტმა პრემიერ-მინისტრმა, დომ მინტოფმა ოპოზიცია დაადანაშაულა პარტიული პოლიტიკური მიზნებისათვის იტალიური რადიო და სატელევიზიო სადგურების გამოყენებაში. 1982 წელს მან დაარწმუნა მალტის პარლამენტი, სადაც აბსოლუტურ უმრავლესობას ფლობდა, მიეღო *უცხოური ჩარევის აქტი* (1982 წლის 31 აგვისტო), რაც საპარლამენტო ასამბლეის მიერ გაპროტესტებულ იქნა როგორც გამოხატვის თავისუფლების შეზღუდვა⁴². დაახლოებით იმავე პერიოდში, მალტის პარლამენტის

42. იხ. რეზოლუცია 841 (1985) და შვარცის მოხსენება, 1984 წლის 19 დეკემბრის დოკუმენტი 5325.

სპიკერმა, პრემიერ-მინისტრთან შეთანხმებით, უარი განაცხადა მალტის დელეგაციის იმ ოპოზიციურ წევრთა მგზავრობის ხარჯების დაფარვაზე, რომლებიც ქ. სტრასბურგში საპარლამენტო ასამბლეის შეხვედრებს უნდა დასწრებოდნენ. ამ წევრებმა თავიანთი ხარჯებით მოახერხეს მგზავრობა, მაგრამ იმის გამო, რომ არ გააჩნდათ საჭირო რწმუნების სიგელები, შეუძლებელი გახდა მათი აკრედიტაცია. ასამბლეამ, მალტის ხელისუფლების დასჯის მოტივით, უარი განაცხადა დელეგაციის სამთავრობო წევრთა მანდატების დამტკიცებაზეც. საკითხი მთლიანობაში მას შემდეგ გადაწყდა, რაც საპარლამენტო არჩევნების შედეგად ოპოზიცია მთავრობაში დაბრუნდა⁴³.

კვიპროსის შემთხვევა

კვიპროსის პრობლემა გაცილებით რთული გახლდათ. იმის გამო, რომ კუნძულზე ორი სათვისტომოა, კანონის თანახმად, რომელიც თეორიულად კვლავ ძალაშია, კვიპროსის დელეგაცია უნდა შედგებოდეს ორი ბერძენი კვიპროსელისა და ერთი თურქი კვიპროსელისგან, მათ ამავე რაოდენობის შემცვლელთან ერთად. 1964 წლის გაზაფხულზე, ნიქოზიის მთავრობამ ევროპის საბჭოს გაუგზავნა მხოლოდ ბერძნული სათვისტომოს მიერ არჩეულ პარლამენტართაგან დაკომპლექტებული დელეგაციის რწმუნების სიგელები, რამაც საპარლამენტო ასამბლეის მხრიდან მათ დამტკიცებაზე უარი გამოიწვია. საშემოდგომო ნაწილობითი სხდომის მოახლოებისას, კვიპროსულმა მხარემ მასზე მიაგლინა ორი ბერძენი კვიპროსელისა და მათი შემცვლელისგან შემდგარი დელეგაცია და ვაკანტურად დატოვა ადგილი ერთი თურქი კვიპროსელისა და მისი შემცვლელისთვის. საპარლამენტო ასამბლეამ დაამტკიცა აღნიშნული რწმუნების სიგელები იმ რწმენით, რომ თურქული სათვისტომოს წარმომადგენელი ერთი წევრი, თავისი შემცვლელითურთ, შემდგომ ნაწილობით სხდომაზე გამოცხადდებოდა. ორ სათვისტომოს შორის შეთანხმების მიღწევა ვერ მოხერხდა, რის გამოც კვიპროსმა დაკარგა წარმომადგენლობის უფლება საპარლამენტო ასამბლეაში და ამდენად, მხოლოდ მინისტრთა კომიტეტში ინარჩუნებდა ადგილს. ამგვარად ჩამოყალიბებულმა სიტუაციამ 1983 წლამდე გასტანა, მიუხედავად იმისა, რომ ის წინააღმდეგობაში მოდიოდა წესდების ბუნებასთან, რომელიც წევრ სახელმწიფოთა ორივე ორგანოში წარმომადგენლობას მოითხოვს⁴⁴.

43. დამატებითი დეტალებისთვის, იხ. Klebes, H., "Human Rights and Parliamentary democracy in the Parliamentary Assembly", in *Protection des droits de l'homme: la dimension européenne, mélanges en l'honneur du professeur Gérard Wiarda, Président de la Cour européenne des Droits de l'Homme*, Carl Heymans Verlag, Cologne, 1998.

44. იხ. საპარლამენტო ასამბლეის რეკომენდაცია 1027 (1986).

1974 წლის მოვლენების შემდეგ, კვლავ შეუძლებელი აღმოჩნდა შერეული დელეგაციის დაკომპლექტება, რადგან არც ერთი სათვისტომო არ თანხმდებოდა რწმუნებათა სიგელების ხელმოწერას. ბერძენი კვიპროსელები კვიპროსის რესპუბლიკის საგარეო საქმეთა მინისტრისგან მოითხოვდნენ ამის გაკეთებას, რაც მიუღებელი იყო თურქი კვიპროსელებისთვის, რომელთა აზრით, ნიქოზიის ბერძნული მთავრობა სათანადოდ ვერ წარმოადგენდა მათ. 1983 წელს ცალმხრივად გამოცხადდა „ჩრდილოეთ კვიპროსის თურქული რესპუბლიკა“. საპარლამენტო ასამბლეის 1987 წლის გადაწყვეტილებით, კვიპროსის დელეგაციაში უნდა შესულიყო ბერძენ კვიპროსელთა წარმომადგენელი ორი წევრი, მათ ამავე რაოდენობის შემცველთან ერთად, ხოლო მესამე ადგილი ვაკანტური დარჩებოდა თურქი კვიპროსელების წარმომადგენლისთვის⁴⁵. მიუხედავად შექმნილი მდგომარეობისა, არასოდეს დამდგარა კვიპროსის გაძევების საკითხი, როგორც ეს მალტის შემთხვევაში დაფიქსირდა.

უკრაინა და რუსეთის ფედერაცია

საპარლამენტო ასამბლეამ რუსეთის ფედერაციას არაერთხელ გამოუცხადა უკმაყოფილება ჩეჩნეთში ადამიანის უფლებათა დარღვევის ფაქტების გამო, რაც გახლდათ კიდევ 1995 წელს რუსეთის განწვერიანების განაცხადის განხილვის გადადების მიზეზი. ამდენად, საყოველთაო გაკვირვება გამოიწვია თანხმობამ ამ თემაზე მოლაპარაკებათა ხელმეორედ გახსნის თაობაზე და 1996 წლის 25 იანვარს რუსეთის საგულისხმო უმრავლესობით მიღებამ ორგანიზაციაში, იმ დროს, როცა შეტაკებები ჩეჩნეთში უფრო და უფრო ინტენსიურ ხასიათს იძენდა. თუმცა, ბალანსის შესანარჩუნებლად, ასამბლეამ დაადგინა ჩეჩნეთის საკითხზე სპეციალური (*Ad hoc*) კომიტეტის დაარსება⁴⁶.

2000 წელს საპარლამენტო ასამბლეამ რუსეთის ფედერაცია დაადანაშაულა როგორც ევროპის საბჭოს წევრობიდან გამომდინარე, ასევე ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციით ნაკისრი ვალდებულებების შეუსრულებლობაში და იმავდროულად, გამოთქვა კრიტიკა ჩეჩნეთთან დაკავშირებით⁴⁷. ამასთან ერთად, მან ბრალი დასდო ასევე წევრი ქვეყნების მთავრობებსა და ევროკავშირს, რუსეთის ქმედებების

45. იხ. ჰ. კლებესის ზემოხსენებული ნაშრომი.

46. განკარგულება No. 516 (1996). იხ. Schwimmer, W., *The European Dream*, London, Continuum, 2000, გვ. 137 და შემდეგ.

47. იხ. 2000 წლის 27 იანვრის რეკომენდაცია 1444 (2000) ჩეჩნეთის კონფლიქტის შესახებ; 2000 წლის 6 აპრილის რეკომენდაცია 1456 (2000) ჩეჩნეთის რესპუბლიკაში კონფლიქტის შესახებ; რეკომენდაცია 1553 (2002) რუსეთის ფედერაციის მიერ აღებულ ვალდებულებათა შესრულების შესახებ.

უფრო მკაცრად დაგმობისგან თავის არიდებაში. საბოლოო სანქცია რუსეთის ფედერაციის მიმართ გამოიხატა მის დელეგატთა საარჩევნო ხმის უფლების შეჩერებაში 2000 წლის აპრილიდან 2001 წლის იანვრამდე. 2001 წლის 25 იანვარს აღნიშნული აკრძალვა გაუქმებულ იქნა 1241-ე (2001) რეზოლუციით, რუსეთის ფედერაციის დელეგაციის მანდატების შესახებ, რომელშიც ასამბლეამ მიიჩნია, რომ „რუსეთის საპარლამენტო დელეგაციას უნდა მიეცეს მორიგი შანსი, რათა მან დაადასტუროს საკუთარი სურვილი და უნარი, მოახდინოს სასიკეთო გავლენა ჩეჩნეთის რესპუბლიკაში არსებულ სიტუაციაზე“. მართალია, განვლილ პერიოდში გარკვეული მოკრძალებული წინსვლა შეინიშნება, ჩეჩნეთში ადამიანის უფლებათა დარღვევის ფაქტები კვლავაც სათანადო შესწავლას საჭიროებს. ამჟამინდელი მდგომარეობა კი ქმნის დაუსჯელობის ატმოსფეროს, რაც დამნაშავეებს მეტი გამძლეობისკენ უბიძგებს და ახდენს ევროპის საბჭოს დისკრედიტაციას.

განვერიანებისას ალებულ ვალდებულებათა შეუსრულებლობისა და განსაკუთრებით იმის გამო, რომ არ დაწესებულა მორატორიუმი სიკვდილით დასჯაზე და არ განხორციელებულა აღთქმული საკანონმდებლო და ინსტიტუციური რეფორმები, 2000 - 2001 წლებში უკრაინას რამდენჯერმე დაემუქრა ნევრობის შეჩერების საფრთხე, რასაც სავარაუდოდ უნდა მოჰყოლოდა კიდევ წესდების მე-8 მუხლით გათვალისწინებული გაძევების პროცედურის ამოქმედებაც⁴⁸.

საპარლამენტო ასამბლეის წინადადებები ევროპის საბჭოს წესდების ძირეული გადახედვის შესახებ (მე-20 მუხლის d. პუნქტი) მოიცავდა პოლიტიკური მნიშვნელობის მქონე ერთ ახალ ნორმას, რომლის თანახმად, აქ იგულისხმებოდა კვიპროსის შემთხვევა, რომლის 19 წლიან იზოლირებას საპარლამენტო ასამბლეიდან ხელი არ შეუშლია მისი საგარეო საქმეთა მინისტრისთვის, მინისტრთა კომიტეტის თავმჯდომარე გამხდარიყო. ეს ახალი ნორმა აშკარად გააძლიერებდა საპარლამენტო ასამბლეის პოზიციებს ევროპის საბჭოში.

ნევრობის შეჩერება ფინანსურ ვალდებულებათა შეუსრულებლობის გამო

წესდების მე-9 მუხლის თანახმად, ნევრ ქვეყნებს, რომლებიც უგულებელყოფენ ნაკისრ ფინანსურ ვალდებულებებს, შესაძლოა შეუჩერდეთ ნევრობა მინისტრთა კომიტეტსა და საპარლამენტო ასამბლეაში. აღსანიშნავია მე-8 და მე-9 მუხლებით გათვალისწინებულ პროცედურებს შორის არსებული სხვაობა. მე-9 მუხლით დადგენილი პროცედურა იუ-

48. იხ. რეკომენდაცია 1395 (1999), რეკომენდაცია 1451 (2000), პუნქტი 11 და რეკომენდაცია 1513 (2001).

რიდიულია და არაფერი აქვს საერთო შესაძლო გაძევებასთან, თუმცა, თუკი ფინანსური ვალდებულებები სისტემატურად არ სრულდება, წევრ ქვეყანას შესაძლოა ეთხოვოს თავისი წევრის სტატუსის გამოთხოვნა.

რას გულისხმობს „ფინანსური ვალდებულებები“? - პირველი, ეს არის სახელმწიფო შენატანის გადახდა საერთო ბიუჯეტში. თუმცა ეს ტერმინი, გარდა მინისტრთა კომიტეტში წარმომადგენლობასთან დაკავშირებული ხარჯებისა (38-ე მუხლის ა. პუნქტი), აერთიანებს ასევე საპარლამენტო ასამბლეის შეხვედრებსა და კომიტეტებში მონაწილეობის ხარჯებსაც. ფინანსური ვალდებულებები შესაძლოა ასევე ეხებოდეს ნილობრივ შეთანხმებათა ბიუჯეტში შენატანებს, რომელთაც ეხება სანესდებო რეზოლუცია (93) 28⁴⁹.

მე-9 მუხლი ბუნდოვანს ტოვებს, თუ რა ოდენობის დავალიანება შესაძლოა იქცეს რეაგირების მიზეზად. თუმცა, ცალკეული ქვეყნების დავალიანებათა გათვალისწინებით, მინისტრთა კომიტეტმა 1994 წლის 4 ნოემბერს დაადგინა, რომ განსაკუთრებულ გარემოებათა გარდა, „წესდების მე-9 მუხლი შეეხოს ნებისმიერ სახელმწიფოს, რომელიც ორი წლის განმავლობაში სრულიად ან ნაწილობრივ ვერ აკმაყოფილებს ფინანსურ ვალდებულებებს“.

სპეციალური სტატუსი

ევროპის საბჭოსთან თანამშრომლობის მოსურნე სახელმწიფოებს შესაძლოა მიენიჭოთ სხვადასხვა ტიპის სპეციალური სტატუსი. ამასთან, დღეს სერიოზულ კითხვებს ევროკავშირის შესაძლო სტატუსი ბადებს, გამომდინარე იქიდან, რომ მისი 25 წევრი ქვეყანა ამჟამად უმრავლესობას შეადგენს ევროპის საბჭოში, რომლის პასუხისმგებლობათა სფერო სულ უფრო მეტად ემთხვევა მისას.

ასოცირებული წევრის სტატუსი

წესდების მე-5 მუხლით განსაზღვრული ასოცირებული წევრის სტატუსი ამჟამად მოძველებულია. მისი შემუშავება განაპირობა იმ დროისათვის ორი ნაწილობრივ სუვერენული „ქვეყნის“ - გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკისა და საარის⁵⁰ - ევროპის საბჭოს საქმიანობასთან სწრაფი ასოცირებისთვის სათანადო პირობების შექმნამ. გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკა აღნიშნული სტატუსით სარგებლობდა 1950 წლის ივლისიდან მის სრულუფლებიან განწევრიანებამდე, 1951 წლის მაისში, საარი

49. იხ. გვ. 35 და შემდეგ.

50. განსხვავება „სახელმწიფოებსა“ და „ქვეყნებს“ შორის პირობითია.

კი 1950 წლის მაისიდან 1957 წლამდე, როდესაც ის რეფერენდუმის შედეგად გერმანიის შემადგენლობაში შევიდა.

სხვა სიტყვებით, მიუხედავად, რომელიც ასოცირებული წევრის სტატუსს აწესებს, არავითარ მიზანს აღარ ემსახურება. არსებული ვარაუდით, შეიძლება მისი იმგვარად შეცვლა, რომ ამ სტატუსით ესარგებლა ზოგიერთ არაევროპულ ქვეყანას, რომლებიც ასეთ შემთხვევაში უფრო მჭიდროდ შეძლებდნენ ორგანიზაციასთან თანამშრომლობას⁵¹. ამგვარად იქნა ნავარაუდები სტატუსის შესაძლო სარგებლიანობა მომავალში⁵².

დამკვირვებლის სტატუსი

ნებისმიერ სახელმწიფოს, რომელიც აღიარებს დემოკრატიის, კანონის უზენაესობისა და ადამიანის უფლებათა დაცვის პრინციპებს და სურს ევროპის საბჭოსთან თანამშრომლობა, მინისტრთა კომიტეტის მიერ შესაძლოა მიენიჭოს დამკვირვებლის სტატუსი, რომელსაც არეგულირებს საწესდებო რეზოლუცია (93) 26. საპარლამენტო ასამბლეის თანხმობის შემთხვევაში, ის შეიძლება ასევე მიენიჭოს საერთაშორისო სამთავრობათაშორისო ორგანიზაციებს, რომლებიც თავიანთი საქმიანობით ევროპის საბჭოს დამხმარედ გვევლინებიან.

რეზოლუციის მე-5 პუნქტის თანახმად, დამკვირვებლის სტატუსი მის მფლობელ სახელმწიფოს არ ანიჭებს მინისტრთა კომიტეტსა და საპარლამენტო ასამბლეაში წარმომადგენლობის უფლებას, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც ამ ორი ორგანოდან რომელიმე, თავისთან მიმართებაში სხვაგვარად გადაწყვეტს. თუმცა, დამკვირვებელ ქვეყნებს თავიანთი წარმომადგენლების წარგზავნა შეუძლიათ საექსპერტო კომიტეტებში (ხმის უფლების გარეშე) და, მასპინძელი ქვეყნის თანხმობის შემთხვევაში, სპეციალიზებულ მინისტრთა კონფერენციებზე⁵³. მათ შეუძლიათ ასევე მუდმივ დამკვირვებელთა დანიშვნაც ევროპის საბჭოში.

აშშ-ს დამკვირვებლის სტატუსი მიენიჭა 1996 წლის 10 იანვარს, კანადას 1996 წლის 29 მაისს, იაპონიას 1996 წლის 21 ნოემბერს, მექსიკას კი 1999 წლის 7 დეკემბერს. ამერიკელი, კანადელი და იაპონელი დამკვირვებლები მინისტრთა მოადგილეების შეხვედრებს რეგულარულად ესწრებიან, ხოლო ისრაელის, კანადისა და მექსიკის პარლამენტები თავიანთ დამკვირვებელ

51. იხ. მოხსენება, რომელსაც ეფუძნება რეკომენდაცია 1212 (1993), დოკ. 6788.

52. იხ. ახალი სიტყვათმცობა, შემოთავაზებული ასამბლეის ბიუროს მოხსენებაში, რომელიც ერთვის რედემანის მოხსენებას, დოკ. 6629, და რეკომენდაცია 1212 (1993) ევროპის საბჭოს შესწორებული წესდების შესახებ (იხ. დანართი X).

53. ეს კონფერენციები სრული მნიშვნელობით ევროპის საბჭოს სტუქტურებს არ წარმოადგენს, თუმცა საბჭოს დირექტორატები მონაწილეობას იღებენ მათ მომზადებასა და მსვლელობაშიც.

დელეგაციებს აგზავნიან ასამბლეაში. და ბოლოს, ევროკომისია, როგორც წესი, მინისტრთა მოადგილეების შეხვედრებზეა წარმოდგენილი.

სამთავრობათაშორისო ორგანიზაციებს, რომლებიც მზად არიან ევროპის საბჭოსთან მჭიდრო თანამშრომლობისათვის, 26-ე (93) რეზოლუციის მე-7 პუნქტის საფუძველზე, შესაძლოა მიენიჭოთ დამკვირვებლის სტატუსი.

„სპეციალური სტუმრის“ სტატუსი

სპეციალური სტუმრის სტატუსი საპარლამენტო ასამბლეის მიერ შემოღებულ იქნა 1989 წლის მაისში და მის რეგლამენტში სამართლებრივი სტატუსი მიენიჭა. თავდაპირველად ის წარმოადგენდა ლიბერალი შვეიცარიელი პარლამენტარის, მანამდე აღმოსავლეთ ევროპის კომუნისტური რეჟიმების მწვავე კრიტიკოსის, პიტერ საგერის ნააზრევს და მიზნად ისახავდა „გარდამავალ“ პერიოდში მყოფი ქვეყნებისთვის შანსის მიცემას, ასამბლეის სხდომების მეშვეობით გაცნობოდნენ საპარლამენტო დემოკრატიას მოქმედებაში. ბერლინის კედლის აღებისთანავე, ეს სტატუსი მიენიჭა უნგრეთის, პოლონეთის, საბჭოთა კავშირისა და იუგოსლავიის პარლამენტებს, რამაც ორგანიზაციაში წევრობის გზა გაუხსნა ყოფილ საბჭოთა ბლოკის ქვეყნებს.

საპარლამენტო ასამბლეის რეგლამენტის თანახმად (59-ე მუხლის 1-ლი პუნქტი), სპეციალური სტუმრის სტატუსის მინიჭების საკითხს წყვეტს ბიურო. თითოეულ სპეციალურ სტუმარს მიეკუთვნება ადგილების ის რაოდენობა (შემცვლელების გარეშე), რამდენსაც მას სავარაუდოდ მიაკუთვნებდნენ სრულუფლებიან წევრად მიღების შემთხვევაში (59-ე მუხლის მე-4 პუნქტი). სპეციალური სტუმარი ქვეყნის დელეგაციის წევრები სხდომებს ხმის უფლების გარეშე ესწრებიან (59-ე მუხლის მე-7 პუნქტი). მათ შეუძლიათ კომიტეტის შეხვედრებზე დასწრებაც, დისკუსიებში ჩაბმისა თუ ხმის მიცემის უფლების გარეშე (47-ე მუხლის მე-5 პუნქტი).

სპეციალური სტუმრის სტატუსის მქონე დელეგაციათა რიცხვმა საგრძნობლად იკლო მას შემდეგ, რაც შესაბამისი ქვეყნები ევროპის საბჭოს მიუერთდნენ, ამჟამად კი არც ერთი ამგვარი სტატუსის მქონე ქვეყანა აღარ არსებობს. ბელორუსს აღნიშნული სტატუსი 1997 წლის 13 იანვარს შეუჩერდა იმ მოტივით, რომ ქვეყანაში შექმნილი პოლიტიკური სიტუაცია მიჩნეულ იქნა ევროპის საბჭოს პრინციპებთან შეუსაბამოდ.

ევროკავშირის განსაკუთრებული შემთხვევა

ევროკავშირის გაფართოება და ევროპული კონსტიტუციის მიღება უდავოდ დიდ გავლენას იქონიებს ევროკავშირისა და მისი წევრი ქვეყნების როლზე ევროპის საბჭოში (სადაც ეს ოცდახუთი სახელმწიფო ამჟამად

უმრავლესობას შეადგენს). დროა, ახლებურად შეფასდეს ამ ორი ორგანიზაციის ერთობლივი საქმიანობის საშუალებები და მოხდეს მათ ძალისხმევათა უფრო მჭიდრო კოორდინირება სტანდარტების შემუშავების სფეროში⁵⁴. ერთი კი ფაქტია, ევროკავშირის მიერთებამ ადამიანის უფლებათა ევროპულ კონვენციასთან, რომელიც ევროპულ კონსტიტუციაშიც იქნა ჩართული და ევროპის საბჭოს სხვა ევროპულ კონვენციათა გათავისებამ მისი მხრიდან, უნდა უზრუნველყოს ევროპულ სივრცეში გამოყენებული სამართლებრივი სტანდარტების ურთიერთშეთავსებულობის მინიმალური დონე მაინც.

არადა, იმის გამო, რომ ევროკავშირი არ არის არც სახელმწიფო, არც სამთავრობათაშორისო ორგანიზაცია, დახვეწას საჭიროებს საბჭოს მუშაობაში მისი ჩაბმის გზები. ევროპის საბჭოს ყოფილი გენერალური მდივანი, ვალტერ შვიმერი საუბრობდა სრულიად ახლებური მიდგომის საჭიროებასა და „ინსტიტუციური პარტნიორობის“ გარკვეულ ფორმაზე, რაც ევროკავშირის მისცემდა საშუალებას, ემოქმედა მისი 25 წევრი ქვეყნის სახელით იმ სფეროებში, რომლებშიც დელეგირებულ უფლებამოსილებას ფლობს. ამკარაა, რომ ამგვარი თანამშრომლობის დეტალები, განსაკუთრებით კი მისი მიზანი, კენჭისყრაში მონაწილეობის საკითხები (მას შესაძლოა მიეცეს საკუთარ წევრთა ნაცვლად ხმის მიცემის უფლება მისთვის პრეროგატიულ სფეროებში) და ფინანსური შენატანის ოდენობა, უნდა იქნეს შეთანხმებული როგორც ევროკავშირთან, ისე მის წევრ ქვეყნებთან⁵⁵.

---

54. იხ. ქვემოთ, გვ. 173 და შემდეგ.

55. საინფორმაციო დოკუმენტი SG/Inf (2003) 35, 2003 წლის 25 სექტემბერი: *One Europe – a Europe of partners: Towards an associate partnership between the Council of Europe and the European Union*, გენერალური მდივნის მემორანდუმი.

თავი 4

ევროპის საბჭოს სტრუქტურა

ევროპის საბჭოს სტრუქტურა ასახავს თავდაპირველ კომპრომისს ერთის მხრივ, ზეეროვნული ევროპის აპოლოგეტებსა და მეორეს მხრივ, უბრალოდ სამთავრობათაშორისო თანამშრომლობის მომხრეებს შორის. საფრანგეთის მაშინდელმა საგარეო საქმეთა მინისტრმა, ჟორჟ ბიდომ, ბრიუსელის ხელშეკრულების საბჭოს შეხვედრაზე მიიჩნია, რომ უნდა დაწყებულიყო მოლაპარაკებები ჰააგის კონგრესის შედეგების პრაქტიკული ხორცშესხმის მიზნით. ის გამოვიდა ევროპის ასამბლეისა და ეკონომიკური და საბაჟო კავშირის შექმნის მონოდებით, დასაწყისისათვის ბრიუსელის ხელშეკრულების ხუთი წევრის მონაწილეობით. მის წინადადებას მიესალმა ბელგია, მაგრამ შეუვალი იყო დიდი ბრიტანეთი, რომელსაც არ სურდა, რაიმე საერთო ჰქონოდა იმგვარ ასამბლეასთან, რომელშიც მისი პოზიცია შეიძლებოდა მოწინააღმდეგეთა ხმებს გადაეწონა. მისთვის სასურველი ორგანიზაცია უნდა ყოფილიყო უბრალოდ „ევროპის საბჭო“, რომლის ფარგლებშიც სუვერენული მთავრობები თავიანთი არჩევანის მიხედვით იმოქმედებდნენ.

ევროპის საბჭოს წესდებაში ჩადებული კომპრომისი ფართოდ იზიარებს ბრიტანულ ხედვას. ის აარსებს ორ ძირითად ორგანოს: მინისტრთა კომიტეტს, რომელიც სამთავრობათაშორისო ბუნებისაა (და არა ზეეროვნული) და ფლობს გადაწყვეტილების მიღების უფლებამოსილებას და საკონსულტაციო უფლებების მქონე საერთაშორისო საპარლამენტო ასამბლეას. დიდი ბრიტანეთის პოზიციამ იმარჯვა ასევე შეთანხმებაში, რომლის თანახმად, საპარლამენტო ასამბლეის წარმომადგენლები უნდა დანიშნულიყვნენ თითოეული მთავრობის მიერ ინდივიდუალურად დადგენილი წესის შესაბამისად.

ზოგიერთი პარლამენტარი კვლავაც იმედოვნებდა ასამბლეის გამწყვეტ ორგანოდ ქცევას და ამ მიმართებით ორგანიზაციის წესდების გადახედვაზე საუბარი 1949 წლის აგვისტოში, პირველივე სხდომაზე იქნა წამოწყებული. მინისტრთა კომიტეტი კვლავ შეუვალი გახლდათ, თუმცა, საპარლამენტო ასამბლეამ დროთა განმავლობაში მოახერხა და მიაღწია მეტ ავტონომიურობას. პირველი დათმობა მოხდა 1951 წელს, როდესაც შეთანხმებულ იქნა დელეგატების მხოლოდ ეროვნული პარლამენტების

მიერ არჩევა ან დანიშვნა. მოგვიანებით მოპოვებული უფლებით, მინისტრთა კომიტეტს ასამბლეისათვის საკონსულტაციოდ უნდა მიემართა მნიშვნელოვანი პოლიტიკური საკითხების გადაწყვეტისას, განსაკუთრებით კი ევროპის საბჭოში შეთანხმებული კონვენციებისა და ახალი წევრების მიღების თაობაზე.

საპარლამენტო ასამბლეა მართალია საკონსულტაციო უწყებადვე რჩებოდა, ტრიბუნის ფუნქციები მას მაინც გამოკვეთილ ავტორიტეტს სძენდა. მას შემდეგ, რაც მისი დღის წესრიგი მინისტრთა კომიტეტის მიერ დამტკიცებას აღარ საჭიროებდა⁵⁶, ის მოგვევლინა არათუ უბრალო თავშეყრის ადგილად, არამედ იმგვარ ორგანოდ, სადაც შესაძლებელი იყო ორგანიზაციის კომპეტენციაში შემავალი ნებისმიერი საკითხის წამოჭრა, მისი საჯარო განხილვაზე გამოტანა და მინისტრებისთვის სამოქმედო რეკომენდაციის შემუშავება. მინისტრთა კომიტეტისათვის ბიძგის მიმცემის როლში, ასამბლეა მალევე იქცა ღირსშესანიშნავ ევროპულ ფორუმად. ამ ფაქტმა ასახვა ჰპოვა მსოფლიოს მრავალი ლიდერის არჩევანში, თავიანთი განცხადებებისთვის ეს ტრიბუნა გამოეყენებინათ. 90-იანი წლების გაფართოების პროცესმა ის შეუდარებლად წარმომადგენლობითი გახადა და გაზარდა მისი ავტორიტეტი.

მინისტრთა კომიტეტი შესაძლოა არის ევროპის საბჭოს გადაწყვეტილების მიმღები ორგანო, მისი ძალაუფლება მაინც შეზღუდულია. მართალია, მას შეუძლია წევრი ქვეყნების მიმართ რეკომენდაციების გაცემა, მაგრამ ისინი არასავალდებულო ბუნებისაა. მას ასევე შეუძლია, მოუწოდოს მათ ევროპის საბჭოს ხელშეკრულებათა ხელმოწერისა და რატიფიკაციისაკენ, მაგრამ ვერ შეძლებს მათ იძულებას. მის მიერ განსახილველ საკითხთაგან ნამდვილად სავალდებულო ბუნების მქონე მხოლოდ ისინია, რომლებიც უკავშირდება ევროპის საბჭოს ორგანიზებასა და შიდა შეთანხმებებს.

წესდების თანახმად, გენერალური მდივანი ევროპის საბჭოს ინსტიტუციურ ნაწილს არ წარმოადგენს. ის უბრალოდ ადგენს, რომ „მინისტრთა კომიტეტსა და საპარლამენტო ასამბლეას ემსახურება სამდივნო“. თუმცა, გენერალური მდივნის ბიუროს მნიშვნელობა გაზარდა გენერალური მდივნის არჩევამ საპარლამენტო ასამბლეის მიერ, რამაც მას პოლიტიკური ელფერი შესძინა. გენერალური მდივანი, ევროპის საბჭოს პოზიციის გამახმოვანებლის როლში, ამჟამად დიდი გავლენის მქონეა როგორც ორგანიზაციის შიგნით, ისე მის გარეთ. ის ორგანიზებასა და კოორდინაციას

56. ჯერ კიდევ 1949 წლის ნოემბერში, მინისტრთა კომიტეტი დათანხმდა, რომ პრაქტიკაში ის აღარ გასწავდა ასამბლეის დღის წესრიგის ზედამხედველობას, რასაც ის წესდების (თავდაპირველი ვარიანტის) 23-ე მუხლის საფუძველზე ახორციელებდა, იმ პირობით, თუკი განსახილველი საკითხები შეეხებოდა 1-ლი მუხლის ჩამონათვალს. 1951 წლის მაისში, 23-ე მუხლი სათანადოდ იქნა შესწორებული და ასამბლეამ მოიპოვა საკუთარი დღის წესრიგის დამოუკიდებლად კონტროლის უფლება.

უნევეს საბჭოს საქმიანობას და მისი პოლიტიკის მამოძრავებელ ძალად გვევლინება.

საპარლამენტო ასამბლეას, მინისტრთა კომიტეტსა და გენერალურ მდივანს შორის არსებული მუდმივი დიალოგის წყალობით, დღეს ევროპის საბჭო ანგარიშგასაწევი ძალაა როგორც ევროპაში, ისე მთელს მსოფლიოში.

ევროპის საბჭოს საწესდებო ორგანოები

წესდების მე-10 მუხლი ერთმნიშვნელოვნად ადგენს: „ევროპის საბჭოს ორგანოები: i. მინისტრთა კომიტეტი; ii. საკონსულტაციო ასამბლეა“. ჩამონათვალის თანმიმდევრობა ასახავს ავტორთა (განსაკუთრებით კი ბრიტანელ ავტორთა) განზრახვას, მინისტრთა კომიტეტი ექციათ ევროპის საბჭოს ძირითად ბირთვად. საპარლამენტო ასამბლეის გავლენა და მნიშვნელობა კი ამასობაში სტაბილურად იზრდებოდა და დღეისათვის, მათ როლები შესაძლოა გაცვალოს კიდევც.

• მინისტრთა კომიტეტი

მინისტრთა კომიტეტი ევროპის საბჭოს უმაღლესი სამთავრობათაშორისო უწყებაა, რომელსაც ერთადერთს გააჩნია ორგანიზაციის სასარგებლოდ მოქმედებისა და გადაწყვეტილების მიღების უფლებამოსილება. წევრი მთავრობები კომიტეტში თანასწორუფლებიანი არიან და იკრიბებიან, რათა გაახმოვანონ თავიანთი ქვეყნების შეხედულებები ევროპული მასშტაბის პრობლემებზე და ერთად იღვანონ მათზე ერთობლივი გადაწყვეტილებების ძიებაში. ეს უწყება შესაძლებელს ხდის გადაწყვეტილებათა კოლექტიურ მიღებას და ხელს უწყობს წევრ ქვეყნებს შორის თანამშრომლობას მის მანდატში მოქცეულ ნებისმიერ საკითხზე. და ბოლოს, საპარლამენტო ასამბლეასთან ერთად, ის დგას ორგანიზაციის ძირითად ფასეულობათა სადარაჯოზე.

წევრობა

ევროკავშირის საბჭოსგან განსხვავებით, მინისტრთა კომიტეტის შემადგენლობა არ იცვლება განსახილველი საკითხების შესაბამისად. მის წევრებს მხოლოდ წევრი ქვეყნების საგარეო საქმეთა მინისტრები შეადგენენ. მიუხედავად ამისა, წესდებაში ნათქვამია:

იმ შემთხვევაში, როდესაც საგარეო საქმეთა მინისტრის წარმოდგენა ვერ ხერხდება ან გარკვეული გარემოებების გამო არ არის სასურველი, მისი მოვალეობების შემსრულებლად შესაძლოა დასახელებულ იქნეს სხვა პირი, რომელიც შეძლებისდაგვარად უნდა იყოს მთავრობის წევრი⁵⁷.

57. რეგლამენტის მე-14 მუხლი.

პრაქტიკაში საგარეო საქმეთა მინისტრებს ხშირად ცვლიან მთავრობის სხვა წევრები (ევროპულ საქმეთა მინისტრები, სპეციალური სახელმწიფო მდივნები) ან გამოცდილი დიპლომატები.

ზემოთქმული რა თქმა უნდა არ ნიშნავს, რომ სხვა მინისტრებს არ ძალუძთ სპეციალიზებული კონფერენციების მონაწილეობა. პირველი ამგვარი - სოციალურ და ოჯახურ საქმეებზე პასუხისმგებელ მინისტრთა კონფერენცია - შედგა 1959 წელს. 1970 წლიდან ყოველივე ამან რეგულარული ღონისძიებების სახე მიიღო ფართო სპექტრის სფეროებში (იუსტიცია, განათლება, ოჯახური საქმეები, ჯანმრთელობის დაცვა, ეკოლოგია, ადგილობრივი ხელისუფლება, მიგრაცია, სქესთა შორის თანასწორობა, დასაქმება, მასმედია, კულტურა, სპორტი და ახალგაზრდობა). ამ ტიპის კონფერენციებზე წამოიწყებენ პროექტებს, რომლებზეც შემდგომში მუშაობენ ან წევრი სახელმწიფოები, ან თვით ევროპის საბჭო. ფორმალურად საბჭოს სტრუქტურებს მიღმა მოქმედნი, კონფერენციები თავიანთ დასკვნებს მაინც მიაწვდიან მინისტრთა კომიტეტს⁵⁸.

მინისტრთა კომიტეტი შესაძლოა ასევე შეიკრიბოს მოადგილეების დონეზე. მათ წესდება არ იხსენიებს, თუმცა, კომიტეტის 1952 წლის მართის გადაწყვეტილებით, მინისტრებს შესაძლოა ჰყავდეთ მოადგილეები, უფლებამოსილი მათი სახელით მოქმედებაზე⁵⁹. მოადგილეები არიან ასევე თავიანთი ქვეყნების მუდმივი წარმომადგენლები ევროპის საბჭოში⁶⁰ (რაც ნიშნავს, რომ ისინი რეალურად ორ ფუნქციას ითავსებენ) და ამავე სახით გადიან აკრედიტაციას გენერალურ მდივანთან. ჩვეულებრივ, მათ გააჩნიათ ელჩის (ზოგჯერ მოვალეობის შემსრულებლის (charge d'affaires)) რანგი. ისინი ფლობენ დიპლომატიურ იმუნიტეტს და მოღვაწეობენ ქ. სტრასბურგში.

არ არსებობს არავითარი სამართლებრივი განსხვავება კომიტეტის მინისტრთა თუ „მოადგილეების დონეზე“ გამართულ შეხვედრებს შორის. მოადგილეებს გააჩნიათ მინისტრთა მსგავსი უფლებამოსილებანი და მათი გადაწყვეტილებებიც იგივე ძალის მქონეა. მართალია, მათი დასკვნები იწყება სიტყვით - „მინისტრთა მოადგილეები“, ამის სანაცვლოდ, მათ მიერ მიღებული ფორმალური რეზოლუციები იწყება სიტყვებით - „მინისტრთა კომიტეტი“ - თითქოსდა ისინი თვით მინისტრთა დონეზე იყოს მიღებული.

ფაქტიურად, მოადგილეებს გააჩნიათ ნებისმიერ იმ საკითხზე მსჯე-

58. იხ. ევროპულ მშენებლობაში ევროპის საბჭოს სამომავლო როლის შესახებ მინისტრთა კომიტეტის (89) 40 რეზოლუციის მე-3 ნაწილის მე-17 მუხლის ც. პუნქტი, რომლის ძალითაც, კომიტეტს ენიჭება თავისი ძალაუფლების მინისტრთა კონფერენციისადმი დროებით საფუძველზე დელეგირების უფლებამოსილება.

59. რეზოლუცია (52) 24.

60. 1951 წელს მინისტრთა კომიტეტმა, საბჭოსთან მყარი კონტაქტების შესანარჩუნებლად, წევრ სახელმწიფოებს თხოვა მუდმივ წარმომადგენელთა დანიშვნა.

ლობის უფლებამოსილება, რაზეც კომიტეტია პასუხისმგებელი, თუმცა პრაქტიკაში პოლიტიკური საკითხების განხილვა მინისტრების პრეროგატივას შეადგენს. მოადგილეებს ასევე შეუძლიათ გამართონ დებატები ნებისმიერ საერთო ინტერესის მქონე საკითხზე (ეროვნული თავდაცვის სფეროს გარდა). ნებისმიერი გადაწყვეტილება, რომელიც არ საჭიროებს მინისტრებისა თუ გენერალური მდივნის დონეზე შემუშავებას, მიიღება მოადგილეების მიერ. თუმცა, მათი რეგლამენტის მე-2 მუხლის მე-3 პუნქტით, მათ შესაძლოა არ მიიღონ გადაწყვეტილებები საკითხებზე, რომელთაც თუნდაც ერთი (ან მეტი) მათგანი დიდი პოლიტიკური მნიშვნელობის მქონედ მიიჩნევს, ან რომელიც წესდების თანახმად საჭიროებს ხმათა ერთსულოვნებას. დავა, თუ რა რიგისაა საკითხი, წყდება მოადგილეთა ორი მესამედი უმრავლესობის გადაწყვეტილებით (წესდების მე-20 მუხლი). ნებისმიერ მოადგილეს აქვს უფლება, მოითხოვოს სპეციფიკური საკითხის მინისტრთა კომიტეტისადმი გადაცემა.

როგორ ფუნქციონირებს კომიტეტი

ხელმძღვანელობა

წევრი ქვეყნები მინისტრთა კომიტეტის თავმჯდომარის პოსტზე ექვსთვიანი ვადით, ინგლისური ანბანის თანმიმდევრობით მონაცვლეობენ. იგივე წესი ვრცელდება მოადგილეებზეც. მაისი და ნოემბერი ტრადიციულად ითვლება თავმჯდომარეობის შეცვლის პერიოდად.

მინისტრებს შეუძლიათ თავიანთი ჯერის გატარება, მაგრამ ამ შემთხვევაში ისინი კარგავენ ადგილს და შესაძლოა ვერ ჩაიბარონ თავმჯდომარეობა მომდევნო სხდომაზე (მინისტრთა კომიტეტის რეგლამენტის მე-8 მუხლი). ეს შესაძლებლობა თავდაპირველად შემუშავდა პოლიტიკური პრობლემების მქონე ამა თუ იმ ქვეყნისათვის საშუალების მიცემის მიზნით, გადაედო საკუთარი თავმჯდომარეობა და ამგვარად ერჩია ავანსცენის მიღმა დარჩენა.

ბიურო

მინისტრებისა და მათი მოადგილეების განკარგულებაშია ბიურო. თავდაპირველად, 1975 წელს ის შეიქმნა მოადგილეთა მუშაობის გასაადვილებლად. 2001 წლის მაისიდან მასში შედის 6 წევრი: მინისტრთა კომიტეტის მიმდინარე თავმჯდომარე, მისი ბოლო ორი თავმჯდომარე და მომდევნო სამი თავმჯდომარე. ის იკრიბება დაახლოებით თვეში სამჯერ, უმთავრესად მენეჯმენტის საკითხების გადასაწყვეტად, მათ შორის მოადგილეთა შეხვედრების მოსამზადებლად. ბიურომ უნდა უზრუნველყოს ასევე საქმიანობის მუდმივობა თავმჯდომარეობის ცვლისას.

სამდივნო

ევროპის საბჭოს პერსონალიდან კომპლექტდება მინისტრთა კომიტეტის სამდივნო, რომელიც პასუხისმგებელია გენერალური დირექტორის რანგის მქონე მინისტრთა კომიტეტის მდივნის წინაშე. ის ორგანიზებას უწევს მინისტრთა სხდომებსა და მოადგილეების შეხვედრებს და უზრუნველყოფს მათ შეუფერხებელ მუშაობას.

მინისტრთა კომიტეტის სხდომები და მოადგილეთა შეხვედრები

წესდების 21 - ე მუხლის c. პუნქტმა, რომელიც ევროპის საბჭოს არსებობის პირველივე დღეებში შემუშავდა, შესაძლოა შეცდომაში შეიყვანოს არაპროფესიონალი. ის ადგენს: „კომიტეტი იკრიბება საკონსულტაციო (საპარლამენტო) ასამბლეის ყოველი სხდომის დაწყებამდე და დაწყებისას, ისევე როგორც ნებისმიერ სხვა დროს, სათანადო გადანაცვლებების საფუძველზე“. ფრაზის მეორე ნაწილი ამჟამადაც ძალაშია. პირველი კი, გამომდინარე იქიდან, რომ სხდომები ნაწილობით სხდომებად დაიყო, ძალადაკარგულია. საგარეო საქმეთა მინისტრები 1950 წელს შეიკრიბნენ ოთხჯერ, 1951 წელს სამჯერ და ამის შემდეგ, მრავალი წლის განმავლობაში ისინი წელიწადში ორჯერ იკრიბებოდნენ. ამჟამად კი ისინი მხოლოდ ერთხელ იკრიბებიან, ერთი დღის ან დღე-ნახევრის ხანგრძლივობით, ევროპულ თანამშრომლობაში არსებული წინსვლის შესაფასებლად, პოლიტიკური სიტუაციის გასაანალიზებლად და ორგანიზაციის საქმიანობისათვის საჭირო პოლიტიკური ბიძგის მისაცემად.

გარდა ამისა, 1999 წლიდან მოადგილეები იკრიბებიან ყოველ კვირას, ოთხშაბათობით, ისევე როგორც არაერთი მომხსენებელი თუ სამუშაო ჯგუფის ფარგლებში⁶¹.

მინისტრთა კომიტეტი, სხვაგვარი გადანაცვლებების არარსებობის შემთხვევაში, იკრიბება დახურულ კარს მიღმა საბჭოს განლაგების ადგილზე (წესდების 21-ე მუხლის a. პუნქტი), როგორც წესი, თავის შეხვედრათა დარბაზში. ის თვითონ გადანაცვლეს, თუ რა სახის ინფორმაციის გამოქვეყნება შესაძლებელი მის დასკვნებთან და დებატებთან დაკავშირებით (21-ე მუხლის b. პუნქტი). დებატები ფიქსირდება კონფიდენციალურ ჩანაწერებში, თუმცა საბოლოო კომუნიკე, რომელიც თავმჯდომარის დასკვნებსაც მოიცავს, ქვეყნდება თითოეული სხდომის ბოლოს.

მინისტრების შეხვედრათა კონფიდენციალობა აადვილებს დიალოგს და

61. მომხსენებელი ჯგუფები მოადგილეების მიერ შეიქმნა 1985 წელს. ისინი აერთიანებენ მოადგილეთა გარკვეულ რაოდენობას (ხშირ შემთხვევაში წარმოდგენილი მათი შემცვლელების მიერ). მოადგილეთა შეხვედრების ორგანიზებაში მათ დახმარებას უწევს სამდივნო. 1999 წელს, ევროპის საბჭოს ახალი პრიორიტეტების ასახვის მიზნით, განხორციელდა მათი რეორგანიზება.

პოლიტიკურ თანამშრომლობას, მაგრამ ამასთანავე, ის ასუსტებს ევროპის საბჭოს იმ თვალსაზრისით, რომ ასეთ დროს ვერ ხდება გადანყვეტილების მიღების პროცესის გამჭვირვალობის უზრუნველყოფა. თუმცა, უნდა აღინიშნოს, რომ ეს წესი ამჟამად გამარტივებულია. მაგალითად, საპარლამენტო ასამბლეასთან თანამშრომლობის გაადვილების მიზნით, მისი პრეზიდენტი მოიწვევა მინისტრთა შეხვედრებზე დასასწრებად.

უფლებამოსილებანი

წესდების მე-13 მუხლის თანახმად, მხოლოდ მინისტრთა კომიტეტს გააჩნია უფლებამოსილება, იმოქმედოს ევროპის საბჭოს სახელით. მართალია, მას საბჭოს ზოგადი მიზნების მისაღწევად საჭირო საშუალებების მოძიება მოეთხოვება, მისი რესურსები ამ მხრივ შეზღუდულია. სწორედ ამის გამო, ევროპის საბჭოს განვითარება არასოდეს ემთხვეოდა ჰააგის კონფერენციის ამბიციებს.

ზოგადი მისია: ევროპის საბჭოს მიზნების რეალიზება

მინისტრთა კომიტეტს ეკისრება მრავალი ვალდებულება. წესდების მე-15 მუხლის ძალით, საპარლამენტო ასამბლეის რეკომენდაციის საფუძველზე ან საკუთარი ინიციატივით, მას მოეთხოვება „ევროპის საბჭოს მიზნის მიღწევისათვის საჭირო ზომების შემუშავება, კონკრეტულ საკითხებზე კონვენციებისა და შეთანხმებების დადებისა და მთავრობათა საერთო პოლიტიკის მიღების ჩათვლით“.

მინისტრთა კომიტეტი ქმნის სახელმწიფოებს შორის დიალოგისა და პოლიტიკური თანამშრომლობის ბაზისს, მიჰყავს რა საქმიანობა გადანყვეტილებათა კოლექტიური მიღებისკენ იმ საკითხებში, რომლებზეც ევროპის საბჭოა პასუხისმგებელი. მისი გადანყვეტილებები იღებს წევრი ქვეყნებისადმი რეკომენდაციების სახეს ან საერთაშორისო შეთანხმებებად ყალიბდება. ორივე მათგანი გახლავთ წევრი ქვეყნების კანონმდებლობათა ჰარმონიზების საფუძველი, თუმცა რეკომენდაციებს არ გააჩნიათ იურიდიული ძალა, ხოლო შეთანხმებები სავალდებულოა მხოლოდ იმ ქვეყნებისთვის, რომლებიც განახორციელებენ მათ რატიფიკაციას.

ზოგადად, მინისტრთა კომიტეტი პასუხისმგებელია საბჭოს სამთავრობათაშორისო საქმიანობის გაძღოლაზე. ორგანიზაციის მოღვაწეობა დიდი ხნის განმავლობაში არც ურთიერთშეთანხმებული იყო და არც მეთოდური; მხოლოდ ყოველწლიური სამთავრობათაშორისო სამოქმედო პროგრამის შემოღების შემდეგ, 1966 წელს, გაჩნდა სისტემური დაგეგმარებისა და ბიუჯეტი-

რების საშუალება⁶². პირველი ამგვარი პროგრამა მინისტრთა კომიტეტმა მიიღო 1966 წლის 2 მაისს, მაშინდელი გენერალური მდივნის, პიტერ სმიტერსის ინიციატივით. ხუთწლიანი პროგრამები შემოღებულ იქნა 1974 წელს. 1989 წლიდან ცხადი გახდა, რომ ხუთწლიანი დაგეგმარება ძალიან ხისტი იყო ევროპაში მიმდინარე სწრაფ ცვლილებებზე საპასუხოდ. უკვე 1992 წლიდან მოადგილეები სამუშაო პროგრამებს ამტკიცებენ ყოველი წლის ბოლოს და მრჩეველი და ტექნიკური კომიტეტების შემწეობით, იღებენ მათ განხორციელებას პასუხისმგებლობას. ყოველივე ამან, პროგრამის განხორციელებაში დახმარების აღმოჩენის მიზნით, ოცამდე მუდმივმოქმედი კომიტეტისა და ექსპერტთა მრავალი დროებითი კომიტეტის შექმნა გამოიწვია⁶³.

შიდა საკითხების მოგვარება

წესდების მე-16 მუხლი ადგენს: „მინისტრთა კომიტეტი იღებს სავალდებულო ხასიათის მქონე გადაწყვეტილებებს ევროპის საბჭოს შიდა ორგანიზაციულ და მონაცემთა დაკავშირებულ ყველა საკითხზე“. ამ მიზნით, კომიტეტი შეიმუშავებს საჭირო ფინანსურ და ადმინისტრაციულ შეთანხმებებს. აღნიშნული, როგორც გი დე ველი ამბობს, არის „ორგანიზაციის უმაღლესი ადმინისტრაციული და ფინანსური უფლებამოსილება“⁶⁴. მისი ყველაზე მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილებები ფორმულირებულია იურიდიულად სავალდებულო ბუნების მქონე რეზოლუციებში.

ბიუჯეტის კენჭისყრა

მინისტრთა კომიტეტის ფინანსური ფუნქცია ასახულია წესდების 38-ე მუხლში, რომლის საფუძველზე, ევროპის საბჭოს წლიურ ბიუჯეტს მას დასამტკიცებლად გადასცემს გენერალური მდივანი. ბიუჯეტი მოადგილეებს გადაეცემათ ნოემბერში და სამოქმედო პროგრამასთან ერთად იძენს რეზოლუციის სახეს.

საპარლამენტო ასამბლეამ წარმატებულად მოახერხა მის საკუთარ ბიუჯეტზე მინისტრთა კომიტეტის გავლენის შესუსტება. 1953 წელს მოპოვებული უფლებით, მას დაერთო საკონსულტაციო მოსაზრების გამოთქმის ნება ევროპის საბჭოს ბიუჯეტის ასამბლეასთან დაკავშირებული ნაწილის შესახებ, 1963

62. მინისტრთა კომიტეტი იღებს რეკომენდაციებს ასამბლეისგან, მოხსენებებს სპეციალური ბუნების მინისტრთა კონფერენციებისგან და რეგულარულ წინადადებებს მმართველი კომიტეტებისგან, რომლებიც აერთიანებენ წევრი ქვეყნების სპეციალიზებულ სამინისტროთა წარმომადგენლებს.

63. მუდმივმოქმედი კომიტეტი განსაზღვრულია, როგორც „წებისმიერი კომიტეტი, რომელიც პირდაპირ არის პასუხისმგებელი მინისტრთა კომიტეტის წინაშე და რომელშიც ყველა წევრი ქვეყნის მთავრობას შეუძლია საკუთარი წარმომადგენლების, სასურველია რაც შეიძლება მაღალი რანგის ეროვნულ ოფიციალურ პირთა, დასახლება“. იხ. მინისტრთა კომიტეტის რეზოლუცია (76) 3 კომიტეტის სტრუქტურის, კომპეტენციისა და სამუშაო მეთოდის შესახებ.

64. De Vel, G., *The Committee of Ministers of the Council of Europe*, Strasbourg, Council of Europe Publishing, 1994.

წლიდან კი ჩართულ იქნა მთლიანობაში მისი შემუშავების პროცესშიც. ფინანსურ დებულებათა თანახმად, მოადგილეებს დახმარებას უწევს დამოუკიდებელ ექსპერტთა საბიუჯეტო კომიტეტი, რომელსაც წევრი მთავრობების მიერ შემოთავაზებულ კანდიდატთაგან აარსებს მინისტრთა კომიტეტი.

ადმინისტრაციული საქმეები

წესდების 37-ე მუხლის b. პუნქტის თანახმად, გენერალური მდივანი სამდივნოს საქმიანობასთან დაკავშირებით პასუხისმგებელია მინისტრთა კომიტეტის წინაშე.

საკუთარი რეგლამენტის დამტკიცება

წესდების მე-18 მუხლის საფუძველზე, მინისტრთა კომიტეტი ამტკიცებს საკუთარ რეგლამენტს, რომელშიც განსაზღვრულია მისი სტრუქტურა და ორგანიზაცია. მოადგილეებს გააჩნიათ თავიანთი საკუთარი რეგლამენტი.

ევროპული კონვენციებისა და შეთანხმებების საბოლოო ტექსტების მიღება

იხ. ქვემოთ, გვ. 117.

ზედამხედველობა ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს განჩინებათა აღსრულებაზე

ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-11 ოქმის საფუძველზე შესწორებული 46-ე მუხლის მიხედვით, მინისტრთა კომიტეტი ზედამხედველობას უწევს სასამართლოს განჩინებათა აღსრულებას, თანახმად „მინისტრთა კომიტეტის მიერ ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის 46-ე მუხლის მე-2 პუნქტის ხორცშესხმის მიზნით დადგენილი ნორმებისა“. (2001 წლის 10 იანვარს, მოადგილეთა 736-ე შეხვედრაზე მიღებული ტექსტი). ამასთან დაკავშირებით, მოადგილეები ყოველწლიურად მართავენ „ადამიანის უფლებათა“ ექვს სპეციალურ შეხვედრას.

მინისტრთა კომიტეტის მოვალეობის ერთ ნაწილს შეადგენს გადამოწმება იმისა, ნამდვილად აღსრულდა თუ არა სასამართლოს მიერ მიკუთვნებული სამართლიანი დაკმაყოფილების გადახდა. გარდა ამისა, ის მეთვალყურეობს კონკრეტულ დარღვევათა აღმკვეთი ზომების მიღების პროცესს და ამ დარღვევათა შედეგების შეძლებისდაგვარად გამოსწორებას. მინისტრთა კომიტეტი ასევე ამოწმებს, შემუშავდა თუ არა ზოგადი ზომები იგივე რიგის დარღვევათა სამომავლოდ თავიდან ასაცილებლად ან ამჟამად მიმდინარეთა აღსაკვეთად (დებულება მე-3).

ყოველ ცალკეულ შემთხვევაში, მას შემდეგ რაც დადასტურდება სახელმწიფოს მხრიდან განჩინების აღსასრულებლად საჭირო ყველა ზომის გატარება, კომიტეტი იღებს დასკვნით რეზოლუციას, რომელშიც აღნიშნავს, რომ მან შეასრულა კონვენციის 46-ე მუხლის მე-3 პუნქტით მისთვის მინიჭებული ფუნქციები (დებულება მე-8). მან შესაძლოა ასევე მიიღოს შუალედური რეზოლუცია, რომელშიც გადმოსცემს ინფორმაციას განაჩენის აღსრულების პროცესში დაფიქსირებული წინსვლის შესახებ ან, საჭიროებისამებრ, გამოხატავს შეშფოთებას ან გასცემს მოსაზრებებს აღსრულებასთან დაკავშირებით (დებულება მე-7).

განჩინებათა აღსრულება სახელმწიფოების მხრიდან ზოგჯერ ნელ ტემპებში მიმდინარეობს. გართულებების დამატებით წყაროდ მათთვის შესაძლოა იქცეს განჩინებაში არასაკმარისი სიცხადით ჩამოყალიბებული პრაქტიკული მხარეები. ორივე შემთხვევა ლახავს სასამართლოს ავტორიტეტს, განსაკუთრებით იმის გამო, რომ თვით მინისტრთა კომიტეტსაც არ გააჩნია სრულად ეფექტიანი ზომები განჩინების აღსრულების უზრუნველსაყოფად. მართლაც, მის ერთადერთ იარაღს წარმოადგენს დამრღვევი სახელმწიფოს წარმომადგენლობის უფლების შეჩერება ევროპის საბჭოში ან მისი გარიცხვა კი ორგანიზაციის რიგებიდან, რაც ძნელად თუ შეიძლება მივიჩნიოთ შედეგის მომტან ქმედებად, რადგან მთელი ამ პროცესის მიზანი სწორედ სახელმწიფოს „სწორ გზაზე მოქცევაა“.

მე-14 ოქმის ძალაში შესვლამ უნდა დააჩქაროს და მეტი ეფექტიანობა შესძინოს სასამართლოს განჩინებათა აღსრულებას. ახალი პროცედურით, თუკი განჩინების შინაარსთან დაკავშირებული ორაზროვნება აფერხებს აღსრულებას, მინისტრთა კომიტეტი (სიითი შემადგენლობის ორი მესამედი უმრავლესობით) უფლებამოსილია, სთხოვოს სასამართლოს მისი განმარტება. სასამართლოს პასუხი განმარტებასთან დაკავშირებულ ნებისმიერ დავას აგვარებს და ამგვარად, აადვილებს აღსრულებაზე ზედამხედველობას (მე-14 ოქმის ძალით შესწორებული ახალი 46-ე მუხლი).

მინისტრთა კომიტეტს მიენიჭება ასევე უფლებამოსილება, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს დიდ პალატაში შეიტანოს საჩივარი აღუსრულებლობის შესახებ, ნებისმიერი იმ სახელმწიფოს წინააღმდეგ, რომელიც უარს აცხადებს საბოლოო განჩინების აღსრულებაზე. თუმცა, მანამდე სახელმწიფოს უნდა მიეცეს წინადადება, შეასრულოს განჩინებაში მოცემული მოთხოვნები. დიდი პალატისადმი მიმართვის ეს გადაწყვეტილება ისევ და ისევ სიითი შემადგენლობის ორ მესამედ უმრავლესობას საჭიროებს. მის მიზანს არ წარმოადგენს საქმის ხელახალი არსებითი განხილვა ან სულაც დამრღვევი სახელმწიფოს ფინანსური დასჯა. არამედ, ოქმის ავტორთა რწმენით, ამგვარი ნაბიჯი საკმარისი იქნება განჩინების სისრულეში მოყვანის მიზნით სახელმწიფოზე ზეწოლისთვის და ის არ აიძულებს მინისტრთა კომიტეტს, წამოიწყოს გაძევების პროცედურა.

ურთიერთობები წევრ ქვეყნებთან

რეკომენდაციები წევრი ქვეყნებისადმი

ევროპის საბჭოს მიზნების რეალიზებისათვის, მინისტრთა კომიტეტი წევრი ქვეყნების მთავრობების მისამართით იღებს არასავალდებულო ხასიათის მქონე რეკომენდაციებს (წესდების მე-15 მუხლის b. პუნქტი). წესდების მე-20 მუხლის თანახმად, ისინი მიიღება მინისტრთა კომიტეტის სიითი შემადგენლობის ერთსულოვანი გადაწყვეტილებით, თუმცა, 1994 წლის ფუნდამენტური შეთანხმებით, დასაშვებია ორ მესამედი უმრავლესობის გამოყენება⁶⁵. ეს რეკომენდაციები არ უნდა იქნეს გაიგივებული საპარლამენტო ასამბლეის რეკომენდაციებთან, რომლებშიც ის სთხოვს მინისტრთა კომიტეტს, გაატაროს ესა თუ ის ღონისძიება.

წესდების მე-15 მუხლის b. პუნქტზე დაყრდნობით, მინისტრთა კომიტეტმა წევრ მთავრობებს შესაძლოა სთხოვოს მისთვის ინფორმაციის მიწოდება „რეკომენდაციების გარშემო გატარებულ ღონისძიებათა შესახებ“. 1987 წელს სამთავრობათაშორისო კომიტეტებს მინისტრთა მოადგილეების მხრიდან ეთხოვათ რეკომენდაციებისა და რეზოლუციების შესრულებაზე ზედამხედველობა⁶⁶. ამით წევრ ქვეყნებს ეძლევათ საშუალება, მინისტრთა კომიტეტს მიაწოდონ ინფორმაცია სპეციფიკურ ვალდებულებათა აღსრულებისას წარმოქმნილ პრობლემებზე, რათა ამ უკანასკნელმა შეძლოს საჭირო დასკვნების გაკეთება. აღნიშნული საზედამხედველო ზომები გარკვეულწილად ახდენს რეკომენდაციების არასავალდებულო ბუნების კომპენსირებას.

ახალი წევრი ქვეყნების მიღება

როგორც დავინახეთ, კანდიდატ ქვეყნებს ევროპის საბჭოში გასაწევრიანებლად მოიწვევს მინისტრთა კომიტეტი. ეს მოწვევა იძენს რეზოლუციის სახეს, რომელშიც გენერალურ მდივანს ეძლევა დავალება, გადაუგზავნოს ის შესაბამის მთავრობებს⁶⁷.

ნაკისრ ვალდებულებებთან შესაბამისობის ზედამხედველობა⁶⁸

ევროპის საბჭოს ღირებულებათა სადარაჯოზე მდგომმა მინისტრთა კომიტეტმა, გაფართოების შესახებ ვენის სამიტის გადაწყვეტილებათა გათვალისწინებით გადაწყვიტა, საპარლამენტო ასამბლეის მსგავსად აწარმოოს წევრი ქვეყნების

65. იხ. ქვემოთ.

66. 1987 წელს მინისტრთა მოადგილეების 405-ე შეხვედრაზე სამთავრობათაშორისო კომიტეტებს (მმართველი კომიტეტები და ექსპერტთა კომიტეტები) გაეგზავნა შეტყობინება თხოვნით, გაეუმჯობესებინათ რეკომენდაციებისა და რეზოლუციების მონიტორინგი.

67. იხ. ზემოთ, გვ. 47.

68. იხ. ქვემოთ, გვ. 159 და შემდეგ.

შესაბამისობის მონიტორინგი მათ მიერ ნაკისრ ვალდებულებებთან დემოკრატიის, ადამიანის უფლებებისა და კანონის უზენაესობის დაცვის სფეროებში, რაც ჩადებულია კიდევ ევროპის საბჭოს წესდებაში, ადამიანის უფლებათა ევროპულ კონვენციასა თუ სხვა სამართლებრივ ინსტრუმენტებში.

კენჭისყრის წესები

„ერთი სახელმწიფო, ერთი ხმა“ წარმოადგენს პრინციპს მინისტრთა კომიტეტში კენჭისყრისას (წესდების მე-14 მუხლი), სადაც არ მოქმედებს წარმომადგენელთა „ანონილი“ ხმების სისტემა, რასაც ადგილი აქვს ევროკავშირის მინისტრთა საბჭოში.

ევროპის საბჭოს ზოგიერთი შიდა საკითხის გარშემო გადაწყვეტილებების გარდა, რომლებიც ხმათა უბრალო უმრავლესობით მიიღება, მინისტრთა კომიტეტის რეზოლუციები მტკიცდება ორი მესამედი უმრავლესობით ან, განსაკუთრებულ შემთხვევებში, ერთხმად. თუმცა, პრაქტიკაში კომიტეტი გადაწყვეტილების ერთსულოვნად შეთანხმების მომხრეა და ჩვეულებრივ, არ მისდევს კენჭისყრის პროცედურას. იმის გამო, რომ ევროპის საბჭოსთვის მნიშვნელოვან საკითხებზე ერთსულოვნების წესის მოთხოვნა ქმნიდა გადაწყვეტილების მიღების პროცესის ბლოკირებისა და კომიტეტის პარალიზების საშიშროებას, 1994 წლის ჯენტლმენური შეთანხმებით, ეს წესი შერბილებულ იქნა.

მინისტრთა კომიტეტის კენჭისყრის წესები მოცემულია წესდების მე-20 მუხლში, რომელიც ცნობს უმრავლესობის ოთხ სხვადასხვა წესს:

- კენჭისყრაში მონაწილეთა ერთსულოვნება და მინისტრთა კომიტეტის სიითი შემადგენლობის უმრავლესობა;
- მინისტრთა კომიტეტის სიითი შემადგენლობის უბრალო უმრავლესობა;
- მინისტრთა კომიტეტის სიითი შემადგენლობის ორი მესამედი უმრავლესობა;
- კენჭისყრაში მონაწილეთა ორი მესამედი უმრავლესობა და მინისტრთა კომიტეტის სიითი შემადგენლობის უმრავლესობა;

კენჭისყრაში მონაწილეთა ერთსულოვნება და მინისტრთა კომიტეტის სიითი შემადგენლობის უმრავლესობა

წესდების მე-20 მუხლის თანახმად, ეს წესი გამოიყენება ხუთ შემთხვევაში და ყოველი მათგანი უკავშირდება ევროპის საბჭოს პოლიტიკისა და ორგანიზების უმთავრეს საკითხებს, როგორცაა მინისტრთა კომიტეტის სამოქმედო ანგარიშების მიღება, გადაწყვეტილებები, რომ სხდომა არ შედგეს დახურულ კარს მიღმა (წესდების 21-ე მუხლის a. პუნქტის i. ქვეპუნქტი), გადაწყვეტილებები

დახურულ კარს მიღმა გამართულ შეხვედრებზე მიღებული დასკვნებისა და დებატების თაობაზე ინფორმაციის გამოქვეყნების შესახებ (21-ე მუხლის b. პუნქტი), საპარლამენტო ასამბლეასთან ერთად მიღებული გადაწყვეტილებები ამ უკანასკნელის რიგითი სხდომების ევროპის საბჭოს განლაგების ადგილს გარეთ გამართვის შესახებ და რეკომენდაციები წესდების ძირითად დებულებებში შესწორებების შეტანის შესახებ, როგორცაა 1-ლი მუხლის d. პუნქტი (ეროვნულ თავდაცვასთან დაკავშირებული საკითხების გამორიცხვა ევროპის საბჭოს კომპეტენციიდან), მე-7 მუხლი (ნევრის სტატუსის გამოთხოვნის გადაწყვეტილების შეტყობინება), მე-15 მუხლი (მინისტრთა კომიტეტის უფლებამოსილებანი), მე-20 მუხლი (კენჭისყრის წესები მინისტრთა კომიტეტში) და 22-ე მუხლი (საპარლამენტო ასამბლეის უფლებამოსილებანი)⁶⁹.

ტრადიციისამებრ, ასევე ერთხმად უნდა მიღებულიყო რეკომენდაციები მთავრობების მისამართით, თუმცა, 1994 წლის ნოემბრის ჯენტლმენურ შეთანხმებაზე დაყრდნობით, კენჭისყრაში მონაწილეთა ორი მესამედისა და მინისტრთა კომიტეტის სიითი შემადგენლობის უმრავლესობის თანხმობის შემთხვევაში, არც ერთი დელეგაცია არ მოითხოვს ერთსულოვნების წესის ამოქმედებას⁷⁰. მიუხედავად ამისა, რეკომენდაციებთან დაკავშირებით შესაძლოა გაკეთდეს დათქმები.

ერთსულოვნების წესის გამოყენება ასევე შერბილებულ იქნა საპარლამენტო ასამბლეის რეკომენდაციებზე პასუხებთან დაკავშირებით. მინისტრთა კომიტეტის 1994 წლის დეკემბრის დასკვნით, წესდება აღნიშნული საკითხის გარშემო არ ითვალისწინებდა არავითარ სავალდებულო წესს და შესაბამისად დაადგინა, რომ ამ ტიპის პასუხები უნდა დამტკიცებულიყო წესდების მე-20 მუხლის d. პუნქტში მოცემული უმრავლესობის წესის გამოყენებით, რაც გულისხმობს კენჭისყრაში მონაწილეთა ორ მესამედ უმრავლესობასა და მინისტრთა კომიტეტის სიითი შემადგენლობის უმრავლესობას, თუმცა, ძალისხმევა უნდა მიმართულიყო კონსენსუსის მიღწევაზე გონივრულ ვადებში.

მიუხედავად ამისა, ნებისმიერ დელეგაციას შეუძლია, მოითხოვოს საკითხის ერთსულოვნად მიღება, თუკი მისი მნიშვნელობა იძლევა ამის საფუძველს. ამ დროს შესაძლოა ამოქმედდეს პროცედურული წესები, თუმცა, თავდაპირველი გადაწყვეტილება საკითხის მნიშვნელობის შესახებ საჭიროებს ორი მესამედი უმრავლესობით მიღებას.

69. იხ. ზემოთ, გვ. 24, კომენტარები, დაკავშირებული 1-ლი მუხლის d. პუნქტთან.

70. თუკი მინისტრთა კომიტეტი წარმოდგენილია 45 წევრით, კენჭისყრისას საჭიროა სულ მცირე 23 მათგანის თანხმობა, ამასთან, ეს 23 წევრი უნდა შეადგენდეს კენჭისყრაში მონაწილეთა სულ მცირე ორ მესამედს, რაც შეუძლებელია იმ შემთხვევაში, როდესაც წინააღმდეგია მაგალითად 20 დელეგაცია (იხ. CM/Inf(2003)55).

მინისტრთა კომიტეტის სიითი შემადგენლობის უბრალო უმრავლესობა

აღნიშნული წესი ეხება მხოლოდ რეგლამენტთან ან ფინანსურ და ადმინისტრაციულ საკითხებთან დაკავშირებულ გადაწყვეტილებებს (მე-20 მუხლის b. პუნქტი), თუმცა, კომიტეტის შეხედულებისამებრ დადგენილ საკითხებზე, შესაძლოა მოთხოვნილ იქნეს ერთსულოვნების წესის გამოყენება.

მინისტრთა კომიტეტის სიითი შემადგენლობის ორი მესამედი უმრავლესობა

გარეშე ქვეყნის ორგანიზაციაში განვერიანებასთან (მე-4 მუხლი) ან ასოცირებულ წევრად (მე-5 მუხლი) მონვევასთან დაკავშირებული გადაწყვეტილებები საჭიროებს ამ ტიპის უმრავლესობის წესის გამოყენებას (მე-20 მუხლის h. პუნქტი). თუმცა, ის თეორიულია იმის გამო, რომ რომელიმე წევრის სანინალმდეგო პოზიციის დაფიქსირების შემთხვევაში, ამკარად რთული იქნებოდა ახალი წევრი ქვეყნის მიღება ორგანიზაციის რიგებში.⁷¹ მინისტრთა მოადგილეების რეგლამენტის თანახმად, ნებისმიერი გადაწყვეტილება აღნიშნულ საკითხზე მოადგილეთა დონეზე უნდა იქნეს მიღებული ერთხმად.

კენჭისყრაში მონაწილეთა ორი მესამედი უმრავლესობა და მინისტრთა კომიტეტის სიითი შემადგენლობის უმრავლესობა

დასასრულს, ნებისმიერი საკითხი, რომელიც არ საჭიროებს სხვა ტიპის უმრავლესობის წესის გამოყენებას, მიიღება კენჭისყრაში მონაწილეთა ორი მესამედი უმრავლესობითა და მინისტრთა კომიტეტის სიითი შემადგენლობის უმრავლესობით (მე-20 მუხლის i პუნქტი). წესდების მე-20 მუხლის d. პუნქტის მიხედვით, ეს წესი ეხება:

კომიტეტის ყველა სხვა რეზოლუციას, მათ შორის, დაკავშირებულს ბიუჯეტის მიღებასთან, საპროცედურო წესებთან და ფინანსურ და ადმინისტრაციულ ნორმებთან, რეკომენდაციებს წესდების მუხლებში შესწორებების შეტანის შესახებ, გარდა ზემომოცემულ a (v) პუნქტში ჩამოთვლილისა, და გაურკვეველობის შემთხვევაში თუ რომელი პუნქტი უნდა იქნეს გამოყენებული.

• საპარლამენტო ასამბლეა

საპარლამენტო ასამბლეა, რომელიც წესდების თანახმად რიგით მეორე უწყებაა, თავისი პირვანდელი სახით, რა თქმა უნდა, ვერ ამართლებდა ჰააგის

71. ნინალმდეგმა მხარემ შესაძლოა მოითხოვოს მე-20 მუხლის a (vi) პუნქტის გამოყენება.

კონგრესის მონაწილეთა იმედებს, რომელთაც სურდათ ეხილათ ნამდვილი ევროპული ასამბლეა, კონტინენტის ხალხების წარმომადგენელი და აღჭურვილი ფართო უფლებამოსილებებით. მაგრამ ის ევროპის პირველი და ჯერაც უდიდესი ასამბლეაა და დღეისათვის, ევროპის საბჭოს წევრ ქვეყნებში არსებულ პოლიტიკურ ძალთა სრულ სპექტრს წარმოადგენს.

ლონდონის ხელშეკრულებაში მოცემული კომპრომისი დიდი ბრიტანეთის მხრიდან შეთანხმებულ იქნა იმ პირობით, რომ საპარლამენტო ასამბლეა წმინდა საკონსულტაციო ორგანოდ დარჩებოდა, საიდანაც მომდინარეობს კიდევ მისი თავდაპირველი სახელწოდება - საკონსულტაციო ასამბლეა. თუმცა, მის ზოგიერთ წევრს სწამდა, რომ ჯერ კიდევ რჩებოდა მისი ევროპულ საკანონმდებლო ასამბლეად გადაქცევის შანსი და ამ მიზნით, 1949 წლის აგვისტოში გამართულ პირველივე სხდომაზე შეუდგა წესდებაში შესწორებათა შეტანის ლობირებას. ეს ძალისხმევა ფუჭი აღმოჩნდა და მიუხედავად იმისა, რომ საპარლამენტო ასამბლეამ თანდათანობით მოახერხა მინისტრთა კომიტეტის წინაშე თავის დამკვიდრება და საკუთარი პრეროგატიული სფეროს გაფართოება⁷², ეს უკანასკნელი ყოველთვის უკუაგდება ხოლმე ნებისმიერ წინადადებას, რომელიც მცირედად მაინც მიანიშნებდა გადანყვეტილებათა ერთობლივად მიღებაზე.

ასამბლეის სახელწოდების სიმბოლური კონოტაციები ნათელს ხდის ძალაუფლების გასაზრდელად მინისტრთა კომიტეტთან მის მიერ წარმოებულ ბრძოლას და სურვილს, ნამდვილ პარლამენტად ყოფილიყო აღიარებული. გადამწყვეტი ნაბიჯი ამ მხრივ მან გადადგა 1974 წელს, როდესაც უკუაგდო იარლიყი „საკონსულტაციო“ და თავი „საპარლამენტო ასამბლეად“ გამოაცხადა. ეროვნული მთავრობები დიდი ხნის განმავლობაში ეწინააღმდეგებოდნენ ამ ცვლილებას, თუმცა თავს არიდებდნენ ამკარა დაპირისპირებას. ასე მაგალითად, თუკი ასამბლეისგან მომდინარე კორესპონდენცია ატარებდა მითითებას - „საპარლამენტო ასამბლეა“, მინისტრთა კომიტეტის პასუხები მათზე ყოველთვის „საკონსულტაციო ასამბლეისადმი“ იყო მიმართული. სიტუაციის პრაქტიკული რეგულირება 80-იან წლებამდე არ მომხდარა. ახალი სახელწოდების ფორმალური დადასტურება მინისტრთა კომიტეტის მხრიდან მოხდა 1994 წლის თებერვალში, თუმცა, წესდებაში შესაბამისი შესწორება არასოდეს შეტანილა.

ყოველივე ამის მიუხედავად, ახალ სახელწოდებას ასამბლეის მანდატზე გავლენა არ მოუხდენია. ის დღესაც წმინდად საკონსულტაციო ორგანოა და ვერავითარ პირდაპირ კონტროლს საბჭოს საქმიანობაზე ვერ ახორციელებს, მიუხედავად იმისა, რომ ირჩევს ზოგიერთ ოფიციალურ თანა-

72. მაგალითად, მისი დღის წესრიგი აღარ მოითხოვს მონონებას მინისტრთა კომიტეტის მხრიდან.

მდებობის პირს⁷³ და ფლობს სახელმწიფოთა ორგანიზაციის რიგებში მიღებისა თუ მათი გადაცემის ფაქტიურ ძალაუფლებას. თუმცა, მინისტრთა კომიტეტთან ურთიერთობებში მან თანდათანობით მოახერხა საკუთარი პოზიციების განმტკიცება. უმთავრესად ეროვნული პარლამენტების მსგავსად ორგანიზებული, მთლიანობაში ის კვლავაც სასარგებლოა, როგორც სასიცოცხლო მნიშვნელობის მქონე ევროპული ფორუმი, რომელიც თავის გარშემო შემოიკრებს ევროპარლამენტზე გაცილებით მეტ წევრს. 1950 წლიდან მოყოლებული ის სრულიად დამოუკიდებელია საკუთარი დღის წესრიგის დამტკიცებაში და წარმოადგენს ხვალინდელი ევროპის წინაშე მდგომი მწვავე პრობლემების განსახილველ მონინავე ბაზისს. მის ავტორიტეტს აძლიერებს ევროპის ყველა სახელმწიფოს წარმომადგენელ პარლამენტართა მოზიდვა და ის ფაქტი, რომ მასში წარმართული დებატები ხშირად სრულდება მინისტრთა კომიტეტისადმი განკუთვნილი რეზოლუციებისა თუ რეკომენდაციების მიღებით, რაც ადასტურებს მის ორიენტაციას მოქმედებაზე.

წევრობა

საპარლამენტო ასამბლეის შემადგენლობა განსაზღვრულია წესდების 25-ე მუხლში, რომელიც პირველად შესწორებულ იქნა 1951 წელს და შემდგომში 1953 და 1970 წლებში⁷⁴. ამჟამინდელი ვარიანტის წინარე ვერსიებთან⁷⁵ შეჯერებისას ჩანს, რომ ეროვნულ პარლამენტებს მიენიჭათ უფრო დიდი როლი თავიანთ დელეგაციათა დანიშვნაში.

ეროვნული დელეგაციები

ეროვნულ დელეგაციათა წევრების დანიშვნა

წესდების პირვანდელი ვერსიის თანახმად, ეროვნული დელეგაციების დანიშვნის პროცედურას თითოეული წევრი ქვეყნის მთავრობა დამოუკიდებლად ადგენდა. დიდმა ბრიტანეთმა, რომელიც ევროპული ასამბლეის კომპრომისულ ვარიანტს დასთანხმდა, რეალურად მიაღწია შეთანხმებას, რომლის ძალითაც წარმომადგენელთა დანიშვნა შესაძლებელი ხდებოდა მთავრობათა მხრიდან და არა აუცილებლად ეროვნული პარლამენტების მიერ. „ამან ზოგიერთი ქვეყნის დელეგაცია თავიანთ შესაბამის მთავრობათა ქმნილებად აქცია, რომელთაგან ზოგიერთი პირდაპირ ნიშნავდა მას (ბელგია, საბერძნეთი, თურქეთი), მაშინ როცა სხვები იგივეს აკეთებდნენ პარლამენტის წინადადებისა თუ მასთან კონსულტაციის საფუძველზე (და-

73. იხ. ქვემოთ, გვ. 89 და შემდეგ.

74. ამ პუნქტის პირველი წინადადება შესწორებულ იქნა 1951 წელს. ორი ქვეპუნქტი დაემატა 1953 წლის მისში. ა. პუნქტის პირველი ქვეპუნქტი კი შესწორებულ იქნა 1970 წლის ოქტომბერში.

75. იხ. I-ლი დანართის სქოლიოები.

ნია, ირლანდია, ლუქსემბურგი, ნიდერლანდები, გაერთიანებული სამეფო). გამომდინარე იქიდან, რომ ფრანგ, იტალიელ, ნორვეგიელ და შვედ წარმომადგენლებს თავიანთი შესაბამისი პარლამენტები ირჩევდნენ, დანარჩენი ორი გზით არჩეულები გრძნობდნენ ნაკლებ მორალურ თავდაჯერებას⁷⁶.

1950 წლის 23 ნოემბერს, საპარლამენტო ასამბლეამ წარმოადგინა რამდენიმე წინადადება წესდებაში შესწორებების შეტანის თაობაზე, რომელთაგან ერთ-ერთი შეეხებოდა ცვლილებას წარმომადგენელთა დანიშვნის პროცედურაში, რომელიც დამტკიცებულ იქნა მინისტრთა კომიტეტის მიერ და შედეგად, 25-ე მუხლის 1951 წლის მაისში შესწორებული ვერსიით, საპარლამენტო ასამბლეა შედგება „თითოეული წევრი ქვეყნის წარმომადგენელთაგან, რომლებსაც თავიანთი რიგებიდან ირჩევენ ან ნიშნავენ შესაბამისი ქვეყნების პარლამენტები მათ მიერ დამტკიცებული ფორმით“. თანახმად ამისა, ამჟამად ყველა დელეგაცია აირჩევა ან ინიშნება იმ ფორმით, რომელსაც ადგენს მისი ეროვნული თუ ფედერალური პარლამენტი.

ერთადერთ პირობას წარმოადგენს ის, რომ დელეგაციები პოლიტიკური თვალსაზრისით გონივრული სიზუსტით უნდა ასახავდნენ თავიანთ პარლამენტებში არსებულ შიდა ბალანსს პოლიტიკურ პარტიებსა თუ ჯგუფებს შორის. 2003 წლის სექტემბერში მიღებული რეზოლუციის თანახმად, ისინი, პროცენტული შესაბამისობით ან მეტად, უნდა აერთიანებდნენ ასევე თავიანთ პარლამენტებში ნაკლებ წარმოდგენილ სქესს და ნებისმიერ შემთხვევაში, ორივე სქესის სულ მცირე თითო წარმომადგენელს⁷⁷.

ამჟამინდელი საპარლამენტო ასამბლეა პირდაპირ მომდინარეობს ეროვნული პარლამენტებიდან, რაც აძლიერებს მისი ლეგიტიმურობისა და დამოუკიდებლობის ხარისხს ევროპის საბჭოში. წარმომადგენლები უნდა იყვნენ მათ მიერ წარმოდგენილი სახელმწიფოს მოქალაქეები და იმავდროულად არ უნდა შედიოდნენ მინისტრთა კომიტეტის შემადგენლობაში.

უფლებამოსილების ვადა

წესდება არაფერს ამბობს საპარლამენტო ცხოვრების შესახებ. ამდენად, მის წევრთა განახლება არ მისდევს არანაირ დადგენილ მოდელს. თუმცა, 25-ე მუხლმა ამ მხრივ მეტი სპეციფიკურობა შეიძინა 1953 წელს განხორციელებული შესწორების შემდეგ. წარმომადგენელთა უფლებამოსილების ვადა აითვლება მათი დანიშვნის მომდევნო რიგითი სხდომიდან და სრულდება მომდევნო ან მისი შემდგომი სხდომის გახსნისას, თუკი ამ პერიოდში არ გამართულა არჩევნები ეროვნულ დონეზე, რა შემთხვევა-

76. Burban, J.-L., op. cit., გვ. 38.

77. იხ. რეზოლუცია 1348 (2003), საპარლამენტო ასამბლეაში გენდერულად დაბალანსებული წარმომადგენლობის შესახებ, რომელსაც შესაბამისი შესწორება შეაქვს მის რეგლამენტში.

შიც, სასწრაფოდ ხელახლა კომპლექტდება დელეგაციის შემადგენლობა (25-ე მუხლის **a**. პუნქტი). შედეგად, დელეგაციათა უფლებამოსილების ვადა ქვეყნებს შორის ურთიერთგანსხვავებულია, მაგალითად: ერთი წელი ბელგიის, ნიდერლანდებისა და ლუქსემბურგის, ოთხი წელი გერმანიის, ხოლო ხუთი წელი საფრანგეთის შემთხვევაში.

ანალოგიურად, პარლამენტართა სახელმწიფოებისაგან დამოუკიდებლობის უზრუნველსაყოფად, წესდების თანახმად, არც ერთ მათგანს არ შეიძლება გაუუქმდეს მანდატი ასამბლეის სხდომის მსვლელობისას, ამ უკანასკნელის წინასწარი თანხმობის გარეშე (25-ე მუხლის **b**. პუნქტი). საპარლამენტო ასამბლეის ტერმინოლოგიით კი „სხდომა“ გულისხმობს მთლიან წელიწადს, იანვრიდან დეკემბრის ჩათვლით. ზოგიერთი სახელმწიფო რამდენჯერმე შეეცადა ზემოთქმული დებულებიდან გადახვევას⁷⁸. მათგან პირველი იყო სამხედრო რეჟიმის პერიოდის საბერძნეთი: 1967 წლის აპრილში, სხდომის მსვლელობისას, გენერალურ მდივანს მოკლე შინაარსის ტელეგრამით ეუწყა, რომ ხელისუფლება აუქმებდა მისი წარგზავნილების მანდატს, რომელთაგან რამდენიმეს უკვე თავისუფლებაც ჰქონდა აღკვეთილი. პროტესტი სტრასბურგის მხრიდან უგულებელყოფილ იქნა.

თურქ გენერლებს, რომელთაც ძალაუფლება 1980 წელს ჩაიგდეს ხელში, არ დაუშვიათ მსგავსი შეცდომა. მათ ქვეყნის დელეგაციას სხდომის დასრულებამდე მისცეს მუშაობის საშუალება. ახალმა მთავრობამ ასევე განიზრახა იგივე შემადგენლობის დატოვება მომდევნო სხდომის პერიოდით. თუმცა, მას შემდეგ, რაც დაშლილ იქნა თურქეთის დიდი ეროვნული ასამბლეა, საპარლამენტო ასამბლეამ მიიჩნია, რომ ვინაიდან ამ დელეგაციის წევრები აღარ იყვნენ მოქმედი პარლამენტარები, მათ აღარ ჰქონდათ სტრასბურგში დარჩენის უფლება და შესაბამისად, მათდა სამწუხაროდ, უარი განაცხადა ყოფილ დელეგატთა მანდატების დამტკიცებაზე.

წევრები, რომელთაც არ შეუძლიათ სხდომებზე დასწრება, შესაძლოა შეიცვალონ იმავე ქვეყნის წარმომადგენლებით, რომელთაც მიენიჭებათ მათი სახელით მოქმედებისა და კენჭისყრაში მონაწილეობის უფლებამოსილება და რომელთაც სათანადო წესით დანიშნავენ ეროვნული დელეგაციები.

მანდატები

თითოეული სხდომის დაწყებამდე, ეროვნული პარლამენტის პრეზიდენტი, ეროვნული საპარლამენტო პალატის პრეზიდენტი ან სხვა სათანადოდ უფლებამოსილი პიროვნება საპარლამენტო ასამბლეის პრეზიდენტს დასამტკიცებლად მიაწვდის დელეგატთა და მათ შემცვლელთა მანდატებს.

78. მალტის შემთხვევა 1984-1985 წლებში იყო ამის ერთ-ერთი პირველი მაგალითი.

აღნიშნული მანდატები საპარლამენტო ასამბლეას დასამტკიცებლად გადაეცემა დელეგაციის უხუცესი წევრის მიერ.

წარმომადგენლობის უფლების დამტკიცება „პროცედურულ საფუძველზე“ ეჭვქვეშ შესაძლოა დადგეს პალატის ნებისმიერი წარმომადგენლის მხრიდან. ასევე შესაძლოა არ დამტკიცდეს მთელი დელეგაციის მანდატი „არსებით საფუძველზე“, პალატის ათი წევრის მიერ, რომლებიც მიეკუთვნებიან სულ მცირე ხუთ ეროვნულ დელეგაციას, ან მონიტორინგის კომიტეტის მოხსენების საფუძველზე. „არსებითი საფუძველი“ გულისხმობს ევროპის საბჭოს ფუნდამენტური პრინციპების სერიოზულ დარღვევას, ნაკისრ ვალდებულებათა ხანგრძლივ შეუსრულებლობას და მონიტორინგის პროცესთან თანამშრომლობაში არსებულ ჩავარდნებს⁷⁹. საპარლამენტო ასამბლეას შეუძლია, ასევე, სხდომის მსვლელობისას გადახედოს მთელი ეროვნული დელეგაციის დამტკიცებულ მანდატებს, „არსებით საფუძველზე“ გაუქმების თაობაზე სარეზოლუციო წინადადების ან მონიტორინგის კომიტეტის მოხსენების საფუძველზე.

საპარლამენტო ასამბლეას უფლება აქვს, არ დაამტკიცოს მანდატები, გააუქმოს დამტკიცებული მანდატები, გამოითხოვოს ან შეაჩეროს ასამბლეასა თუ მის უწყებებში კონკრეტული დელეგაციის წევრთა წარმომადგენლობის ან მონაწილეობის რომელიმე უფლება.

მაგალითად, ჩეჩნეთში ადამიანის უფლებების დარღვევის ფაქტების გამო, საპარლამენტო ასამბლეა 2000 წლის აპრილიდან 2001 წლის იანვრამდე უარს აცხადებდა რუსული დელეგაციის მანდატის დამტკიცებაზე. 2004 წელს მან დაამტკიცა მალტისა და ირლანდიის დელეგაციათა მანდატები⁸⁰, თუმცა კენჭისყრაში მონაწილეობის უფლების შეჩერების სანაცვლოდ, იმ მიზეზით, რომ მათ დელეგაციებში არც ერთი ქალი არ იყო წარმოდგენილი. როგორც ცნობილია, რეგლამენტის მოთხოვნას წარმოადგენს ეროვნულ პარლამენტებში ნაკლებად წარმოდგენილი სქესის პროცენტული შესაბამისობით ან უფრო მეტად წარმოდგენა საპარლამენტო დელეგაციაში და ნებისმიერ შემთხვევაში, ორივე სქესის სულ მცირე თითო წარმომადგენლისა.

79. იხ. რეზოლუცია 1115 (1997)-ის მე-12 პუნქტი: „ნაკისრ ვალდებულებათა ხანგრძლივ შეუსრულებლობაზე და მის სამონიტორინგო პროცესში თანამშრომლობის სულისკვეთების არქონაზე რეაგირება საპარლამენტო ასამბლეამ შესაძლოა მოახდინოს რეზოლუციისა და/ან რეკომენდაციის მიღების გზით, მომდევნო ჩვეულებრივი სხდომის დასაწყისში ქვეყნის საპარლამენტო დელეგაციის მანდატების დამტკიცებაზე უარის თქმით ან რეგლამენტის მე-6 მუხლის თანახმად, იმავე ჩვეულებრივი სხდომის მსვლელობისას უკვე დამტკიცებული მანდატების გაუქმებით. თუკი წევრი ქვეყანა განაგრძობს ნაკისრი ვალდებულებების უგულებელყოფას, ასამბლეამ მინისტრთა კომიტეტს შესაძლოა მიანოდოს რეკომენდაცია თხოვნით, მიიღოს შესაბამისი ზომები ევროპის საბჭოს წესდების მე-8 და მე-9 მუხლების საფუძველზე“.

80. რეზოლუცია 1360 (2004).

ეროვნულ დელეგაციათა ადგილების რაოდენობა საპარლამენტო ასამბლეაში და მათი ფინანსური შენატანის ოდენობა

ევროპის საბჭოში გასაწევრიანებლად ქვეყნის მონვევამდე, მინისტრთა კომიტეტი, წესდების მე-6 მუხლის საფუძველზე, განსაზღვრავს საპარლამენტო ასამბლეაში მისთვის განკუთვნილი ადგილების რაოდენობას და მის „პროპორციულ ფინანსურ შენატანს“, რაც ეფუძნება 1994 წლის 4 ნოემბრის 31 (94) რეზოლუციის დებულებებს, ევროპის საბჭოს ბიუჯეტში წევრი ქვეყნის შენატანის ოდენობის გამოთვლის წესის შესახებ.

სახელმწიფოებისთვის განკუთვნილი ადგილების რაოდენობა ორიდან თვრამეტამდე მერყეობს. მისი განსაზღვრისას მინისტრთა კომიტეტი ითვალისწინებს ასამბლეის მოსაზრებას კანდიდატის განწევრიანებასთან დაკავშირებით. თვით საპარლამენტო ასამბლეა ობიექტური კრიტერიუმით ხელმძღვანელობს, თუმცა მის დაბალანსებას ასევე პოლიტიკური კრიტერიუმითაც ახდენს. უმთავრესი საზომი, რეალურად, არის მოსახლეობის რაოდენობა.

ძირითადი პოლიტიკური პრინციპის თანახმად, ორგანიზაციის ბიუჯეტის „მსხვილ დონორებს“ ენიჭებათ თანაბარი უფლება, თითოეულს თვრამეტი ადგილის ოდენობით. რუსეთის ფედერაციის განწევრიანებამდე 1995 წელს, მხოლოდ ოთხი ქვეყანა - გერმანია, საფრანგეთი, იტალია და გაერთიანებული სამეფო გაიღებდა შენატანს თანაბარი პროცენტულობით და შესაბამისად, ფარავდა საბჭოს ბიუჯეტის თითქმის სამ მეოთხედს. საწყის პერიოდში რუსეთს სურდა, მისი შენატანი დაბალი ნიხრით განსაზღვრულიყო, მაგრამ სხვადასხვა მიზეზის გამო - ერთ-ერთი მათგანი კი იყო ის, რომ წევრი ქვეყნის შენატანის ოდენობა განაპირობებს სამდივნოს ა) (მაღალი) რანგის თანამდებობათა მისთვის ნებადართულ რაოდენობას - მან მსხვილი დონორობა არჩია. 2004 წელს, ჩვეულებრივი ბიუჯეტის განხილვისას, მას გააჩნდა სხვა პოზიცია, თუმცა საბოლოოდ, ისევ და ისევ „მსხვილი დონორის“ სტატუსზე შეჩერდა.

საპარლამენტო ასამბლეამ აგრეთვე დაადგინა, რომ თითოეულ წევრ სახელმწიფოს უნდა მიენიჭოს სულ მცირე ორი ადგილი ასამბლეაში, რის გამოც, პატარა ქვეყნების დელეგაციები ზოგჯერ გადაჭარბებულად წარმომადგენლობითია. მაგალითად, პროპორციულობის თვალსაზრისით, ლიხტენშტეინის დელეგაცია გაერთიანებული სამეფოს დელეგაციაზე 400-ჯერ უფრო წარმომადგენლობითია. ამის საპირისპიროდ, ზოგიერთი სახელმწიფო, კერძოდ კი რუსეთის ფედერაცია და გერმანია, აშკარად ნაკლებად არის წარმოდგენილი⁸¹.

წესდების 26-ე მუხლი ინგლისური ანბანის თანმიმდევრობით იძლევა ეროვნული დელეგაციების ჩამონათვალს და მათთვის მინიჭებული ადგილების

81. ადგილების განაწილება ევროპარლამენტში ასახავს მოსახლეობის რაოდენობას, თუმცა შორს არის პროპორციულისგან.

რაოდენობას. მორიგი გაფართოებისას ხორციელდება წესდების შესაბამისი შესწორება. ამჟამად (2004 წლის ნოემბრისთვის), 46 წევრი ქვეყნის ეროვნული დელეგაცია მთლიანობაში შეადგენს 315 პარლამენტარსა და მათ ამავე რაოდენობის შემცველს.

დამკვირვებელი დელეგაციები⁸²

ბიუროს წინადადებით, საპარლამენტო ასამბლეას დამკვირვებლის სტატუსის მინიჭება შეუძლია იმ არაწევრ სახელმწიფოთა პარლამენტებისთვის, რომლებიც აკმაყოფილებენ დამკვირვებლის სტატუსის შესახებ 26 (93) სანქსდებო რეზოლუციის 1-ლ პუნქტში ჩადებულ წინაპირობებს. ეს დოკუმენტი განსაზღვრავს დამკვირვებელ დელეგაციათა სიდიდეს, რომელთა წევრები ასამბლეის სხდომებს ესწრებიან კენჭისყრაში მონაწილეობის უფლების გარეშე. ამასთან, ასამბლეის პრეზიდენტის თანხმობით, მათ შეუძლიათ მიმართვების გაკეთება, ისევე როგორც კომიტეტების შეხვედრებში მონაწილეობა.

ისრაელის კნესეტის დამკვირვებელთა დელეგაცია (სამი წევრისა და მათი სამი შემცველის სახით), რეგლამენტის ძველი 55-ე მუხლის საფუძველზე, საპარლამენტო ასამბლეაში წარმოდგენილია 1957 წლიდან. სანქსდებო რეზოლუციის 26 (93) მიღების შემდეგ, კანადისა და მექსიკის პარლამენტების ექვსწევრიანი დელეგაციები წარმოდგენილნი არიან შესაბამისად 1997 წლის მაისიდან და 1999 წლის ნოემბრიდან. დამკვირვებლები, დაშვებულნი ძველი 55-ე მუხლის საფუძველზე, რომელიც ამჟამად ჩანაცვლებულია რეზოლუციით 26 (93), ინარჩუნებენ შემცველების დონეზე წარმომადგენლობის უფლებას, რაც სხვა დამკვირვებლებს (მათ შორის სპეციალურ სტუმრებს) არ გააჩნიათ.

სპეციალური სტუმრის სტატუსი⁸³

როგორც უკვე ვიცით, საპარლამენტო ასამბლეის ბიურო სპეციალური სტუმრის სტატუსს ანიჭებს არაწევრი ევროპული ქვეყნების პარლამენტებს. შესაბამისი პარლამენტის პრეზიდენტის ან სპიკერის მიერ შედგენილი ფორმალური მოთხოვნა მიენოდება ასამბლეის პრეზიდენტს. თუკი პოლიტიკურ საქმეთა კომიტეტთან კონსულტაციის შემდეგ, ბიურო გამოთქვამს თანხმობას, საპარლამენტო ასამბლეის პრეზიდენტის მიერ ხორციელდება აღნიშნული სტატუსის მინიჭება. თითოეული ამ რანგის სტუმრისთვის განკუთვნილი ადგილების რაოდენობა (შემცველების გარეშე) ასამბლეაში ტოლფარდია ადგილების იმ ოდენობისა, რაც მას მიეკუთვნებოდა სრულუფლებიანი წევრობის შემთხვევაში. სპეციალური

82. იხ. ზემოთ, გვ.58.

83. იხ. ზემოთ, გვ.59.

სტუმრის სტატუსის მქონე დელეგაციათა წევრებს არ აქვთ კენჭისყრაში მონაწილეობის უფლება, თუმცა, პრეზიდენტის თანხმობით, მათ შეუძლიათ მიმართვების გაკეთება, ისევე როგორც კომიტეტების შეხვედრებში მონაწილეობა. სპეციალური სტუმრის სტატუსი შესაძლოა გახანგრძლივდეს ან გაუქმებულ იქნეს.

როგორ ფუნქციონირებს საპარლამენტო ასამბლეა

წესდების 28-ე მუხლი საპარლამენტო ასამბლეას ანიჭებს საკუთარი რეგლამენტის მიღების უფლებამოსილებას⁸⁴, რომელშიც დეტალურად იქნება განსაზღვრული უწყების მუშაობის პრინციპები. აღნიშნული წესები მრავალგზის ყოფილა შეცვლილი ეროვნულ საკანონმდებლო ორგანოებთან შეთანხმებული მოქმედების, ასამბლეის პრეროგატიული სფეროების განვრცობისა თუ მინისტრთა კომიტეტის მეურვეობიდან გამოსვლის მოტივით.

საპარლამენტო ასამბლეის პრეზიდენტი

საპარლამენტო ასამბლეა საკუთარ პრეზიდენტს ირჩევს თავისი რიგებიდან. განსაკუთრებით 80-იანი წლებიდან, თანდათანობით ჩვეულებად იქცა ასამბლეის პრეზიდენტის არჩევა მას შემდეგ, რაც სხდომას გახსნის მისი მონაწილე უხუცესი წევრი. იმ შემთხვევაში, თუკი ორი კენჭისყრის ბოლოს ვერც ერთი კანდიდატი ვერ მოიპოვებს ხმების აბსოლუტურ უმრავლესობას, აირჩევა კანდიდატი, რომელიც მესამე კენჭისყრისას მიიღებს ყველაზე მეტ ხმას (რეგლამენტის მე-13 მუხლი). ხმების თანაბარი რაოდენობის შემთხვევაში, აირჩევა უფრო ხნოვანი კანდიდატი. თუკი სახეზეა ერთადერთი კანდიდატი, როგორც ეს ხშირ შემთხვევაში ხდება (გამონაკლისს წარმოადგენს 1999 წელს დაფიქსირებული შემთხვევა), მას ირჩევენ კენჭისყრის გარეშე. როგორც წესი, პოლიტიკური ჯგუფები მონაცვლეობენ კანდიდატურების წამოყენებისას.

პრეზიდენტი თანამდებობას იკავებს მომდევნო რიგითი სხდომის დაწყებამდე და ჩვეულებრივ, ხელახლა აირჩევა ორი მომდევნო სხდომის ვადით. თუ არ ჩავთვლით გაუთვალისწინებელ შემთხვევებს, მისი უფლებამოსილების ვადა შესაბამისად სამ წელს შეადგენს.

პრეზიდენტი ხელმძღვანელობს ასამბლეის საქმიანობას, მაგრამ არ მონაწილეობს დებატებსა და კენჭისყრაში, რაც მისი მოადგილის პრეროგატივას წარმოადგენს.

84. ასამბლეამ თავისი პირველი რეგლამენტი დაამტკიცა 1951 წლის 8 დეკემბერს. მათი გადახედვა საშუალოდ ათწლიანი ინტერვალებით ხორციელდებოდა. ყველაზე ბოლოს ეს მოხდა 1999 წლის 4 ნოემბერს (რეზოლუცია 1202 (1999)). მათში შესწორებების შეტანა რამდენჯერმე განხორციელდა. იხ. 2004 წლის მარტის განახლებული ვარიანტი.

ბიურო

ბიურო კოორდინირებს უწევს საპარლამენტო ასამბლეისა და მისი კომიტეტების მუშაობას. მას გააჩნია მრავალი ფუნქცია, როგორცაა ასამბლეის სამუშაო განრიგის შედგენა, დოკუმენტაციის კომიტეტებისადმი მიწოდება, ყოველდღიურ ღონისძიებათა ორგანიზება და ა.შ. ის დახმარებას უწევს აგრეთვე პრეზიდენტს და ზოგადად, ზედამხედველობს საპარლამენტო ასამბლეის საგარეო ურთიერთობებს.

ბიუროს წევრები არიან პრეზიდენტი, 19 ვიცე-პრეზიდენტი და პოლიტიკურ ჯგუფთა ხელმძღვანელები ან მათი შემცვლელები (ამჟამად, განხილვაშია წინადადება ბიუროს შემადგენლობაში კომიტეტების ხელმძღვანელთა ჩართვის შესახებ). ჩვეულებრივ, დიდი ქვეყნები ფლობენ მუდმივ ადგილებს ბიუროში, მაშინ როცა პატარა ქვეყნები ერთმანეთს ენაცვლებიან.

მუდმივმოქმედი კომიტეტი

მუდმივმოქმედი კომიტეტი ნიშნავს რიგითი სხდომების დაწყებისა და განახლების თარიღებს, ამზადებს ასამბლეის საქმიანობას და უზრუნველყოფს მის უწყვეტობას, ზოგჯერ კი მისი სახელითაც მოქმედებს. კომიტეტი აერთიანებს ბიუროს, ეროვნული დელეგაციებისა და კომიტეტების ხელმძღვანელებს და ჩვეულებრივ, წელიწადში სულ მცირე ორჯერ იკრიბება.

პოლიტიკური ჯგუფები

საპარლამენტო ასამბლეის დარბაზში ადგილების განლაგება ნალისებრია, სადაც წევრები განთავსდებიან ანბანური თანმიმდევრობით და არა ეროვნული დელეგაციებისა თუ პოლიტიკური ჯგუფებისადმი კუთვნილების მიხედვით.

იმ მიზნით, რათა ასამბლეის წევრებს არ ეაზროვნათ და ემოქმედათ წმინდა ეროვნული მოტივებით, 1956 წელს გადაიდგა მტკიცე ნაბიჯი, გამიზნული პოლიტიკური ჯგუფების ფორმირებისაკენ. დიდი ხნის განმავლობაში, ამგვარი ჯგუფი მხოლოდ სამი იყო - ლიბერალური, ქრისტიან-დემოკრატიული და სოციალისტური, თუმცა დღეისათვის სპექტრი გაფართოვდა და ხუთ ჯგუფს მოიცავს, ესენია: სოციალისტთა ჯგუფი (SOC), ევროპის სახალხო პარტია (EPP/CD), ევროპელ დემოკრატთა ჯგუფი (EDG), ლიბერალური, დემოკრატიული და რეფორმების ჯგუფი (LDR) და ევროპელ მემარცხენეთა ჯგუფი (UEL). ყოველი მათგანის ვალია, საბჭოს მიერ აღიარებულ ღირებულებათა მხარდაჭერა.

პოლიტიკური ჯგუფის შესაქმნელად, საჭიროა სულ მცირე ექვსი ეროვნული დელეგაციის წარმომადგენელი 20 წევრი. დელეგატებს გააჩნიათ ჯგუფის არჩევის სრული თავისუფლება. ჯგუფების ხელმძღვანელები და ასამბლეის პრეზიდენტი ერთობლიობაში ქმნიან საპრეზიდენტო კომიტეტს. 1964 წლიდან, საპარლამენტო ასამბლეის რეგლამენტის საფუძველზე, ჯგუფები გარკვეული უფლებებითაც სარგებლობენ.

კომიტეტები

წესდების 24-ე მუხლი საპარლამენტო ასამბლეას ანიჭებს უფლებამოსილებას, „მის კომპეტენციაში მოქცეული ნებისმიერი საკითხის განხილვის მიზნით, ჩამოაყალიბოს კომიტეტები ან კომისიები“, თუმცა აღნიშნული მოთხოვნას არ წარმოადგენს. ასამბლეას არ დაუხანებია და თავის პირველივე სხდომაზე დააფუძნა ექვსი გენერალური კომიტეტი და მუდმივმოქმედი კომიტეტი. მინისტრთა კომიტეტი ხელს არ უწყობდა გენერალური კომიტეტების შექმნას, რადგან მათში საკუთარი ექსპერტთა კომიტეტებისთვის პოტენციურ მეტოქეს ხედავდა. მიუხედავად ამისა, საპარლამენტო ასამბლეა დათმობაზე არ წასულა. მის ფარგლებში ამჟამად ფუნქციონირებს ათი „მუდმივი“ კომიტეტი, რომელთაგან ორი 50 წევრს აერთიანებს, დანარჩენები კი 82 ადგილს ითვლიან:

- პოლიტიკურ საქმეთა კომიტეტი (82 ადგილი);
- სამართლებრივ საქმეთა და ადამიანის უფლებათა კომიტეტი (82 ადგილი);
- ეკონომიკურ საქმეთა და განვითარების კომიტეტი (82 ადგილი);
- სოციალურ, ჯანმრთელობისა და ოჯახურ საქმეთა კომიტეტი (82 ადგილი);
- მიგრაციის, ლტოლვილთა და მოსახლეობის კომიტეტი (82 ადგილი);
- კულტურის, მეცნიერებისა და განათლების კომიტეტი (82 ადგილი);
- გარემოს, სოფლის მეურნეობისა და ადგილობრივ და რეგიონულ საქმეთა კომიტეტი (82 ადგილი);
- ქალთა და მამაკაცთა შორის თანაბარ შესაძლებლობათა კომიტეტი (50 ადგილი);
- რეგლამენტისა და იმუნიტეტების კომიტეტი (50 ადგილი);
- ევროპის საბჭოს წევრი ქვეყნების მიერ ნაკისრ ვალდებულებათა საზედამხედველო (მონიტორინგის) კომიტეტი (82 ადგილი)⁸⁵.

85. რეზოლუცია 1356 (2003), რომელიც ეხება ევროპის საბჭოს წევრი ქვეყნების მიერ ნაკისრ ვალდებულებათა საზედამხედველო კომიტეტში ადგილების რაოდენობის ზრდას,

საპარლამენტო ასამბლეა აარსებს დროებით კომიტეტებსაც, რომლებიც პირდაპირ ექვემდებარება ბიუროს.

კომიტეტებს თავადაც შეუძლიათ თავიანთი ქვეკომიტეტების ჩამოყალიბება, რომელთა კომპეტენციასა და შემადგენლობას თვით ისინი განსაზღვრავენ. მათ წევრთა რაოდენობა შეზღუდულია მთავარი კომიტეტის წევრთა ერთი მესამედით (იგულისხმება მხოლოდ სრულუფლებიანი წევრები). ქვეკომიტეტების ფარგლებში არ ხდება მოხსენებების შემუშავება, თავიანთ გადაწყვეტილებებს კი ისინი მთავარ კომიტეტებს გადასცემენ.

კომიტეტები შეისწავლიან მათთვის გადაცემულ დოკუმენტაციას, მათ შორის, წინადადებებს რეზოლუციების, რეკომენდაციებისა თუ მოსაზრებების შემუშავების შესახებ და ნებისმიერ იმ საკითხს, რომლის შესახებაც მას ასამბლეა ან მუდმივმოქმედი კომიტეტი საკონსულტაციოდ მიმართავს. ისინი ასევე იხილავენ თავიანთ კომპეტენციაში მოქცეულ ნებისმიერ საკითხს და მეთვალყურეობენ საპარლამენტო ასამბლეის მიერ მათ მოხსენებებზე დაყრდნობით შექმნილი აქტების ცხოვრებაში გატარებას.

მონიტორინგის კომიტეტის გარდა, რომელსაც ორი თანამომხსენებელი წარმოადგენს, კომიტეტები თითოეულ საკითხთან დაკავშირებით ნიშნავენ თითო დამოუკიდებელ მომხსენებელს.

საპარლამენტო ასამბლეის სამდივნო (მდივნის ბიურო)

მდივნის ბიურო საპარლამენტო ასამბლეის ადმინისტრაციული უწყებაა. მას ხელმძღვანელობს საპარლამენტო ასამბლეის გენერალური მდივანი, 2000 წლამდე ცნობილი, როგორც მდივანი, რომელსაც გააჩნია ევროპის საბჭოს გენერალური მდივნის ტოლი რანგი.

„ორგანიზაციის გენერალური მდივნის, გენერალური მდივნის მოადგილისა და საპარლამენტო ასამბლეის მდივნის (გენერალური მდივნის) არჩევასთან დაკავშირებული წესების“ თანახმად, საპარლამენტო ასამბლეა თავის გენერალურ მდივანს ირჩევს ფარული კენჭისყრით, ხუთი წლის (განახლებადი) ვადით. თანამდებობა აპოლიტიკურია, რომლის კანდიდატებს ასახელებს ერთი ან მეტი მთავრობა, გენერალური მდივანი ან დელეგატთა ერთი ან რამდენიმე ჯგუფი (ჯგუფებისგან მომდინარე წინადადება უნდა ატარებდეს სულ მცირე ხუთ და არა უმეტეს ათ ხელმოწერას). 1970 წლიდან, ეს უკანასკნელი ყველაზე პრაქტიკულ პროცედურად იქცა, კანდიდატები კი იჩენენ სიფრთხილეს, რათა მათ წარმდგენთა სია იყოს გეოგრაფიულად და პოლიტიკურად დაბალანსებული და გენდერული თვალსაზრისით თანაბრად წარმომადგენლობითი.

მონიტორინგის კომიტეტში ადგილების რაოდენობას - ამჟამად 82 - უთანაბრებს ასამბლეის სხვა დიდ კომიტეტებში ადგილების ოდენობას.

რეზოლუცია 20 (49), რომელიც ამჟამად მოქველებულია, თუმცა ფორმალურად არასოდეს გაუქმებულა, განსაზღვრავს საპარლამენტო ასამბლეის გენერალური მდივნის სტატუსს, რომელიც იმ დროისათვის იწოდებოდა, როგორც „გენერალური მდივნის მოადგილე საპარლამენტო ასამბლეის მომსახურების საკითხებში“. რეზოლუციის თანახმად, აღნიშნული ოფიციალური პირი „ექვემდებარება ევროპის საბჭოს გენერალურ მდივანს“. ამის მიუხედავად, ის ინსტრუქციებს იღებს უშუალოდ ასამბლეის პრეზიდენტისა და ბიუროსგან, რაც არ ახდენს გავლენას მის ადგილზე სამდივნოს იერარქიაში.

საპარლამენტო ასამბლეის სამდივნოს ფარგლებში არსებული საორგანიზაციო სამსახური ზედამხედველობას უწევს პროცედურულ წესებთან შესაბამისობას და ასამბლეის, დელეგაციების სამდივნოებისა და პოლიტიკური ჯგუფების წევრებს მიაწვდის რჩევებს აღნიშნული წესებიდან გამომდინარე საკითხებზე. ის აკონტროლებს ასევე წევრთა წარმომადგენლობის უფლებას, მოიწვევს ასამბლეის სხდომებს, ამზადებს სამუშაო განრიგს და ანაწილებს ასამბლეის მისამართით მომზადებულ წინადადებებს, შესწორებებს, კითხვარებს, წერილობით განცხადებებსა თუ კომიტეტების მოხსენებებს.

გარდა ამისა, საპარლამენტო ასამბლეის სამდივნო აერთიანებს სხვადასხვა კომიტეტების სამდივნოებსა და მთელ რიგ სპეციალურ განყოფილებებს.

სხდომები

თავდაპირველად საპარლამენტო ასამბლეა წლის განმავლობაში ერთადერთ ერთთვიან სხდომას მართავდა. 1957 წელს, მან მიიღო სხდომის სამნაწილად დაყოფის გადაწყვეტილება და 1994 წელს მათ დაურთო „ზაფხულის სხდომა“, რომელთა ერთობლიობა ამჟამად შეადგენს რიგით სხდომას. სხვა სიტყვებით, წლიური სხდომა⁸⁶ დღეისათვის მოიცავს ოთხ ნაწილობით სხდომას, რომელთაგან თითოეული საშუალოდ ერთ კვირას გასტანს და იმართება იანვრის, აპრილის, ივნისისა და სექტემბრის ბოლოს. სხდომის მთლიანი ხანგრძლივობა არ უნდა აღემატებოდეს 31 დღეს, თუკი საპარლამენტო ასამბლეა და მინისტრთა კომიტეტი ერთობლივად სხვაგვარად არ გადაწყვეტენ. ნაწილობით სხდომებს შორის პერიოდში, მუდმივმოქმედ კომიტეტს გააჩნია ასამბლეის სახელით მოქმედების უფლებამოსილება.

საპარლამენტო ასამბლეის რიგითი სხდომები, საპარლამენტო ასამბლეისა და მინისტრთა კომიტეტის სხვაგვარი გადაწყვეტილების არარსებობის შემთხვევაში, იმართება ევროპის საბჭოს შენობაში ქ. სტრასბურგში (წესდების 33-ე მუხლი). ქ. პარიზში განხორციელებული ტერორისტული დარტყმების სერიით განპირობებულმა უკ შირაკის გადაწყვეტილებამ, ევროკავშირის

86. 1994 წლიდან საპარლამენტო წელი თანხვედრაშია კალენდარულ წელთან.

გარე ქვეყნების მიმართ კვლავ დაწესებულიყო სავიზო რეჟიმი, რაც არ შეეხებოდა მხოლოდ შვეიცარიას, ასამბლეის წევრთა გალიზიანება გამოიწვია, რომლებიც ამის გამო, 1987-88 წლებში სტრასბურგის ბოიკოტირებით იმუქრებოდნენ. თუმცა, სულ მცირე იმედი თუ არსებობდა, რომ მიღწეულ იქნებოდა კონსენსუსი შეხვედრების სხვა რომელიმე ქვეყანაში გამართვის თაობაზე და ამის გამო, საპარლამენტო ასამბლეამ განაგრძო ევროპის საბჭოს განლაგების ადგილზე მოღვაწეობა. მან სტრასბურგი პირველად 1992 წლის ივნისში დატოვა, როდესაც უნგრეთმა პლენარულ სხდომას ქ. ბუდაპეშტში უმასპინძლა. მიუხედავად ამისა, კომიტეტების სხვა ქალაქებში შეკრება არანაირ პრობლემას არ ქმნის და ეს შესაძლებლობა სრულად იქნა კიდევ გამოყენებული საფრანგეთთან დაკავშირებული კრიზისისას.

წესდების 34-ე მუხლი (რომელიც არასოდეს გამოყენებულა) ადგენს, რომ ასამბლეა „საგანგებო სხდომაზე შესაძლოა შეიკრიბოს როგორც მინისტრთა კომიტეტის, ასევე ასამბლეის თავმჯდომარის ინიციატივით, ურთიერთშეთანხმების შემდეგ. ამგვარი შეთანხმება უნდა განსაზღვრავდეს აგრეთვე სხდომის ჩატარების თარიღსა და ადგილს“.

საპარლამენტო ასამბლეის დებატები საჯარო ხასიათისაა. მიუხედავად იმისა, რომ წესდების 35-ე მუხლი იძლევა ამის საშუალებას, ის არასოდეს შეკრებილა დახურულ კარს მიღმა. ჩვეულებრივ, დილისა და შუადღის სხდომები განიხილება როგორც ერთმანეთისგან დამოუკიდებელი და ამგვარად, წარმომადგენლები რომელიმე მათგანზე შესაძლოა თავიანთი შემცველებით მოგვევლინონ.

უფლებამოსილებანი

მართალია, სახელწოდება აღარ მიაწინებს მის საკონსულტაციო ბუნებაზე, საპარლამენტო ასამბლეა თავისი არსით კვლავაც რჩება საკონსულტაციო ორგანოდ. მინისტრთა კომიტეტზე ზემოქმედება ყველაზე მძლავრად მას შეუძლია რეკომენდაციების ან მოსაზრებების მეშვეობით, რომელთა გაზიარებაც არ არის სავალდებულო კომიტეტისთვის და ისიც, ხშირად სიამოვნებით უგულბებელიყოფს მათ. როგორც უკვე ვიხილეთ, საპარლამენტო ასამბლეის ავტორიტეტს ამაღლებს მისი სადისკუსიო ფორუმის ფუნქცია.

ფორუმის ფუნქცია - ევროპის საბჭოს სამოქმედო არეალში მოქცეულ საკითხთა განხილვა

წესდების ავტორებს საშუალება რომ მისცემოდათ, საპარლამენტო ასამბლეის სამუშაოს მინისტრთა კომიტეტის მიერ მისთვის გადაცემული საკითხების განხილვით შემოფარგლავდნენ. მართლაც, ასამბლეის საწყისი რამდენიმე სხდომის დღის წესრიგი ამ უკანასკნელის მხრიდან დამტკიცე-

ბას საჭიროებდა. მიუხედავად ამისა, ასამბლეამ თანდათანობით შეძლო ამ შეზღუდვებისგან თავის დაღწევა. 1950 წელს მან დაიბევა საკუთარი დღის წესრიგის მინისტრთა კომიტეტისგან ჩაურევლად დამტკიცების უფლება, რომელმაც, 1951 წლის მაისში გადანყვიტა წესდების 23-ე მუხლის გადახედვა⁸⁷ იმგვარად, რომ ასამბლეას შეძლებოდა „ევროპის საბჭოს მიზნებსა და კომპეტენციაში მოქცეული ნებისმიერი საკითხის განხილვა“, რაც მას ანიჭებდა აშკარა თავისუფლებას, შეხებოდა ფართო სპექტრის მომცველ ფრიად მგრძობიარე პოლიტიკურ თემებსა თუ მომავალი ევროპისთვის სასიცოცხლო მნიშვნელობის მქონე საკითხებს. საგულისხმოა, რომ საპარლამენტო ასამბლეის უფლებამოსილებები დღემდე არასოდეს გამხდარა მინისტრთა კომიტეტთან უთანხმოების მიზეზი.

საპარლამენტო ასამბლეის ფორუმის ფუნქციის განვრცობას წარმოადგენს რეკომენდაციები და რეზოლუციები.

რეკომენდაციები მინისტრთა კომიტეტისადმი

საპარლამენტო ასამბლეის მუშაობის შედეგები ხორცშესხმულია რეკომენდაციებში მინისტრთა კომიტეტისადმი. როგორც რეგლამენტის 23-ე მუხლი განსაზღვრავს, რეკომენდაცია არის „საპარლამენტო ასამბლეის მიერ მინისტრთა კომიტეტისადმი გამოთქმული წინადადება, რომლის განხორციელება სცდება ასამბლეის სამოქმედო სივრცეს და მოქცეულია ეროვნულ მთავრობათა კომპეტენციაში“. თუმცა, რეკომენდაცია ასამბლეისათვის ხელმისაწვდომ ერთადერთ ინსტრუმენტს არ წარმოადგენს.

რეზოლუციები

საკუთარი პოლიტიკური მიდგომებისა თუ შეხედულებების მატარებლად, საპარლამენტო ასამბლეამ შესაძლოა ასევე ისარგებლოს რეზოლუციებით. 23-ე მუხლის განმარტებით, რეზოლუცია „ასახავს საპარლამენტო ასამბლეის გადანყვიტებებს საკითხის არსებით ნაწილზე, რომლის სისრულეში მოყვანის უფლებამოსილება მას გააჩნია, ან გამოხატავს შეხედულებას, რომელზედაც მხოლოდ ის არის პასუხისმგებელი“. თუმცა რეზოლუციები მინისტრთა კომიტეტისგან აშკარა რეაგირებას არ მოითხოვს, ეს უკანასკნელი ასამბლეასთან ურთიერთქმედებისას, შესაძლოა დაეყრდნოს მათ. პრაქტიკაში დილეტანტებსა და მედიას ზოგჯერ უჭირთ განსხვავების დანახვა მინისტრთა კომიტეტისადმი განკუთვნილ რეკომენდაციებს, რეზოლუციებსა (ან მათ პროექტებს) და ევროპის საბჭოს მაღალ წარმომადგენელ პირთა განცხადებებს შორის.

87. 23-ე მუხლის ძველი ვერსია სქოლიოს სახით ჩართულია წესდების კომენტარულ ტექსტში, *Rules of Procedure of the Assembly and Statute of the Council of Europe*, 2002.

წინადადებები რეკომენდაციებისა და რეზოლუციების შემუშავების შესახებ, ხელმოწერილ უნდა იქნეს ასამბლეის სულ მცირე ხუთი ეროვნული დელეგაციის წარმომადგენელი სულ მცირე ათი წევრის ან მათი მოადგილეების მიერ. მათი მისაღებობის საკითხის გადანყვევებისას, პრეზიდენტმა კონსულტაციისათვის შესაძლოა მიმართოს შესაბამის კომიტეტსა და სავარაუდოდ, ბიუროს. დღის წესრიგში შეტანილი წინადადებები დროულად რიგდება ბეჭდური სახით (რეგლამენტის 23-ე მუხლი).

განკარგულებები

მუდმივმოქმედი კომიტეტის მიერ განკარგულებები გაუქმებულ იქნა 2004 წლის მარტში⁸⁸. მათი გამოცემა უკავშირდებოდა ეტიკეტის, ტრანსლირების, განხორციელებისა და შიდა პროცედურულ საკითხებს და არა მათ არსებით მხარეს (რეგლამენტის 23-ე მუხლი). ასამბლეა მათ იყენებდა მასზე დაქვემდებარებული ორგანოებისთვის (როგორცაა ბიურო ან კომიტეტები), საკუთარი სამდივნოსათვის თუ ევროპის საბჭოს გენერალური მდივნისათვის ინსტრუქციების მისაცემად.

საპარლამენტო ფუნქციები

საპარლამენტო ასამბლეა, ისევე როგორც ნებისმიერი ეროვნული პარლამენტი, ირჩევს საკუთარ პრეზიდენტსა და ვიცე-პრეზიდენტებს, მათ გარდა კი ორგანიზაციის სხვა ოფიციალურ პირებსაც, რაც განამტკიცებს მის, როგორც ევროპის საბჭოს საპარლამენტო ორგანოს როლს.

ევროპის საბჭოს გენერალური მდივნის, გენერალური მდივნის მოადგილისა და ასამბლეის გენერალური მდივნის არჩევა

იხ. ქვემოთ, გვ. 97 და შემდეგ.

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს მოსამართლეთა არჩევა

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 22-ე მუხლის თანახმად:

საპარლამენტო ასამბლეა მოსამართლეებს ირჩევს ყოველი მაღალი ხელშემკვერელი მხარის მიერ წარდგენილი სამი კანდიდატის სიიდან, ხმათა უმრავლესობით.

⁸⁸. გაუქმებულ იქნა ასევე წინადადებები განკარგულებათა შემუშავების შესახებ. ბიუროს პრეპროვატივებისადმი ზიანის მიუყენებლობის პირობით, რეზოლუციებმა შესაძლოა შეცვალოს განკარგულებები, ან ნებისმიერ კომიტეტს მუდმივად დააკისროს კონკრეტულ საკითხზე მოხსენებათა მომზადების ვალდებულება.

ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციით, ეს პრეროგატივა ასამბლევას მიენიჭა 1950 წელს, რომელსაც ის გულდასმით იცავს⁸⁹. როდესაც დაფუძნდა ერთიანი სასამართლო, მოსამართლეთა სათანადოდ არჩევის უზრუნველყოფას საპარლამენტო ასამბლეა კიდევ უფრო მონდომებით მოეკიდა და მისი წევრები, სრულყოფილ ინფორმაციაზე დაყრდნობით, არჩევანს აკეთებდნენ ყველა საჭირო კვალიფიკაციის მქონე კანდიდატთა სიიდან.

ამჟამინდელი პროცედურის თანახმად, კონვენციის თითოეული ხელშემკვრელი მხარე წარმოადგენს სამი კანდიდატისგან შემდგარ სიას და თავისუფალია ამ კანდიდატთა შერჩევის პროცედურის განსაზღვრაში, რაც, ფორმალურ დონეზე ევროპის საბჭოს საზრუნავს არ წარმოადგენს. თუმცა, ამ პროცესის პოლიტიკებამ ზოგიერთ ქვეყანაში, რასაც თან ერთვოდა გამჭვირვალობის ნაკლებობა, ასამბლეა აიძულა, გამოეცა რეკომენდაციები ვაკანსიებთან დაკავშირებულ განცხადებათა სპეციალურ უზრუნველყოფის განთავსების შესახებ და ასევე უზრუნველყო, რომ კანდიდატებს ჰქონოდათ გამოცდილება ადამიანის უფლებათა სფეროში, სიებში წარმოდგენილნი ყოფილიყვნენ ორივე სქესის წარმომადგენლები (აღნიშნული წარმოდგენის მოთხოვნას) და რომ კანდიდატების დასახელება მომხდარიყო ანბანური თანმიმდევრობით⁹⁰.

თავდაპირველად სიები გადაეცემა ადამიანის უფლებათა გენერალურ დირექტორატს და შემდგომ მინისტრთა კომიტეტს, რომელიც ქმნის სამუშაო ჯგუფს მათი შესწავლის მიზნით. ამ უკანასკნელს შეუძლია სიების დანუნება, თუკი შერჩევის პროცედურები მიჩნეულ იქნება არაადაამაყყოფილებლად ან კანდიდატებს არ აღმოაჩნდებათ საკმარისი კვალიფიკაცია. პრაქტიკაში ის, როგორც წესი, მათ უცვლელი სახით გადასცემს ასამბლევას.

ადამიანის უფლებათა და სამართლებრივ საქმეთა კომიტეტი და ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს მოსამართლეთა შერჩევის ქვეკომიტეტი (სპეციალური (*ad hoc*) უწყება) პრიორიტეტების მიხედვით ახდენენ კანდიდატთა განთავსებას. ისინი დახურულ კარს მიღმა იკრიბებიან და არ იძლევიან ახსნა-განმარტებებს თავიანთი გადაწყვეტილებების შესახებ. იმისათვის, რათა გამარტივებულიყო გადაწყვეტილების მიღების პროცესი, საპარლამენტო ასამბლეა 1996 წლიდან კანდიდატებს სთხოვს სტანდარტული ტიპის რეზიუმეს

89. იმ ფაქტის მიუხედავად, რომ ზოგიერთი მისი წევრი იჩენს თითქოსდა მცირე ინტერესს და მოსამართლეთა არჩევის მიმდინარეობისას შესამჩნევია ხოლმე მათი არყოფნაც.

90. ასამბლეის რეკომენდაცია 1429 (1999). იხ. აგრეთვე რეზოლუცია 1200 (1999) ადამიანის უფლებათა ევროპულ სასამართლოში მოსამართლეთა არჩევის წესის შესახებ, მინისტრთა კომიტეტის პასუხი რეკომენდაციაზე 1429 (1999), ასამბლეის დოკუმენტი 8835 და ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 2000 წლის 6 მარტის მოსაზრება რეკომენდაციაზე 1429 (1999). იხ. ასევე, მოხსენება ადამიანის უფლებათა ევროპულ სასამართლოში მოსამართლეთა არჩევის შესახებ, ლორდ კირკპილის მიერ სამართლებრივ საქმეთა და ადამიანის უფლებათა კომიტეტში წარმოდგენილი, 1999 წლის 9 ივლისის დოკ. 8460, და საერთაშორისო ცენტრ „interights“ - ის მოხსენება მოსამართლეთა დამოუკიდებლობის შესახებ, „Rules and practices governing appointments to the European Court of Human Rights“, 2003 წლის მაისი.

მიწოდებასაც. სხვა ბოლოდროინდელ სიახლეს წარმოადგენს ქვეკომიტეტში გამართული ინტერვიუ კანდიდატებთან. აღნიშნული ინიციატივები გარკვეულ წინააღმდეგობებს წააწყდა. ერთის მხრივ, ერთი ვადით უკვე ნამსახურები მოსამართლეები თავიანთ თავს საკმაოდ გამოცდილად თვლიდნენ და ამდენად, აღშფოთებით შეხვდნენ ასამბლეაში მათი გამოცდის ალბათობას. მეორეს მხრივ, მიჩნეულ იქნა, რომ ასამბლეის ჩართვა მოსამართლეთა არჩევის პროცესში სასამართლოს პოლიტიზებას გამოიწვევდა.

ასამბლეის საბოლოო გადაწყვეტილება ფარული კენჭისყრით მიიღება. პირველივე რაუნდში გამარჯვების მოსაპოვებლად, კანდიდატმა უნდა მოაგროვოს ხმათა აბსოლუტური უმრავლესობა, მეორე რაუნდში კი უბრალო უმრავლესობაც საკმარისია. ხშირად პროცედურას თან ახლავს ზენოლა მთავრობების მხრიდან.

ადამიანის უფლებათა კომისრის არჩევა

საპარლამენტო ასამბლეა, მინისტრთა კომიტეტის მიერ მიწოდებული სამი კანდიდატით წარმოდგენილი სიიდან, ხმათა უმრავლესობით, ექვსი წლის განუახლებელი ვადით ირჩევს ასევე ევროპის საბჭოს ადამიანის უფლებათა კომისარს⁹¹.

ქვეყნების მიერ დასახელებული კანდიდატები უნდა იყვნენ წევრი ქვეყნების მოქალაქეები. მათ უნდა გააჩნდეთ მაღალი ზნეობრივი თვისებები, აღიარებული გამოცდილება ადამიანის უფლებათა სფეროში, ევროპის საბჭოს ღირებულებებისადმი ერთგულება და საჭირო პიროვნული ავტორიტეტი კომისრის მისიის ეფექტიანად შესასრულებლად⁹².

წამებისა და არაადამიანური თუ დამამცირებელი მოპყრობის ან დასჯის აღკვეთის ევროპული კომიტეტის (CPT) წევრობის კანდიდატთა სიის წარდგენა

კომიტეტის წევრები აირჩევიან მინისტრთა კომიტეტის მიერ, თუმცა სიას მას გადასცემს ასამბლეის ბიურო.

საპარლამენტო ასამბლეის სხდომათა დღის წესრიგის შემუშავება

საპარლამენტო ასამბლეის დღის წესრიგის შესახებ წესდების 29-ე i(i) და 31-ე მუხლების ამჟამინდელი განსაზღვრება მოქვეყნებულია. მართა-

91. ევროპის საბჭოს ადამიანის უფლებათა კომისრის შესახებ მინისტრთა კომიტეტის 50 (1999) რეზოლუციის მე-8 მუხლი.

92. Ibid., მე-10 მუხლი.

ლია, დღის წესრიგს თავდაპირველად მინისტრთა კომიტეტი ამტკიცებდა, ასამბლეამ მალევე მოახერხა ამ მოთხოვნიდან გვერდის ავლა და მოიპოვა საკუთარი სურვილისამებრ შერჩეული საკითხების განხილვის თავისუფლება, რომლებიც შესაძლოა ფრიად განსხვავებოდეს ერთმანეთისგან, მაგრამ უნდა ეტეოდეს ევროპის საბჭოს სამოქმედო სივრცეში.

32-ე მუხლი, რომელიც ასამბლეას მოუწოდებს, შეძლებისდაგვარად აიცილოს თავიდან მისი სხდომების თანხვედრა ეროვნული პარლამენტებისა თუ გაერო-ს გენერალური ასამბლეის სხდომებთან, მთლიანობაში ასევე კარგავს თავის აქტიულობას. მართალია, საპარლამენტო ასამბლეა თუ მუდმივმოქმედი კომიტეტი კვლავაც განსაზღვრავენ სხდომის დაწყებისა თუ დასრულების თარიღებს, დღეისათვის უკვე რთულდება გაერო-ს გენერალური ასამბლეის სხდომებთან თანხვედრის თავიდან აცილება, რომელთა რაოდენობა მუდმივად მატულობს.

ვალდებულებების აღსრულებაზე ზედამხედველობა

თავის დებატებში, რეზოლუციებსა და რეკომენდაციებში, საპარლამენტო ასამბლეა არასოდეს ახანებდა ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა სერიოზული დარღვევის მის მიერ გამოვლენილი ფაქტების დაგმობას. მონიტორინგის კომიტეტის მეშვეობით, წევრი ქვეყნები მისი მუდმივი მეთვალყურეობის ქვეშ იმყოფებიან⁹³.

საპარლამენტო ასამბლეა, საუკეთესო შემთხვევაში, ისურვებდა მისთვის უფრო დიდი როლის მინიჭებას ადამიანის უფლებათა დაცვის სფეროში. სწორედ ამიტომ, ევროპის საბჭოს წესდების მის მიერ შემოთავაზებული შესწორებული ვარიანტის 36-ე მუხლი იძლეოდა შესაძლებლობას, ადამიანის უფლებათა მასშტაბურ დარღვევებზე საპასუხოდ, ასამბლეას გამოეყენებინა მის განკარგულებაში არსებული ნებისმიერი საშუალება და საჭიროების შემთხვევაში, გაეცა ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციით გათვალისწინებული მაკონტროლებელი პროცედურების წამოწყების რეკომენდაცია.

კენჭისყრის წესები

წესდების 29-ე და 30-ე მუხლები შეეხება კენჭისყრის წესებს. ჩვეულებრივ, საპარლამენტო ასამბლეის გადაწყვეტილებები მიიღება ხმათა ორი მესამედი ან უბრალო უმრავლესობით. ხმათა ორი მესამედი უმრავლესობა, რომელმაც უნდა შეადგინოს წევრთა საერთო რაოდენობის სულ მცირე ერთი მესამედი, მოთხოვნას წარმოადგენს მინისტრთა კომიტეტისადმი განკუთვნილი რეკომენდაციებისა თუ მოსაზრებების პროექტების მისაღებად, სასწრაფო პროცედურის ასამოქმედებლად, სამუშაო განრიგში ცვლილებათა შესატანად, კომი-

93. იხ. ქვემოთ, გვ. 159.

ტეტების შექმნისა და რიგითი სხდომების დაწყებისა და განახლების დღეების დასამტკიცებლად (რეგლამენტის მე-40 მუხლი). თანამდებობის პირთა არჩევისას, პირველი კენჭისყრისას საჭიროა ხმათა აბსოლუტური უმრავლესობა, ხოლო მეორე კენჭისყრისას შეფარდებითი უმრავლესობაც საკმარისია. რეზოლუციის პროექტებისა და ყველა სხვა გადაწყვეტილების მისაღებად კი საჭიროა ხმათა უბრალო უმრავლესობა (რეგლამენტის მე-40 მუხლი).

ქვორუმი მოთხოვნას არ წარმოადგენს დღის წესრიგის განსაზღვრისას, განხილვის ჩანაწერების დამტკიცებისას, საპროცედურო საკითხების გადაწყვეტისას, ან სხდომის გადადების შემთხვევაში. თუკი არ არსებობს სიითი შემადგენლობის სულ მცირე ერთი მეექვსედის თხოვნა პრეზიდენტისადმი, რომლებიც ამასთანავე უნდა წარმოადგენდნენ ხუთ ეროვნულ დელეგაციას, შემომდეს ქვორუმი, სახელობითი კენჭისყრის გარდა, იურიდიული ძალის მქონედ ჩაითვლება ნებისმიერი სხვა სახის კენჭისყრა, მიუხედავად მასში მონაწილე წევრთა რაოდენობისა, ქვორუმს კი შეადგენს დელეგატთა სიითი შემადგენლობის ერთი მესამედი. ქვორუმის არარსებობისას, კენჭისყრა გადაიდება შემდეგი სხდომისათვის ან, პრეზიდენტის წინადადებით, მომავალი სხდომისათვის.

ურთიერთობები მინისტრთა კომიტეტსა და საპარლამენტო ასამბლეას შორის

წესდების ავტორებს სურდათ, მინისტრთა კომიტეტსა და საპარლამენტო ასამბლეას შორის ურთიერთობები ყოფილიყო ნაკლებ სისტემატური და იმვითი. ასამბლეის გავლენის დაკნინებით, ისინი ცდილობდნენ მინისტრთა კომიტეტის, როგორც გადაწყვეტილების მიმღები ორგანოს ავტორიტეტის შენარჩუნებასა და ევროპის საბჭოს სამთავრობათაშორისო ბუნების განმტკიცებას. მიუხედავად ამისა, როგორც უკვე ვიხილეთ, საპარლამენტო ასამბლეამ თანდათანობით შეძლო საკუთარი გავლენის სფეროს გაფართოება და ამჟამად, საგულისხმო ზემოქმედებას ახდენს მინისტრთა კომიტეტზე.

მეკავშირე ორგანო: ერთობლივი კომიტეტი

ერთობლივი კომიტეტის მიზანია, საპარლამენტო ასამბლეასა და მინისტრთა კომიტეტს შორის თანამშრომლობასა და კონსულტაციაში არსებული წესდებისმიერი ხარვეზების აღმოფხვრა. 30 (51) სანესდებო რეზოლუციის თანახმად⁹⁴, ის არის „ევროპის საბჭოს მაკოორდინებელი უწყე-

94. აღნიშნული რეზოლუცია 51 (30), რომელიც განსაზღვრავს ერთობლივი კომიტეტის სტატუსს, მნიშვნელოვნად მოძველებულია და გადახედვას საჭიროებს. ასამბლეის შესწორებული წესდება სწორედ რომ ემსახურებოდა ერთობლივი კომიტეტისათვის მეტი როლის მინიჭებასა და მისი სტატუსისა და შემადგენლობის უფრო ნათლად განსაზღვრას.

ბა“. ცოტა თუ მოიძებნება ისეთი ორგანიზაცია, რომელიც ამგვარი ტიპის პირდაპირ კონტაქტებს უზრუნველყოფს პარლამენტარებსა და ეროვნულ მთავრობებს შორის.

მიუხედავად ამისა, ერთობლივი კომიტეტის უფლებამოსილება შეზღუდულია. 30 (51) რეზოლუციის თანახმად, რომელიც ამ თვალსაზრისით დღეისათვის მეტწილად მოქველებულია, ის ფუნქციონირებს მინისტრთა კომიტეტისა და საპარლამენტო ასამბლეისადმი „მინიჭებული შესაბამისი უფლებებისადმი ზიანის მიყენების გარეშე“. საპარლამენტო ასამბლეის რეგლამენტის 55-ე მუხლი უფრო ზუსტად ასახავს ამჟამინდელ მდგომარეობას. ერთობლივი კომიტეტი არ იცნობს კენჭისყრის პროცედურას და არ იღებს ფორმალურ გადაწყვეტილებებს. დღეს ის ძირითადად მოქმედებს, როგორც მეკავშირე ორგანო, გვევლინება ინფორმაციის ურთიერთგამცვლელ საყრდენად და ზოგჯერ, ზემოქმედებას ახდენს მინისტრთა კომიტეტის ქმედებებზე.

მინისტრთა კომიტეტის 1963 წლის 6 დეკემბრის დადგენილებით, ერთობლივი კომიტეტი უნდა აერთიანებდეს ყოველი წევრი მთავრობის ერთ წარმომადგენელსა და ამავე რაოდენობის წარმომადგენელს ასამბლეიდან (მათ შორის ბიუროს წევრებსა და თითო წევრს ყოველი ეროვნული საპარლამენტო დელეგაციიდან, რომლებიც არ არიან ბიუროში წარმოდგენილი). „ძალაუფლების განაწილების“ სულისკვეთებით, მას ჩვეულებრივ თავმჯდომარეობს საპარლამენტო ასამბლეის პრეზიდენტი.

ასამბლეის ბიურო და მინისტრთა კომიტეტი, სპეციფიკური ბუნების საკითხებთან მიმართებაში, შესაძლოა მივიდნენ ერთობლივი სამუშაო ჯგუფების შექმნის გადაწყვეტილებამდეც.

როგორ ურთიერთქმედებენ საპარლამენტო ასამბლეა და მინისტრთა კომიტეტი

საპარლამენტო ასამბლეის რეკომენდაციათა ხორცშესხმა

წესდება ადგენს: „საკონსულტაციო ასამბლეის რეკომენდაციის საფუძველზე ან საკუთარი ინიციატივით, მინისტრთა კომიტეტი განიხილავს ევროპის საბჭოს მიზნის მიღწევისათვის საჭირო ზომებს...“. სხვა სიტყვებით, საპარლამენტო ასამბლეის რეკომენდაციებზე დაყრდნობით, მას მოეთხოვება პოზიტიური თუ ნეგატიური მოქმედება და აქედან გამომდინარე, ასამბლეის მიერ მომზადებულ აქტებს მინისტრთა მოადგილეები განიხილავენ თავიანთ პირველსავე შეხვედრაზე, რომელიც მოსდევს იმ ნაწილობით სხდომას, რომელზედაც ეს რეკომენდაციები იქნა მიღებული.

საპარლამენტო ასამბლეის მოსაზრებები

საპარლამენტო ასამბლეას საკონსულტაციოდ შესაძლოა მიმართოს მინისტრთა კომიტეტი. დღედელობით, ასამბლეა ამ უკანასკნელისთვის ამზადებს მოსაზრებებს ახალი წევრების მიღებასთან, ხელშეკრულებებისა და ოქმების ყველა პროექტთან, ბიუჯეტთან და სოციალური ქარტიის განხორციელებასთან დაკავშირებით.

სხდომაზე დაშვების უფლება; მინისტრთა კომიტეტის უფლება, მიმართოს ასამბლეას

წესდების 27-ე მუხლის თანახმად, მინისტრთა კომიტეტი შესაძლოა კოლექტიურად იყოს წარმოდგენილი საპარლამენტო ასამბლეის დებატების მსვლელობისას. კომიტეტების ცალკეულ წევრებს ან მათ შემცვლელებს ასევე ენიჭებათ უფლება, მიმართონ ასამბლეას. ამ რიგის საკითხებს არეგულირებს მინისტრთა კომიტეტის მიერ ასამბლეასთან კონსულტაციის შედეგად შემუშავებული პროცედურული წესები. საპარლამენტო ასამბლეამ საკუთარ რეგლამენტში ადრეულ ეტაპზევე ჩართო მუხლი, რომელიც მინისტრებსა და მათ მუდმივ წარმომადგენლებს ანიჭებდა მეტად ფართო უფლებებს ასამბლეის სხდომებსა და საკომიტეტო შეხვედრებზე მიმართვასთან დაკავშირებით.

გარდა ამისა, 54-ე მუხლის 1-ლი პუნქტის საფუძველზე, მინისტრთა კომიტეტის თითოეულ წევრსა და წევრი მთავრობების სხვა მინისტრებსაც შეუძლიათ, სურვილის შემთხვევაში მიმართონ საპარლამენტო ასამბლეასა თუ მის კომიტეტებს. რეგლამენტის 54-ე მუხლის მე-2 პუნქტის საფუძველზე, კომიტეტის შეხვედრაზე, მსგავსი პირობების დაცვითა და ამ კომიტეტისავე თანხმობით, მინისტრი შესაძლოა წარმოადგინოს მისმა მოადგილემ. დეტალებს ამ კუთხით აზუსტებს საპარლამენტო ასამბლეის მუდმივმოქმედი კომიტეტის 1987 წლის 25 ნოემბრის გადაწყვეტილება. მინისტრთა კომიტეტის რეგლამენტი იმეორებს აღნიშნულ დებულებებს (მე-17-მე-18 მუხლები).

ზეპირი და წერილობითი კითხვები წევრთა მხრიდან

საპარლამენტო ასამბლეის წევრებმა დროულად დაიკანონეს მინისტრთა კომიტეტისადმი წერილობითი ან ზეპირი შეკითხვებით მიმართვის უფლება. ეს არის ეროვნული საპარლამენტო პრაქტიკით ნაკარნახები უმთავრესი საპარლამენტო პრეროგატივა. ასამბლეას ამ შემთხვევაშიც არ ეძლევა კომიტეტის გაკონტროლების მცირედი საშუალებაც კი. მიუხედავად ამისა, ის სწორედ რომ აიძულებს ამ უკანასკნელს, წარსდგეს მის წინაშე თავისი მოქმედებებისა და გადაწყვეტილებების ამსახველი ანგარიშით.

წევრებსა და მათ შემცველებს გააჩნიათ წერილობითი შეკითხვებით მიმართვის თავისუფლება მინისტრთა კომიტეტისა თუ მისი თავმჯდომარისადმი, მისი პასუხისმგებლობის ქვეშ მოქცეულ საკითხებზე. ასამბლეის პრეზიდენტი გადაწყვეტს ამგვარი შეკითხვებით მიმართვის მართებულობას.

მყარად დამკვიდრებული პრაქტიკის თანახმად, ასამბლეის წევრებისგან მომდინარე ზეპირ თუ წერილობით შეკითხვებს პასუხობს იმ წევრი ქვეყნის მინისტრი, რომელიც იმ დროისათვის თავმჯდომარეობს მინისტრთა კომიტეტს. ზეპირ შეკითხვებზე პასუხები ასევე სიტყვიერად გაიცემა პლენარული სხდომის მსვლელობისას, ხოლო თუ ისინი არადაამკმაყოფილებელი აღმოჩნდა, ნებადართულია დამატებითი შეკითხვების დასმა. წერილობით შეკითხვებზე პასუხები გაიცემა წერილობითი ფორმითვე.

მინისტრთა კომიტეტის მოხსენება ასამბლეისადმი მისი საქმიანობის შესახებ

წესდების მე-19 მუხლის შესაბამისად, მინისტრთა კომიტეტი ყოველი სხდომის წინ ამზადებს საკუთარი საქმიანობის შესახებ ასამბლეისადმი განკუთვნილ მოხსენებებს, რომელთა შემუშავება დღეისათვის ხორციელდება თითოეული ნაწილობითი სხდომისათვის. მოხსენებებს ამზადებს გენერალური მდივანი, წარადგენს კომიტეტის თავმჯდომარე და განიხილავს ასამბლეა. დელეგატებმა მინისტრთა კომიტეტის თავმჯდომარეს შესაძლოა დაუსვან საპასუხო ზეპირი შეკითხვები.

სამდივნო და გენერალური მდივანი

წესდების თანახმად, სამდივნო არ არის ევროპის საბჭოს საწესდებო ორგანო და მისი ფუნქციების შესახებაც ცოტა რამ თუა მასში ნათქვამი. მე-10 მუხლი სულ უბრალოდ აღნიშნავს, რომ „მინისტრთა კომიტეტსა და საპარლამენტო ასამბლეას ემსახურება ევროპის საბჭოს სამდივნო“. სამდივნოს საქმიანობით დაინტერესებული მკითხველი წესდების მე-6 თავში შეხვდება მოკლე ცნობებს მის ორგანიზებასთან დაკავშირებით.

საწყის ეტაპზე წესდების ავტორები აშკარად ცდილობდნენ, არ გაეზვიადებინათ გენერალური მდივნის თანამდებობის მნიშვნელობა და ის, მსგავსად ერთა ლიგის გენერალური მდივნის სამსახურისა, წმინდა ადმინისტრაციულ უწყებად ექციათ. მიუხედავად ამისა, საპარლამენტო ასამბლეის მიერ მისმა არჩევამ (პრაქტიკა, რომელიც დამკვიდრდა რიგით მესამე გენერალური მდივნის არჩევნების შემდეგ), მას მეტი პოლიტიკური ლეგიტიმურობა შესძინა და მომდევნო გენერალურ მდივნებს მისცა საშუალება, გაეძლიერებინათ და გაეფართოებინათ თავიანთი ფუნქციები. დღეს მათ

მნიშვნელოვანი წვლილი შეაქვთ ევროპის საბჭოს პოლიტიკის განსაზღვრაში, თუმცა, მათი გავლენა ცხადად არის დამოკიდებული ასევე მათ პიროვნულ ქარიზმასა და დინამიურობაზე.

დაარსების დღიდან ევროპის საბჭოს ჰყავდა თორმეტი გენერალური მდივანი: ჟაკ კამილ პარი (საფრანგეთი, 1949-1953); ლეონ მარშალი (საფრანგეთი, 1953-1956); ლუდოვიკო ბენვენუტი (იტალია, 1957-1964); პიტერ სმიტერსი (გაერთიანებული სამეფო, 1964-1969); ლუჟო ტონჩიჩ-სორინი (ავსტრია, 1969-1974); გეორგ კან-აკერმანი (გერმანია, 1974-1979); ფრანც კარაზეკი (ავსტრია, 1979-1984); მარსელინო ორეხა აგირე (ესპანეთი, 1984-1989); კატრინ ლალუმიერი (საფრანგეთი, 1989-1994); დანიელ ტარშისი (შვედეთი, 1994-1999); ვალტერ შვიმერი (ავსტრია, 1999-2004); ტერი დევისი (გაერთიანებული სამეფო, არჩეული 2004 წლის ივლისში 5 წლის ვადით). კატრინ ლალუმიერი ჩამოთვლილთაგან ერთადერთი ქალბატონია.

გენერალური მდივნისა და გენერალური მდივნის მოადგილის დანიშვნა

წესდების 36-ე მუხლის b. პუნქტის თანახმად, გენერალურ მდივანსა და გენერალური მდივნის მოადგილეს, მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაციაზე დაყრდნობით, ირჩევს საპარლამენტო ასამბლეა. 20 (49) სანესდებო რეზოლუციის მიხედვით, ორივე მათგანი აირჩევა ხუთი წლის განახლებადი ვადით. თუმცა, არც ერთ გენერალურ მდივანს ერთ ვადაზე მეტად არ უმსახურია.

მინისტრთა კომიტეტი ასამბლეას მიაწვდის რეკომენდაციას კანდიდატურების ჩამონათვალთან ერთად. პირველი ორი გენერალური მდივნის არჩევისას მან, წამოაყენა რა მხოლოდ ერთი კანდიდატურა, ასამბლეას ფაქტიურად თავს მოახვია საკუთარი არჩევანი. პასუხად, საპარლამენტო ასამბლეამ კომიტეტს მოუწოდა, კანდიდატების სია მისთვის გადმოცემამდე, ერთობლივ კომიტეტთან შეეთანხმებინა. 1955 წელს, მორიგი გენერალური მდივნის მოადგილის არჩევისას, მან დაარწმუნა კომიტეტი, რეკომენდაცია გაენია რამდენიმე კანდიდატისთვის, რაც მასაც არჩევანს დაუტოვებდა - და ეს პროცედურა დამკვიდრდა კიდევ მესამე გენერალური მდივნის, ლუდოვიკო ბენვენუტის (იტალია) არჩევის შემდეგ, 1957 წლის 2 მაისს. აღნიშნული არჩევნების განაწესი დეტალურადაა მოცემული სპეციალურ დებულებაში, რომელიც 1956 წლის დეკემბერში მინისტრთა კომიტეტმა ასამბლეის თანხმობით მიიღო და 1962 წლის მარტს მისივე წინადადებით შეასწორა.

პირველი ორი გენერალური მდივანი (ჟაკ კამილ პარი და ლეონ მარშალი) იყო დიპლომატიური კარიერის მქონე საჯარო სამსახურის მაღალი რანგის ფუნქციონერი, ხოლო მესამე (ლუდოვიკო ბენვენუტი), ისევე როგორც

მისი ყველა მომდევნო კოლეგა, პოლიტიკური მოღვაწე გახლდათ. 1956 წლის 16 სექტემბერს, მინისტრთა კომიტეტი გამოვიდა განცხადებით, რომ ის ამიერიდან კანდიდატებად მხოლოდ პოლიტიკოსებს დაასახელებდა, „რაც უცილობლად დააკმაყოფილებდა ასამბლეას, განსაკუთრებით იმის გამო, რომ კომიტეტის არჩევანი ასამბლეის ორ წევრზე იყო შეჩერებული“.⁹⁵ მართლაც, ლუდოვიკო ბენვენუტი ასამბლეის წევრი გახლდათ დღიდან მისი დაარსებისა და მისი ყველა მომდევნო კოლეგა (ზოგიერთი მათგანი ყოფილი მინისტრი საკუთარ ქვეყანაში) ასევე არჩეულ იქნა ასამბლეის რიგებიდან, რაც აძლიერებდა ამ უკანასკნელის პოლიტიკურ გავლენას ორგანიზაციის ფარგლებში. ამჟამინდელი პრაქტიკით, უმთავრესი პოლიტიკური ჯგუფები, დანარჩენ ჯგუფებთან შეთანხმებით, კანდიდატებს მონაცვლეობით ასახელებენ. ფორმალურ დონეზე, კანდიდატები სახელდებიან თავიანთ შესაბამის მთავრობათა მიერ.

გენერალური მდივნის მოადგილის თანამდებობაზე კანდიდატთა დასახელება არ უკავშირდება პოლიტიკურ ჯგუფებს. ისინი შესაძლოა დაასახელოს როგორც ერთმა ან მეტმა მთავრობამ, ასევე გენერალურმა მდივანმა.

უფლებამოსილებანი

თავდაპირველად, გენერალური მდივანი მინისტრთა კომიტეტისა და ასამბლეის უბრალო დამხმარე რგოლად გვევლინებოდა, დღეს კი მას ორგანიზაციის საქმიანობის კოორდინირება და მისთვის საჭირო მიმართულების მიცემა მოეთხოვება. მას გააჩნია ფართო სპექტრის მომცველი მოვალეობები, რომელთაგან უმრავლესი ჩამოთვლილია საბჭოს წესდებებსა და მინისტრთა კომიტეტისა და საპარლამენტო ასამბლეის რეგლამენტებში.

ფინანსური კუთხით, ის შეიმუშავებს საბჭოს ბიუჯეტს და ფინანსური განაწესით გათვალისწინებული პირობების დაცვით, მას დასამტკიცებლად გადასცემს მინისტრთა კომიტეტს. რაც შეეხება ადმინისტრაციულ მხარეს, ის უზრუნველყოფს ორგანიზაციის ეფექტიან ფუნქციონირებას და ეკისრება სრული პასუხისმგებლობა მის საქმიანობაზე. განსხვავებული გადაწყვეტილების არარსებობის შემთხვევაში, ის მრჩევლის რანგში ესწრება მინისტრთა კომიტეტის, ერთობლივი კომიტეტისა და საპარლამენტო ასამბლეის ყველა შეხვედრას, მასთან ხდება ასევე საბჭოს ფარგლებში შეთანხმებული მრავალი ხელშეკრულების სარატიფიკაციო სიგელების დეპონირებაც.

მისი საქმიანობის სხვა მხარეს წარმოადგენს ასამბლეისადმი განკუთვნილი მოხსენებების მომზადება მინისტრთა კომიტეტის საქმიანობასთან დაკავშირებით, ისევე როგორც წლიური სამთავრობათაშორისო სამოქმედო პროგრამის შედგენა, რომელიც ასახავს საბჭოს საქმიანობის შესაძლო

95. Burban, J.-L., *op. cit.*, გვ. 49.

მიმართულებათა მისეულ ხედვას და მტკიცდება მინისტრთა კომიტეტის მიერ⁹⁶. სამდივნოს შემწეობით, ის პასუხისმგებელია აგრეთვე აღნიშნული პროგრამის განხორციელებაზე. სამთავრობათაშორისო თანამშრომლობის საქმიანობათა კოორდინირება, პირველ რიგში, დირექტორატების მიერ ხორციელდება, რომელთა სამოქმედო არეალი პასუხობს ორგანიზაციის საქმიანობის უმთავრეს სფეროებს⁹⁷.

გენერალური მდივანი განსაკუთრებულ როლს თამაშობს ასევე ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის განხორციელების თვალსაზრისით, რომლის მე-15 მუხლის მე-3 პუნქტის თანახმად, თითოეული მაღალი ხელშემკვერელი მხარე, ომის ან ერის არსებობისათვის საშიში სხვა საგანგებო მდგომარეობის დროს, უკან დახევის უფლებით სარგებლობის შესახებ გადაწყვეტილების მიღებისას, ევროპის საბჭოს გენერალურ მდივანს მიანვდის ამომწურავ ინფორმაციას გატარებული ღონისძიებებისა და მათი მიზეზების შესახებ. 52-ე მუხლით კი, გენერალური მდივანი ასევე უფლებამოსილია, ნებისმიერ მაღალ ხელშემკვერელ მხარეს მოთხოვოს განმარტების წარმოდგენა, „თუ რა გზით უზრუნველყოფს მისი შიდა სამართალი კონვენციის დებულებათა სრულად განხორციელებას“. სწორედ ამ მუხლის საფუძველზე ეთხოვა რუსეთის ფედერაციას მისი ინფორმირება, ჩეჩნეთში ადამიანის უფლებებთან დაკავშირებული მდგომარეობის შესახებ⁹⁸.

სამდივნოს პერსონალი (რომელიც, დაახლოებით 2000 თანამშრომელს ითვლის) შეირჩევა, ინიშნება და დაკავებული თანამდებობიდან თავისუფლდება გენერალური მდივნის მიერ, „ადმინისტრაციული განაწესის თანახმად“. მის წევრებს გააჩნიათ საერთაშორისო საჯარო მოსამსახურის სტატუსი. ყველა სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციის მსგავსად, სამტატო პერსონალის დაკომპლექტებისას, დაცულ უნდა იქნეს გეოგრაფიული ბალანსი, როგორც რაოდენობრივი თვალსაზრისით, ასევე ყველა მაღალი თანამდებობის დაკავებისას. ფაქტიურად, საბჭოს ბიუჯეტში მათი შენატანის ოდენობათა გათვალისწინებით, მთავრობებს გააჩნიათ მორალური უფლება, მათ წარმომადგენელთათვის, გარკვეული პროცენტული შესაბამისობის დაცვით, მოითხოვონ მაღალი (ა. რანგის) თანამდებობები.

96. ვალტერ შვიმერმა, მაგალითად, გენერალური მდივნის რანგში შეიმუშავა სამოქმედო გეგმა 2001-2005 წლებისთვის, გამიზნული დემოკრატიული, მშვიდობიანი და სტაბილური ევროპის შენებისას წარმოქმნილ გამოწვევათა დასაძლევად და წამოიწყო ორი პრიორიტეტული დისციპლინათაშორისი პროექტი: „ყოველდღიურ ძალადობაზე საპასუხო ქმედება დემოკრატიულ საზოგადოებაში“ და „დემოკრატიული ინსტიტუტები საქმეში“.

97. სამდივნო აერთიანებს შემდეგ დირექტორატებს: კომუნიკაციისა და კვლევების (DCR), სტრატეგიული კვლევების (DSO), პროტოკოლის ფუნქციების; გენერალურ დირექტორატებს: პოლიტიკურ საქმეთა (DGAP), სამართლებრივ საქმეთა (DG1), ადამიანის უფლებათა (DGII), სოციალური ინტეგრაციის (DGIII), განათლების, კულტურისა და მეცნიერების, ახალგაზრდობისა და სპორტის (DG IV), და ადმინისტრირებისა და ლოჯისტიკის (DGAL).

98. გენერალური მდივნის 2000 წლის 27 იანვრის წერილი რუსეთის ფედერაციის საგარეო საქმეთა მინისტრისადმი, დოკ. 8671 (addendum), 2000 წლის 3 აპრილი.

საშტატო პერსონალის ქვეყნებისგან დამოუკიდებლობის უზრუნველსაყოფად, ნესდების 36-ე მუხლის d. პუნქტი ადგენს:

სამდივნოს არც ერთი წევრი არ უნდა მსახურობდეს რომელიმე მთავრობის ანაზღაურებად თანამდებობაზე, ან იყოს საკონსულტაციო ასამბლეისა თუ სხვა ეროვნული საკანონმდებლო ხელისუფლების წევრი, ან ენეოდეს მის მოვალეობასთან შეუთავსებელ რაიმე საქმიანობას.

სამდივნოს პერსონალის წევრები, გენერალური მდივნის წინაშე საზეიმო ვითარებაში ადასტურებენ, რომ ევროპის საბჭოს წინაშე მათ გააჩნიათ გარკვეული ვალდებულებები, რომ ისინი მათზე დაკისრებულ მოვალეობას შეასრულებენ კეთილსინდისიერად და ეროვნული ინტერესების სასარგებლოდ მიუკერძოებლად, არ მიიღებენ და არ მოიძიებენ მითითებებს ევროპის საბჭოსთვის უცხო ნებისმიერი მთავრობისგან ან ხელისუფლებისგან თავიანთ საქმიანობასთან დაკავშირებით და თავს შეიკავებენ ნებისმიერი ქმედებისაგან, რამაც შესაძლოა ასახვა ჰპოვოს მათზე, როგორც მხოლოდ ევროპის საბჭოს წინაშე ანგარიშვალდებულ საერთაშორისო მოხელეებზე. გენერალური მდივანი ან მისი მოადგილე მსგავსი შინაარსის განცხადებას აკეთებს მინისტრთა კომიტეტის წინაშე. (ნესდების 36-ე მუხლის e. პუნქტი).

ნესდების 37-ე მუხლი ადგენს, რომ სამდივნო მდებარეობს საბჭოს განლაგების ადგილზე და რომ გენერალური მდივანი ანგარიშვალდებულია მინისტრთა კომიტეტის წინაშე სამდივნოს საქმიანობასთან დაკავშირებით. გარდა ამისა, ის ასამბლეას უზრუნველყოფს ამ უკანასკნელისთვის საჭირო ადმინისტრაციული მომსახურებით.

სპეციალიზებული უწყებები

ევროპის საბჭოს მიერ სპეციფიკურ სფეროებში წარმართულ საქმიანობათა ხელშესაწყობად, დაარსებულ იქნა მთელი რიგი სპეციალიზებული უწყებები. ზოგიერთი მათგანი აერთიანებს ყველა წევრ ქვეყანას ან მხარდაჭერილია მათ მიერ, როგორცაა მაგალითად ადგილობრივი და რეგიონული ხელისუფლების ორგანოთა კონგრესი, რომელიც სასიცოცხლო როლს თამაშობს ადგილობრივი დემოკრატიის განვითარების საქმეში, ადამიანის უფლებათა კომისიის ბიურო თუ რასიზმისა და შეუწყნარებლობის საწინააღმდეგო ევროპული კომისია⁹⁹. სხვები, დაფუძნებული ნილობრივ შეთანხმებებზე, ეხება მხოლოდ ზოგიერთ წევრ სახელმწიფოს.

99. აქ არ მოიხსენიება ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო იმ მოსაზრებით, რომ ის არ ეფუძნება ნესდებს და შესაბამისად, არ არის ევროპის საბჭოს უწყება ამ სიტყვის სრული მნიშვნელობით.

ევროპის საბჭოს ადგილობრივი და რეგიონული ხელისუფლების ორგანოთა კონგრესი

ევროპის საბჭო დაარსების დღიდანვე ცდილობს ადგილობრივი დემოკრატიის განმტკიცებას და ამისათვის, თავის ერთ-ერთ უმთავრეს ფუნქციად აღიარებს ევროპული მშენებლობის პროექტში მოქალაქეთა უფრო აქტიური ჩართვისკენ მიმართულ ქმედებას. როგორც მინისტრთა კომიტეტმა მტკიცედ აღნიშნა (2000) 1 სანესდებო რეზოლუციაში:

[...] დემოკრატიული საზოგადოების ერთ-ერთ საფუძველს წარმოადგენს სოლიდური და ეფექტიანი ადგილობრივი და რეგიონული დემოკრატიის არსებობა, რომელიც ეყრდნობა სუბსიდიარობის პრინციპს, ჩადებულს ადგილობრივი თვითმმართველობის ევროპულ ქარტიაში, რომლის თანახმად, საჯარო პასუხისმგებლობები, მათი ბუნებისა და ინტენსივობის, ეკონომიურობისა და ეფექტიანობის მოთხოვნათა გათვალისწინებით, ნაწილდება უპირატესობის მიხედვით და ხორციელდება ხელისუფლების იმ უწყებათა მიერ, რომლებიც ყველაზე ახლოს იმყოფებიან მოქალაქეებთან.

ევროპის ადგილობრივი და რეგიონული ხელისუფლების ორგანოთა კონგრესი 1994 წელს, სახელმწიფოთა და მთავრობების მეთაურთა პირველი სამიტის შემდგომ პერიოდში დაარსდა (სანესდებო რეზოლუცია (94) 3, ევროპის ადგილობრივი და რეგიონული ხელისუფლების ორგანოთა კონგრესის დაარსების შესახებ), რითაც ჩაენაცვლა 1957 წლიდან მოქმედ ევროპის ადგილობრივი და რეგიონული ხელისუფალთა კონფერენციას. დღეს ის ფუნქციონირებს (2000) 1 სანესდებო რეზოლუციისა და მასზე დართული ევროპის ადგილობრივი და რეგიონული ხელისუფლების ორგანოთა კონგრესის ქარტიის საფუძველზე.

კონგრესი მოქმედებს როგორც ევროპის საბჭოს მრჩეველი ორგანო და ორგანიზაციის იდეალების ხორცშესხმის პროცესში, ესწრაფვის ადგილობრივი და რეგიონული ხელისუფლების ორგანოებისათვის ჭეშმარიტი როლის მინიჭებას. ის ამას აკეთებს ადგილობრივი და რეგიონული დემოკრატიის განვითარების გზით და ადგილობრივი და რეგიონული ხელისუფლების ორგანოებთან თანამშრომლობით.

ეს ორგანო წარმოდგენილია ორი პალატით: ადგილობრივი ხელისუფლების ორგანოთა და რეგიონთა პალატებით. მისი ბიურო ახდენს მათ საქმიანობათა კოორდინირებასა და განსახილველი საკითხების განაწილებას. თითოეული წევრი სახელმწიფო კონგრესში ფლობს იმავე რაოდენობის ადგილს, რამდენიც მას გააჩნია საპარლამენტო ასამბლეაში. მთლიანობაში, ორივე პალატა შედგება 313 სრულუფლებიანი წევრისა და ამავე რაოდენობის მათი შემცვლელისგან, ამასთან, ყოველი მათგანი უნდა ფლობდეს ადგილობრივი ან რეგიონული ხელისუფლების ორგანოების არჩევით მანდატს. შედეგად, კონ-

გრესი გვევლინება წევრ სახელმწიფოებში არსებული ადგილობრივი და რეგიონული ხელისუფლების 200 000 - ზე მეტი ორგანოს წარმომადგენლად.

კონგრესი ევროპის საბჭოში რეგიონული და ადგილობრივი ხელისუფლების ორგანოთა ინტერესების გამტარებელია და მათი წარმომადგენლებისათვის წარმოადგენს ფორუმს, სადაც შესაძლებელია საერთო პრობლემების განსჯა, გამოცდილების ურთიერთგაზიარება და მთავრობებთან ურთიერთობებში ერთიანი ფრონტით მოქმედება. ის მინისტრთა კომიტეტისა და საპარლამენტო ასამბლეის მრჩეველად გვევლინება ადგილობრივ და რეგიონულ პოლიტიკასთან დაკავშირებულ ნებისმიერ საკითხში და საჭიროებისამებრ, კომიტეტს მიანვდის წინადადებებს ადგილობრივი და რეგიონული დემოკრატიის წინსვლის გზების მოძიებისას. ის ამზადებს რეგულარულ მოხსენებებს წევრ და კანდიდატ ქვეყნებში ადგილობრივი და რეგიონული დემოკრატიის მდგომარეობის შესახებ და განსაკუთრებით, უზრუნველყოფს ადგილობრივი თვითმმართველობის ევროპულ ქარტიაში ჩადებული პრინციპების დაცვას. კონგრესი ერთვება ასევე მოსაზრებათა შემუშავების პროცესში, რაც ორგანიზაციის რიგებში ახალი წევრი ქვეყნების მიღებასა და ადგილობრივ და რეგიონულ არჩევნებზე დაკვირვებას უკავშირდება.

საპარლამენტო ასამბლეის ან მინისტრთა კომიტეტისათვის შემდგომი გადაცემის მიზნით, კონგრესი ამზადებს რეკომენდაციებსა და მოსაზრებებს. მისი რეზოლუციები განკუთვნილია ადგილობრივ ხელისუფალთათვის და ინფორმაციისათვის ეგზავნება ასამბლეასა და მინისტრთა კომიტეტს (თუკი მათ არ მოეთხოვებათ ამ დოკუმენტებზე რეაგირება).

ევროპის ადგილობრივი და რეგიონული ხელისუფლების ორგანოთა კონგრესი თავის ყოველწლიურ (რიგით) სხდომას მართავს ქ. სტრასბურგში. მას ესწრებიან წევრი ქვეყნების ადგილობრივი და რეგიონული ხელისუფლების წარმომადგენელ უფლებამოსილ ორგანიზაციათა დელეგაციები და სპეციალური სტუმრისა თუ დამკვირვებლის სტატუსის მქონე დელეგაციები რამდენიმე არაწევრი სახელმწიფოდან. პალატები იკრიბებიან პლენარული სხდომების დამთავრებისთანავე ან მანამდე.

საპარლამენტო ასამბლეის მსგავსად, კონგრესი კვლავაც საკონსულტაციო ორგანოდ რჩება. მისი საქმიანობა ადგილობრივი დემოკრატიის წინსვლის საქმეში განსაკუთრებულია, ხოლო ევროპის საბჭოსთვის მისი მნიშვნელობა დინამიურად იზრდება იმდენად, რომ ამჟამად ის, მინისტრთა კომიტეტისა და ასამბლეის გვერდით, ორგანიზაციის „მესამე საყრდენად“ არის მიჩნეული.

ადამიანის უფლებათა კომისარი

ევროპის საბჭოს მეორე სამიტის (1997 წ.) შემდგომ პერიოდში, 1999 წელს დაარსდა ადამიანის უფლებათა კომისრის ბიურო. კომისრის სტატუსი გან-

საზღვრულია (99) 50 რეზოლუციაში, რომელიც მინისტრთა კომიტეტის მიერ მიღებულ იქნა 1999 წლის 7 მაისს თავის 104-ე სხდომაზე ქ. ბუდაპეშტში.

საპარლამენტო ასამბლეა კომისარს ირჩევს კენჭისყრაში მონაწილეთა უმრავლესობით, მინისტრთა კომიტეტის მიერ დასახელებულ სამ კანდიდატს შორის. მანდატის ვადა, რომელიც არაგანახლებადია, შეადგენს ექვს წელს. პირველი კომისარი, ალვარო ხილ-რობლესი (ესპანეთი) არჩეულ იქნა 1999 წლის სექტემბერში.

კომისრის საქმიანობა მოიცავს ადამიანის უფლებათა დაცვის სისტემის განმტკიცებას, მათ შესახებ ცოდნის გაღრმავებასა და ცნობიერების ამაღლებას, ისევე როგორც ევროპის საბჭოს ადამიანის უფლებათა დაცვის სფეროში არსებულ ინსტრუმენტებთან შესაბამისობის უზრუნველყოფას. მისი როლი უმთავრესად პრევენციულია და ამ სახით, ის თან ერთვის ადამიანის უფლებათა ევროპულ სასამართლოსა და კონვენციაზე დაფუძნებულ სხვა ორგანოთა საქმიანობას. კონვენციის მე-14 ოქმის ძალაში შესვლის შემდეგ, მას მიენიჭება უფლებამოსილება, სამართალწარმოებაში ჩაებას როგორც მესამე მხარე, წარმოადგინოს წერილობითი კომენტარები და მიიღოს მონაწილეობა როგორც პალატის, ისე დიდი პალატის მოსმენებში (მე-14 ოქმის მე-13 მუხლი, რომელსაც შეაქვს შესწორება ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის 35-ე მუხლში)¹⁰⁰.

კომისარი უნდა იძლეოდეს რჩევებსა და ინფორმაციას ადამიანის უფლებათა დაცვასთან და მათი დარღვევის თავიდან აცილებასთან დაკავშირებით. ის საქმიანობს ევროპის საბჭოს სხვა ორგანოებთან თანამშრომლობით და განსაკუთრებულ საკითხებზე შეუძლია მოხსენებების, რეკომენდაციებისა და მოსაზრებების მიწოდება მინისტრთა კომიტეტისა და ასამბლეასადმი. მიუხედავად ამისა, მას არ გააჩნია სასამართლო უფლებამოსილება.

ევროპული კომისია რასიზმისა და შეუწყნარებლობის წინააღმდეგ (ECRI)

რასიზმისა და შეუწყნარებლობის წინააღმდეგ ევროპული კომისიის დაარსების გადაწყვეტილება ჩადებულ იქნა 1993 წლის 9 ოქტომბერს ვენის სამიტზე მიღებულ დეკლარაციაში. 2002 წლის 14 ივნისს, მინისტრთა კომიტეტმა დაამტკიცა ახალი წესდება კომისიისათვის (რეზოლუცია (2002) 8), რომელიც განამტკიცებს მისი დამოუკიდებელი საზედამხედველო უწყების ფუნქციებს, სპეციალიზებულს გაფართოებულ ევროპაში რასიზმის, რასო-

¹⁰⁰. თვით კომისრის თხოვნის საფუძველზე, რომელიც ჩართულ იქნა 2004 წლის 26 იანვრის „ევროპის საბჭოს ადამიანის უფლებათა კომისრის საქმიანობათა ამსახველ მე-3 წლიურ მოხსენებაში“ და რომელსაც მხარს უჭერს ასამბლეა (რეკომენდაცია 1640 (2004)), მე-14 ოქმი ითვალისწინებს ამ შესაძლებლობას.

ბრივი დისკრიმინაციის, ქსენოფობიის, ანტისემიტიზმისა და შეუწყნარებლობის წინააღმდეგ ბრძოლის ადამიანის უფლებათა ასპექტებში.

წესდების თანახმად, კომისიის მოვალეობებში შედის:

წვერი ქვეყნების კანონმდებლობების, პოლიტიკური მიდგომებისა და სხვა ზომების კონტროლი, რომლებიც უკავშირდება რასიზმთან, ქსენოფობიასთან, ანტისემიტიზმთან და შეუწყნარებლობასთან ბრძოლას და აღნიშნული ზომების ეფექტიანობის შეფასება; ინიციატივების შეთავაზება ადგილობრივ, ეროვნულ და ევროპულ დონეებზე საქმიანობათა გაფართოების შესახებ; ზოგადი პოლიტიკური რეკომენდაციების მომზადება წვერი ქვეყნებისადმი; აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებული საერთაშორისო სამართლებრივი ინსტრუმენტების შესწავლა, საჭიროებისამებრ მათი განმტკიცების მიზნით.

თითოეულ სახელმწიფოსთან ინდივიდუალური მიდგომის საფუძველზე, კომისია ზედამხედველობას უწევს რასიზმთან, ქსენოფობიასთან, ანტი-სემიტიზმთან და შეუწყნარებლობასთან დაკავშირებულ მდგომარეობას ევროპის საბჭოს ყველა წვერი ქვეყანაში. მის მოხსენებებში გამოვლენილია პრობლემები და გამოთქმულია მათ გადალახვასთან დაკავშირებული ვარაუდები. უფრო ზოგადად, ის იღებს პოლიტიკურ რეკომენდაციებს წვერი მთავრობებისადმი და აქვეყნებს „წარმატებული პრაქტიკის“ მაგალიტებს, რომელთა ეფექტიანობა რასიზმთან და შეუწყნარებლობასთან ბრძოლაში დადასტურებულია.

წილობრივ შეთანხმებებზე დაფუძნებული სპეციალიზებული უწყებები¹⁰¹

სპეციალიზებული უწყებები დაარსებულ იქნა ევროპის საბჭოს მანდატით გათვალისწინებულ გარკვეული ტიპის საქმიანობათა წარსამართავად, რომელთაც მხოლოდ რამდენიმე წვერი ქვეყანა უჭერს მხარს¹⁰². შესაბამისად, წილობრივი შეთანხმებები მოქმედებს მხოლოდ რამდენიმე წვერი ქვეყნისთვის. ზოგიერთი მათგანი ხელმოსაწერად ღია ასევე არაწვერი ქვეყნებისთვისაც.

ამჟამად არსებობს წილობრივ შეთანხმებათა საფუძველზე შექმნილი ცამეტი ორგანო (იხ. ჩამონათვალი; დანართი IV). მათგან უმთავრესია:

101. გაერო-ს კვალად, რომელსაც გააჩნია სპეციალიზებული ორგანიზაციები, სანესდებო რეზოლუცია (51) 30 უშვებს „სპეციალიზებული ორგანოების“ არსებობას. ამ დოკუმენტის დებულებები არასოდეს გამოყენებულა, თუმცა ამავე დროს, არც არასოდეს გაუქმებულა ან გადახედულია.

102. იხ. „ხელშეკრულებათა ლექსიკონი“ (<http://conventions.coe.int>): „წილობრივი შეთანხმება წარმოადგენს შეთანხმების თავისებურ ფორმას, რომელიც ევროპის საბჭოს ზოგიერთ ქვეყანას აძლევს საშუალებას, იმონაწილეოს ამა თუ იმ წამოწყებაში, მიუხედავად სხვა წვერი ქვეყნების პასიურობისა“.

ევროპული კომისია დემოკრატიისათვის სამართლის მეშვეობით (ვენეციის კომისია)

მინისტრთა კომიტეტმა ვენეციის კომისია ჩამოაყალიბა ბერლინის კედლის აღების შემდეგ, 1990 წლის 10 მაისს, გაფართოებული ნილობრივი შეთანხმების საფუძველზე. მასში მონაწილეობს ევროპის საბჭოს ყველა წევრი ქვეყანა, ხოლო არანერ ქვეყნებს, განსაკუთრებით კი დამკვირვებლის სტატუსის მქონეთ, უფლება აქვთ, მიუერთდნენ მას. კომისია, რომლის ავტორიტეტი ფართოდ ცნო ევროპამ, შედგება საერთაშორისო რეპუტაციის მქონე დამოუკიდებელი ექსპერტებისგან, რომელთა არჩევას განაპირობებს დემოკრატიულ ინსტიტუტებში მათ მიერ დაგროვილი გამოცდილება ან იურიდიულ თუ პოლიტიკურ მეცნიერებებში მათ მიერ შეტანილი წვლილი. ისინი კომისიის წევრი ქვეყნების მიერ აირჩვიან ოთხი წლის ვადით.

კომისიის სპეციალობას შეადგენს კონსტიტუციების შემუშავება ან მათი გადახედვა და ამ სფეროში მას გამორჩეული ღვანლი მიუძღვის. მართლაც, მან ითამაშა უმნიშვნელოვანესი როლი ცენტრალური და აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნების საექსპერტო რჩევებით უზრუნველყოფაში, რათა მათი ახალი კონსტიტუციები შესაბამისობაში მოსულიყო ევროპის საბჭოს დემოკრატიულ სტანდარტებთან. ის მათ დაეხმარა ასევე შემდგომი ცვლილებებისას, რაც დემოკრატიულ ცვლილებათა რიტმის შენარჩუნების აუცილებლობით იყო ნაკარნახები. თუმცა, კომისიის საქმიანობა მხოლოდ კონსტიტუციებით არ შემოიფარგლება. უფრო ფართო გაგებით, ის დაინტერესებას იჩენს საკონსტიტუციო სასამართლოებთან დაკავშირებული კანონმდებლობით, საარჩევნო და ეროვნულ უმცირესობათა სფეროს კანონმდებლობით და ზოგადად, ყველა იმ ნორმატიული აქტით, რაც დემოკრატიული სახელმწიფო ინსტიტუტების ფუნქციონირებას შეეხება. მას მოეთხოვება ასევე ტრანსეროვნული თემების შესწავლა, ისევე როგორც სამართლებრივი მოსაზრებების მომზადება საპარლამენტო ასამბლეისა და მინისტრთა კომიტეტისათვის, მათ შორის იმ რიგის მოსაზრებებისა, რომლებიც ევროპის საბჭოს ხელშეკრულებათა განმარტებას შეეხება.

და ბოლოს, ვენეციის კომისია თანამშრომლობს წევრი ქვეყნების საკონსტიტუციო სასამართლოებთან და ხელს უწყობს მათი პრეცედენტული სამართლის გავრცელებას.

განვითარების ბანკი (CEB)

ევროპის უძველესი საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტი, განვითარების ბანკი 1956 წელს, ნილობრივი შეთანხმების საფუძველზე დაარსდა. მისი მიზანია წევრი ქვეყნების დახმარება სოციალური პროექტების დაფინანსებაში, რაც ლტოლვილთა, იძულებით გადაადგილებულ პირთა და

ბუნებრივი და ეკოლოგიური კატასტროფების მსხვერპლთა ხვედრის შემსუბუქებას გულისხმობს. ბანკი ევროპის საბჭოს სოლიდარული პოლიტიკის ფინანსურ იარაღს წარმოადგენს.

სახელმწიფოთა ჯგუფი კორუფციის წინააღმდეგ (GRECO)

1999 წლის მაისში¹⁰³, გაფართოებული ნილობრივი შეთანხმების საფუძველზე, 17 წევრი ქვეყნის მიერ დაარსებულ იქნა სახელმწიფოთა ჯგუფი კორუფციის წინააღმდეგ (GRECO)¹⁰⁴. ჯგუფი უზრუნველყოფს გარკვეული სახელმძღვანელო პრინციპების დაცვას ანტიკორუფციული საშუალებების გამოყენებისას და ზედამხედველობს ანტიკორუფციული სამოქმედო პროგრამით¹⁰⁵ დაწესებულ საერთაშორისო სამართლებრივ ინსტრუმენტებთან შესაბამისობას. ის ცდილობს ეროვნულ ანტიკორუფციულ კანონმდებლობებში ხარვეზების გამოვლენას და წამოიწყებს საჭირო საკანონმდებლო, ინსტიტუციურ და პრაქტიკულ რეფორმებს, კორუფციასთან ბრძოლისა და მისი თავიდან აცილების უფრო ეფექტიანად განსახორციელებლად. ჯგუფის წევრი ყველა სახელმწიფო ამზადებს შემფასებელ მოხსენებას.

ევროპის აუდიოვიზუალური ობსერვატორია

ობსერვატორიის ფუნქციონირება ეფუძნება 1992 წელს შემუშავებულ ნილობრივი შეთანხმებას. ის აგროვებს, გადაამუშავებს და ავრცელებს მისი 34 წევრი ქვეყნისა და ევროპული კომისიისგან მიწოდებულ ინფორმაციას, რომლებიც უკავშირდება აუდიოვიზუალური სფეროს ბაზარს და მასში მიმდინარე სამართლებრივ და ფინანსურ ცვლილებებს.

გლობალური ურთიერთდამოკიდებულებისა და სოლიდარობის ევროპული ცენტრი (ჩრდილოეთი - სამხრეთის ცენტრი)

ცენტრი ნილობრივი შეთანხმების საფუძველზე დაარსებულ იქნა 1990 წელს ქ. ლისაბონში. მას ამოძრავებს ორი მიზანი - ევროპელთა გათვით-

103. მინისტრთა კომიტეტის 1988 წლის 5 მაისის რეზოლუცია (98) 7 - „კორუფციის წინააღმდეგ სახელმწიფოთა ჯგუფის (GRECO)“ დამფუძნებელი ნილობრივი და გაფართოებული შეთანხმების ნების დართვის შესახებ, და 1999 წლის 1 მაისის რეზოლუცია (99) 5, რომელიც აარსებს ამ უწყებას.

104. 2004 წლის ივლისში ჯგუფი აერთიანებდა 37 წევრს, მათ შორის ერთ სახელმწიფოს ევროპის საბჭოს ფარგლებს გარედან - აშშ-ს.

105. 1999 წელს, ევროპის საბჭოში ხელმოსაწერად გაიხსნა ორი ანტიკორუფციული კონვენცია: სისხლის სამართლის კონვენცია კორუფციის შესახებ (ETS No. 173) და სამოქალაქო სამართლის კონვენცია კორუფციის შესახებ (ETS No. 174). ორივე მათგანი ჯგუფს აღიარებს ხელმომწერ სახელმწიფოთა საზედამხედველო ორგანოდ, მათში ჩამოყალიბებულ დებულებათა განხორციელების საქმეში.

ცნობიერება ჩრდილოეთი - სამხრეთის ურთიერთდამოკიდებულებისა და სოლიდარობის შესახებ და კონტაქტების გაღრმავება მთავრობებს, პარლამენტებს, ადგილობრივი ხელისუფლების ორგანოებს, მედიასა და სხვა სექტორებს შორის მსოფლიოს სხვადასხვა ნაწილში.

დასკვნა

ამგვარად, ევროპის საბჭოს წესდება¹⁰⁶ წარმოადგენს სამთავრობათა-შორისო, თანამშრომლობაზე დაფუძნებული ორგანიზაციის პირველწყაროს, რომლის ფარგლებშიც სახელმწიფოები თავიანთ სუვერენულობას ინარჩუნებენ. თუმცა, წესდებისავე ცნებებზე დაყრდნობით თუ ვიმსჯელებთ, ევროპის საბჭო ატიპური წარმონაქმნია იქიდან გამომდინარე, რომ მას დაბეჭეული აქვს გარკვეული ავტონომია წევრ ქვეყნებთან მიმართებაში. ერთის მხრივ, საპარლამენტო ასამბლეა შედგება არა მთავრობების ინსტრუქციებით შებოჭილი ეროვნული დელეგაციებისგან, არამედ დამოუკიდებლად მოქმედ დელეგატთაგან. მეორეს მხრივ, კენჭისყრის წესები ასამბლეაში, ისევე როგორც მინისტრთა კომიტეტში, სულ უფრო ხშირად ეყრდნობა უმრავლესობის წესს, თუმცა, უმნიშვნელოვანესი გადაწყვეტილებები კვლავაც ერთხმად მიიღება. და ბოლოს, ადამიანის უფლებათა ევროპულმა კონვენციამ დააარსა ბოლო ინსტანციის ზეეროვნული სასამართლო, რომლის განჩინებათა აღსრულება სავალდებულოა წევრი ქვეყნებისათვის.

აღნიშნული ელემენტები იბადებოდა ინსტიტუციურ ცვლილებათა თანმიმდევრულ პროცესში, თუმცა სრულფასოვნად ვერ ასახავს არსებულ მდგომარეობას. მაგალითად, მინისტრთა კომიტეტს მართალია შენარჩუნებული აქვს გადაწყვეტილების შემუშავების პროცესის წარმმართველი ფუნქცია, ის ვერ უგულებელყოფს საპარლამენტო ასამბლეის შეხედულებებს და უნდა გააჩნდეს მათზე პასუხები. ასამბლეას, თავის მხრივ, განსაზღვრული აქვს როგორც საკუთარი სამოქმედო, ისე წევრი ქვეყნების საზედამხედველო საშუალებები, რითაც შესაბამისად განამტკიცებს საკუთარ ეფექტიანობას. თავდაპირველად დაუბალანსებელი, ორ უწყებას შორის ურთიერთობები ამჟამად რამდენადმე გათანასწორებულია და ეჭვგარეშეა, უფრო მეტად დაიხვეწება მომავალში.

106. ჩვენ ვსარგებლობთ საპარლამენტო ასამბლეის სამდივნოს მიერ მომზადებული კომენტარული წესდების ვერსიით, *Rules of Procedure of the Assembly and Statute of the Council of Europe (2002)*. სამდივნოს შენიშვნები განმარტავს ცალკეულ დებულებებს და აღწერს შემდგომ ცვლილებებს. ისინი არ წარმოადგენენ წესდების განუყოფელ ნაწილს და ამდენად, არ გააჩნიათ დამოუკიდებელი სამართლებრივი ღირებულება.

ნაწილი მეორე

წვერი ქვეყნების
საკანონმდებლო სისტემათა
ჰარმონიზება

ევროპის საბჭო მუდამ იყო სტანდარტების დამდგენი დოკუმენტების პირველწყარო. ამ ფაქტს ადასტურებს მისი ეგიდით მიღებული მრავალი კონვენცია. ერთობლიობაში ისინი ქმნიან ევროპულ საერთო სამართალს (*jus communis*) და ეროვნულ საკანონმდებლო სისტემათა ჰარმონიზების გზით, ხელს უწყობენ დემოკრატიული სტანდარტების გავრცელებას მთელი კონტინენტის მასშტაბით.

თუმცა, ზოგიერთი ამ კონვენციის ეფექტიანობა ხანდახან ეჭვქვეშაა და-
მდგარა. აკი თვით ევროპის საბჭოშიც ხშირად აღნიშნავენ ხოლმე, რომ ცუდ კონვენციას ზოგჯერ კარგი რეკომენდაცია სჯობს. ეს შეხედულება, რა თქმა უნდა, გაზვიადებულია, მაგრამ ჭეშმარიტია ის, რომ მინისტრ-
თა კომიტეტის რეკომენდაციები ზოგჯერ კონვენციების მსგავს ქმედუ-
ნარიანობას ავლენს, მიუხედავად იმისა, რომ მათ იურიდიული ძალა არ
გააჩნიათ.

ევროპის საბჭოს მიერ წვერი ქვეყნების საკანონმდებლო სისტემათა ჰარ-
მონიზებაში წარმოებული საქმიანობა ემთხვევა მის სანესდებო ვალდებუ-
ლებას, ხელი შეუწყოს თანამშრომლობას ევროპულ მთავრობებს შორის.
ის ხელს უწყობს ასევე იმ იდეის გავრცელებას, რომლის თანახმად, ყველა
წვერი ქვეყანა არის საერთო, ევროპული ცივილიზაციის ნაწილი.

თავი 1

ევროპის საბჭო როგორც კანონშემოქმედი: ევროპული კონვენციები

სტანდარტების დადგენის სფეროში ევროპის საბჭოს საქმიანობა მრავალმხრივია, თუმცა არა იმდენად ცნობილი, როგორც ის ამას იმსახურებს. რეალურად არსებობს არანაკლებ 196 სამართლებრივი ინსტრუმენტი, შესული ხელშეკრულებათა ევროპულ სერიასა (ETS) და ევროპის საბჭოს ხელშეკრულებათა სერიაში (CETS)¹⁰⁷, რომლებიც ერთობლიობაში შეადგენენ ევროპის საბჭოს ხელშეკრულებებს¹⁰⁸. რიცხვი შთამბეჭდავია, მიუხედავად იმისა, რომ ის მოიცავს ასევე ოქმებსაც, რომელთაც მინიჭებული აქვთ დამოუკიდებელი ნუმერაცია, სინამდვილეში კი თავიანთ შესაბამის კონვენციათა ნაწილს წარმოადგენენ¹⁰⁹.

ხელშეკრულების გაფორმება ევროპის საბჭოს მიერ ნაცადი ერთ-ერთი საშუალებაა წესდებაში მოხსენიებული მიზნის მიღწევის გზაზე, რაც გულსხმობს მის წევრ ქვეყნებს შორის უფრო მეტი ერთობის მიღწევას, გამიზნულს მათ საერთო მემკვიდრეობაში არსებული პრინციპებისა და იდეალების ხორცშესხმისა და დაცვისათვის, ისევე როგორც მათი ეკონომიკური და სოციალური წინსვლის გაადვილებისათვის. წესდების 1-ლი მუხლის თანახმად, ორგანიზაცია აღნიშნულ მიზანს ახორციელებს საკუთარი საწესდებო ორგანოების მეშვეობით, *inter alia* „შეთანხმებების გზით ... ეკონომიკურ, სოციალურ, კულტურულ, სამეცნიერო, სამართლებრივ და ადმინისტრაციულ საკითხებში და ადამიანის უფლებათა და ძირითად

107. აღნიშნული სერია წარმოადგენს ევროპის საბჭოს ფარგლებში მიღწეული შეთანხმებებისა და კონვენციების ერთობლიობას. საბჭოს ხელშეკრულებები ქრონოლოგიურად არის დანომრილი. 1949-2003 წლებში ხელმოსაწერად გახსნილი კონვენციები და შეთანხმებები გამოქვეყნებულ იქნა ევროპულ ხელშეკრულებათა სერიაში - European Treaty Series (ETS Nos. 1 - 193 ჩათვლით). 2004 წლიდან მოყოლებული, ის განვრცობილ იქნა ევროპის საბჭოს ხელშეკრულებათა სერიით - Council of Europe Treaty Series (დანყეებული ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-14 ოქმით (CETS No. 194)).

108. 2004 წლის დეკემბერში.

109. იგივე ჭეშმარიტია „შესწორებული“ კონვენციების შემთხვევაშიც. მაგალითად, შესწორებული ევროპის სოციალური ქარტია (ETS No. 163) „გამიზნულია ევროპის სოციალური ქარტიის თანდათანობით ჩასანაცვლებლად“, მოიცავს რა შესწორებული ქარტიითა და 1988 წლის დამატებითი ოქმით დაცულ უფლებებს და ამატებს რა მათ ახლებს (შესწორებული ქარტიის პრეამბულა). როდესაც ჩანაცვლების ეს პროცესი დასრულდება, ქარტია მისი ოქმებითურთ უსარგებლო გახდება და საჭირო იქნება მათი ამოღება ევროპულ ხელშეკრულებათა სერიიდან.

თავისუფლებათა შენარჩუნებითა და შემდგომი განხორციელებით“. ნევრი ქვეყნები უერთდებიან კონვენციებს, დამტკიცებულს მინისტრთა კომიტეტის მიერ, რომელიც მე-13 მუხლის თანახმად მიჩნეულია, როგორც „ევროპის საბჭოს სასარგებლოდ მოქმედი ორგანო“.

ევროპის საბჭოს ხელშეკრულებები, სხვა მიზეზებს შორის, მნიშვნელოვანია იმის გამოც, რომ უზრუნველყოფს უფრო მჭიდრო კავშირებს ნევრი ქვეყნებს შორის, აძლევს რა მათ ბიძგს თავიანთი კანონმდებლობებისა და სამართლებრივი სისტემების ჰარმონიზებაში, ხელს უწყობს რა ასევე სამართლებრივი სისტემების ერთგვაროვნებას ევროპულ სივრცეში და სტანდარტების მინიმალურ მოთხოვნათა შემოსაზღვრას.

ერთიანი სამართლებრივი სივრცის შექმნით, კონვენციები ნევრი ქვეყნებს სძენს მეტ დემოკრატიულ, სოციალურ და კულტურულ ერთობას. ისინი აადვილებენ აგრეთვე მათ თანამშრომლობას განსაკუთრებით მგრძობიარე სფეროებში, როგორცაა ტერორიზმი, ბიოეთიკა და გარემოს დაცვა. ფაქტიურად, ევროპის საბჭოს ერთ მრავალმხრივ კონვენციას შეუძლია შეცვალოს ცალკეულ ქვეყნებს შორის გაფორმებულ ორმხრივ შეთანხმებათა მთელი წყება. საბჭოს კონვენციებით მოცული თემების ფართო სპექტრი იმ ფაქტზე მიანიშნებს, რომ ორგანიზაცია ევროპის წინაშე ამჟამად არსებულ ყველა დიდ პრობლემას ეხმაურება და რომ ის ქცეულია მათზე რეაგირების ერთ-ერთ უმთავრეს ბაზისად.

ხელშეკრულებები - ნორმები¹¹⁰

ევროპის საბჭოს შეთანხმებებსა და კონვენციებს, ზოგადი გაგებით, აწესრიგებს 1969 წლის 23 მაისის ვენის კონვენცია სახელშეკრულებო სამართლის შესახებ. მართალია, ის ყველა ნევრი სახელმწიფოსთვის სავალდებულო არ არის, მაგრამ მის დებულებათა უდიდესი ნაწილი ახდენს არსებული ჩვეულებითი სამართლის უბრალოდ კოდიფიცირებას და გამოიყენება როგორც ასეთი. იმავდროულად, ევროპის საბჭოსთვის უპირატესი ძალის მქონეა ზოგიერთი მისთვის სპეციფიკური ნორმა. მათ მოიცავს ევროპის საბჭოს წესდება (განსაკუთრებით მისი მე-5 თავი, რომელიც შეეხება მინისტრთა კომიტეტის შემადგენლობას, უფლებამოსილებასა და კენჭისყრის წესებს), 1951 წელს¹¹¹ და 1993 წელს¹¹² მიღებული სანესდებო რეზოლუციები და პროცედურული ნორმები,

110. ამ საკითხზე იხ. Polakiewicz, J., *Treaty Making in the Council of Europe*, Council of Europe Publishing, Strasbourg, 1999.

111. რეზოლუცია, მიღებული 1951 წლის მაისში მინისტრთა კომიტეტის მე-8 სხდომაზე.

112. სანესდებო რეზოლუცია (93) 27, მინისტრთა კომიტეტის გადანყვეტილებებისთვის საჭირო უმრავლესობის წესების შესახებ, მიღებული 1993 წლის 14 მაისს მინისტრთა კომიტეტის 92-ე სხდომაზე.

დაკავშირებული მინისტრთა კომიტეტისა და მინისტრთა მოადგილეების შეხვედრებთან¹¹³.

ზემოჩამოთვლილი ნორმები ადგენს, რომ მათ მიერ ნაგულისხმებ კონვენციათა და შეთანხმებათა შემუშავება, დამტკიცება და განხორციელება ხდება ევროპის საბჭოს ფარგლებში, რის გამოც ისინი ამ ორგანიზაციისთვის სახასიათო ნიშნებს იძენენ. გადმოცემის ფორმის ჰარმონიზებისა და დოკუმენტების შემუშავების გასაადვილებლად, 1962 წელს მინისტრთა კომიტეტმა მიიღო დასკვნით სანიმუშო დებულებათა ორი სტანდარტული ფორმა, რომელთაგან ერთი განკუთვნილი იყო შეთანხმებების, მეორე კი კონვენციებისათვის. 1980 წელს ისინი შეიცვალა ორივე მათგანის მომცველი ერთიანი ფორმით.¹¹⁴ მისი ერთი ნაწილი, თუმცა ეს მოთხოვნას არ წარმოადგენს, გამოიყენება უმრავლეს შემთხვევაში, რაც შეეხება სხვას, ზოგჯერ ხორციელდება მისი ჩანაცვლება სხვა ნორმებით.

ხელშეკრულების მომზადება - მისი წინარე სტადია და მიმდინარეობა

ხელშეკრულების შეთანხმების წამოწყების შესახებ გადაწყვეტილებას იღებს მინისტრთა კომიტეტი, საკუთარი ან საპარლამენტო ასამბლეის, ადგილობრივი და რეგიონული ხელისუფლების ორგანოთა კონგრესის, მინისტრთა კონფერენციის, მმართველი კომიტეტისა თუ სახელშეკრულებო კომიტეტის ინიციატივით¹¹⁵. განსაკუთრებით აღსანიშნავია საპარლამენტო ასამბლეის, როგორც ინიციატორის როლი, რომელიც არაერთი საკონვენციო მოლაპარაკების ავტორად გვევლინება¹¹⁶. წესდების მე-20 მუხლის d. პუნქტის თანახმად, ხელშეკრულებაზე მუშაობის დაწყების გადაწყვეტილებას იღებს მინისტრთა კომიტეტი (კენჭისყრაში მონაწილეთა

113. (51) 30 რეზოლუციის განყოფილება „მინისტრთა კომიტეტის უფლებამოსილებანი“, იხილავს ევროპის საბჭოს კონვენციებს, ანუ საბჭოს ეგიდით გაფორმებულ ხელშეკრულებებს. მისი ოთხი პუნქტიდან (I-IV) ორი მოქველებულია, თუმცა ინარჩუნებს ისტორიულ ღირებულებას. მიზანს იმ დროისათვის წარმოადგენდა შრომის საერთაშორისო ორგანიზაციის მაგალითის გაზიარება, რომლის კონსტიტუციის თანახმად (მუხლი 19), ორგანიზაციის ასამბლეის მიერ დამტკიცებულ კონვენციებს გენერალური დირექტორი პირდაპირ უგზავნის მთავრობებს, რომელთაც ერთი წლის განმავლობაში უნდა უზრუნველყონ შესაბამისი ეროვნული უწყებებისადმი მათი გადაცემა შემდგომი რატიფიკაციის მიზნით. თუმცა, ეს დებულებები არასოდეს გამოყენებულა. სახელშეკრულებო სამართლის შესახებ ვენის კონვენციის მე-2 მუხლის თანახმად, ევროპის საბჭოს კონვენციები საერთაშორისო ხელშეკრულებებია, „ხელშეკრულება გულისხმობს საერთაშორისო შეთანხმებას, მიღწეულს სახელმწიფოებს შორის, გადმოცემულს წერილობითი ფორმით, რომელიც რეგულირდება საერთაშორისო სამართლის ნორმებით. მან შესაძლოა მიიღოს ერთი, ორი ან რამდენიმე ურთიერთკავშირში მყოფი დოკუმენტის სახე, მისთვის განსაზღვრული დანიშნულების შესაბამისად“.

114. იხ. IX დანართი.

115. კონვენციის შემუშავების წინადადებით, ასევე შესაძლოა გამოვიდეს მინისტრთა კომიტეტის ხელმძღვანელობა.

116. Haller, B., *Le rôle de l'Assemblée parlementaire du Conseil de l'Europe dans la défense des droits de l'homme*, Council of Europe, Strasbourg, 2001.

ორი მესამედი უმრავლესობითა და კომიტეტის სიითი შემადგენლობის უმრავლესობით).

გაერო-ს ხელშეკრულებებისგან განსხვავებით, ევროპის საბჭოს ხელშეკრულებებს მთავრობების მიერ დანიშნული ეროვნული ექსპერტები ამზადებენ. ძალზედ იშვიათია შემთხვევები, როდესაც მათი შემუშავება „დიპლომატიურ კონფერენციებზე“ ხდება. მოლაპარაკებები მიმდინარეობს მინისტრთა კომიტეტის წინაშე პასუხისმგებელი მმართველი კომიტეტებისა თუ საექსპერტო ჯგუფების ფარგლებში, რომლებიც მმართველ კომიტეტს ექვემდებარებიან. განსაკუთრებულ შემთხვევებში (მაგალითად, ეროვნულ უმცირესობათა დაცვის ჩარჩო-კონვენცია - ETS No. 157), სამუშაო შესაძლოა გასწიოს სპეციალურმა (*ad hoc*) საექსპერტო კომიტეტმა, რომელიც პირდაპირ არის პასუხისმგებელი მინისტრთა კომიტეტის წინაშე.

საექსპერტო კომიტეტების საქმიანობაში მონაწილეობა ნებაყოფლობითია, მაგრამ ყველა წევრ ქვეყანას აქვს უფლება, მათში სამონაწილოდ მიავლინოს ერთი ექსპერტი¹¹⁷. მართალია ექსპერტებს მთავრობები ნიშნავენ, ისინი მოქმედებენ დამოუკიდებლად, არ არიან ანგარიშვალდებული მათ წინაშე და თეორიულად, არ უნდა იღებდნენ მათგან ინსტრუქციებს. ექსპერტთა კომიტეტების მუშაობას არეგულირებს რეზოლუცია (76) 3, დაკავშირებული კომიტეტების სტრუქტურებთან, რეგლამენტთან და სამუშაო მეთოდისათან, რომელიც ზოგადად შეეხება კომიტეტებს, რომელთა წევრებს ნიშნავენ წევრი ქვეყნები და რომლებიც იქმნება მინისტრთა კომიტეტის მიერ ან მისი ძალაუფლების ქვეშ.

არასამთავრობო ან პროფესიული ორგანიზაციები და არანეკრები ქვეყნები სულ უფრო მზარდ გავლენას ახდენენ ხელშეკრულებათა მომზადების პროცესზე. მართლაც, საექსპერტო კომიტეტის რეგლამენტი შესაძლოა აშკარად უშვებდეს მათ დამკვირვებლად წარმოდგენის შესაძლებლობას¹¹⁸. გარდა ამისა, შესაბამის მმართველ კომიტეტს დამკვირვებლები შეუძლია დაუშვას საკუთარი შეხედულებით, ერთსულოვანი გადანყვეტილების საფუძველზე. ამ ტიპის დამკვირვებლებს გააჩნიათ წერილობითი ან სიტყვიერი შენიშვნების გაკეთების, მაგრამ არა კენჭისყრაში მონაწილეობის უფლება.

117. თუმცა, სახელმწიფომ შესაძლოა უარი განაცხადოს საკუთარი წარმომადგენლის დანიშვნაზე. მაგალითად, მსგავსი რამ მოხდა გაერთიანებული სამეფოს შემთხვევაში, როდესაც ამ უკანასკნელმა გადაწყვიტა, უცხოურ ვალუტაში გაჩენილი ვალდებულებების შესახებ 1967 წლის 11 დეკემბრის ევროპული კონვენციის (ETS.No.60) საპროექტო კომიტეტში არ მიევიდნა საკუთარი წარმომადგენელი, იმ მოსაზრებაზე დაყრდნობით, რომ პროექტის ფუძემდებელი კონცეფციები მიუღებელი იყო ბრიტანელი ბიზნესმენებისა და იურისტებისთვის.

118. რეზოლუცია (76) 3, მე-5 პუნქტი.

დოკუმენტის ტექსტის მიღება

მოლაპარაკებათა დასრულების შემდეგ, საბოლოო ტექსტი მტკიცდება მინისტრთა კომიტეტის მიერ, რომელიც ზოგჯერ იძულებულია, თავად მიიღოს გადაწყვეტილებები და შეიმუშავოს დებულებები, რომლებზეც მოლაპარაკების მხარეებმა კომპრომისს ვერ მიაღწიეს. მაგალითად, როდესაც ეროვნულ უმცირესობათა დაცვის ჩარჩო-კონვენციის ტექსტზე მომუშავე ექსპერტებმა (ETS No. 157, 1995 წ.) კატეგორიულად არ დაუჭირეს მხარი ზოგიერთ დებულებას, კომიტეტს სხვა გზა აღარ დარჩენოდა, ვიდრე თავად ჩარეულიყო მათ შემუშავებაში¹¹⁹. ის ასევე იძულებული შეიქნა, გადაეწყვიტა დაგვი კონვენციის საზედამხედველო მექანიზმის ბუნებასთან დაკავშირებით. საკუთრივ მან უმთავრესად პოლიტიკური ზედამხედველობა ირჩია და გადაწყვიტა, თვით კონვენციასთან შესაბამისობის კონტროლი ეწარმოებინა (ჩარჩო-კონვენციის 24-ე-26-ე მუხლები). მსგავსად ამისა, საბოლოოდ კომიტეტის მიერ იქნა დადგენილი კორუფციის საწინააღმდეგო სისხლის სამართლის კონვენციაზე (ETS No.173) ნებადართული დათქმების მაქსიმალური რაოდენობა.

ხელშეკრულების საბოლოო ტექსტზე შეთანხმების მიღწევის შემდეგ, მისი ხელმოსაწერად გახსნის გადაწყვეტილება მინისტრთა კომიტეტის მიერ მიიღება კენჭისყრაში მონაწილეთა ორი მესამედი უმრავლესობითა და სიითი შემადგენლობის უმრავლესობით (საწესდებო რეზოლუცია (93) 27, მინისტრთა კომიტეტის გადაწყვეტილებების მიღებისთვის საჭირო უმრავლესობის წესის შესახებ). ერთ დროს ამგვარი გადაწყვეტილება ერთსულოვნად მიიღებოდა, რის გამოც, ინტენსიური მუშაობის შედეგად მომზადებული კონვენციის პროექტი, საბოლოო ჯამში მოწონებული ორი მესამედი უმრავლესობით (მე-20 მუხლის d. პუნქტი), შეიძლებოდა კვლავ უკუგდებულყო, თუკი თუნდაც ერთი სახელმწიფო, რაოდენ პატარაც არ უნდა ყოფილიყო ის, მისი ხელმოსაწერად გახსნის წინააღმდეგი ნაფიქროდა. რეზოლუცია (93) 27 ამ რისკს აბათილებს, ამცირებს რა ერთსულოვნების წესით მისაღებ გადაწყვეტილებათა ჩამონათვალს.

ხელშეკრულების ხელმოსაწერად გახსნის გადაწყვეტილება უმთავრესია, რადგან ის წინ წამოსწევს ევროპის საბჭოს მიმართ პოლიტიკური

¹¹⁹. მინისტრთა კომიტეტის მიერ შემუშავებული დებულებები, პირველ რიგში, შეეხებოდა ეროვნულ უმცირესობათა წარმომადგენლების მიერ თავიანთი გვარ-სახელების უმცირესობათა ენებზე გამოყენების უფლებას და მათ ოფიციალურ ცნობას, თანახმად ხელშემკვრელ მხარეთა სამართლებრივი ნორმებისა (ჩარჩო-კონვენციის მე-11 მუხლის 1-ლი პუნქტი), და მეორეს მხრივ, უმცირესობათა ენების გამოყენების უფლებას ადგილობრივ ტრადიციულ სახელებში, ქუჩების დასახელებებსა და საჯარო დანიშნულებისთვის განკუთვნილ ტოპოგრაფიულ ნიშნებში (მე-11 მუხლის მე-3 პუნქტი).

ნდობის საკითხს. დოკუმენტის პრეამბულაში თუ თვით ტექსტში საბჭოს მოხსენიებით ხდება მისი აშკარა გაიგივება ორგანიზაციასთან, ისევე როგორც ამას აკეთებს საზედამხედველო ფუნქციის როგორც წესი ევროპის საბჭოს საექსპერტო კომიტეტისთვის ან თვით მინისტრთა კომიტეტისთვის მინდობა. თუმცა, მინისტრთა კომიტეტის ეს გადანყვეტილება ჯერ კიდევ არ არის საკმარისი იმისათვის, რომ ხელშეკრულების პროექტი საბჭოს ბრძოლისუნარიან ინსტრუმენტად ჩამოყალიბდეს. მიღებული ტექსტი, ფაქტიურად, საერთაშორისო საჯარო სამართალში ფორმალურად არ არსებობს მანამ, სანამ სახელმწიფოები არ შეთანხმდებიან მის დებულებათა სავალდებულოობაზე, რაც, როგორც წესი, ხელმოწერისა და მისი შემდგომი მოწონებისა თუ რატიფიკაციის გზით ხორციელდება.

ნესდებამ, საპარლამენტო ასამბლეის საზიანოდ, არ გაითვალისწინა ამ უკანასკნელის უფლება, ხელშეკრულების მიღებამდე მის თაობაზე აზრის გამოთქმასთან დაკავშირებით. მინისტრთა კომიტეტის 1952 წლის რეზოლუცია (რეზოლუცია (52) 26) უბრალოდ ადგენდა, რომ მინისტრთა კომიტეტს, სათანადო შემთხვევებში, შეეძლო ასამბლეისთვის ეთხოვა „მოსაზრების გამოთქმა კონვენციებთან დაკავშირებით“. საბოლოოდ, 1985 წლის აპრილში, კომიტეტი დაჰყვა ასამბლეის ზენოლას და გადანყვიტა, რომ მას „როგორც წესი, უნდა მიეცეს აზრის გამოთქმის შესაძლებლობა კონვენციების პროექტებთან დაკავშირებით, მისი შესაბამისი კომიტეტების მეშვეობით“¹²⁰.

პრაქტიკაში, მინისტრთა კომიტეტი ასამბლეის მოსაზრებებით ინტერესდებოდა ყველაზე მნიშვნელოვან კონვენციებთან დაკავშირებით, ხოლო საპარლამენტო ასამბლეას კვლავ გააჩნდა პრეტენზიები იმის გამო, რომ მას ხშირად უხდებოდა ამ მოვალეობის შესახებ მისთვის შესხენება. რეკომენდაციაში 1361 (1998), მან სთხოვა მინისტრთა კომიტეტს, დოკუმენტის საბოლოო მიღებამდე, მოსაზრების შემუშავების მიზნით, მისთვის მიენოებინა ყველა შეთანხმების, კონვენციისა და ოქმის პროექტი, დასთანხმებოდა ასევე სადავო პუნქტების განხილვას ერთობლივი სამუშაო ჯგუფის მიერ და ნესად ექცია კონვენციების, შეთანხმებებისა თუ ოქმების მიღების შესახებ გადანყვეტილებათა ერთობლივად მიღება¹²¹. პასუხად, კომიტეტი დასთანხმდა მომავალში ასამბლეისადმი რჩევისათვის მიმართვას ყველა ხელშეკრულების პროექტთან დაკავშირებით, მაგრამ ამასთან მიიჩნია, რომ „პრაქტიკაში, მცირე რაოდენობის წმინდა ტექნიკური ხასიათის ხელშეკრულებებს“ შესაძლოა არც კი გამოენვია ამის საჭიროება. გარდა ამისა, ის ცალსახად გაემიჯნა ასამბლეის მოთხოვნას,

120. მინისტრთა მოადგილეების დასკვნები ევროპის საბჭოს სამუშაო მეთოდის შესახებ, მოწონებული 1985 წლის აპრილში მინისტრთა კომიტეტის 76-ე სხდომაზე.

121. იხ. რეკომენდაციები 721 (1973) და 1212 (1993).

მასთან გაეზიარებინა გადაწყვეტილების მიღების ნამდვილი უფლებამოსილება¹²².

ასამბლეის წინასწარი მოსაზრებით სისტემატური დაინტერესება მინისტრთა კომიტეტმა დაიწყო ხელმოსაწერად 1999 წლიდან გახსნილ ყველა ხელშეკრულებასთან და ოქმთან მიმართებაში. აღნიშნული ცხადყოფს საპარლამენტო ასამბლეის სასიცოცხლო როლს: სასიცოცხლოს, ვინაიდან დოკუმენტების პროექტებზე მასთან კონსულტაცია ამ პროცესში ჩააბამს პარლამენტარებს, რაც შემდგომში აადვილებს მათი რატიფიკაციის პროცესს ეროვნულ დონეზე;¹²³ გარდა ამისა, მის მოსაზრებებს ყოველთვის სასარგებლო გავლენა მოუხდენია ხელშეკრულებათა გარშემო მიმდინარე მოლაპარაკებებზე. დღეს, ასამბლეა მონაწილეობს მმართველი კომიტეტების მუშაობაში, რაც ნიშნავს იმას, რომ მის შეხედულებათა გათვალისწინების შესაძლებლობა დოკუმენტის ტექსტის პროექტირების სტადიაშივე არსებობს.

ხელმოწერა, მიღება, მოწონება ან რატიფიკაცია

ხელშეკრულების ხელმოწერისას, სახელმწიფოები მიუთითებენ, რომ ისინი მიზნად ისახავენ მის რატიფიკაციას. დოკუმენტის ხელმოწერა საბოლოოდ არ ავალდებულებს მათ, მაგრამ ის, სახელშეკრულებო სამართლის შესახებ ვენის კონვენციის მე-18 მუხლის თანახმად, სწორედ რომ აიძულებს ხელმოწერა ქვეყნებს, „თავი შეიკავონ ნებისმიერი იმგვარი ქმედებისგან, რომელიც ზიანს მიაყენებდა ხელშეკრულების ობიექტსა და მიზანს“.

ფაქტიურად, კონვენციის ხელმოწერას მოსდევს ხოლმე მისი რატიფიკაცია, მიღება ან მოწონება, რაც გულისხმობს სახელმწიფოს საბოლოო თანხმობას, იყოს ვალდებული დოკუმენტით. რატიფიკაცია, მიღება ან მოწონება მოთხოვნას არ წარმოადგენს შეთანხმებებთან მიმართებაში და ხელმოწერა შესაძლოა ზოგჯერ საკმარისიც აღმოჩნდეს მათი სავალდებულობის ასაღიარებლად.

ხელშეკრულებები მონაწილე მხარეებისთვის სავალდებულო ხდება მხოლოდ მათი ძალაში შესვლის შემდეგ. ევროპის საბჭოს ხელშეკრულება

122. რეკომენდაციაში 1361 (1998), ასამბლეა გამოვიდა გადაწყვეტილებების ერთობლივად მიღების ინიციატივით. განმარტებით მემორანდუმში დაფიქსირებული მისი პოზიცია იყო შემდეგი: „ასამბლეა და მინისტრთა კომიტეტი უნდა შეთანხმდნენ დოკუმენტის არსზე, ამის შემდგომ კი მინისტრთა კომიტეტმა სრულად უნდა გაიზიაროს ასამბლეის მოსაზრება“. ამის მიუხედავად, „ბრძენ კაცთა კომიტეტის“ დასკვნითი მოხსენების განხორციელების თაობაზე მის მიერ მომზადებულ მოხსენებაში, მინისტრთა კომიტეტმა მიიჩნია: „იდეა გადაწყვეტილების ერთობლივად მიღების შესახებ არ იქნა მხარდაჭერილი“. (1999 წლის 28 აპრილის დოკ. 8398, კომენტარები ძირითად რეკომენდაციაზე No. 8, პუნქტი 2).

123. იხ. Schwimmer, W., „Der Einfluss der Parlamentarischen Versammlung auf die Konventionen des Europarates“, in Haller, B., Krüger, H.C. and Petzold, H., *Law in Greater Europe: Toward a Common Legal Area; Studies in honour of Heinrich Klebes*, The Hague, Kluwer Law International, 2000, გვ. 376-408.

ძალაში შესულად ითვლება მაშინ, როდესაც ხელმომწერ მხარეთა გარკვეული რაოდენობა (რაც განისაზღვრება დასკვნით დებულებებში) საბოლოოდ გამოთქვამს თანხმობას, იყოს მისით ვალდებული. ძალაში შესვლის შემდეგ, ხელშეკრულებას საერთაშორისო სამართალსა და მისი მიმღები სახელმწიფოს კანონმდებლობაში ენიჭება სამართლებრივი სტატუსი. შედეგად, ამგვარ სახელმწიფოთა ვალდებულებას შეადგენს მასში ჩადებული დებულებების დაცვა და განხორციელება. უკვე ძალაში შესულ ხელშეკრულებასთან სახელმწიფოთა შემდგომი მიერთებისას, ამ სახელმწიფოებისთვის ის ძალაში შედის მას შემდეგ, რაც მათ მიერ განხორციელდება სარატიფიკაციო, მონონების ან მიღების სიგელების დეპონირება.

რეალურად, ევროპის საბჭოს ხელშეკრულებები ხელმოსანერად ღიაა მხოლოდ წევრი ქვეყნებისთვის, ზოგჯერ კი იმ არაწევრი ქვეყნებისთვისაც, რომელთაც გასწიეს მუშაობა მათი მომზადებისას. სხვა არაწევრ ქვეყნებთან მიმართებაში კი ერთადერთ საშუალებას წარმოადგენს მიერთება. ამასთან, ეს ხდება უკვე ძალაში შესული ხელშეკრულებების შემთხვევაში¹²⁴. თუმცა, არსებობს გარკვეული გამონაკლისები, რომელთა დიდი ნაწილი შეეხება ნილობრივ შეთანხმებებსა და ევროპულ თანამეგობრობას.

ევროპულ კონვენციებთან და შეთანხმებებთან მიმართებაში, ევროპის საბჭოს გენერალური მდივანი საკუთარ თავზე იღებს დეპოზიტარის მოვალეობებს. მისი ფუნქციები განსაზღვრულია სახელშეკრულებო სამართლის შესახებ ვენის კონვენციის 77-ე მუხლის 1-ლ პუნქტში:

- a. ხელშეკრულების ორიგინალური ტექსტის შენახვა და დეპოზიტარისადმი მინიჭებული სხვა ნებისმიერი სრული უფლების განხორციელება;
- b. ორიგინალური ტექსტის დამონმებული ასლებისა და ხელშეკრულების სხვა შემდგომი ტექსტის მომზადება დამატებით ენებზე, რისი საჭიროებაც შესაძლოა წარმოშვას ხელშეკრულებამ; მათი გადაცემა მხარეებისთვის, ისევე როგორც იმ ქვეყნებისთვის, რომლებიც განიზრახავენ ხელშეკრულებასთან მიერთებას;
- c. ხელშეკრულების ნებისმიერი ხელმოწერის, ისევე როგორც ამასთან დაკავშირებული ნებისმიერი ინსტრუმენტის, შეტყობინებისა და განცხადების შენახვა;
- d. შეფასება იმისა, თუ რამდენად არის ხელშეკრულებასთან დაკავშირებული რომელიმე ინსტრუმენტი, შეტყობინება თუ განცხადება სათანადო ფორმით წარმოდგენილი და საჭიროების შემთხვევაში, შესაბამისი ქვეყნის ყურადღების მიპყრობა;

124. მიერთება სამართლებრივი მეთოდია, რომლის გამოყენებით, იმ სახელმწიფოებს, რომელთაც მონაწილეობა არ მიუღიათ ხელშეკრულების მომზადებასა და მის ხელმოწერაში, შესაძლებლობა ეძლევათ, მოგვიანებით დათანხმდნენ მის სავალდებულოობას.

e. ხელშეკრულებასთან დაკავშირებული მოქმედებების, განცხადებებისა და შეტყობინებების შესახებ მხარეებისა და კანდიდატი მხარეების ინფორმირება;

f. კანდიდატი მხარეების ინფორმირება ხელშეკრულების ძალაში შესასვლელად საჭირო საკმარისი რაოდენობის ხელმოწერების, ან სარატიფიკაციო, მიღების, მოწონებისა თუ მიერთების სიგელების მიღებისა თუ დეპონირების შესახებ.

დოკუმენტების ორიგინალური ვერსიები ინახება გენერალური მდივნის ბიუროში, სადაც ჩვეულებრივ, ხდება ხელშეკრულებათა ხელმოწერა და სარატიფიკაციო, მიღებისა თუ მიერთების სიგელების დეპონირება. გენერალური მდივანი ავრცელებს ასევე დასკვნითი დებულებებით გათვალისწინებულ შეტყობინებებს და საჭიროების შემთხვევაში, ხელშეკრულებებს გაერო-ს სამდივნოში არეგისტრირებს.

სამართლებრივ საქმეთა გენერალურ დირექტორატში აღნიშნულ ფუნქციებს ახორციელებს სახელშეკრულებო ბიურო, რომელიც ემსახურება ხელშეკრულებებთან დაკავშირებული ყველა ზომის ცენტრალიზებასა და მათ განხორციელებას.

განცხადებები და დათქმები

ვენის კონვენციისა და საერთაშორისო საჯარო სამართლის თანახმად, სახელმწიფოებს, ხელშეკრულების ხელმოწერისას ან მისი სარატიფიკაციო, მოწონებისა თუ მიღების სიგელების დეპონირებისას, შეუძლიათ გააკეთონ განცხადებები ან შეიმუშაონ დათქმები. განცხადებებით ისინი სარგებლობენ იმისათვის, რათა ნათელი მოჰფინონ მთელი ხელშეკრულებისა თუ მისი ცალკეული დებულების სამოქმედო ფარგლებისა თუ მნიშვნელობის თავისებურ გაგებას, ან მიუთითონ მიზეზები, რის გამოც თანხმდებიან ხელშეკრულების სავალდებულოობას. განცხადება „განმარტებითია“, თუკი ის მიუთითებს სახელმწიფოს მხრიდან ხელშეკრულების თავისებურ გაგებაზე, ხოლო „ტერიტორიული“, როდესაც ის განსაზღვრავს ტერიტორიასა თუ ტერიტორიებს, სადაც გავრცელებას ჰპოვებს ხელშეკრულების დებულებები ამ სახელმწიფოსთან მიმართებაში. ხელშეკრულების ცალკეულ დებულებათა სამართლებრივი შედეგების შეცვლისა თუ მათგან ლავირების მიზნით, სახელმწიფოები შეიმუშავენ ასევე დათქმებს¹²⁵.

125. იხ. ვენის კონვენციის მე-2 მუხლში მოცემული განსაზღვრება. დათქმა არის „სახელმწიფოს მიერ ხელშეკრულების ხელმოწერის, რატიფიკაციის, მიღების, მოწონების ან მასთან მიერთების დროს გაკეთებული ცალმხრივი დადგენილება, ჩამოყალიბებული და დასათაურებული ნებისმიერი ფორმით, რომლითაც ის აცხადებს თავის გადანყვეტილებას, გამორიცხოს ან შეცვალოს ამ ხელშეკრულების ზოგიერთი დებულების სამართლებრივი შედეგი თავისთან მიმართებაში“.

დათქმების გაკეთება ფართოდ გავრცელებული პრაქტიკაა ევროპის საბჭოში. ამ არჩევანით სარგებლობა სახელმწიფოებს ათავისუფლებს ცალკეულ დებულებათა მიღებისგან, რაც წინააღმდეგ შემთხვევაში ხელს შეუშლიდა მათ მიერთებას ხელშეკრულებასთან და შესაბამისად, უადვილებს მათ ორგანიზაციაში დადებული შეთანხმებებისა და კონვენციების მონაწილე მხარედ ქცევას. საბჭოს ხელშეკრულებათა მცირე რაოდენობა თუ გამორიცხავს ყოველგვარ დათქმას, უმრავლესობა კი მიუთითებს იმ დებულებებს, რომლებთან მიმართებაშიც შესაძლებელია დათქმების გაკეთება. ამასთან, ზოგიერთი მათგანი ზღუდავს შესაძლო დათქმების რაოდენობას სახელმწიფოთა მხრიდან. სხვათა შინაარსობრივი ერთგვაროვნება კი შეუძლებელს ხდის დათქმების გაკეთებას. ამის მაგალითებს იძლევა ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის შემსწორებელი ოქმები, რომლებიც დავების მოგვარების პროცედურებს განსაზღვრავენ. ამის მსგავსია კონვენციის საფუძველზე მოქმედ მართლმსაჯულების მექანიზმში რადიკალური ცვლილებების შემტან მე-11 ოქმზე თანდართული განმარტებითი მოხსენება, რომელიც მიუთითებს, რომ დათქმების გაკეთება, როგორც ასეთი, გამორიცხულია.

ხელშემკვრელ მხარეთა მიერ დათქმების ზომავზე მეტად გამოყენება საპარლამენტო ასამბლეის პერიოდულ შემფოთებას ინვესს. მისი აზრით, ეს საფრთხეს უქმნის ხელშეკრულებათა ერთგვაროვნებასა და მთლიანობას. დათქმები მართლაც ართულებს მონაწილე მხარეთა შორის ურთიერთობებს და გამომდინარე იქიდან, რომ მათ მიერ ნაკისრ საერთაშორისო ვალდებულებებში თავს იჩენს სხვაობა, ძირს უთხრის მათ შორის აუცილებელ თანასწორობას. უფრო მეტიც, დათქმების გადაჭარბებული გამოყენება სახელშეკრულებო ურთიერთობებში „ბიპოლარულობის“ გაჩენის საფრთხეს ქმნის¹²⁶, რაც ეწინააღმდეგება წევრი ქვეყნების კანონმდებლობათა ჰარმონიზების ევროპის საბჭოსეულ მიზანს. შესაბამისად, თავის რეკომენდაციაში 1223 (1993), საპარლამენტო ასამბლეამ მინისტრთა კომიტეტს მოუწოდა, დაერწმუნებინა წევრი ქვეყნები დათქმების გულმოდგინედ გადახედვისა და მათი შეძლებისდაგვარად გაუქმების აუცილებლობაში, გენერალური მდივნისათვის კი მოხსენებით განემარტათ მიზეზები, რამაც მათი გარკვეული ნაწილის ხელუხლებლად დატოვება გამოიწვია.

1994 წლის 17 თებერვალს, მინისტრთა კომიტეტმა თავის გამომხაურებაში უკუაგდო ასამბლეის ეს წინადადება. მან განმარტა, რომ საერთაშორისო საჯარო სამართალი წევრ ქვეყნებს არ უკრძალავს დათქმების გაკეთების გზით საერთაშორისი ვალდებულებათა შეზღუდავას და მიიჩნია, რომ სულ უბრალოდ თხოვნით მათდამი, რაც შეიძლება იშვიათად მიემართათ დათქმებისათვის, მიიღწეოდა მათი უფრო ფართო მონაწილეობა ევროპის საბჭოს კონვენციებში.

126. გამომდინარე იქიდან, რომ დათქმები გამოიყენება მხოლოდ იმ სახელმწიფოებს შორის ურთიერთობებში, რომელთაც უარყვეს ცალკეული დებულება და მათ შორის, რომლებიც დათანხმდნენ ამას.

განმარტება

პრაქტიკაში, ხელშეკრულების განმარტების უფლება აქვთ მხოლოდ იმ სახელმწიფოებს, რომლებიც აღიარებენ მის სავალდებულოებას. მინისტრთა კომიტეტის მიერ 60-იან წლებში შემოღებული პრაქტიკის თანახმად, ევროპის საბჭოს ყველა კონვენციას (გარდა რამდენიმე მცირე მოცულობის ოქმისა) თან ახლავს განმარტებითი მოხსენება, მომზადებული ხელშეკრულებაზე მომუშავე საექსპერტო კომიტეტის მიერ, როგორც წესი ძირითადი ტექსტის თანადროულად, რომლის გამოქვეყნების თანხმობას იძლევა მინისტრთა კომიტეტი. მასში გადმოცემულია დოკუმენტის ტექსტის შემუშავების პროცესში დაფიქსირებული ძირითადი სტადიები და თანმიმდევრულად, მუხლების მიხედვით არის განმარტებული მისი არსი და მნიშვნელობა. ექსპერტთა კომიტეტის მიერ დამტკიცებული, ის თვით ხელშეკრულების პროექტთან ერთად გადაეცემა მინისტრთა კომიტეტს.

2001 წლის 1 იანვრამდე, ხელშეკრულების ტექსტის მიღებისას, მინისტრთა კომიტეტი წყვეტდა საკითხს, უნდა გამხდარიყო თუ არა განმარტებითი მოხსენება საჯარო. 2001 წლიდან კი, ხელშეკრულებებთან და მათთან დაკავშირებულ რეკომენდაციებთან ერთად, ქვეყნდება ყველა ამ ტიპის მოხსენებაც¹²⁷. ისინი შესაძლოა აიოლებენ განმარტებას, მაგრამ არ უნდა მივიჩნიოთ მის ავთენტურ ინსტრუმენტებად¹²⁸. ყველაზე მეტი, ისინი შესაძლოა ვალიაროთ განმარტების დამატებით საშუალებებად¹²⁹.

ევროპის საბჭოს ხელშეკრულებათა ერთგვაროვანი განმარტების უზრუნველსაყოფად, საპარლამენტო ასამბლეა ბოლოხანს გამოქვეყნებულ რეკომენდაციაში 1458 (2000), გამოვიდა „ზოგადი სამართლებრივი უწყების“ შექმნის ინიციატივით, რომელიც გამოთქვამდა სავალდებულო ხასიათის მქონე მოსაზრებებს იმ კონვენციათა განმარტებასთან და გამოყენებასთან დაკავშირებით, რომლებიც არ ფლობენ არავითარ საზედამხედველო თუ მონიტორინგის მექანიზმს. მან აღნიშნა, რომ ორგანიზაციის გაფართოებასთან ერთად, გაიზარდა კონვენციებში მონაწილე მხარე სახელმწიფოთა რაოდენობა, რაც ზრდის ურთიერთგამომრიცხავი განმარტებების რისკს და საფრთხეს უქმნის ადამიანის უფლებათა დამცავი ევროპული სისტემის მთლიანობას.

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო, შესაძლებელი იყო, გამხდარიყო ამგვარი სავალდებულო ხასიათის მოსაზრებათა გამცემი ორგანო და

127. მინისტრთა მოადგილეების 2000 წლის 20 დეკემბრის 735-ე შეხვედრაზე მიღებული გადაწყვეტილების მე-10 მუხლი.

128. აღნიშნული, ჩვეულებრივ, ზუსტდება განმარტებით ბარათებში.

129. იხ. სახელშეკრულებო სამართლის შესახებ ვენის კონვენციის 32-ე მუხლი. იხ. აგრეთვე 2000 წლის 5 ოქტომბრის განჩინება: მიაუია საფრანგეთის წინააღმდეგ, [GC], No. 39652/98, CEDH 2000-X, პუნქტი 36.

ევროპის საბჭოს წევრ ქვეყნებში მინიჭებოდა გადამწყვეტი სიტყვა ადამიანის უფლებათა სტანდარტების განმარტებასთან დაკავშირებით¹³⁰. სულ მცირე, საბჭოს იმ დოკუმენტებთან დაკავშირებით მაინც, რომლებიც უბრალოდ განამტკიცებენ ევროპული კონვენციით ნაგულებ პრინციპებს, უფლებებსა და თავისუფლებებს. 1997 წლის კონვენცია ბიოლოგიასა და მედიცინაში ადამიანის უფლებებისა და ღირსების დაცვის შესახებ, ფაქტიურად, საშუალებას აძლევს მხარეებს, მის განმარტებასთან დაკავშირებულ სამართლებრივ საკითხებზე, საკონსულტაციო მოსაზრებისათვის მიმართონ ადამიანის უფლებათა ევროპულ სასამართლოს¹³¹, მაგრამ ის ერთადერთი კონვენციაა ამ თვალსაზრისით. 2001 წლის 2 აპრილის მოსაზრებაში, თავად სასამართლო გამოესარჩლა იტალიური მხარის წინადადებას, შექმნილიყო ეროვნულ უმცირესობათა დაცვის ჩარჩო-კონვენციის დამატებითი ოქმი, რომელიც მას მიანიჭებდა საკონსულტაციო მოსაზრებების შემუშავების უფლებამოსილებას.

თუმცა, თავის გამოხმაურებაში ასამბლეის რეკომენდაციაზე 1458 (2000), მინისტრთა კომიტეტმა მიიჩნია, რომ ზოგადი სამართლებრივი უწყების შექმნა „ევროპის საბჭოს კონვენციათა ამჟამინდელი სისტემისათვის არ წარმოადგენს არც აუცილებლობას და არც ფინანსურად იქნებოდა მომგებიანი“¹³². ის შეენიანა აღმდგა ასევე ამ ფუნქციის სასამართლოსადმი გადაცემას, რომელმაც, თავის მხრივ, მინისტრთა კომიტეტის მისამართით ამ საკითხზე გამოთქმულ მოსაზრებაში აღნიშნა, რომ „ერთიერთგანსხვავებული კონვენციების განმარტება დაისაჭიროვებდა სპეციალური ცოდნის მაღალ დონეს ფრიად ფართო სპექტრის სფეროებში, რაც იქნებოდა რთული ერთი ორგანოსათვის“. გარდა ამისა, ისედაც გადატვირთული სამუშაო განრიგის პირობებში, მისთვის ახალი მოვალეობების დაკისრება უცილობლად გამოიწვევდა სასამართლოს ეფექტიანობის შესუსტებას. მინისტრთა კომიტეტმა ამის სანაცვლოდ მიიჩნია, რომ შესაძლებელი იყო ვენეციის კომისიისადმი მიმართვა (მიუხედავად იმისა, რომ მას არ გააჩნდა შესაბამისი უფლებამოსილება) არასამართლებრივი, არასავალდებულო განმარტების მისაღებად, ევროპის საბჭოს იმ კონვენციებთან დაკავშირებით, რომელთაც არ გააჩნდათ საკუთარი საინტერპრეტაციო მექანიზმი და რომ ეს შესაძლებელი იყო მომხდარიყო მინისტრთა კომიტეტის, საპარლამენტო ასამბლეის, კონგრესის, გენერალური მდივნისა თუ კომისიის საქმიანობაში ჩართული ნებისმიერი ქვეყნის თხოვნის საფუძველზე. მან ასევე მიიჩნია, რომ „თითოეულ მომდევნო კონვენციაში განმარტებისა და კონტროლის შესაბამისი მექანიზმის ჩადების მიზანშეწონილობა, დოკუმენტის ობიექტისა და მიზნის გათვალისწინებით“, შესაძლებელი იყო გამხდარიყო განხილვის საგანი მომავალში.

130. ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო სასამართლოს მსგავსად.

131. 29-ე მუხლი.

132. პასუხი, მიღებული მინისტრთა მოადგილეების 2002 წლის 24 ივნისის მე-600 სხდომაზე.

გადახედვის პროცედურა

ხელშეკრულებაში შესწორების შეტანისა თუ მისი გადახედვისათვის, თეორიულად, მოთხოვნას წარმოადგენს ყველა მონაწილე მხარის თანხმობა, მიუხედავად პრაქტიკული ხასიათის პრობლემებისა, განსაკუთრებით ვადებთან დაკავშირებით, რაც ამ მოთხოვნამ შესაძლოა წარმოშვას. ამრიგად, ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-11 ოქმი, საკონტროლო მექანიზმის სახეცვლილების შესახებ, ხელმოსაწერად გაიხსნა 1994 წლის 11 მაისს, თუმცა მისი საბოლოო რატიფიკაცია 1997 წლის ოქტომბრამდე არ განხორციელებულა.

გადახედვა შესაძლოა გულისხმობდეს ტექსტში ახალი დებულებების ჩართვას ან უკვე არსებულ დებულებებში შესწორებათა შეტანას. პირველ შემთხვევაში ევროპის საბჭო, ჩვეულებრივ, საუბრობს დამატებით ოქმებზე, მეორე კი გულისხმობს შემსწორებელ ოქმებს. მაგალითად, ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 და მე-13 ოქმები, რომლებიც სიკვდილით დასჯასთან დაკავშირებულ ახალ დებულებებს ადგენს, მიჩნეულია როგორც დამატებითი ოქმები, მაშინ როცა მე-11 და მე-14 ოქმები სახეს უცვლის კონვენციის შინაარსს და შემსწორებელ ოქმებად მოიაზრება. შემსწორებელი ოქმები ერთხმად მიიღება, ხოლო დამატებითი ოქმები, ძალაში შესასვლელად საჭიროებს სარატიფიკაციო სიგელების მხოლოდ გარკვეულ რაოდენობას.

ხელშეკრულებათა გადახედვის გასაადვილებლად მრავალი სხვა ტექნიკური ხერხიც გამოიყენება. ზოგიერთ ხელშეკრულებას, მაგალითად, თან ერთვის ტექნიკური დანართები, რომელთა წყალობითაც, სხვა კონვენციებთან შედარებით მარტივდება შესწორების პროცედურა, სხვები კი მოიცავს დებულებებს, გამიზნულს მათივე გადახედვის გაადვილებისათვის, მაგრამ ეს არც თუ ისე გავრცელებული ფორმაა. და ბოლოს, ტექნიკურ დებულებებთან მიმართებაში, ზოგჯერ გვხვდება ნაგულისხმები მიღების პრაქტიკაცამ შემთხვევაში, ცვლილებები დამტკიცებულად მიიჩნევა, თუკი დათქმულ დროში არც ერთი ხელშემკვერელი მხარე არ გამოთქვამს საწინააღმდეგო მოსაზრებას. თუმცა, ამ პროცედურას მიმართავენ მხოლოდ შეზღუდული რაოდენობის შემთხვევებში, მნიშვნელოვან ცვლილებებზე კი აუცილებლობას წარმოადგენს მხარეების მხრიდან აშკარად გამოხატული რატიფიკაცია.

დენონსაცია

კონვენციები თავად მოიცავენ მათი დენონსაციის განმსაზღვრელ წესებს. მაგალითად, ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის 58-ე მუხლის თანახმად, სახელმწიფოებს არ შეუძლიათ მისი დენონსაცია ხელშეკრულების მათთან მიმართებაში ძალაში შესვლიდან ხუთი წლის განმავლობაში და ამის შესახებ, ექვსი თვით ადრე უნდა ეცნობოს გენერალურ მდივანს.

ორი ევროპული ხელშეკრულება ყველა მონაწილე სახელმწიფოს მიერ იქნა დენონსირებული, ესენია: 1954 წლის 19 დეკემბრის ევროპული კონვენცია გამოგონებათა პატენტების საერთაშორისო კლასიფიკაციის შესახებ (ETS No. 17) და 1970 წლის 28 მაისის კონვენცია საერთაშორისო მიმოქცევაში არსებული ფასიანი ქაღალდების მოქმედების შეზღუდვის შესახებ (ETS No. 72). ინდივიდუალური დენონსაცია იშვიათია, თუმცა ზოგჯერ საბჭოს ზოგიერთი ხელშეკრულების ნაკლებ აქტუალობაზე მიანიშნებს.

შეუძლიათ კი სახელმწიფოებს ოქმების დენონსაცია იმ ხელშეკრულება-თა დენონსაციის გარეშე, რომელთაც ისინი თან ერთვიან? მოსაზრებები აღნიშნულის შესახებ იყოფა. ადამიანის უფლებათა ევროპულ კონვენციასთან მიმართებაში, ზოგიერთი ავტორი მიიჩნევს, რომ მისი როგორც დამატებითი, ასევე შემსწორებელი ოქმები, მათი რატიფიკაციის ავტორი ქვეყნებისთვის განუყოფლად უკავშირდება კონვენციას და შესაბამისად, მათ არ შეუძლიათ ოქმების დენონსაცია, მთლიანობაში კონვენციის დენონსაციის გარეშე¹³³.

ხელშეკრულებათა მახასიათებლები

მრავალმხრივი ხელშეკრულებები

ევროპის საბჭოს ხელშეკრულებები, როგორც წესი, მრავალმხრივია, რაც იმას ნიშნავს, რომ ისინი ორზე მეტ სახელმწიფოს შორის ურთიერთობებს არეგულირებენ. მხოლოდ ორი ხელშეკრულებაა ორმხრივი მათივე ფორმულირების მიხედვით: 1949 წლის 2 სექტემბრის სპეციალური შეთანხმება ევროპის საბჭოს განლაგების ადგილთან დაკავშირებით (ETS No.3), რომელიც წარმოადგენს ევროპის საბჭოსა და საფრანგეთს, როგორც მის მასპინძელ ქვეყანას შორის გაფორმებულ ხელშეკრულებას; და ევროპის საბჭოს პრივილეგიებსა და იმუნიტეტებზე გენერალური შეთანხმების დამატებითი შეთანხმება (ETS No.4), დათარიღებული 1950 წლის 18 მარტით.

არანევრი ქვეყნებისთვის ხელმისაწვდომ კონვენციათა მზარდი რაოდენობა

ევროპის საბჭოს წევრ ქვეყნებს შორის არსებული განსაკუთრებული კავშირები, წარსულში ზოგჯერ სახელდებოდა იმის მიზეზად, თუ რატომ არ უნდა გამხდარიყო ხელმისაწვდომი საბჭოს ზოგიერთი ხელშეკრულება

133. Imbert, P.H., კომენტარები 65-ე მუხლის შესახებ, წიგნში Petiti, L.E., Decaux, E. and Imbert, P.H. (ed.), *La Convention européenne des Droits de l'Homme: commentaire article par article*, მე-3 გამოცემა, Paris, Economica, 1999, გვ. 949.

განსხვავებული ღირებულებების მქონე არანევრი ქვეყნებისთვის. თუმცა, არსებობს კონვენციებისა თუ შეთანხმებების შედარებით მცირე რაოდენობა, რომლებიც „დახურულია“ არანევრი ქვეყნებისთვის. ყველა ისინი შეესაბამება გარკვეულ იდეოლოგიურ ეტაპს ევროპის საბჭოს სახელმწიქრობაში¹³⁴. მათ შორის, ყველაზე უკეთ ცნობილია 1950 წლის 4 ნოემბრის ევროპული კონვენცია ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის შესახებ (ETS No.5), 1961 წლის 18 ოქტომბრის ევროპის სოციალური ქარტია (ETS No.35), 1996 წლის 3 მაისის შესწორებული ევროპის სოციალური ქარტია (ETS No.163) და 1987 წლის 26 ნოემბრის ევროპული კონვენცია წამებისა და არაადამიანური ან დამამცირებელი მოპყრობის ან დასჯის აღკვეთის შესახებ (ETS No.126).

ევროპის საბჭოს ამჟამინდელი ტენდენცია გულისხმობს აქამდე დახურული ხელშეკრულებების გახსნას გარეშე ქვეყნებისათვის. მაგალითად, ევროპული კონვენცია წამებისა და არაადამიანური ან დამამცირებელი მოპყრობის ან დასჯის აღკვეთის შესახებ, არანევრი ქვეყნებისთვის ხელმისაწვდომი გახდა მას შემდეგ, რაც 2002 წლის 1 მარტს ძალაში შევიდა მისი პირველი დამატებითი ოქმი (ETS No.151). ამის მსგავსად, ტერორიზმის წინააღმდეგ ბრძოლის ევროპულ კონვენციასთან მიერთების შესაძლებლობა არანევრი სახელმწიფოებს მიეცათ მის 2003 წლის 15 მაისის შემსწორებელ ოქმზე (ETS No.190) დაყრდნობით. ამასთან, 1987 წლიდან მოყოლებული, ევროპის საბჭოს აღარ მიუღია „დახურული“ ტიპის ხელშეკრულება და აქტიურად ცდილობს სამართლებრივი თანამშრომლობის არანევრი ქვეყნებზე განვრცობას იმგვარად, როგორც ეს წევრ ქვეყნებს შორის ხორციელდება. მართლაც, ზოგიერთი კონვენცია ნაკლებ ეფექტიანი იქნებოდა, მხოლოდ წევრი ქვეყნების გამოყენებისთვის რომ ყოფილიყო განკუთვნილი. დღეისათვის მოქმედი პრინციპის შესაბამისად, ის არანევრი ქვეყნები, რომლებიც მონაწილეობას იღებენ ხელშეკრულების მომზადებაში, როგორც წესი, უფლებამოსილი არიან მის ხელმოწერასა და რატიფიკაციაზე.

ზოგიერთი ხელშეკრულება ხელმოსაწერად ღიაა მხოლოდ ევროპული არანევრი ქვეყნებისთვის, მაშინ როცა სხვები უფრო ფართო დანიშნულების მქონენი არიან. მაგალითად, აშშ-ს დაერთო ნება, მიერთებოდა 1983

134. ევროპის საბჭოს მხოლოდ 12 ხელშეკრულება არ არის ღია გარეშე ქვეყნებისთვის: ტექსტში ზემოთხსენიებულთა გარდა, იხ. ევროპული კონვენცია დაფუძნების შესახებ (ETS.No. 19), ევროპული კონვენცია დავათა მშვიდობიანი გადაწყვეტის შესახებ (ETS.No. 23), ევროპული კონვენცია კომპანიათა დაფუძნების შესახებ (ETS.No. 57), ევროპული შეთანხმება ადამიანის უფლებათა ევროპული კომისიის და სასამართლოს სამართალწარმოებაში მონაწილე პირების შესახებ (ETS.No. 67) და მისი შესწორებული ვერსია (ETS.No. 161), ევროპული კონვენცია ტერორიზმის აღკვეთის შესახებ (ETS.No. 90), ევროპული კონვენცია მიგრანტი მუშების სამართლებრივი სტატუსის შესახებ (ETS.No. 93) და ევროპული ქარტია ადგილობრივი თვითმმართველობის შესახებ (ETS.No. 122). ამ სიას თან ერთვის აგრეთვე ევროპის საბჭოს წესდება და ევროპის საბჭოს პრივილეგიებსა და იმუნიტეტებზე გენერალური შეთანხმების ოქმი, რომელთა მხარეებიც ასევე მხოლოდ წევრი ქვეყნები არიან.

ნლის 21 მარტის ევროპულ კონვენციას მსჯავრდებულ პირთა გადაცემის შესახებ (ETS No. 112)¹³⁵.

იმავედროულად, არანევრ ქვეყნებს არ აქვთ პოზიტიური უფლება, მიუერთდნენ ევროპის საბჭოს ხელშეკრულებებს, არამედ მათ მოწვევას, ფორმალურ დონეზე, ახორციელებს მინისტრთა კომიტეტი, რაც გარკვეულწილად უზრუნველყოფს მიერთებასთან დაკავშირებულ კონტროლს ნევრი ქვეყნების სასარგებლოდ. 1980 წლის „დასკვნითი სანიმუშო დებულებების“ **ც.** მუხლი პროცედურას შემდეგნაირად აღწერს:

(ამ შეთანხმების) (ამ კონვენციის) ძალაში შესვლის შემდეგ, ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტს, მასთან მისაერთებლად შეუძლია მოიწვიოს ნებისმიერი არანევრი სახელმწიფო, ევროპის საბჭოს წესდების მე-20 მუხლით გათვალისწინებული უმრავლესობით მიღებული გადაწყვეტილების საფუძველზე და კომიტეტის სიით შემადგენლობაში ხელშემკვრელი ქვეყნების წარმომადგენელთა ერთსულოვანი გადაწყვეტილებით¹³⁶.

მომდევნო საკითხია არანევრი ქვეყნების მონაწილეობა ხელშეკრულების საზედამხედველო მექანიზმში, განსაკუთრებით კი იმ შემთხვევებში, როდესაც მასში მინისტრთა კომიტეტის მონაწილეობაც არის ნაგულისხმები.

მინისტრთა კომიტეტს გამოთქმული აქვს ასევე თანხმობა სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციათა ნევრი ქვეყნების საბჭოს კონვენციებთან მიერთების შესახებ და სჯერა, რომ ეს ხელს შეუწყობს მეტ სოლიდარობას ევროპაში. შესაბამისად, ზოგიერთი კონვენცია ხელმოსაწერად ღიაა წინასწარ განსაზღვრული არანევრი ქვეყნებისათვის. ამის მაგალითად გამოდგება კონვენცია საგადასახადო საქმეებში ადმინისტრაციული ურთიერთდახმარების შესახებ (ETS No.127), რომელიც, ნევრი ქვეყნების გარდა, ხელმისაწვდომია „ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაციის (OECD) ნევრი ქვეყნებისთვისაც“, ისევე როგორც კონვენცია ევროპის რეგიონში უმაღლეს განათლებასთან დაკავშირებულ კვალიფიკაციათა ცნობის შესახებ (ETS No.165), რომელიც ხელმოსაწე-

135. ამას მოჰყვა ასევე ბაჰამის კ-ბის თანამეგობრობის მიერთება. როგორც ე. კორნუ აღნიშნავს: „როდესაც სახელმწიფო გამოთქვამს სურვილს, მასთან გააფორმოს ორმხრივი ხელშეკრულება მსჯავრდებულ პირთა გადაცემის შესახებ, აშშ, როგორც ბოლოს აღმოჩნდება ხოლმე, ამის ნაცვლად მას ევროპის საბჭოს კონვენციასთან მიერთებისკენ უბიძგებს“. „L’effectivité de la technique conventionnelle dans la pratique du Conseil de l’Europe“, Doctorate thesis, Strasbourg, Robert Schuman University, 2004, გვ. 6.

136. მხოლოდ ნევრ ქვეყნებს მინისტრთა კომიტეტში შეუძლიათ მიიღონ გადაწყვეტილება კონვენციებთან არანევრი სახელმწიფოების მიერთების შესახებ. არანევრი ქვეყნები ჩამოშორებულნი არიან გადაწყვეტილების მიღების პროცესს. ნევრი ქვეყნის სტატუსი უპირატესია მონაწილე ქვეყნის სტატუსთან შედარებით. იხ. ასევე ევროპის გარეული სამყაროსა და ბუნების ბინადართა შენარჩუნების შესახებ კონვენციის მიერ (ETS. No. 104) შემოტანილი სიახლეები, რომელთაც აღწერს პ.პ.იმბერტი. უნდა აღინიშნოს, რომ ეს სიახლეები შესაძლებელი გახდა იმის გამო, რომ „დასკვნითი სანიმუშო დებულებები“ არა სავალდებულო, არამედ მხოლოდ და მხოლოდ სახელმძღვანელო ხასიათისაა.

რად ღიაა როგორც იუნესკო-ს ევროპის რეგიონის ნეერი ქვეყნებისთვის, ასევე ყველა იმ ქვეყნისთვის, რომლებმაც ხელი მოაწერეს და განახორციელეს ევროპის საბჭოს კულტურული კონვენციისა და/ან იუნესკო-ს კონვენციის რატიფიკაცია და რომლებიც მონვეულნი იყვნენ კონვენციის შემუშავებაზე პასუხისმგებელ დიპლომატიურ კონფერენციაში სამონანილოდ^{137,138}.

ევროპული თანამეგობრობის მონანილოება ევროპის საბჭოს კონვენციებში

ევროპული თანამეგობრობის (ევროპული კონსტიტუციის ძალაში შესვლის შემდეგ კი ევროკავშირის) მონანილოება ევროპის საბჭოს ხელშეკრულებებში სასიცოცხლო მნიშვნელობის მქონეა ევროპაში სამართლებრივი ერთგვაროვნების მინიმუმის უზრუნველსაყოფად. სწორედ ამიტომ, ევროპის საბჭო და ევროპული თანამეგობრობა, 1987 წლის 16 ივნისს ფორმალურ დონეზე ურთიერთგაცვილ ნერილებში შეთანხმდნენ, საბჭოს მომავალი ხელშეკრულებების შემუშავებისას, სათანადოდ განხილულიყო მათში თანამეგობრობის მიერთების შესახებ დებულების ჩართვის მიზანშეწონილობა. ამ სახის დებულებათა ჩართვა ამჟამად თანამეგობრობის თხონით ხორციელდება¹³⁹. იმავდროულად, როგორც ამას 1987 წლის შეთანხმება ცხადყოფს, ამ შინაარსის დებულებათა ჩართვა არ განსაზღვრავს თანამეგობრობის ან ევროკავშირის გადაწყვეტილებას, მიუერთდეს კონვენციას¹⁴⁰.

ევროპის საბჭოს კონვენციებში თანამეგობრობის მონანილოებამ შესაძლოა სხვადასხვა ფორმა მიიღოს, რომლის შესახებაც არჩევანი ერთობლივად კეთდება როგორც მისი, ისე ევროპის საბჭოს ნეერი ქვეყნების მიერ. შესაძლო ვარიანტებია: ხელმონერა, მიღება, ხელმონერა, რომელსაც მოსდევს მიღება, რატიფიკაცია ან მონონება და ბოლოს, მიერთება მინისტრთა კომიტეტის

137. ავსტრალია, კანადა, იაპონია, ახალი ზელანდია და აშშ.

138. იხ. აგრეთვე ევროპული კონვენცია საზღვარმიღმა ტელევიზიის შესახებ (ETS. No. 132) და ევროპული კონვენცია სატელიტით საზღვარმიღმა მაუწყებლობის სფეროში საავტორო სამართლისა და მომიჯნავე უფლებებთან დაკავშირებულ საკითხებზე (ETS. No. 153), რომლებიც ხელმოსაწერად ღიაა საბჭოს ნეერი ქვეყნების, საბჭოს ევროპული კულტურული კონვენციის მონანილო ქვეყნებისა და ევროპული თანამეგობრობისათვის. ამის მსგავსად, დოპინგსანიანამდეგო კონვენცია (ETS. No. 135) ხელმოსაწერად ღიაა ნეერი ქვეყნების, კულტურული კონვენციის მონანილო ქვეყნებისა და ყველა სხვა არანეერი ქვეყნისათვის.

139. ზოგიერთ ხელშეკრულებასთან მიმართებაში, ეს დებულება ოქმში იქნა ჩართული. უნდა აღინიშნოს, რომ თანამეგობრობა მონანილოებს იმ ხელშეკრულებათა მომზადებაში, რომელთა სამოქმედო სფეროები ემთხვევა მისი პასუხისმგებლობის ქვეშ მოქცეულს.

140. დღეისათვის მხოლოდ თანამეგობრობას, და არა ევროკავშირს, გააჩნია სამართალსუბიექტის სტატუსი და ამგვარად, ფლობს შეთანხმებათა გაფორმების უფლებამოსილებას. თუმცა, პრაქტიკაში ევროკავშირი მიიჩნევს, რომ მას სწორედ რომ შეუძლია დადოს ხელშეკრულებები მის სამართლებრივ სივრცეში მოქცეულ საკითხებზე. შედეგად, ევროკავშირს ევროპული კონსტიტუციით მიენიჭა სამართალსუბიექტის სტატუსი.

მონვევის საფუძველზე¹⁴¹. საბჭოს ამ კონვენციებში ჩადებულია „ევროპული დებულება“, რომელიც არეგულირებს თანამეგობრობის მონაწილეობას მათ ადმინისტრირებაში და განსაკუთრებით კენჭისყრაში მისი მონაწილეობის უფლებებსა და მისი წევრი ქვეყნების უფლებებს კონვენციითა საფუძველზე მოქმედ ორგანოებში. თანამეგობრობის მონაწილეობის გასაადვილებლად, შეთანხმებებსა და კონვენციებში, რომელთაც სავარაუდოდ ესაჭიროებათ ამგვარი რამ, ასევე ჩართულ იქნა „გამაცალკეველი დებულება“. ეს საშუალებას აძლევს თანამეგობრობას, კონვენციებში ჩადებულთაგან საპირისპიროდ, თავისი შიდა მოხმარებისთვის მიიღოს ან შეინარჩუნოს საკუთარი გადაწყვეტილებები, იმის გათვალისწინებით, რომ მესამე მხარეებთან მიმართებაში ის აღასრულებს ამ კონვენციებით ნაკისრ ვალდებულებებს.

ხელშეკრულებათა კლასიფიკაცია

სახელმწიფოთაშორისო ხელშეკრულებების კლასიფიკაციის მცდელობათაგან უმრავლესს, დღემდე არავითარი სამართლებრივი ღირებულება არ ჰქონია და უპირატესად თეორიული, ვიდრე პრაქტიკული სარგებლის მომტანია. ნებისმიერ შემთხვევაში, საერთაშორისო საჯარო სამართალში ჩვეულებრივ გამოყენებული კლასიფიკაციის სისტემები, რეალურად ვერ მიესადაგება ევროპის საბჭოს შეთანხმებებსა და კონვენციებს.

სათაურის მიხედვით კლასიფიკაციის სანინაალმდეგო მოსაზრებები

ტერმინი „ხელშეკრულება“ ევროპის საბჭოს კონვენციების ორივე სერიის მხოლოდ სახელწოდებებში თუ გვხვდება¹⁴². ფაქტიურად, ევროპის საბჭოს ფარგლებში გაფორმებულ ხელშეკრულებებს შორის არის „კონვენციები“, „შეთანხმებები“, (ფრანგულ ენაზე *arrangements*), „ქარტიები“, „კოდექსები“ და „ჩარჩო ან სახელმძღვანელო კონვენციები“. რაც არ უნდა ეწოდოთ მათ, ისინი ყველანი ერთსა და იგივე სამართლებრივ ჩარჩოს მოიცავენ. სხვა სიტყვებით, შერჩეული სახელწოდება არავითარ გავლენას არ ახდენს მათ სამართლებრივ ბუნებაზე ან იმ სამართლებრივ სისტემაზე, რომელიც მათ შეეხება.

141. იხ. De Vel, G., „L'Union européenne et les activités du Conseil de l'Europe“, in Dormoy, D., *L'Union européenne et les organisations internationales*, Brussels, Bruylant, 1997, გვ. 105-122.

142. ცნება „ხელშეკრულება“ უცილობლად გაერო-სგან მომდინარეობს. იხ. ვენის კონვენციის მე-2 მუხლის 1-ლი პუნქტის a. ქვეპუნქტში მოცემული განსაზღვრება: „ხელშეკრულება გულისხმობს საერთაშორისო შეთანხმებას, მიღწეულს სახელმწიფოთა შორის, გადმოცემულს წერილობითი ფორმით, რომელიც რეგულირდება საერთაშორისო სამართლის ნორმებით. მან შესაძლოა მიიღოს ერთი, ორი ან რამდენიმე ურთიერთკავშირში მყოფი დოკუმენტის სახე, მისთვის განსაზღვრული დანიშნულების შესაბამისად“.

კონვენციები

კონვენციები ყველაზე დიდ ჯგუფს შეადგენს. ადრეულ პერიოდში არსებობდა განსხვავება შეთანხმებასა და კონვენციას შორის, თუმცა ამჟამად, შეთანხმება ევროპის საბჭოს ფარგლებში აღარ ფორმდება. ყოველ შემთხვევაში, აღარ არსებობს თვით განსხვავება, რომელიც მხოლოდ მორიგების ფორმებში მდგომარეობდა: როგორც წესი, სახელმწიფოების კონვენციებთან მიერთება ხდებოდა სარატიფიკაციო, მიერთებისა თუ მოწონების სიგელების დეპონირების გზით, მაშინ როცა შეთანხმებების გასაფორმებლად, ხელმოწერაც საკმარისი პროცედურა გახლდათ.¹⁴³ ამასთან, დღესაც არსებობს რამდენიმე კონვენცია, რომელთა ხელმოწერაც შემდგომში არ საჭიროებს რატიფიკაციის, მიღებისა თუ მოწონების სავალდებულო პროცედურის გავლას.¹⁴⁴

ზოგიერთმა კომენტატორმა სცადა განსხვავების დანახვა „ჩვეულებრივ“ და „ევროპულ“ კონვენციასა და შეთანხმებას შორის, იქიდან გამომდინარე, რომ ამ უკანასკნელს მიიჩნევდა ევროპის საბჭოს გარე ქვეყნებისთვის დახურული ტიპის ხელშეკრულებად.¹⁴⁵ აღნიშნული ხედვაც მოკლებულია დამაჯერებლობას იმის გამო, რომ ე.წ. „ევროპულ“ კონვენციათა უდიდესი უმრავლესობა ევროპის საბჭოს ვრცელი სიიდან ხელმისაწვდომია საბჭოს არაწევრი ქვეყნებისთვისაც.¹⁴⁶

შეთანხმებები, ფრანგულ ენაზე უმეტესწილად ცნობილი, როგორც „*arrangements*“, ჩვეულებრივ შეეხება ზოგიერთი სხვა დოკუმენტის განხორციელებას.¹⁴⁷

143. მინისტრთა კომიტეტის მიერ 1962 წელს მოწონებულმა „დასკვნითმა სანიმუშო დებულებებმა“ დაადასტურა აღნიშნული. მისი პირველი ნაწილი მოიცავს „რატიფიკაციასთან და მიღებასთან დაკავშირებული დათქმების გარეშე ხელმოწერით დადებული შეთანხმებების“ დასკვნით დებულებებს, მეორე კი „რატიფიკაციას ან მიღებას დაქვემდებარებულ კონვენციათა“ დებულებებს. მინისტრთა კომიტეტის მიერ 1980 წელს მიღებული ერთიანი ნიმუში, რომელიც ვარგისია როგორც შეთანხმებების, ისე კონვენციების შემთხვევაში, ასევე უშვებს ორივე შესაძლებლობას (თანხმობა რატიფიკაციით ან მის გარეშე). იხ. დანართი VI.

144. მაგალითად იხ. ევროპული კონვენცია მოქალაქეობის შესახებ (ETS.No.166) ან სისხლის სამართლის კონვენცია კორუფციის შესახებ (ETS.No.173).

145. მართლაც, ხელშეკრულებათა დასახელებაში, სიტყვას „კონვენცია“ წინ ყოველთვის არ უძღვის განმარტება „ევროპული“. მაგ: კონვენცია ევროპის გარეული სამყაროსა და ბუნების ბინადართა შენარჩუნების შესახებ.

146. Imbert, P.H., „La Convention relative à la conservation de la vie sauvage et du milieu naturel de l'Europe, exception ou étape?“, *Annuaire Français de Droit International*, 1979, გვ. 743.

147. იხ. 1958 წლის 15 დეკემბრის ევროპული შეთანხმება სატელევიზიო ფილმების პროგრამების გაცვლის შესახებ, 1960 წლის 22 ივნისის ევროპული შეთანხმება სატელევიზიო გადაცემათა დაცვის შესახებ, 1962 წლის 17 დეკემბრის შეთანხმება საერთაშორისო სავაჭრო არბიტრაჟის შესახებ ევროპული კონვენციის გამოყენებასთან დაკავშირებით და 1988 წლის 26 მაისის შეთანხმება 1980 წლის 17 ოქტომბრის შეთანხმების გამოყენების შესახებ, რომელიც შეეხება დროებითი საცხოვრებლის მქონე პირთა სამედიცინო უზრუნველყოფას (ძალაში არ არის შესული).

ქარტიები

ტერმინი „ქარტია“ არავითარ სპეციფიკურ სამართლებრივ თავისებურებას არ გულისხმობს და როგორც წესი, სიმბოლური დატვირთვით გამოიყენება. ამასთან, აღსანიშნავია, რომ ევროპის საბჭოს ქარტიების უმთავრესი მახასიათებელია ხელშემკვრელ მხარეთა მიმართ ვალდებულებების არჩევასთან დაკავშირებული თავისუფლება. თუმცა, ეს მხოლოდ ქარტიებისთვის სახასიათო არ არის.¹⁴⁸ დღემდე საბჭოს ფარგლებში მიღებულია მხოლოდ 4 ქარტია: ევროპის სოციალური ქარტია (ETS No.35); ადგილობრივი თვითმმართველობის ევროპული ქარტია (ETS No.122); ევროპული ქარტია რეგიონული და უმცირესობათა ენების შესახებ (ETS No.148) და შესწორებული ევროპის სოციალური ქარტია (ETS No.163).

ჩარჩო ან სახელმძღვანელო კონვენციები

ჩარჩო ან სახელმძღვანელო კონვენციები უმთავრესად „პროგრამული“ დატვირთვის მქონეა და მოიცავს მიზნებს, რომელთა შესრულებაც დათქვეს ქვეყნებმა. ისინი, ძირითადად, ხორციელდება ეროვნული საშუალებებისა თუ ორმხრივი შეთანხმებების გზით. გამომდინარე იქიდან, რომ მათი დებულებები რეალურად ძალიან ზოგადია პირდაპირი გამოყენებისთვის, სახელმწიფოებს გააჩნიათ საგულისხმო თავისუფლება, თავიანთი ქმედება მიუსადაგონ მათ შიგნით არსებულ მდგომარეობასა და მოთხოვნებს. დღემდე ორი ამგვარი კონვენცია იქნა შეთანხმებული - ადმინისტრაციულ-ტერიტორიულ ერთეულებს ან ხელისუფლების ორგანოებს შორის საზღვარმიღმა თანამშრომლობის შესახებ სახელმძღვანელო ევროპული კონვენცია (ETS No.106) და ჩარჩო-კონვენცია ეროვნულ უმცირესობათა დაცვის შესახებ (ETS No.157).

და ბოლოს, ორგანიზაციის სამართლებრივ სივრცეში არსებობს 1964 წელს მიღებული ერთი კოდექსი, რომლის სახელწოდებაც: ევროპის სოციალური დაცვის კოდექსი (ETS No.48), შესწორებული 1990 წელს (ETS No.139).

ნილობრივი და გაფართოებული ნილობრივი შეთანხმებები

საერთაშორისო სამართლის გაგებით, ნილობრივი შეთანხმება არის არა საერთაშორისო ხელშეკრულება, არამედ სპეციალური სახის შეთანხმება, რომლის ძალით, ევროპის საბჭოს ზოგიერთი წევრი ქვეყანა, სხვათა თანხმობით, იღებს საქმიანობის ერთობლივად წარმართვის გადანყვეტი-

148. იხ. ქვემოთ. თუმცა, სხვა ხელშეკრულებები, მაგ: სოციალური უსაფრთხოების ევროპული კოდექსი, ასევე იძლევა ანალოგიურ თავისუფლებას.

ლებას ევროპის საბჭოს მიერ მოცულ რომელიმე სფეროში, რომელიც ყველა შემთხმეველი მხარის საერთო ინტერესს წარმოადგენს.¹⁴⁹

სხვა სიტყვებით, ნილობრივი შეთანხმება მოქნილი ფორმატის მქონეა და შეეხება თანამშრომლობას იმ ღონისძიებათა ფარგლებში, რომელთაც მხარს უჭერს მხოლოდ გარკვეული რაოდენობის წევრი ქვეყანა. ამგვარ საფუძველზე დაარსებულ ორგანოებს შორისაა: ევროპული კომისია დემოკრატიისათვის კანონის მეშვეობით (ვენეციის კომისია), სახელმწიფოთა ჯგუფი კორუფციის წინააღმდეგ (GRECO) და ევროპის აუდიოვიზუალური ობსერვატორია.

გაფართოებული ნილობრივი შეთანხმებით, ზოგიერთ წევრ სახელმწიფოს ეძლევა საშუალება, ითანამშრომლოს არანევრ ქვეყნებთან და ამ მიზნის მისაღწევად, ისარგებლოს ევროპის საბჭოს მუდმივმოქმედი სტრუქტურებით. გაფართოებული შეთანხმებები კი ანალოგიურ პირობებს ამჯერად ყველა წევრი ქვეყნისთვის ქმნის. ურთიერთობათა ეს ნაირსახეობები ორგანიზაციას ეხმარება მის გეოგრაფიულ საზღვრებს მიღმა გამავალ პრობლემებთან ბრძოლაში. მათი წყალობით, ევროპის საბჭოს უადვილდება აგრეთვე საქმიანი რეაგირება არანევრ ქვეყნების შემოთავაზებებზე, მონაწილეობა მიიღოს მათ მიერ წარმართულ სამთავრობათაშორისო საქმიანობაში.

გაფართოებული, ნილობრივი და გაფართოებული შეთანხმებების პრაქტიკულ მხარეს არეგულირებს სანესდებო რეზოლუცია 28 (93), რომელიც მიღებულ იქნა 1993 წლის მაისში, საპარლამენტო ასამბლეის თანხმობით. დებულებები გამოირჩევა შედარებით მეტი მოქნილობით და ყველა ან რამდენიმე წევრ ქვეყანას, ისევე როგორც ზოგიერთ არანევრ სახელმწიფოს, ხელს უწყობს სამთავრობათაშორისო საქმიანობის თანაბარ სანყისებზე ერთობლივად წარმართვაში¹⁵⁰. აღნიშნულ რეზოლუციაზე დაყრდნობით, მინისტრთა კომიტეტი, წესდების მე-20 მუხლის d. პუნქტით განსაზღვრული უმრავლესობით, ზოგიერთი წევრი სახელმწიფოსთვის გასცემს ერთი ან რამდენიმე ღონისძიების წამოწყების ნებართვას¹⁵¹. წევრთა შეზღუდული რაოდენობის ბაზაზე (შესაბამისი ნილობრივი შეთანხმების მონაწილე ქვეყნების წარმომადგენლები), ნილობრივი შეთანხმებაში ან მის ზოგიერთ ღონისძიებაში სამონაწილეოდ, ის იწვევს ასევე არანევრ ქვეყ-

149. იხ. „ხელშეკრულებათა ლექსიკონი“ (<http://conventions.coe.int>): „ნილობრივი შეთანხმება წარმოადგენს შეთანხმების განსაკუთრებულ სახეობას, რომლის ძალითაც, ევროპის საბჭოს ზოგიერთ წევრს ეძლევა საშუალება, იმონაწილეოს ამა თუ იმ ღონისძიებაში, სხვა წევრი ქვეყნების პასიურობის შემთხვევაშიც კი“.

150. იხ. სანესდებო რეზოლუცია (93) 28 ნილობრივი და გაფართოებულ შეთანხმებათა შესახებ, რომელმაც შეცვალა სანესდებო რეზოლუცია (51) 62.

151. იხ. რეზოლუცია (93) 27 მინისტრთა კომიტეტის გადაწყვეტილებებისათვის საჭირო უმრავლესობის წესების შესახებ. საჭირო უმრავლესობას შეადგენს კენჭისყრაში მონაწილეთა ორ მესამედი და კომიტეტში უფლებამოსილ წარმომადგენელთა უმრავლესობა.

ნებს. და ბოლოს, მას შეუძლია მოიწვიოს ნებისმიერი არანევრი ქვეყანა, საქმიანობისა თუ საქმიანობათა გარკვეული სერიის ნევრ ქვეყნებთან ერთობლივად ჩასატარებლად.

ნილობრივ შეთანხმებათა დაფინანსება ხორციელდება მონაწილე ნევრი და არანევრი ქვეყნების შენატანებით. შეთანხმების დამფუძნებელი გადანყვეტილება განსაზღვრავს მის პასუხისმგებელ ორგანოებსა და ლონისძიებათა ჩატარების გზებს. სანინალმდეგო გადანყვეტილების არარსებობის შემთხვევაში, ევროპის საბჭოს კომიტეტების სტრუქტურათა ძირითადი წესები, რეგლამენტი და სამუშაო მეთოდები, განსაკუთრებით კი მინისტრთა მოადგილეების შეხვედრათა მარეგულირებელი პროცედურული წესები, *mutatis mutandis*, შეეხება ნილობრივ შეთანხმებათა ორგანოებსაც.

დამფუძნებელ გადანყვეტილებაში სხვაგვარი დებულების არარსებობის შემთხვევაში, ნებისმიერ ნევრ სახელმწიფოს, ნებისმიერ დროს შეუძლია მიუერთდეს ნილობრივ შეთანხმებას, გენერალური მდივნისადმი ამასთან დაკავშირებით გაკეთებული განცხადების საფუძველზე. მსგავსად ამისა, მინისტრთა კომიტეტს, უკვე მონაწილე არანევრ ქვეყნებთან კონსულტაციის შემდეგ, გაფართოებულ ან გაფართოებულ ნილობრივ შეთანხმებაში სამონაწილეოდ, შეუძლია მოიწვიოს ნებისმიერი სხვა არანევრი სახელმწიფოც. ბოლოს კი, ისევ და ისევ მონაწილე არანევრ ქვეყნებთან კონსულტაციის შემდეგ, მინისტრთა კომიტეტი უფლებამოსილია, ნილობრივი, გაფართოებული ნილობრივი ან გაფართოებული შეთანხმების ფარგლებში წარმართულ ლონისძიებაში, დამკვირვებლად მოიწვიოს ნებისმიერი არანევრი ქვეყანა ან საერთაშორისო სამთავრობათაშორისო ორგანიზაცია.

გარდა ამისა, (93) 28 სანესდებო რეზოლუციის დადგენილებით, მინისტრთა კომიტეტს, ნილობრივ, გაფართოებულ ნილობრივ ან გაფართოებულ შეთანხმებაში სამონაწილეოდ, შეუძლია ევროპული თანამეგობრობის მოწვევაც. მის პრაქტიკულ დეტალებს განსაზღვრავს სპეციალურად ამ მიზნით შემუშავებული გადანყვეტილება.

კლასიფიკაცია საგნის მიხედვით

პირველი განსხვავება შესაძლოა დავინახოთ ევროპულ დონეზე მეტწილად სტანდარტების ჰარმონიზების მიზნით დადებულ შეთანხმებებსა და იმ შეთანხმებებს შორის, რომელთა დანიშნულებას უბრალოდ ნევრ ქვეყნებს შორის თანამშრომლობის გაღრმავება წარმოადგენს. მაგალითად, ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენცია, მიმართული უმთავრესად სახელმწიფოთა იძულებისაკენ, დაიცვან მის მიერ განსაზღვრული ფუნდამენტური უფლებები, აშკარად ექცევა პირველ კატეგორიაში. იგივე

ითქმის პერსონალური მონაცემების ავტომატური დამუშავებისას პირთა დაცვის შესახებ კონვენციასთან მიმართებაში (ETS No. 108), რომელიც სტანდარტულ წესებს ადგენს.

მეორეს მხრივ, ევროპული კონვენცია ექსტრადიციის შესახებ (ETS No. 24), ევროპული კონვენცია სისხლის სამართლის საქმეებში ურთიერთდახმარების შესახებ (ETS No. 30), ევროპული კონვენცია უნივერსიტეტებში სწავლის ხანგრძლივობის ექვივალენტობის შესახებ (ETS No.138), ევროპული კონვენცია ტერორიზმის აღკვეთის შესახებ (ETS No.90) და კონვენცია ფულის გათეთრების, დანაშაულებრივი საქმიანობის შედეგად მოპოვებული შემოსავლების მოძიების, ამოღებისა და კონფისკაციის შესახებ (ETS No.141), იმ ხელშეკრულებათა ტიპური მაგალითებია, რომელთა მიზანი სახელმწიფოთაშორისო თანამშრომლობის გაღრმავებაა. თუმცა, ამ ორ სახეობას შორის განსხვავება ყოველთვის მკაფიო არ არის და ზოგიერთი კონვენცია შესაძლოა მიზნად ისახავდეს როგორც სტანდარტების ჰარმონიზებას, ისე სახელმწიფოთაშორისო ვალდებულებათა აღიარებას.

ხელშეკრულებათა კლასიფიკაცია შესაძლოა დაეყრდნოს ასევე ევროპის საბჭოს საქმიანობის სფეროებს. თუმცა, სპექტრი იმდენად ფართოა, ხელშეკრულებათა რაოდენობა კი იმდენად დიდი, რომ არც ერთი ამგვარი კლასიფიკაცია არასოდეს იქნება არც ურყევი და არც ამომწურავი.

ისტორიული თვალსაზრისით პირველი ხელშეკრულებები მიზნად ისახავს პლურალისტური დემოკრატიისა და ადამიანის უფლებების დაცვასა და გაძლიერებას. მათ შორის უმთავრესად რჩება ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენცია, თუმცა სხვებიც არანაკლებ მნიშვნელოვანია. ასე მაგალითად, ევროპის სოციალური ქარტია (ETS No.35) და შესწორებული სოციალური ქარტია (ETS No.163),¹⁵² დაკავშირებული ფართო სპექტრის ისეთ უფლებებთან, როგორცაა განსახლება, ჯანმრთელობა, განათლება, დასაქმება, სოციალური დაცვა და დისკრიმინაციის აკრძალვა, მიჩნეულია როგორც ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის დანამატი ეკონომიკურ და სოციალურ სფეროებში, იმის მიუხედავად, რომ მათ არ გააჩნიათ ამ უფლებათა საგარანტიო იურიდიული მექანიზმი. ამის მსგავსად, წამებისა და არაადამიანური ან დამამცირებელი მოპყრობისა ან დასჯის აღკვეთის ევროპული კონვენცია, ხელმოსაწერად გახსნილი 1987 წელს (ETS No.126), რომელიც კონტროლისა და მითითებების გაცემის უფლებამოსილების მქონე სპეციალურ ევროპულ კომიტეტს (CPT) აარსებს, თან ერთვის ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის დამცავ სისტემას. ძალაში 1998 წელს შესული ეროვნულ უმცირესობათა დაცვის

152. შესწორებული სოციალური ქარტია ერთ დოკუმენტში უყრის თავს ქარტიის თავდაპირველი ვერსიით ნაგულებზე ყველა უფლებასა და 1988 წლის ოქმს, რომელიც ახდენს არსებული უფლებების შესწორებას და აწესებს ახალ უფლებებს.

ჩარჩო-კონვენცია (ETS No.157) არის ერთადერთი სავალდებულო მრავალმხრივი შეთანხმება, რომელიც უზრუნველყოფს სრულ და ეფექტიან თანასწორობას როგორც უმცირესობებსა და უმრავლესობებს შორის, ისე თვით ეროვნულ უმცირესობათა წარმომადგენლებს შორის.

აღნიშვნის ღირსია ასევე, კონვენცია ბიოლოგიასა და მედიცინაში ადამიანის უფლებებისა და ადამიანური ღირსების დაცვის შესახებ (ETS No.164) - პირველი საერთაშორისო სავალდებულო შეთანხმება, რომელიც უზრუნველყოფს ადამიანების დაცვას ამ ორ სფეროში დამახინჯებული პრაქტიკისგან¹⁵³. მის მიერ შემუშავებული პრინციპების მიზანი, რომლებიც პაციენტთა უფლებების სფეროში თანამედროვე ევროპული კოდექსის ბირთვს წარმოადგენს, არის პიროვნული ღირსების ტექნოლოგიურ ძვრებზე მაღლა დაყენება. კონვენცია პირთა დაცვის შესახებ პერსონალური მონაცემების ავტომატური დამუშავებისას (ETS No. 108), მიზნად ისახავს პიროვნული მონაცემების კომპიუტერული დამუშავებისას სპეციფიკური უფლებებისა და თავისუფლებების, განსაკუთრებით კი საკუთრების უფლების გათვალისწინებას, მიუხედავად ეროვნებისა თუ საცხოვრებელი ადგილისა.

კონვენციათა გარკვეული ნაწილი ემსახურება ევროპის კულტურული თვითმყოფადობის განმტკიცებას. ამ სფეროში მოქმედი უმთავრესი დოკუმენტია ევროპის კულტურული კონვენცია, რომელმაც პირველმა დაანხესა სამართლებრივი ჩარჩოები განათლების, კულტურის, ახალგაზრდობისა და სპორტის სექტორებში თანამშრომლობისათვის ევროპის საბჭოს ფარგლებში. რეგიონული და უმცირესობათა ენების ევროპული ქარტია, ძალაში შესული 1998 წლის 1 მარტს (ETS No.148), გამიზნულია იმ ენების დაცვისა და წახალისებისაკენ, რომელთა გაქრობა იქნებოდა უდიდესი კულტურული დანაკარგი და არაპირდაპირ, ამ ენებზე მოლაპარაკე ხალხების დამცველადაც გვევლინება. ევროპის მდიდარი კულტურული მემკვიდრეობა ექცევა ასევე არქეოლოგიური მემკვიდრეობის დაცვის ევროპული კონვენციისა (ETS No.66) და ევროპის არქიტექტურული მემკვიდრეობის დაცვის შესახებ კონვენციის (ETS No.121) ყურადღების ცენტრში.

ზოგიერთი კონვენცია, როგორცაა მაგალითად, ევროპული ქარტია ადგილობრივი თვითმმართველობის შესახებ (ETS No.122), სახელმძღვანელო ევროპული კონვენცია ადმინისტრაციულ-ტერიტორიულ ერთეულებს ან ხელისუფლების ორგანოებს შორის საზღვრებს მიღმა თანამშრომლობის შესახებ (ETS No.106) და კონვენცია უცხოელთა საზოგადოებრივ ცხოვრებაში

153. ოქმი ადამიანის კლონირების აკრძალვის შესახებ (ETS.No.168) ხელმოწერილ იქნა ქ. პარიზში 1998 წელს, სადაც გაფორმებულ იქნა ასევე, ოქმი ადამიანის ორგანოთა და ადამიანური წარმოშობის ქსოვილების გადანერგვის შესახებ (ETS.No. 186).

და ადგილობრივ დონეზე მონაწილეობის შესახებ (ETS No.144), შეეხება ადგილობრივ დემოკრატიასა და საზღვრებს მიღმა თანამშრომლობას.

და ბოლოს, არსებობს მთელი რიგი კონვენციებისა, რომლებიც პასუხობს ზოგადად ევროპული საზოგადოების წინაშე არსებულ ამჟამინდელ გამოწვევებს. მათგან ზოგიერთი, როგორცაა ბერნის კონვენცია ევროპის გარეული სამყაროსა და ბუნების ბინადართა შენარჩუნების შესახებ (ETS No.104), ევროპის ლანდშაფტების კონვენცია (ETS No.176) და კონვენცია სისხლის სამართლის მეშვეობით გარემოს დაცვის შესახებ (ETS No.172), ორიენტირებულია გარემოს დაცვაზე. სხვები უკავშირდება სისხლის სამართლის სფეროს და მიზნად ისახავს ნევრ ქვეყნებს შორის თანამშრომლობის გაღრმავებას დანაშაულის ყველა ფორმის, მათ შორის ტერორიზმის დაძლევის საქმეში. კერძოდ, ეს კონვენციებია: ევროპული კონვენცია ექსტრადიციის შესახებ (ETS No.24), ევროპული კონვენცია ტერორიზმის აღკვეთის შესახებ (ETS No.90) და მისი შემსწორებელი ოქმი (ETS No.190), კონვენცია ფულის გათეთრების, დანაშაულებრივი საქმიანობის შედეგად მოპოვებული შემოსავლების მოძიების, ამოღებისა და კონფისკაციის შესახებ (ETS No.141) და კონვენცია კიბერდანაშაულის შესახებ (ETS No.185).

როგორც ელიზ კორნუ თავის ნაშრომში აღნიშნავს:

გარდა იმისა, რომ იძლევა პანორამულ ხედვას მრავალი პრობლემის შესახებ, რომლებთან შეჭიდებასაც ცდილობს ევროპის საბჭო, გამოყენების სფეროების მიხედვით კლასიფიკაცია გვეხმარება ხელშეკრულებებს შორის კავშირების დადგენასა და კონვენციებზე დაფუძნებულ საბჭოს საქმიანობათა ერთობლიობის უკეთ აღქმაში. ერთ სფეროში, მაგალითად, განათლებისა თუ სისხლის სამართლის სექტორში დადებული ხელშეკრულებები, ხშირ შემთხვევაში უკავშირდება რომელიმე სხვას, რაც ნათელს ჰფენს მათ ურთიერთშემავსებელ ბუნებას. სხვა სიტყვებით, რომელიმე ერთ სფეროში დადებული ხელშეკრულებები წარმოადგენს ვარიაციებს მათში განსაზღვრული ზოგადი მიზნის გარშემო. აგრეთვე დავინახავთ, რომ სპეციფიკური სფეროებისთვის, ზოგჯერ განსაკუთრებული სამართლებრივი მეთოდები შეირჩევა ხოლმე, რომლებიც სფეროს მიმართ მგრძნობელობისა და ინტეგრაციის ჩაფიქრებული ხარისხის (თანამშრომლობა, ჰარმონიზება, უნიფიცირება) მიხედვით იცვლება. მაგალითად, სისხლის სამართლის სფეროში მოქმედი ხელშეკრულებები აშკარად გამოკვეთილი თანამშრომლობის შეთანხმებებია, დაფუძნებული ორმხრივობის პრინციპზე, მაშინ როცა ჩარჩო თუ სახელმძღვანელო კონვენციები არჩევს უფრო ზოგად მიდგომას მგრძნობიარე სფეროების მიმართ (საზღვრებს მიღმა თანამშრომლობა, უმცირესობები, ბიოეთიკა), სადაც პრინციპების განსაზღვრა და ზოგადი ვალდებულებების აღება არის ყველაზე დიდი, რისი მიღწევაც შეიძლება¹⁵⁴.

154. Comu, E., *op. cit.*, გვ. 7.

კლასიფიკაცია სახელმწიფო ვალდებულებათა მიხედვით

ტრადიციულ, არჩევით თუ ჩარჩო ან სახელმძღვანელო კონვენციებს შორის განსხვავებები ეფუძნება სახელმწიფოებზე დაკისრებულ ვალდებულებათა ბუნებას.

არჩევითი კონვენციები ხელშემკვრელ მხარეებს აძლევს საშუალებას, თავიანთი შეხედულებისამებრ განსაზღვრონ ვალდებულებები, რაც ნიშნავს იმას, რომ სახელმწიფოები სავალდებულოდ აღიარებენ დოკუმენტის მხოლოდ ცალკეულ ნაწილებს. მაგალითად, 1961 წლის სოციალური ქარტიის მონაწილე ქვეყნები, 19 მუხლიდან უნდა დათანხმდნენ სულ მცირე ათი მათგანის სავალდებულოებას, ამასთან, ისინი უნდა მოიცავდნენ „საბაზო“ მუხლების გარკვეულ რაოდენობას. ამის მსგავსად, ადგილობრივი თვითმმართველობის ევროპული ქარტიის ნევრმა ქვეყნებმა (ETS No. 122) სავალდებულოდ უნდა აღიარონ 1-ლი ნაწილის სულ მცირე 20 მუხლი, მათ შორის, სულ მცირე ათი „საბაზო“ დებულების ჩათვლით.

ევროპული ქარტია რეგიონული და უმცირესობათა ენების შესახებ (ETS No. 148), სახელმწიფოებს კიდევ უფრო მეტ თავისუფლებას ანიჭებს იქიდან გამომდინარე, რომ მათ ეძლევათ ორი არჩევანის გაკეთების შესაძლებლობა - პირველი მათგანი შეეხება ენებს, რომელთა მიმართებაშიც უნდა ამოქმედდეს ვალდებულებები, მეორე კი თვით ამ ვალდებულებებს. გარდა ამისა, ორივე ამ მიმართულებით, დაცვის მინიმალური და მაქსიმალური ხარისხის უზრუნველყოფის ფარგლებში, დამატებით კიდევ არსებობს სხვადასხვა არჩევანის გაკეთების შესაძლებლობა. მე-2 (2) მუხლით გათვალისწინებულ ერთადერთ ვალდებულებას წარმოადგენს არსებული ასამდე დებულებიდან სულ მცირე 35-ის გამოყენება¹⁵⁵. ამასთან, მათგან სულ მცირე სამი უნდა განეკუთვნებოდეს განათლების სფეროს, სამი კულტურული საქმიანობისა და ინფრასტრუქტურის სექტორს, ხოლო ერთი კი ქვემოჩამოთვლილთაგან რომელიმეს: მართლმსაჯულების ორგანოები, ადმინისტრაციული ორგანოები და საჯარო მომსახურება, მედია, ეკონომიკური და სოციალური სფეროები. რაოდენობრივი იმპერატივები ჩამოყალიბებულ იქნა არა ზერელებად, არამედ სათანადო ყურადღებით, რათა არ მომხდარიყო არც ერთი ძირითადი ასპექტის უგულებელყოფა რეგიონული თუ უმცირესობათა ენების დაცვის საქმეში.

და ბოლოს, აღსანიშნავია აგრეთვე ევროპის სოციალური დაცვის კოდექსი (ETS No. 48), რომელსაც ასევე შემოაქვს ანალოგიური განსხვავება დოკუმენტის სავალდებულო ნაწილებსა (ნაწილები I, XI, XII, XIII და XIV) და სხვა დებულებებს შორის, რომელთაგან არჩევანის გაკეთება მონაწილე მხარეებს თავისუფლად შეუძლიათ.

155. ქარტიის მე-8-მე-14 მუხლებში ჩადებული 94 პუნქტიდან და ქვეპუნქტიდან.

ამათ გარდა, ზოგიერთმა ხელშეკრულებამ მიიღო ჩარჩო თუ სახელმძღვანელო კონვენციათა სახე, რადგან ისინი გამოირჩევიან მეტი მოქნილობით და ამასთან, არასავალდებულო ბუნებითაც ხასიათდებიან. მათში გადმოცემული ვალდებულებები თუ პრინციპები ზოგადია და თუმცა მონაწილე მხარეებს მოეთხოვებათ გარკვეული შედეგების მიღწევა, მათ გააჩნიათ თავისუფლება, თვითონ განსაზღვრონ ამ მიზნებისაკენ სავალი გზები, რაც მათ ანიჭებს საგულისხმო სივრცეს თავიანთ კანონმდებლობათა შესწორების თვალსაზრისით, არსებული სიტუაციებისა თუ მოთხოვნათა გათვალისწინებით.

მაგალითად, ადმინისტრაციულ-ტერიტორიულ ერთეულებს ან ხელისუფლების ორგანოებს შორის საზღვრებს მიღმა თანამშრომლობის შესახებ სახელმძღვანელო ევროპული კონვენციის (ETS No. 106) მონაწილე მხარეები, იღებენ უბრალო ვალდებულებას, გააადვილონ ამ ტიპის თანამშრომლობა და განსაკუთრებით „ხელი შეუწყონ ნებისმიერი შეთანხმებისა თუ გარიგების დადებას, რაც შესაძლოა საჭირო აღმოჩნდეს ამ მიზნისაკენ სვლაში, თითოეული ხელშემკვრელი მხარის კონსტიტუციურ თავისებურებათა გათვალისწინებით“ (1-ლი მუხლი). აღნიშნული შეთანხმებები თუ გარიგებები მათ უნდა დაუქვემდებარონ კონვენციაზე თანდართულ სანიმუშო და ჩარჩო შეთანხმებებს, წესდებებსა და კონტრაქტებს, იმის გათვალისწინებით, რომ ამ სახის შეთანხმებები და გარიგებები „გამიზნულია მხოლოდ სახელმძღვანელოდ და არ გააჩნიათ სახელშეკრულებო ღირებულება“ (მე-3 მუხლის 1-ლი პუნქტი). ეროვნულ უმცირესობათა დაცვის ჩარჩო-კონვენციის შემთხვევაში (ETS No. 157), დოკუმენტში შემუშავებული პრინციპები უნდა განხორციელდეს „ეროვნული საკანონმდებლო და სათანადო სამთავრობო პოლიტიკის მეშვეობით“, მეორეს მხრივ კი ორმხრივი შეთანხმებების გზით.

ევროპული კონვენცია მიგრანტი მუშების სამართლებრივი სტატუსის შესახებ (ETS No. 93), თუმცა სახელწოდებაში არავითარ მინიშნებას არ აკეთებს, თავის განმარტებით მოხსენებაში მიუთითებს, რომ კონვენცია არის უპირატესად „ჩარჩო-კონვენცია, დაკავშირებული მიგრანტი მუშების სამართლებრივი მდგომარეობის ყველაზე მნიშვნელოვან ასპექტებთან, ყოველი მათგანის საფუძვლიანი რეგულირების პრეტენზიის ქონის გარეშე“.

კლასიფიკაცია საზედამხედველო მექანიზმის ტიპების მიხედვით

საზედამხედველო მექანიზმის ტიპს, ჩვეულებრივ, შესაბამისი ხელშეკრულების შინაარსი განაპირობებს, ვინაიდან ინდივიდებისთვის სუბიექტური უფლებების წარმომშობ ნორმებთან შესაბამისობა, შეუძლებ-

ლია შემონმდეს იმ ნორმებთან შესაბამისობის მონიტორინგის მსგავსად, რომლებიც სახელმწიფოებისგან ამა თუ იმ ქმედებას მოითხოვს.

ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მიერ დაარსებული სამართლებრივი მექანიზმი სრულიად განსხვავებულია ევროპის საბჭოს სხვა ხელშეკრულებათა მიერ დადგენილი პოლიტიკური მექანიზმებისგან. მართლაც, ის ერთადერთია, რომელიც უზრუნველყოფს მის მიერ ჩამოთვლილ უფლებათა სამართლებრივი დაცვის ეფექტიანობას, საბჭოს კონვენციითა უმრავლესობას კი ზურგს უმაგრებს პოლიტიკური მექანიზმები და მათ განხორციელებაზე ზედამხედველობა მინისტრთა კომიტეტის ფუნქციას.

საზედამხედველო მექანიზმი საგულდაგულოდ შეირჩევა, რომლის დროსაც მხედველობაში მიიღება ხელშემკვრელი მხარის მიერ კონვენციის მიღების ხარისხი. მინისტრთა კომიტეტს, როგორც წესი, დახმარებას უწევს ექსპერტთა კომიტეტები (ცნობილი აგრეთვე, როგორც საკონვენციო კომიტეტები), რომლებიც კომპლექტდება მონაწილე მხარეთა წარმომადგენლებით და ძირითადად, თვით კონვენციების საფუძველზე იქმნება. ზოგიერთი მათგანი, როგორცაა მაგალითად, ეროვნულ უმცირესებათა დაცვის ჩარჩო-კონვენციის ექსპერტთა კომიტეტი, სულ უბრალოდ დახმარებას უწევს მინისტრთა კომიტეტს, სხვები კი უფრო შორს მიდიან და ამ უკანასკნელს მიაწვდიან რეკომენდაციებს, რომლებიც შემდგომში მან შესაძლოა მხარეებს გადასცეს. ერთ-ერთ მაგალითს ამ თვალსაზრისით წარმოადგენს, რეგიონული და უმცირესობათა ენების ევროპული ქარტიის ექსპერტთა კომიტეტი (ETS No. 148).

აღსანიშნავია ევროპის სოციალური ქარტიის მიერ (ETS No. 35) დაარსებული ორსაფეხურიანი სისტემა. ამ შემთხვევაში, ქვეყნების მიერ მიწოდებულ მოხსენებებს თავდაპირველად განიხილავს 13 დამოუკიდებელი ექსპერტით დაკომპლექტებული სოციალურ უფლებათა ევროპული კომიტეტი, რომელიც ადგენს მონაწილე მხარეთა მიერ ნაკისრ ვალდებულებათა შესრულების ხარისხს. ხელშემკვრელ სახელმწიფოთა შემდგომი შესაბამისობა მის დასკვნებთან, ამის შემდეგ უკვე მინისტრთა კომიტეტის მიერ მოწმდება, რომელმაც მხარეებს შესაძლოა მიმართოს რეკომენდაციით, მათი საკანონმდებლო სისტემები და პრაქტიკა მოიყვანონ ქარტიასთან შესაბამისობაში. ამ საქმეში მას დახმარებას უწევს სამთავრობო კომიტეტი - პოლიტიკური ორგანო, რომელიც შემოიკრებს იმ მონაწილე ქვეყნების წარმომადგენლებს, რომელთაც განხორციელებული აქვთ ქარტიის რატიფიკაცია. დამკვირვებლის რანგში მას დახმარებას უწევს მშრომელთა და დამქირავებელთა ასოციაციები.

სხვა, უფრო კონტრასტული სისტემა ეყრდნობა დეკლარაციებს შეუსაბამობის შესახებ. მიზანი ამ შემთხვევაში მდგომარეობს იმ ფაქტის ფორმალურ გამოკვეთვაში, რომელიც ცხადყოფს, რომ მონაწილე მხარეებმა

ვერ მოახერხეს ნაკისრ ვალდებულებათა შესრულება. პირველ ყოვლისა, ეს გულისხმობს კონვენციით წარმოქმნილ ვალდებულებებს, რომელთა აღსრულების მოთხოვნაზე უშუალოდ ინდივიდები არიან უფლებამოსილნი. ამგვარად, ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის თანახმად, სასამართლოს ვალია, სახელმწიფოთა მხრიდან კონვენციით გათვალისწინებულ ვალდებულებათა დარღვევის გამოვლენა და მათი იძულება, აანაზღაურონ დაზარალებულ მხარეთათვის მიყენებული ნებისმიერი სახის ზიანი.

კონვენციათა გარკვეულ რაოდენობას ზურგს უმაგრებს მონიტორინგის სისტემები, რომლებიც უზრუნველყოფენ მონაწილე მხარეების მათთან შესაბამისობის კონტროლს და ეწევიან ინფორმაციის შეგროვებას ამ კუთხით. ამ შემთხვევაში მიზანს არ წარმოადგენს სახელმწიფოთა წინააღმდეგ სანქციების დაწესება დადგენილი ნორმებიდან გადაცდომის გამო, არამედ პირიქით, მათი მხარდაჭერა სირთულეების გადალახვაში. აღნიშნული ტიპის მექანიზმი, ჩვეულებრივ, შეესაბამება „პროგრამული“ სტანდარტების მქონე კონვენციებს, რომელთა მონიტორინგი საკმაო სირთულეს წარმოადგენს. მაგალითად: ჩარჩო-კონვენცია ეროვნულ უმცირესობათა დაცვის შესახებ (ETS No.157) და ევროპული ქარტია რეგიონული და უმცირესობათა ენების შესახებ (ETS No.148), რომელთაგან ორივე ეყრდნობა სახელმწიფოთა მიერ წარმოდგენილ რეგულარულ მოხსენებებს, დაკავშირებულს კონვენციებში მითითებული მიზნების განხორციელების გზაზე მათ მიერ გატარებულ ღონისძიებებთან. შედეგად, მინისტრთა კომიტეტი ახდენს აღწერილი ზომების შეფასებას და საჭიროების შემთხვევაში, გასცემს რეკომენდაციებს. კონვენცია პირთა დაცვის შესახებ პერსონალური მონაცემების ავტომატური დამუშავებისას (ETS No. 108), აღნიშნული თვალსაზრისით კიდევ უფრო ლმობიერია. ამ შემთხვევაში, მინისტრთა კომიტეტი მხოლოდ მრჩევლის როლში გვევლინება: მას შეუძლია მოსაზრების გამოთქმა დოკუმენტის გამოყენებასთან დაკავშირებით წარმოქმნილ ნებისმიერ საკითხზე. თუმცა, თავდაპირველად შესაბამისი თხოვნით მას მხარეები მიმართავენ.

წამებისა და არაადამიანური ან დამამცირებელი მოპყრობის ან დასჯის აღკვეთის ევროპული კონვენციის (ETS No.126) საზედამხედველო სისტემა პრევენციულია და წარმოადგენს საგულისხმო დანამატს ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მიერ დაარსებულ სამართლებრივ სისტემაზე. ის ეყრდნობა მაღალი დონის დამოუკიდებელ ექსპერტთა საერთაშორისო კომიტეტს, რომელსაც ენიჭება უფლებამოსილება, შეამოწმოს ყველა ის ადგილი, სადაც საჯარო ხელისუფლების მიერ ადამიანების დაპატიმრება ან დაკავება ხორციელდება და საჭიროების შემთხვევაში, შეიმუშავოს რეკომენდაციები თუ მოსაზრებები წამებისა და არასათანადო მოპყრობისგან დაცვის გასაუმჯობესებლად.

და ბოლოს, კონვენციათა ერთ ნაწილს გააჩნია ინდივიდუალური, ზოგიერთს კოლექტიური ან სახელმწიფოთაშორისო სასარჩელო სისტემატიკა. ასე ამგვარად, 1995 წლის ევროპის სოციალური ქარტიის ოქმი (ETS No.158), სამთავრობო მოხსენებათა სისტემას განავრცობს კოლექტიური სარჩელების პროცედურით (რითაც ქარტიის საზედამხებელო სისტემას მეტ ეფექტიანობას სძენს), მაშინ როცა ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენცია მხედველობაში იღებს როგორც სახელმწიფოთაშორისო განაცხადებს, ისე ინდივიდუალურ საჩივრებს¹⁵⁶.

არის თუ არა კონვენციები ეფექტიანი?

არსებობენ ადამიანები, რომელთაც შეაქვთ ეჭვი ევროპის საბჭოს კონვენციების ეფექტიანობაში. მართალია, რომ ოცამდე კონვენცია არასოდეს შესულა ძალაში იმ მიზეზის გამო, რომ ვერ შეგროვდა ვერც ერთი, ან საკმარისი რაოდენობის სარატიფიკაციო სიგელი¹⁵⁷. ამასთან დაკავშირებით, საპარლამენტო ასამბლეის ყოფილმა პრეზიდენტმა ერთხელ ამგვარად განმარტა:

ასამბლეის წევრები ხშირად იკვირებენ, თუ რატომ ხდება იმგვარად, რომ საკუთარი ქვეყნის შესაბამისი სამინისტროს ინსტრუქციების საფუძველზე მოქმედი სამთავრობო ექსპერტი ამზადებს დოკუმენტის ტექსტს, შეაგროვებს დამატებით ინფორმაციას ამ მიზნით, განაგრძობს და ბოლომდე მიიყვანს წამოწყებულ საქმეს, ბოლოს კი მისი საკუთარი მთავრობა უარს აცხადებს დოკუმენტის ხელმოწერაზე. ჩვენთვის ეს ამოუცნობია. მაგრამ უფრო რთულად გასაგებია, როდესაც მოწვეული სამინისტროები ხელს აწერენ კონვენციას, შემდგომში კი არ ხორციელდება მისი რატიფიკაცია¹⁵⁸.

ზოგიერთი კონვენცია მხოლოდ რამდენიმე ქვეყნის მიერ არის ხელმოწერილი და რატიფიცირებული, რაც აკნინებს მათ ეფექტიანობას და ცხადყოფს, რომ მათ შინაარსთან დაკავშირებით არასოდეს მიღწეულა საერთო-ევროპული მასშტაბის რეალური შეთანხმება. სხვები კი იქცნენ ნაკლებ აქტუალურად ან დაქვეითდა ინტერესი მათ მიმართ, მაგრამ იმის გამო, რომ შექმნაზე უფრო რთული უარყოფაა, ისინი გამოცემათა ფურცლებზე

156. იხ. ელიზ კორნუს დისერტაცია, *op.cit.*

157. შეიქმნა ხელშეკრულებამ ვერ მიიღო ვერც ერთი რატიფიკაცია, ხოლო ერთმა - შეთანხმებამ 1980 წლის 17 ოქტომბრის შეთანხმების გამოყენების შესახებ, რომელიც დაკავშირებულია დროებითი საცხოვრებლის მქონე პირთა სამედიცინო უზრუნველყოფასთან - ვერ შეაგროვა ვერც ერთი ხელმოწერაც კი (გამომდინარე მისი ნაკლებ აქტუალურობიდან). თორმეტმა ხელშეკრულებამ და თოთხმეტმა ოქმმა ვერ დააგროვა ძალაში შესასვლელად აუცილებელი რაოდენობის სარატიფიკაციო სიგელი. სრული სიისათვის, იხ. ე. კორნუს, *op.cit.* გვ. 416.

158. კარლ ჩერნეცი, მოხსენიებული რ. ბონელის მიერ თავის მოხსენებაში: "The role of national parliaments in the ratification of Council of Europe conventions and agreements", Doc. 4915, 14 ივნისი, 1982 წ. გვ. 22.

რჩებიან. ასამბლეის მიერ გამოთქმული შეშფოთება შეეხება ასევე სახელმწიფოთა მიერ ზოგიერთ შეთანხმებასთან მიმართებაში გამოყენებული დათქმების რაოდენობასა და ბუნებას, რაც ფიტავს და ამახინჯებს მათ შინაარსსა და ხასიათს.

აღსანიშნავია აგრეთვე, რომ ინტელექტუალურ საკუთრებასთან დაკავშირებულ კონვენციათა მართვის რაციონალიზების მიზნით, ორი კონვენცია - ევროპული კონვენცია პატენტის მოთხოვნასთან დაკავშირებულ ფორმალობათა შესახებ (ETS No.16) და ევროპული კონვენცია გამოგონებათა პატენტების საერთაშორისო კლასიფიკაციის შესახებ (ETS No.17), დენონსირებულ იქნა - პირველი¹⁵⁹ მათგანი რამდენიმე, ხოლო მეორე კი ყველა ხელშემკვრელი მხარის მიერ და განსახორციელებლად გადაეცა მსოფლიო ინტელექტუალური საკუთრების სამსახურს, რომელიც აწარმოებს ამჟამად მათ ადმინისტრირებას.

და ბოლოს, მიჩნეულია, რომ ზოგიერთი კონვენციის საზედამხებველო ან მონიტორინგის მექანიზმის სისუსტე სერიოზულად ლახავს მათ იმიჯს. უფრო მეტიც, ხშირად მონიტორინგის კომიტეტების დაფინანსება თუ დაკომპლექტება არაადექვატურია. შედეგად, სახელმწიფოები ყოველთვის როდი ატარებენ საჭირო საკანონმდებლო, ადმინისტრაციულ და ტექნიკურ ზომებს მათ მიერ აღებულ ვალდებულებათა შესასრულებლად. უკმაყოფილების კიდევ ერთ მიზეზს წარმოადგენს ზოგიერთი კონვენციის მექანიზმის ზედმეტი მოქნილობა, რაც სახელმწიფოებს ანიჭებს ძალზე დიდ სივრცეს ვალდებულებათა არჩევანის გაკეთებისას.

ფაქტებზე დაყრდნობით, მოქნილობა აღიარებულ იქნა როგორც აუცილებელი ელემენტი, რომელიც აადვილებს ხელშეკრულებათა რატიფიკაციის პროცესს. ხელშემკვრელ მხარეებს ეს აძლევს საშუალებას, ხელშეკრულებით გათვალისწინებული დაცვის ხარისხი თავიანთი რეალობის თანახმად შეარჩიონ და მხედველობაში მიიღონ ნორმათა გამოყენებასთან დაკავშირებული ხარჯები. მთავრობები ხედავენ, რომ მათ შეუძლიათ კონვენციების თავიანთ მოთხოვნებთან მისადაგება და შესაბამისად, ნაკლებად ერიდებიან ვალდებულებების აღებას. თუმცა, ამგვარი მოქნილობის გამო, მსგავსი ტიპის ხელშეკრულებები, რომლებიც ამჟამად ასე სასიცოცხლო ჩანს ადამიანის უფლებების დაცვისა და დემოკრატიისკენ პროგრესის გზაზე, ვერასოდეს მოიკრებენ საჭირო ძალას. სხვა უპირატესობას წარმოადგენს ის, რომ დროის სვლასთან ერთად და მონაწილე მხარეთა ზოგად თუ ფინანსურ შესაძლებლობათა გათვალისწინებით, მოქნილობა სახელმწიფოებს უბიძგებს უფრო მეტი ვალდებულების აღებისაკენ.

159. ამ კონვენციის (ETS.No.16) დენონსაცია 1976-1991 წლებში 21 ხელშემკვრელი მხარისგან 16-მა განახორციელა, თუმცა, ამას ხელი არ შეუშლია „იუგოსლავიის ყოფილი რესპუბლიკა მაკედონიისთვის“, 1998 წელს მოეხდინა მისი რატიფიკაცია.

სხვა სიტყვებით, მოქნილობა წევრ ქვეყნებს უადვილებს ევროპის საბჭოს კონვენციებთან მიერთებას, განსაკუთრებით ისეთ მგრძნობიარე სფეროებში, როგორცაა ეროვნული უმცირესობები, ტერორიზმი, ბიოეთიკა თუ გარემოს დაცვა. ამ ფაქტში შეიძლება ვეძიოთ ჭეშმარიტი ახსნა იმისა, თუ რატომ არსებობს ამ რაოდენობის კონვენცია, ხოლო თუკი რომელიმე მათგანი ამჟამად მოძველებულია, ეს არ უნდა ხდებოდეს შემფოთების მიზეზი. ევროპის საბჭოს უმთავრესი მოვალეობა, მეტადრე, მდგომარეობს სახელმწიფოთა შორის სამართლებრივი თანამშრომლობის წამოწყებასა და ორგანიზებაში, რაც თანდათანობით წარმოქმნის დემოკრატიული, სოციალური და კულტურული ინტეგრაციის განსამტკიცებლად საჭირო პოლიტიკურ და მატერიალურ პირობებს. სხვა ამოცანა გულისხმობს წევრი ქვეყნების მხარდაჭერას სამართლებრივ ნორმათა დადგენაში, რაც დააფუძნებს მინიმალური სამართლებრივი სტანდარტების სისტემას და ჩამოაყალიბებს ერთიან სამართლებრივ სივრცეს ევროპაში.

თავი 2

კანონმდებლობათა ჰარმონიზება - სხვა მიდგომები

კონვენციები უდავოდ მეტ ყურადღებას მიიპყრობს მედიის მხრიდან და უფრო საინტერესოა ექსპერტთათვის, ვიდრე რეკომენდაციები, თუმცა, მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაციები და წევრ ქვეყნებს შორის ინფორმაციის ურთიერთგაცვლა ასევე ხელს უწყობს მათ კანონმდებლობებში გარკვეული ერთიანობის შეტანას და ბიძგს აძლევს საბჭოსათვის ასე სასურველი ერთიანი სამართლებრივი სივრცის შექმნას.

მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაციები

ფაქტიურად, როდესაც საკითხი ეხება კანონმდებლობათა ჰარმონიზებას, ევროპის საბჭო თანაბრად მიმართავს როგორც კონვენციებს, ისე რეკომენდაციებს, მათი შესაბამისი ბუნების, დასახული მიზნისა თუ დასარეგულირებელი სფეროს გათვალისწინებით¹⁶⁰. კონვენციები შესაძლოა ფლობდნენ იმ უპირატესობას, რომ გააჩნიათ უფრო კონკრეტული მოხაზულობა და წევრი ქვეყნებისათვის სავალდებულო ხასიათს ატარებენ, რეკომენდაციები, მიუხედავად მათი არაიმპერატიული ბუნებისა, ასევე ავლენენ დადებით თვისებებს. ერთის მხრივ, რეკომენდაციები ძალაში შედის მათი მიღებისთანავე და მიმართულია ყველა წევრი ქვეყნისადმი, მეორეს მხრივ, კონვენციებთან შედარებით, ისინი მეტი მოქნილობით გამოირჩევიან იმის გამო, რომ მათი განხორციელება სრულად არის დამოკიდებული სახელმწიფოებზე და მათში ცვლილებების შეტანაც შესაძლოა უფრო სწრაფ ტემპებში განხორციელდეს. და ბოლოს, მიუხედავად მათი არასავალდებულო ბუნებისა, კონკრეტული საკითხის გარშემო შემუშავებული რეკომენდაციები ყველა წევრ მთავრობას განუსაზღვრავს მისაღწევი შეთანხმების ფორმას. ევროპის საბჭოში ხშირად თქმულა, რომ კარგი რეკომენდაცია კანონის უზენაესობის განმტკიცების საქმეში შესაძლოა უფრო მეტს ნიშნავდეს, ვიდრე ცუდი კონვენცია.

160. De Vel, G. და Markert, T., "Importance and weakness of the Council of Europe Conventions and of the Recommendations addressed by the Committee of Ministers to Member States" in *Law in Greater Europe: Studies in honour of Heinrich Klebes*, The Hague, Kluwer Law International, 2000, გვ. 345.

რეალურად, მინისტრთა კომიტეტს რეკომენდაციებით შეუძლია ისარგებლოს იმისათვის, რათა დანერგოს სახელმძღვანელო პრინციპები წევრი ქვეყნების პოლიტიკური მიდგომებისა და კანონმდებლობებისათვის. მათ საფუძველზე კი, წევრ ქვეყნებს შეუძლიათ ერთობლივ გადაწყვეტილებათა შემუშავება ახალ გამონვევებზე საპასუხოდ. ამგვარად, მინისტრთა კომიტეტმა წევრ ქვეყნებს შესაძლოა მიმართოს რჩევით, რეკომენდაციებში ჩადებულ საერთო დებულებებსა თუ მათზე თანდართულ სანიმუშო კოდექსებზე დაყრდნობით, შეიმუშავონ საკანონმდებლო აქტები. მაგალითად, რეკომენდაცია No. R (2000) 10 წევრი ქვეყნების მთავრობებს მოუწოდებს, რათა მათ:

ეროვნული კანონმდებლობებისა და საჯარო ადმინისტრაციის პრინციპების გათვალისწინებით, ამ რეკომენდაციაზე თანდართულ სანიმუშო კოდექსზე დაყრდნობით, ხელი შეუწყონ საჯარო მოხელეთა ეროვნული ქცევის კოდექსების მიღებას.

მსგავსად ამისა, რეკომენდაცია Rec (2003) 4:

რეკომენდაციას უწევს წევრი ქვეყნების მთავრობებს, რათა მათ თავიანთ ეროვნულ სამართლებრივ სისტემებში დანერგონ საარჩევნო კამპანიის დროს პოლიტიკურ პარტიათა დაფინანსებაში კორუფციის აღმკვეთი ნორმები, რომლებიც ნაკარნახები იქნება ამ რეკომენდაციის დანართში მოყვანილი ზოგადი წესებით. ყოველივე ზემოთქმული ძალაშია, თუკი სახელმწიფოებს აქამდე არ აქვთ მიღებული სათანადო საკანონმდებლო, პროცედურული ზომები თუ სისტემები, რაც აღმოჩნდებოდა ეფექტიანი და კარგად მოქმედი ალტერნატივა.

რეკომენდაციები შესაძლოა იქცეს ასევე კონვენციების დანამატად. მაგალითად, 1981 წლის კონვენცია პირთა დაცვის შესახებ პერსონალური მონაცემების ავტომატური დამუშავებისას (ETS No. 108), ხისტი კონვენციებისათვის დამახასიათებლად, პრინციპებს თუმცა ფორმალურ დონეზე ნერგავს, აღჭურვილია რეკომენდაციათა მთელი წყებით, რომლებიც ვარგისია ისეთი განსაკუთრებული და მგრძობიარე სფეროებისათვის, როგორცაა სამედიცინო მონაცემთა ბაზა (რეკომენდაცია No. R (97) 18, დაკავშირებული სტატისტიკური მიზნებით შეგროვებული პიროვნული მონაცემების დაცვასა და დამუშავებასთან), ან ინტერნეტის მეშვეობით შეგროვებული და დამუშავებული პიროვნული მონაცემები და სადაზღვევო მიზნებით შეგროვებული პიროვნული მონაცემები (რეკომენდაცია No. R (99) 5). რეკომენდაციებს, კონვენციებთან შედარებით, გააჩნიათ ნიუანსებამდე დასვლისა და იოლად განახლების უპირატესობა.

მათი ავტორიტეტის ამაღლებას ასევე ხელს უწყობს ის ფაქტი, რომ ისინი ხელმისაწვდომია ზედამხედველობისათვის. წესდების მე-15 მუხლის საფუძველზე, მინისტრთა კომიტეტის მხრიდან მთავრობებს შესაძლოა ეთხოვოთ მისთვის ინფორმაციის მიწოდება, მათ მიერ რეკომენდაციებ-

თან მიმართებაში გატარებული ზომების შესახებ. თვით კომიტეტი აღარ მეთვალყურეობს რეკომენდაციების განხორციელების პროცესს, არამედ ახდენს საკუთარი უფლებამოსილების დელეგირებას მმართველი თუ სპეციალური (*ad hoc*) კომიტეტებისადმი, სთხოვს რა მათ, შეისწავლონ თავიანთ შესაბამის სფეროებში არსებული რეკომენდაციების თანახმად წარმოებული საქმიანობა და განიხილონ თვით ეს დოკუმენტები. მათი დასკვნები მოხსენებების სახით გადაეცემა მინისტრთა კომიტეტს, რის საფუძველზეც, ამ უკანასკნელმა შესაძლოა ყურადღება გაამახვილოს კონკრეტული რეკომენდაციების განხორციელებისას შექმნილ სირთულეებზე¹⁶¹.

გეგმაზომიერი კანონმდებლობა — ინფორმაციისა და აზრთა ურთიერთგაცვლა სამართლებრივი აქტების შემუშავების სტადიაზე

წვერი ქვეყნების მიერ დანერგილი პრაქტიკის თანახმად, კონსტიტუციებზე, კანონებზე, დადგენილებებსა და სხვა სამართლებრივ აქტებზე მუშაობისას, ხორციელდება ინფორმაციისა და მოსაზრებების ურთიერთგაცვლა ევროპის საბჭოსთან, რაც ევროპული სამართლებრივი სისტემის ჰარმონიზების ასევე ხელშემწყობ ფაქტორად გვევლინება. ეს თეზისი განსაკუთრებულ ჭეშმარიტებას იძენს ახალ წვერ ქვეყნებთან დაკავშირებით, რომელთა სურვილია, ეზიარონ საბჭოს რჩევებსა და გამოცდილებას და ამგვარად აიცილონ თავიდან გადაცდომები ორგანიზაციის საყრდენი დემოკრატიული პრინციპებიდან. მართლაც, მათი უმრავლესობა ახლადშემუშავებულ სამართლებრივ აქტებს საბოლოო დამტკიცებამდე, შესაფასებლად გადასცემს ევროპის საბჭოს. ორგანიზაციის საექსპერტო მეურვეობა ხელს უწყობს მათი კანონმდებლობების, დადგენილებებისა და კონსტიტუციური ცვლილებების შესაბამისობას მის სტანდარტებთან და იცავს მათ შესაძლო კრიტიკული კომენტარებისგან, რაც შესაძლოა მომავალში განხორციელებულ მონიტორინგს მოჰყვეს.

„რბილი კანონმდებლობა“: არასავალდებულო ხასიათის დოკუმენტთა არაპირდაპირი გავლენები

მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაციები მართალია არასავალდებულო ხასიათისაა, მათ მაინც გააჩნიათ „მორალური“ ავტორიტეტი იქიდან გა-

161. 1987 წელს მინისტრთა მოადგილეებმა თავიანთ 405-ე შეხვედრაზე შეტყობინება გაუგზავნეს სამთავრობათაშორისო კომიტეტებს (მმართველ და ექსპერტთა კომიტეტებს), თხოვნით, რეკომენდაციებისა და რეზოლუციების განხორციელებაზე მონიტორინგი განესორციელებინათ უფრო ეფექტიანად.

მომდინარე, რომ გამოხატავენ ევროპულ მთავრობათა კოლექტიურ პოზიციას. მართლაც, რეკომენდაციების გავლენა ნევრ ქვეყნებზე პრაქტიკით უკვე დადასტურებულია. საპარლამენტო ასამბლეის რეკომენდაციებთან ერთად, მათ შესაძლოა წარმოქმნან „რბილი“ კანონმდებლობა და პირდაპირი გავლენა იქონიონ საერთაშორისო საჯარო სამართალზე. ამის მაგალითია საპარლამენტო ასამბლეის რეკომენდაცია 1201, რომელიც აშკარად მოიხსენიება 1993 წლის შემდგომ გაფორმებულ რამდენიმე ორმხრივ ხელშეკრულებაში თანამშრომლობისა და კეთილმეზობლური ურთიერთობების შესახებ, მათ შორის, უნგრეთსა და სლოვაკეთსა (1995 წლის მარტი) და უნგრეთსა და რუმინეთს შორის (1996 წლის სექტემბერი). ზემოხსენებულ რეკომენდაციაზე მითითება, მას სძენს იგივე იურიდიულ ძალას მხარეთათვის, როგორც გააჩნიათ სხვა დებულებებს.

არის შემთხვევები, როდესაც საპარლამენტო ასამბლეის რეკომენდაციებს თავიანთი არგუმენტების გასამყარებლად იშველიებენ საკონსტიტუციო სასამართლოებიც და ამგვარად, მათ სძენენ არაპირდაპირ სამართლებრივ ეფექტს. თუმცა აღსანიშნავია, რომ ამგვარი პრაქტიკა არც თუ ისე ხშირია. მაგალითად, რეკომენდაცია 1201 მოხსენიებულია რუმინეთის საკონსტიტუციო სასამართლოს 1999 წლის 20 ივლისის გადაწყვეტილებაში, რომელშიც ის, იმის მიუხედავად, ჭეშმარიტია თუ არა მის მიერ მოშველიებული არგუმენტები, ადგენს, რომ მას გააჩნია უფლებამოსილება, გადაწყვიტოს, ექვემდებარება თუ არა რუმინეთის კონსტიტუცია შესაბამის გადახედვას რეგიონული და უმცირესობათა ენების ქარტიის რატიფიკაციამდე¹⁶².

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს განჩინებათა აღსრულების მიზნით მინისტრთა კომიტეტის მიერ მიღებული რეზოლუციები, ასევე წარმოშობს არაპირდაპირ სამართლებრივ ეფექტს. როგორც ვიცით, მინისტრთა კომიტეტის მოვალეობებში შედის დასკვნითი რეზოლუციის შემუშავება სასამართლოში შეტანილ ნებისმიერ საქმეზე, რომელშიც ის ადასტურებს, რომ იზიარებს ევროპული კონვენციის 46-ე მუხლის მე-2 პუნქტით მისთვის განსაზღვრულ ფუნქციას, რაც სასამართლოს განჩინებათა აღსრულებაზე ზედამხედველობას გულისხმობს. დასკვნით რეზოლუციათა არაპირდაპირი ეფექტი კი გამოიხატება მოპასუხე სახელმწიფოს გათავისუფლებაში დაკისრებულ ვალდებულებათაგან, რაც აისახება რეზოლუციაში ჩადებულ რწმუნებაში იმის შესახებ, რომ სახელმწიფოს მხრიდან მართლაც გატარებულ იქნა ყველა საჭირო ღონისძიება განჩინებასთან შესაბამისობაში მოსვლის მიზნით და რომ ყველა სახის კომპენსაცია იქნა გადახდილი¹⁶³.

162. თუმცა, მოგვიანებით, აღნიშნული გადაწყვეტილება დაბლოკილ იქნა იმის გამო, რომ საკონსტიტუციო სასამართლოს არ გააჩნდა საკმარისი უფლებამოსილება, გადაეწყვიტა, იყო თუ არა ხელშეკრულებები შესაბამისობაში კონსტიტუციასთან.

163. იხ. ზემოთ, გვ. 69.

მინისტრთა კომიტეტმა შესაძლოა მიიღოს ასევე შუალედური რეზოლუცია, რომელშიც გადმოსცემს ინფორმაციას განჩინების განხორციელების პროცესში შემჩნეული პროგრესის შესახებ ან პირიქით, გამოხატავს შეშფოთებას და/ან იძლევა მოსაზრებებს აღნიშნულთან დაკავშირებით¹⁶⁴. ისინი ასევე არასავალდებულო ხასიათისაა, თუმცა, შესაძლებელია მთავრობებზე ზეწოლის მიზნით მათი გამოყენება მაშინ, როცა მიღებული ინფორმაცია ადასტურებს განჩინების განხორციელებაში არსებულ ხარვეზებს. ამ მომენტიდან საკითხი კომიტეტის დღის წესრიგში რჩება განჩინების სრულ აღსრულებამდე¹⁶⁵.

და ბოლოს, ასამბლეის რეზოლუციებს საკუთარი მოსაზრებების დასაბუთებისას პერიოდულად იყენებს ევროპული სასამართლო. მაგალითად, მისაღებობის საკითხთან დაკავშირებულ 2002 წლის 11 ივნისის გადაწყვეტილებაში, საქმეზე: *პრი ზმა პრესა საფრანგეთის წინააღმდეგ*¹⁶⁶, საკუთარი დასკვნის გასამყარებლად ის იშველიებს საკუთრების უფლების შესახებ რეზოლუციას 1165 (1998), რომლის საფუძველზე ცხადი ხდება, რომ პრესის კომუნიკეს გამოქვეყნებისას, შესაძლებელი იყო დაზარალებულის მიმართ ადექვატური მოპყრობა, გამოსატული საზოგადოების ინფორმირების საშუალებით, რომ დაზარალებული წინააღმდეგი გახლდათ საკუთარი ფოტოების მისი თანხმობის გარეშე გამოქვეყნებისა. შესაბამისად, მან დაადგინა, რომ ეს საშუალება, რასაც შეეხებოდა სწორედ საჩივრის არსი, „სრულად შეესაბამება ევროპის საბჭოს საპარლამენტო ასამბლეის ზემოთქმულ რეზოლუციაში ჩადებულ სახელმძღვანელო პრინციპებს და, შესაძლებლობის ფარგლებში, ხელს უშლის პირადი ცხოვრების კონკრეტული ფაქტების სერიოზული გამორჩენის წყაროდ ქცევას მედიის ზოგიერთი რგოლისათვის“.

164. იხ. მინისტრთა კომიტეტის მიერ შემუშავებული წესები ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის 46-ე მუხლის მე-2 პუნქტის განხორციელებასთან დაკავშირებით, მონონებული კომიტეტის მიერ 2001 წლის 10 იანვარს.

165. მაგალითად, კანონმდებლობაში ცვლილებების შეტანის ან მტკიცებულების წარმოდგენის გზით, იმის შესახებ, რომ სადავო ნორმა აღარ არის გამოყენებაში.

166. *Revue Universelle des Droits de l'Homme*, 2003, ტომი 15, No. 3-6, გვ. 211.

ნაწილი მესამე

ევროპის საბჭოს
სამართალი
ევროპულ სივრცეში

აღნიშნული ნაწილი დაეთმო ევროპის საბჭოს სამართლის გავრცელებასა და განვითარებასთან დაკავშირებულ სხვადასხვა ასპექტს. ფაქტიურად, ეს ორი პარალელურად მიმდინარე პროცესია: ევროპის საბჭოს სამართალი ვრცელდება მაშინ, როდესაც ორგანიზაცია საკუთარ საქმიანობას მთელი კონტინენტის მოცვისაკენ მიმართავს, ხოლო მისი განვითარება ემთხვევა კონვენციების შესახებ მოლაპარაკებებსა და ახალი რეკომენდაციების მიღებას მთავრობებისადმი. ევროპის საბჭოს სწრაფმა ზრდამ, ბერლინის კედლის აღების შემდგომ პერიოდში, მართლაც ბევრი რამ შეცვალა ამ ორი პროცესის დაჩქარებისაკენ.

ჩვენ ასევე მიმოვიხილავთ ევროპის საბჭოს სამართალს საერთო-ევროპული მასშტაბით და განსაკუთრებით, მის კავშირებს სხვა ევროპულ ორგანიზაციებთან. დღეს ეს საკითხი უდიდესი მნიშვნელობისაა იმის გამო, რომ ეს ორგანიზაციები ხშირად ერთი და იგივე წევრი ქვეყნების გაერთიანებას გულისხმობს და რომ ისინი სულ უფრო მეტად ხასიათდებიან მსგავსი ფუნქციებით. როგორ უნდა მოხერხდეს სამართლებრივი სტანდარტების კოლიზიის თავიდან აცილება? როგორ მოხდება სხვადასხვა ორგანიზაციათა საქმიანობის კოორდინაცია?. უკანასკნელი შეკითხვა, რა თქმა უნდა, შეეხება ევროპის საბჭოს როლს ახალ ევროპაში, რაზედაც უცილობლად გაიმართება მსჯელობები ევროპის საბჭოს მესამე სამიტზე.

თავი 1

ერთიანი სამართლებრივი სივრცისაკენ

ევროპის საბჭოს სამართალი გავრცელებას ჰპოვებს ორგანიზაციაში ახალი წევრი ქვეყნების მიღებისას და მისი გეოგრაფიული საზღვრების გაფართოებისას, რასაც ახალი წევრის მიღება განაპირობებს. ახალი წევრი ქვეყნის მიერ საბჭოს წესდების ხელმოწერა, იმთავითვე წარმოშობს გარკვეულ შედეგებს, ხოლო ვალდებულებათა აღება მისი მხრიდან დამატებით ეფექტს ბადებს მოკლევადიან პერსპექტივაში. ორგანიზაციის სამართალი ვრცელდება ასევე მის კონვენციებთან მიერთებისა და მათი შიდა სამართალში ჩართვის შედეგად. გადაჭარბებულია თუ არა იმის მტკიცება, რომ ევროპის საბჭოს სამართალი ბიძგს აძლევს რეგიონული საერთაშორისო სამართლის ჩამოყალიბებას?

გეოგრაფიული გაფართოება და ახალი წევრი ქვეყნების ვალდებულებანი

კომუნისტური დიქტატორული რეჟიმების ნგრევის შემდეგ, ევროპის საბჭოს გაფართოების გადანყვეტილებამ რეალური მნიშვნელობა შესძინა მის თავდაპირველ პოლიტიკურ გეგმას — კონტინენტზე, რომელიც დიდი ხნის მანძილზე უთანხმოებათა კერასა და დანაწევრების ობიექტს წარმოადგენდა, მშვიდობის, სტაბილურობისა და კეთილდღეობის დამკვიდრების მიზნით, თავი მოეყარა ევროპის დემოკრატიული სახელმწიფოებისათვის. დღეს იწრთობა ახალი კავშირები, დაფუძნებული არაერთ საზიარო ღირებულებაზე, რომელთა დაცვაზე თანხმობა ყოფილმა საბჭოთა ბლოკის ქვეყნებმა ორგანიზაციაში განწევრიანებისას გამოთქვეს.

საერთო სამართლებრივი სივრცის ძიებაში

ევროპის საბჭოს მიზანი დასაბამიდანვე იყო ფასეულობათა თანამეგობრობაზე, განსაკუთრებით კი სამართლებრივ თანამეგობრობაზე დაფუძნება. მას არ ჰქონია წევრი ქვეყნების კანონმდებლობათა სტანდარტიზების სურვილი (ყოველ შემთხვევაში, ეს იქნებოდა არარეალური მიზანი), არამედ მან ისურვა, და კვლავაც სურს, მათი კანონმდებლობების შეკავშირება ისეთი საერთო პრინციპების საფუძველზე, როგორცაა კანონის უზენაესობა, ადამიანის უფლებათა დაცვა და დემოკრატია.

1949 წლის მაისში, ევროპის საბჭოს წესდების დამფუძნებელი ლონდონის ხელშეკრულების ხელმოწერისას, მხოლოდ ათმა ევროპულმა სახელმწიფომ (ბელგია, დანია, საფრანგეთი, ირლანდია, იტალია, ლუქსემბურგი, ნორვეგია, ნიდერლანდები, შვედეთი და გაერთიანებული სამეფო) გააიგივა საკუთარი მომავალი ზემოხსენებულ ღირებულებებთან. საბერძნეთი და თურქეთი მათ რამდენიმე თვის შემდეგ, 1950 წელს მოუერთდნენ, გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკა კი მათ კვალს მიჰყვა 1951 წელს, მას შემდეგ რაც სრულად აღსდგა მისი სუვერენიტეტი. ამ სიას თანდათანობით შეემატნენ სხვა დასავლეთ ევროპული სახელმწიფოები¹⁶⁷. უშუალოდ ბერლინის კედლის აღებაამდე, ევროპის საბჭო 22 წევრ სახელმწიფოს მოითვლიდა, რომელთაგან უკლებლივ ყველა იზიარებდა მის დემოკრატიულ ფასეულობებს, მიუხედავად იმისა, რომ ზოგიერთ მათგანს გამოვლილი ჰქონდა დიქტატორული თუ ავტორიტარული მმართველობის პერიოდები¹⁶⁸.

ზოგიერთი ამ ქვეყნის განწევრიანებამდე, საპარლამენტო ასამბლეის ყურადღების ცენტრში მოექცა მათი სამართლებრივი სისტემების ამა თუ იმ ასპექტის დემოკრატიული ბუნება. მაგალითად, ის ფაქტი, რომ ზოგიერთ კანტონში ქალებს არ გააჩნდათ არჩევნებში მონაწილეობის უფლება, მიჩნეულ იქნა შვეიცარიის სანინაალმდეგო შავ ლაქად. ამის მსგავსად, ლიხტენშტეინის ეკონომიკური დამოკიდებულება შვეიცარიაზე, ასამბლეის ზოგიერთ წევრს მის პოლიტიკურ ავტონომიურობაში დაეჭვების საბაბს აძლევდა, ისევე როგორც ორჭოფობდნენ სან-მარინოს იტალიისგან დამოუკიდებლობაზე. თუმცა მთლიანობაში, იდეოლოგიური სხვაობები დასავლეთ ევროპაში მინიმალური გახლდათ.

ორგანიზაციის ერთ-ერთი გვიანწვეული 1989 წლის მაისში იყო ფინეთი. თუმცა მისი სამართლებრივი სისტემა, მცირე გადაცდომების გარდა, ევროპის საბჭოს მოთხოვნებთან ზოგადად შესაბამისობაში იყო, მას, გეოპოლიტიკური მოსაზრებებიდან გამომდინარე, არ შეეძლო ევროპის საბჭოში განწევრიანება 80-იანი წლების ბოლომდე, ვიდრე გორბაჩოვის ეპოქა არ მიიღოდა. ფინეთის შემთხვევა სამაგალითოა იმის გამოც, რომ არც ერთ სხვა კანდიდატ ქვეყანას არასოდეს მასსავით გულდასმით არ გადაუხედავს საკუთარი საკანონმდებლო სისტემისთვის, რათა ის თანხმობაში მოეყვანა ორგანიზაციის წესდებასთან და ადამიანის უფლებათა ევროპულ კონვენციასთან.

ევროპის საბჭოს წევრ დასავლეთ ევროპულ სახელმწიფოებსა და აღმოსავლეთ ევროპულ მათ მეზობლებს შორის სერიოზულ უთანხმოებას, მთლიანობაში განაპირობებდა დემოკრატიის, სამართლის უმთავრესი პრინცი-

167. იხ. დანართი II.

168. არ შეიძლება არ აღინიშნოს 1933 წლიდან გერმანიისთვის სახასიათო დამახინჯება ყველანაირი სამართლებრივი ნორმისა, ისევე როგორც, მართალია შედარებით მცირე მასშტაბებში, ანალოგიური შემჩნეოდა იტალიის, ესპანეთისა და პორტუგალიის შემთხვევებში.

პებისა და მართლმსაჯულების სისტემათა ორგანიზების თავისებურებანი. მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ, აღმოსავლეთ ევროპის სახელმწიფოები იძულებული შეიქნენ, გაეთავისებინათ საბჭოთა კავშირისეული სისტემა, რომელსაც საკუთარი რეგიონული ორგანიზაციები - ეკონომიკური ურთიერთდახმარების საბჭო (COMECON) და ვარშავის პაქტი დაეარსებინა. ამ ინსტიტუტების მიერ შექმნილი რეგიონული საერთაშორისო სამართლებრივი ნორმები, ზოგად საერთაშორისო სამართალთან შედარებით, მიჩნეული იყო უპირატესი ძალის მქონედ საბჭოთა ბლოკის ფარგლებში¹⁶⁹.

კომუნისტური დიქტატორული რეჟიმების ნგრევამ ბოლო მოუღო იდეოლოგიურ დაპირისპირებას და საშუალება მისცა ევროპას, საბჭოს მიერ განსაზღვრული და დაცული ღირებულებების გარშემო ეპოვა ერთიანობა. ცენტრალური და აღმოსავლეთ ევროპის ახალი დემოკრატიული სისტემების ზენოლით, რომლებიც დაჟინებით ითხოვდნენ ორგანიზაციაში განევრიანებას, ევროპის საბჭომ მიიღო სწრაფი გადაწყვეტილება და ფართოდ გაულომათ ორგანიზაციის კარი (ყველაფერთან ერთად, დემოკრატიის აღდგენის საქმეში ის უკვე ფლობდა გარკვეულ გამოცდილებას, დაგროვილს 70-იანი წლების საბერძნეთში, პორტუგალიასა და ესპანეთში). უნგრეთი იყო პირველი ყოფილი საბჭოთა ბლოკის ქვეყანა, რომელმაც 1990 წლის 6 ნოემბერს ორგანიზაციაში შეაბიჯა. მას შემდეგ განევრიანდა ცენტრალური და აღმოსავლეთ ევროპის სულ მცირე ოცი სხვა სახელმწიფო (უკანასკნელი მათ შორის, 2003 წლის აპრილში, იყო სერბია და მონტენეგრო)¹⁷⁰. გაფართოების პროცესმა აჩვენა, რომ ომისგან დანაწევრებული და იდეოლოგიურად გახლეჩილი ევროპა, საკუთარ დაკარგულ ერთობას საბოლოოდ ევროპის საბჭოში ჰპოვებდა, რომელიც ამიერიდან იქცეოდა თავდაპირველი ჩანაფიქრის ხორცშესხმად - ნამდვილ პანევროპულ ორგანიზაციადა.

ორი ნიშნული განევრიანების გზაზე

მრავალს ებადება შეკითხვა, ხომ არ იყენებდა ევროპის საბჭო ორმაგ სტანდარტს 1991 წლის შემდეგ განევრიანებულ ქვეყნებთან მიმართებაში, რაც სავარაუდოდ, გამოიხატებოდა იმგვარი შინაარსის ვალდებულებათა შემოღებით, რომელთა აღსრულებაც ძველ წევრებს არ მოეთხოვებოდათ. მათ შორის იყო ამა თუ იმ რეფორმის გატარების აუცილებლობა ან განსაზღვრული რაოდენობის კონვენციათა რატიფიკაციის მოთხოვნა.

169. ვარშავის პაქტის მიერ საბჭოთა ბლოკის იმ ქვეყნებში ინტერვენცია, სადაც კი სოციალიზმის არსებობას საფრთხე ემუქრებოდა, მაგ. ჩეხოსლოვაკიაში 1968 წელს, მართლდებოდა სწორედ რეგიონული საერთაშორისო სამართლის პრინციპით საერთაშორისო საჯარო სამართალზე. რეგიონული სამართლის უპირატესი ძალის შესახებ იხ. *Tunkin, G., Theory of International Law, Moscow State Institute of International Relations, 1970*; იხ. ასევე კოლექტიური ნაშრომი ხუთ ტომად, მომზადებული ყოფილ გერმანიის დემოკრატიულ რესპუბლიკაში: *Völkerrecht, Berlin (East), Staatsverlag der DDR, 1973*.

170. მონაკო განევრიანდა 2004 წელს და გახდა ორგანიზაციის 46-ე წევრი სახელმწიფო.

მართალია, რომ ბერლინის კედლის აღების შემდეგ, ცენტრალური და აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნებს არ დაუხანებიათ თავიანთი კანდიდატურების წამოყენება საბჭოს წევრობაზე. ისინი ევროპის დემოკრატიულ ოჯახში შესვლას მიიჩნევდნენ საციცოცხლოდ, თავიანთი ახალი პოლიტიკური ინსტიტუტების ლეგიტიმაციისა თუ დემოკრატიული პროცესების სტაბილიზებისათვის. ევროპის საბჭოსადმი მათ ლტოლვას აძლიერებდა ის ფაქტიც, რომ მისი ღირებულებები იყო სწორედ ის, რასაც კომუნისტური დიქტატორული რეჟიმები მათ უკრძალავდნენ.

ამ ქვეყნებს სურდათ ასევე, თავიანთთვის უზრუნველყოთ საწყისი პლაცდარმი დასავლურ სტრუქტურებში შესაღწევად და ამ მხრივ, ევროპის საბჭოში განწევრიანებას განიხილავდნენ, როგორც პირველ ნაბიჯს პროცესისა, რომელსაც ისინი სავარაუდოდ ევროკავშირამდე და ნატო-მდე უნდა მიეყვანა. სწორედ ამიტომ მოიხსენიებენ ზოგჯერ ევროპის საბჭოს ევროკავშირის „მისაღებ ოთახად“ და გარკვეულწილად, „განსაწმენდლადაც“ კი. გაფართოებისკენ ევროპის საბჭოს ფაქტიურად ევროკავშირმა უბიძგა: ის სრულიადაც არ იყო დარწმუნებული, რომ ცენტრალური და აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნების რომის ხელშეკრულებასთან მიერთება მისთვის მისაღები იქნებოდა და იმედოვნებდა, რომ ევროპის საბჭოში განწევრიანება გარკვეული დროით გაანელებდა მათ სწრაფვას და სულ მცირე, მოხსნიდა საჭიროებას, მიეღო ნაჩქარევი გადაწყვეტილება. საბოლოოდ მიღწეული შეთანხმებით, ევროკავშირში შესაძლო განწევრიანებისათვის ისინი ევროპის საბჭოს უნდა მოემზადებინა, რაც უნდა მომხდარიყო მათი ინსტიტუტების დემოკრატიუზების, კანონის უზენაესობისა და ადამიანის უფლებათა დაცვის გზით.

კანდიდატი ქვეყნების დასავლეთისკენ შეუვალი სწრაფვის ფონზე, 90-იანი წლების დასაწყისში, მთელს ორგანიზაციას - მინისტრთა კომიტეტს, საპარლამენტო ასამბლეასა და სამდივნოს - მართებდა განესაზღვრა, თუ რა სახე უნდა მიეღო გაფართოების პროცესს და რამდენად სწრაფ ტემპებში უნდა განხორციელებულიყო ის. ამ შემთხვევაში ამოსავალ წერტილად მიჩნეულ იქნა წესდების მე-4 მუხლი, რომელიც მინისტრთა კომიტეტს ანიჭებს უფლებამოსილებას, შეაფასოს საბჭოს ფუნდამენტურ პრინციპებთან შესაბამისობაში ყოფნის უნარი და სურვილი კანდიდატი ქვეყნების მხრიდან¹⁷¹. არსებობდა ორი არჩევანი. ერთი მათგანის თანახმად, რომელსაც „პურისტები“ დაჟინებით ლობირებდნენ, ახალი წევრები ორგანიზაციაში უნდა მიენვიათ მხოლოდ მას შემდეგ, რაც ისინი პრაქტიკაში გაანივებდნენ საბჭოს მიერ დადგენილ სტანდარტებს. ამით უზრუნველყოფილი იქნებოდა ამ სტანდარტების მთლიანობა, მაგრამ უცილობლად გადავადდებოდა განწევრიანების პროცესი. მეორე არჩევანის მიხედვით კი, ისინი უნდა მიეღოთ წესდების

171. იხ. ზემოთ, გვ. 44 და შემდეგ, წესდების მე-3 და მე-4 მუხლების კომენტარები.

მე-3 მუხლში ჩადებული კრიტერიუმის ფაქტიურ დაკმაყოფილებამდე¹⁷². საბოლოოდ, ამ უკანასკნელმა მოსაზრებამ იმარჯვა.

როგორც ყოფილი გენერალური მდივანი, დანიელ ტარშისი იტყობდა, ინტეგრაცია ყოველთვის გარიყვაზე უმჯობესია. საბოლოოდ გადაწყდა, რომ საუკეთესო ვარიანტი იქნებოდა მათი ყოველგვარი წინაპირობის გარეშე მიღება ორგანიზაციის რიგებში, მათთვის თანადგომის აღმოჩენა, დახმარება პლურალისტური დემოკრატიის ათვისებასა და ამ პრინციპებისადმი ერთგულებაში იმ დროს, როცა საბაზრო ეკონომიკისკენ გარდამავალი ფაზის ეკონომიკური რიგის პრობლემები საფრთხეს უქმნიდა იმ მცირედ პროგრესს, რაც მათ მიერ კომუნისტური რეჟიმების ნგრევის შემდგომ იყო მიღწეული.

ეს მიდგომა დაედო საფუძვლად საბჭოს მოთხოვნებს ახალი წევრი ქვეყნებისადმი, გაეტარებინათ მთელი რიგი ინსტიტუციური რეფორმები ან მოკლე ვადებში მოეხდინათ საბჭოს გარკვეული კონვენციების ხელმოწერა და რატიფიკაცია. სიმართლეა ის, რომ ახალი და შედარებით ძველი წევრების მიმართ ურთიერთგანსხვავებული ხედვა ჩამოყალიბდა, მაგრამ ამასთან, უდიდეს აუცილებლობას წარმოადგენდა გარკვეული ტიპის რეფორმების გატარება იმისათვის, რათა ახალწევრებს რაც შეიძლება სწრაფად დაეკმაყოფილებინათ განწევრიანებისათვის საჭირო დემოკრატიული იმპერატივები. არსებობდა ასევე იმედიც, რომ მათ მიერ იმ სტანდარტების დანერგვა, რომლებიც თვით „ძველი პლეადის“ ზოგიერთ წევრს ჰქონდა უგულებელყოფილი, ამ უკანასკნელთ ახლებური მიდგომისაკენ და ტენდენციისადმი მორჩილებისაკენ უზიძვებდა. ამგვარად, ევროპის საბჭო სრული მნიშვნელობით ხდებოდა სკოლა დემოკრატიისათვის.

ვალდებულებათა აღსრულებაზე ზედამხედველობა

1993 წელს, საპარლამენტო ასამბლეამ პირველმა დააარსა სპეციალური მექანიზმი, რომელსაც მეთვალყურეობა უნდა გაენია ახალწევრი ქვეყნების მიერ განწევრიანებისას ნაკისრ ვალდებულებათა შესრულების პროცესისთვის. შენიშნა რა აღებულ ვალდებულებებთან ამგვარი შესაბამისობის მნიშვნელობა, 1994 წელს მინისტრთა კომიტეტმა გადაწყვიტა, შეექმნა მონიტორინგის საკუთარი სისტემა. ორივე ეს მექანიზმი, ფაქტიურად ურთიერთშემავსებელია: თუკი ასამბლეა შეარჩევს ერთ კონკრეტულ სახელმწიფოს და ახდენს მასში არსებული ზოგადი სიტუაციის შეფასებას, მინისტრთა კომიტეტი, წინასწარ შერჩეული თემის გარშემო, აანალიზებს ყველა წევრ ქვეყანაში შექმნილ მდგომარეობას.

172. ამ საკითხებთან დაკავშირებით, სხვებს შორის, იხ. Klebes, H., 'Le Conseil de l'Europe, survivra-t-il à son élargissement?' in J.-F. Flauss and P. Wachsmann (eds), *Le droit des organisations internationales: recueil d'études à la mémoire de Jacques Schwob*, Brussels, Bruylant, 1997.

მონიტორინგი საპარლამენტო ასამბლეის მხრიდან

70-იანი წლების მეორე ნახევრიდან, საპარლამენტო ასამბლეა, ახალი წევრი ქვეყნების სავარაუდო მიღებასთან დაკავშირებით გამოთქმულ თავის მოსაზრებებში, მათ სთხოვდა მთელი რიგი რეფორმების გატარებას ან საბჭოს ზოგიერთ ხელშეკრულებასთან მიერთებას. ამგვარად, პორტუგალიის მიღების შესახებ მოსაზრებაში (1976 წ.), მან დაჟინებით მოითხოვა მისგან ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის გადაუდებელი ხელმოწერა და რატიფიკაცია¹⁷³. იგივე წინაპირობა იქნა წამოყენებული მალტასთან მიმართებაში 1965 წელს, მაშინ როცა დიდი ხნის წევრებს, საბერძნეთსა და საფრანგეთს, ჯერ კიდევ არ ჰქონდათ კონვენცია რატიფიცირებული. 1989 წლიდან მოყოლებული, განევრიანების განაცხადთა მოზღვავების კვალდაკვალ, იზრდებოდა მოთხოვნათა ჩამონათვალიც.

განევრიანებისას აღებულ ვალდებულებათა არსი

განევრიანებისათვის აუცილებელი პირველი ჩამოყალიბებული წინაპირობა იყო ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის რატიფიკაცია. ბერლინის კედლის აღების შემდგომ გამოთქმული თავდაპირველი მოსაზრებებიდან ჩანს, რომ ასამბლეას, პირველ ხანებში, აკმაყოფილებდა კონვენციის რატიფიკაციის თაობაზე სახელმწიფოთა მხრიდან გამოთქმული „მტკიცე სურვილი“¹⁷⁴ ან „გაცხადებული ნება“¹⁷⁵. თუმცა, მოყოლებული მოსაზრებიდან No. 182 (1994), ანდორის განევრიანების განაცხადთან დაკავშირებით, ის დაჟინებით მოითხოვდა, რომ კონვენცია ხელმოწერილიყო ორგანიზაციასთან მიერთებისთანავე, ხოლო რატიფიცირებული შემდგომი ერთი წლის განმავლობაში. მსგავსი ვადები დაწესდა მოგვიანებით, სხვა კანდიდატ ქვეყნებთან მიმართებაშიც. ამასთან დაკავშირებით, რეზოლუციაში 1031 (1994) გამოთქმულია დროული მოსაზრება, რომ:

ევროპის საბჭოში განევრიანებას თან უნდა სდევდეს ადამიანის უფლებათა ევროპულ კონვენციასთან მიერთებაც. ის (საპარლამენტო ასამბლეა) შესაბამისად მიიჩნევს, რომ რატიფიკაციის პროცედურა, ჩვეულებრივ, უნდა დასრულდეს წესდებასთან მიერთებისა და კონვენციის ხელმოწერის თარიღიდან ერთი წლის განმავლობაში.

მოგვიანებით ამ მოთხოვნებს თან დაერთო ევროპული კონვენციის ოქმების რატიფიკაციის მოთხოვნაც. 1995 წელს, ლატვიის განევრიანების განაცხადთან მიმართებაში, ასამბლეამ პირველად მოითხოვა ოქმების რატიფიკაცია

173. მოსაზრება No. 44.

174. 1990 წლის 2 ოქტომბრის მოსაზრება No. 153 (1990) უნგრეთის განევრიანების განაცხადთან დაკავშირებით.

175. მოსაზრება No. 154 (1990) პოლონეთის განევრიანების განაცხადთან დაკავშირებით.

განვერიანებიდან ერთი წლის განმავლობაში¹⁷⁶. კერძოდ, მისი სურვილი იყო სიკვდილით დასჯის გაუქმებასთან დაკავშირებული მე-6 ოქმის დაუყოვნებელი რატიფიკაცია¹⁷⁷. თუმცა, იმ ქვეყნებს, სადაც ჯერ კიდევ არსებობდა ამგვარი პრაქტიკა, აღნიშნული მოთხოვნის შესასრულებლად მიეცათ მეტი დრო. ამასთან, მათ „განვერიანებისთანავე უნდა დაედგინათ მორატორიუმი სასჯელის უმაღლესი ზომის სისრულეში მოყვანაზე“¹⁷⁸.

1994 წლიდან მოყოლებული, წამებისა და არაადამიანური ან დამამცირებელი მოპყრობის ან დასჯის აღკვეთის ევროპული კონვენციის, მოგვიანებით კი ევროპის სოციალური ქარტიის მიღება, იქცა საბჭოში განვერიანების დამატებით წინაპირობად.

საპარლამენტო ასამბლეის მოსაზრებებში, ჩვეულებრივ, მოხსენიებულია ასევე სისხლის სამართლის სფეროში მოქმედი უმთავრესი კონვენციები, როგორცაა ევროპული კონვენცია ექსტრადიციის შესახებ და კონვენცია მსჯავრდებულ პირთა გადაცემის შესახებ. ლატვიის განვერიანების განაცხადის განხილვის შემდეგ, ჩამონათვალს შეემატა ასევე ევროპული კონვენცია სისხლის სამართლის საქმეებზე ურთიერთდახმარების შესახებ და კონვენცია ფულის გათეთრების, დანაშაულებრივი საქმიანობის შედეგად მოპოვებული შემოსავლების მოძიების, ამოღებისა და კონფისკაციის შესახებ. რაც შეეხება ადმინისტრაციულ-ტერიტორიულ ერთეულებს ან ხელისუფლების ორგანოებს შორის საზღვარმიღმა თანამშრომლობის შესახებ სახელმძღვანელო ევროპულ კონვენციას, ადგილობრივი თვითმმართველობის ევროპულ ქარტიას, რეგიონული და უმცირესობათა ენების ევროპულ ქარტიასა და ეროვნულ უმცირესობათა დაცვის ჩარჩო-კონვენციას, ცალკეულ შემთხვევებში ხშირად მომხდარა მათი ჩართვა მოთხოვნათა ნუსხაში. სხვა მხრივ, კანდიდატი ქვეყნებისადმი შემუშავებულ ვალდებულებათა სავარაუდო ჩამონათვალი დამოკიდებულია ასამბლეის მიერ დაფიქსირებულ სამართლებრივ და პოლიტიკურ ხარვეზებზე, რის გამოც, ამ უკანასკნელმა შესაძლოა აიძულოს სახელმწიფო, განვერიანებისთანავე გაატაროს გარკვეული ინსტიტუციური, საკანონმდებლო თუ სხვა სახის რეფორმები.

მექანიზმები

1993 წლამდე, საპარლამენტო ასამბლეას არ გააჩნდა არანაირი საშუალება, რათა შეემოწმებინა, თუ რამდენად სრულყოფილად სრულდებოდა მისი მოთხოვნები. ზოგიერთი წევრი ქვეყანა ნელ ტემპებში ასრულებდა ნაკისრ

176. მოსაზრება No. 183 (1990) ლატვიის განვერიანების განაცხადთან დაკავშირებით.

177. იხ. Shabas, A., *The Abolition of the Death Penalty in International Law*, 3rd edn, Cambridge, Cambridge University Press, 2002, გვ. 297-299; და Cornu, E., *op. cit.*, გვ. 279.

178. 1995 წლის 26 სექტემბრის მოსაზრება No. 190 (1995), უკრაინის განვერიანების განაცხადთან დაკავშირებით; მოსაზრება No. 193 (1996), რუსეთის ფედერაციის განვერიანების განაცხადთან დაკავშირებით.

ვალდებულებებს და სულ მალე საგრძნობი გახდა აღნიშნულ პროცესზე მეთვალყურეობის საჭიროება. ამ მიმართულებით სათანადო ნაბიჯები გადადგმულ იქნა არა ასამბლეის გადაწყვეტილების საფუძველზე, არამედ, ორ სახელმწიფოსთან დაკავშირებული პოლიტიკური ინციდენტის შედეგად. 1993 წელს, საპარლამენტო ასამბლეისგან თანხმობის მიღების შემდეგ, სლოვაკეთი განეწინააღმდეგა სათანადო მომენტს ელოდა. ამის შესახებ ფორმალური გადაწყვეტილება უნდა მიეღო მოადგილეთა დონეზე შეკრებილ მინისტრთა კომიტეტს, რაც გულისხმობდა გადაწყვეტილების ერთსულოვნად მიღების აუცილებლობას. თუმცა, უნგრეთის მუდმივმა წარმომადგენლობამ სტრასბურგში, გააკეთა განცხადება, რომ ის წავიდოდა სლოვაკეთის კანდიდატურის წინააღმდეგ, თუკი ეს უკანასკნელი არ აიღებდა ვალდებულებას, მის ტერიტორიაზე მცხოვრები უნგრული უმცირესობის უფლებათა ჯერონად და ეფექტიანად დაცვის შესახებ.

საპასუხოდ, ასამბლეამ თავის 1993 წლის 29 ივნისის No. 488 განკარგულებაში, „ახალი წევრი ქვეყნების მიერ ნაკისრ ვალდებულებათა აღსრულების შესახებ“, რომელიც ორგანიზებას უწევს ზედამხედველობის პროცესს და ცნობილია აგრეთვე, როგორც ჰალონენის¹⁷⁹ განკარგულება, აღნიშნა:

საპარლამენტო ასამბლეის ამასწინანდელი მოსაზრებები, ევროპის საბჭოში განეწინააღმდეგა განაცხადებთან დაკავშირებით, შეეხება კანდიდატი ქვეყნების მთავრობათა მიერ ასაღებ სპეციფიკურ ვალდებულებებს ორგანიზაციის ძირითად პრინციპებთან დაკავშირებულ საკითხებზე. ასამბლეა მიიჩნევს, რომ ამ ვალდებულებათა შესრულება არის მის მუშაობაში ახალი წევრი ქვეყნების საპარლამენტო დელეგაციების სრულუფლებიანი მონაწილეობის წინაპირობა. შესაბამისად, ასამბლეა მის პოლიტიკურ საქმეთა კომიტეტსა და სამართლებრივ საქმეთა და ადამიანის უფლებათა კომიტეტს აძლევს დავალებას, ჩაატარონ საფუძვლიანი მონიტორინგი ახალი წევრი ქვეყნების მთავრობათა მიერ ნაკისრი ვალდებულებების აღსრულების გარშემო და ამის შესახებ, რეგულარული ექსთენიანი ინტერვალებით მოახსენონ ბიუროს, ვიდრე არ აღსრულდება ყველა ნაკისრი ვალდებულება.

აღნიშნულმა განკარგულებამ წარმოშვა ორაზროვნება. ახლადგანეწინებული ქვეყნები თავს უსამართლო მოპყრობის მსხვერპლად მიიჩნევენ იმის გამო, რომ დოკუმენტი ზედამხედველობის ობიექტებად მხოლოდ მათ მოიაზრებდა. 1994 წლის 14 აპრილის 1031-ე რეზოლუციის ძალით განხორციელებული სათანადო შესწორებით, აღნიშნული პროცედურა, თანახმად სახელმწიფოთაშორისო თანახმობის პრინციპისა, ყველა წევრ სახელმწიფოზე გავრცელდა. მის საფუძველზე, შეიცვალა ასევე პროცედურის არსიც, რომელიც თავდაპირველად მხოლოდ განეწინააღმდეგებდა ადგილობრივ ვალდებულებებს შეეხებოდა (ამ შემთხვევაში, პრობლემას

179. მისი ავტორის, მოგვიანებით ფინეთის პრეზიდენტის, ტარია ჰალონენის მიხედვით.

ქმნიდა ის ფაქტი, რომ ორგანიზაციაში 1990 წლამდე განევრიანებულ სახელმწიფოებს არ მოეთხოვებოდათ ახალი წევრი ქვეყნების მსგავს ვალდებულებათა აღიარება).

ასამბლეამ თავის (1994) 1031 რეზოლუციაში აღნიშნა:

ევროპის საბჭოს ყველა წევრი სახელმწიფო ვალდებულია, დაიცვას წესდებ-
ბაში, ადამიანის უფლებათა ევროპულ კონვენციასა და ყველა იმ კონვენ-
ციაში ჩადებული ვალდებულებები, რომელთა მხარეებიც ისინი არიან. ამ
მოთხოვნათა გარდა, ზოგიერთი სახელმწიფოს მთავრობებმა, რომლებიც
ორგანიზაციაში განევრიანდნენ საპარლამენტო ასამბლეაში სპეციალური
სტუმრის სტატუსის შესახებ 1989 წლის მაისის 917 (1989) რეზოლუციის
მიღების შემდეგ, ასამბლეის მიერ მათი განევრიანების საკითხის განხილ-
ვისას, ღიად იკისრეს განსაკუთრებული ვალდებულებები ევროპის საბჭოს
ფუნდამენტურ პრინციპებთან დაკავშირებულ საკითხებზე. მოხსენიებული
საბაზო ვალდებულებები ღიად მოიხსენიება ასამბლეის მიერ მიღებულ შე-
საბამის მოსაზრებებში.

ამ რეზოლუციით ჩნდება განსხვავება საბჭოში 1989 წლის შემდეგ განე-
ვრიანებულ სახელმწიფოთა მიერ ღიად ნაკისრ განსაკუთრებულ ვალ-
დებულებებთან (ა) და კონვენციებიდან მომდინარე ჩვეულებრივ ვალ-
დებულებებთან (ბ) შესაბამისობის მონიტორინგს შორის, რაც გულისხ-
მობს კონვენციებში ჩადებულ ნორმებს, აღიარებულს როგორც ახალი,
ისე ძველი წევრი ქვეყნების მიერ¹⁸⁰. სხვა სიტყვებით, განსაკუთრებულ
ვალდებულებებზე მონიტორინგი ეხება მხოლოდ ახალწვეულებს, ხოლო
ჩვეულებრივი ვალდებულებებისა კი ყველა წევრ ქვეყანას. თუმცა, საპარ-
ლამენტო ასამბლეა თავის განკარგულებაში No. 508-ში (1995), ავალეს
როგორც სამართლებრივ საქმეთა და ადამიანის უფლებათა კომიტეტს
(მოხსენების მომზადების მიზნით), ასევე პოლიტიკურ საქმეთა კომიტეტს
(მოსაზრების შესამუშავებლად), განაგრძონ თითოეული წევრი ქვეყნის
მიერ ნაკისრ ვალდებულებათა განხორციელების კონტროლი და პირდა-
პირ მას მოახსენონ ამის შესახებ.

საპარლამენტო ასამბლეა, პრაქტიკულად, არასოდეს დაინტერესებულა
ძველი თუ ახალი წევრი ქვეყნების მიერ კონვენციებიდან გამომდინარე
ჩვეულებრივი ვალდებულებების აღსრულების საკითხით. სამაგიეროდ,
სისტემატურად უბრუნდება წევრი ქვეყნების მიერ ორგანიზაციასთან
მიერთებისას ნაკისრ განსაკუთრებულ ვალდებულებებს. თურქეთი ერ-
თადერთი „ძველი თაობის“ წევრი ქვეყანაა, რომელთან მიმართებაშიც
ასამბლეის მონიტორინგი განხორციელებულა. 2004 წლის ივლისის-

180. სახელმწიფოთა მიერ ნაკისრი ვალდებულებები ურთიერთგანსხვავებულია მათ მიერ
რატიფიცირებული კონვენციების შესაბამისად.

თვის, მის სიაში ჯერ კიდევ იყო დარჩენილი 9 სახელმწიფო: ალბანეთი, სომხეთი, აზერბაიჯანი, ბოსნია და ჰერცეგოვინა, საქართველო, მოლდოვა, რუსეთის ფედერაცია, სერბია და მონტენეგრო და უკრაინა.

პროცედურა

განკარგულებაში No. 508 (1995) დეტალურად აღწერილი პროცედურა 1997 წელს შეიცვალა ახალი სისტემით, რომელიც უნდა წარემართა წევრი ქვეყნების მიერ ნაკისრ ვალდებულებათა აღსრულების კომიტეტს (მონიტორინგის კომიტეტი) - სპეციალურად ამ მიზნით შექმნილ საპარლამენტო ასამბლეის კომიტეტს, რომლის სამუშაო მეთოდოლოგია და შემადგენლობა განსაზღვრულია რეზოლუციაში 1115 (1997)¹⁸¹. წელიწადში ერთხელ, ის ასამბლეას მოახსენებს მონიტორინგის პროცედურის ზოგადი მსვლელობის შესახებ, ხოლო სულ მცირე ორ წელიწადში ერთხელ, წარუდგენს მოხსენებას თითოეულ ქვეყანაში ჩატარებული მონიტორინგის შესახებ (1115-ე რეზოლუციის მე-13 პუნქტი)¹⁸². მონიტორინგთან დაკავშირებული საპარლამენტო ასამბლეის დებატები საჯაროა, ხოლო კომიტეტის პროცედურა კონფიდენციალური. ასამბლეამ შესაძლოა მიიღოს რეზოლუცია, რომელშიც დასახული იქნება შექმნილი სიტუაციიდან გამოსვლის გზები და რეკომენდაცია მინისტრთა კომიტეტისადმი. ქვეყნის მონიტორინგი გრძელდება მანამ, სანამ ასამბლეა, განიხილავს რა წევრი ქვეყნის მიღწევებს პლენარულ სხდომაზე, არ მიიღებს რეზოლუციას სათანადო დასკვნით, რომ აღნიშნული სახელმწიფოს მიერ შესრულებულ იქნა ყველა ნაკისრი ვალდებულება.

1997 წლიდან მოყოლებული, საპარლამენტო ასამბლეის პრაქტიკაში ადგილი დაიმკვიდრა ასევე „მონიტორინგის შემდგომმა“ დიალოგმა. ასამბლეის მიერ სახელმწიფოს მონიტორინგის ფორმალური დასრულების შემდეგ, მან შესაძლოა აღნიშნოს, რომ რეზოლუციებში მოხსენიებულ ზოგიერთ საკითხზე, ისურვებდა დიალოგის შენარჩუნებას სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოებთან და რომ იტოვებს უფლებას, წინსვლის არარსებობის შემთხვევაში, ხელახლა წამოიწყოს პროცედურა.

181. იხ. აგრეთვე რეზოლუცია 1356 (2003), რომელიც მონიტორინგის კომიტეტში ადგილების რაოდენობას უთანაბრებს ასამბლეის სხვა კომიტეტებისას - ამჟამად 82-ის ოდენობით. ის ასევე შენიშნავს, რომ მონიტორინგის კომიტეტის წევრებს, განსხვავებით სხვა კომიტეტებისგან, პოლიტიკური ჯგუფების მიერ მიწოდებული სიიდან ნიშნავს ასამბლეის ბიურო (ასამბლეის რეგლამენტის 42-ე მუხლი), რის შემდეგაც დასამტკიცებლად გადაეცემა ასამბლეას.

182. 1998 წლიდან მოყოლებული, საპარლამენტო ასამბლეას მონიტორინგის პროცედურის შესახებ წარმოდგენილი აქვს 5 წლიური მოხსენება. 1997 წლიდან მან შეიმუშავა მრავალი მოხსენება ცალკეული ქვეყნების შესახებ.

სანქციები

1115-ე რეზოლუციის მე-12 მუხლის საფუძველზე, საპარლამენტო ასამბლეას ენიჭება უფლებამოსილება, განსაჯოს ნაკისრ ვალდებულებათა მუდმივი შეუსრულებლობის ფაქტი და მონიტორინგის პროცესთან თანამშრომლობაში არსებული ჩავარდნები. მას შეუძლია, უარი განაცხადოს ეროვნული საპარლამენტო დელეგაციის მანდატების დამტკიცებაზე ან გააუქმოს უკვე რატიფიცირებული მანდატები (როგორც მოიქცა რუსეთის ფედერაციასთან მიმართებაში 2000 წელს, რაც გამონვეული იყო კონფლიქტური სიტუაციით ჩეჩნეთში)¹⁸³. თუკი სახელმწიფო კვლავაც ვერ შეასრულებს აღებულ ვალდებულებებს, ასამბლეას შეუძლია, რეკომენდაციით მიმართოს მინისტრთა კომიტეტს და სთხოვოს მას, იმოქმედოს წესდების მე-8 და მე-9 მუხლების შესაბამისად.

კანდიდატი ქვეყნების მიერ ნაკისრ ვალდებულებათა სამართლებრივი ბუნება

კანდიდატი ქვეყნების მიერ ნაკისრ ვალდებულებათა სავალდებულო ხასიათმა დასაბამი მისცა მთელ რიგ დებატებს. ზოგიერთი მკვლევარის დასაბუთებული აზრით, იმდენად, რამდენადაც ასამბლეა არ არის საერთაშორისო სამართლის სუბიექტი, მას არ ძალუძს კანდიდატ ქვეყნებთან შეთანხმებათა გაფორმება, თუნდაც ის იყოს პასუხისმგებელი განვერიანების წინარე მოლაპარაკებებზე ვალდებულებათა გარშემო. ამგვარი ვალდებულებები სავალდებულოდ შესაძლოა მიჩნეულ იქნეს მხოლოდ შეთანხმების, თუნდაც ნაგულისხმები შეთანხმების საფუძველზე, შესაბამის სახელმწიფოსა და მინისტრთა კომიტეტს შორის, რომელიც ერთადერთია, რომელსაც გააჩნია ევროპის საბჭოს სახელით ქმედების უფლებამოსილება (წესდების მე-13 მუხლი).

საბოლოოდ, ეს სამართლებრივი გართულება გადალახულ იქნა. მართალია, რომ სახელმწიფოების გასანვერიანებლად მონვევისას, წარსულში მინისტრთა კომიტეტი სულ უბრალოდ მიუთითებდა საპარლამენტო ასამბლეის მოსაზრებებზე, რომლებშიც განსაზღვრული იყო კანდიდატი ქვეყნის ვალდებულებანი¹⁸⁴. ამჟამად კი აღიარებულია, რომ მინისტრთა კომიტეტის კონკრეტული პირობებით ფორმულირებული მონვევის მიღება კანდიდატი ქვეყნის მიერ, გულისხმობს მითითებულ

183. იხ. აგრეთვე ასამბლეის რეგლამენტის მე-8 მუხლის 1-ლი და მე-2 პუნქტები.

184. გამონაკლისს წარმოადგენს მინისტრთა კომიტეტის რეზოლუცია (93) 37, რუმინეთის ევროპის საბჭოში გასანვერიანებლად მონვევის შესახებ. ის შემდეგნაირად იკითხება: „რუმინეთის მთავრობის მიერ ნაკისრი ვალდებულებებისა და მის მიერ მათ შესრულებაზე გამოთქმული რწმუნების ფონზე, რაც გამოხატულია ევროპის საბჭოსთან, მათ შორის საპარლამენტო ასამბლეასთან წარმოებულ კავშირებში ევროპის საბჭოში განვერიანებასთან დაკავშირებით...“.

ვალდებულებათა აღიარებას მის მიერ და უტოლდება შეთანხმებას ევროპის საბჭოსა და ამ სახელმწიფოს შორის. ამგვარი განმარტება დასტურდება საბჭოს ამასწინანდელი პრაქტიკით სამხრეთ კავკასიის ქვეყნებთან მიმართებაში. სამი რეზოლუცია, შესაბამისად საქართველოს, სომხეთისა და აზერბაიჯანის ორგანიზაციაში მონვევის შესახებ, მოიცავს სამივე შემთხვევისთვის სრულიად იდენტურ შესავალ დებულებას, რომელიც, *mutatis mutandis*, შემდეგნაირად იკითხება:

საქართველოს მიერ აღებულ ვალდებულებათა ფონზე, როგორც ეს გადმოცემულია საპარლამენტო ასამბლეის მოსაზრებაში No. 209 (1999) და საქართველოს საგარეო საქმეთა მინისტრის 1999 წლის 18 მარტის წერილში, საქართველოს მთავრობის მიერ მათ შესრულებაზე გამოთქმული რწმუნების შესახებ, რაც წარმოადგენს პასუხს ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის თავმჯდომარის 1999 წლის 16 მარტის წერილზე, ევროპის საბჭოში განვირინებასთან დაკავშირებით...¹⁸⁵.

მინისტრთა კომიტეტის მიერ წარმოებული მონიტორინგი

თემატური მონიტორინგი

მინისტრთა კომიტეტის მიერ 1994 წელს შემოღებული თემატური მონიტორინგი გულისხმობს პროცედურას, დამყარებულს კონსტრუქციულ და კონფიდენციალურ დიალოგსა და ინტენსიურ თანამშრომლობაზე კომიტეტსა და წევრ ქვეყნებს შორის. თუკი საპარლამენტო ასამბლეის მიერ წარმოებული მონიტორინგით აქცენტი კეთდება კონკრეტულ წევრ ქვეყნებზე, მინისტრთა კომიტეტი ახდენს კონკრეტული პრინციპების შერჩევას და აკონტროლებს ყოველი წევრი ქვეყნის მიერ მათი ხორცშესხმის გზებს (რაც სრულიად არ აფერხებს მას, გამოიჩინოს უფრო მეტი დაინტერესება ზოგიერთი წევრი ქვეყნის მიმართ).

მინისტრთა კომიტეტის თემატური მონიტორინგი ეფუძნება დეტალურად განვირინ პროცედურას, რომელიც მოცემულია სამდივნოს მემორანდუმში Monitor/Inf(2004)3¹⁸⁶. საბჭოს სხვა სამონიტორინგო პროცედურებთან შე-

185. მინისტრთა კომიტეტის რეზოლუცია (99) 4. სომხეთთან და აზერბაიჯანთან დაკავშირებით, იხ. შესაბამისი რეზოლუციები (2000) 13 და 14. სერბიასა და მონტენეგროს შესახებ, იხ. რეზოლუცია (2003)3. ევროპის საბჭოში განვირინების მიზნით ხორვატიის მონვევასთან დაკავშირებული რეზოლუცია შეიცავს შემდეგ პუნქტს: „მინისტრთა კომიტეტის თავმჯდომარეს და ხორვატიის საგარეო საქმეთა მინისტრსა და პრემიერ-მინისტრის მოადგილეს შორის ურთიერთგაცვლილი კორესპონდენციის გათვალისწინებით, რომელშიც ხორვატია იღებს პრიორიტეტულ ვალდებულებებს და აღნიშნავს მისდამი გამოხატულ ნდობას, რაც ევროპის საბჭოსთან ხორვატიის მიერთებასთან ასოცირდება“.

186. ხელმისაწვდომია ვებ-გვერდზე: www.coe.int/cm

საბამისობისა და მეტი ქმედუნარიანობის უზრუნველყოფის მიზნით, 2004 წლის 13 ივლისს, აღნიშნული პროცედურა შესწორებულ იქნა მინისტრთა მოადგილეების მიერ.

თემატური მონიტორინგის განმსაზღვრელი ამჟამინდელი წესები¹⁸⁷ შემდეგია: მონიტორინგისთვის შერჩეული თემები უნდა იყოს ინდივიდუალურად შერჩეული, მკაფიოდ განსაზღვრული, უკავშირდებოდეს ევროპულ დონეზე აქტუალურ საკითხებს და იცავდეს სუბსიდიარობისა და საქმიანობის გადაფარვის აღკვეთის პრინციპებს. მიუხედავად იმისა, რომ თემატიკის შერჩევა შეუძლია როგორც ნებისმიერ დელეგაციას, ისე გენერალურ მდივანს, რაც ზოგჯერ გულისხმობს მონიტორინგში ჩაბმულ სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციებთან და ევროპის საბჭოს ინსტიტუტებთან ურთიერთქმედებასა და კონსულტაციას, საბოლოო არჩევანს აკეთებს მინისტრთა კომიტეტი.

ამის შემდეგ, გენერალური მდივანი ან, საჭიროებისამებრ, მინისტრთა კომიტეტის მიერ დასახელებული სხვა უწყება, რეგულარულად ამზადებს მოხსენებებს თემატური მონიტორინგის გარშემო, რაც წარმოადგენს მინისტრთა კომიტეტში დებატებისა და შემდგომ ქმედებათა შესახებ გადაწყვეტილებების საფუძველს. ცალკეული წევრი ქვეყნის გაკიცხვის თავიდან ასაცილებლად, მოხსენებები კონფიდენციალურ ხასიათს ატარებს და მათი საჯაროდ გახსნა შესაძლებელია მხოლოდ კომიტეტის გადაწყვეტილების საფუძველზე. დასასრულს, მინისტრთა კომიტეტი რეგულარულად ადევნებს თვალყურს განხორციელებულ ზომებს, აღნიშნავს წინსვლას და სთავაზობს დამატებით მონიტორინგს.

დღემდე შერჩეულ იქნა ათი თემა: გამობატვისა და ინფორმაციის თავისუფლება; დემოკრატიული ინსტიტუტების ფუნქციონირება და დაცვა; მართლმსაჯულების სისტემის ფუნქციონირება; ადგილობრივი დემოკრატია; სასჯელის უმაღლესი ზომა; პოლიცია და უშიშროების ძალები; სამართლებრივი საშუალებების ეფექტიანობა; დისკრიმინაციის აღკვეთა ხაზგასმით შეუწყნარებლობასა და რასიზმთან ბრძოლაზე; რელიგიისა და რწმენის თავისუფლება; ქალებსა და მამაკაცებს შორის თანასწორობა.

სხვა მექანიზმები

ევროპის საბჭოს წევრი ქვეყნების მიერ აღებულ ვალდებულებებთან მათი შესაბამისობის შესახებ 1994 წლის დეკლარაციის პირველი პუნქტი, ასევე ადგენს, რომ მინისტრთა კომიტეტს შეუძლია შეაფასოს “დემოკრატიის, ადამიანის უფლებებისა და კანონის უზენაესობის სფეროებში არსებული

¹⁸⁷. შესწორებული პროცედურა გამოიყენება 2004 წლის ოქტომბრიდან.

ლი სიტუაცია ნებისმიერ წევრ ქვეყანაში”. ამას ის ახორციელებს წევრი ქვეყნების ან გენერალური მდივნის მოთხოვნით, ან კი ევროპის საბჭოს საპარლამენტო ასამბლეის რეკომენდაციაზე დაყრდნობით.

აღნიშნული პუნქტის საფუძველზე, მინისტრთა კომიტეტს ორჯერ ეთხოვა ჩეჩნეთში (რუსეთის ფედერაცია) ადამიანის უფლებათა დაცვის სფეროში არსებული სიტუაციის შეფასება. პირველად ეს მოხდა 2000 წლის 26 ივნისს, გენერალური მდივნის ინიციატივით, მეორედ კი 2003 წლის 2 აპრილს საპარლამენტო ასამბლეის მხრიდან¹⁸⁸.

1994 წლის დეკლარაციის მე-4 პუნქტის თანახმად, იმ შემთხვევებში, როდესაც საჭიროა სპეციფიკური ხასიათის ქმედება, მინისტრთა კომიტეტს ასევე შეუძლია:

- სთხოვოს გენერალურ მდივანს კონტაქტების დამყარება, ინფორმაციის შეგროვება ან მისთვის რჩევების მიწოდება;
- გასცეს მოსაზრებები თუ რეკომენდაციები;
- მიანდოს კომუნიკაცია საპარლამენტო ასამბლეას;
- მიიღოს ნებისმიერი სხვა სახის გადაწყვეტილება წესდებით, გათვალისწინებული უფლებამოსილების ფარგლებში.

აღნიშნული უფლებებით მინისტრთა კომიტეტს უსარგებლია დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და გამოხატვისა და ინფორმაციის თავისუფლების შესახებ თემატური მონიტორინგისას და სხვა უწყებების, მათ შორის ასამბლეის მიერ გამოთქმული შეკითხვების პასუხად¹⁸⁹.

„ევროპის საბჭოს წევრი ქვეყნების მიერ აღებულ ვალდებულებებთან მათი შესაბამისობის შესახებ 1994 წლის 10 ნოემბრის დეკლარაციის განხორციელების პროცედურის“ მე-5 და მე-6 პუნქტების თანახმად, მინისტრთა კომიტეტის ნებისმიერ დელეგაციას ან გენერალურ მდივანს, საკუთარ მოსაზრებებზე დაყრდნობით, ან ასამბლეის დებატების გათვალისწინებით, შეუძლია მოითხოვოს სპეციალური სამონიტორინგო შეხვედრის (იმართება დახურულ კარს მიღმა) დღის წესრიგში შეტანა, ნებისმიერ წევრ ქვეყანაში არსებული სიტუაციის შესწავლის მიზნით. ამგვარ თხოვნას თან უნდა ერთვოდეს სპეციალური კითხვარი. გენერალურმა მდივანმა აღნიშნული შესაძლებლობა გამოიყენა ერთხელ, 2002 წლის დასაწყისში, როდესაც განხილვის საგანს წარმოადგენდა მოლდოვაში შექმნილი მდგომარეობა. ასევე გამართულა სპეციალური “განვერდიანების

188. იხ. SG/Inf (2004) და ასამბლეის რეკომენდაცია 1600 (2003).

189. ამას მოჰყვა მონიტორინგის ვიზიტები უკრაინაში (2001 წ.), საქართველოსა (2001, 2002, 2004 წლები) და მოლდოვაში (2002 წ.).

შემდგომი” მონიტორინგი სომხეთსა და აზერბაიჯანში¹⁹⁰, ბოსნიასა და ჰერცეგოვინაში, სერბიასა და მონტენეგროში¹⁹¹ და საქართველოში¹⁹².

ევროპის საბჭოს კონვენციების ჩართვა შიდა სამართალში

როგორც წესი, ევროპის საბჭოს კონვენციებში არაფერია ნათქვამი მათი ეროვნულ სამართლებრივ სისტემებში ჩართვის შესახებ. ხელშეკრულებებით წარმოქმნილ ვალდებულებათა კეთილსინდისიერი შესრულება, კლასიკური პრინციპი საერთაშორისო საჯარო სამართალში, სახელმწიფოებს აიძულებს, თავიანთი შიდა სამართლის შემადგენელ ნაწილად აქციონ ხელშეკრულებები, რომლებიც გარკვეულ უფლებებსა და ვალდებულებებს წარმოშობს ინდივიდებისთვის.

ევროპის საბჭო არ ითხოვს ამის გაკეთებას რაიმე კონკრეტული საშუალებებით. აღნიშნული ხორციელდება მათი შეხედულებისამებრ და დამოკიდებულია მათ კონსტიტუციურ თავისებურებებზე. ზოგადად, ხელშეკრულებათა შიდა სამართალში ჩართვა ანუ ინკორპორაცია ხორციელდება სამთავრობო აქტის ძალით, რომლის ფორმალური მხარე სამართლებრივ სისტემებს შორის განსხვავდება.

მაგალითად, გაერთიანებულ სამეფოსა და ირლანდიაში, კონვენციების ჩართვა შიდა სამართალში საჭიროებს საპარლამენტო აქტის გამოცემას. შესაბამისად, 1998 წლის ადამიანის უფლებათა აქტით, განხორციელდა ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის ბრიტანულ სამართალში ინკორპორაცია. ამის ერთ-ერთი მიზეზი ის გახლავთ, რომ ბრიტანეთის მთავრობას გააჩნია საერთაშორისო დონეზე სახელმწიფო ვალდებულების აღების უფლებამოსილება, პარლამენტის აუცილებელი ნებართვის გარეშე.

სხვა ქვეყნებში, როგორცაა გერმანია და იტალია, ხელშეკრულების სარატიფიკაციო შიდა აქტი (ჩვეულებრივ, გამოცემული პარლამენტის მიერ) მის ძირითად დებულებებს აქცევს შიდა სამართლებრივ ნორმებად ან შესაძლებელს ხდის მათ ეროვნულ სამართლებრივ სისტემაში

190. 2003 წლის 3 სექტემბერს მინისტრთა მოადგილეებმა მხედველობაში მიიღეს თავიანთი სამონიტორინგო ჯგუფის, GT-SUIVLAGO-ს 2002 წლის ივლისი - 2003 წლის ივნისის პერიოდის მომცველი მესამე მოხსენება მიღწევათა შესახებ, დაფუძნებული სომხეთსა და აზერბაიჯანში მისი მესამე ვიზიტის შედეგებზე. მან ასევე განიხილა პოლიტიკურ პატიმართა პრობლემა, რომელიც ამჟამად მხოლოდ აზერბაიჯანს შეეხება.

191. 2002 წელს ბოსნიასა და ჰერცეგოვინის, 2003 წელს კი სერბიისა და მონტენეგროს მიერთების შემდგომ, გენერალური მდივანი ამზადებს სამთავრობო მოხსენებებს, რომლებიც შემდეგ გადაეცემა მინისტრთა კომიტეტს.

192. ნაკისრ ვალდებულებებთან საქართველოს შესაბამისობის შესახებ რეგულარული მონიტორინგი, ექვსთვიანი ინტერვალებით, დანესებულ იქნა 2003 წელს. შეიქმნა სხვადასხვა პრიორიტეტული მიმართულება.

ჩართვას. მსგავსი მიდგომა არსებობს ასევე ზოგიერთ ცენტრალურ თუ ალმოსავლეთ ევროპის ქვეყანაში, სადაც დიდია გერმანული სამართლებრივი ტრადიციის გავლენა. მაგალითად, უნგრეთის კონსტიტუციის თანახმად, სასამართლოებს არ შეუძლიათ პარლამენტის მიერ რატიფიცირებული საერთაშორისო ხელშეკრულებების მოშველიება მანამ, სანამ არ გამოიცემა სპეციალური ნორმატიული აქტი, რომელიც მათ მიანიჭებს შიდა სამართლებრივი ნორმის ძალასა და სტატუსს.

და ბოლოს, უფრო ხისტი სკანდინავიის ქვეყნებში მოქმედი სისტემა. მათმა მთავრობებმა, შესაძლოა არ მოანერგონ ხელი საერთაშორისო ხელშეკრულებას, პარლამენტის წინასწარი თანხმობის გარეშე, ამასთან, ამგვარი თანხმობა არ გულისხმობს ხელშეკრულების ავტომატურ ჩართვას შიდა სამართალში. ამ მიზნით საჭიროა განცალკევებული სამართლებრივი აქტის გამოცემა.

მეორეს მხრივ, „მონისტური“ ტრადიციის მიმდევარ ქვეყნებში პრომულგაცია საკმარისია იმისათვის, რომ ხელშეკრულება იქცეს შიდა სამართლებრივ ნორმად და მიენიჭოს აღმასრულებელი ძალა. ამგვარად, პოლონეთის კონსტიტუციის თანახმად (91-ე მუხლის 1-ლი პუნქტი), რატიფიცირებული ხელშეკრულება პრომულგაციის შემდეგ ხდება „შიდა სამართლებრივი წესრიგის ნაწილი“ და „გამოიყენება პირდაპირ“, თუკი ამგვარი გამოყენება დამატებით სხვა კანონის გამოცემას არ მოითხოვს. სხვა ქვეყნებში, მაგალითად ბელგიაში, საფრანგეთში, ლუქსემბურგში, პორტუგალიასა და ხორვატიაში¹⁹³, ინკორპორაცია ავტომატურად ხორციელდება: ხელშეკრულების რატიფიკაცია ან მოწონება და მისი ოფიციალური საინფორმაციო ბეჭდური საშუალებით გამოქვეყნება საკმარისია მისი საშინაო გამოყენების უზრუნველყოფისათვის.

ევროპის საბჭოს კონვენციები ასევე არ აწესრიგებს მათი იურიდიული ძალის საკითხს შიდა სამართალში და ამდენად, წევრ ქვეყნებს მიღებული აქვთ სხვადასხვა სახის გადაწყვეტილებები ამასთან დაკავშირებით.

იმავედროულად, ზოგიერთი კონვენცია საკმარისად ზუსტია და არ მოითხოვს შიდა გამოყენებისათვის საჭირო არავითარ დამატებით საშუალებას. ისინი მიჩნეულია როგორც თვითაღსრულებადი და თუკი ეროვნული სასამართლოები ამგვარად გადაწყვეტენ, შესაძლებელია სამართალწარმოებაში მათი პირდაპირი გამოყენება. თუმცა, ხშირ შემთხვევაში, სწორედ რომ აუცილებელია ეროვნული აღმასრულებელი ზომების არსებობა და აქედან გამომდინარე, ევროპის საბჭოს ზოგიერთი კონვენცია მოიცავს

193. ხორვატიის კონსტიტუციის 134-ე მუხლი ადგენს, რომ გაფორმებული და რატიფიცირებული საერთაშორისო შეთანხმებები შეადგენს შიდა სამართლებრივი წესრიგის ნაწილს და სამართლებრივი შედეგების თვალსაზრისით, გააჩნია უპირატესი ძალა ეროვნულ სამართლებრივ ნორმებთან შედარებით.

ამ მოთხოვნის შესაბამის დებულებებს. ამგვარად, კონვენცია პირთა დაცვის შესახებ პერსონალური მონაცემების ავტომატური დამუშავებისას (ETS No. 108, 1981 წ.), თავის მე-4 მუხლში ადგენს:

თითოეულმა მონაწილე მხარემ უნდა მიიღოს სათანადო ზომები საკუთარ შიდა სამართლებრივ სისტემაში მონაცემთა დაცვის შესახებ ამ თავში ჩამოყალიბებული უმთავრესი პრინციპების განსახორციელებლად. ეს ზომები მიღებულ უნდა იქნეს არა უგვიანეს ამ კონვენციის ძალაში შესვლის მომენტისათვის მოცემულ მხარესთან მიმართებაში.

ამის მსგავსად, ბიოლოგიასა და მედიცინაში ადამიანის უფლებებისა და ღირსების დაცვის შესახებ კონვენციის (ETS No.164, 1997 წ.) 1-ლი მუხლის მე-2 პუნქტი ყოველი მონაწილე მხარისგან მოითხოვს შიდა კანონმდებლობაში სათანადო ზომების გატარებას კონვენციის დებულებათა განსახორციელებლად.

თუმცა, იმ შემთხვევაში, როდესაც სახელმწიფოები კონვენციიდან გამომდინარე ვალდებულებებთან შესაბამისობაში იმყოფებიან, საერთაშორისო სამართალი არ ინტერესდება იმით, თუ რა გზით იქნა მიღწეული აღნიშნული. ამგვარად, სტრასბურგის სასამართლომ დაადასტურა, რომ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო სახელმწიფოსათვის არ ადგენს „არც ერთ წინასწარ განსაზღვრულ საშუალებას კონვენციაში ჩადებული ნებისმიერი დებულების საშინაო სამართალში განხორციელების უზრუნველსაყოფად“. (შვედეთის მოტორისტთა კავშირი შვედეთის წინააღმდეგ, 1976 წლის 6 თებერვლის განჩინება, სერია ა), No.20, 50-ე პუნქტი).

ევროპის საბჭოს სამართალი, როგორც რეგიონული საერთაშორისო სამართალი

ევროპის საბჭოს სამართალი ზოგადი საერთაშორისო სამართლის ნაწილს შეადგენს და ზოგჯერ მის ხარვეზებს ავსებს კიდევც. ხშირ შემთხვევაში ის თან ერთვის მას და ახდენს მის ევროპულ მოთხოვნებთან ადაპტაციას. ამდენად, ევროპის საბჭოს სამართალი რეგიონულ საერთაშორისო სამართალს წარმოადგენს. აღნიშნულს ადასტურებს კიდევ ტერორიზმის წინააღმდეგ ბრძოლის ევროპული კონვენციის ოქმის პრეამბულა:

მხედველობაში იღებენ რა გაერო-ს გენერალური ასამბლეის რეზოლუციას A/RES/51/210, საერთაშორისო ტერორიზმის აღკვეთის საშუალებათა შესახებ და საერთაშორისო ტერორიზმის აღმკვეთი საშუალებების შესახებ 1994 წლის დეკლარაციის განვრცობის მიზნით, მასზე თანდართულ დეკლარაციას...

მართლაც, ევროპის საბჭოს კონვენციები ზოგჯერ მიზნად ისახავს მსოფლიო დონეზე მიღებული პრინციპების ევროპულ დონეზე ხორცშესხმას. ამგვარად, ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის პრეამბულა, რომელიც თავის პირველივე ქვეპუნქტში იხსენიებს 1948 წლის ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაციას, ადგენს, რომ ხელმომწერი ქვეყნები „მზად არიან გადადგან საწყისი ნაბიჯები საყოველთაო დეკლარაციაში გაცხადებულ გარკვეულ უფლებათა ერთობლივი აღსრულებისათვის...“. გაერო-ს გენერალურ ასამბლეას თავად ჰქონდა შესაძლებლობა, აღენიშნა ევროპის საბჭოს წვლილი საერთაშორისო სამართლის და განსაკუთრებით, საერთაშორისო სისხლის სამართლის განვითარებაში¹⁹⁴.

---

194. გენერალური ასამბლეის 2002 წლის 16 დეკემბრის რეზოლუცია. გაერო-სა და ევროპის საბჭოს მრავალწლიანი თანამშრომლობა აკავშირებთ. ეს დაფიქსირებულია 1951 წლის 15 დეკემბერს ხელმოწერილ შეთანხმებებში ევროპის საბჭოსა და გაერო-ს გენერალურ მდივანს შორის, ისევე როგორც 1971 წლის 19 ნოემბერს გაფორმებულ თანამშრომლობისა და სამეკავშირეო შეთანხმებებში ევროპის საბჭოსა და გაერო-ს შორის.

თავი 2

ევროპის საბჭო და სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციები

ევროპის საბჭო დაარსების დღიდანვე აღმოჩნდა ჩაბმული სხვა ევროპულ ორგანიზაციებთან კონკურენციაში, რომელთაგან ზოგიერთს, დღესაც საგულისხმოდ უკეთესი რესურსები გააჩნია. საკუთარი წესდების ძალით და დასავლეთ ევროპული კავშირის (WEU) დაარსების გამო სამხედრო სექტორს ჩამოცილებულ ევროპის საბჭოს, მიუხედავად იმისა, რომ მისი წესდება იძლეოდა ამის საშუალებას, თავისი საქმიანობის სფეროდ ეკონომიკა არ შეურჩევია. ფაქტიურად, ეკონომიკური თანამშრომლობის ევროპული ორგანიზაციის (OEEC) დაარსებამ (რომელიც მოგვიანებით გახდა ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაცია - OECD), რომლის პირვანდელი დანიშნულება იყო II მსოფლიო ომის შემდგომ პერიოდში ამერიკული დახმარების განაწილება ევროპის მასშტაბით, რასაც მოჰყვა ევროპის ქვანახშირისა და ფოლადის თანამეგობრობისა და ევროპის ეკონომიკური თანამეგობრობის შექმნა, სწრაფად შეზღუდა მისი სამოქმედო ასპარეზი ამ სფეროში. მის მიერ რჩეულ სექტორშიც კი, იგულისხმება ეროვნული სამართლებრივი სისტემების ჰარმონიზაცია, ევროკავშირის მანდატის გაფართოებამ და მისმა დაინტერესებამ სამოქალაქო, მართლმსაჯულებისა და სისხლის სამართლებრივ საქმეებში თანამშრომლობით, შეამცირა საბჭოს საქმიანობის გავლენა იმ წევრ ქვეყნებზე, რომლებიც იმავდროულად ევროკავშირს წარმოადგენენ. და ბოლოს, თავისი მოღვაწეობის ფარგლებს აფართოებს ასევე ეუთო-ც, რომელიც თანდათანობით იჭრება ევროპის საბჭოს სამოქმედო სივრცეში.

დღეს, ევროპის საბჭოს ეკისრება პასუხისმგებლობა იმ საკითხების წინ წამოწევაზე, რომლებშიც მისი უპირატესობა ამკარად გამოკვეთილია და ამავე დროს, გახსნილობის შენარჩუნებაზე სხვა ორგანიზაციებთან თანამშრომლობისათვის. რეალურად, სხვადასხვა ევროპული ორგანიზაცია, რომელთა მოვალეობები და გეოგრაფიული მასშტაბები ურთიერთგანსხვავებულია, ზოგჯერ კი ნაწილობრივ ემთხვევა ერთმანეთს, რომელთაგან ზოგიერთი წევრთა მცირე რაოდენობას აერთიანებს, ზოგიერთი კი იმავდროულად სხვა უფრო დიდ ორგანიზაციაშია შესული, აყალიბებს ქსელს, რომლის ფარგლებშიც იცვლება ინფორმაცია და მატულობს ერთმანეთზე გავლენები, რაც იძლევა საშუალებას, ყველა მათგანმა შეიძინოს ურთიერთშემავსებელი ხასიათი.

ევროპის საბჭო და ევროკავშირი

ევროკავშირისა და ევროპის საბჭოს შორის არსებული მყარი კავშირები დღეისათვის ამკარა აუცილებლობას წარმოადგენს, თუმცა, ჯერ კიდევ შორეულ 1974 წელს, მინისტრთა კომიტეტი თავის ექვსთა ჯგუფის მოხსენებაში „ევროპის საბჭოს სამომავლო როლის შესახებ“¹⁹⁵, უკვე სასიცოცხლოდ მიიჩნევდა სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციებთან და ინსტიტუტებთან, განსაკუთრებით კი ევროპულ თანამეგობრობებთან ურთიერთშეთანხმებული ქმედებისკენ სვლას. შესაბამისად, ქ. ბრიუსელში მყოფ თანამეგობრობათა მუდმივ წარმომადგენლებთან დადებულ შეთანხმებაში მან მიიჩნია, რომ საჭირო იქნებოდა ინტერესთა საერთო სფეროების გამოკვეთა და პროგრამების რეგულარული შესწავლა, წარმატებული თანამშრომლობისათვის პერსპექტივების გამოვლენის მიზნით. სწორედ ამ ეტაპზე გადამწყვიტა ევროპის საბჭომ სამეკავშირეო ბიუროს დაარსება ქ. ბრიუსელში.

მინისტრთა კომიტეტის 1985 წლის მოსაზრებით, ევროპულ სოლიდარობას განამტკიცებდა ევროპის საბჭოსა და ევროპულ თანამეგობრობას შორის თანამშრომლობის კონსოლიდირება და მისი ინტენსივობის ზრდა. ის ისურვებდა ამ ორ ორგანიზაციას შორის მჭიდრო თანამშრომლობის ჩამოყალიბებას, მაგრამ იმგვარს, რომელიც გაითვალისწინებდა მათ ურთიერთგანსხვავებულ ბუნებასა და პროცედურებს¹⁹⁶. 1987 წლის 16 ივნისს ევროპის საბჭოსა და ევროპულ თანამეგობრობას შორის წერილების პირველმა ურთიერთგაცვლამ, ხელი შეუწყო ამ თანამშრომლობისთვის კონკრეტული კონტურების დასახვას. 1996 წლის 5 ნოემბერს წერილების მეორე ურთიერთგაცვლით ჩამოყალიბდა გეგმა და ორივე მხარემ დაადასტურა თანამშრომლობის გაღრმავების სურვილი, „თანამეგობრობის მაქსიმალური ჩართვით სტრასბურგში მიმდინარე საქმიანობაში“¹⁹⁷.

აღნიშნული კორესპონდენციები მიჩნეულია საერთაშორისო შეთანხმებებად და რომის ხელშეკრულების 302-ე და 303-ე მუხლების თანახმად¹⁹⁸, წარმოადგენს სტრასბურგსა და ბრიუსელს შორის თანამშრომლობის საფუძველს. მიუხედავად ამისა, თანამშრომლობა ცალმხრივია იქიდან გამომდინარე, რომ ევროპის საბჭო იშვიათად თუ არის წარმოდგენილი ევროკავშირის საბჭოს სამუშაო შეხვედრებზე, ამის საპირისპიროდ კი, ევროკომისია ხშირად ესწრება მინისტრთა კომიტეტის შეხვედრებს. თუმცა აღსანიშნავია, რომ აღნიშნული დისბალანსი თანდათან გამოსწორებისკენ მიდის.

195. იხ. აგრეთვე, რეზოლუცია 74(74), რომელშიც მოხსენიებულია აღნიშნული მოხსენება.

196. 1985 წლის 25 აპრილის რეზოლუცია (85) 5.

197. იხ. დანართი VII.

198. იხ. აგრეთვე, 2001 წლის 3 აპრილის ერთობლივი განცხადება ევროპის საბჭოსა და ევროკავშირს შორის თანამშრომლობისა და პარტნიორობის შესახებ, ხელმოწერილი ევროკომისიის მხრიდან კრის პატენის, ევროპის საბჭოს მხრივ კი ვალტერ შვიმერის მიერ.

დღეს, თანამშრომლობა კიდევ უფრო მნიშვნელოვანი ხდება იმის გამო, რომ ევროკავშირი სულ უფრო ხშირად გადასწვდება ხოლმე იმ სფეროებს, რომლებიც საბჭოს სპეციალობის დარგებს აერთიანებს, ეს კი იმით აიხსნება, რომ ზოგიერთი პრობლემის გადაჭრა შეუძლებელია მხოლოდ ევროკავშირის ძალისხმევით. მაგალითად, ორივე მხარისათვის უდიდეს პრობლემას წარმოადგენს ნარკოტიკების უკანონო ბრუნვა და ორგანიზებული დანაშაული, ამის მსგავსად, ფულის გათეთრება და ტერორიზმი აღარ არის მხოლოდ ევროკავშირის წუხილის საგანი, არამედ მთელს ევროპაზე ახდენს საზიანო გავლენას. აქედან გამომდინარე, აშკარაა, რომ ეს პრობლემები ამ ორი ორგანიზაციის ურთიერთშეთანხმებულ ქმედებას საჭიროებს.

გარდა ამისა, ევროკავშირის მხრიდან ბოლო წამს გამოვლენილი სწრაფვა, შეეხოს ევროპის საბჭოს მიერ უკვე მოცულ სფეროებს, რაც სავარაუდო თანხვედრებს გამოიწვევს ორივე მათგანის მენეჯმენტში, ქმნის ორმაგი სტანდარტების მომრავლების საფრთხეს. ამის ერთ-ერთი მაგალითია ბრძოლა რასიზმთან და ანტისემიტიზმთან, რომელსაც თავდაპირველად აწარმოებდა ევროპის საბჭო, ხოლო შემდგომში ევროკავშირის მიერაც იქნა წარმართული. ამ უკანასკნელის სამსახურში ამჟამად არის ქ. ვენაში განლაგებული სპეციალური ობსერვატორია, მაშინ როცა საბჭოს ეგიდით მოქმედებს რასიზმთან და შეუწყნარებლობასთან ბრძოლის ევროპული კომისია (ECRI), რომელიც ანალოგიურ მიზნებს ემსახურება. მართალია, ამ ორ ორგანოს შორის თანამშრომლობის შეთანხმება არსებობს, იყო კი ნამდვილად საჭირო საქმიანობათა ამგვარი თანხვედრა? უფრო მეტიც, 2003 წლის 12 დეკემბერს, ევროპულმა საბჭომ გადაწყვიტა, ახალი მანდატი მიენიჭებინა რასიზმისა და ქსენოფობიის ევროპული ობსერვატორიისათვის, რითაც ის იქცეოდა „ევროკავშირის ფუნდამენტურ უფლებათა სააგენტოდ“ და დაევალებოდა ევროკავშირსა და მის წევრ ქვეყნებში ადამიანის უფლებათა დაცვის უზრუნველყოფა. ამჟამად ორივე ორგანიზაცია ერთმანეთის მსგავსად ახორციელებს თავიანთი წევრი ქვეყნების მიერ ადამიანის უფლებათა და დემოკრატიის სფეროში ნაკისრ ვალდებულებებთან მათი შესაბამისობის მონიტორინგს. წევრი და კანდიდატი ქვეყნების მონიტორინგი კომისიის მხრიდან, წარმოებული ევროკავშირის შესახებ ხელშეკრულების მე-7 მუხლის 1-ლი პუნქტის საფუძველზე¹⁹⁹, ახდენს თუ არა აშკარად ევროპის საბჭოს საპარლამენტო ასამბლეისა და მინისტრთა კომიტეტის მიერ წარმოებული პროცედურების სულ უბრალო დუბლირებას?

და ბოლოს, 2004 წლიდან, ევროკავშირი ჩაბმულია გაფართოების პროცესში და ამჟამად თავის რიგებში საბჭოს წევრი ქვეყნების უმრავლესობას - ორმოცდაექვსიდან ოცდახუთს - აერთიანებს. საკვირველი

199. ხელშეკრულების მე-7 მუხლი აწესებს სანქციებს ევროკავშირის წევრი იმ ქვეყნების მიმართ, რომლებიც სერიოზული სახით და სისტემატურად ლახავენ მე-6 მუხლის 1-ლ პუნქტში ჩადებულ ღირებულებებს, მათ შორის, ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის პრინციპს.

ამაში არაფერია, თუკი გავიხსენებთ, რომ ევროპის საბჭო კანდიდატ ქვეყნებს დახმარებას უწევდა ევროკავშირში განევრიანებისათვის მომზადებაში. კოპენჰაგენის კრიტერიუმი, რომელიც ევროკავშირის სამომავლო წევრებმა უნდა დააკმაყოფილონ, ფაქტიურად ხომ საბჭოს უძირითადეს პრინციპებს წარმოადგენს. მართლაც, 2004 წლის 22 მარტის „ოთხმხრივ შეხვედრაზე“²⁰⁰, ხაზი გაესვა ევროპის საბჭოს წვლილს ევროკავშირის გაფართოების პროცესში, რაც გამოიხატა მის თანხმობაში, 1993 წლის ვენის სამიტის მიერ მისთვის მინიჭებული მანდატის თანახმად, თავის მუდმივ სტრუქტურებში თანაბარ საწყისებზე სათანამშრომლოდ მიეღო კომუნისტური წინხისგან გათავისუფლებული და დემოკრატიის გზაზე ახლადმემდგარი ევროპული სახელმწიფოები²⁰¹.

ევროპული თანამეგობრობის მონაწილეობა ევროპის საბჭოს ვეგდით შემუშავებულ ხელშეკრულებებში

ევროპულ თანამეგობრობას საშუალება მიეცა, საბჭოს მიერ დადგენილი წესების დაცვით, მიერთებოდა ევროპის საბჭოს ზოგიერთ ხელშეკრულებას. აშკარაა, რომ თანამეგობრობის მონაწილეობა მრავალმხრივ კონვენციებში დამოკიდებულია, უპირველეს ყოვლისა, თვით მის სამართლებრივ ნორმებზე. კონვენციებში ამჟამად ჩართული „ევროპული დებულებები“, რომლებიც არეგულირებს კონვენციით შექმნილ ორგანოებში თანამეგობრობისა და მისი წევრი ქვეყნების მხრიდან კენჭისყრაში მონაწილეობის წესებს, თანამეგობრობას ანიჭებს ხმის უფლებას ამ ინსტრუმენტების ადმინისტრირებაში. მათში, საჭიროების შემთხვევაში, ხდება „გამაცალკეებელი დებულების“ ჩართვაც, რაც საშუალებას აძლევს ევროკავშირს, კონვენციის ძალით მიღებული ზომების ნაცვლად, შიდა მოხმარებისათვის მიიღოს ან შეინარჩუნოს საკუთარი გადაწყვეტილებები იმ პირობით, რომ მესამე მხარეებთან მიმართებაში ის აღასრულებს დოკუმენტით დაკისრებულ ვალდებულებებს.

მიუხედავად იმისა, რომ მისი პასუხისმგებლობის მრავალი სფერო საბჭოსას ემთხვევა, ევროკავშირი მაინც თავშეკავებულ ინტერესს იჩენს სტრასბურგის კონვენციების მიმართ. თუმცა მათთან მიერთება შედარებით იოლია, ის ამჟამად ევროპის საბჭოს მხოლოდ ცხრა კონვენციაში მონაწილეობს²⁰².

200. ეს არის უმაღლეს პოლიტიკურ დონეზე რეგულარულად გამართული შეხვედრები ორ ინსტიტუტს შორის, რომელთაც ესწრებიან მინისტრთა საბჭოსა და მინისტრთა კომიტეტის ხელმძღვანელობა, შესაბამისი კომისარი და ევროპის საბჭოს გენერალური მდივანი.

201. ვენის დეკლარაცია ასევე განმარტავს, რომ მიერთება კანდიდატი ქვეყნის მხრიდან გულისხმობს საკუთარი ინსტიტუტებისა და სამართლებრივი სისტემის დემოკრატიული სახელმწიფოს უმთავრეს პრინციპებთან შესაბამისობაში მოყვანას.

202. ხელშეკრულებები, რომელთაც თანამეგობრობა ხელმოწერის შედეგად მიუერთდა: 1987 წლის 30 მარტს ხელმოწერილი ევროპული შეთანხმება ადამიანური წარმოშობის თერაპიულ ნივთიერებათა გაცვლის შესახებ (ETS.No.26), ხელმოწერილი 1987 წლის 30 მარტს; შეთანხმება დროებითი, რიგგარეშე, სამედიცინო, ქირურგიული და ლაბორატორიული მოწყობილობების იმპორტზე გადასახადების გარეშე, საავადმყოფოებსა და სხვა სამედიცინო ინსტიტუტებში

მართალია, მისი კონვენციებში მონაწილეობის უზრუნველმყოფი სამართლებრივი ინსტრუმენტები შემუშავებულია, მას ამისათვის სუსტი პოლიტიკური ნება გააჩნია, რისი მიზეზებიც მის საკუთარ შიდა პრობლემებში უნდა ვეძიოთ²⁰³. არადა, ზიანის მომტანი იქნება, თუკი ევროკავშირი ვერ მოახერხებს საბჭოს ფარგლებში აღიარებული ნორმების თავისთან მიმართებაში მინიმალურ სამართლებრივ სტანდარტებად ქცევას. თუმცა, ისიც უნდა ითქვას, რომ მისი მხრიდან ილვიძებს ინტერესი ზოგიერთი იმ კონვენციის მიმართ, რომელთა მიერ მოცული სფეროები „მესამე საყრდენთან“, სახელდობრ, იუსტიციისა და შინაგან საქმეთა სფეროებთან ასოცირდება.

ევროპის საბჭოს ზოგიერთი კონვენცია, ამჟამად არასავალდებულო ევროკავშირისათვის, მაინც მნიშვნელოვან ზეგავლენას ახდენს მის კანონმდებლობაზე და ისიც, დაუყოვნებლივ ახდენს ამ ინსტრუმენტებში ჩადებული პრინციპების გათავისებას. ამგვარად, ევროპარლამენტის დირექტივა 95/46 EC და ევროპული საბჭოს 1995 წლის 24 ოქტომბრის დირექტივა პირთა დაცვის შესახებ პერსონალური მონაცემების დამუშავებისას და ამგვარი მონაცემების თავისუფალი მოძრაობისას, ხელმძღვანელობს ევროპის საბჭოს შესაბამის კონვენციაში (ETS No. 108) ჩადებული ნორმებით. ამის მსგავსად, ევროპული კონ-

დაგნოზისა და მკურნალობის მიზნით გამოყენების შესახებ (ETS.No.33, 1960 წ.), ხელმოწერილი 1987 წლის 30 მარტს; ევროპული შეთანხმება სისხლის ჯგუფების დასადგენი რეაქტივების გაცვლის შესახებ (ETS.No. 39, 1962 წ.), ხელმოწერილი 1987 წლის 30 მარტს; ევროპული შეთანხმება ქსოვილების განმსაზღვრელი რეაგენტების გაცვლაზე (ETS.No.84,1974 წ.), ხელმოწერილი 1977 წლის 22 ნოემბერს. კონვენციები, რომელთაც თანამეგობრობა მიუერთდა მათი ხელმოწერისა და შემდგომში მონაწილეობის გზით: ევროპული კონვენცია სოფლის მეურნეობის მიზნებისათვის ცხოველთა დაცვის შესახებ (ETS.No. 87, 1976 წ.), მონაწილეული 1988 წლის 18 ოქტომბერს; კონვენცია ევროპის გარეული სამყაროსა და ბუნების ბინადართა შენარჩუნების შესახებ (ბერნის კონვენცია) (ETS.No.104, 1979 წ.), მონაწილეული 1982 წლის 7 მაისს; ევროპული კონვენცია ხერხემლიან ცხოველთა დაცვის შესახებ, რომლებიც გამოიყენება ექსპერიმენტებისა და სამეცნიერო მიზნებისათვის (ETS.No.123,1986 წ.), მონაწილეული 1998 წლის 13 აპრილს. კონვენციები, რომელთა მონაწილე მხარეც თანამეგობრობა გახდა მიერთების გზით: ევროპული ფარმაკოპეის შემუშავების შესახებ კონვენცია (ETS.No.50,1964 წ.), რომელსაც ის მიუერთდა 1994 წლის 21 ივნისს. 1996 წლის 26 ივნისს, თანამეგობრობამ ხელი მოაწერა ევროპულ კონვენციას სატელიტით საზღვრებს მიღმა მაუნეებლობის სფეროში საავტორო სამართლისა და მომიჯნავე უფლებებთან დაკავშირებით (ETS.No.153, 1994 წ.), მაგრამ ჯერ არ განუხორციელებია მისი რატიფიკაცია. და ბოლოს, 2004 წლის 22 მარტს, ევროკავშირის პრეზიდენტმა ხელი მოაწერა და თანამეგობრობის სახელით გააფორმა კონვენცია ინფორმაციისა და სამართლებრივი თანამშრომლობის შესახებ „საინფორმაციო საზოგადოების მომსახურებათა“ სფეროში (ETS.No. 180, 2001 წ.).

203. არსებობს ამის რამდენიმე მიზეზი. მათგან პირველი უკავშირდება ერთობლივ შეთანხმებებს. სანამ მონაწილე მხარე გახდებოდა, თანამეგობრობა ელის რატიფიკაციის პროცესის დასრულებას მის ყველა წევრ ქვეყანაში, რაც აფერხებს მოვლენების მსვლელობას. მეორეს მხრივ, შეთანხმების გაფორმებამდე, მას ზოგჯერ მართებს შიდა ვალდებულებათა დაკმაყოფილება. აღნიშნული შეეხება, მაგალითად, მონაცემთა დაცვის შესახებ კონვენციას. ამ შემთხვევაშიც, თანამეგობრობამ თავდაპირველად უნდა შეიმუშავოს ამ სფეროსათვის საჭირო კანონმდებლობა. და ბოლოს, გამომდინარე იქიდან, რომ თანამეგობრობას შეუძლია დახმარების განევა ხელშეკრულებების მოლაპარაკებათა პროცესში, ზეგავლენის მოხდენა მათ შინაარსზე და მათი უმთავრესი ელემენტების თავის შიდა კანონმდებლობაში ჩართვა, ის მცირე ინტერესს ანიჭებს მიერთების ფორმალურ მხარეს, რადგან მიერთების განმაპირობებელი მიზანი, პრინციპში, უკვე მიღწეულია. გარე ქვეყნებთან ფორმალური კავშირების შესაძლო სარგებლიანობაზე თანამეგობრობამ შესაძლოა იფიქროს მხოლოდ იმ შეთანხმებებთან მიმართებაში, რომლებიც არათუ კანონების სტანდარტიზებას ახდენენ მხოლოდ, არამედ ქმნიან ორმხრივ უფლებებსა და ვალდებულებებს.

ვენცია ტერორიზმის აღკვეთის შესახებ (ETS No.90), იქცა სახელმძღვანელო წყაროდ ევროკავშირის 2002 წლის ივნისის ჩარჩო-გადანყვეტილებისათვის ტერორიზმის აღკვეთის თაობაზე. უფრო ზოგადად კი, ევროკავშირის შესახებ ხელშეკრულება იხსენიებს ადამიანის უფლებათა ევროპულ კონვენციას, მაშინ როცა რომის ხელშეკრულება, შესწორებული მასტრიხტის ხელშეკრულების ძალით, იძლევა ევროპის სოციალურ ქარტილაზე მითითებას.

დღეისათვის, თანამეგობრობის სამართლებრივ ბაზაში ჩართულია ევროპის საბჭოს ოცდახუთი კონვენცია, რომელთა დაცვაც ევალებათ ევროკავშირის კანდიდატ ქვეყნებს. მაგალითად, შენგენის სივრცეში შესვლის მსურველმა მხარეებმა, უნდა მოახდინონ პერსონალური მონაცემების ავტომატური დამუშავებისას პირთა დაცვის შესახებ კონვენციის (ETS No. 108) რატიფიკაცია. ანალოგიურად, სავარაუდო წევრების მიერ ევროპის საბჭოს რვა სისხლის სამართლებრივი ინსტრუმენტის რატიფიკაცია არის ერთ-ერთი მოთხოვნა, განსაზღვრული ევროკავშირის დანაშაულთან ბრძოლის სტრატეგიაში მესამე ათასწლეულისათვის. ამ პროცესის დასაჩქარებლად, ევროპის საბჭოს სამართლებრივ საქმეთა გენერალურმა დორექტორატმა დააწესა სამუშაო შეხვედრები პოლიტიკური გადანყვეტილების მიმღებ და მაღალ ოფიციალურ პირთათვის შესაბამისი ეროვნული სამინისტროებიდან.

და ბოლოს, ევროკავშირი ევროპის საბჭოს სამსახურით სარგებლობს ასევე ზოგიერთი თავისი ნორმისა თუ სტანდარტის მთელს ევროპაში გასავრცელებლად. აღნიშნული შეეხება იმ სფეროებსაც, რომლებშიც ევროკავშირის ქვეყნები მოგვიანებით განიზრახავენ უფრო მჭიდრო თანამშრომლობას თავიანთ შედარებით ვიწრო სივრცეში. ამგვარად, ევროკავშირის თხოვნით, საბჭომ მიიღო კონვენცია ინფორმაციისა და სამართლებრივი თანამშრომლობის შესახებ „საინფორმაციო საზოგადოების მომსახურებათა“ სფეროში (ETS No.180), რომელიც განავრცობს ევროკავშირის 2001 წლის დირექტივას, განკუთვნილს მისი წვერი ქვეყნებისადმი. ამჟამად, განხილვის სტადიაშია ანალოგიური მოთხოვნა ელექტრონულ ხელმოწერებთან დაკავშირებით.

ევროკავშირის ან ევროპული თანამეგობრობის ინსტიტუციური მონაწილეობა ევროპის საბჭოს საქმიანობაში

1987 წლის ივნისში დადებული შეთანხმება ევროკომისიას ანიჭებს მუდმივი წევულის სტატუსს მინისტრთა კომიტეტის მიერ დაარსებული კომიტეტების ყველა შეხვედრაზე. დღეს თანამეგობრობა სულ უფრო და უფრო ინტენსიურად ხდება ევროპის საბჭოს ინსტიტუციური სტრუქტურების ნაწილი და კომისია, ორგანიზატორი უწყებების მინვევით, მონაწილეობს საბჭოს სხვადასხვა საქმიანობებსა და ფორუმებში. მისთვის ასევე ხელმისაწვდომია მინისტრთა კომიტეტის, ისევე როგორც მის დამატებით სტრუქტურათა შეხვედრები და საქმიანობა.

თუმცა, 1996 წლის 6 ნოემბერს ურთიერთგაცვლილ წერილებში აღნიშნულია, რომ კომისიას (ევროკავშირისა თუ თანამეგობრობის წარმომადგენელს) არ აქვს უფლება, მონაწილეობა მიიღოს ევროპის საბჭოს ფარგლებში გამართულ კენჭისყრასა თუ გადაწყვეტილების მიღების პროცესში. თანამეგობრობა მონაწილეობს დებატებში, რომელთა შედეგადაც მიიღება გადაწყვეტილებები (და ამგვარად ძალუძს გავლენის მოხდენა მათ შინაარსზე), მაგრამ მას არ შეუძლია, გამოვიდეს თავისი წევრი ქვეყნების სახელით, რომლებიც ექსკლუზიურად სარგებლობენ საბჭოს წევრობის პრივილეგიებით, მათ შორის ხმის მიცემის უფლებით. მიუხედავად ამისა, ევროკავშირის ქვეყნები სულ უფრო ხშირად ცდილობენ მნიშვნელოვან საკითხებზე თავიანთი პოზიციების წინასწარ შეთანხმებას „მეორე და მესამე საყრდენის“ უწყებებში და ასეთ შემთხვევაში, ევროკავშირი თავად მოქმედებს, როგორც დე ფაქტო წევრი.

1989 წელს, ორ ორგანიზაციას შორის თანამშრომლობის ინსტიტუციონალიზების მიზნით, შემოღებულ იქნა ოთხმხრივი შეხვედრები. ისინი, როგორც წესი, წელიწადში ორჯერ იმართება და მათ, ევროპის საბჭოს მხრიდან ესწრებიან მინისტრთა კომიტეტის თავმჯდომარე და გენერალური მდივანი, ევროკავშირის მხრიდან კი ევროპული საბჭოსა და ევროკომისიის პრეზიდენტი (ფაქტიურად კი შესაბამისი სფეროს კომისარი). საპარლამენტო ასამბლეის აზრით, მონაწილეთა შორის უნდა ყოფილიყვნენ როგორც მისი, ასევე ევროპარლამენტის პრეზიდენტი²⁰⁴. უწყებათაშორისი თანამშრომლობის პოტენციური ფარგლები ფრიად მასშტაბურია. მიმოიხილება ფართო სპექტრის მომცველი საკითხები, ევროპის საბჭოს სამიტების მომზადებიდან ორივე ორგანიზაციისთვის საინტერესო ქვეყნებსა თუ რეგიონებში შექმნილ სიტუაციამდე. ამის შედეგად, მიიღება ერთობლივი პროექტებისა და პროგრამების სულ უფრო მზარდი რაოდენობა, გამიზნული დემოკრატიის, კანონის უზენაესობისა და ადამიანის უფლებათა განმტკიცებისაკენ, მათ შორის ეროვნულ უმცირესობათა დაცვის საქმეში. ამ ტიპის თანამშრომლობა ხელს უწყობს ასევე შესაბამისი ქვეყნებისათვის გამიზნულ დახმარებათა მეტ პროდუქტიულობას.

დღეისათვის ხორციელდება ინფორმაციის ხშირი და ნაყოფიერი ცვლა და მატულობს კოორდინაცია სტრასბურგსა და ბრიუსელს შორის წარმართულ საქმიანობებში. რეგულარული კონტაქტები ევროპის საბჭოს გენერალურ მდივანს, ევროკავშირის კომისრებსა და ევროკავშირის საბჭოს საგარეო და უშიშროების პოლიტიკაზე პასუხისმგებელ სხვადასხვა უწყებებს შორის, კავშირების ინტენსივობის სტაბილურ ზრდაზე მიუთითებს. ეს კონტაქტები სრულად არ აკნინებს რომელიმე მხარის დამოუკიდებლობის ხარისხს და არის არა უმეტესი, ვიდრე ორ ორგანიზაციას შორის გარკვეულ საკითხებში სუბორდი-

204. მოხსენება ევროკავშირის 1996 წლის სამთავრობათაშორისო კონფერენციის შესახებ; 1995 წლის 22 სექტემბერი, დოკ. 1373, გვ. 20.

ნაციის დადგენა. ევროკავშირის ყველა წევრი ქვეყანა გაერთიანებულია ევროპის საბჭოში, ორივე ორგანიზაცია ფლობს საკუთარ მახასიათებლებს, ხოლო მათ საქმიანობათა ურთიერთშემავსებელი ბუნება წარმოადგენს ფაქტს, რომელიც აისახება მიმდინარე კავშირ-ურთიერთობებში, განსაკუთრებით „იუსტიციისა და შინაგან საქმეთა სფეროებში“. თანდათანობით ორგანიზებულ სახეს იძენს მუდმივი დიალოგი ევროპის საბჭოსა და ევროკომისიას, ისევე როგორც ევროკავშირის ურთიერთმონაცვლე ხელმძღვანელობას შორის²⁰⁵. კანონის უზენაესობის განმტკიცების საქმეში კოორდინირებული ძალისხმევის ნაწილს შეადგენს ევროპის საბჭოსა და ევროკომისიის რამდენიმე ერთობლივად წარმართული პროგრამა, რომლებიც თავს უყრის ევროკავშირის ფინანსურ მხარდაჭერასა და ევროპის საბჭოსეულ ცოდნას და ამ უკანასკნელის მხრიდან ნაწილობრივ თანადაფინანსებასაც გულისხმობს²⁰⁶.

პარტნიორობისა და თანამშრომლობისათვის კიდევ უფრო მეტ შესაძლებლობებს ქმნის ევროპის საბჭოსა და ევროკომისიის ერთობლივი საქმიანობა ისეთ უწყებებში, როგორცაა სამხრეთ-აღმოსავლეთ ევროპის სტაბილურობის პაქტის ანტიკორუფციული ინიციატივის მმართველი ჯგუფი (Spai), რომლის სამდივნო ერთობლივად კომპლექტდება ევროპის საბჭოსა და ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაციის (OECD) მიერ, ან კი სტაბილურობის პაქტის ორგანიზებული დანაშაულის საწინააღმდეგო ინიციატივის საკონსულტაციო მეკავშირე ჯგუფი (Spoc). ამ ორ ინიციატივას ევროპის საბჭო მხარს უჭერს საკუთარი პროგრამის (Paco) მეშვეობით, რომელიც მმართველია კორუფციისა და ორგანიზებული დანაშაულის წინააღმდეგ.

ევროკავშირის მიერთება ადამიანის უფლებათა ევროპულ კონვენციასთან

ქ. ნიცაში 2000 წლის 10-11 დეკემბერს ევროპული საბჭოს მიერ ევროკავშირის ფუნდამენტურ უფლებათა ქარტიის მიღებამ და მისმა შემდგომმა ჩართვამ ევროპულ კონსტიტუციაში, განაახლა დისკუსიები ევროპული თანამეგობრობის, საუკეთესო შემთხვევაში კი ევროკავშირის ადამიანის

205. ამ უწყებათა საქმიანობის სფეროში ფეხი მოიკიდა პრაქტიკამ, რაც გულისხმობს ევროკავშირის მიერ ევროპის საბჭოს სამდივნოს მიწვევას სამუშაო ჯგუფების მუშაობაში დროებით (*ad hoc*) საფუძველზე სამონაწილოდ. ეს ჯგუფები იხილავენ ერთიანი საგარეო და უშიშროების პოლიტიკის (CFSP) საერთო ინტერესებში მოქცეულ საკითხებს. ამგვარად, გენერალური მდივანი და საბჭოს სხვადასხვა მაღალი ოფიციალური პირი, რამდენჯერმე იქნენ მიწვეულნი ეუთო-სა და ევროპის საბჭოს სამუშაო ჯგუფის (COSCE) შეხვედრაზე მიმართვის გასაკეთებლად. ევროკავშირის ხელმძღვანელობის მიწვევით, საბჭოს გენერალურ მდივანს შეხვედრა ჰქონია ასევე ევროკავშირის საბჭოს პოლიტიკური და უშიშროების კომიტეტის (PSC) წარმომადგენლებთან.

206. ერთობლივი პროგრამების გარშემო უფრო ნათელი და სრულყოფილი სურათისათვის, 2004 წლის მდგომარეობით, იხ: ევროპის საბჭო/ევროკავშირის ერთობლივი პროგრამები 2004 წლის მარტისთვის, DSP(2004) 4 rev, 2004 წლის 25 მარტი. იმ დროისათვის მოქმედებდა 28 ერთობლივი პროგრამა, საერთო ბიუჯეტით 32.3 მლნ. ევროს ოდენობით (აქედან, კომისიის შენატანი შეადგენდა 21.2 მლნ. ევროს; ხოლო საბჭოსი კი 11.1 მლნ. ევროს).

უფლებათა ევროპული კონვენციისადმი მიერთების გარშემო. ლუქსემბურგის მართლმსაჯულების სასამართლოს 1996 წლის 28 მარტის მოსაზრება 2/94, გამოთქმული მინისტრთა საბჭოს საკონსულტაციო მიმართვაზე საპასუხოდ, ართულებს ამგვარი მიერთების პერსპექტივას, გამომდინარე სასამართლოს მიერ შემუშავებული ხედვიდან, რომლის თანახმად, მართალია სამართლის ზოგადი პრინციპები აიძულებს თანამეგობრობას, დაცვას ადამიანის ფუნდამენტური უფლებები, რომის ხელშეკრულებაში არაფერია ნათქვამი იმგვარი, რაც მის ინსტიტუტებს მიანიჭებდა უფლებამოსილებას, შეემუშავებინათ სტანდარტები ან გაეფორმებინათ საერთაშორისო კონვენციები ადამიანის უფლებათა დაცვის სფეროში. მისი დასკვნით, „თავის ამჟამინდელ კანონმდებლობაზე დაყრდნობით, თანამეგობრობას არ გააჩნია კომპეტენცია, მიუერთდეს ადამიანის უფლებათა ევროპულ კონვენციას²⁰⁷“. შესაბამისად, მან წევრ ქვეყნებს მიანდო განსჯა იმისა, პოლიტიკური თვალთახედვით თუ რამდენად მომგებიანი იქნებოდა რომის ხელშეკრულების ამ მიმართებით გადახედვა.

წევრ ქვეყნებს კი დღემდე არ გამოუთქვამთ ამის სურვილი. თუმცა, საყოველთაოდ გაზიარებული მოსაზრებით, კონვენციასთან მიერთებისათვის საჭირო სამართლებრივი ბაზის შესაქმნელად, ევროპულ კონსტიტუციაში ჩართულ უნდა იქნეს სათანადო დებულება²⁰⁸. თვით ყველაზე ხისტი დათქმების მქონე წევრებმაც კი, მათ შორის საფრანგეთმა, გაერთიანებულმა სამეფომ და ესპანეთმა, უხალისოდ, მაგრამ მაინც გაიზიარეს აღნიშნული მოსაზრება. თუკი ბრიუსელის კონვენციის პროექტი მხოლოდ მოლაპარაკებების წარმართვას მოითხოვს ამასთან დაკავშირებით, ევროკავშირის კონსტიტუციის მე-7 მუხლის მე-2 პუნქტი აქცენტს მიღწევებზე აკეთებს: „ევროკავშირი უნდა მიუერთდეს ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის ევროპულ კონვენციას. ამგვარმა მიერთებამ გავლენა არ უნდა იქონიოს კონსტიტუციაში ჩამოყალიბებულ მის კომპეტენციებზე“. ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-14 ოქმი კი იძლევა სხვა დამატებით განმარტებებს ევროპის საბჭოსთან მოლაპარაკებათა წარმარ-

207. 1996 წლის 28 მარტის მოსაზრება 2/94, ევროპული თანამეგობრობის მიერთების შესახებ ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა ევროპულ კონვენციასთან, Rec. p.1. 6079, *Revue Universelle des Droits de l'Homme*, 1996, გვ. 167.

208. ოპონენტთა ძირითადი არგუმენტი, მიერთების საკითხთან დაკავშირებით, მდგომარეობდა იმაში, რომ კონვენციასთან მიერთება წინააღმდეგობაში მოვიდოდა თანამეგობრობის სამართლებრივი სისტემის ავტონომიურობის პრინციპთან. ისინი ასევე მიიჩნევდნენ, რომ ამით, ეჭვქვეშ დადგებოდა მართლმსაჯულების სასამართლოს სტატუსი, რომელიც თანამეგობრობის სამართლის ერთადერთ არბიტრად არის მიჩნეული და რომ ის ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს დაქვემდებარებაში აღმოჩნდებოდა. და ბოლოს, მათი მტკიცებით, ევროკავშირისთვის არ იქნებოდა ხელსაყრელი, გამხდარიყო თანამეგობრობის სისტემისთვის უცხო მოსამართლეთა ზედამხედველობის შესაძლო ობიექტი, რომელთაც სავარაუდოდ, გაუჭირდებოდათ ევროპული ინტეგრაციის სპეციფიკური ბუნების შემეცნება და არც ის იქნებოდა გამორიცხული, ჰქონოდათ განსხვავებული კონცეფცია დემოკრატიისა და ადამიანის უფლებათა სფეროებში.

თვის სახელმძღვანელო პრინციპებზე²⁰⁹. მას შემოაქვს შესწორება კონვენციის 59-ე მუხლში, რომლის საფუძველზეც, შესაძლებელი ხდება ევროკავშირის კონვენციასთან მიერთება.

ევროპული თანამეგობრობის ან ევროკავშირის კონვენციასთან მიერთება დიდად შეუწყობდა ხელს ადამიანის უფლებათა დაცვის მწყობრი სისტემის შექმნას კონტინენტზე²¹⁰. ის მისცემდა ბიძგს ადამიანის უფლებათა დაცვის სისტემების ჰარმონიზებას, რაც თავიდან აგვაცილებდა მთელს ევროპაში არსებული მექანიზმების რყევასა და სამართლებრივი უსაფრთხოების შესუსტებას. თუმცა, ჰარმონიზება შესაძლებელი იქნება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუკი ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენცია იქცევა ყველა ევროპული დემოკრატიული სისტემისათვის მისაღებ მინიმალურ სტანდარტად. ამასთან ერთად, მნიშვნელოვანია იმგვარი სიტუაციის თავიდან აცილება, სადაც დაცვის ორი სისტემა, კონვენციისმიერი და ევროკავშირისა, კონკურენციაში შევა ერთმანეთთან. მნიშვნელოვანია ასევე იმის უზრუნველყოფა, რომ ევროკავშირის იურისდიქციის ქვეშ მყოფი ყველა ადამიანი იქნეს უზრუნველყოფილი კონვენციით გათვალისწინებული მინიმალური სტანდარტებით. ამგვარ კონტექსტში, ევროკავშირის კონვენციასთან მიერთება ვერ დააკნინებს ნიცის ქარტიის ღირებულებასა თუ მასშტაბებს, რომელსაც ასევე შეეძლება საკუთარი ფექტიანობის გენერირება, არამედ უზრუნველყოფს ევროპის მასშტაბით გამოყენებულ უმთავრეს ღირებულებათა მინიმუმის ერთიანობასა და ბოლო ინსტანციის ზედამხედველობის განხორციელებას ერთი და იგივე სასამართლოს - ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს მიერ.

მიერთებასთან დაკავშირებული ტექნიკური სირთულეები, ევროკავშირის მხრიდან ხშირად სახელდებოდა მთლიანად საკითხის უგულვებელყოფის მიზეზად. რეალურად კი, ამ წინააღმდეგობათა გადალახვა შესაძლებელი იქნება კონვენ-

209. კონსტიტუციის 1-ლი მუხლის მე-7.2 პუნქტთან დაკავშირებით შემუშავებული ოქმის თანახმად, რომელიც შეეხება ევროკავშირის მიერთებას ადამიანის უფლებათა ევროპულ კონვენციასთან, მიერთების თაობაზე შეთანხმება „უნდა უზრუნველყოფდეს კავშირისა და მისი სამართლებრივი სისტემის განსაკუთრებული მახასიათებლების შენარჩუნებას, კერძოდ:

- განსაკუთრებული დებულებების ჩართვას, ევროპული კონვენციის საზედამხედველო უწყებებში ევროკავშირის შესაძლო მონაწილეობის შესახებ;
- საჭირო მექანიზმების გათვალისწინებას, რათა არანეგირი ქვეყნების საჩივრები თუ ინდივიდუალური განაცხადები სათანადო ფორმით იქნეს მიმართული წევრი ქვეყნებისადმი და/ან საჭიროებისამებრ ევროკავშირისადმი“.

შეთანხმებამ ასევე „უნდა უზრუნველყოს, რომ კავშირის მიერთებამ არ შელახოს მისი კომპეტენციის სფეროები ან მისი ინსტიტუტების უფლებამოსილებანი. მან უნდა იზრუნოს, რომ არაფერმა მასში არ მიაყენოს ზიანი წევრი ქვეყნების მდგომარეობას ევროპულ კონვენციასთან მიმართებაში...“.

210. იხ. *inter alia*, Krüger, H.C. and Polakiewicz, J., “Propositions pour la création d’un système cohérent de protection des droits de l’homme en Europe”, *Revue Universelle des Droits de l’Homme*, მე-13 ტომი, Nos. 1-4, 2001, გვ. 1; “Study of the legal and technical issues raised by the possible accession of the European Union to the European Convention on Human Rights”, ადამიანის უფლებათა მმართველი კომიტეტის (CDDH) მოხსენება, მიღებული მის 53-ე შეხვედრაზე (2002 წლის 25-28 ივნისი), დოკ. DG-II(2002)006.

ციის 59-ე მუხლის შესწორებით, რაც ევროკავშირსა თუ ევროპულ თანამეგობრობას კონვენციისაკენ გზას გაუხსნის. მე-14 ოქმი კიდევ აკეთებს ამას, თუმცა, საკითხის პრაქტიკული მხარე კვლავაც დამუშავებას საჭიროებს.

ზოგიერთი სპეციალისტი უპირატესობას ანიჭებს „შეზღუდული“ ტიპის მიერთებას, რომელიც მიიღებდა წინასწარი მოსაზრებისა თუ შეკითხვის პროცედურის სახეს, მიჩნეულს მიერთების ალტერნატივად ან დამატებად, რაც სხვებისთვის წარმოადგენს უკეთეს ვარიანტს. სრულყოფილი მიერთება ევროკავშირს აქცევდა სხვა მონაწილე მხარეთა თანასწორად და შესაბამისად, მას მიეცემოდა შესაძლებლობა, ადამიანის უფლებათა ევროპულ სასამართლოში წარედგინა მოსამართლე ფორმით, რომელიც ჯერ კიდევ განსაზღვრას მოითხოვს.

ასოცირებული პარტნიორობა ევროპის საბჭოსა და ევროკავშირს შორის?

დიდი ხნის მანძილზე მიიჩნეოდა (1986 წლის ივნისი, კოლომბოს მოხსენება), რომ:

ევროპულ თანამშრომლობაში მნიშვნელოვანი წინგადადგმული ნაბიჯი იქნებოდა ევროპის საბჭოს საქმიანობაში ევროპული თანამეგობრობის, როგორც ასეთის ჩართვა, რომის ხელშეკრულების 230-ე მუხლის გათვალისწინებით განსაზღვრული საშუალებებით. ეს პროცესი შესაძლოა მივიდეს ევროპის საბჭოს წესდებასთან მიერთებამდეც კი.

ევროპის საბჭოს ამჟამინდელი გენერალური მდივანი კვლავაც იმედოვნებს, რომ უფრო მჭიდრო კავშირების დამყარება შესაძლებელია. მისი აზრით, დროა შესწავლილ იქნეს ევროპის საბჭოსა და ევროკავშირს შორის ასოცირებული პარტნიორობის პერსპექტივები, ამ უკანასკნელის სპეციალური სტატუსის სათანადოდ მხედველობაში მიღებით²¹¹. „ასოცირებული პარტნიორობის“ რანგში, ევროკავშირს შეეძლებოდა მისი ოცდახუთივე წევრი ქვეყნის წარმოდგენა იმ სფეროებში, სადაც ის დელეგირებულ უფლებამოსილებას ფლობს²¹². მსგავს სფეროებში წევრი ქვეყნების სრულფასოვანი წარმოდგე-

211. წესდების მე-5 მუხლზე და წარსულის პრეცედენტებზე (საარის ოლქი) დამაბნეველი მინიშნების გამოსარიცხად, გენერალური მდივანი თავს არიდებს „ასოცირებული წევრობის“ ცნების გამოყენებას და უპირატესობას ანიჭებს უბრალოდ „ასოცირებულ პარტნიორობას“, იმ მოსაზრებით, რომ ის იქნება სანესდებო რეზოლუციიდან გამომდინარე. იხ. „One Europe – A Europe of Partners: Towards an associate partnership between the Council of Europe and the European Union“ (SG/Inf(2003)35; 2003 წლის 25 დეკემბერი).

212. ამგვარად, ის პირდაპირ იქნებოდა ჩაბმული საბჭოს გადანყვეტილების მიღების პროცესში და მისი უფლებამოსილებების შესაბამისად, მიეცემოდა მონაწილეობისა და ხმის მიცემის უფლებები საბჭოს ყველა საქმიანობასა და მის ყველა უწყებაში, მათ შორის მინისტრთა კომიტეტში, საპარლამენტო ასამბლეასა და კონგრესში. მისი წევრი ქვეყნების ნაცვლად, მას მიენიჭებოდა ხმის მიცემის უფლება მის კომპეტენციაში მოქცეულ საკითხებზე, შესაბამისად „ანონილი“ ხმით.

ნის გარდა, ახალი შეთანხმების ძირითადი ღირებულება იქნებოდა საერთო-ევროპული პოზიციის დადასტურება, დაფუძნებული საბჭოს ფასეულობათა დაცვაზე, ისევე როგორც ორივე ევროპული ინსტიტუტის მხარდაჭერა ევროპის დემოკრატიული სტაბილურობის განმტკიცებაში. უფრო პრაქტიკული თვალსაზრისით, ის შეაფერხებდა საქმიანობათა გადაფარვას და მოახდენდა ზოგიერთი მათგანის რაციონალიზებას, ორივე ორგანიზაციის მიღწევებსა და მოღვაწეობას კი აქცევდა მაქსიმალურად სარგებლიანს.

უფრო მეტიც, ევროპის საბჭოსა და ევროკავშირს შორის ასოცირებული პარტნიორობის წამოწყება ნათელს მოჰფენდა და გაამარტივებდა ევროპის ამჟამინდელ პოლიტიკურ არქიტექტურას. ევროკავშირის ამასწინანდელი გაფართოების ფონზე, საბჭო შესაძლოა გამომდგარიყო შესანიშნავი ფორუმი ევროკავშირსა და მის მეზობლებს შორის დიალოგისა და საერთო-ევროპული სტანდარტების განსაზღვრისათვის. ევროპის საბჭო, მინისტრთა კომიტეტითა და საპარლამენტო ასამბლეით, მართლაც რომ იდეალურ პირობებს ქმნის გაფართოებული ევროპის წინაშე მდგომი სოციალური პრობლემების სიღრმისეულად შესწავლისათვის. ამ მხრივ, როგორც გაფართოებული და ინტეგრირებული ევროკავშირი, ისე ევროპის საბჭო, შეძლებდნენ თავიანთი ძალისხმევის შეერთებასა და საერთო სამსახურში ჩაყენებას, დემოკრატიული ერთობის მისაღწევად კონტინენტზე.

იმავედროულად, ჩვენს მიერ წარმოსახულმა ინსტიტუციური პარტნიორობის ახალმა კონტექსტმა არ უნდა აგვიხვიოს თვალი არსებული პრობლემების წინაშე. ევროკავშირს რეალურად კვლავაც მართებს დადასტურება იმისა, რომ მას მართლაც სურს ამგვარი პარტნიორობის ჩამოყალიბება. ამას გარდა კი, არსებობს სამართლებრივი რიგის წინააღმდეგობა, დაკავშირებული დამფუძნებელ დოკუმენტებთან, რომელთა შესწორება ან განვრცობა აუცილებელი იქნება იმისათვის, რათა შესაძლებელი გახდეს ნებისმიერი სახის მიერთება²¹³. მას შემდეგ კი, რაც მსგავსი წინააღმდეგობები

213. ევროპის საბჭოს მხრივ, წესდების მე-4 მუხლი ორგანიზაციის წევრობას ზღუდავს ევროპის სახელმწიფოებით. აქედან გამომდინარე, საჭირო იქნება შესწორების შეტანა არა მარტო აღნიშნულ დებულებაში, არამედ, მასთან კავშირში მყოფ ყველა მუხლში. ეს მუხლებია: 14, 15 (b), 25, 26, 36 (d), 38 და 42. სავარაუდოდ, ეს იქნება ხანგრძლივი და შრომატევადი სამუშაო. მე-20 მუხლის a (v) პუნქტის გაგებით, მე-4 მუხლი არ არის პრობლემატური, ამდენად, მის შესასწორებლად საკმარისი იქნებოდა მინისტრთა კომიტეტის ხმათა ორის მესამედი უმრავლესობა (მე-20 მუხლის d. პუნქტი), მაგრამ რაც შეეხება მე-15 მუხლში შესატან შესწორებებს, მათ დასჭირდება ხმათა ერთსულოვნება. გარდა ამისა, მე-20 მუხლის a (vi) პუნქტის თანახმად, მინისტრთა კომიტეტს, „საკითხის მნიშვნელობის გათვალისწინებით“, ხმათა ორი მესამედი უმრავლესობით შეუძლია დაადგინოს გადაწყვეტილების ერთსულოვანი წესით მიღება. საფუძველს მოკლებული არ იქნებოდა იმის თქმა, რომ ევროკავშირს/თანამეგობრობას და ევროპის საბჭოს შორის ინსტიტუციური პარტნიორობა განხილულ იქნება, როგორც მნიშვნელოვანი. მიუხედავად ამისა, საბჭოს გენერალური მდივანი უპრიანად მიიჩნევს სანესდებო რეზოლუციის გამოყენებას. ამ მიდგომის გაზიარების შემთხვევაში, არ იქნებოდა საჭირო წესდების გადახედვა, არამედ მას სულ უბრალოდ დაემატებოდა პრაქტიკული ნორმები ევროკავშირის მონაწილეობის გასაადვილებლად, ისევე როგორც ამას აკეთებს დამკვირვებლის სტატუსის შესახებ სანესდებო რეზოლუცია (93) 26, რომელიც არეგულირებს დამკვირვებელი ქვეყნების მონაწილეობას. ევროკავშირის/თანა-

დაიძლევა, დადგება ჯერი ევროპული თანამეგობრობის ევროპის საბჭოს სტრუქტურებში წარმომადგენლობის პრობლემის გადაჭრისა.

ურთიერთობები სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციებთან²¹⁴

თანამშრომლობისა და მაკოორდინირებელი შეთანხმებები

აქ ჩვენს დაინტერესებას იწვევს არა მხოლოდ ევროპაში არსებული ორგანიზაციები, არამედ ევროპაში მოქმედი და ევროპის საბჭოს საქმიანობის სფეროებთან მომიჯნავე ორგანიზაციები, რომლებმაც, თუკი არ მიიღწევა შესაბამისი შეთანხმება საქმიანობათა კოორდინირების, თანამშრომლობისა და ინფორმაციის ურთიერთგაცვლის შესახებ, შესაძლოა წარმოშვან ერთმანეთის საქმიანობის გადაფარვის საფრთხე. აღნიშნული მოსაზრება დგას მინისტრთა კომიტეტის (51) 30 რეზოლუციის უკან, რომელიც შეეხება სამთავრობათაშორისო და არასამთავრობო საერთაშორისო ორგანიზაციებთან ურთიერთობებს და იძლევა სამართლებრივ ბაზას ამგვარი შეთანხმებებისთვის. სახელდობრ, ის ადგენს:

- i. მინისტრთა კომიტეტს, ევროპის საბჭოს სახელით, შეუძლია გააფორმოს შეთანხმებები ნებისმიერ სამთავრობათაშორისო ორგანიზაციასთან საბჭოს კომპეტენციებში შემავალ საკითხებზე. ამგვარ შეთანხმებებში, კერძოდ, განსაზღვრულ უნდა იქნეს ევროპის საბჭოსთან ამ ტიპის ორგანიზაციების ურთიერთობათა პირობები;
- ii. ევროპის საბჭო ან მისი რომელიმე ორგანო უფლებამოსილია, სხვა ევროპული სამთავრობათაშორისო ორგანიზაციის თხოვნით, განახორციელოს ევროპის საბჭოს საქმიანობის სფეროში შემავალი ნებისმიერი ფუნქცია. ამ მიზნით, მინისტრთა კომიტეტი აფორმებს ნებისმიერ საჭირო შეთანხმებას;

მეგობრობის მხრივ, პარტნიორობამ ასევე შესაძლოა შექმნას პრობლემები. მათ შორის ერთ-ერთი იქნება გადანაცვება საკითხისა, ვინ გახდება მონაწილე მხარე, ევროკავშირი თუ თანამეგობრობა. ამჟამად, მხოლოდ ევროპულ თანამეგობრობას გააჩნია სამართალსუბიექტის სტატუსი და შესაბამისად, მხოლოდ ის აფორმებს საერთაშორისო ხელშეკრულებას. ფაქტიურად კი, ევროკავშირის დადებული აქვს საერთაშორისო ხელშეკრულებათა გარკვეული რაოდენობა და ამასთან დაკავშირებით არ შექმნილა რაიმე სახის გართულება. ამასთან, ევროპული კონსტიტუციის პროექტის მიხედვით, ის იქცევა სამართალსუბიექტად და ლოგიკური იქნება ვივარაუდოთ, რომ სწორედ ის გახდება შეთანხმების მხარე, იქიდან გამომდინარე, რომ თანამშრომლობის ორი მიმართულება (საყრდენი, *pillar*), რომლებიც, თანამეგობრობის მიმართულებასთან ერთად, ევროკავშირის საფუძველს შეადგენს, შეეხება ევროპის საბჭოს საქმიანობის მიმართულებებს.

214. ევროპის საბჭოს საგარეო ურთიერთობათა შესახებ, იხ. de Jonge, Johannes, "Die Auswärtigen Beziehungen des Europarats", revised version of a report presented at a colloquy on international, transnational and supranational parliamentary activity at Alpach, Austria, 2002 წლის 26-28 მაისი.

iii. i. პუნქტში მოხსენიებული შეთანხმებები, კერძოდ, შესაძლოა ითვალისწინებდეს შემდეგს:

a. შესაბამისი ზომების გატარებას ევროპის საბჭოს მხრიდან, რათა აღნიშნული ორგანიზაციებისგან წერილობით ან ზეპირად მიიღოს რეგულარული ინფორმაცია და მოხსენებები, ან მიაწოდოს მათ ამგვარი;

b. ევროპის საბჭოს მხრიდან ამ ორგანიზაციებისთვის საკუთარი მოსაზრებებისა და საჭირო მომსახურების მიწოდებას მათი თხოვნის შემთხვევაში;

iv. მინისტრთა კომიტეტს, ევროპის საბჭოს სახელით, შეუძლია მიიღოს შესაბამისი ზომები იმ საერთაშორისო არასამთავრობო ორგანიზაციებთან კონსულტაციის გავლის მიზნით, რომლებიც მოღვაწეობენ ევროპის საბჭოს კომპეტენციაში მოქცეულ სფეროებში.

ამჟამად არსებობს ამ ტიპის ოცდაათამდე ორმხრივი შეთანხმება, რომელთა ჩამონათვალი მოცემულია V დანართში. მათი უმრავლესობა, ძირითადად, ერთმანეთის მსგავსია, განსხვავებები კი საბჭოსა და პარტნიორ ორგანიზაციებს შორის არსებულ კავშირებში მდგომარეობს. საპარლამენტო ასამბლეა ზოგიერთი შეთანხმების საფუძველზე აწყობს დებატებს, რის შემდეგაც, მიიღება პარტნიორი ორგანიზაციის საქმიანობასთან დაკავშირებული დოკუმენტი. აღნიშნული შეეხება, მაგალითად, ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაციასა და ევროპის რეკონსტრუქციისა და განვითარების ბანკს. მინისტრთა კომიტეტის ჯერ კიდევ 1952 წლის გადაწყვეტილებით (რეზოლუცია (52) 26), ევროპის საბჭოსა და სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციებს შორის მიღწეულ შეთანხმებათა პროექტები მოსაზრებისათვის გადაეცემა ასამბლეას.

მაგალითის სახით განვიხილავთ ევროპის საბჭოს მიერ გაფორმებულ შეთანხმებებს გაერო-სთან, ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაციასთან (OECD) და ევროპაში უშიშროებისა და თანამშრომლობის ორგანიზაციასთან (OSCE).

შეთანხმება გაერო-სთან

პირველი შეთანხმება გაერო-სთან 1951 წელს გაფორმდა. მომდევნო წელს განხორციელდა მისი განახლება და განვრცობა „თანამშრომლობისა და სამეკავშირეო შეთანხმების“ სახით. საბოლოოდ, 1989 წლის ოქტომბერში, გაეროს გენერალური ასამბლეის 44/6-ე რეზოლუციის ძალით, ევროპის საბჭოს მიენიჭა დამკვირვებლის სტატუსი გენერალურ ასამბლეაში. 2000 წლის შემდეგ, გენერალური ასამბლეის დღის წესრიგში ფიგურირებს წლიური მოხსენება

გაერო-სა და ევროპის საბჭოს შორის ურთიერთობათა შესახებ²¹⁵. ორ ორგანიზაციას გააჩნია მრავალი საერთო ინტერესის სფერო, მათ შორისაა ადამიანის უფლებები, უმცირესობათა უფლებები, ბრძოლა რასიზმთან, გენდერული თანასწორობა, სოციალური ინტეგრაცია და გარემოს დაცვა.

სამხედრო თვალსაზრისით ერთ ფრიად საკამათო საკითხს წარმოადგენს, უნდა ეწოდოს თუ არა ევროპის საბჭოს „რეგიონული სააგენტო“ გაერო-ს ქარტიის 52-ე მუხლის გაგებით. ამ საკითხმა მნიშვნელობა ნაწილობრივ დაკარგა 1989 წლიდან, ევროპის „გაერთიანებასთან“ ერთად, მაგრამ საბოლოო პასუხი შეკითხვაზე არასოდეს გამოძებნილა. ნებისმიერ შემთხვევაში, ევროპის საბჭო, ომის შემდგომ პერიოდში ბოლო ხანს მჭიდროდ თანამშრომლობდა გაერო-ს სამოქალაქო ადმინისტრაციასთან კოსოვოში (Unmik).

გაერო-სთან თანამშრომლობა ასევე მოიცავს ზოგიერთ მის სპეციალიზებულ სააგენტოს, როგორცაა იუნესკო, მსოფლიო ჯანდაცვის ორგანიზაცია (WHO), შრომის საერთაშორისო ორგანიზაცია (ILO) და გაერო-ს ბიუროები ქ. ჟენევისა და ქ. ვენაში. ამ მიზნით გაფორმდა სპეციალური შეთანხმებები (იხ. დანართი V).

შეთანხმება ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაციასთან (OECD)

1962 წელს ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაციამ შეცვალა ევროპული ეკონომიკური თანამშრომლობის ორგანიზაცია (OEEC), დაარსებული 1948 წელს ამერიკული დახმარების კოორდინირების მიზნით, რომელიც განკუთვნილი იყო დასავლეთ ევროპული ქვეყნების ომის შედეგად შერყეული ეკონომიკის აღსადგენად (აშშ-მ დახმარების ხელი გაუწოდა აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნებსაც, მაგრამ საბჭოურმა ზენოლამ და „ცივი ომის“ კონტექსტმა შემწეობის მიღებაზე მათი უარი განაპირობა).

ევროპის საბჭოსა და ევროპული ეკონომიკური თანამშრომლობის ორგანიზაციას შორის თანამშრომლობის შეთანხმება 1951 წელს დაიდო. ამ უკანასკნელის ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაციით ჩანაცვლებისა და კანადისა და აშშ-ს მასთან მიერთების შემდეგ, ორი სამდივნოს მიერ გაფორმდა სანაცვლო შეთანხმება, რომელიც მოინონა როგორც ორგანიზაციის საბჭომ, 1962 წლის 9 იანვარს, ისე ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტმა, 1962 წლის 1 თებერვალს (რეზოლუცია (62) 4). შეთანხმების ტექსტი იყოფა რვა ნაწილად, რომელთა უმრავლესობა ძირითადად მოძველებულია. ქვემოთ მოყვანილია მისი მხოლოდ პირველი ნაწილი:

215. de Jonge, J., op. cit.

I. ზოგადი პრინციპები

ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაციისა და ევროპის საბჭოს შორის თანამშრომლობის განმსაზღვრელი პრინციპები მოყვანილია ქვემოთ.

1. ორ ორგანიზაციას შორის თანამშრომლობა ეფუძნება ორმხრივობის პრინციპს.

2. პროცედურული და გამოყენების წესები განისაზღვრება ორი ორგანიზაციის მიერ დაარსებული მეკავშირე კომიტეტების მიერ. აღნიშნული კომიტეტები ორგანიზაციის საბჭოსა და ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტს მიაწვდიან მოხსენებებსა და წინადადებებს, რაც კი შესაძლოა სასარგებლო აღმოჩნდეს მათ შორის მჭიდრო თანამშრომლობის გასაწვდომად.

3. ამ თანამშრომლობის ფარგლებში, ორგანიზაცია ევროპის საბჭოს მიაწვდის პერიოდულ მოხსენებებს მის მიერ უკვე შესწავლილი ეკონომიკური პრობლემებისა თუ მიმდინარე კვლევების შესახებ.

4. გარდა ამ მოხსენებებისა, ევროპის საბჭოსთვის საინტერესო „შიდა მოხმარების“ დოკუმენტაცია შესაძლოა ოფიციალურად გადაეცეს ევროპის საბჭოს იმგვარად, რომ ის იყოს რეგულარულად ინფორმირებული ორგანიზაციის საქმიანობის შესახებ.

თავის მხრივ, ევროპის საბჭო მას მიაწვდის მის ხელთ არსებულ იმ დოკუმენტაციას, რაც დაკავშირებული იქნება ამ უკანასკნელის საქმიანობიდან გამომდინარე პრობლემებთან.

5. ევროპის საბჭოს დამკვირვებლებს შესაძლოა მიეცეთ ორგანიზაციის საბჭოსა და ტექნიკური კომიტეტების იმ შეხვედრებზე დასწრების უფლება, რომელთა თემატიკა შესაძლოა შეეხებოდეს ევროპის საბჭოს საქმიანობას. ეთაგო-ს სამდივნოს მიენიჭება მსგავსი უფლებები.

6. ევროპის საბჭოს ეკონომიკურ და სოციალურ საკითხებზე მომუშავე საპარლამენტო კომიტეტების წარმომადგენლებმა, შესაძლოა კონსულტაციით მიმართონ ორგანიზაციის ექსპერტებს. ამ უკანასკნელის თხოვნით, აზრთა ურთიერთგაცვლა შესაძლოა ასევე მოეწიოს მის წარმომადგენლებსა და ზემოაღნიშნული კომიტეტების წევრებს შორის.

7. ორგანიზაციის გენერალურ მდივანს, ევროპის საბჭოს გენერალური მდივნის თხოვნის საფუძველზე, შეუძლია ამ უკანასკნელს გაუწიოს დახმარება მის სხვადასხვა სტრუქტურებში ეკონომიკურ საკითხებთან დაკავშირებული სამუშაოს მომზადებაში.

ამ ორ ორგანიზაციას შორის ურთიერთობათა ყველაზე მნიშვნელოვანი მხარე დღეისათვის არის საპარლამენტო ასამბლეის ყოველწლიური დებატები, გა-

მართული ეთგო-ს მოხსენების გარშემო მიღწევათა შესახებ, რომელსაც აქვეყნებს ამ ორგანიზაციის გენერალური მდივანი. ასამბლეის წევრი დელეგაციების გარდა, დებატებს ესწრებიან ეთგო-ს იმ წევრი ქვეყნების საპარლამენტო დელეგაციები, რომლებიც არ არიან ევროპის საბჭოს წევრები (ამჟამად ეს ეხება კანადის, სამხრეთ კორეის, აშშ-ს, იაპონიის, ავსტრალიის, ახალი ზელანდიისა და მექსიკის პარლამენტებს).

დებატების მიწურულს, ასამბლეის გაფართოებულ სხდომაზე მიიღება რეზოლუცია ეთგო-ს საქმიანობის შესახებ, რომელიც ეგზავნება ყველა შესაბამის მთავრობას. საბჭოს არაწევრი დელეგაციები დოკუმენტის შემუშავებაში მონაწილეობენ ეკონომიკურ საქმეთა და განვითარების კომიტეტის ფარგლებში. ამ დელეგაციათა წევრებს გააჩნიათ ასამბლეის დებატებზე და რეზოლუციების მიღებისას გამოსვლისა და ხმის მიცემის უფლებები.

ევროპის საბჭო ანალოგიური ფორმით თანამშრომლობს ევროპის რეკონსტრუქციისა და განვითარების ბანკთან (EBRD).

შეთანხმება ევროპაში უშიშროებისა და თანამშრომლობის ორგანიზაციასთან (ეუთო OSCE)

ევროპის საბჭოსა და ეუთო-ს შორის შეთანხმება (ფაქტიურად, წარმოადგენს თანამშრომლობის საშუალებათა ნუსხას) გაფორმდა 2000 წელს (იხ. დანართი IX). ეუთო არის ევროპაში უშიშროებისა და თანამშრომლობის კონფერენციის ინსტიტუციური ვერსია, რომელიც 1979 წლის 1 აგვისტოს, ჰელსინკის საბოლოო აქტის საფუძველზე აღმოცენდა.

ევროპის საბჭოს ასამბლეა გარკვეული ხნის განმავლობაში მიიჩნევდა, რომ შესაძლებელი იყო, მას ეტვირთა ეუთო-ს საპარლამენტო ფორუმის ფუნქცია²¹⁶. ეს უკავშირდებოდა იმ პერიოდს, როდესაც მის ფარგლებში იმართებოდა წლიური დებატები უშიშროებისა და თანამშრომლობის პროცესში ჩაბმული ქვეყნების საპარლამენტო დელეგაციათა მონაწილეობით. თუმცა, სხვადასხვა მხრიდან, განსაკუთრებით აშშ-დან წამოსულმა წინააღმდეგობამ, რომელიც ცდილობდა ეუთო-ს საკუთარი ასამბლეით აღჭურვას, გამოიწვია ამგვარი შესაძლებლობა. საბოლოოდ, ქ. კოპენჰაგენში დაფუძნდა ეუთო-ს ასამბლეა და მისი სამდივნო, ხოლო აშშ-ს კონგრესის წარმომადგენელი მისი პირველი გენერალური მდივანი გახდა. ამკარაა, ორი ორგანიზაციის საქმიანობათა კოორდინირების გასაადვილებლად, ამგვარი გადაწყვეტილება საუკეთესო ვერ იქნებოდა, მაგრამ მიუხედავად ამისა, ნაყოფიერი თანამშრომლობა მაინც შედგა.

ევროპის საბჭოსა და ეუთო-ს სხვა საზიარო ინტერესებიც გააჩნიათ, როგორცაა თანამშრომლობა ხმელთაშუაზღვისპირეთის რეგიონში, უმცი-

216. იხ. რეკომენდაცია 1381 (1988).

რესობათა საკითხები, თანაბარი შესაძლებლობები ქალებსა და მამაკაცებს შორის და რომას ხალხი (სია ამომწურავი არ არის). ისინი ფართოდ თანამშრომლობენ ასევე ადგილზე წარმოებულ კამპანიებში.

საპარლამენტაშორისო შეთანხმებები

პარლამენტებს შორის ურთიერთობები არ არის ცხადად რეგულირებული. ისინი არ წარმოადგენენ საერთაშორისო საჯარო სამართლის კვლევის საგანს და მათ არ გააჩნიათ სამართალსუბიექტის სტატუსი, თუმცა კი ხშირად მოქმედებენ ისე, თითქოს მართლაც ფლობდნენ მსგავს სტატუსს. ამის მიუხედავად, პარლამენტები ეფექტიანად მოღვაწეობენ საერთაშორისო არენაზე, სადაც ისინი დე ფაქტო მონაწილე მხარეებად გვევლინებიან. დღევანდელი ტენდენცია გამოიხატება საპარლამენტაშორისო შეთანხმებათა რიცხვის ზრდასა და ახალი საერთაშორისო საპარლამენტო ინსტიტუტების დაარსებაში²¹⁷.

საპარლამენტო ასამბლეის რეგლამენტის მე-12 მუხლის თანახმად, ბიურო „ხელმძღვანელობს ასამბლეის საგარეო ურთიერთობებს“. ამ ურთიერთობათა ბოლოდროინდელი მდგომარეობა აღწერილია შესწორებულ დოკუმენტში AS/Bur(2003)26, რომელსაც თან ერთვის საპარლამენტაშორისო შეთანხმების პროექტი.

საერთაშორისო ორგანიზაციათა „ურთიერთშემავსებელი და გამაძლიერებელი ფუნქცია“

ქ. ვაშინგტონში 1995 წელს გამართულ ევროკავშირი-აშშ-ს სამიტზე მიღებული დეკლარაცია საუბრობს „სხვადასხვა საერთაშორისო ორგანიზაციის ურთიერთშემავსებელ და გამაძლიერებელ ფუნქციაზე“. მსგავსი განმარტება ჩნდება 1996 წლის ეუთო-ს ლისაბონის სამიტზე და სახელმწიფო დეპარტამენტის 1997 წლის გაზაფხულის მოხსენებაში კონგრესისადმი, ნატო-ს გაფართოების შესახებ²¹⁸. თეზისი განმარტებას არ საჭიროებს: საერთაშორისო ორგანიზაციებმა ერთმანეთს შორის არ უნდა გააჩაღონ კონკურენცია და პაექრობა, არამედ მოახდინონ თავიანთი მუშაობის კოორდინირება მეტი ეფექტიანობისათვის და საქმიანობის გადაფარვის თავ-

217. იხ. Klebes, H., „Les institutions parlementaires internationales“, *Revue Générale du Droit International Public*, 1988, No. 4. განახლებული დანართით, ამ მკვლევარის ავტორობით: *The development of international parliamentary institutions in the series Informations Constitutionnelles et Parlementaires*, No. 159, Geneva and London, 1990. იგივე გამოცემაში No. 123, 1980, იხ. ასევე ჯონ დ. პრისტმანის მოხსენება ეროვნულ პარლამენტებსა და საერთაშორისო საპარლამენტო ასამბლეებს შორის ურთიერთობათა შესახებ.

218. დამატებითი ინფორმაციისთვის, იხ. Klebes, H., *The Quest for Democratic Security in Europe*, Washington, United States Institute of Peace, 1998.

ვიდან ასაცილებლად. მოკლედ, ისინი უნდა ესწრაფოდნენ ურთიერთდახმარებას, რაშიც მოიპოვება მათი გავლენების ზრდის გასაღები.

ასეთი გახლავთ სამოქმედო პრინციპი, მაგრამ არა მუდმივი პრაქტიკა. თითოეული საერთაშორისო ორგანიზაცია, ფაქტიურად, საკუთარი დინამიკის განვითარებას ეძიებს, რაც მთლიანად არ გამორიცხავს შეჯიბრებითობას. მართლაც, ბერლინის კედლის აღებამ, პირველ ეტაპზე ევროპულ ორგანიზაციებს შორის ხისტი კონკურენცია მოიტანა, თუმცა ნელ-ნელა გზა დაუთმო საყოველთაოდ სასარგებლო თანამშრომლობის სულისკვეთებას. ამას გამოხატავს „ურთიერთშეკავშირებული ინსტიტუტების“ ცნება (ნატო, ეუთო, ევროპის საბჭო, ევროკავშირი), გამოყენებული 1991 წლიდან ჩრდილოატლანტიკური ალიანსისა და მისი პარტნიორული ქსელების მიერ, ახალი დემოკრატიული სისტემებისადმი მიმართულ ოფიციალურ შეტყობინებებში.

ამ თვალთახედვით, აღნიშვნის ღირსია „ბრძენ კაცთა ჯგუფის“ მიერ 1998 წლის ნოემბერში მინისტრთა კომიტეტისადმი მიწოდებული მოხსენება: „გაფართოებული ევროპის შენება გამყოფი ხაზების გარეშე“, იმ პერიოდში, როცა ევროპის საბჭო საკუთარი 50 წლისთავის იუბილის აღსანიშნავად ემზადებოდა. მოხსენება იხსენიებს ურთიერთშეკავშირებული ინსტიტუტების ცნებას და მიიჩნევს, რომ მრავალინსტიტუციური ევროპა სასიკეთოა და უნდა მოხდეს მისი, როგორც ასეთის აღიარება და განმტკიცება. მისი აზრით, იმისათვის, რათა უზრუნველყოფილ იქნეს ურთიერთშემავსებელი მოქმედება და თავიდან იქნეს აცილებული საქმიანობის გადაფარვა, სასიცოცხლო მნიშვნელობას იძენს ეროვნულ ხელისუფლებათა იმ ორგანოებს შორის თანამშრომლობა, რომლებიც პასუხისმგებელნი არიან სხვადასხვა საერთაშორისო ორგანიზაციის საქმიანობათა სავარაუდო სფეროების განსაზღვრაზე. ამდენად, საჭიროა თანამშრომლობის გაღრმავება ევროპის საბჭოს, ევროკავშირის, ეუთო-სა და რეგიონულ ორგანიზაციებს შორის. მოგვიანებით, როდესაც 2003 წელს ოფიციალურად იქნა წამოწყებული ახალი სამეზობლო პოლიტიკა, ევროპა გამყოფი ხაზების გარეშე, როგორც ცნება, ევროკავშირის ლექსიკონშიც შევიდა.

2002 წლის მაისის ვილნიუსის დეკლარაცია, „გაფართოებულ ევროპაში რეგიონული თანამშრომლობისა და დემოკრატიული სტაბილურობის კონსოლიდაციის შესახებ“, ადასტურებს მინისტრთა კომიტეტის მიერ მინიჭებულ მნიშვნელობას თანამშრომლობის რეგიონული მექანიზმებისადმი (ჩრდილოეთის საბჭო, ბალტიისპირა ქვეყნების თანამშრომლობა, ცენტრალური ევროპის ინიციატივა, სტაბილურობის ფაქტი, დამოუკიდებელ სახელმწიფოთა თანამეგობრობა და ა.შ.). ანალოგიური განზრახვა ამოძრავებდა ასევე ევროპის საბჭოს ამჟამინდელ გენერალურ მდივანს, როცა, თანამშრომლობის სხვადასხვა რეგიონული სტრუქტურის კოორდინირების მიზნით, მის მიერ გადაწყდა სპეციალური სამუშაო შეხვედრის მოწვევა.

დასკვნა ევროპის ახალი მოხაზულობისაკენ

დაარსების დღიდან განვლილ დროში, ევროპის საბჭომ წარმატებით მოახერხა კონტინენტის ყველა ქვეყნის მომცველი სამართლებრივი სისტემისთვის კანონის უზენაესობაზე დაფუძნებული უმთავრესი მახასიათებლების გამოკვეთა. მისი სამართლის ძირითადი კონცეფცია შესაძლოა დაჯამდეს ღირებულებათა „ტრიადაში“, ესენია: დემოკრატია, კანონის უზენაესობა და ადამიანის უფლებათა დაცვა. ფაქტიურად, მესამე მათგანი დანარჩენი ორის მომცველია. დემოკრატია უმრავლესობისთვის გადანყვეტილების მიღების უფლების მინიჭებას როდი ნიშნავს მხოლოდ, უმცირესობის (თუ უმცირესობათა) უფლებები და თავისუფლებები ასევე სათანადოდ უნდა იქნეს გარანტირებული. ამის მსგავსად, კანონის უზენაესობა იმგვარ კანონს გულისხმობს, რომელიც დემოკრატიულ ჩარჩოებშია მოქცეული და იცავს ადამიანის უფლებებსა და ძირითად თავისუფლებებს. ევროპის საბჭომ ფართოდ მოახდინა ამ პრინციპების რეალიზება მათი დაცვისათვის საჭირო გადანყვეტილებათა შეთავაზების გზით. ამის საფუძველზე, ის დახმარებას უწევს წევრ ქვეყნებს სოციალური ცვლილებებიდან გამომდინარე გამოწვევათა დაძლევაში (მისი მოღვაწეობა მონაცემთა დაცვისა და ბიოეთიკის სფეროებში მხოლოდ ორი მაგალითია ამ თვალსაზრისით). მეორე მსოფლიო ომის უდიდესი დასკვნა, რომ ადამიანური ღირსება უზენაესია, მას უბიძგებს წევრი ქვეყნების არაერთგზის გაფრთხილებისაკენ ადამიანური ღირსებისთვის არსებული მრავალი იმ საფრთხის მიმართ, რაც სოციალურ ძვრებს უკავშირდება. ბოლო წლებში მან ეს იდეალი ახალ წევრ ქვეყნებსაც გაუზიარა და დაეხმარა მათ დემოკრატიის რთულ გზაზე სვლაში.

ამ მხრივ, ევროპის საბჭო ერთ-ერთი უმთავრესი არქიტექტორია ახალი ევროპისა, რომელიც ბერლინის კედლის აღების შემდგომ, ნელ-ნელა იძენს კონკრეტულ მოხაზულობას. ევროპულ ორგანიზაციებს შორის კონკურენცია უცხო არ არის, მაგრამ ის თანდათანობით თმობს პოზიციებს თანამშრომლობის სასარგებლოდ. მართალია, ევროკავშირი ინტეგრაციის გაცილებით უფრო სრულყოფილ ფორმას განასახიერებს, მისი გეოგრაფიული მომცველობა, საბჭოსთან შედარებით უფრო შეზღუდული კიდეც არაერთი მომდევნო წლის განმავლობაში დარჩება. მართალია ისიც, რომ ეუთო წარმატებულია კონფლიქტების პრევენციასა და მათი გადანყვეტის ტექნიკური ხერხების დასახვაში, მაგრამ მის განკარგულებაში არ არსებობს სტანდარტების დადგენაზე გათვლილი რაიმე სქემა. სწორედ ამიტომ, ევროპის საბჭო მნიშვნელოვნად არის ხვალისდელი ევროპის ნაწილი - ევროპისა, რომელიც მოიცავს მთელს კონტინენტს და გაერთიანდება დემოკრატიისა და კანონის საზიარო ხედვის გარშემო - და იღწვის მისი ერთიანობისათვის საჭირო საერთო სტანდარტებისათვის, რომელთაც სხვა ევროპული ორგანიზაციებიც დაუდებენ საფუძვლად თავიანთ მოღვაწეობას.

დანართი

დანართი I

ევროპის საბჭოს წესდება, სანესდებო დოკუმენტები და რეზოლუციები

ევროპის საბჭოს წესდება (ქ. ლონდონი, 1949 წლის 5 მაისი)¹

ბელგიის სამეფოს, დანიის სამეფოს, საფრანგეთის რესპუბლიკის, ირლანდიის რესპუბლიკის, იტალიის რესპუბლიკის, ლუქსემბურგის დიდი საჰერცოგოს, ნიდერლანდების სამეფოს, ნორვეგიის სამეფოს, შვედეთის სამეფოსა და დიდი ბრიტანეთისა და ჩრდილოეთ ირლანდიის გაერთიანებული სამეფოს მთავრობები,

დარწმუნებულნი არიან, რომ მისწრაფება მშვიდობისაკენ, დაფუძნებული სამართლიანობასა და საერთაშორისო თანამშრომლობაზე, არის სასიცოცხლო მნიშვნელობის კაცობრიობისა და ცივილიზაციის გადარჩენისათვის;

ხელახლა ადასტურებენ თავიანთ ერთგულებას იმ სულიერი და მორალური პრინციპებისადმი, რომლებიც მათი ხალხების საერთო მემკვიდრეობაა და როგორც პირადი, ისე პოლიტიკური თავისუფლებისა და კანონის უზენაესობის ნამდვილ წყაროს წარმოადგენს, ეს კი ის პრინციპებია, რომლებიც ქვეყნის დემოკრატიის საფუძველს ქმნის;

სჯერათ, რომ ამ იდეალების შენარჩუნებისა და განხორციელებისათვის, საჭიროა ერთნაირი მრწამსის მქონე ყველა ევროპულ სახელმწიფოს შორის უფრო მტკიცე კავშირის არსებობა;

თვლიან, რომ ამ საჭიროებაზე და მათი ხალხების მიერ ამ მიმართებით გამოხატულ მისწრაფებაზე რეაგირებისათვის, აუცილებელი წინადადგმული ნაბიჯი იქნება ისეთი ორგანიზაციის შექმნა, რომელიც უფრო დააახლოებს ევროპის ქვეყნებს;

1. ევროპულ ხელშეკრულებათა სერიაში ევროპის საბჭოს წესდება რიგით პირველია. მოგვიანებით დამტკიცებულ ცვლილებებსა და სანესდებო ხასიათის დოკუმენტაციას მიენიჭა რიგით მე-6, მე-7, მე-8 და მე-11 ნომერი.

შესაბამისად გადაწყვეტენ, დააფუძნონ ევროპის საბჭო, შემდგარი მთავრობათა წარმომადგენლების მომცველი კომიტეტისა და საკონსულტაციო ასამბლეისაგან და ამ მიზნით მიიღეს აღნიშნული წესდება.

თავი I - ევროპის საბჭოს მიზანი

მუხლი 1

a. ევროპის საბჭოს მიზანია, მიაღწიოს უფრო დიდ ერთობას მის წევრებს შორის, იმ იდეალებისა და მიზნების დაცვისა და განხორციელების მიზნით, რომლებიც წარმოადგენს მათ საერთო მემკვიდრეობას და ხელს უწყობს მათ ეკონომიკურ და სოციალურ პროგრესს.

b. ეს მიზანი მიღწეულ უნდა იქნეს საბჭოს ორგანოების მიერ საერთო საკითხების განხილვით, ეკონომიკურ, სოციალურ, კულტურულ, სამეცნიერო, სამართლებრივ და ადმინისტრაციულ საკითხებზე შეთანხმებებით და საერთო ზომების მიღებით, ისევე როგორც ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა შენარჩუნებითა და მათი შემდგომი ხორცშესხმით.

c. ევროპის საბჭოს წევრობამ ხელი არ უნდა შეუშალოს მის წევრთა თანამშრომლობას გაერო-სა და სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციებთან ან კავშირებთან, რომელთა წევრებიც ისინი არიან.

d. ეროვნულ თავდაცვასთან დაკავშირებული საკითხები არ ექვემდებარება ევროპის საბჭოს კომპეტენციას.

თავი II - წევრობა

მუხლი 2

ევროპის საბჭოს წევრები არიან ამ წესდების მხარეები.

მუხლი 3

ევროპის საბჭოს ყოველმა წევრმა უნდა აღიაროს კანონის უზენაესობისა და მისი იურისდიქციის ქვეშ მყოფი ყველა პირის ადამიანის უფლებებითა და ძირითადი თავისუფლებებით სარგებლობის პრინციპები და ითანამშრომლოს კეთილსინდისიერად და ნაყოფიერად საბჭოს პირველ თავში აღნიშნული მიზნის განხორციელებისათვის.

მუხლი 4

ევროპის ნებისმიერი სახელმწიფო, რომელიც მიიჩნევა მე-3 მუხლის დებულებათა შესრულების უნარის მქონედ და მსურველად, მინისტრთა კო-

მიტეტის მიერ შესაძლოა მოწვეულ იქნეს ევროპის საბჭოში გასანვერია-ნებლად. ნებისმიერი ამგვარად მოწვეული სახელმწიფო, ევროპის საბჭოში განვევრიანდება გენერალური მდივნისათვის აღნიშნულ წესდებასთან მიერთების სიგელის დეპონირების მომენტიდან.

მუხლი 5

a. განსაკუთრებულ შემთხვევებში, ევროპის ქვეყანა, რომელიც მიიჩნევა მე-3 მუხლის დებულებათა შესრულების უნარის მქონედ და მსურველად, მინისტრთა კომიტეტმა შესაძლოა მოიწვიოს ევროპის საბჭოს ასოცირებულ წევრად სათანამშრომლოდ. ნებისმიერი ამგვარად მოწვეული სახელმწიფო ხდება ასოცირებული წევრი გენერალური მდივნისათვის აღნიშნული წესდების მიღების შესახებ სიგელის დეპონირების მომენტიდან. ასოცირებული წევრი უფლებამოსილია წარმოდგენილ იქნეს მხოლოდ საკონსულტაციო ასამბლეაში.

b. წესდებაში ტერმინი „წევრი“ მოიცავს ასოცირებულ წევრს, გარდა იმ შემთხვევებისა, როდესაც იგი გამოყენებულია მინისტრთა კომიტეტში წარმომადგენლობასთან დაკავშირებით.

მუხლი 6

მე-4 და მე-5 მუხლების შესაბამისად განხორციელებულ მოწვევამდე, მინისტრთა კომიტეტი განსაზღვრავს ასამბლეაში წარმომადგენელთა იმ რაოდენობას, რა რაოდენობის წარმოდგენაზეც უფლებამოსილია წევრობის კანდიდატი და მის პროპორციულ ფინანსურ შენატანს.

მუხლი 7

ევროპის საბჭოს ნებისმიერ წევრს შეუძლია გავიდეს ორგანიზაციის რიგებიდან, გენერალური მდივნისათვის ამის შესახებ ფორმალური შეტყობინების წარდგენის გზით. ამგვარი გასვლა ძალაში შევა ფინანსური წლის ბოლოს, თუკი შეტყობინება გაკეთებულია ფინანსური წლის პირველი ცხრა თვის განმავლობაში, ხოლო იმ შემთხვევაში, თუკი შეტყობინება გაკეთებულია ფინანსური წლის უკანასკნელი სამი თვის განმავლობაში, ის ძალაში შევა შემდგომი ფინანსური წლის დასასრულისთვის.

მუხლი 8

ევროპის საბჭოს ნებისმიერ წევრს, რომელმაც სერიოზულად დაარღვია მე-3 მუხლი, შესაძლოა შეუჩერდეს წარმომადგენლობის უფლება და მინისტრთა კომიტეტის მიერ მოეთხოვოს ორგანიზაციიდან გასვლა მე-7 მუხლის შესაბამისად. იმ შემთხვევაში, თუკი მხარე არ შეასრულებს ამ მოთხოვნას, კომიტეტს, მის მიერ დადგენილი დღიდან, შეუძლია შეუწყვიტოს მას საბჭოს წევრობა.

მუხლი 9

მინისტრთა კომიტეტს შეუძლია დროებით შეუჩეროს კომიტეტში და საკონსულტაციო ასამბლეაში წარმომადგენლობის უფლება იმ წევრს, რომელმაც ვერ აღასრულა თავისი ფინანსური ვალდებულებანი და ეს გაგრძელდეს მანამ, სანამ ეს ვალდებულებები რჩება შეუსრულებელი.

თავი III - ზოგადი დებულებანი

მუხლი 10

ევროპის საბჭოს ორგანოებია:

- i. მინისტრთა კომიტეტი;
- ii. საკონსულტაციო ასამბლეა.

ორივე ორგანოს ემსახურება ევროპის საბჭოს სამდივნო.

მუხლი 11

ევროპის საბჭო განლაგებულია ქ. სტრასბურგში.

მუხლი 12

ევროპის საბჭოს ოფიციალური ენებია ინგლისური და ფრანგული. მინისტრთა კომიტეტისა და საკონსულტაციო ასამბლეის რეგლამენტები განსაზღვრავს სხვა ენების გამოყენების პირობებსა და გარემოებებს.

თავი IV - მინისტრთა კომიტეტი

მუხლი 13

მინისტრთა კომიტეტი წარმოადგენს ორგანოს, რომელიც მოქმედებს ევროპის საბჭოს სახელით, თანახმად მე-15 და მე-16 მუხლებისა.

მუხლი 14

ყოველი წევრი ქვეყანა უფლებამოსილია, მინისტრთა კომიტეტში ჰყავდეს ერთი წარმომადგენელი. თითოეულ წარმომადგენელს აქვს ერთი ხმის უფლება. მინისტრთა კომიტეტში წარმომადგენლები არიან საგარეო საქმეთა მინისტრები. იმ შემთხვევაში, როდესაც საგარეო საქმეთა მინისტრის წარმოდგენა ვერ ხერხდება, ან გარკვეულ გარემოებათა გამო ეს არ არის სასურველი, მისი მოვალეობების შესასრულებლად შესაძლოა დასახელებულ იქნეს სხვა პირი, რომელიც, შეძლებისდაგვარად, უნდა იყოს მთავრობის წევრი.

მუხლი 15

a. საკონსულტაციო ასამბლეის რეკომენდაციის საფუძველზე ან საკუთარი ინიციატივით, მინისტრთა კომიტეტი განიხილავს ევროპის საბჭოს მიზნის მიღწევისათვის საჭირო ზომებს, კონკრეტულ საკითხებზე კონვენციებისა და შეთანხმებების დადებისა და მთავრობათა მიერ სპეციფიკურ საკითხებზე საერთო პოლიტიკის შემუშავების ჩათვლით. მისი გადანყვეტილებების შესახებ წევრებს ეცნობება გენერალური მდივნის მეშვეობით.

b. კომიტეტის გადანყვეტილებებს, შესაბამის შემთხვევებში, შესაძლოა მიეცეს რეკომენდაციის სახე წევრი ქვეყნების მთავრობებისადმი და ამ უკანასკნელთ მოეთხოვოს კომიტეტისათვის იმ ზომების შესახებ შეტყობინება, რომლებიც მათ ამ რეკომენდაციებთან დაკავშირებით გაატარეს.

მუხლი 16

მინისტრთა კომიტეტი, 24-ე, 28-ე, 30-ე, 32-ე, 33-ე და 35-ე მუხლების დებულებათა შესაბამისად, რომლებიც საკონსულტაციო ასამბლეის უფლებამოსილებებს უკავშირდება, იღებს სავალდებულო ხასიათის გადანყვეტილებებს ევროპის საბჭოს შიდა ორგანიზაციულ და მოწყობასთან დაკავშირებულ ყველა საკითხზე. ამ მიზნით, მინისტრთა კომიტეტი შეიმუშავებს საჭირო ფინანსურ და ადმინისტრაციულ ზომებს.

მუხლი 17

მინისტრთა კომიტეტი უფლებამოსილია, ჩამოაყალიბოს საკონსულტაციო და ტექნიკური კომიტეტები ან კომისიები ყველა იმ სპეციალური მიზნისთვის, რომელიც შესაძლოა სასურველად იქნეს მიჩნეული.

მუხლი 18

მინისტრთა კომიტეტი ამტკიცებს საკუთარ რეგლამენტს, რომელიც, სხვებთან ერთად, განსაზღვრავს შემდეგ საკითხებს:

- i. ქვორუმი;
- ii. თავმჯდომარის დანიშვნის წესი და თანამდებობაზე ყოფნის ვადა;
- iii. დღის წესრიგში საკითხების შეტანის პროცედურა, რეზოლუციების თაობაზე წინადადებათა შეტყობინების ჩათვლით;
- iv. ალტერნატიული კანდიდატურის წარდგენის თაობაზე საჭირო შეტყობინებები მე-14 მუხლის შესაბამისად.

მუხლი 19

მინისტრთა კომიტეტი საკონსულტაციო ასამბლეის თითოეულ სხდომაზე წარმოადგენს თავისი საქმიანობის შესახებ ანგარიშს, შესაბამისი დოკუმენტაციის თანდართვით.

მუხლი 20

a. მინისტრთა კომიტეტის რეზოლუციები ეხება შემდეგ მნიშვნელოვან საკითხებს:

- i. მე-15 მუხლის a. პუნქტით გათვალისწინებულ რეკომენდაციებს;
- ii. მე-19 მუხლთან დაკავშირებულ საკითხებს;
- iii. 21-ე მუხლის a(i) და b. პუნქტებით გათვალისწინებულ საკითხებს;
- iv. 33-ე მუხლით გათვალისწინებულ საკითხებს;
- v. 1-ლი მუხლის d. პუნქტში, მე-7, მე-15, მე-20 და 22-ე მუხლებში შესწორებათა შემტან რეკომენდაციებს;
- vi. ნებისმიერი სხვა საკითხი, რომელზეც კომიტეტი ქვემოთმოცემული d. პუნქტის შესაბამისად მიღებული რეზოლუციით გადაწყვეტს, რომ მისი მნიშვნელობიდან გამომდინარე, ექვემდებარება ერთხმად მიღებას, საჭიროებს კენჭისყრაში მონაწილეთა ხმების ერთსულოვნებასა და კომიტეტში უფლებამოსილ წარმომადგენელთა უბრალო უმრავლესობას.

b. რეგლამენტიდან ან ფინანსური და ადმინისტრაციული ნორმებიდან გამომდინარე საკითხები შესაძლოა გადაწყდეს კომიტეტში უფლებამოსილ წარმომადგენელთა უბრალო უმრავლესობით.

c. მინისტრთა კომიტეტის მიერ მე-4 და მე-5 მუხლების შესაბამისად მიღებული რეზოლუციები საჭიროებს კომიტეტში უფლებამოსილ წარმომადგენელთა ხმების ორ მესამედს.

d. კომიტეტის ყველა სხვა რეზოლუცია, დაკავშირებული ბიუჯეტის მიღებასთან, რეგლამენტთან და ფინანსურ და ადმინისტრაციულ ნორმებთან, ამ წესდების მუხლების შემსწორებელ რეკომენდაციებთან, გარდა ზემოთმოცემულ a(v) პუნქტში ჩამოთვლილისა და იმის შესახებ, თუ რომელი პუნქტი უნდა იქნეს გამოყენებული გაურკვევლობის შემთხვევაში, საჭიროებს კენჭისყრაში მონაწილეთა ორ მესამედსა და კომიტეტში უფლებამოსილ წარმომადგენელთა უბრალო უმრავლესობას.

მუხლი 21

a. თუ კომიტეტი სხვაგვარად არ გადანყვეტს, მინისტრთა კომიტეტის შეხვედრები ტარდება:

- i. დახურულ კარს მიღმა ან;
- ii. საბჭოს განლაგების ადგილზე.

b. კომიტეტი გადანყვეტს, თუ რა სახის ინფორმაცია შეიძლება გახდეს საჯარო დახურულ კარს მიღმა ჩატარებულ შეხვედრათა დასკვნებისა და დებატების თაობაზე.

c. კომიტეტი იკრიბება საკონსულტაციო ასამბლეის ყოველი სხდომის დაწყებამდე და დაწყებისას, ისევე როგორც სხვა დროს გადანყვეტილებისამებრ.

თავი V- საკონსულტაციო ასამბლეა

მუხლი 22

საკონსულტაციო ასამბლეა ევროპის საბჭოს სათათბირო ორგანოა. ის განიხილავს წესდების თანახმად მის კომპეტენციაში შემავალ საკითხებს და თავის დასკვნებს რეკომენდაციების სახით წარუდგენს მინისტრთა კომიტეტს.

მუხლი 23²

a. საკონსულტაციო ასამბლეა უფლებამოსილია, იმსჯელოს და გაცეს რეკომენდაციები ნებისმიერ საკითხზე, ევროპის საბჭოს მიზნისა და კომპეტენციის ფარგლებში, როგორც ამას განსაზღვრავს წინამდებარე წესდების I თავი. ის განიხილავს და იძლევა რეკომენდაციებს ასევე ნებისმიერ საკითხზე, რომელზეც საკონსულტაციოდ მიმართავს მინისტრთა კომიტეტი.

b. ასამბლეა ადგენს თავის დღის წესრიგს ზემომოცემულ a. პუნქტის დებულებათა გათვალისწინებით. ამ მიმართებით, ის ითვალისწინებს სხვა ევროპულ სამთავრობათაშორისო ორგანიზაციების საქმიანობას, რომელთა წევრებიც არიან ევროპის საბჭოს ზოგიერთი ან ყველა წევრი ქვეყანა.

c. ასამბლეის თავმჯდომარე, გაურკვევლობის შემთხვევაში, გადანყვეტს, არის თუ არა სხდომის მსვლელობისას წამოჭრილი საკითხი დღის წესრიგით გათვალისწინებული.

2. როგორც შესწორებულია 1951 წლის მაისში.

მუხლი 24

საკონსულტაციო ასამბლეა, 38-ე მუხლის d. პუნქტის დებულებათა სრული დაცვით, 23-ე მუხლით მის კომპეტენციას დაქვემდებარებული ნებისმიერი საკითხის განხილვისა და მისთვის მოხსენების, დღის წესრიგის საკითხების შესწავლისა და მომზადების მიზნით და ყველა საპროცედურო საკითხზე რჩევების შესამუშავებლად, აყალიბებს კომიტეტებსა და კომისიებს.

მუხლი 25³

a. საკონსულტაციო ასამბლეა შედგება თითოეული წევრი ქვეყნის წარმომადგენლებისგან, რომელთაც ირჩევენ ან ნიშნავენ ეროვნული პარლამენტები თავიანთი რიგებიდან, მათ მიერვე დადგენილი ფორმით. თუმცა, თითოეული წევრი ქვეყნის მთავრობას აქვს უფლება, დამატებით განახორციელოს წევრთა დანიშვნის საჭირო პროცედურა პარლამენტის სხდომებს შორის პერიოდში და როდესაც ამ უკანასკნელის მიერ არ არის დადგენილი ამ დროს გამოსაყენებელი პროცედურა. თითოეული წარმომადგენელი უნდა იყოს იმ წევრი ქვეყნის მოქალაქე, რომელსაც ის წარმოადგენს და იმავდროულად, არ უნდა იყოს მინისტრთა კომიტეტის წევრი.

ამგვარად დანიშნულ წარმომადგენელთა უფლებამოსილების ვადა აითვლება მათი დანიშვნის შემდგომი პლენარული სხდომის გახსნიდან; აღნიშნული ვადა იწურება შემდგომი ან მისი მომდევნო პლენარული სხდომის გახსნის მომენტისათვის, გარდა იმ შემთხვევებისა, როდესაც ამ პერიოდში გამართულია ეროვნული საპარლამენტო არჩევნები, რა დროსაც, წევრებს ეძლევათ ახალი დელეგაციის დაკომპლექტების უფლება.

იმ შემთხვევაში, თუკი წევრი ქვეყანა ავსებს გარდაცვალების ან გადადგომის შედეგად გაჩენილ ვაკანსიას, ან მორიგი საპარლამენტო არჩევნების ჩატარების შემდეგ ახორციელებს დელეგაციის დაკომპლექტების პროცედურას, ახალ წარმომადგენელთა უფლებამოსილების ვადა აითვლება ასამბლეის მორიგი სხდომიდან, რომელიც მოსდევს მათ დანიშვნას.

b. ასამბლეის სხდომის დროს, მის არც ერთ წარმომადგენელს არ შეიძლება ჩამოერთვას მანდატი ასამბლეის თანხმობის გარეშე.

c. ყველა წარმომადგენელი უფლებამოსილია, ჰყავდეს შემცველი, რომელიც მისი არყოფნის შემთხვევაში დაესწრება სხდომას, მიმართავს სიტყვით და მისცემს ხმას. ზემომოყვანილი a. პუნქტის დებულებები ვრცელდება შემცველის დანიშვნის პროცედურაზეც.

3. a. პუნქტის პირველი წინადადება, როგორც შესწორებულია 1951 წლის მაისში. a. პუნქტის ბოლო ორი აბზაცი დაემატა 1953 წლის მაისში; a. პუნქტის პირველი აბზაცი შესწორებულ იქნა 1970 წლის ოქტომბერში.

მუხლი 26⁴

წევრ ქვეყნებს გააჩნიათ უფლება, ჰყავდეთ შემდეგი რაოდენობის წარმომადგენლები:

ალბანეთი	4
ანდორა	2
სომხეთი	4
ავსტრია	6
აზერბაიჯანი	6
ბელგია	7
ბოსნია და ჰერცეგოვინა	5
ბულგარეთი	6
ხორვატია	5
კვიპროსი	3
ჩეხეთის რესპუბლიკა	7
დანია	5
ესტონეთი	3
ფინეთი	5
საფრანგეთი	18
საქართველო	5
გერმანია	18
საბერძნეთი	7
უნგრეთი	7
ისლანდია	3
ირლანდია	4
იტალია	18
ლატვია	3
ლიხტენშტეინი	2
ლიტვა	4
ლუქსემბურგი	3

4. შესწორებულია 1951 წლის დეკემბერში, 1958 წლის მაისში, 1961 წლის ნოემბერში, 1963 წლის მაისში, 1965 წლის მაისში, 1971 წლის თებერვალში, 1974 წლის დეკემბერში, 1976 წლის ოქტომბერში, 1978 წლის იანვარში, 1978 წლის ნოემბერში, 1988 წლის ნოემბერში, 1989 წლის მაისში, 1990 წლის ნოემბერში, 1991 წლის ნოემბერში, 1992 წლის მაისში, 1993 წლის მაისში, 1993 წლის ივნისში, 1993 წლის ოქტომბერში, 1994 წლის ნოემბერში, 1995 წლის თებერვალში, 1995 წლის ნოემბერში, 1996 წლის თებერვალში, 1996 წლის ნოემბერში, 1999 წლის აპრილში, 2001 წლის იანვარში, 2002 წლის მაისში, 2003 წლის აპრილსა და 2004 წლის ოქტომბერში.

მალტა	3
მოლდოვა	5
მონაკო	2
ნიდერლანდები	7
ნორვეგია	5
პოლონეთი	12
პორტუგალია	7
რუმინეთი	10
რუსეთის ფედერაცია	18
სან-მარინო	2
სერბია და მონტენეგრო	7
სლოვაკეთის რესპუბლიკა	5
სლოვენია	3
ესპანეთი	12
შვედეთი	6
შვეიცარია	6
„იუგოსლავიის ყოფილი რესპუბლიკა მაკედონია“	3
თურქეთი	12
უკრაინა	12
დიდი ბრიტანეთისა და ჩრდილოეთ ირლანდიის გაერთიანებული სამეფო	18

მუხლი 27⁵

საკონსულტაციო ასამბლეის დებატებზე მინისტრთა კომიტეტის კოლექტიური, ისევე როგორც მის ცალკეულ წევრთა ან მათ შემცველელთა წარმომადგენლობის პირობები განისაზღვრება კომიტეტის მიერ, ასამბლეასთან კონსულტაციის შემდეგ დამტკიცებული პროცედურული წესით აღნიშნულ საკითხზე.

მუხლი 28

a. საკონსულტაციო ასამბლეა ამტკიცებს საკუთარ რეგლამენტს და თავისი წევრებიდან ირჩევს თავმჯდომარეს, რომლის უფლებამოსილების ვადა გასტანს მომდევნო პლენარულ სხდომამდე.

b. თავმჯდომარე აკონტროლებს ასამბლეის საქმიანობის პროცესუალურ მხარეს, მაგრამ არ მონაწილეობს დებატებსა და კენჭისყრაში. თავმჯდომარე

5. როგორც შესწორებულია 1951 წლის მაისში.

მარის შემცვლელს შეუძლია დაესწროს სხდომას, გამოვიდეს სიტყვით და მისცეს ხმა მის მაგიერ.

c. რეგლამენტი, *inter alia*, განსაზღვრავს:

- i. ქვორუმს;
- ii. თავმჯდომარისა და სხვა თანამდებობის პირთა არჩევის წესსა და მათი უფლებამოსილების ვადებს;
- iii. დღის წესრიგის შედგენისა და წარმომადგენელთათვის მისი გაცნობის წესს;
- iv. წარმომადგენელთა და მათ შემცვლელთა სახელების შეტყობინების დროსა და წესს.

მუხლი 29

30-ე მუხლის დებულებების თანახმად, საკონსულტაციო ასამბლეის ყველა რეზოლუცია საჭიროებს კენჭისყრაში მონაწილეთა ხმების ორ მესამედს. მათ შორის არის რეზოლუციები, რომლებიც:

- i. მოიცავს მინისტრთა კომიტეტისადმი გაკეთებულ რეზოლუციებს;
- ii. კომიტეტს წარუდგენს ასამბლეაზე განსახილველ საკითხებს;
- iii. ქმნის კომიტეტებს ან კომისიებს;
- iv. განსაზღვრავს სხდომების დაწყების თარიღს;
- v. განსაზღვრავს იმ რეზოლუციათა მისაღებად საჭირო უმრავლესობის წესს, რომლებიც არ არის გათვალისწინებული ზემოთყვანილი i-iv ქვეპუნქტებით, ან გაურკვევლობის შემთხვევაში განსაზღვრავს, თუ როგორი უმრავლესობაა საჭირო;

მუხლი 30

თავის შიდა პროცედურულ საკითხებზე, მათ შორის თანამდებობის პირთა არჩევასთან, კომიტეტებსა და კომისიებში სამუშაოდ პირთა დასახელებასთან და რეგლამენტის მიღებასთან დაკავშირებით შედგენილი რეზოლუციები, საკონსულტაციო ასამბლეის მიერ მიიღება მის მიერვე 29-ე მუხლის v. პუნქტის შესაბამისად დადგენილი უმრავლესობით.

მუხლი 31

დებატები მინისტრთა კომიტეტისადმი განკუთვნილ წინადადებებზე, საკითხის საკონსულტაციო ასამბლეის დღის წესრიგში დაყენებასთან დაკავშირებით, უნდა შემოიფარგლოს წარმოდგენილ საკითხზე მითითებითა

და მისი დღის წესრიგში შეტანის სანინააღმდეგო და მომხრე არგუმენტების დასახელებით.

მუხლი 32

საკონსულტაციო ასამბლეა პლენარულ სხდომაზე იკრიბება წელიწადში ერთხელ, რომლის თარიღი და ხანგრძლივობა ასამბლეის მიერ განისაზღვრება იმგვარად, რომ შეძლებისდაგვარად თავიდან იქნეს აცილებული ეროვნულ დონეზე საპარლამენტო სხდომებთან და გაერო-ს გენერალური ასამბლეის სხდომებთან თანხვედრა. პლენარული სხდომის ხანგრძლივობა არც ერთ შემთხვევაში არ უნდა აღემატებოდეს ერთ თვეს, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც ასამბლეა და მინისტრთა კომიტეტი შეთანხმდება სხვა ვადებზე.

მუხლი 33

ასამბლეის პლენარული სხდომები ტარდება საბჭოს განლაგების ადგილზე, თუკი არ არსებობს ასამბლეისა და კომიტეტის სხვაგვარი გადანაცვების ტილები.

მუხლი 34⁶

საკონსულტაციო ასამბლეა საგანგებო სხდომაზე შესაძლოა შეიკრიბოს როგორც მინისტრთა კომიტეტის, ისე ასამბლეის თავმჯდომარის ინიციატივით, მათი ურთიერთშეთანხმების შემდეგ. ამგვარი შეთანხმება ასევე უნდა განსაზღვრავდეს სხდომის ჩატარების თარიღსა და ადგილს.

მუხლი 35

თუკი ასამბლეა სხვაგვარად არ გადანაცვდეს, მისი დებატები ატარებს საჯარო ხასიათს.

თავი VI - სამდივნო

მუხლი 36

- a. სამდივნო შედგება გენერალური მდივნის, გენერალური მდივნის მოადგილისა და საჭირო რაოდენობის თანამშრომელთაგან.
- b. გენერალურ მდივანსა და მის მოადგილეს, მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაციით, ნიშნავს საკონსულტაციო ასამბლეა.
- c. სამდივნოს დანარჩენი თანამშრომლები, ადმინისტრაციული ნორმების შესაბამისად, ინიშნებიან გენერალური მდივნის მიერ.

6. როგორც შესწორებულია 1951 წლის მაისში.

d. სამდივნოს არც ერთი წევრი არ უნდა მსახურობდეს რომელიმე მთავრობის ანაზღაურებად თანამდებობაზე, არ უნდა იყოს საკონსულტაციო ასამბლეისა თუ ეროვნული საკანონმდებლო ხელისუფლების წევრი, ან ეწეოდეს მის მოვალეობასთან შეუთავსებელ რაიმე საქმიანობას.

e. სამდივნოს სამტატო წევრები გენერალური მდივნის წინაშე საზეიმო ვითარებაში ადასტურებენ, რომ ევროპის საბჭოს წინაშე მათ გააჩნიათ ვალდებულებები, რომ ისინი მათზე დაკისრებულ მოვალეობას შეასრულებენ კეთილსინდისიერად და ეროვნული ინტერესების სასარგებლოდ მიუკერძოებლად, არ მიიღებენ და არ მოიძიებენ ევროპის საბჭოსთვის უცხო ნებისმიერი მთავრობისაგან ან ხელისუფლებისაგან მითითებებს, თავიანთი საქმიანობის წარმოებასთან დაკავშირებით და შეიკავებენ თავს ნებისმიერი ქმედებისაგან, რამაც შესაძლოა ასახვა ჰპოვოს მათზე, როგორც მხოლოდ ევროპის საბჭოს წინაშე ანგარიშვალდებულ საერთაშორისო მოხელეებზე. გენერალური მდივანი და მისი მოადგილე ამგვარი შინაარსის განცხადებას აკეთებს კომიტეტის წინაშე, ხოლო სამტატო ნებისმიერი სხვა წევრი გენერალური მდივნის წინაშე.

f. ყველა წევრი უნდა სცემდეს პატივს გენერალური მდივნისა და სამდივნოს თანამშრომელთა მოვალეობების ექსკლუზიურად საერთაშორისო ხასიათს და არ უნდა ცდილობდეს მათ საქმიანობაზე ზეგავლენის მოხდენას.

მუხლი 37

a. სამდივნო მდებარეობს საბჭოს განლაგების ადგილზე.

b. გენერალური მდივანი სამდივნოს საქმიანობაზე პასუხისმგებელია მინისტრთა კომიტეტის წინაშე. სხვა საქმიანობასთან ერთად, 38-ე მუხლის

d. პუნქტის თანახმად, ის საკონსულტაციო ასამბლეას უზრუნველყოფს იმგვარი სამდივნოთი თუ სხვა სახის დახმარებით, როგორსაც მოითხოვს ეს უკანასკნელი.

თავი VII - ფინანსები

მუხლი 38⁷

a. თითოეული წევრი ქვეყანა ანაზღაურებს მინისტრთა კომიტეტსა და საკონსულტაციო ასამბლეაში საკუთარი წარმომადგენლობის ხარჯებს.

b. სამდივნოსა და ყველა სხვა საერთო ხარჯები თითოეულ წევრ ქვეყანას შორის ნაწილდება კომიტეტის მიერ წევრი ქვეყნების მოსახლეობის რაოდენობის შესაბამისად განსაზღვრული პროპორციით. ასოცირებული წევრის შენატანს განსაზღვრავს კომიტეტი.

7. 38-ე მუხლის c. პუნქტი დამატებულია 1951 წლის მაისში.

c. ფინანსური ნორმების შესაბამისად, საბჭოს ბიუჯეტი გენერალური მდივნის მიერ დასამტკიცებლად წარედგინება კომიტეტს.

d. გენერალური მდივანი კომიტეტს გადასცემს ასამბლეის მოთხოვნას დამატებითი თანხების გამოყოფის შესახებ, რაც სცილდება მისი და მის მიერ წარმოებული საქმიანობისთვის ბიუჯეტით უკვე გათვალისწინებულ ხარჯებს.

e. გენერალური მდივანი მინისტრთა კომიტეტს ასევე წარუდგენს ამ უკანასკნელისთვის გადაცემული ნებისმიერი რეკომენდაციის განსახორციელებლად საჭირო ხარჯების სავარაუდო ოდენობას. ნებისმიერი რეზოლუცია, რომლის განხორციელებაც მოითხოვს დამატებით ხარჯებს, არ განიხილება მინისტრთა კომიტეტის მიერ მიღებულად, თუკი ის არ დაამტკიცებს აღნიშნული დამატებითი ხარჯების გამოანგარიშებულ ოდენობას.

მუხლი 39

გენერალური მდივანი წევრი ქვეყნების მთავრობებს ყოველწლიურად აცნობებს მათი შენატანის ოდენობას, რომლის დაფარვა ხორციელდება თითოეული წევრის მიერ გენერალურ მდივანთან. ფინანსური ვალდებულება ჩნდება შეტყობინების მიღების დღიდან და უნდა დაიფაროს არა უგვიანეს ექვსი თვის ვადაში.

თავი VIII - პრივილეგიები და იმუნიტეტები

მუხლი 40

a. ევროპის საბჭო, წევრი ქვეყნების წარმომადგენლები და სამდივნო, თითოეული მონაწილე მხარის ტერიტორიაზე სარგებლობენ იმგვარი პრივილეგიებითა და იმუნიტეტებით, რაც გონივრულობის ფარგლებში აუცილებელია მათი ფუნქციების განსახორციელებლად. აღნიშნული გულისხმობს საკონსულტაციო ასამბლეის ყველა წარმომადგენლის იმუნიტეტს დაკავებისგან თუ სხვა სამართლებრივი ძიებისგან ყველა წევრი ქვეყნის ტერიტორიაზე, ისევე როგორც ასამბლეაში ან მის კომიტეტებსა და კომისიებში განხილვის დროს აზრის გამოთქმისა და ხმის მიცემის თავისუფლებას.

b. მხარეები შეძლებისდაგვარად დროულად დებენ შეთანხმებას a. პუნქტის დებულებათა განხორციელების მიზნით. ამასთან დაკავშირებით, მინისტრთა კომიტეტი რეკომენდაციას აძლევს წევრი ქვეყნების მთავრობებს, მიიღონ შეთანხმება, რომელიც განსაზღვრავს ყველა წევრი ქვეყნის ტერიტორიაზე მინიჭებულ პრივილეგიებსა და იმუნიტეტებს. ამასთან ერთად, საფრანგეთის რესპუბლიკის მთავრობასთან უნდა გაფორმდეს სპე-

ციალური შეთანხმება, რომელიც განსაზღვრავს საბჭოს სასარგებლოდ მოქმედ პრივილეგიებსა და იმუნიტეტებს მისი განლაგების ადგილზე.

თავი IX - შესწორებები

მუხლი 41

- a. აღნიშნულ წესდებაში შესწორებების შეტანასთან დაკავშირებული წინადადებები, შესაძლოა შემუშავებულ იქნეს მინისტრთა კომიტეტში, ან 23-ე მუხლში გათვალისწინებული პირობებით, საკონსულტაციო ასამბლეაში.
- b. კომიტეტი იძლევა რეკომენდაციას და უზრუნველყოფს ოქმში მის მიერ საჭიროდ მიჩნეულ შესწორებათა შეტანას.
- c. ოქმი შესწორებათა შეტანის შესახებ ძალაში შედის მხარეთა ორი მესამედის მიერ მისი ხელმოწერისა და რატიფიკაციის შემდეგ.
- d. ამ მუხლის წინა პუნქტების დებულებათა მიუხედავად, 23-ე-35-ე, 38-ე და 39-ე მუხლებში შეტანილი შესწორებები, დამტკიცებული კომიტეტისა და ასამბლეის მიერ, ძალაში შევა გენერალური მდივნის შესაბამისი რწმუნების ნევრი ქვეყნების მთავრობებისათვის გაგზავნის თარიღიდან, რომელშიც დადასტურებულია მათი ამგვარი სახით დამტკიცება. ეს პუნქტი არ მოქმედებს ასამბლეის მეორე პლენარული სხდომის დასრულებამდე.

თავი X - დასკვნითი დებულებანი

მუხლი 42

- a. წინამდებარე წესდება ექვემდებარება რატიფიკაციას. სარატიფიკაციო სიგელების დეპონირება ხორციელდება დიდი ბრიტანეთისა და ჩრდილოეთ ირლანდიის გაერთიანებული სამეფოს მთავრობასთან.
- b. წინამდებარე წესდება ძალაში შედის შვიდი სარატიფიკაციო სიგელის დეპონირების დღიდან. გაერთიანებული სამეფოს მთავრობა ყველა ხელმომწერი მთავრობას აცნობებს ევროპის საბჭოს წესდების ძალაში შესვლის შესახებ და ევროპის საბჭოს წევრთა ნუსხას აღნიშნული თარიღისათვის.
- c. ამის შემდეგ, ყოველი სხვა ხელმომწერი ქვეყანა წესდების მხარე ხდება მისი სარატიფიკაციო სიგელის დეპონირების თარიღიდან.

ამის დასტურად, შესაბამისად უფლებამოსილმა ქვემოთ ხელმომწერებმა ხელი მოაწერეს წინამდებარე წესდებას.

შესრულებულია ქ. ლონდონში 1949 წლის 5 მაისს, ერთ ეგზემპლარად, ინგლისურ და ფრანგულ ენებზე. ორივე ტექსტი თანაბრად ავთენტურია

და შესაძლებლად გადაეცემა გაერთიანებული სამეფოს მთავრობის არქივებს, რომელიც უზრუნველყოფს შესაბამისად დამონმებული ასლების სხვა ხელმომწერი მთავრობისათვის მიწოდებას.

მინისტრთა კომიტეტის მე-8 და მე-9 სხდომებზე მიღებული საწესდებო ხასიათის დოკუმენტები⁸, გამიზნული შესწორებულ წესდებაში მათი საბოლოო ჩართვისათვის

I - მინისტრთა კომიტეტის მე-8 სხდომაზე მიღებული რეზოლუცია 1951 წლის მაისი

მინისტრთა კომიტეტი,

იღებს რა მხედველობაში საკონსულტაციო ასამბლეის მიერ წამოყენებულ წინადადებებს ევროპის საბჭოს წესდების შესწორებასთან დაკავშირებით;

მიიჩნევს რა, რომ ქვემოთცემული დებულებები არ არის შეუსაბამო ამჟამინდელ წესდებასთან,

გამოთქვამს სურვილს, ხორცი შეასხას შემდგომ დებულებებს:

ახალი წევრი ქვეყნების მიღება

მინისტრთა კომიტეტი, წევრად ან ასოცირებულ წევრად სახელმწიფოს მოწვევამდე ევროპის საბჭოში, წესდების მე-4 და მე-5 მუხლების შესაბამისად, ან ევროპის საბჭოს წევრი ქვეყნისადმი მე-8 მუხლის თანახმად მიმართვამდე, დატოვოს ორგანიზაცია, არსებული პრაქტიკის გათვალისწინებით, თავდაპირველად კონსულტაციას გადის საკონსულტაციო ასამბლეასთან.

მინისტრთა კომიტეტის უფლებამოსილებანი

(წესდების მე-15 მუხლი)

მინისტრთა კომიტეტის დასკვნებმა, დანიშნულებისამებრ, შესაძლოა მიიღოს კონვენციის ან შეთანხმების სახე. ამ შემთხვევაში გამოიყენება შემდეგი შინაარსის დებულებანი:

8. „საწესდებო ხასიათის დოკუმენტების“ ეს გამოცემა, ფრანგული და ინგლისური ვერსიების ზუსტი შესატყვისობის მიზნით, ითვალისწინებს სიტყვიერ შესწორებებს, რაც მოწონებული იქნა მინისტრთა მოადგილეების მე-40 შეხვედრაზე (8-16 ივნისი, 1956 წელი).

- i. კონვენცია ან შეთანხმება, მისი შემდგომი რატიფიკაციის მიზნით, გენერალური მდივნის მიერ გადაეცემა თითოეულ წევრ ქვეყანას;
- ii. თითოეული წევრი იღებს ვალდებულებას, ამგვარი გადაცემიდან ერთი წლის ვადაში ან, თუკი განსაკუთრებულ გარემოებათა გამო ეს შეუძლებელია, თვრამეტი თვის განმავლობაში, კონვენციის ან შეთანხმების რატიფიკაციის საკითხი დააყენოს ქვეყნის კომპეტენტური ორგანოს ან ორგანოების წინაშე;
- iii. სარატიფიკაციო სიგელები დეპონირდება გენერალურ მდივანთან;
- iv. კონვენცია ან შეთანხმება სავალდებულო ხასიათს იძენს მხოლოდ იმ წევრ ქვეყნებთან მიმართებაში, რომელთაც მოახდინეს მისი რატიფიკაცია.

ერთობლივი კომიტეტი

i. ერთობლივი კომიტეტი არის ევროპის საბჭოს მაკოორდინირებელი ორგანო. მინისტრთა კომიტეტისა და საკონსულტაციო ასამბლეის შესაბამისი უფლებამოსილებებისადმი ზიანის მიუყენებლად, ერთობლივი კომიტეტის ფუნქციებში, კერძოდ, შედის:

- a. ამ ორი უწყებისათვის საერთო პრობლემების შესწავლა;
- b. მათი ყურადღების გამახვილება ორგანიზაციისთვის სავარაუდოდ განსაკუთრებული ინტერესის მქონე საკითხებზე;
- c. წინადადებების წამოყენება მინისტრთა კომიტეტისა და საკონსულტაციო ასამბლეის სხდომათა დღის წესრიგის პროექტებთან დაკავშირებით;
- d. რომელიმე ამ ორი უწყების მიერ მიღებული რეკომენდაციების პრაქტიკული ხორცშესხმის საშუალებათა შესწავლა და ხელშეწყობა.

ii. a. ერთობლივ კომიტეტს, როგორც წესი, აკომპლექტებს თორმეტი წევრი, რომელთაგან ხუთი წარმოადგენს მინისტრთა კომიტეტს, შვიდი კი საკონსულტაციო ასამბლევას. მათ შორის, *ex officio* წევრად შეყვანილი იქნება საკონსულტაციო ასამბლეის პრეზიდენტი.

წევრთა რაოდენობის გაზრდა შესაძლებელია მინისტრთა კომიტეტსა და ასამბლევას შორის მიღწეული შეთანხმების საფუძველზე. ამისგან დამოუკიდებლად, მინისტრთა კომიტეტს საკუთარი შეხედულებით შეუძლია გაზარდოს საკუთარ წარმომადგენელთა რაოდენობა ერთით ან ორით.

- b. მინისტრთა კომიტეტსა და საკონსულტაციო ასამბლეას ენიჭებათ ერთობლივ კომიტეტში თავიანთ წარმომადგენელთა არჩევის საკუთარი მეთოდის შერჩევის თავისუფლება.
- c. გენერალურ მდივანს აქვს უფლება, მრჩევლის რანგში დაესწროს ერთობლივი კომიტეტის შეხვედრებს.
- iii. a. ერთობლივი კომიტეტის თავმჯდომარე არის საკონსულტაციო ასამბლეის პრეზიდენტი.
- b. კომიტეტის საქმიანობა ვერ ჩაითვლება იურიდიული ძალის მქონედ ქვორუმის არარსებობის შემთხვევაში, რომელსაც შეადგენს მინისტრთა კომიტეტის სამი წარმომადგენელი და საკონსულტაციო ასამბლეის ხუთი წარმომადგენელი.
- c. ერთობლივი კომიტეტის გადაწყვეტილებები მიიღება კენჭისყრის გარეშე.
- d. ერთობლივი კომიტეტის შეხვედრებს ინვესს თავმჯდომარე, საჭიროებით განპირობებული სიხშირით, განსაკუთრებით კი მინისტრთა კომიტეტისა და საკონსულტაციო ასამბლეის სხდომებამდე და მათ შემდეგ.
- e. ზემოხსენებულ დებულებათა გათვალისწინებით, ერთობლივ კომიტეტს შეუძლია დაამტკიცოს საკუთარი რეგლამენტი.

სპეციალიზებული ორგანოები

- i. a. ევროპის საბჭომ შესაძლოა აიღოს წევრ ქვეყნებს შორის მოლაპარაკებათა გამართვის ინიციატივა, დაკავშირებული სპეციალიზებული ევროპული ორგანოების შექმნასთან, რომელთაც განესაზღვრებათ თავიანთი კომპეტენციები ეკონომიკურ, სოციალურ, კულტურულ, სამართლებრივ, ადმინისტრაციულ თუ სხვა მომიჯნავე სფეროებში.
- b. ყოველ წევრ ქვეყანას გააჩნია თავისუფლება, მიუერთდეს ნებისმიერი ამ ტიპის ორგანოს, ან თავი შეიკავოს ამისგან.
- ii. თუკი წევრი ქვეყნები ურთიერთშეთანხმებითა და საკუთარი ინიციატივით დააარსებენ სპეციალიზებულ ევროპულ ორგანოებს, განხილულ იქნება საკითხი, თუ რამდენად იქნება სასურველი ამ ორგანოების ევროპის საბჭოსთან ურთიერთქმედებაში შესვლა, ევროპული თანამეგობრობის, როგორც ერთი მთელის ინტერესების სათანადო გათვალისწინებით.
- iii. a. მინისტრთა კომიტეტმა შესაძლოა სთხოვოს თითოეულ ამ ორგანოს, მისთვის პერიოდული მოხსენებების მიწოდება მათ საქმიანობათა შესახებ.

- b. თუკი რომელიმე სპეციალიზებული ორგანოს დამფუძნებელი შეთანხმება ითვალისწინებს საპარლამენტო უწყების არსებობას, ამ უკანასკნელს შესაძლოა ეთხოვოს ევროპის საბჭოს საკონსულტაციო ასამბლეისადმი პერიოდული მოხსენებების მიწოდება.
- iv. a. სპეციალიზებული ევროპული ორგანოს ევროპის საბჭოსთან ურთიერთობების განმსაზღვრელი პირობები დგინდება საბჭოსა და შესაბამის სპეციალიზებულ ორგანოს შორის დადებული შეთანხმებით. კერძოდ, ეს შეთანხმება შესაძლოა შეეხოს:
  1. ორმხრივ წარმომადგენლობასა და, საკითხის ამგვარად დაყენების შემთხვევაში, ევროპის საბჭოსა და სპეციალიზებული ევროპული ორგანოს უწყებებს შორის ინტეგრაციის სათანადო ფორმებს;
  2. ინფორმაციის, დოკუმენტაციისა და სტატისტიკური მონაცემების ურთიერთგაცვლას;
  3. სპეციალიზებული ორგანოს მხრიდან მოხსენებების მიწოდებას ევროპის საბჭოსადმი, ხოლო ევროპის საბჭოს რეკომენდაციებისა სპეციალიზებული ორგანოსადმი;
  4. გარიგებებს, დაკავშირებულს პერსონალთან და ადმინისტრაციულ, ტექნიკურ, საბიუჯეტო და ფინანსურ სამსახურებთან.
- b. ამგვარ შეთანხმებათა შესახებ მოლაპარაკებებსა და ევროპის საბჭოს სახელით მათ გაფორმებას, საკონსულტაციო ასამბლეის მიერ მიწოდებული მოსაზრების გათვალისწინებით, უზრუნველყოფს მინისტრთა კომიტეტი.
- v. ევროპის საბჭო, ზემოხსენებულ დებულებათა შესაბამისად, უფლებამოსილია მასთან ურთიერთობების მწარმოებელი სპეციალიზებული ორგანოების საქმიანობის კოორდინირებაზე, ერთობლივი დებატებისა და მათთვის, ისევე როგორც წევრი მთავრობებისათვის რეკომენდაციების მიწოდების გზით.

ურთიერთობები სამთავრობათაშორისო და არასამთავრობო საერთაშორისო ორგანიზაციებთან

- i. მინისტრთა კომიტეტს, ევროპის საბჭოს სახელით, შეუძლია შეთანხმებების გაფორმება ნებისმიერ სამთავრობათაშორისო ორგანიზაციასთან, ევროპის საბჭოს კომპეტენციაში შემავალ საკითხებზე. ამ შეთანხმებებში,

კერძოდ, განისაზღვრება შესაბამისი ორგანიზაციის ევროპის საბჭოსთან ურთიერთობათა წესები.

ii. ევროპის საბჭოს ან მის ნებისმიერ უწყებას ენიჭება უფლებამოსილება, იტივრთოს ორგანიზაციის საქმიანობის საზღვრებში მოქცეული ნებისმიერი ფუნქცია, რომელსაც მიანდობს სხვა ევროპული სამთავრობათაშორისო ორგანიზაცია. ამ მიზნით, მინისტრთა კომიტეტს შეუძლია დადოს ნებისმიერი საჭირო შეთანხმება.

iii. i პუნქტში მოხსენიებული შეთანხმება, კერძოდ, შესაძლოა ითვალისწინებდეს შემდეგს:

- a. ევროპის საბჭოს მიერ საჭირო ზომების მიღებას, რათა შესაბამის ორგანიზაციებს მიაწოდოს და თავადაც მიიღოს მათგან რეგულარული მოხსენებები და ინფორმაცია, როგორც წერილობითი, ასევე ზეპირი ფორმით;
- b. ევროპის საბჭოს მიერ მოსაზრებების შემუშავებას და ამ ორგანიზაციებისთვის საჭირო მომსახურების გაწევას.

iv. ევროპის საბჭოს სახელით, მინისტრთა კომიტეტმა შესაძლოა მიიღოს ზომები საერთაშორისო არასამთავრობო ორგანიზაციებთან საბჭოს კომპეტენციაში შემავალ საკითხებზე კონსულტაციების გამართვის შესახებ.

II - წილობრივი შეთანხმებები

(მინისტრთა კომიტეტის მე-9 სხდომაზე მიღებული რეზოლუცია, 1951 წლის აგვისტო)

მინისტრთა კომიტეტი,

იღებს რა მხედველობაში წესდების მე-20 მუხლის a. პუნქტს, რომლის თანახმად, მინისტრთა კომიტეტის მიერ წევრი ქვეყნების მთავრობებისადმი შემუშავებული რეკომენდაციების დამტკიცება საჭიროებს კენჭისყრაში მონაწილე წარმომადგენელთა ერთსულოვან გადაწყვეტილებასა და კომიტეტის სიითი შემადგენლობის უმრავლესობას;

იღებს რა მხედველობაში საკონსულტაციო ასამბლეის მიერ 1950 წლის აგვისტოში მიღებულ მე-3 რეკომენდაციას;

გააჩნია რა სურვილი, როცა კი შესაძლებელია, მიღწეულ იქნეს შეთანხმება ერთსულოვანი გადაწყვეტილებით, მაგრამ ამასთან, აცნობიერებს რა, რომ ცალკეულმა წევრმა ქვეყნებმა, გარკვეულ გარემოებებში, შესაძლოა სხვა წევრების მიერ წამოწყებულ საქმიანობაში მონაწილეობისგან თავის შეკავება არჩიონ;

მიიჩნევს რა, რომ ამ მიზნით, სასურველი იქნებოდა წესდების მე-20 მუხლის a. პუნქტით ან უკვე აღიარებული თავის შეკავების პროცედურის იმგვარად

განსაზღვრა, რომ მინისტრთა კომიტეტის ცალკეულ წარმომადგენლებს შეეძლოთ, წინადადებაზე ხმის მიცემისგან თავის შეკავების გზით, თავიდან აიცილონ თავიანთი მთავრობების პასუხისმგებლობა მათი კოლეგების მიერ მიღებულ გადაწყვეტილებაზე,

გადაწყვეტს შემდეგს:

1. თუკი მინისტრთა კომიტეტი, კენჭისყრაში მონაწილე წარმომადგენელთა ერთსულოვანი გადაწყვეტილებითა და სიითი შემადგენლობის უმრავლესობით გადაწყვეტს, რომ მის წინაშე დაყენებულ ამა თუ იმ საკითხთან დაკავშირებით დასაშვებია თავის შეკავება, ეს საკითხი გადაეცემა მინისტრთა კომიტეტს; საკითხი მიღებულად მიიჩნევა მხოლოდ მის სასარგებლოდ ხმის მიმცემ წარმომადგენელთათვის და მისი გამოყენების ფარგლები შეიზღუდება შესაბამისად.
2. ევროპის საბჭოსათვის ნებისმიერი დამატებითი ხარჯი, დაკავშირებული ზემოხსენებული პროცედურით მიღებულ საკითხთან, გაიწევა მხოლოდ და მხოლოდ იმ წევრი ქვეყნების მიერ, რომელთა წარმომადგენლებმაც ხმა მისცეს მის სასარგებლოდ.

სანესდებო რეზოლუციები

სანესდებო რეზოლუცია (93) 26 დამკვირვებლის სტატუსის შესახებ

(მიღებული მინისტრთა კომიტეტის მიერ 1993 წლის 14 მაისს, მის 92-ე სხდომაზე)

მინისტრთა კომიტეტი, ევროპის საბჭოს წესდების მე-15 მუხლის a. პუნქტისა და მე-16 მუხლის დებულებათა შესაბამისად,

იღებს რა მხედველობაში საპარლამენტო ასამბლეის წინადადებებს ევროპის საბჭოს ინსტიტუციური რეფორმირების შესახებ;

ითვალისწინებს რა სახეშეცვლილ პოლიტიკურ სიტუაციას ევროპასა და მსოფლიოში;

დარწმუნებული, რომ ეს სიტუაცია მოითხოვს მზარდ თანამშრომლობას ევროპის საბჭოსა და იმ არანევრ სახელმწიფოებს შორის, რომლებიც იზიარებენ ორგანიზაციის მისწრაფებებსა და ფასეულობებს;

მიიჩნევს რა, რომ ამგვარ თანამშრომლობას უნდა მიენიჭოს ინსტიტუციური ფორმა;

მიიჩნევს რა, რომ წინამდებარე დებულებები შესაბამისობაშია ევროპის საბჭოს წესდებასთან;

გადაწყვეტს შემდეგს:

I. ნებისმიერ ქვეყანას, რომელიც აღიარებს დემოკრატიის, კანონის უზენაესობისა და მისი იურისდიქციის ქვეშ მყოფი ყველა პირისთვის ადამიანის უფლებებითა და ძირითადი თავისუფლებებით გარანტირების პრინციპებს და აქვს სურვილი, ითანამშრომლოს ევროპის საბჭოსთან, მინისტრთა კომიტეტმა, საპარლამენტო ასამბლეასთან კონსულტაციის გავლის შემდეგ, შესაძლოა მიანიჭოს დამკვირვებლის სტატუსი ორგანიზაციაში.

II. დამკვირვებლის სტატუსის მქონე ქვეყნებს ენიჭებათ უფლებამოსილება, თავიანთი დამკვირვებლები მიავლინონ ევროპის საბჭოს ექსპერტთა კომიტეტებში, რომლებიც შექმნილია ნესდების მე-17 მუხლის თანახმად და რომლებშიც ყველა ნევრ ქვეყანას აქვს თავიანთ წარმომადგენელთა დანიშვნის უფლება.

III. ქვეყნებს, რომლებიც სარგებლობენ დამკვირვებლის სტატუსით, შესაძლოა მიეცეთ უფლება, მასპინძელი ქვეყნის მიწვევით, თავიანთი დამკვირვებლები მიავლინონ სპეციალიზებულ მინისტრთა კონფერენციებზე დასასწრებად.

IV. წილობრივ, გაფართოებულ ან გაფართოებულ წილობრივ შეთანხმებათა საქმიანობებში დამკვირვებლის სტატუსის მქონე ქვეყნების მონაწილეობის შესახებ გადაწყვეტილებები მიიღება შესაბამისი შეთანხმების ნორმათა გათვალისწინებით.

V. დამკვირვებლის სტატუსის ფლობა არ იძლევა მინისტრთა კომიტეტში ან საპარლამენტო ასამბლეაში წარმომადგენლობის უფლებას, თუკი რომელიმე ამ ორგანოს მიერ თავისთან მიმართებაში არ იქნება მიღებული სპეციალური გადაწყვეტილება.

VI. დამკვირვებლის სტატუსის მქონე ქვეყნებს შეუძლიათ თავიანთი მუდმივი დამკვირვებლის მივლენა ევროპის საბჭოში.

VII. საერთაშორისო სამთავრობათაშორისო ორგანიზაციას, რომელსაც სურს, მჭიდროდ ითანამშრომლოს ევროპის საბჭოსთან და რომელიც მიიჩნევა მის საქმიანობაში ღირებული წვლილის შემტანად, მინისტრთა კომიტეტმა, საპარლამენტო ასამბლეასთან კონსულტაციის გავლის შემდეგ, შესაძლოა მიანიჭოს დამკვირვებლის სტატუსი, დამკვირვებლის სტატუსის მქონე ქვეყნებისთვის II, III და IV მუხლებში გათვალისწინებული უფლებებით.

VIII. მინისტრთა კომიტეტმა, საპარლამენტო ასამბლეასთან კონსულტაციის შემდეგ, შესაძლოა შეაჩეროს ან გააუქმოს დამკვირვებლის სტატუსი.

**საწესდებო რეზოლუცია (93) 27 მინისტრთა კომიტეტის
გადაწყვეტილებებისთვის საჭირო უმრავლესობის წესების შესახებ**

(მიღებული მინისტრთა კომიტეტის მიერ 1993 წლის 14 მაისს, მის 92-ე სხდომაზე)

მინისტრთა კომიტეტი, ევროპის საბჭოს წესდების მე-15 მუხლის a. პუნქტისა და მე-16 მუხლის დებულებათა შესაბამისად,

იღებს რა მხედველობაში საპარლამენტო ასამბლეის წინადადებებს ევროპის საბჭოს ინსტიტუციური რეფორმირების შესახებ;

ითვალისწინებს რა ევროპის საბჭოს წევრთა მზარდ რაოდენობას და ორგანიზაციის სამოქმედო უნარის გაზრდის საჭიროებას;

შესაბამისად მიიჩნევს რა, რომ სასურველია იმ შემთხვევათა შემცირება, როდესაც მინისტრთა კომიტეტის ერთსულოვანი გადაწყვეტილება საჭირო;

თვლის რა, რომ წინამდებარე დებულებები შესაბამისობაშია ევროპის საბჭოს წესდებასთან,

გადაწყვეტს შემდეგს:

I. კონვენციებისა და შეთანხმებათა გახსნა ხელმოსაწერად

ევროპის საბჭოში შემუშავებული კონვენციებისა და შეთანხმებების ხელმოსაწერად გახსნის შესახებ გადაწყვეტილება მიღებულ იქნეს კენჭისყრაში მონაწილე წარმომადგენელთა ორი მესამედი უმრავლესობითა და კომიტეტის სიითი შემადგენლობის უმრავლესობით, როგორც ეს განსაზღვრულია წესდების მე-20 მუხლის d. პუნქტით.

II. წილობრივი შეთანხმებები

წილობრივი და გაფართოებული შეთანხმებების შესახებ საწესდებო რეზოლუციის შესაბამისად, გადაწყვეტილება, რომელიც ზოგიერთ წევრ ქვეყანას აძლევს უფლებას, აწარმოოს საქმიანობა წილობრივი შეთანხმების ფორმით, მიღებულ იქნეს კენჭისყრაში მონაწილე წარმომადგენელთა ორი მესამედი უმრავლესობითა და კომიტეტის სიითი შემადგენლობის უმრავლესობით, როგორც ეს განსაზღვრულია წესდების მე-20 მუხლის d. პუნქტში.

**საწესდებო რეზოლუცია (93) 28 წილობრივი და
გაფართოებული შეთანხმებების შესახებ**

(მიღებული მინისტრთა კომიტეტის მიერ 1993 წლის 14 მაისს, მის 92-ე სხდომაზე)

მინისტრთა კომიტეტი,

თვლის რა, რომ ევროპის საბჭოს წესდების თანახმად, მისი კომპეტენციები მოიცავს ფართო სპექტრის სფეროებს, სადაც ის ისწრაფვის მის წევრებს შორის უფრო მეტი ერთობის მიღწევასკენ;

მიიჩნევს რა, რომ წილობრივი შეთანხმებები, რომელთა საფუძველზე, ზოგიერთ წევრ ქვეყანას ეძლევა საშუალება, არ მიიღოს მონაწილეობა სხვა წევრთა მიერ წარმოებულ საქმიანობაში, როგორც ამას ადგენს მინისტრთა კომიტეტის მიერ 1951 წლის 2 აგვისტოს მის მე-9 სხდომაზე მიღებული საწესდებო რეზოლუცია, აღმოჩნდა სარგებლიანი;

თვლის რა, რომ ევროპის საბჭოს მიერ განხილული პრობლემები ზოგ შემთხვევაში სცილდება მისი წევრი ქვეყნების ტერიტორიულ ფარგლებს და რომ ორგანიზაცია მზად უნდა იყოს არაწევრი ქვეყნების ნებისმიერი ინიციატივის განხილვისათვის, რაც სამთავრობათაშორისო საქმიანობის ერთობლივად ჩატარებას შეიძლება უკავშირდებოდეს;

შესაბამისად მიიჩნევს რა, რომ საჭიროა მოქნილი, არაინსტიტუციონალიზებული შეთანხმებებისთვის პირობების შექმნა, რათა ზოგიერთმა ან ყველა წევრმა ქვეყანამ, ისევე როგორც ევროპის საბჭოს არაწევრმა ქვეყნებმა, შეძლონ სამთავრობათაშორისო საქმიანობის თანაბარ საწყისებზე ერთობლივად წარმართვა, რაც ჩაჯდება წილობრივი, გაფართოებული წილობრივი თუ გაფართოებული შეთანხმების ფარგლებში;

იღებს რა მხედველობაში საპარლამენტო ასამბლეის დადებით მოსაზრებას ამასთან დაკავშირებით,

გადაწყვეტს შემდეგს:

1. ღონისძიებებში მონაწილეობა

ღონისძიება თუ ღონისძიებათა ერთობლიობა, თუკი ის არ ხორციელდება ევროპის საბჭოს ყველა წევრი ქვეყნის ერთიანი ძალისხმევით, ან თუკი არსებობს რომელიმე მათგანის სურვილი, მასში ჩართოს ევროპის საბჭოს არაწევრი ქვეყანა, შეიძლება განხორციელდეს:

- წილობრივი შეთანხმების სახით, ევროპის საბჭოს ზოგიერთი წევრი სახელმწიფოს მონაწილეობით;
- გაფართოებული წილობრივი შეთანხმების სახით, ევროპის საბჭოს ზოგიერთი წევრი ქვეყნისა და ერთი ან რამდენიმე არაწევრი სახელმწიფოს მონაწილეობით;
- გაფართოებული შეთანხმების სახით, ევროპის საბჭოს ყველა წევრი ქვეყნისა და ერთი ან რამდენიმე არაწევრი სახელმწიფოს მონაწილეობით.

II. გადაწყვეტილება მონაწილეობის შესახებ

ევროპის საბჭოს წესდების მე-20 მუხლის d. პუნქტში განსაზღვრული უმრავლესობით, მინისტრთა კომიტეტი უფლებამოსილია:

- ზოგიერთ წევრ ქვეყანას დართოს ნება, ორგანიზაციის ფარგლებში ჩაატაროს ღონისძიება თუ ღონისძიებათა ერთობლიობა, რომელთაც მხოლოდ მათ სასარგებლოდ ხმის მიმცემი წევრი ქვეყნები იზიარებენ და შემოიფარგლება ამის შესაბამისად;
- წილობრივი შეთანხმების მონაწილე წევრი ქვეყნების რიგებში, მთლიანად შეთანხმებასთან ან მის ზოგიერთ ღონისძიებასთან მისაერთებლად მიიწვიოს ნებისმიერი არაწევრი სახელმწიფო;
- ერთ ან ღონისძიებათა გარკვეულ ერთობლიობაში, ევროპის საბჭოს წევრ ქვეყნებთან ერთად სამონაწილეოდ, მიიწვიოს ნებისმიერი არაწევრი სახელმწიფო.

III. ბიუჯეტი

წილობრივი შეთანხმების, გაფართოებული წილობრივი შეთანხმებისა თუ გაფართოებული შეთანხმების (ამიერიდან „შეთანხმება“) დაფინანსება ხორციელდება მათში მონაწილე წევრი და არაწევრი ქვეყნების შენატანებით შემდგარი ბიუჯეტიდან. არაწევრი ქვეყნების შენატანების განმსაზღვრელი ცხრილი დგება შეთანხმებით; ზოგადი წესის თანახმად, ის თანხმობაში უნდა მოდიოდეს ევროპის საბჭოს ზოგად ბიუჯეტში შენატანების განმსაზღვრელი ცხრილის კრიტერიუმთან.

ბიუჯეტი ყოველწლიურად მიიღება ღონისძიებაში მონაწილე წევრი ქვეყნების მინისტრთა კომიტეტში წარმომადგენელთაგან დაკომპლექტებული ორგანოს მიერ, სადაც საჭიროებისამებრ წარმოდგენილი არიან ასევე ღონისძიებაში ჩაბმული არაწევრი ქვეყნების წარმომადგენლები, რომელთაც შესაბამისად გააჩნიათ ხმის მიცემის უფლება.

ფინანსური განანესი, *mutatis mutandis*, გამოიყენება შეთანხმების ბიუჯეტის მიღებისა და მართვისას.

IV. შეთანხმების ფუნქციონირება

შეთანხმების დამფუძნებელი გადაწყვეტილება აარსებს მის ორგანოებს და იღებს განსაკუთრებულ ზომებს მის ღონისძიებათა განსახორციელებლად. სხვაგვარი განმარტების არარსებობის შემთხვევაში, ევროპის საბჭოს ფარგლებში მოქმედი ზოგადი ნორმები, რომლებიც შეეხება კომიტეტების სტრუქტურებს, კომპეტენციებსა და სამუშაო მეთოდებს და

განსაკუთრებით მინისტრთა მოადგილეების შეხვედრათა მარეგულირებელი პროცედურული წესები, *mutatis mutandis*, გამოიყენება შეთანხმების ორგანოებისთვისაც.

შეთანხმების უწყებებს სამდივნო მომსახურებას გაუწევს ევროპის საბჭოს გენერალური მდივანი.

V. დამატებითი ნევრები და დამკვირვებლები

თუკი შეთანხმების დამფუძნებელი გადანყვეტილება არ ადგენს სხვაგვარად,

- ევროპის საბჭოს ნებისმიერ ნევრ ქვეყანას, ნებისმიერ დროს შეუძლია მიუერთდეს ნებისმიერ შეთანხმებას, ამის შესახებ გენერალური მდივნის სახელზე გაკეთებული განცხადების საფუძველზე;

- მინისტრთა კომიტეტის გადანყვეტილებით, ევროპის საბჭოს ნებისმიერი არანევრი ქვეყანა, შეთანხმებაში უკვე მონაწილე არანევრ ქვეყნებთან კონსულტაციის შემდეგ, შეიძლება მონვეულ იქნეს გაფართოებულ ან გაფართოებულ წილობრივ შეთანხმებასთან მისაერთებლად;

- მინისტრთა კომიტეტის გადანყვეტილებით, ნებისმიერი არანევრი ქვეყანა ან საერთაშორისო სამთავრობათაშორისო ორგანიზაცია, შეთანხმებაში უკვე მონაწილე არანევრ ქვეყნებთან კონსულტაციის შემდეგ, შეიძლება მონვეულ იქნეს გაფართოებულ, გაფართოებულ წილობრივ ან გაფართოებულ შეთანხმებაში დამკვირვებლის სტატუსით სამონაწილეოდ. დამკვირვებელი ქვეყნები თავისუფლდებიან საბიუჯეტო შენატანისგან.

VI. ევროპული თანამეგობრობა

ევროპული თანამეგობრობა მინისტრთა კომიტეტის მიერ შესაძლოა მონვეულ იქნეს წილობრივ, გაფართოებულ წილობრივ ან გაფართოებულ შეთანხმებაში სამონაწილეოდ. მისი მონაწილეობის თავისებურებები განისაზღვრება ამგვარი მონვევის შესახებ შესაბამის გადანყვეტილებაში.

VII. გარდამავალი დებულებანი

ეს დოკუმენტი ცვლის სანესდებო რეზოლუციის წილობრივ შეთანხმებათა შესახებ, მიღებულს მინისტრთა კომიტეტის მიერ 1951 წლის 2 აგვისტოს, მის მე-9 სხდომაზე. უკვე არსებული წილობრივი შეთანხმებები განაგრძობს ფუნქციონირებას მათთვის მოქმედი ნორმების თანახმად.

საწესდებო რეზოლუცია (2000) 1 ევროპის ადგილობრივ და რეგიონულ ხელისუფალთა კონგრესის შესახებ⁹

(მიღებული მინისტრთა კომიტეტის მიერ 2000 წლის 15 მარტს, მინისტრთა მოადგილეების 702-ე შეხვედრაზე)¹⁰

მინისტრთა კომიტეტი, ევროპის საბჭოს წესდების მე-15 მუხლის **a**. პუნქტისა და მე-16 მუხლის დებულებათა თანახმად,

იღებს რა მხედველობაში საწესდებო რეზოლუციას (94) 3 ევროპის ადგილობრივ და რეგიონულ ხელისუფალთა კონგრესის დაარსების შესახებ;

იღებს რა მხედველობაში საპარლამენტო ასამბლეის წინადადებებს ევროპის საბჭოს ინსტიტუციური რეფორმირების შესახებ;

იღებს რა მხედველობაში ევროპის ადგილობრივ და რეგიონულ ხელისუფალთა მუდმივმოქმედი კონფერენციის წინადადებებს მისი წესდების რეფორმირების შესახებ და ევროპის ადგილობრივ და რეგიონულ ხელისუფალთა კონგრესის წინადადებებს, დაკავშირებულს საწესდებო უზრუნველყოფის გაძლიერებასთან და ქარტიის გადახედვასთან;

ითვალისწინებს რა ევროპის ადგილობრივი და რეგიონული ხელისუფლების ორგანოთა წარმომადგენელ ორგანიზაციებთან, კერძოდ კი ევროპის რეგიონთა ასამბლეასა და ევროპის მუნიციპალიტეტებისა და რეგიონების საბჭოსთან განვლილ კონსულტაციებსა და მათ წვლილს რეგიონულ და ადგილობრივ დონეებზე დემოკრატიის განვითარებაში;

ითვალისწინებს რა, რომ დემოკრატიული საზოგადოების ერთ-ერთ საფუძველს წარმოადგენს სოლიდური და ეფექტიანი ადგილობრივი და რეგიონული დემოკრატიის არსებობა, შესაბამისობაში სუბსიდიარობის პრინციპთან, რასაც ითვალისწინებს კიდევ ადგილობრივი თვითმმართველობის შესახებ ევროპული ქარტია და რომელიც გულისხმობს საჯარო პასუხისმგებლობათა განხორციელებას უპირატესად ხელისუფლების იმ ორგანოების მიერ, რომლებიც აღმოჩნდებიან მეტ სიახლოვეზე მოქალაქეებთან, საჯარო მოვალეობათა მასშტაბებისა და ეფექტიანობისა და ეკონომიურობის მოთხოვნების მხედველობაში მიღებით;

გააჩნია რა სურვილი, განავრცოს და განავითაროს ადგილობრივი და რეგიონული ხელისუფლების ორგანოთა როლი ევროპის საბჭოს ინსტიტუციურ სტრუქტურებში;

9. სამდივნოს შენიშვნა: აღნიშნული ტექსტი ცვლის მინისტრთა მოადგილეების 506-ე შეხვედრაზე მინისტრთა კომიტეტის მიერ დამტკიცებულ საწესდებო რეზოლუციას (94)3, ევროპის ადგილობრივ და რეგიონულ ხელისუფალთა კონგრესის დაარსების შესახებ. იხ. მე-6 მუხლი.

10. იმავე დღეს, მინისტრთა კომიტეტმა მიიღო ევროპის ადგილობრივ და რეგიონულ ხელისუფალთა კონგრესის ქარტია, შეტანილი წინამდებარე რეზოლუციის დანართში.

იღებს რა მხედველობაში, რომ ევროპაში, როგორც ადგილობრივი, ისე რეგიონული ხელისუფლების ორგანოთა ჭეშმარიტად წარმომადგენლობითი საკონსულტაციო ორგანოს შექმნის იდეა, პრინციპში, უკვე მოწონებულ იქნა ევროპის საბჭოს სახელმწიფოთა და მთავრობების მეთაურთა მიერ ვენის სამიტზე;

მიიჩნევს რა, რომ წინამდებარე დებულებები არ არის შეუსაბამო ევროპის საბჭოს წესდებასთან,

გადანყვეტს შემდეგს:

მუხლი 1

ევროპის ადგილობრივ და რეგიონულ ხელისუფალთა კონგრესი (შემდგომში კონგრესი) არის ორგანო, რომელიც წარმოადგენს ადგილობრივი და რეგიონული ხელისუფლების უწყებებს. მისი შემადგენლობა და ფუნქციები რეგულირდება წინამდებარე დებულებებით, მინისტრთა კომიტეტის მიერ მიღებული ქარტიითა და თვით კონგრესის რეგლამენტით.

მუხლი 2

1. კონგრესი არის საკონსულტაციო ორგანო, რომლის მიზნებია:
  - a. ადგილობრივი და რეგიონული ხელისუფლების ორგანოთა მონაწილეობა ევროპის ერთიანობის იდეალის ხორცშესხმაში, როგორც ამას განსაზღვრავს ევროპის საბჭოს წესდების 1-ლი მუხლი, ისევე როგორც მათი წარმომადგენლობა და აქტიური ჩაბმა ევროპის საბჭოს საქმიანობაში;
  - b. წინადადებების მიწოდება მინისტრთა კომიტეტისათვის, ადგილობრივი და რეგიონული დემოკრატიის განვითარების კუთხით;
  - c. ადგილობრივი და რეგიონული ხელისუფლების ორგანოებს შორის თანამშრომლობის ხელშეწყობა;
  - d. კონტაქტების გაღრმავება საერთაშორისო ორგანიზაციებთან მის კომპეტენციაში შემავალ სფეროებში, როგორც ნაწილი ევროპის საბჭოს საგარეო ურთიერთობების ზოგადი პოლიტიკისა;
  - e. მჭიდრო თანამშრომლობა, ერთის მხრივ, ადგილობრივი და რეგიონული ხელისუფლების დემოკრატიულ ასოციაციებთან ეროვნულ დონეზე და, მეორეს მხრივ, ევროპის საბჭოს წევრი ქვეყნების ადგილობრივ და რეგიონულ ხელისუფლებათა წარმომადგენელ ევროპულ ორგანიზაციებთან.
2. მინისტრთა კომიტეტი და საპარლამენტო ასამბლეა კონგრესს მიმართავენ საკონსულტაციო მოსაზრებისათვის იმ საკითხებზე, რომელთაც,

სავარაუდოდ, შეუძლიათ ზეგავლენის მოხდენა კონგრესის მიერ წარმოდგენილ ადგილობრივი და/ან რეგიონული ხელისუფლების ორგანოთა მოვალეობებსა და უმთავრეს ინტერესებზე.

3. კონგრესი რეგულარულად მოამზადებს მოხსენებებს თითოეულ წევრ ქვეყანასა და ევროპის საბჭოში განეწიანების კანდიდატ ქვეყნებში ადგილობრივი და რეგიონული დემოკრატიის სფეროში არსებული მდგომარეობის შესახებ და განსაკუთრებით უზრუნველყოფს ადგილობრივი თვითმმართველობის ევროპული ქარტიის პრინციპების განხორციელებას.

4. კონგრესის რეკომენდაციები და მოსაზრებები საჭიროებისამებრ გადაეცემა საპარლამენტო ასამბლეასა და/ან მინისტრთა კომიტეტს. რეზოლუციები და სხვა დამტკიცებული დიკუმენტები, რომლებიც არ მოითხოვს რეაგირებას ასამბლეის და/ან მინისტრთა კომიტეტის მხრიდან, მათ გადაეცემათ ცნობისათვის.

მუხლი 3

1. ქარტიაში მოაზრებული გამონაკლისების დაშვებით, კონგრესი შედგება ადგილობრივი ან რეგიონული ხელისუფლების არჩევითი მანდატის მქონე წარმომადგენლებისგან. დელეგატები აირჩევიან ქარტიაში ჩადებული კრიტერიუმისა და პროცედურის თანახმად და მათ ამტკიცებს მინისტრთა კომიტეტი. თითოეული სახელმწიფო განსაკუთრებულად უზრუნველყოფს მისი ადგილობრივი და რეგიონული ხელისუფლების სხვადასხვა სახის ორგანოთა თანასწორ წარმომადგენლობას.

2. კონგრესში თითოეულ წევრ ქვეყანას მიეკუთვნება იგივე რაოდენობის ადგილი, რამდენსაც ის ფლობს საპარლამენტო ასამბლეაში. თითოეულ წევრ ქვეყანას შეუძლია მის წარმომადგენელთა რაოდენობის ტოლფარდი შემცვლელის მივლენა კონგრესში, რომლებიც აირჩევიან იმავე კრიტერიუმისა და პროცედურის თანახმად.

3. წარმომადგენლები და მათი შემცვლელები თანამდებობაზე რჩებიან კონგრესის ორი რიგითი სხდომის ვადით და ინარჩუნებენ თავიანთ თანამდებობას მომდევნო სხდომის გახსნამდე.

მუხლი 4

1. კონგრესი რიგით სხდომაზე იკრიბება წელიწადში ერთხელ. რიგითი სხდომები იმართება ევროპის საბჭოს განლაგების ადგილზე, თუკი კონგრესი და მინისტრთა კომიტეტი ურთიერთშეთანხმებით არ მიღებენ გადაწყვეტილებას სხდომის სხვა ადგილზე გამართვის შესახებ.

2. კონგრესი თავის ფუნქციებს ახორციელებს მისი ორი პალატის მეშვეობით: ერთი, წარმომადგენელი ადგილობრივი ხელისუფლების ორგანოებისა (შემდგომში მოხსენიებული, როგორც ადგილობრივ ხელისუფალთა პალატა) და მეორე, რეგიონული ხელისუფლების ორგანოთა შემომკრები (შემდგომში მოხსენიებული, როგორც რეგიონთა პალატა). კონგრესს, მისთვის მინიჭებული საბიუჯეტო სახსრების ფარგლებში და ევროპის საბჭოს პრიორიტეტების გათვალისწინებით, შეუძლია დააარსოს შემდეგი ორგანოები: ბიურო, მუდმივმოქმედი კომიტეტი, სანესდებო კომიტეტები და საჭიროებისამებრ, სპეციალური (ად ჰოც) სამუშაო ჯგუფები, რაც კი აუცილებელი იქნება მის საქმიანობათა სისრულეში მოსაყვანად. კონგრესი მინისტრთა კომიტეტს აცნობებს საკუთარი კომიტეტების დაარსების შესახებ. ბიურო, მუდმივმოქმედი კომიტეტი და სანესდებო კომიტეტები შესაძლოა შეიკრიბონ რომელიმე პალატაში მხოლოდ ამ ორგანოთა პლენარული შეხვედრების მსვლელობისას. ნებისმიერი საკითხი, რომელიც განხილულ იქნება სანესდებო კომიტეტის მიერ პალატის ფარგლებში, არ შეიძლება იქნეს განხილული ამ კომიტეტის პლენარულ შეხვედრაზე.

მუხლი 5

სანესდებო კომიტეტებში ადგილების რაოდენობას თავის რეგლამენტში კონგრესი განსაზღვრავს იმგვარად, რომ დაცულ იქნეს კონგრესის თითოეული წევრისათვის კომიტეტში ერთი ადგილის მიკუთვნების პრინციპი.

მუხლი 6

1. მიმდინარე დოკუმენტი ცვლის სანესდებო რეზოლუციას (94) 3 ევროპის ადგილობრივ და რეგიონულ ხელისუფალთა კონგრესის დაარსებასთან დაკავშირებით, მიღებულს 1994 წლის 14 იანვარს მინისტრთა კომიტეტის მიერ, მინისტრთა მოადგილეების 506-ე შეხვედრაზე.

2. მიმდინარე სანესდებო რეზოლუციაზე დართული ევროპის ადგილობრივ და რეგიონულ ხელისუფალთა კონგრესის ქარტიის ტექსტი ცვლის ქარტიის უნინდელ ტექსტს, მიღებულს 1994 წლის 14 იანვარს მინისტრთა კომიტეტის მიერ, მინისტრთა მოადგილეების 506-ე შეხვედრაზე.

(2000) 1 სანესდებო რეზოლუციის დანართი

ევროპის ადგილობრივ და რეგიონულ ხელისუფალთა კონგრესის ქარტია (CLRAE)

(მიღებული მინისტრთა კომიტეტის მიერ 2000 წლის 15 მარტს, მინისტრთა მოადგილეების 702-ე შეხვედრაზე)

მუხლი 1

კონგრესის მიზნები განისაზღვრება ევროპის ადგილობრივ და რეგიონულ ხელისუფალთა კონგრესის შესახებ (2000) 1 სანესდებო რეზოლუციის მე-2 მუხლში.

მუხლი 2

1. ქარტიის გარდამავალ დებულებაში განსაზღვრული გამონაკლისების დაშვებით, კონგრესი შედგება ადგილობრივი და რეგიონული ხელისუფლების ორგანოებში არჩევითი მანდატის მქონე წარმომადგენელთაგან.

2. თითოეული წევრი ქვეყნის დელეგაციის წარმომადგენლობა კონგრესში იქნება იმგვარი, როგორც უზრუნველყოფს:

- a. წევრი ქვეყნის ტერიტორიის დაბალანსებულ გეოგრაფიულ წარმომადგენლობას;
- b. წევრი ქვეყნის ადგილობრივი და რეგიონული ხელისუფლების სხვადასხვა ტიპის ორგანოთა თანასწორ წარმომადგენლობას;
- c. წევრი ქვეყნის ადგილობრივი და რეგიონული ხელისუფლების სანესდებო ორგანოებში არსებული განსხვავებული პოლიტიკური ძალების სამართლიან წარმომადგენლობას;
- d. წევრი ქვეყნის ადგილობრივი და რეგიონული ხელისუფლების ორგანოთა სანესდებო ორგანოებში ქალთა და მამაკაცთა თანასწორ წარმომადგენლობას.

3. კონგრესში თითოეულ წევრ ქვეყანას მიეკუთვნება იგივე რაოდენობის ადგილი, რამდენსაც ის ფლობს საპარლამენტო ასამბლეაში. თითოეულ წევრ ქვეყანას შეუძლია მის წარმომადგენელთა რაოდენობის ტოლფარდი შემცველის მივლენა კონგრესში. შემცველები იქნებიან პალატების იმავე ძალაუფლების მქონე წევრები, როგორც წარმომადგენლები.

4. რეგიონთა პალატის წევრები უნდა წარმოადგენდნენ ცენტრალურ მთავრობასა და ადგილობრივი ხელისუფლების ორგანოებს შორის არსებულ იმ ორგანოებს, რომელთაც გააჩნიათ თვითორგანიზების, ან, ჩვეულებრივ ცენტრალურ ხელისუფლებასთან ასოცირებული პრეროგატივები. საკუთარი პასუხისმგებლობის ქვეშ და თავიანთი მოსახლეობის ინტერესებში ისინი უნდა ფლობდნენ საჯარო საქმეების მნიშვნელოვანი წილის მართვის ჭეშმარიტ კომპეტენციას, სუბსიდიარობის პრინციპის გათვალისწინებით. თუკი ქვეყანაში ფუნქციონირებს იმგვარი სახელისუფლებო ორგანოები, რომლებიც

მოიცავს დიდ სივრცეს და ახორციელებს როგორც ადგილობრივ, ასევე რეგიონულ მართვას, მათ წევრებს ასევე აქვთ უფლება, იყვნენ წარმომადგენელი რეგიონთა პალატაში. ამ ორგანოთა წესსა დგება წარმომადგენელთა შერჩევის ეროვნული პროცედურის კონტექსტში. წევრ ქვეყნებს, რომელთაც არ გააჩნიათ რეგიონული ხელისუფლების ორგანოები წინამდებარე პუნქტის გაგებით, შეუძლიათ თავიანთი წარმომადგენლების მრჩევლის რანგში მივლენა რეგიონთა პალატასა და მის ორგანოებში¹¹.

5. კონგრესში წარმომადგენელთა არჩევის გამწესრიგებელი წესები და პროცედურა ძალაშია ასევე მათ შემცვლელებთან მიმართებაში.

6. წარმომადგენლები და მათი შემცვლელები თანამდებობაზე რჩებიან კონგრესის ორი რიგითი სხდომის ვადით და ინარჩუნებენ თავიანთ თანამდებობას მომდევნო სხდომის გახსნამდე. წარმომადგენლის ან მისი შემცვლელის გარდაცვალების ან გადადგომის, ან ზემოხსენებულ 1-ლ პუნქტში განსაზღვრული მანდატის დაკარგვის შემთხვევაში, მისი ჩანაცვლება ხდება მისი წინამორბედის დარჩენილი მანდატის ვადით, იგივე პროცედურული წესის თანახმად. ამასთან, ეროვნული დელეგაციების შემადგენლობაში შესაძლოა იქნეს შეტანილი ცვლილებები პლენარული სხდომის დაწყებამდე არაუგვიანეს ერთი თვისა, რათა სათანადოდ იქნეს ასახული ადგილობრივი და/ან რეგიონული არჩევნების შედეგად შეცვლილი პოლიტიკური სიტუაცია. ასეთ შემთხვევაში, ახალი დელეგაცია ასევე უნდა აკმაყოფილებდეს ზემოხსენებულ კრიტერიუმებს.

მუხლი 3

1. კონგრესის წარმომადგენელთა და მათი შემცვლელების დანიშვნა ხდება თითოეულ წევრ ქვეყანაში მოქმედი ოფიციალური პროცედურის შესაბამისად. კერძოდ, თითოეულ წევრ ქვეყანაში ის უნდა უზრუნველყოფდეს კონსულტაციას შესაბამის ასოციაციებსა და/ან ინსტიტუციურ ორგანოებთან და უნდა განსაზღვრავდეს წარმომადგენელთა ორივე პალატაში განაწილების პრინციპებს. თითოეული მთავრობა, ამგვარი პროცედურის შესახებ აცნობებს ევროპის საბჭოს გენერალურ მდივანს. ის უნდა იქნეს მოწონებული კონგრესის მიერ, შესაბამისობაში მის რეგლამენტში მოცემულ პრინციპებთან.

2. საკუთარი დელეგაციის შემადგენლობის შესახებ გენერალური მდივნისთვის ინფორმაციის მიწოდებისას, ყოველმა წევრმა ქვეყანამ უნდა მიუთითოს თითოეული პალატის ის წარმომადგენლები და მათი შემცვლელები, რომელთაც ის მიავლენს ადგილობრივი ხელისუფლების ორგანოთა პალატასა და რეგიონთა პალატაში.

11. აღნიშნული დებულება არ ზღუდავს ამ წარმომადგენელთა სრულუფლებიანი მონაწილეობის უფლებას კონგრესის პლენარულ სხდომებსა და მის ორგანოებში.

მუხლი 4

წარმომადგენელთა დანიშვნისას, ბიუროს მიერ ყოველთვის განიხილება მათი რწმუნების სიგელები. ამგვარ განხილვას შედეგად მოჰყვება კენჭისყრის პროცედურა სხდომაზე, ან მუდმივმოქმედ კომიტეტში, თუკი დანიშვნა ხორციელდება სხვა დროს. წარმომადგენლის რწმუნების სიგელის დამტკიცებაზე უარმა, შესაძლოა გამოიწვიოს შედეგები, რომლებიც ვარირებს დღიური დანარიცხების გადაუხდელობიდან კანდიდატურის პირდაპირ უარყოფამდე.

მუხლი 5

1. ევროპის საბჭოში საკონსულტაციო სტატუსის მქონე ადგილობრივი და რეგიონული ხელისუფლების ორგანოთა საერთაშორისო ასოციაციებს შესაძლოა მიენიჭოთ დამკვირვებლის სტატუსი კონგრესში. სხვა ორგანიზაციებს, მათ მიერ გაკეთებული შესაბამისი განაცხადის საფუძველზე, ასევე შესაძლოა მიენიჭოთ დამკვირვებლის სტატუსი კონგრესში, მუდმივმოქმედი კომიტეტის დადებითი მოსაზრების შემთხვევაში, ან კონგრესის ერთ-ერთ პალატაში, ამ უკანასკნელის რეგლამენტის შესაბამისად.

2. შესაბამისი თხოვნის საფუძველზე, კონგრესს სპეციალური სტუმრის სტატუსის მინიჭება შეუძლია იმ ევროპული არანევრი ქვეყნების ადგილობრივი და რეგიონული ხელისუფლების ორგანოთა დელეგაციებისათვის, რომელთაც გააჩნიათ ამგვარი სტატუსი ევროპის საბჭოს საპარლამენტო ასამბლეაში. თითოეულ სპეციალურ სტუმარ ქვეყანას კონგრესის ბიურო მიაკუთვნებს იმავე რაოდენობის ადგილს, რამდენიც მათ გააჩნიათ საპარლამენტო ასამბლეაში. სპეციალური სტუმარი დელეგაციების დანიშვნა უნდა დაეფუძნოს მე-2 და მე-3 მუხლებში განსაზღვრულ კრიტერიუმს.

3. მე-2 პუნქტში მოყვანილი დელეგაციების წევრები და დამკვირვებლები მონაწილეობენ კონგრესისა და მისი პალატების საქმიანობაში, პრეზიდენტის თანხმობით კი მიმართვის უფლებითაც, მაგრამ არ გააჩნიათ ხმის მიცემის უფლება. მუდმივმოქმედ კომიტეტში, სანესდებო კომიტეტებსა და სამუშაო ჯგუფებში მათი მონაწილეობის სხვა პირობები ჩართულ იქნება კონგრესის რეგლამენტში.

მუხლი 6

1. კონგრესი რიგით სხდომაზე იკრიბება წელიწადში ერთხელ. რიგითი სხდომები იმართება ევროპის საბჭოს განლაგების ადგილზე, თუკი ამის შესახებ კონგრესის ან მისი მუდმივმოქმედი კომიტეტისა და მინისტრთა კომიტეტის მიერ არ იქნა მიღებული განსხვავებული გადაწყვეტილება.

2. ორივე პალატის სხდომები იმართება უშუალოდ კონგრესის სხდომამდე და/ ან მას შემდეგ. კონგრესის ბიუროს წინადადებით, თითოეულ პალატას, მინისტრთა კომიტეტთან წინასწარი შეთანხმების შემდეგ, შეუძლია გამართოს დამატებითი სხდომები.

მუხლი 7

1. კონგრესის საქმიანობის ორგანიზება ხორციელდება ორი პალატის ფარგლებში: ადგილობრივი ხელისუფლების ორგანოთა პალატასა და რეგიონთა პალატაში. თითოეული პალატის განკარგულებაშია იგივე რაოდენობის ადგილი, რამდენიც არის თვით კონგრესში.

2. თითოეული პალატა ნიშნავს საკუთარ ბიუროს, რომელიც შედგება პალატის პრეზიდენტისა და შვიდი წევრისგან. მისი შემადგენლობა, შეძლებისდაგვარად, უნდა იცავდეს წევრ ქვეყნებს შორის სამართლიანი გეოგრაფიული განაწილების პრინციპს. არც ერთ წევრ ქვეყანას არ შეიძლება ჰყავდეს ერთზე მეტი წარმომადგენელი რომელიმე პალატის ბიუროში.

მუხლი 8

1. სხდომებს შორის პერიოდში კონგრესის სასარგებლოდ მოქმედებს მუდმივმოქმედი კომიტეტი.

2. მუდმივმოქმედ კომიტეტში შედის თითოეული ეროვნული დელეგაციის ორი წარმომადგენელი. მათ შორის უნდა იყვნენ კონგრესის ბიუროს წევრებიც. ქვეყნები, რომლებიც მხოლოდ ერთ პალატაში არიან წარმოდგენილნი, მუდმივმოქმედ კომიტეტში ფლობენ მხოლოდ ერთ ადგილს.

მუხლი 9

1. ორივე ბიურო ერთობლიობაში წარმოადგენს კონგრესის ბიუროს, რომელიც კონგრესისა და მუდმივმოქმედი კომიტეტის სხდომებს შორის პერიოდში პასუხისმგებელია კონგრესის საქმიანობის მუდმივობის უზრუნველყოფაზე.

2. ბიურო პასუხისმგებელია აგრეთვე კონგრესის პლენარული სხდომების მომზადებაზე, ორივე პალატის კოორდინირებულ მუშაობაზე, კერძოდ, განსახილველ საკითხთა განაწილებაზე მათ შორის, საწესდებო კომიტეტების საქმიანობის კოორდინირებაზე, ბიუჯეტის მომზადებასა და ორ პალატასა და კონგრესს შორის საბიუჯეტო სახსრების თანაზომიერ განაწილებაზე. რაც შეეხება საკითხების განაწილებას, დაუშვებელია რომელიმე მათგანის ორივე პალატის მიერ განხილვა. ნებისმიერი საკითხი, რომელიც მოექცევა ორივე პალატის ინტერესთა სფეროში, უნდა იქნეს განხილული კონგრესის მიერ.

3. კონგრესის ბიუროს თავმჯდომარეობს კონგრესის პრეზიდენტი.

მუხლი 10

1. ორივე პალატასა და სანესდებო კომიტეტებს შორის საკითხების მე-9 მუხლის შესაბამისად განანიღბების შემდეგ, რომელიმე საკითხის განხილვაზე პასუხისმგებელი პალატის ბიუროს, განსაკუთრებულ შემთხვევებში, განსაზღვრული რაოდენობის (მაქსიმუმ თერთმეტი) წევრთაგან შეუძლია ჩამოაყალიბოს სპეციალური (*ad hoc*) სამუშაო ჯგუფი, რომელიც ალტერნატიული იქნება განსაკუთრებული კომპეტენციებით (მოხსენებების მომზადება, კონფერენციების ორგანიზება, თანამშრომლობის პროექტებისა თუ ევროპის საბჭოს სპეციალურ სამთავრობათაშორისო საქმიანობათა ხორცშესხმა).

2. როდესაც საკითხი მოექცევა ორივე პალატის კომპეტენციაში, კონგრესის ბიუროს, განსაკუთრებულ შემთხვევებში, შეუძლია შექმნას ორივე პალატისათვის საერთო სპეციალური (*ad hoc*) სამუშაო ჯგუფი.

3. სპეციალური სამუშაო ჯგუფების მუშაობის ორგანიზებას უზრუნველყოფს რეგლამენტი.

4. კონგრესსა და მის ორ პალატას, თავიანთ რეგლამენტებში ამ მიზნით სათანადოდ ჩართული დებულებების შესაბამისად, შეუძლიათ კონსულტაციის გავლა მე-5 მუხლში განსაზღვრულ ადგილობრივი და რეგიონული ხელისუფლების ორგანოთა საერთაშორისო ასოციაციებთან, ისევე როგორც ეროვნული დელეგაციების მიერ დასახელებულ ადგილობრივ და რეგიონულ ხელისუფალთა ორგანოების ეროვნულ ასოციაციებთან. ამგვარ კონსულტაციებში მონაწილეობის ხარჯებს გაიღებენ აღნიშნული ორგანიზაციები თუ ასოციაციები.

მუხლი 11

1. მინისტრთა კომიტეტისა და/ან საპარლამენტო ასამბლეისათვის გადასაცემად განკუთვნილი ყველა რეკომენდაცია და მოსაზრება, ისევე როგორც ადგილობრივ და რეგიონულ ხელისუფალთა ორგანოებისადმი მიმართული რეზოლუციები მთლიანობაში, მტკიცდება კონგრესის მიერ მის პლენარულ სხდომაზე ან მუდმივმოქმედი კომიტეტის მიერ.

2. ამასთან, როდესაც საკითხი კონგრესის ბიუროს მიერ მიიჩნევა ექსკლუზიურად პალატის კომპეტენციად:

a. რეკომენდაციები და მოსაზრებები იმ საკითხებზე, რომლებიც განკუთვნილია მინისტრთა კომიტეტისა და/ან საპარლამენტო ასამბლეისათვის გადასაცემად, საკითხის არსებითად განუხილველად მტკიცდება მუდმივმოქმედი კომიტეტის მიერ. თუმცა, განსაკუთრებულ შემთხვევებში, კონგრესის ბიურომ შესაძლოა ნება

დართოს მეორე პალატას, შეიმუშავოს მოსაზრება ამ დოკუმენტების პროექტებთან დაკავშირებით.

- b. რეზოლუციები ამგვარ საკითხებზე, ან რომლებიც განკუთვნილია პალატის მიერ წარმოდგენილი ხელისუფლების ორგანოებისადმი გადასაცემად, მიიღება მუდმივმოქმედი კომიტეტის მიერ, საკითხის არსებითი განხილვის გარეშე.

მუხლი 12

კონგრესისა თუ პალატების დებატებში მინისტრთა კომიტეტისა და საპარლამენტო ასამბლეის კოლექტიური წარმომადგენლობის პირობები, ისევე როგორც პირობები, რომელთა საფუძველზეც მათ წარმომადგენლებს უფლება აქვთ, ინდივიდუალურ საწყისებზე მიიღონ მონაწილეობა ამგვარ დებატებში, დგინდება მინისტრთა კომიტეტის მიერ, კონგრესთან კონსულტაციის შემდეგ და შეტანილ უნდა იქნეს ამ უკანასკნელის რეგლამენტში.

მუხლი 13

1. კონგრესი და მისი პალატები ამტკიცებენ თავიანთ რეგლამენტებს, რომლებიც კერძოდ შეეხება:

- a. ქვორუმს;
- b. კენჭისყრაში მონაწილეობასთან დაკავშირებულ საკითხებსა და საჭირო უმრავლესობის წესებს, იმის გათვალისწინებით, რომ მინისტრთა კომიტეტისა და საპარლამენტო ასამბლეისადმი განკუთვნილი რეკომენდაციები და მოსაზრებები მიღებულ უნდა იქნეს კენჭისყრაში მონაწილეთა ორი მესამედი უმრავლესობით;
- c. ბიუროს პრეზიდენტის, ვიცე-პრეზიდენტებისა და მის სხვა წევრთა არჩევის პროცედურას;
- d. დღის წესრიგის დამტკიცებისა და მისი დელეგატებისთვის გადაცემის პროცედურას;
- e. საწესდებო კომიტეტებისა და სპეციალური (*ad hoc*) სამუშაო ჯგუფების საქმიანობის ორგანიზებას.

2. ამასთან, კონგრესის რეგლამენტი უნდა ითვალისწინებდეს წარმომადგენელთა და მათ შემცვლელთა სიების გადაცემის მეთოდსა და ვადებს, მათი რწმუნებათა სიგელების განხილვის პროცედურას, მოქმედი ქარტიის მე-2 და მე-7 მუხლების მხედველობაში მიღებით.

მუხლი 14

1. კონგრესი საკუთარ პრეზიდენტს ირჩევს თითოეული პალატის წევრ-თაგან მონაცვლეობით. პრეზიდენტის უფლებამოსილება განისაზღვრება ორი რიგითი სხდომის ვადით.
2. კონგრესის პალატები თავიანთ პრეზიდენტებს ირჩევენ თავიანთ წევრთა რიგებიდან, რომელთა უფლებამოსილება განისაზღვრება ორი რიგითი სხდომის ვადით.

მუხლი 15

1. კონგრესის სამდივნოს ფუნქციებს ახორციელებს კონგრესის უმაღლესი აღმასრულებელი, არჩეული კონგრესის მიერ. უმაღლესი აღმასრულებელი პასუხისმგებელია კონგრესისა და მისი ორგანოების წინაშე და თავის საქმიანობაში ექვემდებარება გენერალურ მდივანს. კანდიდატებს ენიჭებათ თავიანთი განაცხადების ევროპის საბჭოს გენერალური მდივნისათვის უშუალოდ გადაცემის თავისუფლება, რომელიც, თავის მოსაზრებასთან ერთად, კანდიდატთა სიას გადასცემს კონგრესის პრეზიდენტს. კანდიდატურების განხილვის შემდეგ, ბიურო კანდიდატების სიას კანქისყრისათვის გადასცემს კონგრესს. მუდმივმოქმედი კომიტეტი, კონგრესის სახელით, შეიმუშავებს კონგრესის უმაღლესი აღმასრულებლის არჩევის პროცედურას, მოქმედი ქართით რეგულირების გარეშე დარჩენილი საკითხების მოწესრიგების მიზნით.
2. კონგრესი უმაღლეს აღმასრულებელს ირჩევს ხუთწლიანი განახლებადი ვადით. ამასთან, მისი ასაკობრივი ზღვარი არ უნდა სცილდებოდეს ევროპის საბჭოს მთელი პერსონალისათვის დადგენილ ასაკობრივ ზღვარს.
3. გენერალური მდივანი, კონგრესის ბიუროსთან კონსულტაციის შემდეგ, ნიშნავს უმაღლესი აღმასრულებლის მოადგილეს.
4. გენერალური მდივანი პალატების მდივნებს ნიშნავს შესაბამისი პალატის პრეზიდენტთან აზრთა არაფორმალური ურთიერთგაცვლის შემდეგ. კანდიდატმა უნდა წარმოადგინოს ინფორმაცია თავისი მიზნებისა და მისი არჩევის განმაპირობებელი არგუმენტების შესახებ.

მუხლი 16

1. მინისტრთა კომიტეტი ამტკიცებს კონგრესის ბიუჯეტს, როგორც ევროპის საბჭოს ჩვეულებრივი ბიუჯეტის ნაწილს.
2. ეს ბიუჯეტი, კერძოდ, განკუთვნილია კონგრესის სხდომებთან, ორივე პალატისა და კონგრესის ორგანოთა შეხვედრებთან დაკავშირებული

ხარჯების, ისევე როგორც კონგრესის საქმიანობით გამოწვეული სხვა ყველა ნათლად განსაზღვრული ხარჯების დასაფარად. რაც შეეხება პლენარულ სხდომებს, აღნიშნული ბიუჯეტი ითვალისწინებს მხოლოდ წარმომადგენელთა მონაწილეობის ხარჯებს.

3. ევროპის საბჭოს ბიუჯეტის კენჭისყრისას, კონგრესის ბიუჯეტი წარმოადგენს განსაკუთრებულ ნაწილს.

4. კონგრესი გენერალურ მდივანსა და მინისტრთა კომიტეტს მიაწვდის ინფორმაციას თავისი საბიუჯეტო მოთხოვნების შესახებ. ეს მოთხოვნები განიხილება გენერალური მდივნის მიერ წარმოდგენილი ბიუჯეტის პროექტის ზოგად კონტექსტში.

5. კონგრესის წევრთა დღიური სარგოს ცხრილი და მისი გამოთვლის მეთოდები ექვემდებარება მინისტრთა კომიტეტის სპეციალურ გადაწყვეტილებას.

6. კონგრესის ბიუჯეტი (მუდმივი პერსონალის ანაზღაურებისა და პოლიტიკური ჯგუფებისათვის გამოყოფილი სახსრების გარდა) შეადგენს საბიუჯეტო პაკეტს, რომლის მართვაზე პასუხისმგებელია კონგრესის ბიურო. ამასთან, ეს უკანასკნელი მხედველობაში იღებს ევროპის საბჭოს ფინანსურ განაწესს და თვალყურს ადევნებს კონგრესის სანესდებო ორგანოებისა და ორივე პალატის ფუნქციონირებისათვის საჭირო სახსრების გამოყოფას, რომელიც არ უნდა სცილდებოდეს კონგრესისთვის გამოყოფილი ბიუჯეტის მთლიან მაჩვენებელს.

გარდამავალი დებულებანი

1. მე-2 მუხლის 1-ლი პუნქტიდან გამონაკლისის სახით, არჩევით ადგილობრივ თუ რეგიონულ ორგანოში პასუხისმგებელი ფუნქციების მქონე არაარჩევითმა პირებმა ასევე შესაძლოა იკისრონ წარმომადგენლობითი ფუნქციები კონგრესში, იმის გათვალისწინებით, რომ ისინი შესაძლოა ინდივიდუალურად იქნენ გათავისუფლებულნი თანამდებობიდან, ზემოხსენებული არჩევითი ორგანოს მიერ პირდაპირ ან მისი გადაწყვეტილების საფუძველზე და რომ ამგვარი გათავისუფლების უფლებას უნდა ითვალისწინებდეს კანონი. ამ დებულების ხელახლა შესწავლა დასაშვებია ექვსწლიანი პერიოდის გასვლის შემდეგ.

2. კონგრესის უმაღლესი აღმასრულებელი, გათვალისწინებული მე-15 მუხლით, აირჩევა საჭირო მოთხოვნების დაკმაყოფილების შემთხვევაში.

დანართი II

ევროპის საბჭოს წევრი ქვეყნები - მიერთების თარიღები

წევრი სახელმწიფო	მიერთების თარიღი
ალბანეთი	13.7.1995
ანდორა	10.11.1994
სომხეთი	25.1.2001
ავსტრია	16.4.1956
აზერბაიჯანი	25.1.2001
ბელგია	5.5.1949
ბოსნია და ჰერცეგოვინა	24.4.2002
ბულგარეთი	7.5.1992
ხორვატია	6.11.1996
კვიპროსი	24.5.1961
ჩეხეთის რესპუბლიკა	30.6.1993
დანია	5.5.1949
ესტონეთი	14.5.1993
ფინეთი	5.5.1989
საფრანგეთი	5.5.1949
საქართველო	27.4.1999
გერმანია	13.7.1950
საბერძნეთი	9.8.1949
უნგრეთი	6.11.1990
ისლანდია	7.3.1950
ირლანდია	5.5.1949
იტალია	5.5.1949
ლატვია	10.2.1995
ლიხტენშტეინი	23.11.1978

ლიტვა	14.5.1993
ლუქსემბურგი	5.5.1949
მალტა	29.4.1965
მოლდოვა	13.7.1995
მონაკო	5.10.2004
ნიდერლანდები	5.5.1949
ნორვეგია	5.5.1949
პოლონეთი	26.11.1991
პორტუგალია	22.9.1976
რუმინეთი	7.10.1993
რუსეთის ფედერაცია	28.2.1996
სან-მარინო	16.11.1988
სერბია და მონტენეგრო	3.4.2003
სლოვაკეთი	30.6.1993
სლოვენია	14.5.1993
ესპანეთი	24.11.1977
შვედეთი	5.5.1949
შვეიცარია	6.5.1963
„იუგოსლავიის ყოფილი რესპუბლიკა მაკედონია“	9.11.1995
თურქეთი	9.8.1949
უკრაინა	9.11.1995
გაერთიანებული სამეფო	5.5.1949

ათი დამფუძნებელი წევრი ქვეყანა: ბელგია, დანია, საფრანგეთი, ირლან-
დია, იტალია, ლუქსემბურგი, ნიდერლანდები, ნორვეგია, შვედეთი და
გაერთიანებული სამეფო.

დანართი III

ევროპის საბჭოს ხელშეკრულებათა სრული ნუსხა*

No.	დასახელება	ხელმოსაწერად გახსნის თარიღი	ძალაში შესვლის თარიღი	E.	N.	C.
001	ევროპის საბჭოს წესდება	5/5/1949	3/8/1949			
002	შეთანხმება ევროპის საბჭოს პრივილეგიებისა და იმუნიტეტების შესახებ	2/9/1949	10/9/1952			
005	კონვენცია ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის შესახებ	4/11/1950	3/9/1953			
009	ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის ევროპული კონვენციის ოქმი	20/3/1952	18/5/1954			
010	ევროპის საბჭოს პრივილეგიებზე და იმუნიტეტებზე გენერალური შეთანხმების ოქმი	6/11/1952	11/7/1956			
012	ევროპული დროებითი შეთანხმება მოხუცების, ინვალიდებისა და მარტოხელათა სოციალური უსაფრთხოების გეგმის შესახებ	11/12/1953	1/7/1954	X	X	
012A	მოხუცების, ინვალიდებისა და მარტოხელათა სოციალური უსაფრთხოების გეგმის ევროპული დროებითი შეთანხმების ოქმი	11/12/1953	1/10/1954	X	X	
013	ევროპული დროებითი შეთანხმება მოხუცების, ინვალიდებისა და მარტოხელათა სოციალური უსაფრთხოების გეგმის გარდა სხვა სახის სოციალური დაცვის შესახებ	11/12/1953	1/7/1954	X	X	

* კონვენციები და შეთანხმებები მისაერთებლად ღია ევროპის საბჭოს წევრი ქვეყნებისათვის და ცალკეულ შემთხვევებში: E-ევროპული არაწევრი ქვეყნებისთვის; N-არაევროპული არაწევრი ქვეყნებისთვის; C-ევროპული თანამეგობრობისთვის. იხ. თითოეული ხელშეკრულების დასკვნითი დებულებანი. წყარო: სახელმეკრულებო ბიურო, მისამართი: <http://conventions.coe.int>

013A	მოხუცების, ინვალიდებისა და მარტოხელათა სოციალური უსაფრთხოების გეგმის გარდა სხვა სახის სოციალური დაცვის შესახებ ევროპული დროებითი შეთანხმების ოქმი	11/12/1953	1/10/1954	X	X	
014	ევროპული კონვენცია სოციალური და სამედიცინო დახმარების შესახებ	11/12/1953	1/7/1954	X	X	
014A	სოციალური და სამედიცინო დახმარების შესახებ ევროპული კონვენციის ოქმი	11/12/1953	1/7/1954	X	X	
015	ევროპული კონვენცია უნივერსიტეტებში მისაღები დიპლომების ექვივალენტურობის შესახებ	11/12/1953	20/4/1954	X	X	
016	ევროპული კონვენცია პატენტის მოთხოვნასთან დაკავშირებულ ფორმალობათა შესახებ	11/12/1953	1/6/1955	X	X	
017	ევროპული კონვენცია გამოგონებათა პატენტების საერთაშორისო კლასიფიკაციის შესახებ	19/12/1954	1/8/1955	X	X	
018	ევროპის კულტურული კონვენცია	19/12/1954	5/5/1955	X		
019	ევროპული კონვენცია დაფუძნების შესახებ	13/12/1955	23/2/1965			
020	შეთანხმება ევროპის საბჭოს წევრ ქვეყნებს შორის სამედიცინო დახმარების მიზნით ომის ინვალიდთა გაცვლის შესახებ	13/12/1955	1/1/1956	X	X	
021	ევროპული კონვენცია საუნივერსიტეტო სწავლის პერიოდების ექვივალენტურობის შესახებ	15/12/1956	18/9/1957	X	X	
022	ევროპის საბჭოს პრივილეგიებსა და იმუნიტეტებზე გენერალური შეთანხმების მეორე დამატებითი ოქმი	15/12/1956	15/12/1956			
023	ევროპული კონვენცია დავათა მშვიდობიანი გადაწყვეტის შესახებ	29/4/1957	30/4/1958	X	X	
024	ევროპული კონვენცია ექსტრადიციის შესახებ	13/12/1957	18/4/1960	X	X	
025	ევროპული შეთანხმება ევროპის საბჭოს წევრ ქვეყნებს შორის პირთა გადაადგილების მარეგულირებელი წესების შესახებ	13/12/1957	1/1/1958	X	X	
026	ევროპული შეთანხმება ადამიანური წარმოშობის თერაპიულ ნივთიერებათა გაცვლის შესახებ	15/12/1958	1/1/1959	X	X	X
027	ევროპული შეთანხმება სატელევიზიო ფილმების პროგრამების გაცვლის შესახებ	15/12/1958	1/7/1961	X	X	

028	ევროპის საბჭოს პრივილეგიებსა და იმუნიტეტებზე გენერალური შეთანხმების შესამე დამატებითი ოქმი	6/3/1959	15/3/1963			
029	ევროპული კონვენცია სამოქალაქო პასუხისმგებლობის თავიდან არიდების მიზნით ავტოსატრანსპორტო საშუალებათა სავალდებულო დაზღვევის შესახებ	20/4/1959	22/9/1969	X	X	
030	ევროპული კონვენცია სისხლის სამართლის საქმეებში ურთიერთდახმარების შესახებ	20/4/1959	12/6/1962	X	X	
031	ევროპული შეთანხმება დევნილთა ვიზების ანულირების შესახებ	20/4/1959	4/9/1960	X	X	
032	ევროპული კონვენცია საუნივერსიტეტო კვალიფიკაციის აკადემიური აღიარების შესახებ	14/12/1959	27/11/1961	X	X	
033	შეთანხმება დროებითი, რიგგარეშე, სამედიცინო, ქირურგიული და ლაბორატორიული მონყობილობების იმპორტზე გადასახადების გარეშე საავადმყოფოებსა და სხვა სამედიცინო ინსტიტუტებში დიაგნოზისა და მკურნალობის მიზნით გამოყენების შესახებ	28/4/1960	29/7/1960	X	X	X
034	ევროპული შეთანხმება სატელევიზიო გადაცემათა დაცვის შესახებ	22/6/1960	1/7/1961			
035	ევროპის სოციალური ქარტია	18/10/1961	26/2/1965			
036	ევროპის საბჭოს პრივილეგიებისა და იმუნიტეტების შესახებ გენერალური შეთანხმების მეოთხე დამატებითი ოქმი	16/12/1961	16/12/1961			
037	ევროპული შეთანხმება ევროპის საბჭოს წევრ ქვეყნებს შორის კოლექტიური პასპორტებით ახალგაზრდების მგზავრობის შესახებ	16/12/1961	17/1/1962	X	X	
038	ევროპული შეთანხმება სამედიცინო დახმარებისა და კლიმატური საშუალებების სფეროში ურთიერთდახმარების შესახებ	14/5/1962	15/6/1962	X	X	
039	ევროპული შეთანხმება სისხლის ჯგუფების დასადგენი რეაქტივების გაცვლის შესახებ	14/5/1962	14/10/1962	X	X	X
040	ევროპის საბჭოს წევრ სახელმწიფოთა შეთანხმება სამხედრო და სამოქალაქო ომის ინვალიდებისათვის საერთაშორისო ვაუჩერის წიგნაკის გამოცემაზე, პროტეზების შეკეთებისა და ორთოპედიული დახმარების მიზნით	17/12/1962	27/12/1963	X	X	

041	კონვენცია სასტუმროს მეპატრონეთა პასუხისმგებლობის შესახებ მათი სტუმრების საკუთრებასთან დაკავშირებით	17/12/1962	15/2/1967	X	X	
042	საერთაშორისო სავაჭრო არბიტრაჟზე ევროპული შეთანხმების გამოყენებასთან დაკავშირებული შეთანხმება	17/12/1962	25/1/1965	X	X	
043	კონვენცია ბიპატრიდობის შემთხვევების შემცირებისა და ბიპატრიდობის შემთხვევაში სამხედრო ვალდებულებათა შესახებ	6/5/1963	28/3/1968	X	X	
044	ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის ევროპული კონვენციის მე-2 ოქმი ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს კომპეტენციის შესახებ, წარმოადგინოს საკონსულტაციო დასკვნა	6/5/1963	21/9/1970			
045	ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის ევროპული კონვენციის მე-3 ოქმი, კონვენციის 29-ე, 30-ე და 34-ე მუხლების შესწორებათა შესახებ	6/5/1963	21/9/1970			
046	ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის ევროპული კონვენციის მე-4 ოქმი რიგი იმ უფლებებისა და თავისუფლებების დაცვის შესახებ, რომლებიც არ არის გათვალისწინებული კონვენციასა და მის პირველ ოქმში	16/9/1963	2/5/1968			
047	კონვენცია გამოგონების პატენტზე სპეციალური კანონის გარკვეული საკითხების უნიფიკაციის შესახებ	27/11/1963	1/8/1980	X	X	
048	ევროპის სოციალური დაცვის კოდექსი	16/4/1964	17/3/1968	X	X	
048A	ევროპის სოციალური დაცვის კოდექსის ოქმი	16/4/1964	17/3/1968	X	X	
049	უნივერსიტეტებში მისაღები დიპლომების ექვივალენტურობის შესახებ ევროპული კონვენციის ოქმი	3/6/1964	4/7/1964	X	X	
050	კონვენცია ევროპული ფარმაკოპეის შემუშავების შესახებ	22/7/1964	8/5/1974	X		X
051	ევროპული კონვენცია პირობითი მსჯავრდებულებისა და პირობით გათავისუფლებულ დამნაშავეთა ზედამხედველობის შესახებ	30/11/1964	22/8/1975	X	X	

052	ევროპული კონვენცია საგზაო-სატრანსპორტო დანაშაულთა დასჯის შესახებ	30/11/1964	18/7/1972	X	X	
053	ევროპული შეთანხმება ეროვნული ტერიტორიების ფარგლებს გარეთ არსებული სადგურებიდან სატელევიზიო გადაცემათა დაცვის შესახებ	22/1/1965	19/10/1967	X	X	
054	სატელევიზიო გადაცემათა დაცვის შესახებ ევროპული შეთანხმების ოქმი	22/1/1965	24/3/1965	X	X	
055	ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის ევროპული კონვენციის მე-5 ოქმი, კონვენციის 22-ე და მე-40 მუხლების შესწორებათა შესახებ	20/1/1966	20/12/1971			
056	ევროპული კონვენცია უნიფიცირებული საარბიტრაჟო სამართლის შესახებ	20/1/1966		X	X	
057	ევროპული კონვენცია კომპანიათა დაფუძნების შესახებ	20/1/1966				
058	ევროპული კონვენცია შვილად აყვანის შესახებ	24/4/1967	26/4/1968	X	X	
059	ევროპული შეთანხმება ექთანთა მომზადებისა და განათლების შესახებ	25/10/1967	7/8/1969	X	X	
060	ევროპული კონვენცია უცხოური ვალუტის ვალდებულებათა შესახებ	11/12/1967		X	X	
061	ევროპული კონვენცია საკონსულო ფუნქციების შესახებ	11/12/1967		X		
061A	საკონსულო ფუნქციების შესახებ ევროპული კონვენციის ოქმი ლტოლვილთა დაცვასთან დაკავშირებით	11/12/1967		X		
061B	საკონსულო ფუნქციების შესახებ ევროპული კონვენციის ოქმი სამოქალაქო ავიაციასთან დაკავშირებით	11/12/1967		X		
062	ევროპული კონვენცია უცხოეთის კანონმდებლობაზე ინფორმაციის შესახებ	7/6/1968	17/12/1969	X	X	
063	ევროპული კონვენცია დიპლომატიური აგენტების ან საკონსულო მოხელეების მიერ გაცემული დოკუმენტების იურიდიული ძალის გაუქმების შესახებ	7/6/1968	14/8/1970	X	X	
064	ევროპული შეთანხმება სარეცხ და სანმენდ პროდუქტებში გარკვეული სახის ნივთიერებათა გამოყენების აკრძალვის შესახებ	16/9/1968	16/2/1971	X	X	

065	ევროპული კონვენცია საერთაშორისო გადაზიდვების დროს ცხოველთა დაცვის შესახებ	13/12/1968	20/2/1971	X	X	X
066	ევროპული კონვენცია არქეოლოგიური მემკვიდრეობის დაცვის შესახებ	6/5/1969	20/11/1970	X	X	
067	ევროპული შეთანხმება ადამიანის უფლებათა ევროპული კომისიის და სასამართლოს სამართალწარმოებაში მონაწილე პირთა შესახებ	6/5/1969	17/4/1971			
068	ევროპული შეთანხმება მომვლელთა გამწესების შესახებ	24/11/1969	30/5/1971	X	X	
069	ევროპული შეთანხმება საზღვარგარეთ მყოფ სტუდენტთა სტიპენდიების გადახდის გაგრძელების შესახებ	12/12/1969	2/10/1971	X	X	
070	ევროპული კონვენცია სისხლის სამართლის განაჩენთა საერთაშორისო აღიარების შესახებ	28/5/1970	26/7/1974	X	X	
071	ევროპული კონვენცია უმცირესობათა რეპატრაციის შესახებ	28/5/1970		X	X	
072	კონვენცია საერთაშორისო მიმოქცევაში არსებული ფასიანი ქაღალდების მოქმედების შეზღუდვის შესახებ	28/5/1970	11/2/1979	X	X	
073	ევროპული კონვენცია სისხლის სამართლის საქმეებზე გამოძიების გადაცემის შესახებ	15/5/1972	30/3/1978	X	X	
074	ევროპული კონვენცია სახელმწიფო იმუნიტეტის შესახებ	16/5/1972	11/6/1976	X	X	
074A	სახელმწიფო იმუნიტეტის შესახებ ევროპული კონვენციის დამატებითი ოქმი	16/5/1972	22/5/1985	X	X	
075	ევროპული კონვენცია ფულად ვალდებულებათა შესახებ	16/5/1972		X	X	
076	ევროპული კონვენცია დროის ლიმიტის გამოთვლის შესახებ	16/5/1972	28/4/1983	X	X	
077	კონვენცია ანდერძთა რეგისტრაციის სქემის დაფუძნების შესახებ	16/5/1972	20/3/1976	X	X	
078	ევროპული კონვენცია სოციალური დაცვის შესახებ	14/12/1972	1/3/1977	X	X	
078A	დამატებითი შეთანხმება სოციალური დაცვის ევროპული კონვენციის გამოყენების შესახებ	14/12/1972	1/3/1977	X	X	
079	ევროპული კონვენცია ავტოსატრანსპორტო საშუალებათა მიერ მიყენებულ ზიანზე სამოქალაქო პასუხისმგებლობის შესახებ	14/5/1973		X	X	

080	შეთანხმება გვამების გადაადგილების შესახებ	26/10/1973	11/11/1975	X	X	
081	ტელემაუნყებლობის დაცვის შესახებ ევროპული შეთანხმების ოქმის დამატებითი ოქმი	14/1/1974	31/12/1974	X	X	
082	ევროპული კონვენცია კაცობრიობის წინაშე დანაშაულისა და ომის დანაშაულისათვის წესდებით დადგენილი შეზღუდვების გამოუყენებლობის შესახებ	25/1/1974	27/6/2003	X	X	
083	ევროპული კონვენცია ფერმერთა სოციალური დაცვის შესახებ	6/5/1974	17/6/1977	X	X	
084	ევროპული შეთანხმება ფერთა მიხედვით დაჯგუფებული ქსოვილების გაცვლაზე	17/9/1974	23/4/1977	X	X	X
085	ევროპული კონვენცია ქორწინების გარეშე დაბადებულ ბავშვთა სამართლებრივი სტატუსის შესახებ	15/10/1975	11/8/1978	X	X	
086	ექსტრადიციის შესახებ ევროპული კონვენციის დამატებითი ოქმი	15/10/1975	20/8/1979	X	X	
087	ევროპული კონვენცია სოფლის მეურნეობის მიზნებისთვის ცხოველთა დაცვის შესახებ	10/3/1976	10/9/1978	X	X	X
088	ევროპული კონვენცია სატრანსპორტო საშუალების მართვის უფლების ჩამორთმევის საერთაშორისო შედეგების შესახებ	3/6/1976	28/4/1983	X	X	
089	ფერთა მიხედვით დაჯგუფებული ქსოვილების გაცვლაზე ევროპული შეთანხმების დამატებითი ოქმი	24/6/1976	23/4/1977	X	X	X
090	ევროპული კონვენცია ტერორიზმის აღკვეთის შესახებ	27/1/1977	4/8/1978			
091	ევროპული კონვენცია პროდუქტებზე პასუხისმგებლობის შესახებ პერსონალური დაზიანებისა და სიკვდილის დროს	27/1/1977		X	X	
092	დამატებითი შეთანხმება სამართლებრივი დახმარების თხოვნის გადაცემის შესახებ	27/1/1977	28/2/1977	X	X	
093	ევროპული კონვენცია მიგრანტი მუშების სამართლებრივი სტატუსის შესახებ	24/11/1977	1/5/1983			
094	ევროპული კონვენცია ადმინისტრაციულ საქმეებთან დაკავშირებული დოკუმენტების საზღვარგარეთ მომსახურების შესახებ	24/11/1977	1/11/1982	X	X	

095	მრავალი ქვეყნის მოქალაქეობის შემთხვევების შემცირებაზე და მრავალი ქვეყნის მოქალაქეობის შემთხვევაში სამხედრო ვალდებულებათა შესახებ კონვენციის შემსწორებელი ოქმი	24/11/1977	8/9/1978	X	X	
096	მრავალი ქვეყნის მოქალაქეობის შემთხვევების შემცირებაზე და მრავალი ქვეყნის მოქალაქეობის შემთხვევაში სამხედრო ვალდებულებათა შესახებ კონვენციის დამატებითი ოქმი	24/11/1977	17/10/1983	X	X	
097	უცხოეთის კანონმდებლობაზე ინფორმაციის შესახებ ევროპული კონვენციის დამატებითი ოქმი	15/3/1978	31/8/1979	X	X	
098	ექსტრადიციის შესახებ ევროპული კონვენციის მეორე დამატებითი ოქმი	17/3/1978	5/6/1983	X	X	
099	სისხლის სამართლის საქმეებზე ურთიერთდახმარების შესახებ ევროპული კონვენციის დამატებითი ოქმი	17/3/1978	12/4/1982	X	X	
100	ევროპული კონვენცია ადმინისტრაციულ საკითხებზე ინფორმაციისა და მტკიცებულებათა საზღვარგარეთ მოპოვების შესახებ	15/3/1978	1/1/1983	X	X	
101	ევროპული კონვენცია პირთა მიერ ცეცხლსასროლი იარაღის შექმნისა და ფლობის კონტროლის შესახებ	28/6/1978	1/7/1982	X	X	
102	ევროპული კონვენცია ცხოველების დახოცვისაგან დაცვის შესახებ	10/5/1979	11/6/1982	X	X	X
103	ევროპული კონვენციის დამატებითი ოქმი ცხოველების დაცვის შესახებ საერთაშორისო ტრანსპორტირების დროს	10/5/1979	7/11/1989	X	X	X
104	კონვენცია ევროპის გარეული სამყაროსა და ბუნების ბინადართა შენარჩუნების შესახებ	19/9/1979	1/6/1982	X	X	X
105	ევროპული კონვენცია ბავშვთა მეურვეობასთან მიმართებაში გადანაცვებისა და ბავშვთა მეურვეობის გაუქმების ცნობისა და ძალაში შესვლის შესახებ	20/5/1980	1/9/1983	X	X	
106	ადმინისტრაციულ-ტერიტორიულ ერთეულებს ან ხელისუფლების ორგანოებს შორის ტრანსსასაზღვრო თანამშრომლობის შესახებ სახელმძღვანელო ევროპული კონვენცია	21/5/1980	22/12/1981	X		

107	ევროპული შეთანხმება ლტოლვილებზე პასუხისმგებლობის გადაცემის შესახებ	16/10/1980	1/12/1980	X	X
108	კონვენცია პირთა დაცვის შესახებ პერსონალური მონაცემების ავტომატური დამუშავებისას	28/1/1981	1/10/1985	X	X
109	ევროპული შეთანხმების დამატებითი ოქმი ადამიანური წარმოშობის თერაპიულ ნივთიერებათა გაცვლის შესახებ	1/1/1983	1/1/1985	X	X
110	სამედიცინო, ქირურგიული და ლაბორატორიული მონოპოლიზების იმპორტზე გადასახადების გარეშე საავადმყოფოებსა და სხვა სამედიცინო ინსტიტუტებში დიაგნოზისა და მკურნალობის მიზნით გამოყენების შესახებ დროებითი შეთანხმების დამატებითი ოქმი	1/1/1983	1/1/1985	X	X
111	სისხლის ჯგუფების დასადგენი რეაქტივების გაცვლის შესახებ ევროპული შეთანხმების დამატებითი ოქმი	1/1/1983	1/1/1985	X	X
112	ევროპული კონვენცია მსჯავრდებულ პირთა გადაცემის შესახებ	21/3/1983	1/7/1985	X	X
113	ტელემაუნყებლობის დაცვის შესახებ ევროპული შეთანხმების ოქმზე დამატებითი ოქმი	21/3/1983	1/1/1985	X	X
114	ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის ევროპული კონვენციის მე-6 ოქმი სიკვდილით დასჯის გაუქმებასთან დაკავშირებით	28/4/1983	1/3/1985		
115	სარეცხ და სანმენდ პროდუქტებში გარკვეული სახის ნივთიერებათა გამოყენების აკრძალვის შესახებ ევროპული შეთანხმების შემსწორებელი ოქმი	25/10/1983	1/11/1984	X	X
116	ევროპული კონვენცია ძალადობის შედეგად დანაშაულით დაზარალებულთა კომპენსაციის შესახებ	24/11/1983	1/2/1988	X	X
117	ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის ევროპული კონვენციის მე-7 ოქმი	22/11/1984	1/11/1988		
118	ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის ევროპული კონვენციის მე-8 ოქმი	19/3/1985	1/1/1990		
119	ევროპული კონვენცია კულტურულ საკუთრებასთან დაკავშირებულ დანაშაულებათა შესახებ	23/6/1985		X	X

120	ევროპული კონვენცია სპორტული შეჯიბრებებსა და განსაკუთრებით საფეხბურთო მატჩებზე მაცურებლის მხრიდან გამოვლენილი ძალადობისა და არასათანადო ქცევის შესახებ	19/8/1985	1/11/1985	X	X	
121	კონვენცია ევროპის არქიტექტურული მემკვიდრეობის დაცვის შესახებ	3/10/1985	1/12/1987	X	X	X
122	ევროპული ქარტია ადგილობრივი თვითმმართველობის შესახებ	15/10/1985	1/9/1988			
123	ევროპული კონვენცია ხერხემლიან ცხოველთა დაცვის შესახებ, რომლებიც გამოიყენება ექსპერიმენტებისა და სამეცნიერო მიზნებისათვის	18/3/1986	1/1/1991	X	X	X
124	ევროპული კონვენცია საერთაშორისო არასამთავრობო ორგანიზაციათა სამართალსუბიექტად აღიარების შესახებ	24/4/1986	1/1/1991	X	X	
125	ევროპული კონვენცია შინაურ ცხოველთა დაცვის შესახებ	13/11/1987	1/5/1992	X	X	
126	ევროპული კონვენცია ნამებისა და არაადამიანური ან დამამცირებელი მოპყრობის ან დასჯის აღკვეთის შესახებ	26/11/1987	1/2/1989	X	X	
127	კონვენცია საგადასახადო საქმეებში ადმინისტრაციული ურთიერთდახმარების შესახებ	25/1/1988	1/4/1995	X	X	
128	ევროპის სოციალური ქარტიის დამატებითი ოქმი	5/5/1988	4/9/1992			
129	1980 წლის 17 ოქტომბრის შეთანხმების გამოყენების შესახებ შეთანხმება, რომელიც შეეხება დროებითი საცხოვრისის მქონე პირთა სამედიცინო უზრუნველყოფას	26/5/1988		X		
130	კონვენცია შიდა ვაჭრობის შესახებ	20/4/1989	1/10/1991	X	X	X
131	მესამე დამატებითი ოქმი ევროპული შეთანხმების ოქმზე ტელემაუნყებლობის დაცვის შესახებ	20/4/1989		X	X	
132	ევროპული კონვენცია ტრანსსასაზღვრო ტელევიზიის შესახებ	5/5/1989	1/5/1993	X	X	X
133	შიდა ვაჭრობის შესახებ კონვენციის ოქმი	11/9/1989	1/10/1991			
134	ევროპული კონვენცია მსჯავრდებულ პირთა გადაცემის შესახებ	16/11/1989	1/11/1992	X	X	
135	დოპინგსანინაალმდეგო კონვენცია	16/11/1989	1/3/1990	X	X	
136	ევროპული კონვენცია გაკოტრების ზოგიერთი საერთაშორისო ასპექტის შესახებ	5/6/1990		X	X	

137	ევროპის საბჭოს პრივილეგიებისა და იმუნიტეტების შესახებ გენერალური შეთანხმების მეხუთე დამატებითი ოქმი	18/6/1990	1/11/1991			
138	ევროპული კონვენცია უნივერსიტეტებში სწავლის ხანგრძლივობის ექვივალენტურობის შესახებ	6/11/1990	1/1/1991	X	X	X
139	სოციალური დაცვის ევროპული კოდექსი (შესწორებული)	6/11/1990		X	X	X
140	ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის ევროპული კონვენციის მე-9 ოქმი	6/11/1990	1/10/1994			
141	კონვენცია ფულის გათეთრების, დანაშაულებრივი საქმიანობის შედეგად მოპოვებული შემოსავლების მოძიების, ამოღებისა და კონფისკაციის შესახებ	8/11/1990	1/9/1993	X	X	
142	ევროპის სოციალურ ქარტიაში შესწორებების შემტანი ოქმი	21/10/1991				
143	არქეოლოგიური მემკვიდრეობის დაცვის ევროპული კონვენცია (შესწორებული)	16/1/1992	25/5/1995	X	X	X
144	კონვენცია უცხოელთა საზოგადოებრივ ცხოვრებასა და ადგილობრივ დონეზე მონაწილეობის შესახებ	5/2/1992	1/5/1997	X	X	
145	სოფლის მეურნეობის მიზნებისათვის ცხოველთა დაცვის შესახებ ევროპული კონვენციის შემსწორებელი ოქმი	6/2/1992		X	X	X
146	ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის ევროპული კონვენციის მე-10 ოქმი	25/3/1992				
147	ევროპული კონვენცია კინემატოგრაფიულ კოპროდუქციაზე	2/10/1992	1/4/1994	X	X	
148	ევროპული ქარტია რეგიონული ან უმცირესობათა ენების შესახებ	5/11/1992	1/3/1998	X	X	
149	ბიპატრიდობის შემთხვევების შემცირებისა და ბიპატრიდობის შემთხვევაში სამხედრო ვალდებულებათა შესახებ კონვენციის მე-2 შემსწორებელი ოქმი	2/2/1993	24/3/1995	X	X	
150	კონვენცია გარემოსათვის საშიში საქმიანობით გამოწვეული ზიანისათვის სამოქალაქო პასუხისმგებლობის შესახებ	21/6/1993		X	X	X
151	წამებისა და არაადამიანური ან დამამცირებელი მოპყრობის ან დასჯის აღკვეთის ევროპული კონვენციის დამატებითი 1-ლი ოქმი	4/11/1993	1/3/2002			

152	წამებისა და არაადამიანური ან დამამცირებელი მოპყრობის ან დასჯის აღკვეთის ევროპული კონვენციის დამატებითი მე-2 ოქმი	4/11/1993	1/3/2002			
153	ევროპული კონვენცია სატელიტით ტრანსსასაზღვრო მაუწყებლობის სფეროში საავტორო სამართლისა და მომიჯნავე უფლებებთან დაკავშირებულ საკითხებზე	11/5/1994		X	X	
154	სოციალურ უსაფრთხოებაზე ევროპული კონვენციის დამატებითი ოქმი	11/5/1994		X	X	
155	ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის ევროპული კონვენციის მე-11 ოქმი, კონტროლის არსებული მექანიზმის რესტრუქტურის შესახებ	11/5/1994	1/11/1998			
156	გაერო-ს ნარკოტიკულ საშუალებათა და ფსიქოტროპულ ნივთიერებათა უკანონო გადაზიდვის შესახებ კონვენციის მე-17 მუხლის იმპლემენტაციის შესახებ შეთანხმება, ზღვით ნარკოტიკულ ნივთიერებათა უკანონოდ გადაზიდვის შესახებ	31/1/1995	1/5/2000	X	X	
157	ჩარჩო-კონვენცია ეროვნულ უმცირესობათა დაცვის შესახებ	1/2/1995	1/2/1998	X	X	
158	ევროპის სოციალური ქარტიის დამატებითი ოქმი, რომლითაც უზრუნველყოფილია კოლექტიურ საჩივართა სისტემა	9/11/1995	1/7/1998			
159	ადმინისტრაციულ-ტერიტორიულ ერთეულებს ან ხელისუფლების ორგანოებს შორის ტრანსსასაზღვრო თანამშრომლობის შესახებ სახელმძღვანელო ევროპული კონვენციის დამატებითი ოქმი	9/11/1995	1/12/1998	X		
160	ევროპული კონვენცია ბავშვთა უფლებების გამოყენების შესახებ	25/1/1996	1/7/2000	X	X	X
161	ევროპული შეთანხმება ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს საქმის წარმოებაში მონაწილე პირთა შესახებ	5/3/1996	1/1/1999			
162	ევროპის საბჭოს პრივილეგიებზე და იმუნიტეტებზე გენერალური შეთანხმების მე-6 ოქმი	5/3/1996	1/11/1998			
163	ევროპის სოციალური ქარტია (შესწორებული)	3/5/1996	1/7/1999			

164	კონვენცია ბიოლოგიასა და მედიცინაში ადამიანის უფლებათა და ღირსების დაცვის შესახებ: კონვენცია ადამიანის უფლებათა და ბიომედიცინის შესახებ	4/4/1997	1/12/1999	X	X	X
165	კონვენცია ევროპის რეგიონში უმაღლეს განათლებასთან დაკავშირებულ კვალიფიკაციათა ცნობის შესახებ	11/4/1997	1/2/1999	X	X	X
166	ევროპული კონვენცია მოქალაქეობის შესახებ	6/11/1997	1/3/2000	X	X	
167	მსჯავრდებულ პირთა გადაცემის შესახებ კონვენციის დამატებითი ოქმი	18/12/1997	1/6/2000	X	X	
168	ბიოლოგიასა და მედიცინაში ადამიანის უფლებათა და ღირსების დაცვის კონვენციის დამატებითი ოქმი ადამიანის კლონირების აკრძალვის შესახებ	12/1/1998	1/3/2001	X	X	X
169	ადმინისტრაციულ-ტერიტორიულ ერთეულებსა და ხელისუფლების ორგანოებს შორის ტრანსსასაზღვრო თანამშრომლობის შესახებ სახელმძღვანელო ევროპული კონვენციის დამატებითი მე-2 ოქმი	5/5/1998	1/2/2001	X		
170	ექსპერიმენტების ან სამეცნიერო მიზნებისათვის გამოყენებული ხერხემლიანი ცხოველების დაცვის შესახებ ევროპული კონვენციის შემსწორებელი ოქმი	22/6/1998		X	X	X
171	ტრანსსასაზღვრო ტელევიზიის შესახებ ევროპული კონვენციის შემსწორებელი ოქმი	1/10/1998	1/3/2002	X	X	X
172	კონვენცია სისხლის სამართლის მეშვეობით გარემოს დაცვის შესახებ	4/11/1998		X	X	
173	სისხლის სამართლის კონვენცია კორუფციის შესახებ	27/1/1999	1/7/2002	X	X	X
174	სამოქალაქო სამართლის კონვენცია კორუფციის შესახებ	4/11/1999	1/11/2003	X	X	X
175	ევროპული კონვენცია ახალგაზრდებისათვის ტრანსნაციონალური გრძელვადიანი ნებაყოფლობითი სამსახურის ნახალისების შესახებ	11/5/2000		X		
176	ევროპის ლანდშაფტების კონვენცია	20/10/2000	1/3/2004	X		
177	ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის ევროპული კონვენციის მე-12 ოქმი	4/11/2000	1/4/2005			

178	ევროპული კონვენცია პირობით ხელმისაწვდომობაზე დაფუძნებული ან მის შემცველ მომსახურებათა სამართლებრივი დაცვის შესახებ	24/1/2001	1/7/2003	X	X	X
179	სამართლებრივი დახმარების თხოვნის გადაცემის შესახებ ევროპულ შეთანხმებაზე დამატებითი ოქმი	4/10/2001	1/9/2002	X	X	
180	კონვენცია ინფორმაციისა და სამართლებრივი თანამშრომლობის შესახებ „საინფორმაციო საზოგადოების მომსახურებებთან“ მიმართებაში	4/10/2001		X	X	X
181	პირთა დაცვის შესახებ პერსონალური მონაცემების ავტომატური დამუშავებისას კონვენციის დამატებითი ოქმი მეთვალყურე ორგანოთა და საზღვრებს მიღმა მონაცემთა მიმოქცევასთან დაკავშირებით	8/11/2001	1/7/2004	X	X	X
182	სისხლის სამართლის საქმეებში ურთიერთდახმარების შესახებ ევროპული კონვენციის მე-2 დამატებითი ოქმი	8/11/2001	1/2/2004	X	X	
183	ევროპული კონვენცია აუდიოვიზუალური მემკვიდრეობის დაცვის შესახებ	8/11/2001		X	X	X
184	აუდიოვიზუალური მემკვიდრეობის დაცვის შესახებ ევროპული კონვენციის ოქმი სატელევიზიო პროდუქციათა დაცვის შესახებ	8/11/2001		X	X	X
185	კონვენცია კიბერდანაშაულზე	23/11/2001	1/7/2004	X	X	
186	ბიოლოგიასა და მედიცინაში ადამიანის უფლებათა და ღირსების დაცვის კონვენციის დამატებითი ოქმი ადამიანის ორგანოთა და ადამიანური წარმოშობის ქსოვილების გადანერგვის შესახებ	24/1/2002		X	X	X
187	ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციის მე-13 ოქმი, ნებისმიერ პირობებში სიკვდილით დასჯის გაუქმების შესახებ	3/5/2002	1/7/2003			
188	დოპინგსაწინააღმდეგო კონვენციის დამატებითი ოქმი	12/9/2002	1/4/2004	X	X	
189	კიბერ-დანაშაულზე კონვენციის დამატებითი ოქმი, კომპიუტერული სისტემების მეშვეობით ჩადენილი რასისტული და ქსენოფობიური ხასიათის ქმედებათა ინკრიმინირების შესახებ	28/1/2003		X	X	

190	ტერორიზმის წინააღმდეგ ბრძოლის ევროპული კონვენციის შემსწორებელი ოქმი	15/5/2003				
191	კორუფციაზე სისხლის სამართლის კონვენციის დამატებითი ოქმი	15/5/2003	1/2/2005	X	X	X
192	კონვენცია ბავშვებთან კონტაქტის შესახებ	15/5/2003		X	X	X
193	ევროპული კონვენცია ცხოველთა დაცვის შესახებ საერთაშორისო ტრანსპორტირების დროს (განახლებული)	6/11/2003		X	X	X
194	ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციის მე-14 ოქმი, კონვენციის საზედამხედველო სისტემაში შესწორებების შეტანის შესახებ	13/5/2004				
195	ბიოლოგიასა და მედიცინაში ადამიანის უფლებების და ღირსების დაცვის კონვენციის დამატებითი ოქმი ბიოსამედიცინო კვლევების შესახებ	25/1/2005		X	X	X

სულ: 197 ხელშეკრულება

დანართი IV

წილობრივ შეთანხმებათა ნუსხა

ევროპის საბჭოს განვითარების ბანკი

უმთავრესი დოკუმენტები: R(56)9-16/04/1956 - მმართველი უწყების გადაწყვეტილება - 28/06/1999 - წესდება

ამ წილობრივი შეთანხმების ფარგლებში გაფორმებულ იქნა ევროპის საბჭოს პრივილეგიებსა და იმუნიტეტებზე გენერალური შეთანხმების მესამე დამატებითი ოქმი (ETS No. 28).

წილობრივი შეთანხმება

სოციალური და სამოქალაქო ჯანმრთელობის სფეროში

უმთავრესი დოკუმენტები: R(59)23-16/11/1959-R(61)40-16/12/1961-R(96)34-02/10/1996-R(96)35-02/10/1996

ამ წილობრივი შეთანხმების ფარგლებში გაფორმებულ იქნა ორი ევროპული ხელშეკრულება: კონვენცია ევროპული ფარმაკოპეის შემუშავების შესახებ (ETS No.50) და ევროპული შეთანხმება სარეცხ და სანმენდ პროდუქტებში გარკვეული სახის ნივთიერებათა გამოყენების აკრძალვის შესახებ (ETS No.64).

კონვენცია ევროპული ფარმაკოპეის შემუშავების შესახებ

უმთავრესი დოკუმენტები: ევროპის საბჭოს ხელშეკრულებათა სერია No.50.

ევროპული ბარათი

სამუდამო ხეიბრობაში მყოფ ადამიანთათვის

(ბარათის შემოღება ვერ მოხერხდა. 1977 წლის 4 ნოემბრის რეზოლუციის დანართის მე-4 მუხლი შემდეგნაირად იკითხება: „თითოეული მონაწილე ქვეყნის მთავრობა ცნობს სხვა მონაწილე სახელმწიფოს შესაბამისი უწყებების მიერ გაცემულ ბარათს საკუთარი ტერიტორიის ფარგლებში“).

ნარკოტიკების მოხმარებასთან და ნარკოტიკების უკანონო გადაზიდვასთან ბრძოლის თანამშრომლობის ჯგუფი (პომპიდუს ჯგუფი)

უმთავრესი დოკუმენტები: R(80)2-27/03/1980-R(80)15-17/09/1980

მასიური ბუნებრივი და ტექნოლოგიური კატასტროფების თავიდან აცილების, თავდაცვისა და დახმარების ორგანიზების თანამშრომლობის ჯგუფი (EUR-OPA)

უმთავრესი დოკუმენტი: R(87)2-20/03/1987

შემოქმედებითი კინემატოგრაფიული და აუდიოვიზუალური ნაშრომების გავრცელებისა და თანაწარმოების ევროპული თანადგომის ფონდი (Eurimages)

უმთავრესი დოკუმენტები: R(88)15-26/10/1988 (შესწორებული როგორც R(89)6-15/06/1989-R(90)34-30/11/1990-R(92)3-10/02/1992-R(93)10-03/04/1993-R(98)10-02/07/1998)

გლობალური ურთიერთდამოკიდებულებისა და სოლიდარობის ევროპული ცენტრი (ჩრდილოეთი-სამხრეთის ცენტრი)

უმთავრესი დოკუმენტები: R(89)14-16/11/1989-R(93)51-21/10/1993

წილობრივი შეთანხმება ევროპაში ახალგაზრდების მობილურობის გაადვილებისა და ნახალისების მიზნით ახალგაზრდული ბარათების შემოღების შესახებ

უმთავრესი დოკუმენტი: R(91)20-13/09/1991

ევროპის აუდიოვიზუალური ობსერვატორია

უმთავრესი დოკუმენტები: R(92)70-15/12/1992-R(97)4-20/03/1997-Res(2000)7-21/09/2000

თანამედროვე ენების ევროპული ცენტრის დამაარსებელი გაფართოებული წილობრივი შეთანხმება (გრაცის ცენტრი)

უმთავრესი დოკუმენტები: R(94)10-08/04/1994-R(98)11-02/07/1998

კორუფციის წინააღმდეგ სახელმწიფოთა ჯგუფის დამაარსებელი შეთანხმება (GRECO)

უმთავრესი დოკუმენტები: R(98)7-05/05/1998-R(99)5-01/05/1999

**ევროპული კომისია დემოკრატიისათვის სამართლის
მეშვეობით (ვენეციის კომისია)**

უმთავრესი დოკუმენტები: Res(2000)3-21/02/2002 (შესწორებული წეს-
დება) -R(90)6-10/05/1990

დანართი V

ევროპის საბჭოსა და სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციებს შორის გაფორმებულ შეთანხმებათა ნუსხა

შეთანხმება ევროპის საბჭოსა და ევროპის ეკონომიკური თანამშრომლობის ორგანიზაციას შორის (OEEC) (დამატებითი ტექსტებითურთ) - 1951 წლის მარტი. 1961 წელს ეს ორგანიზაცია იქცა ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაციად (OECD).

www.oecd.org

ევროპის საბჭოსა და ევროპის ქვანახშირისა და ფოლადის თანამეგობრობას შორის ურთიერთობებთან დაკავშირებული ოქმი - 1951 წლის 18 აპრილი. 1965 წლის 8 აპრილს ევროპის ქვანახშირისა და ფოლადის თანამეგობრობის ინსტიტუტები შეერწყა ევროპული ეკონომიკური თანამეგობრობისა და ევროატომის ინსტიტუტებს, ამ მომენტიდან საერთო კომისიითა და საბჭოთი. პარიზის ხელშეკრულების ვადის გასვლის შემდეგ, 2002 წლის 23 ივლისს, ქვანახშირისა და ფოლადის სექტორები მოქცეულ იქნა ევროკავშირში, რამაც ოქმი აქცია უსარგებლოდ.

www.europa.eu.int/obj/treaties/en/entoc29.htm

შეთანხმება ევროპის საბჭოს გენერალურ სამდივნოსა და ბრიუსელის ხელშეკრულების ორგანიზაციის გენერალურ სამდივნოს შორის - 1951 წლის 15 ნოემბერი. 1954 წლის 23 ოქტომბერს ბრიუსელის ხელშეკრულება იქნა შესწორებული გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკისა და იტალიის განწევრიანების მიზნით, რასაც მოჰყვა დასავლეთ ევროპული კავშირის შექმნა (WEU). 2000 წლის ნოემბერში მისი პრეროგატივების უმრავლესობა გადაეცა ევროკავშირს.

www.weu.int

შეთანხმება ევროპის საბჭოსა და შრომის საერთაშორისო ორგანიზაციას შორის - 1951 წლის 23 ნოემბერი.

www.ilo.org

შეთანხმება ევროპის საბჭოს გენერალურ სამდივნოსა და გაერო-ს სამდივნოს შორის - 1951 წლის 15 დეკემბერი. ამ შეთანხმების განახლება განხორციელდა 1971 წელს, ევროპის საბჭოსა და გაერო-ს სამდივნოს შორის სამეკავშირეო და თანამშრომლობის შეთანხმების გაფორმებით.

www.un.org

შეთანხმება ევროპის საბჭოს გენერალურ სამდივნოსა და ევროპიდან მიგრანტთა გადინების სამთავრობათაშორისო დროებითი კომიტეტის დირექტორს შორის - 1952 წლის 25 თებერვალი. 1951 წელს ბელგიისა და აშშ-ს ინიციატივით ბრიუსელში გამართულ მიგრაციის საერთაშორისო კონფერენციაზე დაარსებული, ევროპიდან მიგრანტთა გადინების სამთავრობათაშორისო დროებითი კომიტეტი 1989 წელს იქცა მიგრაციის საერთაშორისო ორგანიზაციად (IOM), რაც მოჰყვა 1953 წლის კონსტიტუციის შესწორებასა და რატიფიკაციას.

www.iom.int

ევროპის საბჭოს ურთიერთობები გაერო-ს ლტოლვილთა უმაღლესი კომისრის ბიუროსთან და გაერო-ს ბავშვთა საერთაშორისო საგანგებო ფონდთან (წერილების ურთიერთგაცვლა გაერო-ს გენერალურ მდივანსა და ევროპის საბჭოს გენერალურ მდივანს შორის - 3-28 ივლისი, 1952 წ.). ამ შეთანხმებას 1999 წელს თან დაერთო ურთიერთგაგების მემორანდუმი.

www.unhcr.ch

შეთანხმება ევროპის საბჭოს გენერალურ მდივანსა და მსოფლიო ჯანდაცვის ორგანიზაციის ევროპის რეგიონული ბიუროს დირექტორს შორის - 1952 წლის 9 სექტემბერი.

www.who.int

შეთანხმება ევროპის საბჭოსა და გაერო-ს განათლების, მეცნიერებისა და კულტურის ორგანიზაციას შორის - 1952 წლის 10 ნოემბერი.

www.unesco.org

შეთანხმება ევროპის საბჭოს გენერალურ მდივანსა და ინდუსტრიული საკუთრებისა და ლიტერატურული და მხატვრული ნამუშევრების დაცვის შერეული საერთაშორისო ბიუროების დირექტორს შორის - 1952 წლის 22 აპრილი. ეს პატარა ორგანიზაცია იყო წინამორბედი მსოფლიო ინტელექტუალური საკუთრების ორგანიზაციისა (WIPO), რომელიც დაეფუძნა 1967 წლის 14 ივლისს ქ. სტოკჰოლმში ხელმოწერილ კონვენციას, მსოფლიო საერთაშორისო საკუთრების ორგანიზაციის შექმნის შესახებ. მისი შტაბ-ბინა მდებარეობს ჟენევაში. 1974 წლის 17 დეკემბერს ორგანიზაცია იქცა გაერო-ს ორგანიზაციათა სისტემის სპეციალიზებულ სააგენტოდ.

www.wipo.org

შეთანხმება ევროპის საბჭოსა და კერძო სამართლის ერთიანობისათვის საერთაშორისო ინსტიტუტის შორის - 1954 წლის 12 იანვარი.

www.unidroit.org

ურთიერთობები ევროპის საბჭოსა და ტრანსპორტის მინისტრთა ევროპულ კონფერენციას შორის - 1954 წლის 17 მარტი.

www.oecd.org

შეთანხმება ევროპის საბჭოსა და სამოქალაქო სტატუსის საერთაშორისო კომისიას შორის (წერილების ურთიერთგაცვლა, 1955 წლის 28 და 31 ოქტომბერი). დამკვირვებლის რანგში, ევროპის საბჭოს რეგულარულად ინვევენ კომისიის ზოგად შეხვედრებზე და კომისია დამკვირვებლის სახით რეგულარულ დონეზეა წარმოდგენილი ექსპერტთა კომიტეტებში, რომლებიც იხილავენ მის და მის სხვადასხვა წევრთა სფეროებში მოქცეულ საკითხებს.

www.ciec1.org

ევროპის საბჭოს ურთიერთობები ევროპის სამოქალაქო ავიაციის კონფერენციასთან (ECAC) - 1955 წლის 19 ნოემბერი. 1993 წლის 22 აპრილის პარიზის 22-ე შუალედურ სხდომაზე და საკუთარი კონსტიტუციის პირველ სრულ გადახედვასთან დაკავშირებით, კონფერენციის წევრი ქვეყნების სამოქალაქო ავიაციის გენერალურმა დირექტორებმა, ფრანგულ დასახელებაში ცნება „კომისია“ შეცვალეს „კონფერენციით“, რათა თავიდან აეცილებინათ სხვა ნებისმიერ ორგანიზაციასთან აღრევა.

www.ecac-ceac.org

შეთანხმება ევროპის საბჭოსა და კერძო საერთაშორისო სამართლის ჰააგის კონფერენციას შორის - 1955 წლის 13 დეკემბერი.

www.hcch.net

შეთანხმება ევროპის საბჭოსა და გაერო-ს საკვებისა და სოფლის მეურნეობის ორგანიზაციას შორის - 1956 წლის 11 იანვარი.

www.fao.org

ფინანსური შეთანხმება ევროპის საბჭოს გენერალურ სამდივნოსა და ევროპის ფოლადისა და ქვანახშირის ორგანიზაციის (ECSC) საერთო ასამბლეის გენერალურ სამდივნოს შორის - 1957 წლის 15 თებერვალი.

www.europa.eu.int/abc/obj/treaties/en/ento29.htm

შეთანხმება ინდუსტრიული საკუთრებისა და ლიტერატურული და მხატვრული ნამუშევრების დაცვის შერეულ საერთაშორისო ბიუროებსა და

ევროპის საბჭოს შორის - 1957 წლის 28 მაისი. ამ შეთანხმებით შეიცვალა მისი წინამორბედი ვერსია, გაფორმებული 1953 წლის აპრილში, წერილების ურთიერთგაცვლის შედეგად.

www.wipo.org

შეთანხმება ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტსა და ევროპის ატომური ენერჯის თანამეგობრობის კომისიას შორის (EURATOM) - 1959 წლის 18 აგვისტო.

www.europa.eu.int/abc/obj/treaties/en/entoc38.htm

შეთანხმება ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტსა და ევროპის ეკონომიკური თანამეგობრობის კომისიას შორის და ქ. ბრიუსელში ევროპის საბჭოს სამეკავშირეო ბიუროს დაარსებასთან დაკავშირებული დოკუმენტები - 1959 წლის 18 აგვისტო. ევროპულ თანამეგობრობებთან ქ. ბრიუსელში ევროპის საბჭოს სამეკავშირეო ბიუროს დაარსების შესახებ გადაწყვეტილება მიღებულ იქნა ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის მიერ, 1974 წლის 6 მაისს მიღებული (74) 13 რეზოლუციით.

www.pages.infinet.net/ivhl/cee.html

შეთანხმება ევროპის საბჭოსა და სისხლის სამართლის პოლიციის საერთაშორისო ორგანიზაციას შორის (INTERPOL) - 1960 წლის 1-9 თებერვალი (წერილების ურთიერთგაცვლა).

www.interpol.int

შეთანხმება შრომის საერთაშორისო ორგანიზაციასა და ევროპის საბჭოს შორის, საერთაშორისო პროფესიული სწავლების საინფორმაციო და კვლევითი ცენტრის დაარსებისა და მისი საქმიანობის შესახებ - 1960 წლის 8 დეკემბერი.

www.ilo.org

შეთანხმება ევროპის საბჭოსა და ევროპის თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაციას შორის (მონონებული ორგანიზაციის საბჭოს მიერ 1962 წლის 9 იანვარს, ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის მიერ კი 1962 წლის 1 თებერვალს (რეზოლუცია (62) 4)).

www.oecd.org

შეთანხმება ევროპის საბჭოსა და ბუნებისა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის საერთაშორისო კავშირს შორის - 1962 წლის 18 დეკემბერი. ეს ორგანიზაცია დაარსებულ იქნა ფონტენბლოს (საფრანგეთი) საერთაშორისო კონფერენციაზე 1948 წლის 5 ოქტომბერს, როგორც ბუნების დაცვის საერთაშორისო კავშირი (IUPN). ორგანიზაციამ შეიცვალა სახელი და 1956 წელს გახდა ბუნებისა და ბუნებრივი რე-

სურსების დაცვის საერთაშორისო კავშირი (IUCN). 1990 წელს მისი სახელი შემოკლდა და იქცა მსოფლიო დაცვის კავშირად - IUCN .
www.iucn.org

შეთანხმება ევროპის საბჭოსა და ევროპის კულტურულ ფონდს შორის - 1965 წლის 10 ნოემბერი.
www.eurocult.org

თანამშრომლობისა და კავშირის შესახებ შეთანხმებები ევროპის საბჭოსა და გაერო-ს სამდივნოებს შორის (1971 წლის 19 ნოემბრის წერილების ურთიერთგაცვლა). ამ მემორანდუმმა განაახლა ორი ორგანიზაციის სამდივნოებს შორის სამუშაო ურთიერთობების მარეგულირებელი საშუალებები, აღწერილი 1951 წლის 15 დეკემბერს ურთიერთგაცვლილ კორესპოდენციებში ევროპის საბჭოსა და გაერო-ს გენერალურ მდივნებს შორის. 1989 წლის 17 ოქტომბერს, გაერო-ს გენერალურმა ასამბლეამ მიიღო რეზოლუცია, რომლის ძალითაც, ევროპის საბჭოს მიენიჭა დამკვირვებლის სტატუსი მის შეხვედრებზე. ამის შემდეგ, ევროპის საბჭო გენერალური ასამბლეის სხდომებს დამკვირვებლის რანგში რეგულარულად ესწრება¹.
www.un.org

თანამშრომლობის შესახებ შეთანხმება ევროპის საბჭოსა და განათლების იბერო-ამერიკულ ბიუროს შორის - 1982 წლის 21 დეკემბერი. 1985 წლის მაისში ორგანიზაცია იქცა განათლების, მეცნიერებისა და კულტურის იბერო-ამერიკული ქვეყნების ორგანიზაციად.
www.oei.es

თანამშრომლობის შეთანხმება ევროპის საბჭოსა და კულტურული და ტექნიკური თანამშრომლობის სააგენტოს შორის (ACCT) - 1983 წლის 17 მარტი. სააგენტო ფრანკოფონიის სააგენტოდ (ფრანგულენოვანი სავაჭრო სავაჭრო სააგენტო) ოფიციალურად იქცა 1997 წელს, ქ. ჰანოიში გამართულ ფრანკოფონიის მე-7 სამიტზე, მას შემდეგ, რაც განხორციელდა წესდების მოდიფიცირება. მონაწილეთა ფართო სპექტრისა და მისი სამთავრობათაშორისო სტატუსის თავისებური ბუნების გათვალისწინებით, 1999 წელს შეთანხმებულ იქნა, რომ მას დაერქმეოდა ფრანკოფონიის სამთავრობათაშორისო სააგენტო. სამთავრობათაშორისო სააგენტო ფრანკოფონიის საერთაშორისო ორგანიზაციის (OIF) მთავარი ოპერატიული უწყებაა.
www.agence.francophonie.org

1. 2000 წლის ოქტომბერში, 2001 წლის დეკემბერსა და 2002 წლის ნოემბერსა და დეკემბერში გაერო-ს, გენერალურ ასამბლეაში შედგა რამდენიმე დებატი ევროპის საბჭოსთან თანამშრომლობის გარშემო, რასაც მოჰყვა 55/3, 56/46 და 57/156 რეზოლუციების მიღება.

შეთანხმება ევროპის საბჭოსა და იბერო-ამერიკული თანამშრომლობის ინსტიტუტს შორის (წერილების ურთიერთგაცვლა 1985 წლის 20 მაისსა და 12 ივნისს). 1988 წლის ნოემბერში ინსტიტუტი გახდა საერთაშორისო თანამშრომლობის ესპანური სააგენტოს ნაწილი (AECI).

www.aeci.es

შეთანხმება ევროპის საბჭოსა და ევროპა - ლათინური ამერიკის ურთიერთობათა ინსტიტუტს შორის (IRELA) (1985 წლის 17 დეკემბრისა და 1986 წლის 13 იანვრის წერილების ურთიერთგაცვლა). ინსტიტუტმა არსებობა შეწყვიტა რამდენიმე წლის წინ.

შეთანხმება ევროპის საბჭოსა და ევროპულ თანამეგობრობას შორის - 1987 წლის 16 ივნისი. ამ შეთანხმებას თან დაერთო წერილების ურთიერთგაცვლა ევროპის საბჭოს გენერალურ მდივანსა და ევროპული თანამეგობრობების კომისიის პრეზიდენტს შორის 1996 წელს.

www.europa.eu.int/abc/obj/treaties/en/entoc05.htm

1987 წლის 13 ნოემბრის წერილების ურთიერთგაცვლა ევროპის საბჭოს გენერალურ მდივანსა და ამერიკულ სახელმწიფოთა ორგანიზაციის გენერალურ მდივანს შორის.

www.oas.org

შეთანხმება რეკონსტრუქციისა და განვითარების ევროპულ ბანკსა და ევროპის საბჭოს შორის - 1992 წლის 14 აპრილი (თან ერთვის ბანკსა და საპარლამენტო ასამბლეას შორის მიღწეული შეთანხმება 1992 წლის სექტემბერში).

www.ebrd.com

წერილების ურთიერთგაცვლა ევროპის საბჭოს გენერალურ მდივანსა და ევროპულ თანამეგობრობათა კომისიის პრეზიდენტს შორის (თან ერთვის შეთანხმება ევროპის საბჭოსა და ევროპულ თანამეგობრობას შორის 1987 წლის 16 ივნისის თარიღით) - 1996 წლის 5 ნოემბერი.

www.europa.eu.int/abc/obj/treaties/en/entoc05.htm

შეთანხმება ევროპულ თანამეგობრობასა და ევროპის საბჭოს შორის, რათა საბჭოს 1997 წლის 2 ივნისის განაწესის (EC) No. 1035/97 მე-7(3) მუხლის თანახმად, რომელიც აარსებს რასიზმისა და ქსენოფობიის საწინააღმდეგო ევროპულ სამონიტორინგო ცენტრს, დაარსებულიყო მჭიდრო თანამშრომლობა ცენტრსა და ევროპის საბჭოს შორის - 1999 წლის 10 თებერვალი.

თანამშრომლობა ევროპის საბჭოსა და გაერო-ს ლტოლვილთა უმაღლესი კომისრის ბიუროს შორის, ურთიერთგაგების მემორანდუმი - 1999 წლის 25 აგვისტო.

www.unhcr.ch

ურთიერთგაგების მემორანდუმი რეკონსტრუქციისა და განვითარების ევროპულ ბანკსა და ევროპის საბჭოს სოციალური განვითარების ფონდს შორის (რომელიც იქცა ევროპის საბჭოს განვითარების ბანკად 1999 წლის ნოემბერში) - 1999 წლის 5 მაისი.

www.ebrd.com

2000 წლის 12 აპრილს „2+2“ ფორმატის უმაღლესი დონის შეხვედრაზე ქ. ვენაში, ევროპის საბჭოსა და ეუთო-ს გენერალურ სამდივნოებს შორის ხელმოწერილ იქნა თანამშრომლობის პირობათა საერთო ნუსხა. ევროპის საბჭოსა და ეუთო-ს შორის ამ პირველი ფორმალური შეთანხმების მიზანია არსებული წარმატებული პრაქტიკის განგრძობა, ძალისხმევათა თანხვედრის თავიდან აცილება და მომავალი მოქმედებისა და თანამშრომლობის გაადვილება.

www.osce.org

სამმხრივი შეთანხმება ევროპის საბჭოს, ევროკომისიასა და მსოფლიო ჯანდაცვის ორგანიზაციას შორის, ხელმოწერილი 2001 წლის ივნისში. ევროპის საბჭო და მსოფლიოს ჯანდაცვის ორგანიზაცია თანამშრომლობენ ევროპული ჯანდაცვის კომიტეტის ფარგლებში. ბოლოდროინდელმა თანამშრომლობამ მოიცვა სტაბილურობის პაქტის ჯანმრთელობის ასპექტები და ბიოეთიკა. მედიკამენტების ხარისხის შესახებ ევროპული დირექტორატი უმთავრესი პარტნიორია ფარმაცევტული კომპონენტების ხარისხის უზრუნველყოფის სტანდარტებთან მიმართებაში, მაშინ როცა ნარკოტიკების მოხმარებასთან და ნარკოტიკების უკანონო გადაზიდვასთან ბრძოლის სათანამშრომლო ჯგუფი, ცნობილი როგორც პომპიდუს ჯგუფი, ასევე მჭიდროდ თანამშრომლობს მსოფლიო ჯანდაცვის ორგანიზაციასთან. ახლახანს, მსოფლიო ჯანდაცვის ორგანიზაციასა და ევროპის საბჭოს შორის თანამშრომლობაში ყურადღება გამახვილდა სტაბილურობის პაქტის ჯანმრთელობის ასპექტებსა და ბიოეთიკაზე. შემოთავაზებული სამმხრივი შეთანხმება ევროპის საბჭოს, ევროკომისიასა და მსოფლიო ჯანდაცვის ორგანიზაციას შორის, ხელს შეუწყობს ჯანდაცვის სექტორში სამომავლო თანამშრომლობას.

www.who.int

2001 წლის 3 აპრილს, საგარეო ურთიერთობათა ევროკომისარმა, კრის პატენმა და ევროპის საბჭოს გენერალურმა მდივანმა, ვალ-

ტერ შვიმერმა ქ. სტრასბურგში ხელი მოაწერეს ევროპის საბჭოსა და ევროკომისიას შორის თანამშრომლობისა და პარტნიორობის ერთობლივ დეკლარაციას.

www.europa.eu.int/com

www.coe.int/T/E/Com/Files/Cooperation/UE/default.asp/

დანართი VI

ევროპის საბჭოში გაფორმებული კონვენციებისა და შეთანხმებების დასკვნითი სანიმუშო დებულებანი

(მიღებული ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის მიერ 1980 წლის თებერვალში, მის 384-ე შეხვედრაზე)

A. შესავალი

1962 წლის სექტემბერში, მინისტრთა მოადგილეების 113-ე შეხვედრაზე, ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტმა მოინონა ევროპის საბჭოს ფარგლებში გაფორმებული საერთაშორისო ხელშეკრულებებისთვის ვარგის დასკვნით სანიმუშო დებულებათა საბოლოო ნიმუშის ორი ტექსტი. მათგან პირველი შეეხებოდა იმ ტიპის შეთანხმებებს, რომელთაც ხელი მოეწერება რატიფიკაციასთან და მიღებასთან დაკავშირებული დათქმების გარეშე, ხოლო მეორე კი იმ კონვენციებს, რომლებიც საჭიროებს რატიფიკაციას ან მიღებას. ევროპის საბჭოს შეთანხმებებისა და კონვენციების შემუშავებაზე მომუშავე ექსპერტთა კომიტეტებს აღნიშნული დოკუმენტები უნდა გამოეყენებინათ სახელმძღვანელო ნიმუშების სახით. არსებული შეთანხმების თანახმად, განსაკუთრებულ შემთხვევებში ან გაერო-ს საერთაშორისო სამართლის კომისიის საქმიანობის შედეგების გათვალისწინებით, სამომავლოდ მათ შესაძლოა განეცადათ ცვლილებები.

1962 წლიდან დებულებათა ეს ნიმუშები გამოყენებულ იქნა მრავალ ევროპულ კონვენციასთან და შეთანხმებასთან მიმართებაში. თუმცა, სწორედ მათმა ამგვარმა ხშირმა მოხმარებამ ცხადყო გარკვეული ცვლილებების საჭიროება. გარდა ამისა, საერთაშორისო სამართლის კომისიის საქმიანობამ, 1969 წელს მოიტანა ხელშეკრულებათა სამართლის შესახებ ვენის კონვენციის მიღება, რომელიც მხედველობაში იღებს საერთაშორისო პრაქტიკაში დაფიქსირებულ უკანასკნელ ტენდენციებს.

ამ სხვადასხვა ფაქტორის გათვალისწინების მიზნით, 1980 წლის თებერვალში, მინისტრთა კომიტეტმა მოადგილეების დონეზე გამართულ 315-ე შეხ-

ვედრაზე მოიწონა ახალი, დებულებათა ერთიანი დასკვნითი ნიმუში. ის შეეხება სახელმწიფოებს შორის გაფორმებულ კონვენციებსა და შეთანხმებებს. მინისტრთა კომიტეტი აღნიშნავს, რომ საერთაშორისო მნიშვნელობის მქონე მდინარეების დაბინძურებისგან დაცვის ევროპული კონვენციის პროექტის განხილვისას და იმისათვის, რათა ევროპის ეკონომიკურმა თანამეგობრობამ, როგორც ასეთმა, შეძლოს აღნიშნულ კონვენციასთან მიერთება, მან შეიმუშავა საბოლოო ნიმუში, რომელიც უშვებს ამგვარ შესაძლებლობას. მსგავსი დებულებები იქნა ჩადებული 1976 წლის 10 მარტის ევროპულ კონვენციაში სოფლის მეურნეობის მიზნებისთვის ცხოველთა დაცვის შესახებ, 1979 წლის 10 მაისის ევროპულ კონვენციაში ცხოველთა დახოცვისაგან დაცვის შესახებ და 1979 წლის 19 სექტემბრის კონვენციაში ევროპის გარეული სამყაროსა და ბუნების ბინადართა შენარჩუნების შესახებ.

ქვემოთყვანილი დასკვნითი სანიმუშო დებულებები გამოიყენება როგორც კონვენციების, ისე შეთანხმებათა შემთხვევაში. გარდა **a** მუხლისა, რომელიც ორ არჩევანს გვთავაზობს, ყველა დანარჩენი მუხლის ტექსტი იდენტურია როგორც კონვენციების, ისე შეთანხმებების შემთხვევაში: საკმარისია მხოლოდ საჭიროებისამებრ შეირჩეს ფრჩხილებში მოცემული სიტყვები.

და ბოლოს, უნდა აღინიშნოს, რომ აღნიშნული დასკვნითი სანიმუშო დებულებები განკუთვნილია მხოლოდ ექსპერტთა კომიტეტების საქმიანობის გასაადვილებლად და უსარგებლო ტექსტობრივ სხვაობათა თავიდან ასაცილებლად. ამდენად, მათ არ გააჩნიათ სავალდებულო ხასიათი და კონკრეტული შემთხვევების შესაბამისად, შესაძლოა მიღებულ იქნეს ასევე განსხვავებული დებულებები.

B. მუხლი a

1-ლი შემთხვევა (შეთანხმებები)

1. წინამდებარე შეთანხმება ხელმოსაწერად ღიაა ევროპის საბჭოს წევრი ქვეყნებისათვის, რომელთაც მის სავალდებულო ხასიათზე თანხმობის გამოსატყა შეუძლიათ:

- a. რატიფიკაციის, მიღების ან მოწონების აუცილებლობის შესახებ დათქმის გარეშე ხელმოწერით ან,
- b. რატიფიკაციის, მიღების ან მოწონების ქვემდებარე ხელმოწერით, დათქმის გათვალისწინებით რომელსაც მოჰყვება რატიფიკაცია, მიღება ან მოწონება.

2. სარატიფიკაციო, მიღების ან მოწონების სიგელების დეპონირება ხდება ევროპის საბჭოს გენერალურ მდივანთან.

მე-2 შემთხვევა (კონვენციები)

წინამდებარე კონვენცია ხელმოსაწერად ღიაა ევროპის საბჭოს წევრი ქვეყნებისათვის. ის ექვემდებარება რატიფიკაციას, მიღებას ან მოწონებას. სარატიფიკაციო, მიღების ან მოწონების სიგელების დეპონირება ხორციელდება ევროპის საბჭოს გენერალურ მდივანთან.

C. მუხლი b

1. (ეს შეთანხმება) (ეს კონვენცია) ძალაში შედის მომდევნო თვის პირველ დღეს მას შემდეგ, რაც ამოიწურება X თვიანი პერიოდი იმ დღიდან, როდესაც ევროპის საბჭოს X წევრი ქვეყანა გამოთქვამს თანხმობას, იყოს ვალდებული (შეთანხმებით) (კონვენციით) a. მუხლის დებულებათა შესაბამისად.
2. ნებისმიერ წევრ სახელმწიფოსთან მიმართებაში, რომელიც მოგვიანებით გამოხატავს თანხმობას მისი სავალდებულო ხასიათის შესახებ, (შეთანხმება) (კონვენცია) ძალაში შედის მომდევნო თვის პირველ დღეს მას შემდეგ, რაც ამოიწურება X თვიანი პერიოდი რატიფიკაციის, მიღების ან მოწონების სიგელის დეპონირების (ან ხელმოწერის)¹ თარიღიდან.

D. მუხლი c

1. (ამ შეთანხმების) (ამ კონვენციის) ძალაში შესვლის შემდეგ, ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტი უფლებამოსილია, ევროპის საბჭოს წესდების მე-20 მუხლის d. პუნქტით გათვალისწინებული უმრავლესობით მიღებული გადანყვეტილების საფუძველზე და კომიტეტში წარმოდგენილი იმ წევრი ქვეყნების ხმათა ერთსულოვნებით, რომლებიც წინამდებარე ხელშეკრულების ხელშემკვრელი მხარეები არიან, საბჭოს ნებისმიერი არანევრი სახელმწიფო მოიწვიოს (ამ შეთანხმებასთან) (ამ კონვენციასთან) მისაერთებლად².
2. ნებისმიერ იმ ქვეყანასთან მიმართებაში, რომელიც მოგვიანებით მიუერთდება (შეთანხმებას) (კონვენციას), ის ძალაში შევა იმ თვის პირველ რიცხვში, რომელიც მოსდევს მიერთების სიგელის გენერალურ მდივანთან დეპონირების თარიღიდან X თვიან პერიოდს.

1. სიტყვები „ან ხელმოწერის“ ძალაშია მხოლოდ შეთანხმებების შემთხვევაში.

2. გადანყვეტილების მიღების წესებთან დაკავშირებული თავისებურებები გამიზნულია სახელმძღვანელოდ. არსებობს სხვა აშკარა ალტერნატივებიც: არ იქნეს გათვალისწინებული არავითარი დებულება ამასთან დაკავშირებით, რა დროსაც გადანყვეტილება მიიღება წესდების მე-20 მუხლის d. პუნქტით გათვალისწინებული უმრავლესობით; ევროპის საბჭოს არანევრი ხელშემკვრელი სახელმწიფოების შეთანხმების შემთხვევაში, მოთხოვნად ჩამოყალიბდეს მინისტრთა კომიტეტის ერთსულოვანი გადანყვეტილება. ზემოთხსენებულ ტექსტში „კომიტეტში წარმოდგენილი იმ წევრი ქვეყნების ხმათა ერთსულოვნებით, რომლებიც წინამდებარე ხელშეკრულების ხელშემკვრელი მხარეები არიან“, ნიშნავს, რომ თითოეულმა ამ ქვეყანამ უნდა მოიწვიოს გადანყვეტილება. გადანყვეტილება ვერ მიიღება, თუკი ზოგიერთი მათგანი არ ესწრება სხდომას ან არჩევს თავის შეკავებას.

E. მუხლი d

1. ხელმონერისას, ან სარატიფიკაციო, მიღების, მოწონების ან მიერთების სიგელის დეპონირებისას, ნებისმიერ ქვეყანას შეუძლია განსაზღვროს ის ტერიტორია ან ტერიტორიები, რომლებზედაც გავრცელდება (ეს შეთანხმება) (ეს კონვენცია).
2. ნებისმიერ მხარეს შეუძლია, მოგვიანებით გაკეთებული განცხადებით, მიმართოს ევროპის საბჭოს გენერალურ მდივანს და გააფართოოს მის მიერ წინასწარ განსაზღვრული ტერიტორია. ასეთ ტერიტორიებთან მიმართებაში (შეთანხმება) (კონვენცია) ძალაში უნდა შევიდეს იმ თვის პირველ რიცხვში, რომელიც მოსდევს გენერალური მდივნის მიერ ასეთი განცხადების მიღებიდან X თვიან პერიოდს.
3. ნებისმიერი დეკლარაცია, შემუშავებული წინა ორი პუნქტის დებულებათა გათვალისწინებით, დეკლარაციაში დაზუსტებულ ტერიტორიებთან მიმართებაში შეიძლება გაუქმებულ იქნეს გენერალური მდივნის სახელზე გაკეთებული შეტყობინებით. გაუქმება ძალაში შევა იმ თვის პირველ რიცხვში, რომელიც მოსდევს გენერალური მდივნის მიერ ამ შეტყობინების მიღებიდან X თვიან პერიოდს.

F. მუხლი e³

1. ნებისმიერ სახელმწიფოს, ხელმონერის ან სარატიფიკაციო, მიღების, მოწონების ან მიერთების სიგელის გენერალურ მდივანთან დეპონირებისას, შეუძლია განაცხადოს, რომ ის სარგებლობს (შეთანხმების) (კონვენციის) დანართში⁴ გათვალისწინებული ერთი ან რამდენიმე დათქმის გამოყენების უფლებით⁵. სხვა დათქმის გაკეთება დაუშვებელია⁶.

3. როდესაც ხელშეკრულებაში არ არის ჩართული დებულება დათქმების შესახებ, შესაძლებელია მის მიზანთან და საგანთან თანხმობაში მყოფი ნებისმიერი დათქმის შემუშავება. თუკი ამგვარი არ წარმოადგენს ხელშეკრულების შემუშავებაზე პასუხისმგებელი ორგანოების ჩანაფიქრს, რომელთაც პირიქით, შესაძლოა სურდეთ ყოველგვარი დათქმის აკრძალვა, მიღებულ უნდა იქნეს შემდეგი სახის დებულება: „(შეთანხმება) (კონვენცია) არ ითვალისწინებს დათქმის გაკეთების შესაძლებლობას“. ზემოთმოყვანილი მუხლი e. მხოლოდ ერთი მაგალითია დათქმების ფორმულირების შესაძლო საშუალებებიდან, რომელთაგან ზოგიერთი გამოყენებულ იქნა ევროპის საბჭოს სხვადასხვა შეთანხმებისა თუ კონვენციის შემთხვევაში.

4. დანართი უნდა იკითხებოდეს შემდეგნაირად:

„დანართი (მუხლი e.)

ნებისმიერ სახელმწიფოს შეუძლია განაცხადოს, რომ ის იტოვებს უფლებას: (ჩამონათვალი)“.

5. როდესაც დათქმის ფორმულირება ხდება ხელშეკრულების ხელმონერისას, ის უნდა იქნეს ფორმალურად დადასტურებული დამთქმელი სახელმწიფოს მიერ იმ დროს, როდესაც ის გამოთქვამს თანხმობას, იყოს ვალდებული ხელშეკრულებით. ამ შემთხვევაში, დათქმა გაკეთებულად მიიჩნევა მისი დადასტურების დღეს.

6. ფრაზა „სხვა დათქმის გაკეთება დაუშვებელია“, გამიზნულია იმის ნათელსაყოფად, რომ ნებადართული დათქმების ნუსხა ამომწურავია. თუმცა, აღნიშნული ფრაზა, შესაბამის შემთხვევებში, შესაძლოა გაუქმდეს.

2. ნებისმიერ მხარეს, რომელმაც გააკეთა დათქმა წინა პუნქტის შესაბამისად, შეუძლია მთლიანად ან ნაწილობრივ გააუქმოს აღნიშნული დათქმა ევროპის საბჭოს გენერალური მდივნის სახელზე გაკეთებული განცხადებით. გაუქმება ძალაში შევა გენერალური მდივნის მიერ ამგვარი განცხადების მიღების დღიდან.

3. ხელშემკვრელ მხარეს, რომელმაც გააკეთა დათქმა (ამ შეთანხმების) (ამ კონვენციის) დებულების მიმართ, არ შეუძლია მოთხოვოს სხვა მხარეს იმავე დებულების გამოყენება; თუმცა, თუკი დათქმა ნაწილობრივია ან გარკვეულ პირობებს უკავშირდება, მას შეუძლია მოითხოვოს მისი გამოყენება იმ ზომით, რამდენადაც მას თავად აქვს მიღებული ეს დებულება.

G. მუხლი f

1. ნებისმიერ ხელშემკვრელ მხარეს ნებისმიერ დროს შეუძლია (ამ შეთანხმების) (ამ კონვენციის) დენონსაცია ევროპის საბჭოს გენერალური მდივნის სახელზე გაკეთებული შეტყობინების გზით.

2. ეს დენონსაცია ძალაში შევა იმ თვის პირველ რიცხვში, რომელიც მოსდევს გენერალური მდივნის მიერ ამგვარი შეტყობინების მიღების თარიღიდან X თვიან პერიოდს.

H. მუხლი g

ევროპის საბჭოს გენერალური მდივანი საბჭოს წევრ ქვეყნებსა და (ამ შეთანხმებასთან) (ამ კონვენციასთან) მიერთებულ სახელმწიფოებს აცნობებს:

- a. ნებისმიერი ხელმოწერის შესახებ;
- b. რატიფიკაციის, მიღების, მოწონების ან მიერთების ნებისმიერი სიგელის დეპონირების შესახებ;
- c. (ამ შეთანხმების) (ამ კონვენციის) ძალაში შესვლის ნებისმიერი თარიღის შესახებ, თანახმად b. c. და d. მუხლებისა;
- d. (ამ შეთანხმებასთან) (ამ კონვენციასთან) დაკავშირებული ნებისმიერი სხვა დადგენილების, შეტყობინების ან კომუნიკაციის შესახებ.

რის დასტურადაც, ქვემოთ ხელისმომწერებმა, რომელთაც გააჩნიათ ამისათვის შესაბამისი უფლებამოსილება, ხელი მოაწერეს წინამდებარე (შეთანხმებას) (კონვენციას).

შედგენილია (ადგილი), (თარიღი), ინგლისურ და ფრანგულ ენებზე, ორივე ტექსტი ავთენტურია, შედგენილი თითო ეგზემპლარად, რომლებიც ინა-

ხება ევროპის საბჭოს არქივებში. ევროპის საბჭოს გენერალური მდივანი, თითოეულ წევრ სახელმწიფოს, ისევე როგორც (ამ შეთანხმებასთან) (ამ კონვენციასთან) მისაერთებლად მონვეულ ნებისმიერ სახელმწიფოს, გადასცემს დამონმებულ ასლებს.

დანართი VII

ოფიციალური მიმონერა ევროპის საბჭოსა და ევროპულ თანამეგობრობას შორის

1. მიმონერა ევროპის საბჭოსა და ევროპულ თანამეგობრობას შორის თანამშრომლობის კონსოლიდაციასა და ინტენსიფიკაციასთან დაკავშირებით (1987 წლის 16 ივნისი)

(87/476/EEC)

ევროპის საბჭოს გენერალური მდივნის წერილი ევროპულ თანამეგობრობათა კომისიის პრეზიდენტისადმი

სტრასბურგი, 1987 წლის 16 ივნისი

პატივცემულო ბატონო,

1985 წლის 25 აპრილს, მინისტრთა კომიტეტმა თავის 76-ე სხდომაზე მიღებულ რეზოლუციაში (85) 5, ევროპის საბჭოსა და ევროპულ თანამეგობრობას შორის თანამშრომლობის შესახებ, აღნიშნა, რომ ის იყო დარწმუნებული ევროპული სოლიდარობის გაძლიერებაში ევროპის საბჭოსა და ევროპულ თანამეგობრობას, ევროპული აღმშენებლობის ამ უმთავრეს ინსტიტუტებს შორის, თანამშრომლობის კონსოლიდაციისა და ინტენსიფიკაციის გზით; მან გამოხატა მიზანსწრაფვა ორ ინსტიტუტს შორის მჭიდრო თანამშრომლობის ხელშეწყობისაკენ, რაც შეიძლება ფართო ევროპულ ფარგლებში თანამშრომლობის წინსვლის მიზნით და მათ ბუნებასა და პროცედურებში არსებული განსხვავებების სრული გათვალისწინებით.

ამ სულისკვეთებით, მინისტრთა კომიტეტისგან დამევალა ევროპული თანამეგობრობის კომპეტენტურ ორგანოებთან კონტაქტების წამოწყება, რათა

ერთობლივად განხორციელდეს ორ ორგანიზაციას შორის თანამშრომლობის გაძლიერებისკენ მიმართული კონკრეტული წინადადებების შემუშავება.

კონტაქტების შედეგების შესახებ მინისტრთა კომიტეტი ინფორმირებულ იქნა მოხსენებაში, რომელიც ამ საკითხთან დაკავშირებით მე გადავეცი. ის დათანხმდა, რომ თანამეგობრობასა და მის წევრ ქვეყნებს შორის უფლებამოსილებათა შიდა განაწილებისადმი ზიანის მიუყენებლად, მომავალში:

(ა) ევროპული თანამეგობრობა, წარმოდგენილი მისი კომისიით, მონვეულ იქნება საერთო ინტერესის საკითხებზე მუშაობისას კომიტეტებში, რომლებიც დაარსებულია მინისტრთა კომიტეტის მიერ და აერთიანებს წევრი ქვეყნების მთავრობათა მიერ დანიშნულ პირებს, მათ შორის იმ ტიპის კომიტეტებში, რომლებიც ფუნქციონირებს ნილობრივ შეთანხმებათა ფარგლებში. იმ შემთხვევებში, როცა თანამეგობრობა მონაწილეობს ევროპული კონვენციისა თუ შეთანხმების პროექტის შემუშავებაში, ის, წარმოდგენილი კომისიის სახით, მოიწვევა მინისტრთა მოადგილეების შეხვედრებში მონაწილეობის მისაღებად, სადაც ამგვარი პროექტი განიხილება.

(ბ) რაც შეეხება ნებისმიერი ახალი ევროპული კონვენციისა თუ შეთანხმების პროექტს, ყურადღება მიექცევა მასში იმგვარი მუხლის ჩართვის მიზანშეწონილობას, რომელიც ევროპულ თანამეგობრობას მისცემს საშუალებას, გახდეს კონვენციისა თუ შეთანხმების მონაწილე მხარე; გასაგებია, რომ ამგვარი მუხლის ჩართვა უარყოფითად არ იმოქმედებს გადანყვეტილებაზე, რომელსაც თანამეგობრობის კომპეტენტური ორგანოები საბოლოოდ მიიღებენ კონვენციასთან თუ შეთანხმებასთან მიერთების თვალსაზრისით.

(ც) ევროპული თანამეგობრობა, წარმოდგენილი კომისიის სახით, მონვეულ იქნება საერთო ინტერესის საკითხების განხილვისას სპეციალიზებულ მინისტრთა კონფერენციებზე, რომლებთანაც ევროპის საბჭოს დამყარებული აქვს სპეციალური საქმიანი ურთიერთობები. აღნიშნულმა უარყოფითად არ უნდა იმოქმედოს კონფერენციების კომპეტენტური ორგანოების მიერ მიღებულ გადანყვეტილებებზე.

ამასთან ერთად, ჩვენს შორის არსებული კონტაქტების გათვალისწინებით და პრაგმატული ქმედების მიზნით, რაც გამორიცხავს ახალი ბიუროკრატიული სტრუქტურების შექმნას, მინისტრთა კომიტეტი იწონებს ქვემომოცემულ ზომებს, რომლებიც, ევროპულ თანამეგობრობასთან შემდგომში დადებული გენერალური შეთანხმებისათვის ზიანის მიუყენებლად და ზემოჩამოთვლილის გათვალისწინებით, შესაძლოა მიღებულ იქნეს ნაცვლად 1959 წლის 18 აგვისტოს შეთანხმებებით დაწესებული ზომებისა, რომლებიც ძალაში შევიდა ევროპის საბჭოს გენერალურ მდივანსა და ევროპული ეკონომიკური თანამეგობრობისა და ევროპული ატომური ენერჯის თანამეგობრობის კომისიების პრეზიდენტებს შორის წერილების გაცვლის შედეგად.

A. მინისტრთა კომიტეტსა და ევროპულ თანამეგობრობათა კომისიას შორის ურთიერთობებთან დაკავშირებით:

1. კომისია მინისტრთა კომიტეტს მიაწვდის ყოველწლიურ ზოგად მოხსენებას, როგორც ეს განსაზღვრულია ევროპული თანამეგობრობებისათვის ერთიანი საბჭოსა და ერთიანი კომისიის დამაარსებელი ხელშეკრულების მე-18 მუხლში. თავის მხრივ, კომისიას მიეწოდება მინისტრთა კომიტეტის სანესდებო მოხსენებები და ევროპის საბჭოს გენერალური მდივნის მიერ მინისტრთა კომიტეტისადმი მიწოდებული მოხსენებები ევროპული თანამშრომლობის წინსვლის შესახებ.
2. მინისტრთა კომიტეტმა, ევროპულ თანამშრომლობაში არსებული მიღწევების შესახებ მის ფარგლებში გამართულ დებატებში, ისევე როგორც საერთო ინტერესის ნებისმიერ სხვა საკითხზე სამსჯელოდ, შესაძლოა მოინვიოს ევროკომისია.
3. კომისიას შესაძლოა ეთხოვოს მინისტრთა მოადგილეების შეხვედრებში მონაწილეობა, რომლებზეც განიხილება საერთო ინტერესის საკითხები.
4. მინისტრთა კომიტეტმა, კომისიის მიერ მიწოდებულ მოხსენებებზე ან საერთო ინტერესის ნებისმიერ საკითხზე, შესაძლოა გამოთქვას კომენტარები, თუკი ამგვარი რამ მოეთხოვება.
5. კომისიის გენერალური მდივანი, ზოგადი წესის თანახმად წელიწადში ერთხელ, ევროპის საბჭოსა და თანამეგობრობას შორის თანამშრომლობის სფეროში მდგომარეობის შეფასების მიზნით, მონაწილეობას მიიღებს მინისტრთა მოადგილეებთან გამართულ აზრთა ურთიერთგაცვლაში.

B. ევროპის საბჭოს გენერალურ მდივანსა და ევროპულ თანამეგობრობათა კომისიას შორის ურთიერთობებთან დაკავშირებით:

1. გენერალური მდივანი და კომისია ერთმანეთში საჭიროებისამებრ გაივლიან კონსულტაციას საერთო ინტერესის საკითხებზე. ეს კონსულტაცია, შეძლებისდაგვარად, მიზნად უნდა ისახავდეს ერთობლივ ღონისძიებათა კოორდინირებასა და შეთანხმებას და ორივე მხარეს შემუშავებული ინსტრუმენტებისა და სხვა დოკუმენტების არსის რაც შეიძლება ფართო გამოყენებას.
2. ევროპის საბჭოს სამდივნოსა და კომისიის მაღალჩინოსნებს შორის უმაღლესი დონის შეხვედრები მოეწყობა საჭიროების გათვალისწინებით, სპეციფიკური სფეროების გარშემო, საერთო ინტერესის საკითხების განსახილველად, ერთმანეთის პროგრამების შესახებ ინფორმაციის მოსაპოვებლად, არსებული თანამშრომლობის მდგომარეობის შესაფასებლად და შესაძლოა იმ პროექტების გამოსავლენად, რომელთა ერთობლივად ჩატარება იქნებოდა ხელსაყრელი, მათი განხორციელებისათვის საჭირო დროის განანწესისა და ფინანსური გეგმის თანდართვით. ამგვარი შეხვედრები გაიმართება პე-

რიოდულად, განსაკუთრებით სამართლებრივ საქმეთა, სოციალური და ჯან-მრთელობის საკითხების, განათლებისა და კულტურის, მემკვიდრეობისა და გარემოს დაცვის სფეროებში, რაც არ გამოორიცხავს საერთო ინტერესის სხვა სფეროებში მსგავსი შეხვედრების გამართვის შესაძლებლობას.

3. კომისია, საჭიროების შემთხვევაში, საერთო ინტერესის საკითხების განხილვის მიზნით, ევროპის საბჭოს სამდივნოს წარმომადგენლებს დამკვირვებლის სტატუსით მოიწვევს მისი ექსპერტთა კომიტეტებისა და მრჩეველთა ჯგუფების მუშაობაში სამონაწილეოდ.

4. ევროპის საბჭოს გენერალური მდივანი და კომისია, მიიღებენ სათანადო ზომებს საერთო ინტერესის სფეროებში მომუშავე ორი ინსტიტუტის თანამდებობის პირებს შორის თანამშრომლობისა და მჭიდრო კავშირების უზრუნველსაყოფად. ამ მიზნით, ორივე მხარის მიერ დანიშნული იქნება მაღალი რანგის თანამდებობის პირი, რათა შესაძლებელი გახდეს ორ ინსტიტუტს შორის თანამშრომლობაში არსებული წინსვლის კონტროლი და ამასთან მიმართებაში მან იმოქმედოს, როგორც მეკავშირე პირმა.

მოხარული ვიქნები, თუკი მაცნობებთ, მისაღებია თუ არა ზემოხსენებული საშუალებები კომისიისათვის.

გთხოვთ, მიიღოთ რწმუნება ჩემი თქვენდამი ღრმა პატივისცემისა,

მარსელინო ორესა

ევროპის საბჭოს გენერალური მდივანი

ევროპულ თანამეგობრობათა კომისიის პრეზიდენტის წერილი ევროპის საბჭოს გენერალური მდივნისადმი

ბრიუსელი, 1987 წლის 16 ივნისი

პატივცემულო ბატონო,

მაქვს პატივი, დავადასტურო დღევანდელი დღით დათარიღებული თქვენი წერილის მიღება, დაკავშირებული ევროპის საბჭოსა და ევროპულ თანამეგობრობას შორის თანამშრომლობასთან.

მსურს გაცნობოთ, რომ ევროპულ თანამეგობრობათა კომისია იზიარებს მინისტრთა კომიტეტის რწმენას, რომ ევროპულ სოლიდარობას გააძლიერებს ევროპის საბჭოსა და ევროპულ თანამეგობრობას, ევროპული აღმშენებლობის საქმეში ამ უმთავრეს ინსტიტუტებს შორის თანამშრომლობის კონსოლიდაცია და ინტენსიფიკაცია; კომისია გამოხატავს მიზანსწრაფვას ორ ინსტიტუტს შორის მჭიდრო თანამშრომლობის ხელშეწყობისაკენ, ევროპის რაც შეიძლება ფართო საზღვრებში თანამშრომლობის წინსვლის მიზნით და მათ ბუნებასა და პროცედურებში არსებული განსხვავებების სრული გათვალისწინებით.

კომისია მხურვალედ მიესალმება დებულებებს, რომელთა შემუშავების გადანყვეტილება მინისტრთა კომიტეტმა მიიღო თქვენს მიერ მოწოდებულ მოხსენებასთან შესაბამისობაში, იმ მიზნით, რათა გაადვილდეს თანამეგობრობის მხრიდან ევროპის საბჭოს საქმიანობაში მონაწილეობა და მხედველობაში იღებს მის შინაარსს.

ამასთან ერთად, ჩვენს შორის არსებული კონტაქტების გათვალისწინებით და პრაგმატული მოსაზრებიდან გამომდინარე, რამაც უნდა გამოიწვიოს ახალი ბიუროკრატიული სტრუქტურების შექმნა, ევროპულ თანამეგობრობათა კომისიის სახელით, მოხარული ვარ გაცნობოთ, რომ ვინაობა თქვენს წერილში აღწერილ და ქვემოთ მოყვანილ საშუალებებს, რომლებიც, ევროპულ თანამეგობრობასთან შემდგომში გაფორმებული გენერალური შეთანხმებისათვის ზიანის მიუყენებლად, შესაძლოა იქნეს მიღებული, ნაცვლად 1959 წლის 18 აგვისტოს გარიგებებით დაწესებული ზომებისა, რაც განხორციელდა ევროპის საბჭოს გენერალურ მდივანსა და ევროპული ეკონომიკური თანამეგობრობისა და ევროპული ატომური ენერჯის თანამეგობრობის კომისიების პრეზიდენტებს შორის კორესპონდენციის გაცვლის შედეგად.

A. მინისტრთა კომიტეტსა და ევროპულ თანამეგობრობათა კომისიას შორის ურთიერთობებთან დაკავშირებით:

1. კომისია მინისტრთა კომიტეტს მიაწვდის ყოველწლიურ ზოგად მოხსენებას, რაც განსაზღვრულია ევროპული თანამეგობრობებისათვის ერთიანი სა-

ბჭოსა და ერთიანი კომისიის დამაარსებელი ხელშეკრულების მე-18 მუხლით. თავის მხრივ, კომისიას მიენოდება მინისტრთა კომიტეტის სანესდებო მოხსენებები და ევროპის საბჭოს გენერალური მდივნის მიერ მინისტრთა კომიტეტისადმი მიწოდებული მოხსენებები ევროპული თანამშრომლობის წინსვლის შესახებ.

2. მინისტრთა კომიტეტმა, ევროპულ თანამშრომლობაში არსებული მიღწევების შესახებ მის ფარგლებში გამართულ დებატებში, ისევე როგორც საერთო ინტერესის ნებისმიერ სხვა საკითხზე სამსჯელოდ, შესაძლოა მოიწვიოს ევროკომისია.

3. კომისიას შესაძლოა ეთხოვოს მინისტრთა მოადგილეების შეხვედრებში მონაწილეობა, რომლებზეც განიხილება საერთო ინტერესის საკითხები.

4. მინისტრთა კომიტეტმა, კომისიის მიერ მიწოდებულ მოხსენებებზე ან საერთო ინტერესის ნებისმიერ საკითხზე, შესაძლოა გამოთქვას კომენტარები, თუკი ამგვარი რამ მოეთხოვება.

5. კომისიის გენერალური მდივანი, ზოგადი წესის თანახმად წელიწადში ერთხელ, ევროპის საბჭოსა და თანამეგობრობას შორის თანამშრომლობის სფეროში მდგომარეობის შეფასების მიზნით, მონაწილეობას მიიღებს მინისტრთა მოადგილეებთან გამართულ აზრთა ურთიერთგაცვლაში.

B. ევროპის საბჭოს გენერალურ მდივანსა და ევროპულ თანამეგობრობათა კომისიას შორის ურთიერთობებთან დაკავშირებით:

1. გენერალური მდივანი და კომისია ერთმანეთში საჭიროებისამებრ გაივლიან კონსულტაციას საერთო ინტერესის საკითხებზე. ეს კონსულტაცია, შეძლებისდაგვარად, მიზნად უნდა ისახავდეს ერთობლივ ღონისძიებათა კოორდინირებასა და შეთანხმებას და ორივე მხარეს შემუშავებული ინსტრუმენტებისა და სხვა დოკუმენტების არსის რაც შეიძლება ფართო გამოყენებას.

2. ევროპის საბჭოს სამდივნოსა და კომისიის მალაჩინოსნებს შორის უმაღლესი დონის შეხვედრები მოეწყობა საჭიროების გათვალისწინებით, სპეციფიკური სფეროების გარშემო, საერთო ინტერესის საკითხების განსახილველად, ერთმანეთის პროგრამების შესახებ ინფორმაციის მოსაპოვებლად, არსებული თანამშრომლობის მდგომარეობის შესაფასებლად და შესაძლოა, იმ პროექტების გამოსავლენად, რომელთა ერთობლივად ჩატარება იქნებოდა ხელსაყრელი, მათი განხორციელებისათვის საჭირო დროის განაწესისა და ფინანსური გეგმის თანდართვით. ამგვარი შეხვედრები გაიმართება პერიოდულად, განსაკუთრებით სამართლებრივ საქმეთა, სოციალური და ჯანმრთელობის საკითხების, განათლებისა და კულტურის, მემკვიდრეობისა და გარემოს დაცვის სფეროებში, რაც არ გამოორიცხავს საერ-

თო ინტერესის სხვა სფეროებში მსგავსი შეხვედრების გამართვის შესაძლებლობას.

3. კომისია, საჭიროების შემთხვევაში, საერთო ინტერესის საკითხების განხილვის მიზნით, ევროპის საბჭოს სამდივნოს წარმომადგენლებს დამკვირვებლის სტატუსით მოიწვევს მისი ექსპერტთა კომიტეტებისა და მრჩეველთა ჯგუფების მუშაობაში სამონაწილოდ.

4. ევროპის საბჭოს გენერალური მდივანი და კომისია, მიიღებენ სათანადო ზომებს საერთო ინტერესის სფეროებში მომუშავე ორი ინსტიტუტის თანამდებობის პირებს შორის თანამშრომლობისა და მჭიდრო კავშირების უზრუნველსაყოფად. ამ მიზნით, ორივე მხარის მიერ დანიშნული იქნება მაღალი რანგის თანამდებობის პირი, რათა შესაძლებელი გახდეს ორ ინსტიტუტს შორის თანამშრომლობაში არსებული წინსვლის კონტროლი და ამასთან მიმართებაში მან იმოქმედოს, როგორც მეკავშირე პირმა.

გთხოვთ, მიიღოთ რწმუნება ჩემი თქვენდამი ღრმა პატივისცემისა,

ჟაკ დელორი

ევროპულ თანამეგობრობათა კომისიის პრეზიდენტი

2. ევროპის საბჭოს გენერალურ მდივანსა და ევროპულ თანამეგობრობათა კომისიის პრეზიდენტს შორის 1996 წლის 5 ნოემბრის მიმოწერა

(ერთვის ევროპის საბჭოსა და ევროპულ თანამეგობრობას შორის 1987 წლის 16 ივნისს მიღწეულ შეთანხმებას)

ევროპულ თანამეგობრობათა კომისიის პრეზიდენტის წერილი ევროპის საბჭოს გენერალური მდივნისადმი

ბრიუსელი, 1996 წლის 5 ნოემბერი

პატივცემულო ბატონო,

1995 წლის მარტში, ბრიუსელის შეხვედრაზე ჩვენს მიერ აღინიშნა ბრიუსელსა და სტრასბურგს შორის როგორც პოლიტიკური, ასევე სექტორული თანამშრომლობის წინსვლისათვის ხელშეწყობის საჭიროება, დადასტურებული და განახლებულ იქნა ასევე ორ ორგანიზაციას შორის 1987 წლის 16 ივნისის მიმოწერის შედეგები.

ევროპის საბჭოსთან ურთიერთობებზე პასუხისმგებელმა კომისიის წევრმა, ვან დენ ბროკმა, გასული წლის აპრილში ქ. პარიზში შემდგარი ოთხმხრივი შეხვედრის შემდეგ მაცნობა, რომ მისი მონაწილეები მივიდნენ იგივე დასკვნამდე.

თუმცა 1987 წლის მიმოწერაში მოხსენიებული მიზნები და საშუალებები კვლავაც აქტუალურია, ის, მიუხედავად ამისა, ველარ პასუხობს თანამშრომლობაზე დამყარებული ურთიერთობების ყოველდღიურ საჭიროებებს, რომელსაც უნდა შეეძლოს მყისიერი რეაგირება მიმდინარე და სამომავლო ცვლილებებზე, როგორც თანამეგობრობის, ისე ევროპის საბჭოს სამოქმედო სივრცეში.

დაასრულა რა ევროპაში პირველი საერთო ბაზრის, როგორც ასეთის, შენების პროცესი, თანამეგობრობა, მასტრიხტის ხელშეკრულების ძალაში შესვლის დღიდან, სწრაფი ტემპებით მიიწევა კავშირისაკენ. იმავედროულად, ევროპის საბჭოს მნიშვნელოვანი წვლილი შეაქვს ახალი ევროპული არქიტექტურის შექმნაში, რაც მისი გაფართოების თანმიმდევრული პროცესით ხასიათდება.

ორივე ორგანიზაცია, სხვადასხვა გზებით, ერთად მოღვაწეობს ევროპაში ინსტიტუციური ჩარჩოს შენების პროცესში. მათი საქმიანობა, ჩვეულებრივ ერთმანეთის შემავსებელი, ამჟამად საჭიროებს თანამშრომლობის მზარდ სულისკვეთებას, კავშირის ხელშეკრულებისა და ევროპის საბჭოს წესდების შესაბამისი მიზნების გათვალისწინებით.

არსებულ ვალდებულებათა დაცვისა და ერთგულების პარალელურად, ჩვენთვის დღეს ცხადი ხდება, რომ თანამეგობრობას სჭირდება რაც შეიძლება აქტიური ჩაბმა სტრასბურგის საქმიანობაში, რათა ხორცი შეესხას ეფექტიან პრაქტიკულ თანამშრომლობას.

ისევე როგორც წარსულში, თანამშრომლობაზე პასუხისმგებელი და ამ საკითხებზე მომუშავე კომისიის მაღალჩინოსანი განაგრძობს მუშაობას ევროპის საბჭოს სამდივნოს მაღალჩინოსანთან, რათა უზრუნველყოფილ იქნეს ევროპის საბჭოს ძირითადი ორგანოებისა და სექტორული განყოფილებების შეხვედრებსა და ღონისძიებებში თანამეგობრობის წარმომადგენელთა მონაწილეობა.

თქვენი თანხმობის შემთხვევაში, მინისტრთა კომიტეტის, მინისტრთა მოადგილეების, მოადგილეთა მომხსენებელი ჯგუფებისა და თქვენს მიერ დამონშებული სხვა სამუშაო მხარის შეხვედრები და საქმიანობა, ევროპის საბჭოს კომპეტენტური ორგანოების მოწვევით, ამიერიდან ხელმისაწვდომი იქნება კომისიისათვის, მაგრამ ის მოკლებული იქნება ხმის მიცემის უფლებას და არ იქნება ჩართული ორგანიზაციის გადანყვეტილების მიღების პროცესში.

თავის მხრივ, კომისიის სურვილია, უკვე დამკვიდრებული პრაქტიკის თანახმად, განიხილოს ევროპის საბჭოს მოთხოვნები მისი მონაწილეობის შესახებ კომისიის დეპარტამენტების შეხვედრებში, რომელთა საქმიანობა ჯერაც არ არის დაქვემდებარებული თანამეგობრობის შიდა გადანყვეტილების მიღების პროცედურას.

მომდინარე წლის სამთავრობათაშორისო კონფერენციის შედეგების მოლოდინში, მწამს, ეს ახალი პროცედურა მიგვიყვანს მჭიდრო თანამშრომლობამდე, რაც განსაკუთრებით სასარგებლო იქნება ევროპის საბჭოს ახალი წევრი ქვეყნებისათვის.

ვიქნები დავალებული, თუკი მაცნობებთ თქვენს პოზიციას ზემოთქმულთან დაკავშირებით და ასევე იმას, თუ რამდენად არის შესაძლებელი, რომ აღნიშნულმა წერილმა და მასზე თქვენმა გამომხატურებამ შეადგინოს შეთანხმება, რომელიც დაერთდება 1987 წლის 16 ივნისის ზემოხსენებულ მიმონწერას.

მიგულეთ თქვენს მორჩილ მსახურად,

ჟაკ სანტერი

ევროპულ თანამეგობრობათა კომისიის პრეზიდენტი

ევროპის საბჭოს გენერალური მდივნის წერილი ევროპულ თანამეგობრობათა კომისიის პრეზიდენტისადმი

სტრასბურგი, 1996 წლის 5 ნოემბერი

პატივცემულო ბატონო,

მადლობას მოგახსენებთ 1996 წლის 5 ნოემბრის თქვენი წერილი-სათვის, რომელიც ევროპის საბჭოსა და ევროპულ თანამეგობრობას შორის თანამშრომლობის კონსოლიდაციასა და ინტენსივობის ზრდას შეეხება.

ორ ამასწინანდელ ოთხმხრივ შეხვედრაზე გამართულმა დებატებმა ცხადყო, რომ აუცილებლობას წარმოადგენს ჩვენს ორგანიზაციებს შორის თანამშრომლობის საშუალებების განახლება, რათა მხედველობაში იქნეს მიღებული ევროპის საბჭოსა და ევროკავშირში შენიშნული ღრმა პოლიტიკური და ინსტიტუციური ცვლილებები მას შემდეგ, რაც 1987 წლის 16 ივნისს გაფორმდა შეთანხმება პრეზიდენტ ჟაკ დელორსა და ბატონ მარსელინო ორეხას შორის მიმონერის საფუძველზე.

თქვენი წერილის შესახებ ეცნობა მინისტრთა კომიტეტს, რომელიც გამოთქვამს მზადყოფნას, ევროპის საბჭოს მინისტრთა მოადგილეების, მომხსენებელთა ჯგუფებისა და სხვა ნებისმიერი სამუშაო ჯგუფის შეხვედრები და საქმიანობა, ევროპის საბჭოს კომპეტენტური ორგანოების მიწვევით, ხელმისაწვდომი გახდეს კომისიისათვის. თუმცა, ის მოკლებული იქნება კენჭისყრაში მონაწილეობის უფლებას და არ იქნება ჩაბმული ორგანიზაციის გადაწყვეტილების მიღების პროცესში.

მან აგრეთვე მიუთითა, რომ აღნიშნული შეთანხმება დაემატება 1987 წლის 16 ივნისის მიმონერაში ჩადებულ საშუალებებსა და პროცედურებს, რომელიც, შესაბამისად, კვლავაც რჩება ორ ორგანიზაციას შორის თანამშრომლობის საფუძველად და უნდა იქნეს სრულად განხორციელებული.

ამასთან ერთად, მინისტრთა კომიტეტი იწონებს თქვენს განცხადებას, რომლის თანახმად, კომისია, ან უკვე დამკვიდრებული პრაქტიკის შესაბამისად, განიხილავს ევროპის საბჭოს მოთხოვნებს მისი მონაწილეობის შესახებ კომისიის დეპარტამენტების შეხვედრებში, რომელთა საქმიანობა ჯერაც არ არის დაქვემდებარებული თანამეგობრობის შიდა გადაწყვეტილების მიღების პროცესს.

როგორც ამას ითვალისწინებს 1987 წლის მიმონერა, ევროპის საბჭოსა და ევროკომისიის მაღალი რანგის ოფიციალური პირები ერთობლივად

განაგრძობენ თანამშრომლობის პროცესზე დაკვირვებას და იმოქმედებენ როგორც ორ ორგანიზაციას შორის მეკავშირე პირები.

შესაბამისად, მოხარული ვარ დავადასტურო, რომ თქვენს წერილსა და ჩემს გამოხმაურებას მასზე, შეუძლია შეადგინოს შეთანხმება, რომელიც თან დაერთვება 1987 წლის 16 ივნისის ზემოხსენებულ მიმონერას.

მიგულეთ თქვენს მორჩილ მსახურად,

დანიელ ტარშისი

ევროპის საბჭოს გენერალური მდივანი

დანართი VIII - ევროპის საბჭოს შეთანხმებები გაერო-სთან

შეთანხმება ევროპის საბჭოს გენერალურ სამდივნოსა და გაერო-ს სამდივნოს შორის

მიმონერა ბატონებს, ჟ. კ. პარისა და ტრუგვე ლის შორის

ევროპის საბჭოს გენერალური მდივნის წერილი გაერო-ს გენერალური მდივნისადმი

სტრასბურგი, 1951 წლის 15 დეკემბერი

პატივცემულო ბატონო,

წესდების 1-ლი მუხლის თანახმად:

„(a) ევროპის საბჭოს მიზანია, მიაღწიოს უფრო დიდ ერთობას მის წევრებს შორის, იმ იდეალებისა და მიზნების დაცვისა და განხორციელების მიზნით, რომლებიც წარმოადგენს მათ საერთო მემკვიდრეობას და ხელს უწყობს მათ ეკონომიკურ და სოციალურ პროგრესს.

(b) ეს მიზანი მიღწეულ უნდა იქნეს საბჭოს ორგანოების მიერ საერთო საკითხების განხილვით, ეკონომიკურ, სოციალურ, კულტურულ, სამეცნიერო, სამართლებრივ და ადმინისტრაციულ საკითხებზე შეთანხმებებითა და საერთო ზომების მიღებით, ისევე როგორც ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა შენარჩუნებითა და შემდგომი განხორციელებით.

(c) ევროპის საბჭოს წევრობამ ხელი არ უნდა შეუშალოს მის წევრთა თანამშრომლობას გაერო-სთან და სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციებთან ან კავშირებთან, რომელთა წევრებიც ისინი არიან.

(d) ეროვნულ თავდაცვასთან დაკავშირებული საკითხები არ ექვემდებარება ევროპის საბჭოს კომპეტენციას“.

ცხადია, რომ ამ დებულებათა და განსაკუთრებით C. პუნქტის სისრულეში მოსაყვანად, ევროპის საბჭოს ვალია, მოახდინოს თავისი საქმიანობის კოორდინაცია შესაბამის საერთაშორისო ორგანიზაციებთან და განსაკუთრებით გაერო-სთან.

ევროპის საბჭოს ორგანოები, საჭირო დროს, ყოველთვის სარგებლობდნენ სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციათა მიერ უკვე წარმოებული კვლევებით ან იზიარებდნენ მათ გამოცდილებასა თუ სამსახურს. ამან შედეგად მოიტანა თანამშრომლობის დე ფაქტო ფორმის ჩამოყალიბება, რომლისთვისაც სასურველი იქნებოდა, გამოქვნილიყო უფრო ფორმალური პროცედურები.

1951 წლის 17 მარტს, მისი მე-7 სხდომის მსვლელობისას, მინისტრთა კომიტეტისგან დამევალა კონტაქტების დამყარება ზოგიერთ ამ ორგანიზაციასთან, განსაკუთრებით კი გაერო-სთან, რათა შემუშავებულიყო შეთანხმებები მათთან თანამშრომლობის გარშემო.

ევროპის საბჭოს სამოქმედო არეალი, როგორც ეს განსაზღვრულია წესდების 1-ლ მუხლში, მართლაც არის იმგვარი, რომ მისი მისიის შესრულების მიზნით, განსაკუთრებით ღირებული იქნებოდა გაერო-ს იმ საქმიანობებთან გაცნობა, რომელსაც ის აწარმოებს ეკონომიკურ, სოციალურ, კულტურულ, სამეცნიერო, სამართლებრივ და ადმინისტრაციულ სფეროებში, ისევე როგორც ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კუთხით. საკონსულტაციო ასამბლეა და მისი კომიტეტები, ისევე როგორც მინისტრთა კომიტეტი და მისი ექსპერტთა კომიტეტები ჰპოვებდნენ სარგებელს ამ საქმიანობათა შესახებ გენერალური სამდივნოსგან ზუსტი ინფორმაციის მიღებით. ამ მიზნის მიღწევა შესაძლებელი იქნებოდა ორ ორგანიზაციას შორის მათთვის საერთო ინტერესის საკითხებზე ყველა დოკუმენტის ურთიერთგაცვლით, საჭიროების შემთხვევაში მათ შორის კონსულტაციებითა და გენერალური სამდივნოს დამკვირვებელთათვის საინტერესო შეხვედრებზე მათი დასწრების უზრუნველყოფით.

მაქვს პატივი გაცნობოთ, რომ იმისათვის, რათა გაადვილდეს გაერო-ს გენერალურ სამდივნოსთან თანამშრომლობა, ჩემის მხრივ, მზად ვარ მივმართო შემდეგ ზომებს:

1. ინფორმაციის ურთიერთგაცვლა

ევროპის საბჭოს გენერალური სამდივნო, ზოგიერთი დოკუმენტის კონფიდენციალური ბუნების დაცვის საჭიროების გათვალისწინებით, გაერო-ს გენერალურ სამდივნოს მიაწვდის ყველა პუბლიკაციასა და დოკუმენტაციას, რაც უკავშირდება მის საქმიანობას და ექცევა გაერო-ს ინტერესის სფეროში. დოკუმენტების ურთიერთგაცვლას, საჭიროებისამებრ, დაერთვება ორივე გენერალური სამდივნოს წევრებს შორის საკონსულტაციო

სახის პერიოდული კონტაქტები, რაც საერთო ინტერესის მქონე საქმიანობებს ან პროექტებს უკავშირდება.

2. ორმხრივი კონსულტაცია

ევროპის საბჭოს გენერალური სამდივნო მონაწილეობას მიიღებს ნებისმიერ საკონსულტაციო სახის ურთიერთობაში, რაც შესაძლოა მიჩნეულ იქნეს მიზანშეწონილად ორივე ორგანიზაციის მიერ წარმართული პროგრამების განხორციელებისა და მათი მოსამზადებელი სამუშაოების ნებისმიერ ეტაპზე. კერძოდ, გენერალური მდივანი მინისტრთა კომიტეტს მიაწვდის მოსაზრებებს, რომლებიც მას შესაძლოა გადაეცეს გაერო-ს გენერალური სამდივნოსგან.

3. გაერო-ს გენერალური სამდივნოს წარმომადგენელთა დასწრება ევროპის საბჭოს შეხვედრებზე

გამართება სპეციალური კონსულტაციები, გაერო-ს გენერალური სამდივნოს წარმომადგენლის დასწრების უზრუნველსაყოფად ევროპის საბჭოს საკონსულტაციო ასამბლეის სხდომებსა და მისი კომიტეტების შეხვედრებზე, რომელთა განსახილველი საკითხები შესაძლოა მოექცეს გაერო-ს ინტერესის სფეროში. საჭიროებისამებრ, გაერო-ს გენერალური მდივნის წარმომადგენელი მოიწვევა აგრეთვე მინისტრთა კომიტეტის მიერ ორგანიზებულ სამთავრობო ექსპერტთა კომიტეტების შეხვედრებზე.

4. ტექნიკური თანამშრომლობა

ევროპის საბჭოს გენერალური სამდივნო გაერო-ს გენერალურ სამდივნოს მიაწვდის ნებისმიერი სახის ტექნიკურ დახმარებას, რაც კი შეიძლება მას ეთხოვოს საერთო ინტერესის საკითხების შესწავლისა და გარკვეული პროექტების განხორციელების მიზნით.

ვითოვებ იმედს, რომ ეს საშუალებები ხელს შეუწყობს ევროპის საბჭოსა და გაერო-ს შორის სასარგებლო თანამშრომლობისათვის საჭირო გარემოს ჩამოყალიბებას და რომ თქვენთვის შესაძლებელი იქნება მათი განმტკიცება, ევროპის საბჭოს გენერალური სამდივნოსთვის მსგავსი საშუალებების მინიჭების გზით.

მაქვს პატივი, ვიყო თქვენი მორჩილი მსახური,

ჟ.კ. პარი

ევროპის საბჭოს გენერალური მდივანი

გაერო-ს გენერალური მდივნის წერილი ევროპის საბჭოს გენერალური მდივნისადმი (SG 324/080)

პარიზი, 1951 წლის 15 დეკემბერი

პატივცემულო ბატონო,

ვადასტურებ 1951 წლის 15 დეკემბრით დათარიღებული თქვენი წერილის მიღებას, რომელშიც თქვენ სახავთ ევროპის საბჭოსა და გაერო-ს სამდივნოებს შორის სამუშაო ურთიერთობათა დამყარებისათვის საჭირო გზებსა და საშუალებებს. სავსებით გეთანხმებით, რომ ორივე ორგანიზაციის სამდივნოსათვის ძლიერ ღირებული იქნებოდა ერთმანეთის საქმიანობის გაცნობა, განსაკუთრებით ეკონომიკურ და სოციალურ სფეროებში და რომ ამ მიზნის მიღწევა შესაძლებელი იქნებოდა ორ ორგანიზაციას შორის ყველა იმ დოკუმენტის გაცვლის გზით, რომლებიც სავარაუდოდ საერთო ინტერესს წარმოადგენს, საჭიროების შემთხვევაში, მათ შორის კონსულტაციის მეშვეობითა და გენერალური სამდივნოების დამკვირვებელთა დაშვებით რომელიმე ამ ორგანიზაციის იმ შეხვედრებზე, რომლებიც მეორე მხარის ინტერესის სფეროში ექცევა.

თქვენს წერილში გამოთქმული წინადადებები გაერო-ს სამდივნოსთან სამუშაო ურთიერთობების დამყარების თაობაზე მისაღება ჩემთვის და შესაბამისად, ევროპის საბჭოს გენერალურ სამდივნოსთან მიმართებაში მივიღებ საპასუხო ზომებს.

გთხოვთ, მიიღოთ რწმუნება ჩემი თქვენდამი ღრმა პატივისცემისა,

ტრუგვე ლი

გაერო-ს გენერალური მდივანი

თანამშრომლობისა და სამეკავშირეო ზომები გაერო-სა და ევროპის საბჭოს სამდივნოებს შორის, ქ. სტრასბურგი, 1971 წლის ნოემბერი

ევროპის საბჭოს გენერალური მდივნის წერილი გაერო-ს გენერალური მდივნისადმი

სტრასბურგი, 1971 წლის 19 ნოემბერი

პატივცემულო ბატონო,

ისევე როგორც ევროპის საბჭოსა და გაერო-ს გენერალურ სამდივნოებს შორის 1951 წლის 15 დეკემბერს ურთიერთგაცვლილ წერილებში, მაქვს პატივი, დავყრდნო ევროპის საბჭოს 1-ლ მუხლს, რომელიც ადგენს:

- „(a) ევროპის საბჭოს მიზანია, მიაღწიოს უფრო დიდ ერთობას მის წევრებს შორის, იმ იდეალებისა და მიზნების დაცვისა და განხორციელების მიზნით, რომლებიც წარმოადგენს მათ საერთო მემკვიდრეობას და ხელს უწყობს მათ ეკონომიკურ და სოციალურ პროგრესს;
- (b) ეს მიზანი უნდა იქნეს მიღწეული საბჭოს ორგანოების მიერ საერთო საკითხების განხილვით, ეკონომიკურ, სოციალურ, კულტურულ, სამეცნიერო, სამართლებრივ და ადმინისტრაციულ საკითხებზე შეთანხმებებით და საერთო ზომების მიღებით, ისევე როგორც ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა შენარჩუნებითა და შემდგომი ხორცშესხმით;
- (c) ევროპის საბჭოს წევრობამ ხელი არ უნდა შეუშალოს მის წევრთა თანამშრომლობას გაერო-სა და სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციებთან ან კავშირებთან, რომელთა წევრებიც ისინი არიან;
- (d) ეროვნულ თავდაცვასთან დაკავშირებული საკითხები არ ექვემდებარება ევროპის საბჭოს კომპეტენციას“.

როგორც ევროპის საბჭოს წესდების ზემოჩამოთვლილ დებულებათა განხორციელებისათვის, ისე გაერო-ს ქარტიის სულისკვეთების გასაზიარებლად, ზოგადად გამოკვეთილია თანამშრომლობის სულ უფრო მეტი საჭიროება ევროპის საბჭოს, გაერო-სა და განსაკუთრებით ევროპის ეკონომიკური კომისიის სამდივნოებს შორის.

დე ფაქტო თანამშრომლობამ, რომლის მეთოდურ საფუძვლებს იძლევა 1951 წლის 15 დეკემბრის ურთიერთგაცვლილი წერილები, ჩემის აზრით, ამიერიდან უნდა განიცადოს მოდერნიზება ცვლილებათა შესაბამისად და ორივე სამდივნოს მიერ გამოთქმული სურვილის საპასუხოდ, დაამყარონ უფრო მჭიდრო ურთიერთობები.

მართლაც, 1951 წლის 15 დეკემბერს ზემოხსენებული წერილების ევროპის საბჭოს გენერალურ მდივანსა და გაერო-ს გენერალურ მდივანს შორის ურთიერთგაცვლის შემდეგ და გენერალური მდივნების მიერ ორივე ორგანიზაციის განლაგების ადგილზე განხორციელებული ვიზიტების შედეგად, ორ სამდივნოს შორის ურთიერთობებმა ჰპოვა აშკარა განვითარება.

აღნიშნული ეხმაურება ორივე მხარის სურვილს და გამოხატავს ახალ წინგადადგმულ ნაბიჯს, რაც, ბუნებრივია საჭიროებს გარკვეული კორექტივების შეტანას სხვადასხვა მიმართულებით. შესაბამისად, მაქვს პატივი, სამომავლო თანამშრომლობის კიდევ უფრო გაადვილების მიზნით, შემოგთავაზოთ არსებულ საშუალებათა ადაპტირება იმ საშუა-

ლებებთან, რომლებსაც იძლევა წინამდებარე წერილზე თანდართული მემორანდუმი, დაკავშირებული ევროპის საბჭოსა და გაერო-ს სამდივნოებს შორის თანამშრომლობისა და სამეკავშირეო ურთიერთობების გაღრმავებასთან.

თანდართულ მემორანდუმში ჩამოყალიბებულ არგუმენტებთან ერთად და ჩვენი ორივე სამდივნოს საერთო საზრუნავის დასაკმაყოფილებლად, გამაჩნია ღრმა რწმენა, რომ ამიერიდან, მეტი ძალისხმევა მოხმარდება ერთობლივ ღონისძიებათა კოორდინირებასა და ინფორმაციის ურთიერთგაცვლას სამუშაო დონეზე; ეს ხელს შეუწყობს ორი ორგანიზაციის სამდივნოს შორის ძალისხმევათა იმგვარ შეთანხმებას, როგორც მინიჭნევი მნიშვნელოვნად გაერო-სა და ევროპის საბჭოს მიერ დასახული მიზნების მიღწევისათვის, ქარტიის სულისკვეთების შესაბამისად.

დარწმუნებული ვარ, ორი ორგანიზაციის სამდივნოს შორის ურთიერთობათა ამგვარი ფორმულირება, რომელიც მნიშვნელოვნად ითვალისწინებს არსებულ დე ფაქტო სიტუაციას, შეძლებისდაგვარად ზუსტად გამოხატავს ასევე თქვენს მიზანსწრაფვას, განავითაროთ ნაყოფიერი თანამშრომლობა ევროპის საბჭოსა და გაერო-ს შორის, როგორც ეს ზოგადად აღწერეთ ევროპის საბჭოს საკონსულტაციო ასამბლეის წინაშე ქ. სტრასბურგში, 1966 წლის მაისში.

გთხოვთ, მიიღოთ რწმუნება ჩემი თქვენდამი ღრმა პატივისცემისა,

ლუჟო ტონჩიჩი - სორინი

ევროპის საბჭოს გენერალური მდივანი

გაერო-ს გენერალური მდივნისადმი ევროპის საბჭოს გენერალური მდივნის 1971 წლის 19 ნოემბრის წერილის დანართი

ევროპის საბჭოსა და გაერო-ს სამდივნოებს შორის თანამშრომლობისა და სამეკავშირეო მემორანდუმი

1. შესავალი

1. გაერო-სა და ევროპის საბჭოს სამდივნოებს შორის სამუშაო ურთიერთობათა გზებისა და საშუალებების დასახვის მიზნით, 1951 წლის 15 დეკემბერს, ევროპის საბჭოს გენერალურ მდივანსა და გაერო-ს გენერალურ მდივანს შორის შედგა წერილების ურთიერთგაცვლა. წინამდებარე მემორანდუმი მიზნად ისახავს არსებული მიმონერის განახლებას, მიღებული გამოცდილებისა და შემდგომში დაფიქსირებულ ცვლილებათა გათვალისწინებით.

II. ინფორმაციის ურთიერთგაცვლა

2. ზოგიერთი დოკუმენტის კონფიდენციალური თუ არასაცოველთაო ბუნების დაცვისათვის საჭირო ზომების გათვალისწინებით, ევროპის საბჭოს გენერალური მდივანი და გაერო-ს გენერალური მდივანი, ერთმანეთს შეძლებისდაგვარად სწრაფად მიაწვდიან ყველა დოკუმენტსა და პუბლიკაციას, დაკავშირებულს საერთო ინტერესის სფეროებში მათ მიერ წარმოებულ საქმიანობასთან.

ევროპის საბჭოსა და გაერო-ს შესაბამისი უწყებები, ისევე როგორც გაცვლას დაქვემდებარებული დოკუმენტაცია და პუბლიკაციები, დასახელდება ორივე სამდივნოს კომპეტენტურ ოფიციალურ პირთა მიერ.

3. ზემოხსენებულ მეორე პუნქტში გათვალისწინებული დოკუმენტაციისა და პუბლიკაციების სწრაფ გაცვლას, ისევე როგორც წარსულში, დაემატება ორი სამდივნოს ოფიციალურ პირთა რეგულარული კონტაქტები, საერთო ინტერესებში მოქცეულ საქმიანობათა პროექტებზე კონსულტაციის მიზნით.

III. ორმხრივი კონსულტაცია

4. ევროპის საბჭოს გენერალური სამდივნო და გაერო-ს სამდივნო, ერთმანეთში საჭიროებისამებრ გაივლიან კონსულტაციებს თითოეული ამ ორგანიზაციის მიერ საერთო ინტერესის სფეროებში მოქცეული პროგრამების როგორც მომზადების, ისე მათი განხორციელების გარშემო. ამგვარ რეგულარულ კონსულტაციებზე დამატებით, ორი სამდივნო შესაძლოა შეთანხმდეს არსებული სასიკეთო პრაქტიკის უფრო მეტად გაღრმავებაზე, რაც გულისხმობს შეხვედრების გამართვას ევროპის საბჭოს, გაერო-ს, ევროპის ეკონომიკური კომისიისა და გაერო-ს იმ სხვა უწყებების სამდივნოებს შორის, რომელთაც გააჩნიათ შესაბამისი კომპეტენცია საერთო ინტერესებში მოქცეულ სფეროებში.

IV. გაერო-ს სამდივნოს წარმომადგენელთა დასწრება ევროპის საბჭოს საუწყებო შეხვედრებზე; ევროპის საბჭოს სამდივნოს წარმომადგენელთა დასწრება გაერო-ს უწყებათა შეხვედრებზე

5. არსებული პრაქტიკის თანახმად და საჭიროების გათვალისწინებით, შესაბამისი ორგანოების თანხმობის შემთხვევაში, გაერო-სა და ევროპის საბჭოს გენერალურმა სამდივნოებმა ან მათმა წარმომადგენლებმა, სამდივნოებს შორის ინიციატივით, შესაძლოა განაგრძონ ორი ორგანიზაციის ასამბლეებისა თუ სხვა ორგანოების იმ სხდომებზე დასწრება, რომლებიც მოიწვევა საერთო ინტერესის საკითხების შესასწავლად.

6. წინა პუნქტში ჩამოყალიბებულ პირობათა დაცვით, გაერო-ს გენერალური მდივნის წარმომადგენელი, საჭიროების შემთხვევაში, შესაძლოა მოწვეულ იქნეს სამთავრობო ექსპერტთა იმ შეხვედრებზე დასასწრებად, რომელთაც იწვევს ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტი; ამის მსგავსად, ევროპის საბჭოს გენერალური მდივანი ან მისი წარმომადგენელი შესაძლოა მოწვეულ იქნეს გაერო-ს უწყებათა შეხვედრებზე დასასწრებად, როდესაც საქმე შეეხება საერთო ინტერესებს.

V. ტექნიკური თანამშრომლობა

7. ევროპის საბჭოს გენერალური სამდივნო და გაერო-ს სამდივნო, სამომავლოდ არ დაიშურებენ მცდელობას იმისათვის, რათა ერთმანეთს მიაწოდონ ტექნიკური დახმარება, რაც კი შესაძლოა საჭირო აღმოჩნდეს საერთო ინტერესის საკითხების შესასწავლად ან მათგან მომდინარე ერთობლივი ან ინდივიდუალური პროექტების განსახორციელებლად.

გაერო-ს გენერალური მდივნის წერილი ევროპის საბჭოს გენერალური მდივნისადმი

ნიუ-იორკი, 1971 წლის 19 ნოემბერი

პატივცემულო ბატონო,

მსურს დავადასტურო 1971 წლის 19 ნოემბრით დათარიღებული თქვენი წერილის მიღება, რომლითაც გადმომეცა გაერო-სა და ევროპის საბჭოს სამდივნოებს შორის თანამშრომლობისა და სამეკავშირეო კონტაქტების შესახებ მემორანდუმის ტექსტი. აღნიშნული მემორანდუმი განაახლებს ორი ორგანიზაციის სამდივნოებს შორის საქმიანი ურთიერთობების დამყარების გზებსა და საშუალებებს, გადმოცემულს ევროპის საბჭოს გენერალურ მდივანსა და გაერო-ს გენერალურ მდივანს შორის 1951 წლის 15 დეკემბერს ურთიერთგაცვლილ წერილებში.

ორ სამდივნოს შორის საერთო ინტერესისა და საზრუნავის მქონედ მიჩნეულ საკითხებში არსებული ჰარმონიული ურთიერთობების წინსვლის მიზნით, მოხარული ვარ, დავადასტურო თქვენს მიერ მოწოდებული მემორანდუმის დებულებათა მისაღებობა ჩემთვის, რაც ამგვარ ურთიერთობათა პრაქტიკული და დე ფაქტო მხარეების განსაზღვრებას შეეხება.

გთხოვთ, მიიღოთ რწმუნება ჩემი თქვენდამი ღრმა პატივისცემისა,

უ ტანი

გაერო-ს გენერალური მდივანი

დანართი IX

ევროპის საბჭოს შეთანხმებები ეუთო-სთან

**ურთიერთობები ევროპის საბჭოსა და ევროპაში
თანამშრომლობისა და უშიშროების ორგანიზაციას
შორის (OSCE) - თანამშრომლობის პირობების
ერთიანი ნუსხა, ქ. ვენა, 2000 წლის 12 აპრილი**

შესავალი

თანამშრომლობის პირობების ერთიანი ნუსხა შემუშავებულ იქნა ინსტიტუტებს შორის წარმოებული რიგი დებატების შედეგად, რომლის მიმდინარეობა ეყრდნობოდა ევროპის საბჭოს „ბრძენ კაცთა კომიტეტის“ რეკომენდაციებსა და 1999 წლის 18-19 ნოემბერს ეუთო-ს სტამბულის სამიტზე მიღებულ ეუთო-ს თანამშრომლობის უსაფრთხოების პლატფორმას, ისევე როგორც 1999 წლის 4 ოქტომბერს ქ. ვენაში გამართულ ეუთო/ევროპის საბჭოს შეხვედრაზე გამოთქმულ მოსაზრებებს, ნაკისრ ვალდებულებათა მონიტორინგისა და ეუთო-სა და ევროპის საბჭოს შორის მიმდინარე და სამომავლო თანამშრომლობის შესახებ. შემდგომ ამისა, 1999 წლის 20 ოქტომბერს, ქ. ბერლინში გამართულმა უმაღლესი დონის „2+2“ ფორმატის შეხვედრამ დაადგინა, შესაბამისი სამდივნოებისთვის დაევალებინა თანამშრომლობის პირობების ერთიანი ნუსხის შედგენა.

ნუსხა მიზნად ისახავს ინსტიტუციური მეხსიერების შექმნასა და იმის უზრუნველყოფას, რომ არ იქნეს მივიწყებული ან დაკარგული არსებული წარმატებული პრაქტიკა. ის ასევე სახავს სამომავლო პერსპექტივებს.

ევროპის საბჭოსა და ეუთო-ს შორის ურთიერთობები ეფუძნება დემოკრატიის, ადამიანის უფლებათა და კანონის უზენაესობის საერთო ღირებულებებსა და ორგანიზაციების მიზანსწრაფვას ურთიერთქმედების განმტკიცებისაკენ, მათ წევრობასა და სამუშაო მეთოდებში არსებულ განსხვავებათა გათვალისწინებით.

1. კონსულტაციები

1.1. „2+2“ ფორმატის შეხვედრები

1.1.1. უმაღლესი დონის „2+2“ ფორმატის შეხვედრები

უმაღლესი დონის შეხვედრები იმართება წელიწადში ერთხელ ან ორჯერ. მათ ორგანიზებას ახორციელებენ რიგრიგობით ევროპის საბჭო და ეუთო.

აღნიშნულ შეხვედრებზე ხდება საერთო ინტერესის აქტუალური პოლიტიკური საკითხების განხილვა, ურთიერთობათა გადახედვა, მიმდინარე თანამშრომლობის შეფასება და სამომავლო თანამშრომლობისათვის ორიენტირების დასახვა.

მონაწილეები:

ევროპის საბჭოს მხრივ: მინისტრთა კომიტეტის თავმჯდომარე, გენერალური მდივანი, მინისტრთა მოადგილეებისა და შესაბამისი მომხსენებელთა ჯგუფების თავმჯდომარეები, განსაკუთრებით კი იმ ჯგუფებისა, რომელთა საქმიანობა შეეხება ევროპის საბჭოსა და ეუთო-ს შორის ურთიერთობებსა (GR-OSCE) და დემოკრატიული სტაბილურობის გამყარებას (GR-EDS), და პოლიტიკურ საქმეთა გენერალური დირექტორი.

ეუთო-ს მხრივ: მოქმედი თავმჯდომარე, გენერალური მდივანი, ეროვნულ უმცირესობათა უმაღლესი კომისარი (HCNM), დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და ადამიანის უფლებათა ბიუროს დირექტორი (ODIHR), მედიის თავისუფლების კურატორი, საგარეო თანამშრომლობის განყოფილების უფროსი და პერიოდულად, საგარეო თანამშრომლობის განყოფილების (CPC) დირექტორი და ეუთო-ს ეკონომიკური და გარემოს დაცვის სფეროთა კოორდინატორი.

შეხვედრის დასასრულს, დელეგაციებს ქ. სტრასბურგსა და ქ. ვენაში, ისევე როგორც პრესის წარმომადგენლებს, მიენოდებათ ერთობლივი განცხადება.

1.1.2. „2+2“ ფორმატის შეხვედრები მაღალ ოფიციალურ პირთა დონეზე

როგორც წესი, შეხვედრები მაღალ ოფიციალურ პირთა დონეზე იმართება წლის პირველი ნახევრის მიწურულს. მათ ორგანიზებას რიგრიგობით ახორციელებენ ევროპის საბჭო და ეუთო.

ამ შეხვედრათა ძირითადი მიზანია თანამშრომლობის კონკრეტული საკითხების განხილვა.

მაღალ ოფიციალურ პირთა დონეზე ორგანიზებულ შეხვედრებში მონაწილეობა თავისი არსითა და შემადგენლობით განსხვავდება უმაღლესი

დონის შეხვედრათაგან. მათში შედიან ასევე ორივე საპარლამენტო ასამბლეის სამდივნოთა წარმომადგენლებიც.

ევროპის საბჭოს მხრივ: მინისტრთა მოადგილეების თავმჯდომარე, ევროპის საბჭოსა და ეუთო-ს შორის ურთიერთობებისა (GR-OSCE) და დემოკრატიული სტაბილურობის გამყარების (GR-EDS) სამსახურების თავმჯდომარეები, საპარლამენტო ასამბლეის გენერალური მდივანი და პოლიტიკურ საქმეთა გენერალური დირექტორი, საჭიროებისამებრ კი, ევროპის საბჭოს სხვა წარმომადგენლები.

ეუთო-ს მხრივ: მიმდინარე თავმჯდომარის წარმომადგენელი და ტროიკის სხვა წევრები, გენერალური მდივანი ან მისი წარმომადგენელი, საგარეო თანამშრომლობის განყოფილების (CPC) დირექტორი, ეროვნულ უმცირესობათა უმაღლესი კომისარი (HCNM), დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და ადამიანის უფლებათა ბიუროს დირექტორი (ODIHR), მედიის თავისუფლების კურატორი და საპარლამენტო ასამბლეის გენერალური მდივანი (ან მათი წარმომადგენლები).

1.2. საპარლამენტო შეხვედრები

ორივე საპარლამენტო ასამბლეის ბიუროთა დელეგაციები პერიოდულად იკრიბებიან საერთო ინტერესის საკითხებზე აზრთა ურთიერთგაცვლის მიზნით და ორ ასამბლეს შორის თანამშრომლობის მიმოსახილად.

1.3. ერთობლივი შეხვედრები

პირველი ამგვარი შეხვედრა, ვალდებულებათა შესრულების მეთოდოლოგიისა და ორი ორგანიზაციის სხვადასხვა სამონიტორინგო მექანიზმის შესახებ გამოცდილების ურთიერთგაცვლის მიზნით, ევროპის საბჭოს მიერ მოწყობილი ნორვეგიის ინიციატივის საფუძველზე, 1997 წლის მარტში.

მონაწილეთა შორის იყვნენ ევროპის საბჭოსა და ეუთო-ს მუდმივი წარმომადგენლები შესაბამისად ქ. სტრასბურგსა და ქ. ვენაში, დედაქალაქებიდან მივლენილი ექსპერტები, ისევე როგორც სამდივნოთა წარმომადგენლები.

მეორე ამგვარი შეხვედრა შედგა ნიდერლანდების ინიციატივის საფუძველზე, 1998 წლის ივნისში ქ. ჰააგაში. მან გაიზიარა უფრო ფართო ხედვის საჭიროება ევროპის საბჭოსა და ეუთო-ს შორის ურთიერთობებში და მის საქმიანობაში ჩააბა ასევე, ორივე ორგანიზაციის პარლამენტარები.

მესამე შეხვედრა გაიმართა ქ. ვენაში ეუთო-ს ნორვეგიული თავმჯდომარეობის მიწვევით, 1999 წლის 4 ოქტომბერს. ის წარმოადგენდა 1997 წლის მარტის შეხვედრის პირდაპირ გაგრძელებას, რომელმაც განიხილა ნაკისრ ვალდებულებათა მონიტორინგის პროცედურები, ისევე როგორც

ევროპის საბჭოსა და ეუთო-ს შორის სამომავლო თანამშრომლობის პერსპექტივები.

მონაწილეთა მხრიდან ხაზი გაესვა ერთობლივი შეხვედრების სარგებლიანობას და რეკომენდაცია მიეცა ამგვარი შეხვედრების გამართვას ყოველ ორ წელიწადში ერთხელ, საერთო ინტერესებში მოქცეული თემების გარშემო.

1.4. მიზნობრივი (*Ad hoc*) კონტაქტები და კონსულტაციები

თანამშრომლობის შესაძლებლობათა განხილვისა თუ მწყობრი პოზიციის განსაზღვრის მიზნით, განსაკუთრებით კრიზისულ სიტუაციებში ან ახალი ინიციატივების მომზადებისას, ჩამოყალიბდა შემდეგი სახის კავშირურთიერთობები:

- მიზნობრივი კონსულტაციები ევროპის საბჭოს გენერალურ მდივანსა და ეუთო-ს მიმდინარე თავმჯდომარეს შორის;
- მიზნობრივი კონსულტაციები ევროპის საბჭოს სამდივნოსა და ეუთო-ს მიმდინარე თავმჯდომარის წარმომადგენლებს შორის;
- მიზნობრივი კონსულტაციები ორ გენერალურ მდივანს შორის;
- მიზნობრივი კონსულტაციები ევროპის საბჭოს ადამიანის უფლებათა კომისარსა და ეუთო-ს მიმდინარე თავმჯდომარის წარმომადგენლებს შორის;
- ერთობლივი ვიზიტი (ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის თავმჯდომარე, გენერალური მდივანი, ეუთო-ს მიმდინარე თავმჯდომარე და გენერალური მდივანი), ქ. ტირანა, 1998 წლის სექტემბერი;
- ევროპის საბჭოს, ეუთო-ს, ევროკავშირისა და დასავლეთ ევროპული კავშირის ერთობლივი დეკლარაცია ალბანეთთან დაკავშირებით, 1998 წლის სექტემბერი;
- სამ პარლამენტს შორის (ევროპის საბჭოს საპარლამენტო ასამბლეა, ეუთო-ს საპარლამენტო ასამბლეა, ევროპარლამენტი) შეხვედრა 1997 და 1998 წლებში ქ. ტირანაში, ხოლო 2000 წელს ბელორუსში;
- ევროპის საბჭოს მაღალ ოფიციალურ პირთა მონაწილეობა ეუთო-ს მიმდინარე თავმჯდომარის ვიზიტებში სომხეთში, აზერბაიჯანსა და საქართველოში 1998 - 1999 წლებში;
- ევროპის საბჭოს ოფიციალურ პირთა მონაწილეობა ეუთო-ს მიმდინარე თავმჯდომარის პირად წარმომადგენელთა ვიზიტებში ალბანეთსა და ბელორუსში 1997 წელს;

- ეუთო-ს ოფიციალურ პირთა მონაწილეობა ევროპის საბჭოს საპარლამენტო დელეგაციის შემადგენლობაში 2000 წელს ჩეჩნეთში.

1.1. კონსულტაციები გაფართოებული ფორმატით

1.5.1. უმაღლესი დონის სამმხრივი შეხვედრები (ევროპის საბჭო / ეუთო / გაერო)

უმაღლესი დონის „სამმხრივი“ შეხვედრები წელიწადში ერთხელ, მონაცვლეობით ეწყობა ევროპის საბჭოს, ეუთო-სა და გაერო-ს შენევის ბიუროს მიერ.

აღნიშნულ შეხვედრებზე მონაწილეები მსჯელობენ საერთო ინტერესში მოქცეული აქტუალური საკითხებისა და თანამშრომლობის სფეროების გარშემო.

მონაწილეები:

ევროპის საბჭოს მხრივ: გენერალური მდივანი, მინისტრთა მოადგილეების, ევროპის საბჭოსა და ეუთო-ს შორის ურთიერთობებისა (GR-OSCE) და დემოკრატიული სტაბილურობის გამყარების (GR-EDS) სამსახურების თავმჯდომარეები და ევროპის საბჭოს ადამიანის უფლებათა კომისარი.

ეუთო-ს მხრივ: გენერალური მდივანი, მიმდინარე თავმჯდომარის წარმომადგენელი, ეროვნულ უმცირესობათა უმაღლესი კომისარი (HCNM), დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და ადამიანის უფლებათა ბიუროს დირექტორი (ODIHR) და მედიის თავისუფლების კურატორი.

გაერო-ს მხრივ: გაერო-ს შენევის ბიუროს გენერალური დირექტორი, პოლიტიკურ საქმეთა დეპარტამენტის მაღალი თანამდებობის პირები, ლტოლვილთა უმაღლესი კომისრის ბიურო, ადამიანის უფლებათა უმაღლესი კომისრის ბიურო, ევროპის ეკონომიკური კომისია და გაერო-ს განვითარების პროგრამა.

დღის წესრიგის გათვალისწინებით, მოიწვევიან ასევე მიგრაციის საერთაშორისო ორგანიზაციისა და წითელი ჯვრის საერთაშორისო კომიტეტის წარმომადგენლები. ევროკომისიამ უმაღლესი დონის შეხვედრაში მონაწილეობა პირველად მიიღო 2000 წლის თებერვალში.

სამმხრივი შეხვედრების მიწურულს, მონაწილეები აკეთებენ ერთობლივ განცხადებას.

1.5.2. მიზნობრივი შეხვედრები

მიზნობრივი შეხვედრები ეწყობა „სამმხრივი“ კონსულტაციის პროცესის ფარგლებში დროებით (ad hoc) საფუძველზე. ისინი ტარდება მაღალი რანგის ოფიციალურ პირთა და ექსპერტთა დონეზე (მათ შორის არიან

მონაწილე ორგანიზაციათა ადგილობრივად წარგზავნილები) და დღის წესრიგის შესაბამისად, ითვალისწინებს სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციათა და ინსტიტუტების მონაწილეობას.

ამ შეხვედრების მიზანია მიმდინარე და დაგეგმილი ღონისძიებების შესახებ ინფორმაციის ურთიერთგაცვლა და გაღრმავებული თანამშრომლობის შესაძლებლობათა გამოვლენა.

მიზნობრივ შეხვედრებზე დღემდე განხილულა საკითხები, დაკავშირებული კავკასიასთან (რამდენიმე შეხვედრა), ალბანეთთან, კოსოვოსთან, მართლმსაჯულების სისტემის რეფორმირებასთან და 2000 წლის თებერვალში, სამართალდამცავ სისტემასთან, განსაკუთრებით პოლიციასთან.

1.5.3. შეხვედრები ელექტრონული ინფორმაციის გაცვლის შესახებ

აღნიშნული შეხვედრები ეწყობა უმაღლესი დონის „სამმხრივი“ შეხვედრების გამართვამდე, სადაც სამ ორგანიზაციას შორის ინფორმაციის გაცვლის გაუმჯობესების მიზნით, განიხილება ახალი საინფორმაციო ტექნოლოგიების გამოყენების საკითხები. გაერო-ს ჟენევის ბიუროს სერვერზე ფუნქციონირებს საკონტაქტო პირთა საერთო საინფორმაციო მონაცემთა ბაზა.

2. წარმომადგენლობა და კავშირები

2.1. შეხვედრებში მონაწილეობა

2.1.1. სამიტები

1997 წლის ოქტომბერში გამართულ ევროპის საბჭოს სამიტზე ეუთო-ს წარმომადგენელმა მისი მიმდინარე თავმჯდომარე, რომელიც გამოვიდა მოხსენებით. მიწვეულთა შორის იყო ეუთო-ს გენერალური მდივანიც, თუმცა, მან დასწრება ვერ შეძლო. ეუთო-ს სტამბულის სამიტს ესწრებოდნენ და მოხსენებით მიმართეს ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის თავმჯდომარემ და გენერალურმა მდივანმა.

2.1.2. შეხვედრები / სხდომები მინისტრთა დონეზე

ეუთო-ს მიმდინარე თავმჯდომარემ მონაწილეობა მიიღო ლონდონის შეხვედრაში, ხოლო 1999 წლის მაისში, ევროპის საბჭოს 50-ე წლისთავის აღსანიშნავ ცერემონიაზე ქ. ბუდაპეშტში, გამოვიდა მოხსენებით.

ევროპის საბჭოს გენერალური მდივანი წარმოადგენს ორგანიზაციას და მიმართავს დამსწრეთ ეუთო-ს მინისტრთა საბჭოებზე.

ეუთო-ს თავმჯდომარე სახელმწიფოს საგარეო საქმეთა მინისტრი, ევროპის საბჭოს წევრი ქვეყნის წარმომადგენლისა და ეუთო-ს მიმდინარე თავმჯდომარის რანგში გამოდის მოხსენებით ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის სხდომებზე.

2.1.3. საპარლამენტო ასამბლეები

ეუთო-ს მიმდინარე თავმჯდომარე რეგულარულად გამოდის მოხსენებით ევროპის საბჭოს საპარლამენტო ასამბლეაში.

ევროპის საბჭოსა და ეუთო-ს საპარლამენტო ასამბლეათა პრეზიდენტები მიმართავენ ერთმანეთის საპარლამენტო სხდომებს.

ევროპის საბჭოს საპარლამენტო ასამბლეა, ისევე როგორც ეუთო-ს საპარლამენტო ასამბლეა, რეგულარულად იწვევენ მეორე საპარლამენტო ასამბლეის წარმომადგენლებს საკომიტეტო შეხვედრებში, სემინარებში, კონფერენციებში და ა.შ. სამონაწილეოდ.

1998 წელს ევროპის საბჭოს საპარლამენტო ასამბლეამ მიიღო რეკომენდაცია 1381 (1998), სახელწოდებით „ზოგადი პოლიტიკა: ევროპის საბჭო და ეუთო“.

2.1.4. ევროპის საბჭოს მინისტრთა მოადგილეები, ეუთო-ს მუდმივ-მოქმედი საბჭო და მათი სუბსიდიარული სტრუქტურები

ეუთო-ს წარმომადგენლებს - მიმდინარე თავმჯდომარის წარმომადგენელს, გენერალურ მდივანს, ეუთო-ს მისიათა ხელმძღვანელებს, დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და ადამიანის უფლებათა ბიუროს დირექტორსა (ODIHR) და მედიის თავისუფლების კურატორს, აზრთა ურთიერთგაცვლის მიზნით, რეგულარულად იწვევენ ევროპის საბჭოს მინისტრთა მოადგილეებისა თუ მათი მომხსენებელთა ჯგუფების შეხვედრებში.

ევროპის საბჭოს გენერალური მდივანი რეგულარულად გამოდის მოხსენებით ეუთო-ს მუდმივ საბჭოში ქ. ვენაში, რასაც მოსდევს კითხვა-პასუხი.

პოლიტიკურ საქმეთა გენერალურ დირექტორსა და მისი უწყების წევრებს მონაწილეობა მიუღიათ ეუთო-ს მუდმივმოქმედი საბჭოს რამდენიმე გაფართოებულ შეხვედრასა და თანამშრომლობის უსაფრთხოების პლატფორმაში წარმოდგენილ საერთაშორისო ორგანიზაციებთან ერთად, უსაფრთხოების სამოდელო კომიტეტის არაფორმალურ შეხვედრებში.

1998 წლის ოქტომბრიდან, ეუთო ჩაბმულია ევროპის საბჭოს მინისტრთა მოადგილეების ეუთო-სთან ურთიერთობებზე პასუხისმგებელი მომხსენებელი ჯგუფის (GR-OSCE) შეხვედრებში. ეუთო-ს ხელმძღვანელობის წარმომადგენლები და ეუთო-ს სამდივნოს წევრები, განსაკუთრებით კი მისი საგარეო თანამშრომლობის განყოფილება, აქტიურად მონაწილეობენ დებატებში.

ეუთო-ს თავმჯდომარე ქვეყნის მუდმივი წარმომადგენელი, ეუთო-ს თავმჯდომარეობის სახელით, სხვადასხვა დროს მოხსენებით მიმართავს

ევროპის საბჭოს მინისტრთა მოადგილეებისა თუ დემოკრატიული სტაბილურობის გამყარების სამსახურის (GR-EDS) შეხვედრებს.

ეუთო-ს თავმჯდომარეობასთან შეთანხმებულ იქნა, რომ მინისტრთა კომიტეტში თავმჯდომარე ქვეყნის დელეგაციის წარმომადგენელი, ევროპის საბჭოს შესაბამისი საქმიანობის შესახებ გააკეთებს მოხსენებას ეუთო-ს მუდმივი საბჭოს შეხვედრებზე.

2.2. კავშირები

ევროპის საბჭოს წარმომადგენლობა ეუთო-ს შტაბ-ბინაში ქ. ვენაში, ეფუძნება არაფორმალურ შეთანხმებებს.

ევროპის საბჭოსა და ეუთო-ს მეკავშირე ოფიცერი, ეუთო-ს მუდმივი საბჭოსა და უსაფრთხოების სამოძღვრო კომიტეტის პლენარულ და არაფორმალურ შეხვედრებში, სიტყვით მიმართვის უფლების გარეშე უერთდება იმ ქვეყნის დელეგაციას, რომელიც თავმჯდომარეობს მინისტრთა კომიტეტს. ეუთო-ს მუდმივი საბჭოს თავმჯდომარის მოწვევით, ევროპის საბჭოსა და ეუთო-ს მეკავშირე ოფიცერი, ეუთო-ს მუდმივი საბჭოს სუბსიდიარულ ჯგუფებს აწვდის ინფორმაციას ევროპის საბჭოს შესაბამისი საქმიანობის შესახებ.

ეუთო-ში თავმჯდომარე ქვეყნის საგარეო საქმეთა სამინისტროს ეუთო-სთან საკოორდინაციო განყოფილების ოფიციალური წარმომადგენელი პირი პასუხისმგებელია სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციებთან, მათ შორის ევროპის საბჭოსთან კავშირებზე.

ეუთო-ს სამდივნოში, საგარეო თანამშრომლობის განყოფილება (CPC), *inter alia*, დაკავებულია სხვა ორგანიზაციებთან, მათ შორის ევროპის საბჭოსთან კავშირებით.

3. თანამშრომლობა

3.1 თანამშრომლობა ადგილზე

ამ მხრივ ჩამოყალიბდა შემდეგი სახის კავშირ-ურთიერთობები:

- ევროპის საბჭოს სავლე ბიუროები (ტირანა, სარაევო, პრიშტინა და მოსტარი) მჭიდრო კონტაქტებს ინარჩუნებენ ეუთო-ს მისიებთან. ისინი უზრუნველყოფენ ასევე კავშირებს ხელისუფლებასთან თუ ადგილზე არსებულ საერთაშორისო ორგანიზაციებთან და მხარს უჭერენ ევროპის საბჭოს პროექტების განხორციელებას;
- ევროპის საბჭოს სამდივნოს ოფიციალურ პირებსა და ეუთო-ს მისიათა ხელმძღვანელებსა და მათ პერსონალს შორის ინფორმაციისა და შეფასების გაცვლა რეგულარული არაფორმალური კონტაქტებისა და ვიზიტების საშუალებით;

- ევროპის საბჭოს სამდივნოს წარმომადგენლების მონაწილეობა საგარეო თანამშრომლობის განყოფილების (CPC) მიერ ორგანიზებულ დამგეგმარებელ შეხვედრებში, ადგილზე თანამშრომლობის მოსამზადებლად;
- ევროპის საბჭოს სამდივნოს მონაწილეობა ქ. ვენაში ეუთო-ს მისიების ხელმძღვანელთა წლიურ შეხვედრებში;
- კონფლიქტის თავიდან აცილებისა და კონფლიქტის შემდგომი რეაბილიტაციის საქმიანობათა კოორდინაცია, ევროპის საბჭოს წვლილი მონიტორინგსა და კონსულტაციებში;
- ევროპის საბჭოს მხრიდან სამართლებრივი ექსპერტიზით უზრუნველყოფა;
- სემინარების ერთობლივი ორგანიზება და მათთვის შემწეობის განწევა;
- ერთობლივი შემფასებელი ჯგუფები;
- ევროპის საბჭოს ექსპერტთა და პერსონალის მონაწილეობა მოკლე და საშუალოვადიან მისიებში; ევროპის საბჭოს ექსპერტთა გრძელვადიანი მივლინებები ეუთო-ს მისიის შემადგენლობაში კოსოვოში;
- ერთობლივი სანვრთნელი კურსები;
- ეუთო-ს მისიების მხრიდან ევროპის საბჭოს საპარლამენტო ასამბლეის, კონგრესისა და სამდივნოს დელეგაციებისადმი ლოჯისტიკური მხარდაჭერა;
- დღიდან დაარსებისა 1998 წლის სექტემბერში, ევროპის საბჭო მონაწილეობს პროგრამაში „ალბანეთის მეგობრები“, რომლის შეხვედრათა თანათავმჯდომარეები არიან ეუთო-სა და ევროკავშირის ხელმძღვანელები;
- ევროპის საბჭოს, ეუთო-ს, ევროკომისიისა და გაერო-ს ადამიანის უფლებათა კომისრის ბიუროს (UHCHR) ერთობლივი ინიციატივა ადგილზე მისიების წევრთა ადამიანის უფლებათა სფეროში წვრთნასთან დაკავშირებით: პედაგოგიური სავარჯიშოების შემუშავება, პრაქტიკული რჩევების სახელმძღვანელოს ჩათვლით იმის შესახებ, თუ როგორ უნდა იქნეს მოწესრიგებული ადამიანის უფლებათა სფეროში დაფიქსირებული დარღვევები. აღნიშნული ინიციატივის განვრცობა, განსაკუთრებულ რეგიონებთან და ოპერაციებთან მისი მისადაგებით, ეუთო-ს მისიების ხელმძღვანელებთან კოორდინირებული მოქმედებითა და ევროკავშირისა და გაერო-ს ადამიანის უფლებათა უმაღლესი კომისრის ბიუროსა და შესაძლოა

ეუთო-ს სწრაფი საექსპერტო მხარდაჭერისა და თანამშრომლობის პროგრამის (REACT) ინიციატივითა და გთვალისწინებით.

3.2. თემატური თანამშრომლობა

3.2.1. დემოკრატია, ადამიანის უფლებათა დაცვა და კანონის უზენაესობა

ჩამოყალიბდა შემდეგი სახის კავშირ-ურთიერთობები:

- ევროპის საბჭოს სამდივნოს ოფიციალურ პირებსა და დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და ადამიანის უფლებათა ბიუროს (ODIHR) დირექტორსა და მის პერსონალს შორის ინფორმაციის გაცვლა და შემფასებელი განცხადებები, რეგულარული არაფორმალური კონტაქტებისა და ვიზიტების გზით;
- რეგულარული შეხვედრები ევროპის საბჭოს სამდივნოსა და დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და ადამიანის უფლებათა ბიუროს (ODIHR) შორის, პროგრამების კოორდინირებისა და მათი ხორცშესხმის მიზნით;
- დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და ადამიანის უფლებათა ბიუროს წარმომადგენელთა მონაწილეობა ევროპის საბჭოს ყოველწლიურ კონსულტაციებსა და დამგეგმარებელ შეხვედრებში, ადამიანის უფლებათა და სამართლებრივი თანამშრომლობის სფეროებში (ADACS);
- ევროპის საბჭოს წვლილი და მონაწილეობა დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და ადამიანის უფლებათა ბიუროს სემინარებში და თანამშრომლობა მათ ორგანიზებაში;
- ევროპის საბჭოს მონაწილეობა ეუთო-ს ადამიანური განზომილების განვითარების შეხვედრებში, უზრუნველყოფა დოკუმენტაციით და სამდივნოს წევრების მონაწილეობა;
- დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და ადამიანის უფლებათა ბიუროს წარმომადგენლობა ვენეციის კომისიის შეხვედრებში;
- თანამშრომლობა ევროპის საბჭოს რომა/ბოშების ხალხთა კოორდინატორსა და დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და ადამიანის უფლებათა ბიუროს რომასა და სინტის ხალხების საკითხებზე მომუშავე საკონტაქტო ერთეულს შორის;
- ევროპის საბჭოს წვლილი დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და ადამიანის უფლებათა ბიუროს წამების თავიდან აცილების საექსპერტო ჯგუფში;

- კონტაქტები ევროპის საბჭოს ადამიანის უფლებათა კომისრის ბიუროსა და დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და ადამიანის უფლებათა ბიუროს შორის;
- კონტაქტები ევროპის საბჭოს გენერალური მდივნის მონიტორინგის განყოფილებასა და დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და ადამიანის უფლებათა ბიუროს შორის;
- კონტაქტები ევროპის საბჭოს სამდივნოსა და დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და ადამიანის უფლებათა ბიუროს ტრეფიკინგისა და გენდერულ საკითხებზე მომუშავე მრჩეველთა შორის;
- ევროპის საბჭოს ოფიციალურ პირთა მონაწილეობა დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და ადამიანის უფლებათა ბიუროს საქროებათა შემფასებელ მისიებში, მაგალითად, სამხრეთ სლავონიისა და კავკასიისათვის;
- ევროპის საბჭოსა და ეუთო-ს ადგილზე მისიებს შორის კონტაქტები და თანამშრომლობა დემოკრატიის, ადამიანის უფლებათა დაცვისა და კანონის უზენაესობის საკითხების გარშემო.

3.2.2. უმცირესობები

ევროპის საბჭოსა და ეროვნულ უმცირესობათა უმაღლეს კომისარს (HCNM) შორის თანამშრომლობა შეეხება კონფლიქტების თავიდან აცილებასთან დაკავშირებულ კონკრეტულ მდგომარეობას ზოგიერთ ქვეყანაში, ისევე როგორც ეროვნულ უმცირესობათა დაცვის ევროპული სტანდარტების განხორციელებას.

ჩამოყალიბდა შემდეგი სახის კავშირ-ურთიერთობები:

- ინფორმაციისა და შემფასებელი განცხადებების გაცვლა ევროპის საბჭოს ოფიციალურ პირებსა და ეროვნულ უმცირესობათა უმაღლესი კომისრის სამსახურსა და მის პერსონალს შორის, რეგულარული არაფორმალური კონტაქტებისა და საქმიანი ვიზიტების გზით;
- ეუთო-ს მონაწილე ქვეყნებისადმი განკუთვნილ რეკომენდაციებში, ეროვნულ უმცირესობათა უმაღლესი კომისრის მითითებები ევროპის საბჭოს სტანდარტების დამდგენ ისეთ ინსტრუმენტებზე, როგორიცაა, სახელდობრ, ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენცია, ეროვნულ უმცირესობათა დაცვის ჩარჩო-კონვენცია და რეგიონულ და უმცირესობათა ენების ევროპული ქარტია;
- ცალკეული ქვეყნებისათვის სპეციფიკურ საკითხებზე მჭიდრო თანამშრომლობა ევროპის საბჭოს ოფიციალურ პირებს, ექსპერტებსა

და ეროვნულ უმცირესობათა უმაღლეს კომისარს შორის, კოორდინირებული მიდგომების დასახვის გზითა და ერთობლივი ძალისხმევით, ზოგჯერ ევროკომისიის მონაწილეობით;

- ევროპის საბჭოს ოფიციალურ პირთა და ექსპერტთა მონაწილეობა ეროვნულ უმცირესობათა უმაღლესი კომისრის მიერ ორგანიზებულ ექსპერტთა შეხვედრებში;
- ეროვნულ უმცირესობათა უმაღლესი კომისრის კონტაქტები ევროპის საბჭოს ეროვნულ უმცირესობათა დაცვის ექსპერტთა კომიტეტთან (DH-MIN) და ევროპის საბჭოს საპარლამენტო ასამბლეის მონიტორინგის კომიტეტთან;
- ევროპის საბჭოს პერსონალის მონაწილეობა ეროვნულ უმცირესობათა უმაღლესი კომისრის მიერ ორგანიზებულ ან თანაორგანიზებულ სემინარებში.

3.2.3. რომა/სინტის ხალხები

ევროპის საბჭოსა და ეუთო-ს შორის თანამშრომლობა, ევროპის საბჭოს მხრიდან გულისხმობს რომა/ბოშების საკითხებზე საქმიანობის კოორდინატორს, ეუთო-ს მხრიდან კი დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და ადამიანის უფლებათა ბიუროს (ODIHR) რომა/სინტის ხალხების საკონტაქტო ერთეულს, ისევე როგორც რამდენიმე ადგილობრივ მისიას, განსაკუთრებით სამხრეთ აღმოსავლეთ ევროპაში.

ჩამოყალიბდა შემდეგი სახის კავშირ-ურთიერთობები:

- მონაწილეობა ერთმანეთის შეხვედრებში;
- ერთობლივი შეხვედრები;
- ერთობლივი ვიზიტები ადგილზე;
- ერთიანი მოხსენებები ერთობლივი ვიზიტების ხორცშესხმის მიზნით;
- რომას ხალხის შესახებ პროგრამის პროექტის მომზადებაში თანამონაწილეობა, როგორც სტაბილურობის პაქტის პირველი სამუშაო რგოლის ნაწილი.

3.2.4. მედია

ევროპის საბჭოს სამდივნო ჩაბმული იყო მედიის თავისუფლების კურატორის სამუშაო მანდატის განსაზღვრაში.

ეუთო-ს 32 მონაწილე ქვეყნის განმარტებითი განცხადება ადგენს, რომ მედიის თავისუფლების კურატორი, თავისი მანდატის ფარგლებში მოქმედებისას, უნდა ხელმძღვანელობდეს ასევე ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის დებულებებით (განცხადება, გაკეთებული მანდა-

ტის მიღების შემდეგ, 1997 წელს). თანამშრომლობა ევროპის საბჭოსა და ეუთო-ს მედიის თავისუფლების კურატორს შორის აქცენტს აკეთებს ორივე ორგანიზაციისთვის საერთო ინტერესის მქონე საკითხებზე ან სიტუაციებზე სახელმწიფოებში.

ჩამოყალიბდა შემდეგი სახის კავშირ-ურთიერთობები:

- ევროპის საბჭოს სამდივნოს ოფიციალურ პირებსა და ეუთო-ს მედიის თავისუფლების კურატორსა და მის პერსონალს შორის ინფორმაციისა და შემფასებელი განცხადებების გაცვლა რეგულარული არაფორმალური კონტაქტებისა და სამუშაო ვიზიტების გზით;
- კურატორის მიერ ევროპის საბჭოს სტანდარტების დამდგენი ინსტრუმენტებით, განსაკუთრებით ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციით ხელმძღვანელობა და ეუთო-ს მონაწილე ქვეყნებისადმი განკუთვნილ ევროპის საბჭოს რეკომენდაციებში ჩადებული საკანონმდებლო ექსპერტიზა;
- ევროპის საბჭოს მიერ საკანონმდებლო ექსპერტიზის შემუშავება კურატორის თხოვნის საფუძველზე;
- ერთობლივი სემინარები და რეკომენდაციები;
- მეორე მხარის მიერ ორგანიზებულ ან თანაორგანიზებულ სემინარებში მონაწილეობა;
- კურატორის ბიუროს კონტაქტები ევროპის საბჭოს მმართველ კომიტეტთან მასმედიის საკითხებში (CDMM).

3.2.5. საქმიანობა ეკონომიკურ და გარემოს დაცვის სფეროებში

ჩამოყალიბდა შემდეგი სახის კავშირ-ურთიერთობები:

- ეუთო-ს ეკონომიკურ და გარემოს დაცვის სფეროებში საქმიანობის კოორდინატორის სამუშაო ვიზიტი ევროპის საბჭოში;
- ევროპის საბჭოს პერსონალისა და ექსპერტების მონაწილეობა კოორდინატორის მიერ ორგანიზებულ ან თანაორგანიზებულ სემინარებში;
- ევროპის საბჭოს ოფიციალურ პირთა და საპარლამენტო ასამბლეის წევრთა მონაწილეობა ეუთო-ს ეკონომიკური ფორუმის ყოველწლიურ შეხვედრებში.

3.3. მონიტორინგი

3.3.1. შესაბამისობა ნაკისრ ვალდებულებებთან

მონიტორინგი წარმოადგენდა 1997 და 1999 წლებში უმაღლეს დონეზე გამართული ორი ერთობლივი შეხვედრის თემას.

ჩამოყალიბდა შემდეგი სახის კავშირ-ურთიერთობები:

- საპარლამენტო ასამბლეის, კონგრესისა და ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტისა და ეუთო-ს ადგილობრივ მისიებს შორის საჯარო ან შეზღუდული მოხმარების მოხსენებათა ურთიერთგაცვლა;
- ევროპის საბჭოს ოფიციალურ პირთა მონაწილეობა ეუთო-ს ადამიანური განზომილების განვითარების შეხვედრებსა და მიმომხილველ კონფერენციებში;
- ეუთო-ს ადგილობრივი მისიების მიერ შერჩეული მწვრთნელების ტრენინგითა და სახელმძღვანელოებით უზრუნველყოფა;
- ურთიერთშეთანხმებული ძალისხმევა ზოგიერთ ქვეყანასთან მიმართებაში.

3.3.2. არჩევნებზე დაკვირვება

3.3.2.1. საპარლამენტო და საპრეზიდენტო არჩევნები

ევროპის საბჭოს საპარლამენტო ასამბლეა, დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და ადამიანის უფლებათა ბიურო (ODIHR) და ეუთო-ს საპარლამენტო ასამბლეა, კონტაქტებს ინარჩუნებენ არჩევნების მონიტორინგთან დაკავშირებით. საქმის არსიდან გამომდინარე, ის შეიძლება გულისხმობდეს ერთობლივ პრეს-კონფერენციებსა და ერთობლივ განცხადებებს.

3.3.2.2. ადგილობრივი არჩევნები

ევროპულ ხელისუფლებათა მიერ ორგანიზებული ადგილობრივი არჩევნების შეფასებასა და მონიტორინგთან დაკავშირებით, ევროპის საბჭოს ადგილობრივ და რეგიონულ ხელისუფალთა კონგრესი კავშირშია დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და ადამიანის უფლებათა ბიუროსა და ეუთო-ს მისიებთან, რომლებიც მიახლოებენ თავიანთ დამკვირვებელ დელეგაციებს.

3.4. სპეციალური პროგრამები

სტაბილურობის პაქტი სამხრეთ-აღმოსავლეთ ევროპისათვის

ევროპის საბჭო სტაბილურობის პაქტში მონაწილე ორგანიზაციაა, რომელიც წამოწყებულ იქნა ევროკავშირის მიერ და მეურვეობას უწევს ეუთო. ორი ორგანიზაცია განსაკუთრებით თანამშრომლობს დემოკრატიზაციისა და ადამიანის უფლებათა პირველ სამუშაო სექტორსა და ისეთ მომიჯნავე სფეროებში, როგორცაა უმცირესობათა უფლებები, რომას ხალხი, ომბუცმენის ინსტიტუტები, ეფექტიანი მმართველობა, სქესთაშორისი საკითხები, მედია, კორუფცია და ორგანიზებული დანაშაული და საკანონმდებლო საინფორმაციო ცენტრი.

ჩამოყალიბდა შემდეგი სახის კავშირ-ურთიერთობები:

- მონაწილეობა სხვა ორგანიზაციათა მიერ ორგანიზებულ შეხვედრებსა და კონფერენციებში;
- მონაწილეობა სხვა ორგანიზაციის თაოსნობით მიმდინარე ლონისძიებებში, მაგალითად, ეროვნულ უმცირესობათა უმაღლესი კომისრის (HCNM) ბიუროს წევრის მონაწილეობა უმცირესობების საკითხებში მრჩეველთა სპეციალურ დელეგაციაში, რომელიც ჩამოყალიბდა ეროვნულ უმცირესობათა და ეროვნებათაშორის ურთიერთობებთან დაკავშირებული კონფერენციის მომზადებაში;
- ევროპის საბჭოს მხრიდან რჩევებით უზრუნველყოფა ეუთო-ს პროექტებთან დაკავშირებით, როგორცაა მაგალითად, საკანონმდებლო საინფორმაციო ცენტრი;
- ეუთო-ს მხრიდან რჩევებით უზრუნველყოფა ევროპის საბჭოს პროექტებთან დაკავშირებით;
- წინადადებები ერთობლივ პროექტებთან დაკავშირებით, როგორცაა მაგალითად, მედიისათვის საკანონმდებლო ჩარჩოს განვითარება, წვრთნა მედიის სტანდარტების სფეროში თუ ინიციატივა „სიძულვილის შემცველი გამოსვლები“.

3.5. თანამშრომლობა სამდივნოებს შორის

ჩამოყალიბდა შემდეგი სახის კავშირ-ურთიერთობები:

- მჭიდრო კონტაქტები ევროპის საბჭოს სამდივნოსა და ეუთო-ს სამდივნოს საგარეო თანამშრომლობის განყოფილებასა და კონფლიქტების პრევენციის ცენტრს შორის, მწყობრი თანამშრომლობის განვითარების მიზნით, განსაკუთრებით, შეხვედრები „2+2“ ფორმატით, „სამმხრივი შეხვედრები“ და კონსულტაციები;
- კონტაქტები ევროპის საბჭოს სამდივნოსა და ეუთო-ს კონფლიქტების პრევენციის ცენტრს შორის, ეუთო-ს მისიათა თანადგომის შესახებ.
- ევროპის საბჭოს შენატანი და მონაწილეობა ეუთო-ს სამდივნოს მიერ ორგანიზებულ სემინარებში;
- სამდივნო კონტაქტები ადამიანის უფლებათა და სამართლებრივი თანამშრომლობის სფეროების (ADACS) დაგეგმარებაში;
- საქმიანი კონტაქტები სწრაფი საექსპერტო მხარდაჭერისა და თანამშრომლობის პროგრამასთან (REACT) დაკავშირებით;
- რეგულარული კონტაქტები საპარლამენტო ასამბლეების სამდივნოებს შორის;

3.6. ინფორმაციის ურთიერთგაცვლა

ჩამოყალიბდა შემდეგი სახის კავშირ-ურთიერთობები:

- ევროპის საბჭოს სამდივნო იღებს ეუთო-ს ყველა სახის დოკუმენტაციას, რაც კი ხელმისაწვდომია მისი საკუთარი დელეგაციებისათვის;
- ეუთო-ს მონაწილე ქვეყნებს, ინსტიტუტებსა და სამდივნოს, რეგულარულად მიეწოდება ევროპის საბჭოს ოფიციალური დოკუმენტაცია და ხელი მიუწვდება ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის შეზღუდული მოხმარების ვებ-გვერდზე ინტერნეტში.

ხედვის პერსპექტივა

თანამშრომლობის პირობათა აღნიშნული ერთიანი ნუსხა ასახავს თანამშრომლობაში არსებულ მიღწევებს 2000 წლისათვის. საჭიროა მისი რეგულარული გადახედვა, რათა მოხდეს ცვლილებათა გათვალისწინება, ამსახველი ევროპის საბჭოსა და ეუთო-ს შორის მოქნილი და პრაგმატული ხასიათის თანამშრომლობისა.

ვალტერ შვიმერი

ევროპის საბჭოს გენერალური მდივანი

იან კუბისი

ეუთო-ს გენერალური მდივანი

დანართი X

შესწორებული წესდების პროექტი

რეკომენდაცია 1212 (1993) ევროპის საბჭოს¹ შესწორებული წესდების მიღებასთან დაკავშირებით

1. ცენტრალური და აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნებში დემოკრატიული პროცესის დაწყების შემდეგ, ევროპის საბჭომ მთელი კონტინენტის მასშტაბით იტვირთა ახალი ვალდებულებები.
2. აქედან გამომდინარე, ასამბლეა განიხილავს ორგანიზაციის ჯერ კიდევ 1949 წლით დათარიღებული წესდების შესწორების აუცილებლობას და ამ მიზნით, მინისტრთა კომიტეტს წარუდგენს მის მიერ მომზადებული შესწორებული წესდების პროექტს. ასამბლეის აზრით, შესწორებული წესდება მიღებულ უნდა იქნეს სახელმწიფოთა და მთავრობების მეთაურთა სამიტზე, რომლის გამართვა იგეგმება 1993 წლის ოქტომბერში ქ. ვენაში და რომელიც იქნება ერთ-ერთი უდიდესი პოლიტიკური მოვლენა ევროპის საბჭოს ცხოვრებაში. შედეგად, მან უნდა გამოავლინოს ის ახალი როლი, რომლის შესრულება ევროპის აღმშენებლობის საქმეში წილად ხვდა ევროპის საბჭოს.
3. აღნიშნული პოლიტიკური მიზნის მიღწევის გარდა, წესდების შესწორებით ასევე შესაძლებელი გახდება:
  - i. წესდების განახლება და მისი ფორმულირების შესაბამისობაში მოყვანა მიმდინარე პრაქტიკასთან და ინსტიტუციურ დოკუმენტებთან, რომლებიც 1949 წლიდან იქნა მიღებული მინისტრთა კომიტეტის მიერ;
  - ii. ორგანიზაციის სტრუქტურის გადახალისება, კერძოდ, მისი სამოქმედო უნარის გაზრდისა და ევროპის სხვადასხვა ინსტიტუტებთან კავშირის განმტკიცების თვალსაზრისით;

1. ასამბლეის 1993 წლის 11 მაისის დებატები (32-ე სხდომა); იხ. დოკ. 6788, კომიტეტის ანგარიში რეგლამენტის შესახებ; მომხსენებელი: ლორდ ფინსბერგი. ტექსტი მიღებულია ასამბლეის მიერ, 1993 წლის 11 მაისს (32-ე სხდომა).

4. შესაბამისად, მინისტრთა კომიტეტს ეძლევა რეკომენდაცია:
- i. დაამტკიცოს ევროპის საბჭოს შესწორებული წესდების პროექტი;
  - ii. 1993 წლის ოქტომბერში ქ. ვენაში დაგეგმილ სახელმწიფოთა და მთავრობების მეთაურთა სამიტზე, მოუწოდოს წევრ სახელმწიფოებს აღნიშნული წესდების პროექტის დამტკიცებისაკენ;
  - iii. წესდების შემოთავაზებული შესწორების განხორციელების შემდეგ, მიმართოს მას საკონსულტაციოდ ყოველგვარი რეზოლუციის პროექტთან დაკავშირებით, რომელთა მიზანი იქნება ინსტიტუციური რეფორმის პროცესის დაჩქარება.

ევროპის საბჭოს შესწორებული წესდების პროექტი პრეამბულა

1. ევროპის საბჭოს წევრი სახელმწიფოთა მთავრობები;
2. დარწმუნებულნი, რომ სამართლიანობისა და საერთაშორისო თანამშრომლობის საფუძველზე მშვიდობისკენ სწრაფვას სასიცოცხლო მნიშვნელობა ენიჭება საზოგადოებისა და ცივილიზაციის დაცვაში;
3. ადასტურებენ რა თავიანთ ერთგულებას იმ სულიერი და მორალური ღირებულებებისადმი, რომლებიც წარმოადგენს ყველა მათი ხალხის საერთო მემკვიდრეობას და პიროვნული თუ პოლიტიკური თავისუფლებისა და კანონის უზენაესობის - პრინციპების, რომლებიც ქმნის ყოველი ევექტიანი პლურალისტური პოლიტიკური დემოკრატიული სისტემის ბაზისს - ჭეშმარიტ წყაროს;
4. სწამთ რა, რომ აღნიშნული იდეალების დაცვისა და მათი შემდგომი რეალიზაციისათვის, ისევე როგორც სოციალური და ეკონომიკური პროგრესის ხელშეწყობისათვის, აუცილებლობას წარმოადგენს უფრო მჭიდრო კავშირების დამყარება ევროპის მსგავსი მრწამსის მქონე ქვეყნებს შორის;
5. აღნიშნავენ რა, რომ ევროპის საბჭო 1949 წლის 5 მაისს შეიქმნა სწორედ ამ მიზნით, ლონდონის შეთანხმების საფუძველზე;
6. მიიჩნევენ რა, რომ აღნიშნული ერთობა უნდა იქნეს განვრცობილი მთელი ევროპის მასშტაბით, ხოლო ორგანიზაციის ფუძემდებელი ღირებულებები ნახალისებული ევროპის ყველა იმ ქვეყნის მაცხოვრებელთა შორის, რომელთაც სურთ მის შემადგენელ ნაწილად ქცევა;
7. იღებენ გადაწყვეტილებას, გადაახალისონ ევროპის საბჭოს სტრუქტურა, რომლის ფუნქციას შეადგენს ევროპის ყველა ქვეყნის თანაბარ

საწყისებზე თანამშრომლობის მიზნით თავმოყრა და მის ფარგლებში კიდევ უფრო მჭიდრო კავშირების დამყარება, რის შედეგადაც მშვიდობა, უსაფრთხოება და დემოკრატიული სტაბილურობა კონტინენტზე იქნება კიდევ უფრო მეტად დაცული.

თავი I - ევროპის საბჭოს მიზანი

მუხლი 1

a. ევროპის საბჭოს მიზანია, მიაღწიოს მის წევრებს შორის უფრო დიდ ერთობას, დაფუძნებულს საპარლამენტო დემოკრატიაზე, სამართლის უზენაესობასა და ადამიანის უფლებათა დაცვაზე, იმ იდეალებისა და ღირებულებების დაცვისა და რეალიზების მიზნით, რომლებიც მათ საერთო მემკვიდრეობას წარმოადგენს და ხელი შეუწყოს მათ სოციალურ და ეკონომიკურ პროგრესს.

b. ეს მიზანი მიღწეულ უნდა იქნეს საბჭოს ორგანოების მიერ საერთო ინტერესის საკითხების განხილვით, კონვენციებითა და შეთანხმებებით, ისევე როგორც საერთო ღონისძიებებით იმ სფეროებში, სადაც აუცილებელია აღნიშნული ერთიანობის მიღწევა, გარდა ეროვნულ თავდაცვასთან დაკავშირებული საკითხებისა.

თავი II - წევრობა

მუხლი 2

წინამდებარე წესდების მხარეები არიან ევროპის საბჭოს წევრი ქვეყნები.

მუხლი 3

ევროპის საბჭოს თითოეულმა წევრმა ქვეყანამ უნდა აღიაროს პლურალისტური საპარლამენტო დემოკრატიის, სამართლის უზენაესობისა და მისი იურისდიქციის ქვეშ მყოფი ყველა პირის ადამიანის უფლებებითა და ძირითადი თავისუფლებებით სარგებლობის პრინციპები. მან უნდა აიღოს კეთილსინდისიერად და ნაყოფიერად თანამშრომლობის ვალდებულება I თავში მოცემული მიზნის განხორციელებისას. კერძოდ, მან ხელი უნდა შეუწყოს ევროპის საბჭოს უწყებებისა და ინსტიტუტების მისიის აღსრულებას.

მუხლი 4

ევროპის ნებისმიერი სახელმწიფო, რომელიც მიიჩნევა მე-3 მუხლის დებულებათა შესრულების უნარის მქონედ და მსურველად, რომელიც იღებს ვალდებულებას, მიუერთდეს ადამიანის უფლებათა ევროპულ კონვენციას და აღიარებს კონვენციის შესაბამისად დაფუძნებულ ორგანოთა იურისდიქციას, მინისტრთა კომიტეტის მიერ, საპარლამენტო ასამბლეის თანხმობით, შესაძლოა მოწვეულ

იქნეს ევროპის საბჭოში გასანვევრიანებლად. ნებისმიერი ამგვარად მოწვეული სახელმწიფო ევროპის საბჭოში განევირინდება გენერალური მდივინისათვის აღნიშნულ წესდებასთან მიერთების სიგელის დეპონირების მომენტიდან.

მუხლი 5

a. ევროპის სახელმწიფო, რომელიც მიიჩნევა მე-3 მუხლის დებულებათა შესრულების უნარის მქონედ და მსურველად, ასამბლეისაგან თანხმობის მიღების შემდეგ, მინისტრთა კომიტეტის მიერ შესაძლოა მოწვეულ იქნეს ევროპის საბჭოსთან ასოცირებულ წევრად სათანამშრომლოდ. ნებისმიერი ამგვარად მოწვეული სახელმწიფო ასოცირებული წევრი ხდება გენერალური მდივინისათვის აღნიშნული წესდების მიღების შესახებ სიგელის დეპონირების მომენტიდან. ასოცირებული წევრი უფლებამოსილია წარმოდგენილ იქნეს საკონსულტაციო ასამბლეაში ხმის უფლების გარეშე. ის შესაძლოა მოწვეულ იქნეს მინისტრთა კომიტეტის შეხვედრებში სამონაწილოდ, ხმის უფლების გარეშე.

b. წესდებაში გამოყენებული სიტყვა „წევრი“, თუკი სხვაგვარად არ არის მითითებული, გულისხმობს ასევე ასოცირებულ წევრს.

მუხლი 6

ორგანიზაციის საქმიანობით დაინტერესებულ სახელმწიფოს, მინისტრთა კომიტეტის მიერ, ასამბლეის თანხმობის შემდეგ, შესაძლოა მიენიჭოს დამკვირვებლის სტატუსი. თუკი არ არსებობს ერთ-ერთი ორგანოს სხვაგვარი გადანყვეტილება, დამკვირვებლები არ არიან წარმოდგენილნი საპარლამენტო ასამბლეასა და მინისტრთა კომიტეტში.

მუხლი 7

ევროპის საბჭო სათანადო ინსტიტუციურ და სამუშაო ურთიერთობებს ინარჩუნებს ევროპულ თანამეგობრობასთან იმ დებულებათა საფუძველზე, რომელთაც, საპარლამენტო ასამბლეის მხრიდან, მათი წინასწარი მოწონების შემდეგ განსაზღვრავს მინისტრთა კომიტეტი.

მუხლი 8

საერთაშორისო სამთავრობათაშორისო ორგანიზაციას, რომელსაც სურს მჭიდრო თანამშრომლობა ევროპის საბჭოსთან და ძალუძს მნიშვნელოვანი წვლილის შეტანა მის საქმიანობაში, მინისტრთა კომიტეტის მიერ, საპარლამენტო ასამბლეის წინასწარი თანხმობის შემთხვევაში, შესაძლოა მიენიჭოს დამკვირვებლის სტატუსი.

მუხლი 9

გენერალურ მდივანს, რომელიც მოქმედებს მინისტრთა კომიტეტის სახელით, ასამბლეის თანხმობით, შეუძლია საკოორდინაციო და თანამშრომლობის ხელშეკრულებების გაფორმება სხვა საერთაშორისო სამთავრობათაშორისო ორ-

განიზაცებთან, ისევე როგორც იმ არანევრ სახელმწიფოებთან, რომელთაც სურთ მონაწილეობა ორგანიზაციის საქმიანობის სპეციფიკურ სექტორებში.

მუხლი 10

გენერალურ მდივანს გააჩნია უფლებამოსილება, საკონსულტაციოდ მიმართოს იმ არასამთავრობო ორგანიზაციებს, რომლებიც მუშაობენ ევროპის საბჭოს კომპეტენციაში მოქცეულ საკითხებზე და მათი საქმიანობა ევროპული თანამშრომლობის სხვადასხვა სფეროებში უნდა იქნეს ნახალისებული. ევროპის საბჭოსა და საერთაშორისო არასამთავრობო ორგანიზაციებს შორის ფორმალური სამუშაო ურთიერთობების დამყარება ექვემდებარება სპეციალურ ნორმებს.

მუხლი 11

მე-4 და მე-5 მუხლების შესაბამისად განხორციელებულ მონვევამდე, მინისტრთა კომიტეტი, მოსახლეობისა და საერთო შიდა ეროვნული პროდუქტის მონაცემთა გათვალისწინებით, განსაზღვრავს მომავალი წევრის პროპორციულ ფინანსურ შენატანს.

მუხლი 12

ევროპის საბჭოს ნებისმიერ წევრს შეუძლია გავიდეს ორგანიზაციის რიგებიდან, გენერალური მდივნისათვის ამის შესახებ ფორმალური შეტყობინების წარდგენის გზით. ამგვარი გასვლა ძალაში შედის ფინანსური წლის ბოლოს, თუკი შეტყობინება გაკეთებულია ფინანსური წლის პირველი ცხრა თვის განმავლობაში. ასეთ შემთხვევაში შესაბამის სახელმწიფოს ეკისრება ვალდებულება მისი სანევრო შენატანის სრულ ოდენობაზე მოცემული წლისათვის. იმ შემთხვევაში, თუკი შეტყობინება გაკეთებულია ფინანსური წლის უკანასკნელი სამი თვის განმავლობაში, ის ძალაში შედის შემდგომი ფინანსური წლის დასასრულისთვის, ხოლო შესაბამის სახელმწიფოს ეკისრება ვალდებულება მისი შენატანის სრულ ოდენობაზე მოცემული წლისათვის.

მუხლი 13

ევროპის საბჭოს ნებისმიერ წევრს, რომელმაც სერიოზულად დაარღვია მე-3 მუხლი, საპარლამენტო ასამბლეის თანხმობით, შესაძლოა შეუჩერდეს წარმომადგენლობითი უფლებები, ან მინისტრთა კომიტეტის მიერ ეთხოვოს ორგანიზაციიდან გასვლა მე-12 მუხლის შესაბამისად. იმ შემთხვევაში, თუკი მხარე არ შეასრულებს ამ მოთხოვნას, კომიტეტი უფლებამოსილია, შეუწყვიტოს მას საბჭოს წევრობა მის მიერ დადგენილი თარიღიდან, ასამბლეის თანხმობის მიღების შემდეგ.

მუხლი 14

მინისტრთა კომიტეტი, ასამბლეის თანხმობით, უფლებამოსილია კომიტეტსა და საკონსულტაციო ასამბლეაში წარმომადგენლობის უფლება შეუჩეროს იმ

წევრს, რომელმაც ვერ აღასრულა თავისი ფინანსური ვალდებულებანი და ეს გაგრძელდეს მანამ, სანამ ეს ვალდებულებები რჩება შეუსრულებელი.

თავი III - ზოგადი დებულებები

მუხლი 15

ევროპის საბჭოს ორგანოებია:

- i. მინისტრთა კომიტეტი;
- ii. საპარლამენტო ასამბლეა.

ამ ორგანოებს ემსახურება ევროპის საბჭოს სამდივნო.

მუხლი 16

ევროპის საბჭოს ფარგლებში, მისი საქმიანობის ზოგადი პოლიტიკური სახელმძღვანელო პრინციპების ჩამოყალიბების მიზნით, რომელიც შემდგომში განიხილება ასამბლეის მიერ, პერიოდულად ეწყობა სახელმწიფოებისა და მთავრობათა მეთაურების კონფერენციები.

მუხლი 17

ევროპის საბჭო განლაგებულია ქ. სტრასბურგში.

მუხლი 18

ევროპის საბჭოს ოფიციალური ენებია ინგლისური და ფრანგული. მინისტრთა კომიტეტისა და საკონსულტაციო ასამბლეის რეგლამენტები განსაზღვრავს სხვა ენების გამოყენების პირობებსა და გარემოებებს.

თავი IV - მინისტრთა კომიტეტი

მუხლი 19

მინისტრთა კომიტეტი წარმოადგენს ორგანოს, მოქმედს ევროპის საბჭოს სახელით, თანახმად 21-ე და 22-ე მუხლებისა, საპარლამენტო ასამბლეის პრეროგატივების დარღვევის გარეშე.

მუხლი 20

a. ყოველი წევრი ქვეყანა უფლებამოსილია ჰყავდეს ერთი წარმომადგენელი მინისტრთა კომიტეტში. თითოეულ წარმომადგენელს აქვს ერთი ხმის უფლება. მინისტრთა კომიტეტში წარმომადგენლები არიან საგარეო საქმეთა მინისტრები. იმ შემთხვევაში, როდესაც საგარეო საქმეთა მინისტრის წარმოდგენა ვერ ხერხდება ან გარკვეულ გარემოებათა გამო ეს არ არის სასურველი, მისი მოვალეობების შესასრულებლად შესაძლოა დასახელებულ იქნეს სხვა პირი, რომელიც შეძლებისდაგვარად უნდა იყოს მთავრობის წევრი.

b. თითოეული მინისტრი ნიშნავს მოადგილეს, რომელიც მოქმედებს მისი სახელით მინისტრთა დონეზე ჩატარებულ შეხვედრებს გარეთ. მოადგილეთა მიერ მიღებული გადაწყვეტილებები არის მინისტრთა კომიტეტის მიერ მინისტრთა დონეზე მიღებული გადაწყვეტილებების ტოლი ძალისა და ეფექტის მქონე.

c. ევროპის საბჭო ამყარებს მჭიდრო სამუშაო კონტაქტებს სპეციალიზებულ მინისტრთა კონფერენციებთან. საჭიროებისამებრ, მინისტრთა კომიტეტს გააჩნია საკუთარი უფლებამოსილების სპეციალიზებულ მინისტრთა კონფერენციისათვის დელეგირების უფლებამოსილება.

d. იმ პერიოდში, როდესაც საპარლამენტო ასამბლეაში შეჩერებულია ნევრი ქვეყნის წარმომადგენლობა, მას არ შეუძლია მინისტრთა კომიტეტში ხმის მიცემა ან თავმჯდომარის პოსტის დაკავება.

მუხლი 21

a. მინისტრთა კომიტეტი აწარმოებს მუდმივ პოლიტიკურ დიალოგს საერთო ინტერესების საკითხებზე შეთანხმებული პოზიციების მიღწევის მიზნით და ამგვარად უწყობს ხელს ნევრ ქვეყნებს შორის ერთობასა და სოლიდარობას.

b. საპარლამენტო ასამბლეის რეკომენდაციის საფუძველზე ან საკუთარი ინიციატივით, მინისტრთა კომიტეტი განიხილავს ყველა იმგვარი ღონისძიების ჩატარების მიზანშეწონილობის საკითხს, რომელიც მიზნად ისახავს ნევრ ქვეყნებს შორის თანამშრომლობის გაღრმავებას ორგანიზაციის საქმიანობის სხვადასხვა სფეროებში.

c. კომიტეტის დასკვნებს, საჭიროებისამებრ, შესაძლოა მიეცეს კონვენციის, ხელშეკრულებისა თუ ოქმის, ნევრი სახელმწიფოებისათვის განკუთვნილი რეკომენდაციის ან რეზოლუციის ფორმა. მათ ნევრ ქვეყნებს მიაწვდის გენერალური მდივანი.

d. ამგვარი კონვენციები და ხელშეკრულებები სავალდებულოა მხოლოდ იმ ნევრი ქვეყნებისათვის, რომლებმაც თანხმობა ამასთან დაკავშირებით გამოხატეს რატიფიკაციისა თუ სხვა სათანადო პროცედურების მეშვეობით. სარატიფიკაციო სიგელების დეპონირება ხდება ევროპის საბჭოს გენერალურ მდივანთან.

e. ევროპის საბჭოს საქმიანობა შესაძლოა გავრცელდეს მხოლოდ რამდენიმე ნევრ ქვეყანაზე და მიიღოს წილობრივი შეთანხმების ფორმა. ის მიიჩნევა მიღებულად მხოლოდ იმ ნევრი ქვეყნებისათვის, რომელთა წარმომადგენლებმაც მისცეს ხმა მის სასარგებლოდ. წილობრივი შეთანხმების მონაწილე ქვეყნების წარმომადგენლებით შემოფარგლული მინისტრთა

ტრთა კომიტეტი უფლებამოსილია არანევრ სახელმწიფოთა მონვევაზე ნილობრივ შეთანხმებაში სამონანილეოდ.

f. მსგავსად ამისა, მინისტრთა კომიტეტს შეუძლია მიილოს გადაწყვეტილება, გააფართოოს საქმიანობა ევროპის საბჭოს არანევრ სახელმწიფოს ჩართვის მიზნით.

მუხლი 22

მე-18, 29-ე, 30-ე, 32-ე, 33-ე, 34-ე, 35-ე, 38-ე, მე-40, 41-ე, 42-ე, 43-ე, 44-ე, 47-ე მუხლის b. პუნქტისა და 49-ე მუხლების დებულებათა შესაბამისად, რომლებიც უკავშირდება საპარლამენტო ასამბლეის უფლებამოსილებებს, მინისტრთა კომიტეტი უფლებამოსილია მიილოს სავალდებულო ეფექტის მქონე გადაწყვეტილებები საკითხებზე, რომლებიც შეეხება ევროპის საბჭოს შიდა ორგანიზებასა და განაწესს. ამ მიზნით, მინისტრთა კომიტეტი საჭიროებისამებრ იღებს სათანადო ფინანსურ და ადმინისტრაციულ ნორმებს.

მუხლი 23

მინისტრთა კომიტეტი, საპარლამენტო ასამბლეის თანხმობით, უფლებამოსილია ჩამოაყალიბოს ევროპის საბჭოს ფარგლებში მოქმედი სპეციალიზებული ორგანოები და სპეციფიკური მიზნების განხორციელების მიზნით, შექმნას საკონსულტაციო და ტექნიკური კომიტეტები თუ კომისიები.

მუხლი 24

მინისტრთა კომიტეტი ამტკიცებს საკუთარ რეგლამენტს, რომელიც, სხვა საკითხებთან ერთად, შეეხება შემდეგს:

- i. ქვორუმი;
- ii. პრეზიდენტის დანიშვნის მეთოდი და ვადები;
- iii. მისი დღის წესრიგის საკითხების მიღების პროცედურა, მათ შორის რეზოლუციებზე წინადადებების შეტყობინების პროცედურა;
- iv. მე-20 მუხლის საფუძველზე საჭირო შეტყობინებები, დაკავშირებული შემცველთა დანიშვნასთან;
- v. მინისტრთა მოადგილეების უფლებამოსილებები;
- vi. უფლებამოსილების დელეგირება სპეციალიზებული მინისტრთა კონფერენციებისათვის;
- vii. ურთიერთობები საპარლამენტო ასამბლეასთან;
- viii. მინისტრთა კომიტეტის ბიუროს წევრობის საკითხები;
- ix. ურთიერთობები ადგილობრივი და რეგიონული მმართველობის პალატასთან.

მუხლი 25

მინისტრთა კომიტეტი საპარლამენტო ასამბლეას თითოეულ მის ნაწილობრივ სხდომაზე წარუდგენს ანგარიშს საკუთარი საქმიანობის შესახებ, შესაბამისი დოკუმენტაციის თანდართვით. მინისტრთა კომიტეტის მიმდინარე თავმჯდომარე აღნიშნული ანგარიშით წარსდგება ასამბლეის საჯარო სხდომაზე და პასუხობს დასმულ შეკითხვებს.

მუხლი 26

a. კენჭისყრაში მონაწილეთა ხმების ერთსულოვნება და სიითი შემადგენლობის უმრავლესობა მოითხოვება მინისტრთა კომიტეტის შემდეგი გადაწყვეტილებების მისაღებად:

- i. რეკომენდაციების შემუშავება წევრი ქვეყნების მისამართით 21-ე მუხლის c. პუნქტის თანახმად;
- ii. რეკომენდაციების მიღება წინამდებარე წესდების 1-ლი მუხლის b. პუნქტში, მე-12, 21-ე და 26-ე მუხლებში ცვლილება-დამატებების შეტანასთან დაკავშირებით;

b. რეგლამენტიდან ან ფინანსური და ადმინისტრაციული ნორმებიდან გამომდინარე საკითხები შესაძლოა დამტკიცებულ იქნეს მინისტრთა კომიტეტის სიითი შემადგენლობის უბრალო უმრავლესობით;

c. კენჭისყრაში მონაწილეთა ორი მესამედი უმრავლესობა და მინისტრთა კომიტეტის სიითი შემადგენლობის უმრავლესობა წარმოადგენს მოთხოვნას შემდეგი სახის გადაწყვეტილებებისათვის:

- ii. რეზოლუციების მიღება;
- ii. რეკომენდაციების მიღება ცვლილება-დამატებების შეტანის თაობაზე მუხლებში, რომლებიც არ არის მითითებული მოცემული მუხლის a (ii) პუნქტში;
- iii. კონვენციების, ხელშეკრულებებისა და ოქმების შემუშავება და მათი ხელმოსაწერად მომზადება 21-ე მუხლის c. პუნქტის შესაბამისად;
- iv. გადაწყვეტილებების მიღება 21-ე მუხლის e. და f. პუნქტებით გათვალისწინებულ გაფართოებულ და წილობრივ შეთანხმებებთან დაკავშირებით.

მუხლი 27

a. სხვაგვარი გადაწყვეტილების არარსებობის შემთხვევაში, მინისტრთა კომიტეტის სხდომები იმართება:

- i. დახურულ კარს მიღმა; და

ii. ევროპის საბჭოს განლაგების ადგილზე.

b. კომიტეტი გადაწყვეტს, თუ რა სახის ინფორმაცია შეიძლება გახდეს საჯარო დახურულ კარს მიღმა ჩატარებული დებატების გარშემო.

c. მინისტრთა კომიტეტის შეხვედრები მინისტრთა დონეზე ტარდება არა ნაკლებ ორჯერ წელიწადში, შესაძლებლობისამებრ საპარლამენტო ასამბლეის ნაწილობითი სხდომის მსვლელობისას. ის სხდომებს მართავს ასევე საკუთარი შეხვედრებისამებრ.

თავი V - საპარლამენტო ასამბლეა

მუხლი 28

a. საპარლამენტო ასამბლეა ევროპის საბჭოს სათათბირო ორგანოა. ის განიხილავს ნებისმიერ საკითხს, რომელიც უკავშირდება დასახულ მიზანს და ხვდება ევროპის საბჭოს წინამდებარე წესდებით, მის ფარგლებში შემუშავებული კონვენციებით ან მინისტრთა კომიტეტის მიერ მიღებული რეზოლუციებითა თუ გადაწყვეტილებებით განსაზღვრულ კომპეტენციებში. ის განიხილავს აგრეთვე მინისტრთა კომიტეტის მიერ მისთვის კონსულტაციის მიზნით მიწოდებულ ნებისმიერ საკითხს. მისი დასკვნები მინისტრთა კომიტეტს გადაეცემა რეკომენდაციების ან სანქსდებო მოსაზრებების სახით.

b. ასამბლეა საკუთარ დღის წესრიგს აყალიბებს მოცემული მუხლის a. პუნქტის შესაბამისად.

მუხლი 29

49-ე მუხლის e. პუნქტის დებულებათა სათანადო გათვალისწინებით, საპარლამენტო ასამბლეას შეუძლია ჩამოაყალიბოს კომიტეტები მის კომპეტენციაში 28-ე მუხლის თანახმად მოქცეული საკითხების განხილვისა და მათ შესახებ მოხსენებების მისთვის წარდგენის მიზნით, ისევე როგორც მის დღის წესრიგთან დაკავშირებული საკითხების განხილვისა და მომზადების, პროცედურულ საკითხებზე რჩევების შემუშავებისა თუ მოსმენებისა და კონფერენციების ორგანიზების მიზნით.

მუხლი 30

საპარლამენტო ასამბლეა ამყარებს სათანადო სამუშაო ურთიერთობებს და ამ მიზნით, საჭიროების შემთხვევაში აფორმებს ხელშეკრულებებს ეროვნულ პარლამენტებთან და საპარლამენტთაშორისო ასამბლეებთან. მან შესაძლოა იტვირთოს საპარლამენტო ფორუმის ფუნქციები სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციების სამსახურში, რომელთაც არ გააჩნიათ საპარლამენტო ორგანო.

მუხლი 31

a. საპარლამენტო ასამბლეა შედგება თითოეული წევრი ქვეყნის წარმომადგენლებისგან, რომელთაც მათ მიერ დადგენილი ფორმით ირჩევენ ან ნიშნავენ ეროვნული პარლამენტები თავიანთ წევრთა რიგებიდან იმგვარად, რომ ის ასახავდეს მათში არსებულ აზრთა ურთიერთგანსხვავებულ მიმდინარეობებს. თითოეულ წარმომადგენელს უნდა გააჩნდეს იმ წევრი სახელმწიფოს მოქალაქეობა, რომელსაც ის წარმოადგენს. წარმომადგენელი არ უნდა იყოს წევრი სახელმწიფოს მთავრობის, ევროპული სასამართლოსა თუ ადამიანის უფლებათა დაცვის კომისიის ან კონვენციის ძალით დაარსებული ორგანოს წევრი.

b. ამგვარად დანიშნულ წარმომადგენელთა უფლებამოსილების ვადა აითვლება მათი რწმუნებათა სიგელების წარდგენის მომდევნო პლენარული სხდომის ან მუდმივმოქმედი კომიტეტის შეხვედრის დაწყებიდან; აღნიშნული ვადა იწურება შემდგომი რიგითი ან მისი მომდევნო რიგითი სხდომის გახსნისას. ამასთან, საყოველთაო არჩევნების შემდეგ, ეროვნული პარლამენტი უფლებამოსილია, ექვსი თვის ვადაში წარადგინოს ახალი დელეგატები. გარდა ამისა, ეროვნულ პარლამენტს შეუძლია ვაკანტური ადგილების შევსება წარმომადგენლის გარდაცვალების ან მისი გადადგომის გამო. ახლადდანიშნულ წარმომადგენელთა უფლებამოსილების ვადა აითვლება ასამბლეის ან მუდმივმოქმედი კომიტეტის პირველი სხდომის გახსნიდან, რომელიც მოსდევს მათ დანიშვნას.

c. ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, ასამბლეის სხდომის დროს, არც ერთ წარმომადგენელს არ შეიძლება ჩამოერთვას მანდატი ასამბლეის თანხმობის გარეშე.

d. ყველა წარმომადგენელი უფლებამოსილია, ჰყავდეს შემცვლელი, რომელიც მისი არყოფნის შემთხვევაში დაესწრება სხდომას, მიმართავს სიტყვით და მისცემს ხმას. ზემომოყვანილი a. პუნქტის დებულებები ვრცელდება შემცვლელის დანიშვნის პროცედურაზეც.

მუხლი 32

საპარლამენტო ასამბლეა წევრ სახელმწიფოთა შორის ადგილების განაწილების საკითხს განსაზღვრავს, *inter alia*, მათი მოსახლეობისა და შიდა მთლიანი პროდუქტის მაჩვენებლების გათვალისწინებით. წევრ ქვეყნებს უფლება აქვთ, ჰყავდეთ არა ნაკლებ ორი და არა უმეტეს თვრამეტი წარმომადგენელი ასამბლეაში.

მუხლი 33

ასამბლეა უფლებამოსილია მოთხოვოს მინისტრთა კომიტეტს, მის ხელთ არსებული ნებისმიერი პროცედურის გამოყენებით და განსაკუთრებით

წერილობითი ან ზეპირი შეკითხვებით, რომელსაც მოსდევს დებატები, წარმოადგინოს საკუთარი შეხედულებები და/ან ახსნა-განმარტებები ევროპის საბჭოს კომპეტენციის ფარგლებში მოქცეულ საკითხებზე.

მუხლი 34

საპარლამენტო ასამბლეა საჭიროებისამებრ განსაზღვრავს ამგვარი მოკვლევის ფარგლებსა და პროცედურას ევროპის საბჭოს კომპეტენციაში მოქცეული საკითხების გარშემო.

მუხლი 35

საპარლამენტო ასამბლეას გააჩნია ინიციატივის უფლება კონვენციების შემუშავებასთან დაკავშირებით. მინისტრთა კომიტეტი მიღებამდე მას დასამტკიცებლად გადასცემს ყველა კონვენციის, ხელშეკრულებისა თუ ოქმის პროექტს. საჭიროების შემთხვევაში, გენერალური მდივანი ამ ხელშეკრულებათა განხორციელების შესახებ ანგარიშს წარუდგენს ასამბლეას, რომელიც, შეუსაბამობის აღმოჩენის შემთხვევაში, მინისტრთა კომიტეტში წარმოდგენილ მთავრობებს მიაწვდის რეკომენდაციებს აღნიშნულის გამოსწორების მიზნით. თუკი ასამბლეის რეკომენდაციები არ იქნა გაზიარებული, მინისტრთა კომიტეტს მოეთხოვება დასაბუთებული არგუმენტების წარმოდგენა ამასთან დაკავშირებით.

მუხლი 36

ადამიანის უფლებათა დაცვის სფეროში მასზე დაკისრებული ამოცანების შესრულებისას, საპარლამენტო ასამბლეა, წესდების საფუძველზე, უფლებამოსილია, მიიღოს ნებისმიერი მის ხელთ არსებული ზომა ადამიანის უფლებათა უხეში დარღვევის შემთხვევებში და საჭიროებისამებრ გასცეს რეკომენდაციები ადამიანის უფლებათა დაცვის ევროპულ კონვენციაში ჩადებული საკონტროლო პროცედურების ამოქმედების შესახებ.

მუხლი 37

გენერალური მდივანი, მინისტრთა კომიტეტისათვის შეტყობინების პარალელურად, საპარლამენტო ასამბლეას გადასცემს ორგანიზაციის ბიუჯეტისა და სამთავრობათაშორისო საქმიანობათა პროგრამის პროექტებს.

მუხლი 38

- a. საპარლამენტო ასამბლეა ამტკიცებს საკუთარ რეგლამენტს;
- b. ასამბლეის რეგლამენტით განისაზღვრება, *inter alia*, შემდეგი:
  - i. ქვორუმი;
  - ii. ბიუროს პრეზიდენტისა და მისი სხვა წევრების არჩევის წესი და მათი უფლებამოსილების ვადები;

- iii. დღის წესრიგის შემუშავებისა და წარმომადგენელთათვის მათი გადაცემის წესი;
- iv. წარმომადგენელთა და მათ შემცველთა სახელების შეტყობინების დრო და წესი;
- v. მუდმივმოქმედი კომიტეტის წევრობის საკითხები რომელიც პასუხისმგებელია სხდომების ჩატარებაზე;
- vi. პოლიტიკურ ჯგუფებთან დაკავშირებული ნორმები;
- vii. მისი კომიტეტების რაოდენობა და მათი საქმიანობის სფეროები.

მუხლი 39

ხმათა ორ მესამედი უმრავლესობა წარმოადგენს მოთხოვნას საპარლამენტო ასამბლეის შემდეგი გადაწყვეტილებების მისაღებად:

- i. მინისტრთა კომიტეტისადმი განკუთვნილი რეკომენდაციები და სანქსდებო მოსაზრებები;
- ii. კომიტეტების დაკომპლექტება;
- iii. მისი სხდომების დაწყების თარიღის განსაზღვრა;
- iv. რიგგარეშე თუ ნაწილობითი სხდომების საბჭოს განლაგების ადგილის გარეთ ჩატარება;
- v. განსაზღვრა იმისა, თუ რა სახის უმრავლესობაა საჭირო იმ გადაწყვეტილებების მისაღებად, რომლებიც არ მოიხსენიება მოცემული მუხლის i – iv პუნქტებში, ან გაურკვეველობის შემთხვევებში დადგენა იმისა, თუ რა სახის უმრავლესობის წესი უნდა იქნეს გამოყენებული.

მუხლი 40

სხვა გადაწყვეტილებები მიიღება ასამბლეის რეგლამენტში 39-ე მუხლის v. პუნქტთან მიმართებაში განსაზღვრული უმრავლესობის წესით.

მუხლი 41

საპარლამენტო ასამბლეა ყოველწლიურად მართავს თავის პლენარულ სხდომას, რომელიც შესაძლოა იქნეს დაყოფილი რამდენიმე ნაწილად.

მუხლი 42

საპარლამენტო ასამბლეა, 39-ე მუხლის საფუძველზე, უფლებამოსილია გამართოს რიგგარეშე სხდომები. ამგვარი სხდომის ჩატარების ინიციატივა შესაძლოა მოდიოდეს მინისტრთა კომიტეტისგან.

მუხლი 43

ასამბლეის პლენარული სხდომები ტარდება საბჭოს განლაგების ადგილზე, თუკი არ არსებობს მისი სხვაგვარი გადაწყვეტილება 39-ე და 49-ე მუხლის e. პუნქტის გათვალისწინებით.

მუხლი 44

თუკი ასამბლეა სხვაგვარად არ გადაწყვეტს, მისი დებატები ატარებს საჯარო ხასიათს.

თავი VI - ერთობლივი კომიტეტი

მუხლი 45

a. ერთობლივი კომიტეტი წარმოადგენს მინისტრთა კომიტეტსა და საპარლამენტო ასამბლევას შორის ურთიერთშეთანხმებული მოქმედებისა და კოორდინაციის უზრუნველყოფ სტრუქტურას. თითოეული ამ ორი ორგანოს კომპეტენციებისადმი ზიანის მიუყენებლად, ერთობლივი კომიტეტის ფუნქციებში კერძოდ შედის:

- i. ორივე ორგანოსათვის საერთო პრობლემატიკის განხილვა;
- ii. ყურადღების გამახვილება ევროპის საბჭოს განსაკუთრებული ინტერესის სფეროში მოქცეულ საკითხებზე, როგორცაა კერძოდ, საერთო-ევროპულ დონეზე თანამშრომლობის პოლიტიკური ასპექტები;
- iii. წინადადებების შემუშავება მინისტრთა კომიტეტისა და საპარლამენტო ასამბლეის სხდომათა დღის წესრიგის პროექტებთან დაკავშირებით.

b. ერთობლივი კომიტეტი შედგება მინისტრთა კომიტეტისა და საპარლამენტო ასამბლეის თანაბარი რაოდენობის წარმომადგენელთაგან, რომლებიც ინიშნებიან ამ უკანასკნელის რეგლამენტის შესაბამისად. ამა თუ იმ განსაკუთრებული საკითხის განხილვის მიზნით, მან შესაძლოა გამართოს შეხვედრები შეზღუდული შემადგენლობის ფარგლებში.

c. ერთობლივი კომიტეტი შეხვედრებს მართავს საჭირო სიხშირით. მინისტრთა დონეზე ის იკრიბება სულ მცირე წელიწადში ერთხელ.

d. ერთობლივი კომიტეტს თავმჯდომარეობს საპარლამენტო ასამბლეის პრეზიდენტი.

e. ერთობლივი კომიტეტის შეხვედრებს ესწრება გენერალური მდივანი.

f. ერთობლივი კომიტეტის დასკვნები მიიღება ხმის მიცემის გარეშე.

g. ზემოაღნიშნულ დებულებათა გათვალისწინებით, ერთობლივი კომიტეტმა შესაძლოა მიიღოს საკუთარი რეგლამენტი.

თავი VII - ადგილობრივი და რეგიონული ხელისუფლების ორგანოთა კონგრესი

მუხლი 46

ადგილობრივი და რეგიონული ხელისუფლების ორგანოთა კონგრესი არის ადგილობრივი და რეგიონული ხელისუფლების ორგანოთა წარმომადგენლობითი ორგანო. ის აწვდის რეკომენდაციებს მინისტრთა კომიტეტსა და საპარლამენტო ასამბლეას, ეს უკანასკნელი კი მას საკონსულტაციოდ მიმართავს შესაბამის საკითხებზე.

ადგილობრივი და რეგიონული ხელისუფლების ორგანოთა კონგრესის ფუნქციონირების წესები, საპარლამენტო ასამბლეის თანხმობით, განისაზღვრება მინისტრთა კომიტეტის მიერ შემუშავებულ ქარტიაში.

კონგრესი შეიმუშავებს საკუთარ რეგლამენტს.

თავი VIII - სამდივნო

მუხლი 47

a. სამდივნო შედგება გენერალური მდივნის, გენერალური მდივნის ორი მოადგილისა და საჭირო რაოდენობის თანამშრომლებისგან. გენერალური მდივნის ერთ-ერთი მოადგილე დახმარებას უწევს გენერალურ მდივანს ყველა მისი მოვალეობის აღსრულებაში, გარდა იმ მოვალეობებისა, რომლებიც უკავშირდება საპარლამენტო ასამბლეას. გენერალური მდივნის მეორე მოადგილე არის ასამბლეის მდივანი; ის პასუხისმგებელია ასამბლეის საქმიანობის ორგანიზებაზე და ანგარიშვალდებულია მისი პრეზიდენტის წინაშე.

b. გენერალური მდივანი და გენერალური მდივნის მოადგილეები აირჩევიან საპარლამენტო ასამბლეის მიერ, სპეციალური ნორმების შესაბამისად, რომელიც განისაზღვრება მინისტრთა კომიტეტისა და ასამბლეის ურთიერთშეთანხმების საფუძველზე.

c. სამდივნოს დანარჩენი თანამშრომლები, ადმინისტრაციული ნორმების შესაბამისად, ინიშნებიან გენერალური მდივნის მიერ.

d. სამდივნოს არც ერთი წევრი არ უნდა მსახურობდეს რომელიმე მთავრობის ანაზღაურებად თანამდებობაზე, არ უნდა იყოს საპარლამენტო ასამბლეის, სხვა საერთაშორისო საპარლამენტო ორგანოსა თუ ეროვნული საკანონმდებლო ხელისუფლების წევრი ან ეწეოდეს მის მოვალეობებთან შეუთავსებელ რაიმე საქმიანობას.

e. გენერალური მდივანი და საშტატო პერსონალი არ უნდა ეძიებდეს ან ლეზულობდეს მითითებებს ევროპის საბჭოსთვის უცხო ნებისმიერი მთავრობისგან თუ ხელისუფლებისგან. მათ თავი უნდა შეიკავონ

ისეთი საქმიანობისაგან, რომელიც შეიძლება აისახოს მათ, როგორც საერთაშორისო ოფიციალური პირების პოზიციაზე, რომლებიც პასუხისმგებლები არიან მხოლოდ ორგანიზაციის წინაშე.

f. თითოეული წევრი ქვეყანა პატივს უნდა სცემდეს გენერალური მდივნისა და სამდივნოს თანამშრომელთა მოვალეობების ექსკლუზიურად საერთაშორისო ბუნებას და არ უნდა ცდილობდეს მათ საქმიანობაზე ზეგავლენის მოხდენას.

მუხლი 48

a. სამდივნო მდებარეობს საბჭოს განლაგების ადგილზე.

b. გენერალური მდივანი სამდივნოს საქმიანობაზე პასუხისმგებელია მინისტრთა კომიტეტის წინაშე. ის საჭიროებისამებრ და არანაკლებ წელიწადში ერთხელ, ასამბლეას მიანვდის ანგარიშს მისი საქმიანობის შესახებ.

c. გენერალური მდივანი საპარლამენტო ასამბლეას უზრუნველყოფს იმგვარი სამდივნოთი თუ სხვა სახის დახმარებით, როგორსაც მოითხოვს თვით ასამბლეა. მას ემსახურება სამდივნო განყოფილება, მდივნის ხელმძღვანელობით.

თავი IX - ფინანსები

მუხლი 49

a. მინისტრთა კომიტეტი, საპარლამენტო ასამბლეის დასკვნების გათვალისწინებით, ამტკიცებს ევროპის საბჭოს წლიურ ბიუჯეტს.

b. თითოეული წევრი ქვეყანა ანაზღაურებს მინისტრთა კომიტეტში, სპეციალიზებულ მინისტრთა კონფერენციებზე, საპარლამენტო ასამბლეასა და ადგილობრივი და რეგიონული ხელისუფლების ორგანოთა კონგრესში საკუთარი წარმომადგენლობის ხარჯებს.

c. სამდივნოსა და ყველა სხვა საერთო ხარჯები თითოეულ წევრ ქვეყანას შორის ნაწილდება კომიტეტის მიერ იმგვარი პროპორციითა და კრიტერიუმით, რომელიც სათანადოდ მიიღებს მხედველობაში წევრთა მოსახლეობისა და საერთო შიდა ეროვნული პროდუქტის ოდენობას. წილობრივი თუ გაფართოებული შეთანხმების შესაბამისად განეული ხარჯები იფარება მხოლოდ იმ სახელმწიფოთა მიერ, რომლებიც არიან აღნიშნულ ხელშეკრულებათა მხარეები.

ასოცირებული წევრის შენატანს განსაზღვრავს მინისტრთა კომიტეტი.

d. ფინანსური ნორმების შესაბამისად, საბჭოს ბიუჯეტი გენერალური მდივნის მიერ დასამტკიცებლად ყოველწლიურად წარედგინება მინისტრთა კომიტეტს.

e. საპარლამენტო ასამბლეა თავად განსაზღვრავს საკუთარი ხარჯების ოდენობას. ზრდის კოეფიციენტი შეთანხმებულ უნდა იქნეს მინისტრთა კომიტეტსა და ასამბლეას შორის.

f. გენერალური მდივანი მინისტრთა კომიტეტს ასევე წარუდგენს ამ უკანასკნელისთვის გადაცემული ნებისმიერი რეკომენდაციის განსახორციელებლად საჭირო ხარჯების სავარაუდო ოდენობას. ნებისმიერი რეზოლუცია, რომლის განხორციელებაც მოითხოვს დამატებით ხარჯებს, არ განიხილება მინისტრთა კომიტეტის მიერ მიღებულად, თუკი ის არ დაამტკიცებს აღნიშნული დამატებითი ხარჯების გამოანგარიშებულ ოდენობას.

მუხლი 50

გენერალური მდივანი წევრი ქვეყნების მთავრობებს ყოველწლიურად აცნობებს მათი შენატანის ოდენობას, რომლის დაფარვა ხორციელდება თითოეული წევრის მიერ ორგანიზაციასთან. ფინანსური ვალდებულება ჩნდება შეტყობინების მიღების დღიდან და უნდა დაიფაროს არა უგვიანეს ექვსი თვის ვადაში.

თავი X - პრივილეგიები და იმუნიტეტები

მუხლი 51

a. ევროპის საბჭო, წევრი ქვეყნების წარმომადგენლები და სამდივნო, თითოეული მონაწილე მხარის ტერიტორიაზე სარგებლობენ იმგვარი პრივილეგიებითა და იმუნიტეტებით, რაც, გონივრულობის ფარგლებში, აუცილებელია მათი ფუნქციების განსახორციელებლად. აღნიშნული გულისხმობს საპარლამენტო ასამბლეის ყველა წარმომადგენლის იმუნიტეტს დაკავებისგან თუ სხვა სამართლებრივი ძიებისგან ყველა წევრი ქვეყნის ტერიტორიაზე, ისევე როგორც ასამბლეაში ან მასზე დაქვემდებარებულ უწყებებში განხილვის დროს აზრის გამოთქმისა და ხმის მიცემის თავისუფლებას.

b. პრივილეგიები და იმუნიტეტები განისაზღვრება ევროპის საბჭოს 1949 წლის 2 სექტემბრის პრივილეგიებისა და იმუნიტეტების შესახებ გენერალური შეთანხმების, დამატებითი შეთანხმებისა და სხვა ოქმების შესაბამისად. ორგანიზაციის ნებისმიერი ახალი წევრი ქვეყანა უნდა მიუერთდეს აღნიშნულ შეთანხმებას, დამატებით შეთანხმებასა და ოქმებს. საბჭოს სარგებლობა პრივილეგიებითა და იმუნიტეტებით მისი განლაგების ადგილზე, განსაზღვრულია, სპეციალური ხელშეკრულების საფუძველზე, რომელიც 1949 წლის 2 სექტემბერს გაფორმდა საფრანგეთის რესპუბლიკის მთავრობასთან.

თავი XI - ცვლილება-დამატებები

მუხლი 52

- a. წინამდებარე წესდებაში ცვლილება-დამატებების შეტანასთან დაკავშირებული წინადადებები შესაძლოა გაკეთდეს მინისტრთა კომიტეტში ან საპარლამენტო ასამბლეაში.
- b. მინისტრთა კომიტეტი, საპარლამენტო ასამბლეის თანხმობით, იძლევა რეკომენდაციას და უზრუნველყოფს ოქმში მის მიერ საჭიროდ მიჩნეული შესწორებების შეტანას.
- c. ოქმი ცვლილება-დამატებების შეტანის შესახებ ძალაში შედის მხარეთა ორი მესამედის მიერ მისი ხელმოწერისა და რატიფიკაციის შემდეგ.
- d. მოცემული მუხლის წინა პუნქტების დებულებათა მიუხედავად, მე-5-მე-10, 28-ე, 44-ე, 45-ე, 46-ე, 49-ე და 50-ე მუხლებში შეტანილი ცვლილება-დამატებები, დამტკიცებული კომიტეტისა და ასამბლეის მიერ, ძალაში შედის გენერალური მდივნის მიერ შესაბამისი რწმუნების წევრი ქვეყნების მთავრობებისადმი გაგზავნის თარიღიდან, რომელშიც დადასტურებულია მათი ამ სახით დამტკიცება.

თავი XII - დასკვნითი დებულებანი

მუხლი 53

- a. წინამდებარე შესწორებული წესდება ძალაში შედის წევრ სახელმწიფოთა ორი მესამედის მიერ ევროპის საბჭოს გენერალურ მდივანთან სარატიფიკაციო სიგელების დეპონირების თარიღიდან. ის ცვლის წესდებას, ძალაში შესულს 1949 წლის 3 აგვისტოს.
- b. ნებისმიერი შემდგომში ხელმომწერი სახელმწიფო, წინამდებარე შესწორებული წესდების მხარე ხდება ზემომოცემულ მე-4 და მე-5 მუხლებში განსაზღვრული წესის თანახმად.

ბიბლიოგრაფია

Albanese, F., "Le processus législatif au Conseil de l'Europe", in *Revue Trimestrielle de Droit Européen*, 1986, pp. 403 ff.

Benoît-Rohmer, F., "L'adhésion de l'Union à la Convention européenne des Droits de l'Homme", in *Revue Universelle des Droits de l'Homme*, Nos. 1-2, 2000, pp. 57 ff.

Burban, J.-L., *Le Conseil de l'Europe, Que Sais-Je?* series, No. 885, 3rd edn, Paris, PUF, 1996, p. 18.

Cornu, E., "L'effectivité de la technique conventionnelle dans la pratique du Conseil de l'Europe", Doctoral thesis, Strasbourg, Robert Schuman University, 2004.

Decaux, E., "Conseil de l'Europe", *Jurisclasseur Droit international public*, fascicule 6100.

De Vel, G., "L'Union européenne et les activités du Conseil de l'Europe", in Dormoy, D., *L'Union européenne et les organisations internationales*, Brussels, Bruylant, 1997, pp. 105ff.

De Vel, G. and Markert, T., "Importance and weakness of the Council of Europe Convention and of the recommendations addressed by the Committee of Ministers to member States", in Haller, B., Krüger, H.C. and Petzold, H., *Law in Greater Europe: Toward a Common Legal Area? Studies in Honour of Heinrich Klebes*, The Hague, Kluwer Law International, 2000, p. 345.

Drzemczewski, A., "Le monitoring du Comité des Ministres du Conseil de l'Europe: un aperçu de son évolution", in *Libertés, justice, tolérance: mélanges en hommage au Doyen Gérard Cohen-Jonathan*, Brussels, Bruylant, 2004.

Gheballi, V.Y., *L'OSCE dans l'Europe postcommuniste 1990-1996. Vers une identité paneuropéenne de sécurité*, Brussels, Bruylant, 1996, p. 643.

Harremoes, E., "Le Conseil de l'Europe et les conventions européennes", in *Consejo de Estudios Internacionales Avanzados, Cooperación Académica internacional, Desarrollo progresivo del Derecho internacional*. Apor-

taciones de organizaciones, tribunales y parlamentos internacionales, Buenos Aires, 1991, p. 190.

Imbert, P.H., “La Convention relative à la conservation de la vie sauvage et du milieu naturel de l’Europe, exception ou étape?”, in *Annuaire Français de Droit International*, 1979, p. 743.

Klebes, H., *Die Rechtsstruktur des Europarats und insbesondere seiner Parlamentarischen Versammlung*, Saarbrücken, Universität des Saarlandes, 1996.

Klebes, H., “Human rights and parliamentary democracy in the Parliamentary Assembly”, in *Mélanges à la mémoire de Rolv Rysdal*, Cologne, Carl Heymans Verlag, 2000, pp. 698 ff.

Krüger, H.C. and Polakiewicz, J., “Propositions pour la création d’un système cohérent de protection des droits de l’homme en Europe”, in *Revue Universelle des Droits de l’Homme*, Vol. 13, Nos. 1-4, 2001, p. 1.

Malenovski, J., “Suivi des engagements des Etats membres du Conseil de l’Europe par son Assemblée parlementaire: une course difficile entre droit et politique”, in *Annuaire Français de Droit International*, 1997, pp. 633 ff.

Massigli, R., *La comédie des erreurs*, Paris, Plon, 1978.

Modinos, P., “Du droit conventionnel général au droit conventionnel européen, Quelques problèmes d’élaboration et d’application des conventions du Conseil de l’Europe”, in *Cahiers de Droit Européen*, 1968, pp. 3-37.

Polakiewicz, J., *Treaty Making in the Council of Europe*, Strasbourg, Council of Europe Publishing, 1999.

Robertson, A.H., *Le Conseil de l’Europe, sa structure, ses fonctions et ses réalisations*, Leiden, Sijthoff, 1962.

Schwimmer, W., “Des Einfluss des Parlamentarischen Versammlung auf die Konventionen des Europarates”, in Haller, B., Krüger, H.C. and Petzold, H., *Law in Greater Europe: Toward a Common Legal Area? Studies in Honour of Heinrich Klebes*, The Hague, Kluwer Law International, 2000, pp. 376-408.

Schwimmer, W., *The European Dream*, London, Continuum, 2004.

ანბანური საძიებელი

- ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენცია 31, 46, 99, 107, 122, 125
მიერთება ევროკავშირის 60, 180-3
განაცხადები 50-1
საწესდებო ბუნება 37-8
- ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო 28, 40, 48, 69, 123, 140, 149
მოსამართლეთა არჩევნები 90
- ადამიანის უფლებათა კომისარი 91, 103, 299
- ადგილობრივ და რეგიონულ ხელისუფალთა კონგრესი 24, 101-2, 302
საწესდებო რეზოლუცია 221-32
ეროვნული დელეგაციები 225-6
- ადგილმდებარეობა 30
- არანევი ქვეყნები 57-9
მათთვის ღია კონვენციები 127-8
- არჩევნებზე დაკვირვება 102, 302
- არჩევნები
ადამიანის უფლებათა კომისიის 91
ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს მოსამართლეთა 89-90
საპარლამენტო ასამბლეის პრეზიდენტის 82, 204
გენერალური მდივნისა და მისი მოადგილის 62, 97-8
- ასოცირებული პარტნიორობა 183-4
- ასოცირებული წევრი 57, 197, 308
- ბანკები, განვითარების ბანკი (CEB) 105, 251, 261
ევროპის განვითარებისა და რეკონსტრუქციის ბანკი 186, 189, 261
- ბიბლიოგრაფია 323-4
- ბიურო მინისტრთა კომიტეტის 65
- ბიურო საპარლამენტო ასამბლეის 46, 59, 81, 83, 85, 86, 89, 91, 94, 162
- ბიუჯეტი ევროპის საბჭოს 27, 67-8, 98, 208, 219-20
- ბიუჯეტი საპარლამენტო ასამბლეის 68-9
- გაერო, შეთანხმებები 186-7, 256-9, 281-8
- გამოთხოვნა წევრობის სტატუსის 47-8, 50-7, 197
- გამორიცხვა 73
- განვითარების ბანკი (CEB) 105, 251, 261
- განკარგულებები 89

განმარტება

სასამართლოს განჩინებათა 70

ენა 29

ხელშეკრულების 105, 123-4, 166

გაფართოება 15, 23, 34, 45-6, 155-7

ევროკავშირის 59, 175, 184

ნატო-ს 190

გაძვევა 51-7

გენერალური მდივანი 33, 38, 96-100, 120

გენერალური მდივანი საპარლამენტო ასამბლეის 85

დათქმები 14, 121-2, 143, 181, 266

დამკვირვებლის სტატუსი 58

დეკლარაციები 121-2

იხ. ასევე სამიტები

დელეგაციები, ეროვნული 14, 25, 29, 76-81

არანევრი 57-9, 81

შეჩერებული ან უკუგდებული 51-7, 165

დემოკრატიული ღირებულებები 19, 22, 42, 46-7, 135, 156-9

დენონსაცია 50, 125

ღირექტორატები 99

ევროკავშირი 174-85

მიერთება ადამიანის უფლებათა ევროპულ კონვენციასთან 59, 180-3

ევროპის საბჭოსთან 258, 260

წერილების ურთიერთგაცვლა 269-279

როგორც ევროპული თანამეგობრობები 24

მართლმსაჯულების სასამართლო 13

ევროპა, განსაზღვრული 45-6

ევროპის ეკონომიკური თანამშრომლობის ორგანიზაცია 24, 173, 187, 255

ევროპის რეკონსტრუქციისა და განვითარების ბანკი 186, 189, 260

ევროპის ქვანახშირისა და ფოლადის თანამეგობრობა 24, 173, 255, 257

ევროპული თანამეგობრობები, *იხ.* ევროპული კავშირი

ევროპული კომისია რასიზმისა და შეუწყნარებლობის წინააღმდეგ 103-4, 175

ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაცია 24, 187-9, 255, 258

ენები, სამუშაო და ოფიციალური 29

ერთობლივი კომიტეტი 93-4

ერთსულოვნება 14, 33, 36, 71-4, 117

ეუთო, გაფორმებული შეთანხმებები 189, 289-304

ვალდებულებები, აღებული წევრი ქვეყნების მიერ 42, 155-168

შეუსრულებლობა 56-7, 79

ნებაყოფლობითი 137-141

იხ. ასევე მონიტორინგი

- ვენეციის კომისია 105, 124, 133
 ვენის დეკლარაცია 42, 103, 176 (სქოლიო 201)
 ვილნიუსის დეკლარაცია 191
- ზეეროვნულობა 14, 26, 61, 107
- თავდაცვის სფერო გამორიცხული 24-6, 65, 73, 196
 თანამეგობრობები
     კვიპროსი 54-5
     საზღვრებს მიღმა თანამშრომლობა 136, 139
     იხ. ასევე ევროპული კავშირი
 თემატური მონიტორინგი 166-7
- ინტეგრაცია 137, 192, 213
 ინტერპრეტაცია *იხ.* განმარტება
- კანონი და კანონმდებლობა 38, 105, 113-4, 139
     ერთიანი სამართლებრივი სივრცე 155-172
     ევროპის საბჭო 169-172
     შემუშავება 105, 115, 119, 123, 147
     ჰარმონიზება 145-9
     „რბილი კანონმდებლობა“ 147-9
 კოდექსები 130, 132, 138
     სამოძღვლო 146
 კომიტეტები საპარლამენტო 83-6, 188
 კონგრესი ჰააგის (1948 წ.) 12, 61, 74
 კონვენციები 113-144
     სანესდებო 37
     იხ. ასევე ხელშეკრულებები
 კონფერენცია ჰააგის, კერძო სამართლის შესახებ (1955 წ.) 257
- მანდატების დამტკიცება 52-6, 78-9, 165
 მდივანი *იხ.* გენერალური მდივანი
 მიერთება ადამიანის უფლებათა ევროპულ კონვენციასთან
     ევროპის საბჭოს ნევრი ქვეყნების მიერ 31, 37-8, 160
     ევროკავშირის მიერ 60, 180-3
 მიერთება ევროპის საბჭოსთან 44-9
     კრიტერიუმი 44-8
     თარიღები 233-4
     წინასწარი ვალდებულებები 42
     პროცედურა 48-9, 155-9
     და ხელშეკრულებები 119, 128
 მინისტრები, საგარეო საქმეთა 63-5, 198
 მინისტრთა კომიტეტი 63-74
     მოხსენება საქმიანობათა შესახებ 96
     ურთიერთობები ასამბლეასთან 94-6

მინისტრთა მოადგილეები 64-6

მმართველი კომიტეტები 51 (სქოლიო 62), 68, 116, 119, 147

მონიტორინგი ვალდებულებათა 159-168

მინისტრთა კომიტეტის მიერ 71, 146-7, 166-8

რასიზმისა და შეუწყნარებლობის ევროპული კომისიის (ECRI) მიერ 104

ევროკავშირთან ერთობლივად 174, 260

მონიტორინგის კომიტეტი 78-9, 84, 85

ეუთო-სთან ერთობლივად 301-2

საპარლამენტო ასამბლეის 92, 160-6

ხელშეკრულებებში 139-144

სისუსტეები 143

ოქმები 125-6

ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის

No. 6 (სასჯელის უმაღლესი ზომა) 39

No. 14 (საკონტროლო მექანიზმები) 70, 103, 183

პარტნიორული კავშირი 60, 183-4, 262

პოლიტიკური ჯგუფები 77, 82-4

პრეზიდენტი, საპარლამენტო ასამბლეის 67, 78, 81

არჩევნები 82, 204

პრივილეგიები და იმუნიტეტები 27-8, 208

რატიფიკაცია ხელშეკრულებათა 32, 37-9, 118, 119-122

“რბილი კანონმდებლობა” 147-9

რეზოლუციები 88

საწესდებო 35-7, 48, 215-232

რეკომენდაციები მინისტრთა კომიტეტის 26, 62, 67, 71-4, 145-9

რეკომენდაციები საპარლამენტო ასამბლეის 26, 34, 71, 76, 87, 88, 94

რესურსები 25-7, 67

საერთაშორისო ორგანიზაციები 25, 128, 173, 185-6, 190, 196, 213-4

ევროკავშირი 174-184

ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაცია (OECD) 187-9

ეუთო 189

გაერო 186

საერთო სამართლებრივი სივრცე 155-172

სამართლებრივი აქტების შემუშავება 105, 115, 119, 123, 147

სამდივნო 66, 96-7

ასამბლეის სამდივნო 85, 89

სამთავრობათაშორისო თანამშრომლობა 13-4, 22

სამუშაო პროგრამები 67-8, 98

ევროკავშირთან 178-9

სამიტები სახელმწიფოთა და მთავრობების მეთაურთა 40-2

- 1993 (ქ. ვენა) 34, 40, 42, 71, 103, 176
1997 (ქ. სტრასბურგი) 34, 41
2005 (ქ. ვარშავა) 41
დასკვნითი დეკლარაციები 41
სანიმუშო დებულებანი ხელშეკრულებათა 263-8
სანქციები 165, 175 (სქოლიო 199)
საპარლამენტო ასამბლეა 74-93
ურთიერთობები მინისტრთა კომიტეტთან 93-6
სპეციალური უწყებები 100-7
სპეციალური სტუმრის სტატუსი 43, 46, 59
სტუმრის სტატუსი 43, 46, 59, 81
ევროპის ადგილობრივ და რეგიონულ ხელისუფალთა კონგრესი 227
- უმრავლესობა 72-4
ორი მესამედი 49, 65, 70-4
უფლებამოსილებანი
მინისტრთა კომიტეტი 67-8
ერთობლივი კომიტეტი 94
საპარლამენტო ასამბლეა 13, 87
სამდივნო და გენერალური მდივანი 98
- ფინანსური შენატანი 26, 49, 57, 80, 197
- ქარტიები 132
ადგილობრივი თვითმმართველობის ევროპული ქარტია 39, 101, 138
რეგიონული და უმცირესობათა ენების ევროპული ქარტია 136, 138, 148
ევროპის სოციალური ქარტია 14 (სქოლიო 7), 39, 95, 127
გაერო 27, 187
იხ. ასევე სტატუტი
ქვორუმი 93, 199, 205, 212, 230
- შეთანხმებები იხ. ხელშეკრულებები
შეკითხვები 95-6
შეჩერება ნევრობის 50-7, 59, 70, 197
- ჩარჩო/სახელმძღვანელო კონვენციები 132, 136-7, 139
ჩაურევლობა 25
ჩრდილოეთი-სამხრეთის ცენტრი 106
- ნევრობა 43-9
ნევრი ქვეყნები 233-4
სხვა უწყებები 25
სპეციალური სტატუსი 57-9
ნევრობა მინისტრთა კომიტეტის 63-5
ნევრობა საპარლამენტო ასამბლეის 76-80
ნილობრივი შეთანხმებები 104, 120, 132-4, 214, 217-220, 251-3

- ნესდება (1949 წ) 11, 19, 31-5
  - არსებული ტექსტი 195-209
  - შესწორებული პროექტი 305-322
- ხელშეკრულებები 235-249
  - 1949 წლის წესდება 19-20
  - მახასიათებლები 126-9
  - კლასიფიკაცია 130-142
  - საერთაშორისო უწყებებთან 185-190, 255-262
    - ევროკავშირი 183-4
    - ეუთო 289-304
    - გაერო 281-8
  - სანიმუშო დებულებანი 263-8
  - პარლამენტები 190
  - ნილობრივი 251-3
    - სპეციალიზებული უწყებები 104-7
  - ნორმები 114-126
- ხელშეკრულების გადახედვა 125
  - 1949 წლის წესდების 33-5, 56, 305-322
- ხელშეკრულების დეპონირება 44, 49, 98, 120, 209
- ხელშეკრულების მიღება 119-121
- ხელშეკრულების მონონება 119-121
- ხელშეკრულების შემუშავებაზე მოლაპარაკებები 115-6
- ხელშეკრულების ხელმოწერა 117-121

ევროპის საბჭოს გამოცემათა სარეალიზაციო სააგენტოები

ბელგია

La Librairie européenne SA
50, avenue A. Jonnart
B-1200 BRUXELLES 20
ტელ: (32) 2 734 0281
ფაქსი: (32) 2 735 0860
E-mail: info@libeurop.be
http://www.libeurop.be

Jean de Lannoy
202, avenue du Roi
B-1190 BRUXELLES
ტელ: (32) 2 538 4308
ფაქსი: (32) 2 538 0841
E-mail: jean.de.lannoy@euro.net.be
http://www.jean-de-lannoy.be

კანადა

Renouf Publishing Company Limited
5369 Chemin Canotek Road
CDN-OTTAWA, Ontario, K1J 9J3
ტელ: (1) 613 745 2665
ფაქსი: (1) 613 745 7660
E-mail: order.dept@renoufbooks.com
http://www.renoufbooks.com

ჩეხეთის რესპუბლიკა

Suweco Cz Dovoz Tisku Praha
Ceskomoravska 21
CZ-18021 PRAHA 9
ტელ: (420) 2 660 35 364
ფაქსი: (420) 2 683 30 42
E-mail: import@suweco.cz

დანია

GAD Direct
Fiolstaede 31-33
DK-1171 COPENHAGEN K
ტელ: (45) 33 13 72 33
ფაქსი: (45) 33 12 54 94
E-mail: info@gaddirect.dk

ფინეთი

Akateeminen Kirjakauppa
Keskuskatu 1, PO Box 218
FIN-00381 HELSINKI
ტელ: (358) 9 121 41
ფაქსი: (358) 9 121 4450
E-mail: akatilaus@stockmann.fi
http://www.akatilaus.akateeminen.com

საფრანგეთი

La Documentation française
(Diffusion/Vente France entière)
124, rue H. Barbusse
F-93308 AUBERVILLIERS Cedex
ტელ: (33) 01 40 15 70 00
ფაქსი: (33) 01 40 15 68 00

E-mail: commandes.vel@ladocfrancaise.gouv.fr
http://www.ladocfrancaise.gouv.fr
Librairie Kléber (Vente Strasbourg)
Palais de l'Europe
F-67075 STRASBOURG Cedex
ფაქსი: (33) 03 88 52 91 21
E-mail: librairie.kleber@coe.int

გერმანია და ავსტრია

August Bebel Allee 6
Am Hofgarten 10
D-53175 BONN
ტელ: (49) 2 28 94 90 20
ფაქსი: (49) 2 28 94 90 222
E-mail: bestellung@uno-verlag.de
http://www.uno-verlag.de

საბერძნეთი

Librairie Kauffmann
28, rue Stadiou
GR-ATHINAI 10564
ტელ: (30) 1 32 22 160
ფაქსი: (30) 1 32 30 320
E-mail: ord@otenet.gr

უნგრეთი

Euro Info Service
Hungexpo Europa Kozpont ter 1
H-1101 BUDAPEST
ტელ: (361) 264 8270
ფაქსი: (361) 264 8271
E-mail: euroinfo@euroinfo.hu
http://www.euroinfo.hu

იტალია

Libreria Commissionaria Sansoni
Via Duca di Calabria 1/1, CP 552
I-50125 FIRENZE
ტელ: (39) 556 4831
ფაქსი: (39) 556 41257
E-mail: licosa@licosa.com
http://www.licosa.com

ნიდერლანდები

De Lindeboom Internationale Publikaties
PO Box 202, MA de Ruyterstraat 20 A
NL-7480 AE HAAKSBERGEN
ტელ: (31) 53 574 0004
ფაქსი: (31) 53 572 9296
E-mail: books@delindeboom.com
http://home-1-worldonline.nl/~lindeboo/

ნორვეგია

Akademika, A/S Universitetsbokhandel
PO Box 84, Blindern
N-0314 OSLO

ტელ: (47) 22 85 30 30
ფაქსი: (47) 23 12 24 20

პოლონეთი

Główna Księgarnia Naukowa
im. B. Prusa
Krakowskie Przedmieście 7
PL-00-068 WARSZAWA
ტელ: (48) 29 22 66
ფაქსი: (48) 22 26 64 49
E-mail: inter@internews.com.pl
http://www.internews.com.pl

პორტუგალია

Livraria Portugal
Rua do Carmo, 70
P-1200 LISBOA
ტელ: (351) 13 47 49 82
ფაქსი: (351) 13 47 02 64
E-mail: liv.portugal@mail.telepac.pt

ესპანეთი

Mundi-Prensa Libros SA
Castelló 37
E-28001 MADRID
ტელ: (34) 914 36 37 00
ფაქსი: (34) 915 75 39 98
E-mail: libreria@mundiprensa.es
http://www.mundiprensa.com

შვეიცარია

Adeco – Van Diermen
Chemin du Lacuez 41
CH-1807 BLONAY
ტელ: (41) 21 943 26 73
ფაქსი: (41) 21 943 36 05
E-mail: info@adeco.org

გაერთიანებული სამეფო

TSO (formerly HMSO)
51 Nine Elms Lane
GB-LONDON SW8 5DR
ტელ: (44) 207 873 8372
ფაქსი: (44) 207 873 8200
E-mail: customer.services@theso.co.uk
http://www.the-stationery-office.co.uk
http://www.itsofficial.net

აშშ და კანადა

Manhattan Publishing Company
2036 Albany Post Road
CROTON-ON-HUDSON,
NY 10520, USA
ტელ: (1) 914 271 5194
ფაქსი: (1) 914 271 5856
E-mail: Info@manhattanpublishing.com
http://www.manhattanpublishing.com

ევროპის საბჭოს გამომცემლობა

F-67075 Strasbourg Cedex

ტელ: (33) 03 88 41 25 81 – ფაქსი: (33) 03 88 41 39 10 – E-mail: publishing@coe.int – ვებ-გვერდი: http://book.coe.int

